

4° June 27

U. H.

<36620152440019

<36620152440019

Bayer. Staatsbibliothek

S

+

ANNALES
SULTANORVM
OTHMANIDARVM,
A TURCIS SVALIN-
GVA SCRIPTI:

*Hieronymi Beck a Leopoldstorf, Marci fil. studio &
diligentia Constantinopoli aduecti MDLI, Dno
Ferdinando Cæs. Opt. Max D.D. iussuque Cæs.
a Ioanne Gaudier dicto Spiegel, interprete Tur-
cico Germanice translati.*

IOANNES LEVNCLAVIVS NOBILIS
Angriuarus, Latine redditos illustravit & auxit, vsque
ad annum CIOIOXXCVIII.

FRANCOFVRDI

Apud Andreæ Wecheli heredes, Claudium Mar-
nium & Ioannem Aubrium,

MDLXXCVIII.

WG 167 / 184

INSTITUTIONAL

OF THE

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF MICHIGAN

ANN ARBOR

MICHIGAN

LIBRARY

Exemplar
Bibliothek
München

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF MICHIGAN

ANN ARBOR

MICHIGAN

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF MICHIGAN

ANN ARBOR

MICHIGAN

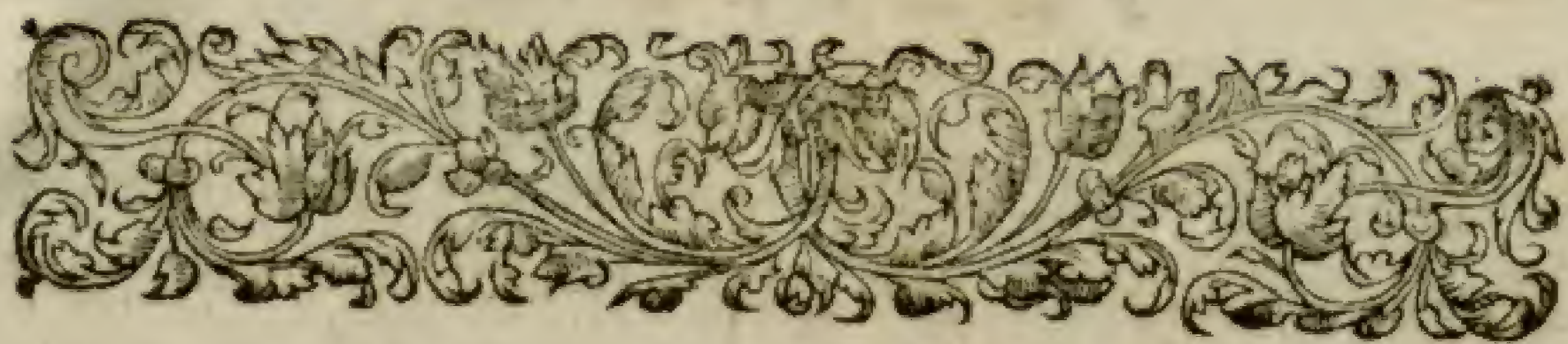
LIBRARY

OF THE

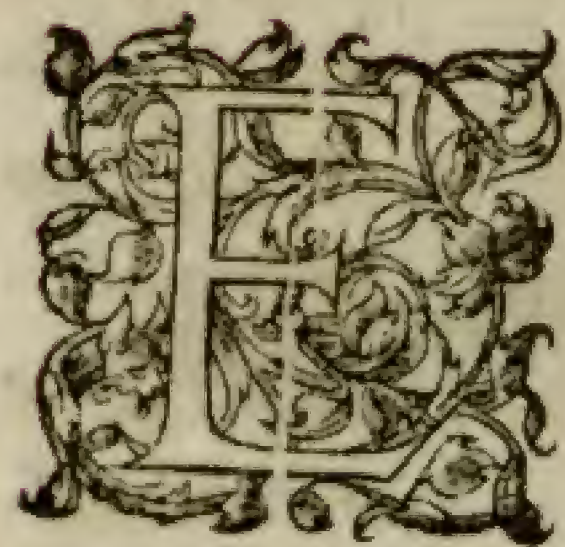
UNIVERSITY OF MICHIGAN

ANN ARBOR

MICHIGAN

IO. LEVNCLAVII
AD NOBILEM AC
MAGNIFICVM DOMINVM HIE-
RONYMVM BECK A LEOPOLDSTORF,
Cæs. Maiest. Camerae aulicae consiliarium,
in hos annales præfatio.

QVIDEM audire non semel ex te memini,
vir magnifice, te peregrinatione tua suscepta,
quum Romam anno Iubileo M D L adiisses, &
Roma Venetias profectus, indidem triremibus
maioribus ad Tripolim Syriae adpulisses: Ha-
lepum, Damascum, Nazareth, S. S. Christi
sepulcrum Hierosolymis, & in Arabia montem Oreb accessisse;
peragrataq; deinceps Aegypto, ab urbe illius Alexandria mari
traiecto, per Attaliam Pamphyliae, Cotyaeum Phrygiae, Prusam
Bithyniae, tandem Byzantium Thraciae peruenisse. Byzantium ve-
ro, in amplissima Sultanorum Turcicorum sede regia, librū Tur-
cica lingua scriptum, Othmanae familiae principum res gestas con-
tinentem, magno studio, nec nullo sumptu, fuisse consequutum:
quem Diuo Ferdinando Rom. Cæs. pientissimo, anno Christi
M D L I felici tuo in Austriam reditu, dono obtuleris; humili-
ter orato rege, ut publicae utilitatis causa in Latinam, vel Ger-

P R Æ F A T I O

manicam linguam, vertendum iuberet. Post illa te, officiis negotiisque publicis obrutum, exiguam huius rei curam habuisse; quam tamen penitus haud abieceris. Elapso non exiguo tempore, quum nobilis vir, Ulricus Maschwander a Cranigßberg, qui multis annis Diuo Ferdinando in cubiculo inseruiuit, filiae suae, Alphonso de Games in matrimonium collocatae, sollemnes Viennae nuptias celebraret: eum tibi, de illo libro diligentius sciscitanti respondisse; memoria se tenere, Caesarem interpreti suo Turcico annales quosdam vertendi, exercendique eius gratia, tradidisse: habereque se Turcicam historiam, lingua Germanica, manuscriptam. Hanc igitur anno M D L X X X V I ab illo tibi missam, quum ex interpretis, Ioannis Gaudier, dicti Spiegel, epistola proœmiaca, versionem esse libri tui, magna cum voluptate agnouisses; statim exscribi iussisti. Fueram ego praecedenti hunc anno Constantinopoli Viennam reuersus, cui non indicasti tantummodo de repertis illis annalibus tuis: verumetiam non inuitus, quae singularis in me tua est beneuolentia, mecum eos communicasti. Lubens hos equidem perlegi, quumque non parum, pluribus de causis, placerent: eosdem rogatu tuo Latine, ut in lucem editionibus exteris etiam usui essent, transscripsi. Redeunt igitur ad te nunc typis expressi chalcographicis Annales Turcici, tuo qui debentur studio, quod non tantum eos ex illis locis tecum attulisti: verumetiam prope sepultos ab annis X X X V I I, & ipsos eripuisti rursus e tenebris, & latitantem alibi Germanicam quoque versionem a blattis & tineis adseruisti. Qua de causa, quum libri ad nos perferendi primus auctor, idem perituri vindex & conseruator exstiteris: absque iniuria tua, cuiusuis alterius praeferre nomen annales ipsi nequeunt. Meam vero in expoliendis

hiss

his laboriosam operam probaturum te, cum aliis sincere iudicantibus, sane confido. Quum enim vir clariss. Hugo Blotius I. C. RVDOLPHI II Rom. Imp. desig. bibliothecarius, ex Augustali bibliotheca Viennensi potestatem mihi fecisset inspiciundi veri horum annalium archetypi, lingua litterisque Turcicis exarati, in quo huius libri ad Ferdinandum Casarem tua manu scripta dedicatio cernitur, his verbis:

Piissimo Ferdinando Rom. Hung. Bohemorumque, &c. regi potentiss. Hieronymus Beck a Leopoldstorf Sux Maiest. deditissimus alumnus ex Hierosolymis ac monte Oreb feliciter redux, librum hunc Othmannorum res gestas ad nostra usque tempora continentem, D. D. animo deuotissimo M D L I:

equidem ad hoc archetypum, aliquot dierum labore Ioannis Gaudier interpretatione recensui, adiutus a Stephano Vngaro, Turcicae, Arabicae, Persicaeque linguae gnaro, quem tu ipse nobis in hunc finem, ab hero suo, Illustri & Magnifico domino, Andrea Teufel, libero Barone, Imperatori a consil. & praesidij ad Arrabonem Iaurini supremo praefecto, impetrasti. Mahumetanos annos ad Christianos redege, quos etiam marginibus adscripsi: quod Ioannes Gaudier pratermisit. Supplementum adieci, quo gestae res annis XXXVII, usque ad annum praesentem, exponuntur. In hoc memorabilis exstat decennalis huius belli Persici descriptio, quod adhuc euentu dubio, studiis & odiis utriusque partis acerrimis, geritur. Huic adpendici succedit Pandectes historiae

PRÆFATIO IN ANNALES.

Turcica noster, quo a Turcis tradita, cum nostrorum historiis Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis ita conféro: nihil ut inexplicatum relinquam, ne iis quidem præteritis, quæ libri nostri manuscripti, multique superstites adhuc idonei nobis auctores, suppeditarunt. Idem Pandectes quàm multa rara contineat, nec ante nos a quoquã prodita; cognoscere lectorem experiundo malumus, quàm prolixius ipsi, nō sine quorumdam invidia, prædicare. Claudit opus in extremo Viennensis obsidionis historia, cum his omnino coniungenda, de causis, quas ibidem breui proœmio cōplexi sumus. Habes rationem totius commentationis, vir magnifice, quam si Zoileus dens quispiam, in hac ætatis nostræ licentia, rodere fuerit ausus: ut ipse, rerum Turcicarū peritissimus, tuendam suscipias, meque animi propensione solita complectaris, etiam atque etiam rogo.

INDEX

INDEX AVCTORVM, QUI citantur in Pandectis.

Abrahamus Bacſchanius Vngarus.
 Abrahamus Ortelius.
 Agathias Myrinæus manuſc.
 Andreas Cambrinius Florentinus.
 Antonius Bonfinius.
 Antonius Geuſſæus.
 Antonius Melienſis.
 Augerius Buſbequius.
 Auguſtinus Curio.
 Aythonus Armenius.
 Baſilius Ioannes Heroldus.
 Cedrinus integer manuſcr.
 Chronica diuerſa manuſcripta, Græca,
 Latina, Germanica.
 De ædificiis vrbiſ Constantinopolita-
 næ, liber m.ſ.
 Emanuel Muſicius Athenienſis.
 Franciſcus Sanſouinus.
 Georgius Huſtius Illyricus m.ſ.
 Georgius Pachymerius.
 Iacobus Caſtaldus.
 Ioachimus Cureus.
 Io. Antonius Menauinus.
 Io. de Plano Carpi.
 Io. Martinus Stella.
 Itinerariorū in Palæſtinam, liber Ger-
 manicus.
 Karulus Cluſius Atrebas.
 Laonicus Chalcocondyles Athenien-
 ſis.
 Leo Imp. Aug. m.ſ.
 Ludouicus Baſſanus Iadrenſis.
 Marcus Paulus Venetus.

Martinus Barletius.
 Martinus Cruſius.
 Melchior Soiterus.
 Natalis Comes.
 Nicephorus Gregoras.
 Nicetas Choniates.
 Nicolaus Nicolaides Delphinus.
 Nicolaus Sophianus.
 Origines vrbiſ Constantinopolitanæ,
 liber m.ſ.
 Paulus Iouius.
 Petrus Bellonius.
 Petrus Bizarus.
 Petrus Gyllius.
 Petrus Martyr Mediolan.
 Philippus Callimachus.
 Philippus Mornæus.
 Prætor Græciæ, manuſcr.
 Procopius.
 Reinerus Reineccius.
 Secretarius Sigismundi Malateſtæ.
 Stephanus Broderithus.
 Symeon Magiſter Officiorū, manuſcr.
 Tarcagnotæ hiſtoria.
 Thomas Ebendorfus Haſelbachius,
 manuſc.
 Thomas Porcaccius.
 Thomas Spanduginus Cantacuzenus.
 Vincentius Beluacenſis.
 Wolfgangus Dreſlerus.
 Zonaras.
 Zoſimus Comes.
 Zygomalas Protonotarius Græcus.

EPISTOLA PRÆLIMINARIS AD
DIVVM FERDINANDVM ROM. CÆSA-
rem, Ioannis Gaudier dicti Spiegel; Turcici interpretis

Serenissime potentissime Rex, Domine clementissime:

CVM non ita pridem Regia Vestra Maiest. librum Turcicum mihi commiserit, in quo ortus atq; gesta Imp. Turcorum describantur: quæ quidem Regiæ Vestræ Maiest. Nobilis, strenuus atq; integerrimus Hieronymus Beck a Leopoldstorf ex itinere Hierosolymitano & Turcia rediens, obtulit: qui mihi a Regia Vestræ Maiest. Germanice interpretandus, clementer demandatus: quod humiliter prestui, eaq; qua a Turcis scriptus est methodo, in idioma Germanicum transtuli. Licet vero idipsum libenter more & stylo Rhetorico effecissem: sed cū ab ineunte ætate, parum admodum literis humaniorib. fuerim imbutus, atq; huiusmodi in rebus minimè versatus; certæ tamen sum spei, laborē hunc exiguum Regiæ Vestræ Maiest. placitum. Annotassem etiā simul quo tempore secundū annos salutis nostræ hæc gesta fuissent: verū cum anni Turcorum breuiores sint nostris, neq; ipsorū anniuersarij dies, sicut apud nos Christianos, in idē tempus coincident, licet etiam ipsi in anno menses XII habeant: tamē hoc tantū ratione splendoris lunæ. insuper scribunt ipsi dicuntq; spatio triginta duorū annorum, secundum ipsorū computationem, cælū mobile seu firmamentum, suū absoluerē cursum: id tantundē fere esset, cum nos Christiani triginta vnū, ipsi triginta duos annos scriberent nominatentq;. Et quantumuis ex mea translatione cōputari non potest, quo tēpore annorū Christi hæc Imp. Turc. res gestæ sint: attamen omnino Gubernatori, militiæ Duci, aut Capitaneo, cui cū inimicis Christiani nominis agendū, lectu operæ præciū esse existimo. Hinc namq; videre licet, quid Politia aut animus Heroicus valeat, qualiterq; magistratus erga proprii cōmodi, auaros atq; superbos homines se exhibere remunerariq; debeat; quale etiā detrimentum patriæ atq; exercitui, ob inobedientiā, cōfusionem, perfidiā, superbiā, proprium cōmodum, citi & accidere possit. Propterea facile colligere hinc licet, cū moderni Imp. Turcici parua atq; obscuræ familiæ, cum exigua manu in immensum creuerint, vti quidem ex historia hac intelligo, quod Asia, Græcia, Bulgaria, Arbanesia, Bosna, Seruia, nō nisi propter inobedientiā, cōfusionem, perfidiā, superbiā, & rei priuatā, in tot calamitates atq; manus inimicorum nominis Christiani inciderint: quod (proh Deum) hodierno adhuc die euenire videmus. Nam quæ alia est causa Christianæ deuastationis, quā inobedientiā, perfidia, auaritia, superbia, & rei priuatæ studiū? Nam hic propter suum cōmodum fauet Turcis, alter Wei Wodæ: tertius, nulli obsequens, se ipsum dominū cēlet. Vnde sit portō quod nos omnia bella erga Christiani nominis hostes instituta, minus prospere geramus, quā propter inobedientiā, cōfusionem, perfidiā, auaritiā, superbiā, & propriū commodum? Nos existimamus ipsos minime subsistere, rem nostrā inconsiderate aggredimur, & proponimus nobis magnas opes ab ipsis acquirēdas: primo cōgressu alacres atq; animosi sumus, verū illico remittimus. Deus omnipotens suam dignetur nobis gratiam largiri, quo nos erga eiusmodi diuini nominis hostes dirigamus, superioribus & magistratui simus obsequentes, bonam Politiam conseruemus, auaritiæ, superbiæ, & rei priuatæ, quantum æquum est, tribuamus; ne & nos tandem (quod Deus præcauere velit) sicuti nominatæ regiones in maxima damna veniamus, & posteritas nostra fidem atque religionem Diabolicam suscipere cogatur. Quod Deus in æternum nobis concedere dignetur. Amen.

Regia vestra Maiest.

*Humillimus, obedientissimus ser-
uator, & interpres Turcicus,*

*Ioannes Gaudier,
alias Spiegel.*

ANNALES SVLTANO-
RVM OSMANIDARVM, AB
IPSIS TVRCIS MEMORIAE
PRODITI.

P R I M V S apud Turcos rerum potitus fuit Osman, qui
patrem habuit Ertuculem. Hic filius fuit Soleimanis
Scachi: Soleimanes, Cabielpis: Cabielpes, Cusulbu-
gæ: Cusulbuga Baineris: Bainer, Oicolucis: Oico-
lucis, Baifungeris: Baifunger, Bakis Agæ: Bakes Aga,
Ciacis Agæ: Ciaces Aga, Toctemuris: Toctemur, Versaiobis: Ver-
saiobes, Giokelpis: Giokelpes, Oguzis: Oguzes, Carachanis: Cara-
chan, Cutluzeccis: Cutluzecces deniq; Lecrace patre natus fuit.
Hi x v i i dumtaxat auctores huius familiae litterarum monumen-
tis proditi recensentur. Ceteri, quorum ignota nomina, continua
serie referendi veniunt ad Iaphetum, Nohæ filium. Ipsa quidem
hæc Oguziorum dicta familia, successione perpetua rerum apud
Parthos potita fuit, hominesque fuere simplices & rudes: qui post-
ea, quàm primo religionem Mahumetanam fuissent amplexi, do-
minatus sui sedem in ciuitate Machanensi constituerunt. Ceterum
quo tempore Soleimanes Scachus Machanæ præerat rebus Par-
thicis, præpotens ille Zingis Chan ex regione Chitaia cum exerci-
tu in Parthiam profectus est: ibique Belcham ciuitatem copiis lo-
cupletem, obsedit, cepit, diruit: totamque regionem Chorasaniem
populabundus diripuit. Erat id temporis Curisemes Scachus Bel-
chæ princeps & Chorasanis, qui regno pulsus, cum suis aufugit, &
in itinere periit. Eius in locum successit Vgnan Chan filius, qui co-
pias paternas Bagadatim versus duxit: quo quum peruenisset, vr-

- bem occupauit, incolas occidit, regionem vniuersam sibi suisque
 vindicauit. Id vbi Zingis Chan intellexisset, armis eum persequu-
 5 tus, in suam potestatem redegit. Oriundus ex familia Selgucis Sul-
 tanus Aladines, e Parthia profugus, in regionem Ionan, quæ Cara-
 mania modo dicitur, peruenit: iisq; locis occupatis, & instaurata vr
 be Siuasta, regia cum potestate præfuit. Quum autem in hunc mo-
 dum Zingis Chan Parthiam ageret, ferret: etiam Machana fundi-
 tus euerfa fuit, quæ id temporis imperio Soleimanis Scachi pare-
 bat. Is Tatari violentiæ cedens, & ipse cum suis migravit, inito con-
 filio inuadendæ Romanix: quod inaudisset, iis in locis bella geri, & 10
 6 armis rem parari posse. Quapropter relicta Parthia, Erzingam sese
 contulit: vnde in Romaniam penetrans, Amasiam peruenit, mul-
 tis & magni pretij potitus spoliis. Conuerso deinde itinere, Cha-
 lepum adiit: in qua profectioe delatus ad opidum, quod Iaber di-
 citur, ad Euphratem fluuium castra metatur. Erat heic eis transi- 15
 ciendus Euphrates, sed vadum nullum inueniebant, quod essent
 homines omnino rudes & rerum imperiti. Quum equorum na-
 tatu transmittendum animum placuisset vniuersis, primus Solei-
 manes Scachus flumen ingressus, & aquis obrutus, exspirat: quem
 magna quæsitum diligentia, tandemque repertum extrahunt, ibi- 20
 demq; tumulo mandant. Erant huic Soleimani Scacho filij tres
 superstites, quorum vni nomen Sungursengis, alteri Gundogdis,
 tertio Ertucules, qui filium habuit Osmanem. Exstincto patre, ca-
 stra fratres hi promouent, ac propter Euphratem, aduerso flumine
 profecti, tandem ad campos Passonios perueniunt. Iis in locis Er- 25
 7 tuculi Osmanis patri, cum quadringentis mapalibus, quæ pro mo-
 re gentis, de loco in locum promoueri transferrique possunt, subfi-
 stere libuit: reliquis duobus fratribus in Parthiam redeuntibus.
 Hæsit ibidem ad aliquod tempus Ertucules, varie finitimorum in-
 iuriis & rixis exercitus. Denique rumor ad eum perfertur, Sulta- 30
 8 num Aladinem, e Parthia profugum, in Romania complures pro-
 uincias sui iuris fecisse, adeoque magno potitum imperio. Erant
 Ertuculi tres filij, Gundus, Sarigates, & Osman. Vbi, quo in statu
 res Aladinis essent, Ertucules accepisset: non magna consultationis
 interpo-

interposita mora, filium Sarigatim ad eum ablegat; oratum, ut aliquem sibi locum concederet, quo in loco se cum suis sustentare posset. Aladines huic postulato lubens adsentitur, eisque regionem adtribuit, tam æstiuus, quàm hibernis aptam mensibus. Id temporis
 5 natio quædam aduersus Sultanum Aladinem arma subito mouerat, contra quos dum suis instructis ille proficiscitur: interea Ertucules cum filiis, Sarigati & Osmane, versus Engurim sese confert:
 10 eoque loco sibi suisque constituta sede quadam, ac domicilio, finitimos Græcos perpetuis excursionibus & rapinis infestare non desit. Tandem rebus humanis Ertucules excessit, quum suis ad
 15 annos præfuisset: mortuus anno Mahumetano DCLXXXVII.

11.
 Christians
 1289.

De Osmanis natiuitate.

15 **A**ccidit aliquando, ut fessus Ertucules interdum semet ad quietem componeret. Ibi tum ei somnium se quoddam obtulit, quo viso fuit experrectus. Mox hinc & inde rem cogitabundus expendens, corpus abluit, preces suas absoluit, habituque mutato Coniam profectus, urbem ingreditur. Agebat istic vir auctoritatis ex doctrina maximæ, cui nomen Edebales, operum effector &
 20 prodigiorum admirabilium, in quem coniecti erant omnium oculi, quod eos in lege Mahumetana institueret, ac facultates ceteroquin amplissimas possideret. Etiam Sultanus ipse, quem diximus, Aladines plurimum ei tribuebat. Hunc ubi conuenisset Ertucules, ut somnium illi suum exponeret: Venerande vir, ait, per quietem vi-
 25 sus sum videre splendorem lunæ, prodeuntē e sinu tuo, qui meum in sinum penetraret. Eo quum delatus esset, ex umbilico meo mox enatam fuisse arborem, quæ regiones aliquot, ac præaltos montes, latosque campos umbra sua tegeret. Ad ipsas autem radices arboris perennes aquas emanasse, quibus vineæ passim, & horti rigarentur: ac secundum hæc, experrectus fui. Posteaquam diu multumque semet Edebales, qui a suis vir sanctus habebatur, ob interpretationem somnij torsisset: tandem, oratione ad Ertuculem conuersa, Nascetur tibi filius, inquit, vir optime, cui nomen erit
 30 Osman. Is bella plurima geret, ac posteritui deinceps reges, terra-

rumque principes erunt. Mea quoque filia nuptura est Osmani, ex qua procreabit ille liberos, qui regiam ad dignitatem peruenient, ac populis cum imperio præerunt. Secundum illa natus fuit Os-
 sman, qui quum adoleuisset, Mahumetani vatis illius filiam duxit
 vxorem, de qua natus est ei filius Vrchan. Quumq; prouinciis ali-
 quot occupatis, principatum sibi constituisset: partem ditionum
 inter duces militares, qui ea in loca cum Ertucule patre venerant,
 13. liberaliter distribuit: a quibus illæ regiones hodieque nomina sua
 fortitæ sunt. Iridem Vrchani filio ditiunculam, cui nomen Chisar
 14. Sangagi, & cognomen Inunge, concessit. Deinde natus est O- 10
 sman filius alter, Alis bassa: quem perpetuo secum esse voluit. Re-
 bus hoc modo constitutis, pater & filius Vrchan, coniunctis copiis,
 arma in Christianos expediunt, omnia late populantur, agros eo-
 rum occupant, magnam hominum multitudinem vtriusq; sexus ca-
 15. ptiuam abducunt. Vietiam adhibita, ciuitatem Isnicam, cum vici- 15
 nis opidis & arcibus, in potestatem redigunt, diripiunt. Qui tum
 temporis Teggiur siue magistratus erat Prusæ, adiunctis sibi com-
 pluribus aliorum auxiliis, & coacto milite suo, de profligandis Tur-
 cis cogitare cepit. Igitur hoc magnis cum copiis in Turcos ducen-
 te, minime consternatus Osman, animo inuicto Christianis obui- 20
 am prodit. Ad manus vbi ventum fuisset, strenue dimicatum vtrim-
 que. Cæsi fratres Osmanis eo prælio, Gunduselpes & Aidogdis, ac
 secundum viam publicam ad fines Dobmuris sepulti. Osman, fra-
 16. tribus licet amissis, tandem tamen victoria potitus est. Teggiur 25
 Edrenosius & Prusæus, inita fuga, Prusam delati, semet in urbem
 includunt. quos a tergo cum suis insequutus Osman, in itinere opi-
 dum Vlubadam militari corona cingit, cuius Teggiur mox certis
 condicionibus cum eo transegit. Hinc Prusam cum exercitu pro-
 perans, urbis obsidionem molitur. Quumque vi admota, nihil ef-
 30. fecturum se videret ad eius expugnationem: primū in aduersa urbi
 parte, iuxta thermas, quæ Caplice Turcis dicuntur, vallo ducto,
 munimentum pro suis erigit, cui fratris Gunduselpis filium Agde-
 murem præficit, hominem rei bellicæ peritissimum, adiunctis ei
 militibus egregiis. Inde munimentum aliud excitat versus eum
 montem,

montem, quem Geschisdage, hoc est, montem monachorum vo-
cant. Illius curam Belebanzuco cuidam ex suis, viro strenuo com-
mittit. Hoc modo duobus hisce munimentis exstructis, & actis ag-
geribus ac fossis, ciuitatem obsessam tam arte clauferunt: vt ne-
5 mini vel accessus ad eam, vel exitus pateret: atque interim agrum
omnem in potestatem suam redegerunt, nihil vt obsessis, præter
ipsam urbem, reliqui facerent. Dum istæc durat obsidio, cum par-
te exercitus Osman Gases ipse Neapolim, quæ Genischeher lin-
gua Turcica dicitur, contendit. Eius vicinæ Christiani omnes,
10 coactis copiis suis, cum Osmane configunt: sed Osman prælio su-
perior, vniuersa illa regione potitur. Ea vero Turcicorum militum,
qui de spoliis opulenti euaserant, præsidium accepit, absque prouin-
cialium damno. His rebus ex animi sententia confectis, Vrchane
filium ad expugnandam Prusam ablegat. Horum militum acces-
15 sione ad auctis Turcorum castris, grauior inclusis esse cepit obsidio.
Quamobrem viribus obsessorum exhaustis, quum omnis iam com-
meatus defecisset, ac nihilo minus ipsi tam noctu, quam interdiu,
in armis esse, propugnandæ ciuitatis causa, cogerentur: tandem
ipse Teggiur, cui nomen Iussuphes, pactis interuenientibus, Vr-
20 chani Prusæ deditionem fecit. Is adeo religiose pactis cōuentis ste-
tit, vt hosti absque vlllo impedimento & iniuria, cum vxore, liberis,
facultatibus vniuersis, abeundi potestatem faceret, ne manguro qui-
dem ablato: statimque patrem, Osmanem Gase, de Prusa in de-
ditionem accepta, certiorē reddidit. Occupata fuit ab Vrchane Ga-
25 si Prusa Mahumetani calculi anno DCCXXVI. Osman ipse tum
temporis quiescens, occupationi Prusæ non interfuit: partim tu-
more cruciatuque pedum impeditus, partim quod se superstitie fi-
lium Vrchane aliquid fortiter agere cuperet, ad excitandos in eo
generosi animi spiritus. Tandem exactis in imperio XXVIII an-
30 nis, Osman Gases vitam cum morte commutauit. Eius loco rerum
administrationem consequutus est Vrchan filius, anno Mahume-
tano DCCXXVII. Antemortem præcepit, vt Prusæ in argentea
tumba concamerata conderetur: sed vulgo ad Sugutzucam, qui
locus a falice nomen habet, conditus existimatur.

17.

18.

Christiano
1327.

C. 1328

19.

Quum primum Vrchanes imperium auspicatus fuisset, duces ve-
 terani, quotquot ex Parthia cum ipsius auo in eas terras venerant, ni-
 mirum Cugurelpes, Rachman Gases, & Accecoza, Gerlensem agrum
 cum Bolenſi occupatum ſui iuris fecerunt. Sed iis non multo poſt
 extinctis, Vrchan ditiones illas filio ſuo Soleimani baſſæ poſſiden- 5
 20. das, nomine Sangiacatus, dedit: itidemq; regionē alteram non ma-
 gnā, quam Inungen vocant, alteri filio conceſſit, cui nomen Mu-
 rates Chan Gases. Hunc enim minorem natu filium habebat. Inde
 recuperatam Iſnicam præſidio impoſito muniuit, & eccleſias Chri-
 ſtianorum in ea demolitus, aliquot ex illis in meſſitas ſiue templa 10
 Mahumetana conuertit, adiunctis ſcholis & xenonibus. Superest
 adhuc hodie medreſſa quædam Iſnicæ, (ſic ſcholam cum xenone
 coniunctam vocant) ab ipſo condita. Erat inter alios quidam Cara
 Meſites, habitus pro viro ſancto, cuius curæ cōmiſſa fuit omnis ea
 prouincia, militibus in pagos circum Iſnicam diſtributis: vt illā vici- 15
 riā aduerſus Conſtātinopolitanas copias, & earum graſſationes,
 tuerentur. Agbaſſæ regionem Candriam adſignauit, cuius etiam
 nunc ſuperſtes eſt familia. Quum hoc modo prouincias, quas ab ſe
 bello captas Oſman Vrchani filio reliquerat, inter ſuos Vrchan par-
 titus eſſet: omnium conſenſu rerum ei ſumma, ceu legitimo Sulta- 20
 no, delata fuit. Quibus peractis, Alim baſſam, fratrem ſuum, ad ſe
 vti veniret, arceſſit: qui ad eum proſectus, Nulla mihi ditione opus
 eſt, mi frater, ait. ſtatimque facta ceſſione, quam a patre ditionē ac-
 ceperat, Vrchani Gaſi fratri ſponte tradidit & cōmendauit. Certa-
 bant id temporis fratres inter ſe mutuis officiis, & honorem alter al 25
 teri defererebat. Alis ipſe baſſa quodam tempore compellato fratre
 Vrchane: Mi frater, inquit, exercitus tui magnopere iam aucti ſunt,
 & Mahumetana religio non parum incrementi ſumpſit. Excogita
 rationem aliquam obſecro, qua fieri poſſit, vt tui milites ab extrane-
 is & peregrinis diſcernantur. Ad ea reſpondens Vrchan Gases: Fiat, 30
 quod ſuades, ait. equidem tibi obtempero. Tum Alis baſſa: Præci-
 pe mi frater, ſubiicit, vt vniuerſi milites tui zercolas rubeas geſtent,
 & ſigno totius mundi noti ſint: tu vero zercolis albis vtor. Non
 multo poſt cōuenit Vrchan Gases religioſum quemdam Mahume-
 tanum,

tanum, cui nomen Chazis Bectases: atq; is albo pileo capiti eius im-
 posito, illiusmodi tegminis vsum adprobavit, & a posteris retineri
 iussit. Quodq; adeo Genizari, qui Sultani Turcici sclopetarij sunt,
 etiam nunc eiusmodi pileis vtuntur: id ab illius temporis consuetu-
 5 dine profectum, in hodiernum vsq; diem durat. Erant eius ætatis ho-
 mines ita comparati, vt frater consilia sua cum fratre cōmunicaret:
 quiq; rectissime consulisset, in eius sententiã lubens alter ibat. Nul-
 li mutuis se paricidiis fratres e medio sustulerunt ante Baiafitis Cha-
 nis imperium, quem Gilderunem adpellauerūt: sicuti deinceps in-
 10 dicaturi suo loco sumus. Idem Vrchani Gases id temporis in regio-
 nibus imperio suo subditis domos immunes atq; prædia describi ius-
 sit, vti videlicet vnus ex quolibet prædio mitteretur, qui per vnus
 anni spatiũ in regia quosuis iniunctos sibi labores susciperet. Eos ad-
 pellari placuit Iaias, hoc est pedites. Quodq; tales adhuc in regia re-
 15 periantur, qui labores eiusmodi obeunt: ex Vrchani Gasis instituto
 ceptum, adhuc in vfu est. Ceterum nactus Vrchani Gases quietam
 vrbs Isnicæ possessionem, imaretum in ea condidit, hoc est tēplum
 Mahumetanum, cum schola & xenone: quo quidem in xenone ci-
 bi coquuntur, & in egenos distribuuntur, præsertim in eos, qui litte-
 20 ris operam dant, & qui peregrinantur. Atq; hoc in imarero siue xe-
 none cibos Vrchani ipse distribuisse traditur. Secundum hæc Solei-
 manem bassam filiũ Isnicæ præfecit, qui vicinis opidulis Genische-
 heri Goinucæq; grauis esse non desinebat. Prusæ vero sangiacatum
 cōsequutus est ab eo Murates Chan Gases, filius natus minor. Nih-
 25 lo minus Vrchani ipse velut inspector imperij totius māsik. Soleima-
 nes bassā, præfectus Isnicæ, Genischehere Goinucaque potitus est.
 Eorum locorum incolæ Christiani, perspecto ipsius ingenio miti &
 humano, vniuersi facti sunt Musulmani: omniaq; opida sita in iis fi-
 nibus, eius se potestati sponte permiserunt. His rebus intento So-
 30 leimane bassā, patri eius Vrchani complures ciuitates, Carase, Bale,
 Cosre, Bargama, Edremitem, sese dediderunt. Inde cum copiis
 Vlubadam versus mouit. Nam eius opidi Teggiur, qui superiori-
 bus annis cum Turcis transfegerat, iam violata fide, ab eorum ami-
 citia discesserat. Quum autem se peti a Turcis animaduerneret,

manus ipse sibi adtulit. Dum hæc istic gererentur, Soleimanes bassa in Græciam transficere statuit: qua quidem occasione Gallipolis a Turcis capta fuit. Nam forte Soleimanes in regione, quam non ita pridem sui iuris fecerat, hinc inde obequitabat. Superfunt autem in iis locis rudera siue vestigia quædam ædificiorum admiranda, quæ istic ab excidio Troiæ in hunc vsque diem manserunt. Illa, quum eo venisset, cum stupore quodam adspiciens, tacitus & cogitabundus ad aliquod temporis spatium ita substitit: vt nihil omnino ad quemquam proloqueretur. Quamobrem Ezes begus, tandem se conuertens ad Soleimanem: Mi Chan, ait, quid istuc novæ rei est? quænam tibi ad animum accidit prodigiosa cogitatio? Tum Soleimanes bassa: Mecum, inquit, animo voluo, quonam modo mihi transmittendum hoc mare sit, vt interim Christianos conatus iste meus lateat. Quæso te, qua via rem adgrediemur? hæc cogitationes meæ sunt. Ad ea mox Ezes ac Fasil begi: Domine, si per te licebit, inquiunt, nos duo fretum hoc transficiemus: tentaturi, num aliquid a nobis effici possit. Vbi vero, subiecit Soleimanes, transiecturi estis? Locus heic quidam est, inquiunt, vbi facilis est transiectio, ex intervallo litoris vtriusque non magno. Quum id Soleimanes eis vt facerent, permisisset: locum ipsum adeunt, trabes ac ligna colligant, ratem conficiunt, trans fretum noctu in aduersum litus adpellunt, per vineas semet abdunt, idoneum quemdam instituto suo Christianum capiunt. Eum vero celeriter abreptum, rati que impositum, hero suo Soleimani, superato rursum freto, sistunt. Is hominem benigne excipere, vestitu nouo donare, muneribus aliis delentum interrogare: ecqua via sit in opidum aduersum perueniendi, Christianis insciis & imprudentibus? Mox ille: Ducam vos equidem, ait, per eiusmodi viam, vt a nemine conspiciamini. Quo intellecto, colligari complures arbores Soleimanes imperat. Dictum, factum. In eam ratem, summa vsus celeritate, cum lxx vel lxxx selectis militibus insilit, ac noctu transiit. Magna deinde sollertia ducuntur a captiuo Christiano ad castrum Zemenicum, in cuius aditu quidam e fimo quasi tumulus situs erat, ipsius castri altitudinem æquans. Aberant a castro incolæ, nimirum illo tempore

tempore anni, quo colligendis ac tritrandis segetibus quisq; foris 25.
 intentus erat. Hac solitudinis occasione vsi, noctu per illum finem,
 quem diximus, in castrum euadunt, eoque potiuntur. Nulla vulgo
 Christianorum illata vis fuit, aut iniuria: sed exhibita potius bene-
 5 uolentia, dataque munuscula. De præcipuis autem capti quidam,
 & ad nauigia deducti, quæ istuc in portu reperta sunt, trans fretum,
 pro victoriæ argumento, ad reliquum exercitum missi fuerunt. Eis-
 dem nauigiis in reditu plus minus cc milites transfuesti, se cum So-
 leimane, ceterisque Turcis, in opido coniunxerunt. Inde cum na-
 10 uibus aliquot, equitibus etiam instructis, qui terra iter facerent, Bo-
 lairem Ezes begus petiit. Est autem propter Bolairem portus maris,
 qui Portus albus dicitur. Eo in portu complura nauigia tunc erant,
 quibus igne iniecto absuntis, Zemenicum reuersi sunt: & reliquum
 exercitum, nauibus impositum, in Europam transportarunt. Hoc
 15 modo Turci primum in Græciam pedem intulerunt. Occupato
 Zemenico, quum magnus iam Turcorum numerus in Græciam
 trans mare peruenisset; nullis oneribus molestiisue Christiani, ad o-
 pidum illud pertinentes, ab eis grauati sunt: sed transactum inter
 vtramque partem, constitutaque pax. Non vxores eorum, non li-
 20 beri violati: sed ea cum moderatione habiti, vt Zemenico finitimi
 Christiani perlubenter se Turcis submitterent. A Zemenico non
 longe distat aliud opidum, Agasleuina, quo & ipso nullo negotio
 potiti, cum Christianis eius agri pacem componunt, eademque in
 hos vsi humanitate, qua in illos priores, facile duo istæ Græciæ ca-
 25 stra suam in potestatem redegerunt. Harum rerum, tam feliciter in
 Romania gestarum, fama quum ad Turcos in Asiam trans mare
 perlata fuisset: quamplurimi sponte sua transiecerunt, atque hoc
 modo passim per vniuersam Romaniam diditus est de Turcorum
 aduentu rumor. Neque multo post præmissi fuere, qui Gallipolim
 30 tentarent. Eius loci Teggiur, animaduerso tam suo, quam suorum
 periculo, collectisque perexiguis Christianorum copiis, animose
 cum Turcis conflixit: sed prælio victus, intra munitionem se rece-
 pit. Turci hostem a tergo sequuti, agrum omnem occupant: & in
 reditu ipsam quoque Gallipolim sibi cum arce subiiciunt. Factum

C. 1357. hoc anno Mahumetano D C C L V I I I.

- 26 Capta Gallipoli, suos Soleimanes ablegat, ut agros Cherepoli & Zorlo vicinos popularentur, & ferro atque igni vastarent: qui longelateque direptis omnibus, absque mora Gallipolim reuersi sunt.
- 27 Habebat secum duos ex omni numero procerum duces eximios, Eurenosem begum, & Chazim Elim begum. Hi nullum Christianis
- 28 tempus a perpetuis vexationibus vacuum relinquere, sed absque intermissione Dimotuci ac Burgosines agros agere, ferre: moxque cum suis Gallipolim se recipere. Dum ab illis ea geruntur, Soleimanes bassa quodam die venatum in equo prodit: inuentoque lepore, 10 mox illum ut caperet, equum ad cursum adigit: qui forte fortuna pede altero delatus in scrobem quamdam, vna cum domino corruit, eumque sic humi adflixit; ut ibidem confestim exspiraret, an-

C. 1358 no Mahumetano D C C L I X.

- Eodem tempore mortuus est etiam Soleimanis bassa pater, Vrchan Gases. Sed filius duobus ante patrem mensibus extinctus est. Successit in imperio paterno Gases Murates Chan, qui Prusam profectus, magnum ex Carasina regione, ceterisque prouinciis, exercitum collegit. Erat in ciuitate Belezuga Mahumetanus quidam, religiosus & magnæ vir estimationis, cui nomen Zender- 20 lues Cheliles. Eum ad se vocatum Cadilescheri officio fungi iussit. Hinc cum œconomo regiæ suæ Scachine, ac vniuersis copiis, Gallipolim transiecit, ac recta Zorlum contendit. Eius loci præsidarij & incolæ fortissime quidem illi se defendebant, sed opidum tamē expugnatum vi fuit. Capta deinde Sis, Teggiure deditionem faciente. 25 Mox itum versus Burgosinen, quæ inuenta fuit habitatoribus vacua, Christianis fuga dilapsis: ideoque Turcis ingressis; igne deleta. Ex altera parte regionis Eurenoses begus arma cum Chazi Eli bego circumtulit: a quibus ad amnem Merizam occupatum fuit castellum, cui & ipsi nomen Burgos: adeoque ab hoc euentu in hodiernum usque diem Elis begi Burgos dicitur. In eo castello Chazis El begus interdum quieti se dabat. sed postea, quam nox adpetiisset, perpetuis excursionibus vicissim quietem Christianorum turbabat. Idem missis exploratoribus, imprudentem Dimotuci Teggiurem.

rem oppressit & interceptit, atque hoc modo captum ad opidi mœnia deduxit. Quum in hostis potestate cōstitutū Teggiurem suam tam opidani, quam arcis præfidiarij viderent: certis condicionibus cum Chazi Eli bego transigunt, eique ciuitatem cum arce dedunt. 15 Nihilo minus Turci, deditioe facta, Teggiurem liberum & incolumem abire permittunt. Dimotuo potitus, Ypsalam cum exercitu pergit, vt & illud opidum expugnaret, ac sub iugum mitteret. 31 Interea Gases etiam Murates in armis erat, Hadrianopolim inuasurus. Præmisit verò Scachinem, œconomum regiæ suæ, cum parte copiarum; qui de Christianis periculum faceret, hostine obuiam ituri, seq; defensuri essent. Huius aduentu cognito, Christiani mox in aciem aduersus eum prodeunt. Vtrinque dimicatum acerrime, multis ab vtraque parte cæsis & interemtis. Tandem de ardore atque impetu suo Christiani nō nihil remifere, seque intra muros vr- 10 bis & propugnacula receperunt. Scachines, missō nūtio, Muratem Gazem rei bene gestæ certiore facit: eique capita cæsorū aliquot transmittit. Interim begus vterque, Chazis El & Eurenoses cum Muratis exercitu suas coniungunt copias: & aciem primam sortiti, ante Muratem Hadrianopolim recta ducunt. Admo- 20 dum id temporis Meriza fluuius, aliarum aquarum accessione auctus, intumuerat. Quamobrem vrbs Teggiur, intellecto aduentu hostium, nauim ingressus Ygnum profugit. Opidanis a Teggiure suo desertis, & omni auxiliorum spe destitutis; Murates, qui rem per exploratores cognouerat, cum exercitu prima luce castris e- 25 gressus, ad urbem propius accessit. Ei ciues, apertis ebsque mora portis, deditioem fecere: Mahumetani calculi anno D C C L X I. C. 1360.

Hadrianopoli capta, Murates Scachini, copiarum parte tradita, permisit: vt omnem Zagoræ Philibæque viciniam depopularetur, & igne deleteret. Itaque Scachinis milites eo profecti, regionem vni- 33 uersam prædis agendis vastant, & incolas captiuos secum abigunt. Itidem Murates Eurenosi bego potestatem fecit, agros Ypsalæ vexandi. Hoc modo suis vtrique partibus adsignatis, imperij fines amborum opera fuere prolatati. Gesta sunt hæc anno D C C L X I I. quo C. 1361. quidem anno lumen Solis vsque adeo defecit, vt etiam interdiu

stellæ cæli conspicerentur.

34. Erat id tēporis quidam Talismanus Turcicus, Cara Rustemes, qui ad exercitum e Caramania venerat. Is quum tantam & prædæ Christianis ereptæ copiam, & captiuorum multitudinem in castra videret adduci: conuento Cadileschero, cur talem tantumque thesaurum, magistratui supremo debitum, auferri temere sineret, quærit. Ad ea Zenderlues Cheliles Cadilescherus: Quis tādē ille thesaurus est, ait, quem tū quidem ad magistratum pertinere, sed nullo cum fructu perire, ac prodigi refers? Dei mandatū est, inquit Cara Rustemes, vt omniū, quæ de Christianis capta, rapta fuerint, siue mancipiorum, siue animalium, siue quarumlibet aliarum rerum, quinta quæque portio iuri Patiscachi cedat. Et cur illam vos non exigitis? Monitus ergo Cadilescherus, Gasi Murati Chani rem exposuit: a quo responsum tulit, vt, siquidem hoc Dei mandatū sit, omnino ius suum vrgeant. Igitur arcessito ad se Cara Rusteme: Volumus, inquiunt, ô sancte vir, vt ipse Dei mandatum exsequaris. Ille Gallipolim profectus, ibidem sibi domicilium constituit: ac pro quolibet mancipio Christiano, trans mare vehendo, aspros xxv a Turcis exegit. Et auctores huius exactiōis illi duo fuere, quos diximus: vti nimirum quintæ Gallipoli pro Sultano Turcorum, hodie- que, tam mancipiorum nomine, quam reliquorum spoliōrū exigantur. Fuit & ab Eurenose bego postulatum, vt in vsum magistratus supremi quintum quodque mancipium Christianum a suis repeteret, ac imperatori traderet. Si quis vero non quinque, sed quatuor dumtaxat mancipia possideret: vt ab eo singulorum nomine aspri xxv exigenterentur, eaque pecunia fisco imperatoris cederet. Hac nimirum occasione deinceps ille mos inoleuit, vt ex omni mācipiorum numero, liberalioris formæ pueri, pro Sultano delecti, retinerentur: quæ quidem in hunc modum exacta tenerioris ætatis mancipia, deinde ad imperatoris Portam deducta, Murati offerre- bantur. Is vero pueros in Anatoliam trāsportatos, inter Turcos distribui iubebat: vt apud eos disciplinæ pariter, ac laboribus adfuescerent, & Turcice discerent. Exactis autem duobus apud illos, vel tribus annis: iam ad labores condocerant, linguæque Turcicæ periti, ad

ad Portam reducebantur, Genizarorum ordinibus adscribendi. Genizari vero Sultani Turcorum sclopetarij sunt, & inde ab illis 35
 vsque temporibus nomen hoc Genizarorum adepti retinent. Secū-
 dum hæc Prusam Gases Murates Chan reuersus est, substituto sibi
 5 œconomo suo, Lala Scachine, qui vices absentis in Romania vel
 Græcia gereret: ceteras vero prouincias, imperiique limites, Eurenosi bego commendauit. Neq; multo post, Gallipolim denuo sese
 contulit, atque ibi Zenderluem Chelilem, hætenus officio Cadi- 36
 lescheri functum, ad Bassæ ac Veziris dignitatem euexit. Is auctus
 hoc honore, Cheradines bassa deinceps adpellatus fuit. Murates
 autem, relicta Gallipoli, quo venerat itinere, Bugam profectus; in-
 de Prusam rediit, atque ibi se in hiberna contulit. Ex altera parte fre-
 ti, regiæ Muratis œconomus Scachines Zagoram & Ischebolen
 subiugauit, anno DCCLXVI. quibus occupatis, rumor ad Muratem C. 1365
 15 perlatus est, eique significatum, in Seruia Christianorum ad L mil-
 lia collecta, de Hadrianopoli adeunda cogitare. Cuius rei nuntio 37
 accepto, magna celeritate ad iter sese comparat, & Gallipolim con-
 tendit. Vix ad litus, in Europam ex Asia transiecturus, accesserat:
 quum Seruij iam Hadrianopoli ex propinquo imminerent, eo ca-
 20 stra loco metati, qui in hunc vsque diem a Seruiorum siue Rascio-
 rum clade nomen accepit. Interea Scachines, nulla rebus agendis
 interposita mora, noctu per insidias in hostem erumpit. Illi multo
 mero madidi, passim per castra, magna cum vociferatione, Turcos
 adesse clamitant. quumque præ temulentia, tam præsentis rerū dif-
 25 crimine, quid agerent, ignorarent: per noctis caliginem alter alte-
 rum ad lucem vsque maectant. Equi etiam tanti tumultus causa pa-
 uore consternati, abruptis loris & capistris, ad necem vsque sibi mu-
 tuo calces impegerunt. Vbi denique iam illuxisset, fœdam in fugam
 Seruij, nemine persequente, se coniecerunt. Ibi tum hostili vallo su-
 30 perato, Turci castra, nemine resistente, capiunt atque diripiunt: &
 amplis ditati spoliis, Hadrianopolim reuertuntur. Scachines Mura-
 ti magnum captiuorum numerū, cum non paucis capitibus inter-
 emtorum, misit: quibus conspectis, itinere conuerso Prusam repe-
 tit. Hæc gesta fuerunt anno Turcico DCCLXVII. quo anno Murates C. 1366

38 Chan filios suos, Baiafitem, qui Gilderun cognominatus fuit, & Iacupem Zelebim, circumcidi voluit, magna sollemnitate adhibita. Belezugæ præterea, quod opidum est Anatoliæ sumtuosum templum, messitam Turci vocât, eodem anno, cum schola & Xenone,
 39 construxit. Principis etiam Germiani filia nuptias Baiafiti Gilderu-
 40 ni filio conciliauit, celebratas pompa magnificentissima. Secundum hæc in regionem Hemidam cum exercitu profectus, eam occupa-
 uit. Inde progressus, Aspropolim siue Albam Anatoliæ, quam nunc Acischeherim vocât, & Cutahigen metropolim prouinciæ, & Hierapolim, quæ Seidischeheris dicitur, & Geluazen imperio suo sub- 10
 C.1383 iecit, anno DCCLXXXIII. Atque his rebus gestis, relictisque locis iis, trans fretum Gallipolim se contulit: ingressusque Romaniam, ob-
 sidione Magalgaram cinxit, & in potestatem breui redegit. Eo loco
 41 regiæ Muratis æconomus Lala Scachines, & Eurenoses begus, vni-
 uersis cum copiis, quibus in Romania præerant, ad Muratem acces- 15
 serunt: & coniunctis exercitibus, ad obsidendam Bolinam, locum munitum profecti sunt. Quotquot erant ea regione Christiani, om-
 nes in illam velut arcem sese receperant. Itaque quum Murates
 tantis cum copiis & adparatu obsidione inchoata, magnisque labo-
 ribus & molestiis exanclatis, non potiri se opido posse videret: inti- 20
 mo dolore animi commotus, ingemuit: & obsidione soluta disce-
 dens, Euertat te Deus, inquit. Erat haud procul inde tilia quædam pulcherrima, quam Felicem vulgo vocabant, hodieque sermoni-
 bus hominum celebris. Ad eam quum peruenisset, castris locum de-
 legit. Interim ipse quemdam ad fontem sese reclinans, mæstus cõ- 25
 sedit. Non magno temporis elapso spatio, nuntium accepit, latus al-
 terum munitionis, mole sua grauatum, corruisse. Qua re intellecta,
 mox Lalam Scachinem ablegat: qui opinione citius ad opidum con-
 uolans, eo potitur: Christianis omnibus captis, & magnis inuentis
 opibus. Inter alia reperti a Turcis aurei catini atque calices, qui cas- 30
 sidum formam referebant. Iis in capita impositis, cum mancipiis
 Christianis, & omni præda, coram Murate comparuerunt. Et qui-
 dem id temporis apud Turcos cepit ille mos gestandi aureos eius-
 42 modi pileos, qui apud ipsos Vscufiæ dicuntur. Murati vero Chani
 collibuit

- collibuit eam tiliam honore quodam adficere, atque illam ob cau-
 fam vetus Felicis tiliæ nomen adprobavit, & ad posteros ratum ef-
 se voluit. Inde Christianos incolas vniuersos, qui capti fuerant, cu-
 iuscumque fortunæ, sacramentum sibi dicere iussit: & cum liberis
 5 atque coniugibus domum remisit. Castro quidem ipsi nomē in ho-
 diernum vsq; diem durat, ab euersione diuina. Murates hinc repe-
 titurus Hadrianopolim, Chairedini Bassæ, ac Eurenosi bego id ne-
 gotij dedit: vt progressi vltius, omnem illam prouinciam sibi sub-
 derent. Et Eurenoses quidē begus animū ad inuadendum Gumul- 43
 10 zinæ agrum adiecit. Marolia confestim ei se dedit. Erat inter alios
 Muratis familiæ ministros quidam, cui nomen Delus Beluban. Ei
 fangiacatum in limitibus cōmisit, vt Serras opidum bello vexaret.
 Quum autem suas ille copias istuc adduxisset, Christiani portis oc-
 clusis, deditionē facere recusarunt. Interea vero, dum his oppugnā-
 15 dis totus occupatur: Lala Scachines opida complura, Caualam, Di- 44
 ren, Sirum, imperio Muratis adiungit: indeq; promotis castris, Ma-
 nastirum & Selerucā, circūfusus militibus, tentat: & omnē agrū his
 finitimū rapinis & incēdiis vastat. Acciderūt hęc anno DCCLXXXVII. C. 1386.
 Id temporis Bagadatim Temirlancus inuasit, cui tum Sultanus 45
 20 Achmetes cum imperio præerat. Is præ formidine Alcairum, ad Sul-
 tanum Borcucem, profugit: anno DCCLXXXVIII. C. 1387
 Babylone Temir Chan mouit in regionem Destensem, vbi cum
 Technico Chane prælio confligit: ac victoria potitus, ferro & igni
 regionem illam omnem depopulatus est, anno DCCXCI. C. 1390.
 25 Eodem tempore cepit Gases Murates Chan bellum cum Laza- 46
 rogerere. Quippe Lazarus præpotenti cōacto exercitu, & iam in
 Cosouæ campos cum suis progressus, Murati per internuntium dici
 iussit, in aciem modo prodiret: adpariturum facile, cui cessura sit vi-
 ctoria. Murates ex altera parte, summa diligentia conscripto milite,
 30 ambos etiam filios, Baiafitem cognomine Gilderunem, & Iacupē
 Zelebin, ea sibi expeditione adiunxit. Posteaquam in Cosouæ cā- 47
 pos vterque cōuenisset exercitus, acri dimicatū vtrinq; prælio. Ibi
 tum Christianus quidā ad Muratē transfugit, cū significatione vo-
 luntatis suæ, quasi si militare deinceps ei cuperet. Igitur ad Muratē

deductus, uti pro more pedes eius oscularetur, quam sub veste abdita gestabat sicam, ea vi Muratis in ventrem adigit: ut istam diro vulnere confectus, exspiraret. Turcici vero proceres, hac Sultani sui cæde. conspecta, mox consultationem instituunt, & quid hoc casu tam repentino faciendum deliberantes, in eam cōuenire sententiam, ut ad se lacupem Zelebin arcesserent. Is ubi vocatus comparuisset: Age, inquiunt, tentorium paternum ingredi. Nam est, quod te vult pater. Ille nihil mali suspicatus, ingreditur: & correptus ab eis, necatur. Inde regio solio Gilderun Baiafites impositus, omnium suffragiis imperator salutatur. Quibus peractis, denuo ceptum pugnari fortiter: adeo quidem, ut victus eo prælio, captusque Lazarus, in conspectu Baiafitis frustulatim concisus fuerit. His rebus gestis, ex eo loco discessum, & Hadrianopolim versus instituta profectio. Erat is annus DCCXCI. Sultanus Gazes Murates Chan imperio præfuit annis XXXII. Cadaver eius Prusam deportatū, propter Caplizen, sic thermas Turci vocant, monumento pro more fuit illatum.

Exstincto Murate, Gilderun Chan plene iam potitus imperio, confestim expeditione suscepta, Kiratouum opidum, & vniuersas illas argenti fodinas occupauit. Erat inter familiares ipsius ministros quidam Feris begus, vir admodum bellicosus. Eum cum copiis ad ipsum usque Danubium misit, ubi redacto in potestatem opido Vidina Hadrianopolim reuersus est. Baiafites autem rursus bego expeditionem iniunxit, qua Tanabit & Citros fuere domitæ. Interim Feris etiam begus in Valachos ire iussus, inopinato regionem inuasit, magnamque prædam adeptus est. Eodem tempore Bassa quidā, Iagides begus, in Bozinam profectus, omnem illam regionem rapinis exhaustit. Ipse Gilderun Chan Prusam se contulit, ibique messitæ struendæ principium fecit. Inde relicta Prusa, Caramaniam cum exercitu adiit: ubi opido Alascheheri subiugato, mox ager Aidinensis sua sponte deditionē fecit. Hinc Sarchaniæ fines ingressus, illa quoque nullo negotio potitus est. Et eo quidem facilius vtrumque Gilderuni successit, quod paullo ante ditionis vtriusque domini rebus humanis excessissent. Acta Mahumetano anno DCCXCII.

Secun-

Secundum hæc, Constantinum bello adgrèssus est, cui dum 51
 ipse totus incumbit: Rex Vngarorum cum exercitu ad Nigebolim accessit. Eo Baiafites cognito, soluta Constantinopolis obsidione, recta Nigebolim suos duxit. Ad hostem ubi peruentum
 5 fuisse, multoties leuibus præliis, atq; etiam acie nonnumquam iusta dimicatum inter vtrosque. Tandem nocturna impressione Christianos adortus, adeo repentino & inopinato impetu exter-
 ruit: vt eorum plerique in Danubium præcipitare se cogerentur, & in ipso flumine magno numero submersi perirent: reliqui fœ-
 10 dam semet in fugam conijcerent. Factum hoc anno DCCXCIII. C. 1393

Hoc bello confecto, rursus in Constantinum arma conuertit. Sed composita pax fuit, ea conditione: vt intra Constantinopolis 52
 mœnia Gilderunis Chanis subditi ius haberent vicum vnum inhabitandi. Fuit is annus DCCXCIII.

15 Eo ipso tempore mortuus est Sultanus Alcairi Borcucces, 53
 post cuius obitum Gilderun Chan prouincias ipsius inuasit, & Melatigen suæ ditioni adiunxit. Sed imminentibus iam frigoribus hibernis, Prusam reuersus est: ibique per illam hiemem quieuit. Æstatis initio rursus expeditione instituta, ductisque in
 20 Armeniam copiis, Erzingam occupauit. Noui tum motus erant Temiris Chanis apud Parthos, quos Gilderun Chan non magni faciens, Erzinga relicta, & freto ad Gallipolim transmissio, in Romaniam venit: ibique Silistriam & Empolim suo subiecit imperio: quod quidem accidit anno DCCXCV. C. 1394

25 Hinc in Moream abiit, & castris ad opidum Ferigen collocatis, in diuersas quatuor partes suos milites ad diripiendos regionis agro emisit: a quibus ingens præda collecta fuit. Ipso in opido Ferige templum cum Xenone construi de nouo curauit, atque ita reuersus Hadrianopolim, ad aliquod tempus istuc in otio vixit.
 30 Ibi tum Bulcus Despota filiam suam Gilderuni dedit vxorem, 54
 quo ad finitatis vinculo sancita fuit inter ipsos societas & amicitia. Quippe Gilderun Chan, professione Musulmanus, Bulci Despotæ, qui religione Christianus erat, gener factus fuit. Ante tamen, quam Bulci filiam Baiafites sibi matrimonio iungeret, vini vsum prorsus ignorabat. Maiores enim ipsius a vino abstinuerant. de

Osmane loquor, & Vrchane, Murateque. Nam quoties conuiuas inuitaturi erant, varios cibos adparari iusserunt, atque his deinde vesci soliti sunt, adhibitis Talismanis: quorum præceptis & admonitionibus inter conuiuandum aures præbebant, & Alcoranum legi curabant. Quidquid denique Talismani consulerent, illi non inuite obtemperabāt. Quo factum, vt eorum monitis parendo, nequaquam peccare possent. In primis Cara Rustemes, & Zenderlues Cheliles, magno apud eos in honore habiti, & sancti homines adpellati fuere. Verum tam ipsi, quam Talismani ceteri hac exhibitione honoris arrogantiores facti, multa fecere nequiter & flagitiose. Tandem quum essent extincti Zenderlues Cheliles, & Cara Rustemes: Alis bassa, Zenderluis Chelilis filius, a Gilderune Chane Veziris dignitatē adeptus est. Tum vero crescere Talismanorum improbitas, multa se indigna committentium, & reiectis moribus atque institutis pristinis, noua quædam introducuntium. Erat enim populus Osmanicus sane quam simplex & rudis, qui facile sibi quiduis persuaderi sineret. Quo fiebat, vt eis insidiosè, ac multiplici vafricie imponerent. Inter alia, prohibebāt in commerciis & contractibus vsum antiquæ monetæ, asprorumque veterum: & emolumenti proprii causa, nummulariorum more, monetam ad se veterem astute transferebant, eiusque loco nouam signabant. Alis ipse bassa, vir simplex ac rebus diuinis deuotus erat: cuius exemplo quum populus id temporis etiam singulari morum integritate, religioneque præditus esset: Talismani tanto magis horum bonitate simplici, pro lubitu, abutebantur. Quum autem Gilderun Chan fraudes ipsorum, & imposturas depræhenderet, atque etiam videret, eos belluinam & impuram vitam agere: edicto publicato præcepit, vt omnes Talismani, omnesque Cadij, quo nomine iudices Turcorū veniunt, Neapolim, quam Turci Genischeherim lingua sua dicunt, conuocarentur. Vbi cōuenissent vniuersi, quamdam in domum eos concludi iussit, eamque præsidio circumdatam, ne quis elabretur, incendi præcepit: vt omnes flammis absumerentur. Hoc Gilderunis mādato magnopere perturbatus Alis bassa Vezir, præ animi

nimi mœtore, qua illorum saluti via consuleret, ignorabat. Tandem huiusmodi quiddam ei ad animum accidit. Erat in deliciis Gilderuni Chani quidam æthiops paruulus, faceto præditus ingenio: qui ab hero quiduis impetrare nullo negotio poterat. Hoc
 5 ad se venire iusso: Quidquid, inquit Alis bassâ, libitum tibi fuerit a me petere, dabo: modo Talismanos & Cadios imminenti periculo eripueris. Æthiops his auditis, mox elegantiori amictu sumto, & imposita capiti vscufia, qui pileus est aureus, hoc ornatu Gilderunem Chanem adit, seque ante ipsum sistit. Ille, conspecto æ-
 10 thiopæ: Quid hoc, ait, rei est, æthiopille? cur nobis hoc amictu tam splendido? Est quod abs te petam, inquit æthiops, exorari te patitor. Et quid tandem petis? subijcit Baiafites. Ille vero: Ablegari me velim, ait, internuntium ad Teggiurem Constantinopolis. At
 15 Constantinopoli, respondet Gilderun, quid tandem effecturus es negotij? Rogabo Teggiurem, inquit, uti quadraginta vel quinquaginta Calogeros mihi concedat. Quem vero ad usum, quærit imperator, hi tibi Calogeri seruient? Mandasti, ait, ut omnes eruditi Talismani tui, atque iudices, flammis exurendi tradantur. Quapropter in horum locum nobis illos substituemus iudices.
 20 Tum Baiafites Chan: Ergone Calogeri nobis necessario deligendi iudices? an mei ministri iudicum officio fungi nequeunt? Tui ministri, respondit æthiops, non sunt eruditi. Quid ais? Subijcit Gilderun: eruditine sunt iudices illi nostri? An iudex, inquit alter, esse quisquam possit, qui non sit eruditus? Atenim, respondit
 25 Chan, si docti sunt, cur ex æqui rectique regula sese non gerunt? cur, quod præcipiunt aliis, ipsi non faciunt? Ad ea, fessus interrogando iam æthiops, obticuit. Gilderun vero, compellato Ali bassâ: Doctine sunt, ait, iudices nostri? Tum Alis: Ecquem putas, inquit, iudicis officio posse fungi, qui doctrinæ sit expers? Et Baiafi-
 30 tes: Cur igitur adeo fœda facinora cōmittunt, nec semet ex præscripto suæ doctrinæ gerunt? Ibi commodam respondendi natus occasionem Alis: Hi nostri iudices, ait, nullum stipendium, nullas annonas habent. Ea sola nimirum est causa, cur officio suo minus satisfaciant. Quid ergo, respondit Chan, faciundū no-

bis censēs? Omnino se corrigerent, inquit Alis, si quid eis stipendij numeraretur. Tum Baialites: Siquidem ita comparata res est, quoddam ipse salarium eis constituito. Alis, hoc a Gilderune accepto responso, req; cum animo suo diligenter expensa, tandem reperit, quid eis nomine stipendij posset assignari: videlicet, ut quisquis hereditatem, aliquot millibus asprorum aestimata, adiret; Cadio siue iudici, cuius ipse iurisdictioni subiectus esset, pro singulis millenis aspris, viginti aspros solueret: ac pro singulis instrumentis, matrimoniorum puta, vel aliorum taliū cōtractuum nomine cōfectis, itidem aspros xx penderet. Ab hoc ergo tēpore constituta iudicibus stipendia sunt, & Alis in hunc modū placato Gilderunis animo, Talismanos & iudices e præsenti vitæ periculo liberauit.

- 57 Secundum hæc inuasit Caramaniæ princeps, expeditione suscepta, regionem Hemidam, eamq; occupauit. Quade re Gilderun Chan factus cecior, quanta potuit celeritate trāsmissō freto, Prusam accessit: & peragrata Tekiensi prouincia, venit in Caramaniam, ibique ciuitatem Coniam obsidione cinxit. Caramanię dominus hosti aduenienti cessit, & in loca montuosa se recepit. Erat tum id anni tēpus, quo incolæ segetes suas in areis agrorum habebant, ut eas tritarent: ac per ipsis accidebat incommode, quod frumenti aceruos, qui tunc & tritrandi, & ventilandi erāt, relinquere sub dio cogerentur, atque intra vrbis mœnia sese concludere. Quum hoc Gilderun Chan animaduertteret, suis interdixit, ne quid frumenti sumerent, nisi persoluto pretio. Milites illo Sultani edicto promulgato, propius ad mœnia progressi, rogare obsessos, frumentum sibi venderent. Opidani respondere, nec pabulum ab se, nec frumentum vēdi posse: qui ciuitatis intra muros clausi, obsiderentur. Si Gilderuni Chani placeret, concesso cōmeatu libero, potestatem exeundi facere: per lubenter omnia se vendituros, quæ ipsi poscerent. His Gilderuni continuo renuntiatis, idoneo ciuibus exituris commeatu, publica q; fide cauit. Itaque illis extra urbem prodeūtib; accedere milites Turcici, quibus annona opus esset, ac necessaria comparare, sine cuiusquam vel

vel damno, vel iniuria, soluto confestim pretio. Qua ciues, & regionis incolæ, disciplina militari perspecta: non se modo, cum vrbe obfessa, Gilderunis potestati permiserunt: verum eius etiã ca-
 stri, quod Album vocant, ciuitatumq; Nigdes & Caifarix, dedi- 58
 tionem fecerunt. Tum vero Caramanix princeps, rerũ suarum
 trepidus, & quid ageret, ignarus; tandem capto cum animo suo
 consilio, & quodam ad Baiafitem ablegato, sic cum eo trãsegit: vt
 opidis nonnullis prouinciæ suæ Gilderuni sponte cederet. Is aut
 rebus hisce gestis, Prusam reuersus, ad duos ibi menses quieuit. In-
 10 de noua expeditione suscepta, Borlen adiit, eaq; mox potitus est.
 Hinc ad amnem Kifam progreditur. Eius regionis princeps, cui
 nomen Isuendiar, ad urbem Sinopen fuga sese contulit. Baiafites
 legato ad illum misso, pacis componendæ causa, quædã opida sibi
 retinuit: ditionem reliquam Isuendiari restituit, ac Prusam cum
 15 exercitu rediit. Euenerunt hæc anno DCCXCVII. C. 1396

Secundum hæc rursus Amasiam Prusa contendit. Inde petita
 Siualte, quæ quidẽ vrbs ei mox a Casi Burchane dedita fuit. Hæc 59
 pater Emiri Soleimani filio cõcessit. Erat princeps quidã, cui no-
 men Techrin begus. Ei Baiafites Erzingam, cuius erat dominus, 60
 20 nõ ita pridem ereptã, restituit: liberis tamen, tam maribus, quam
 feminis, obsidum loco retentis, & Prusam missis. Post hæc Mela-
 tigen copias duxit. Iis in locis opida, Diorrygem & Guxinen, sui
 cum iuris fecisset: Prusam reuersus, aliquamdiu quieti se dedit.
 Erat hic annus DCCXCVIII. quo tempore Temir Chan expeditio- C. 1397
 25 ne rursus instituta, per regionem Parthorum arma circumtulit.
 Tandem progressus vltcrius, & Chalepum Damascumque du-
 cto exercitu, Chalepum vniuersa cum regione finitima occupa-
 uit: Damascum fœde direptam populatus est, anno DCCC. C. 1399

Indicatum fuit a nobis antehac, Gilderunem Chanem versus
 30 omnes imperij sui fines grassatũ, ditiones alienas inuasisse: quum-
 que ne suæ quidem religioni deditis parceret, Melatigen, Dior-
 rygem, Guxinenque Turcomanis eripuisse: prorsus deniq; suis 61
 eos ditionibus per summam iniuriam expulsos, profligasse.

Quamquam ne hoc quidem dissimulandũ, Turcomanos eas

regiones, cum opidis non magno labore suo parasse: nec, uti bo-
 nae fidei possessores, ius suum longissimi temporis praescriptione
 tutari potuisse. Nihilominus hoc; quo dictum, modo suis eiectioni-
 bus, ad Alcairensis Sultani patrocinium se contulere, sub eius
 imperio sede sibi constituta. Potuit istantum efficere, dum Gil- 5
 derun Chan coniectis in Temirem Chanem oculis, sollicite pro-
 gressus ipsius observaret; ut opera sua Turcomanos exsules in in-
 tegrum restitueret. Illi tamen facile, certis adducti rerum argu-
 mentis, perspiciebant: Baiaitem non multo post haud dubie res
 novas moliturum. Itaque cum principibus ceteris, qui partim a Gilde 10
 rune bello petiti, partim suis spoliati fortunis erant; cum Techrine
 videlicet, cum Germiano, cum Duzinone Aidinensi bego, cum
 Mentefio denique, foedus atque societatem inierunt. Omnes enim
 hi, quorum enumerata nomina, non minorum quasi gentium do-
 mini dumtaxat in iis terris, verumetiam principes erant. Ab his ergo 15
 communi nomine missa fuit ad Temirem legatio, quae quum ad i-
 psum peruenisset, deploratis illorum principum aerumnis atque mi-
 seriis, tantum apud eum oratione sua perfecit: ut bellum se factu-
 rum Gilderuni, quo illatas ipsis vindicaret iniurias, polliceretur.
 Ante tamen, quam bellum hoc Gilderuni Temir inferret, exsu- 20
 lum causa suos ad eum misit internuntios, omnem (quod aiunt)
 lapidem moturos, ut inter utramque partem transigerent, idque dum-
 taxat unum impetrarent, quo fas restitutis exsulibus esset, tranquil-
 le ditionibus suis absque iniuria Gilderunis, utendi, fruendi. Verum
 hac legatione incassum missa, quum Temir a Gilderune despici 25
 se, contemnique videret: praepotentem coegit exercitum, quo ad vr-
 bem, quae Siuaste dicitur, adducto; magna illa celeritate per vim
 expugnauit & euertit, ipsa etiam arce diruta. Secundum haec in-
 gentes illas copias Damascum duxit. Interim vero Sultanus Alcai-
 ri, militibus suis Alcairo, Damasco, Chalepo euocatis, haud pro- 30
 cul Chalepo Temiri Chani occurrit. Pugnatum inter utrosque stre-
 nue, sed victus Alcairi Sultanus in Aegyptum profugit. Illo sibi fu-
 ga consulente, Chalepum & Chemesam vi Temir expugnat. Quum
 Chemesae complura pereleganter exstructa mortuorum monumeta
 cerne-

cerneret, quinam in eis sepulchri cōderentur, interrogauit. Respon-
 sum ab incolis, esse illa sepulchra famulorū sociorumq; vatis Ma-
 humetis: videlicet Chalidis, qui Velidis fuerit filius, & Kiabelech-
 baris, & Omeris, & Mueigæ, qui Mahumetis fuerit cursor. Hoc
 5 intellecto, corpora quidē incolarum esse libera iussit: sed faculta-
 tes eis omnes ademit. Chemesa discedens, & Bealbecū profectus,
 id opidum prius direptum vastari passus est. Bealbeco Damascū
 rediit, arcem vrbs eius occupaturus: verum oppugnatione prima
 nihil effecit. Igitur eam denuo vehementiori militum adgressus
 10 impetu, vi cepit. Damasco in potestatem redacta, reuersus est in
 Parthiam, & ad urbem Carabagum castris locum delegit, eoque 63
 cum suis in hiberna se contulit. Posteaquā veris tempus adpetiis-
 set, Amasiam sic duxit exercitum, vt Erzingā prius accederet, in-
 de versus Engurim pergeret. Ab altera parte ne Gilderun quidem
 15 Chan otiosus erat, sed bello gerendo intentus, maximas cogebat
 copias. In primis vero Tatarorum ex regione Destensi multitu-
 dinem prope infinitam sibi adiunxit: quos per Moldauiam pro-
 fectos, & in Romaniam effusos, inde secum in Natoliam abduxit.
 Ad summam, talem ac tantum e Romania, Anatoliaque collegit
 20 exercitum: vt aduersariis ille copiis facile comparari posset. Cum
 his ergo profectiōem versus Engurim instituit, sumtis secum in
 eius expeditionis societatem filiis suis. Vbi iam cum exercitibus
 imperator alter ab altero non procul aberat, forte Temir Chan
 die quodam Iouis, prima luce, processit ad spatium mediū inter
 25 amborum exercitus, atq; ibi castris locum delegit, eaque fossa cir-
 cumducta muniuit. Eodem & Gilderun Chan quum sese sub ve-
 speram contulisset, castra pro suis itidem copiis metatus est. Tam-
 dem die quodā Veneris, summo mane, instructis ab vtraq; parte
 aciebus, e fossato quisq; suo contra se inuicem progrediuntur. Et
 30 Gilderun ita suos ordinarat, vt aduersario se nō inferiorem futurū
 existimaret. Rebus vniuersis recte dispositis, quum signa hinc in-
 de sublata volitarent, tubæ clangerent, tympana castrensia pulsa-
 rentur, & iam iamq; concursuræ viderentur acies: tum vero De-
 stenses Tataři, violata fide militari, mox ad Temirem transierūt:

itidemque milites e regionibus Germiani & Mentefij, quod ipso-
 rum principes a Temiris Chanis partibus starēt, ad eisdem se re-
 ceperunt. Quo factum, vt potissima pars, & ipsum adeo robur ex-
 ercitus, cui maxime fidebat, ab eo deficeret, ac perfidia macula se
 contaminaret. Quinetiam suis a militibus Turcicis, qui animis in
 64 eum nonnihil offensis erant, desertus fuit. Vnus tantūmodo Bul-
 ci filius suis cum copiis constanter aduersus hostē substitit, & ani-
 mo se pugnavit. quo Temir conspecto: Proh quā feroces & tru-
 culenti sunt isti Deruisij, dixit: quanto cum ardore dimicant. Ad
 quæ de senatoribus quispiam: Non hi Deruisij sunt, ait, sed Chri- 10
 stiani. Tandē & Bulci filius animaduertit, incassum se tam acri-
 ter præliando laborare. Nam & ipsi Turci iam in vniuersum fu-
 gæ se dederant. Itaque collectis suis, nonnihil ad alterum latus ex
 acie deflexit. Idem cum suis & Gilderunis filius Mustaphas Ze-
 lebis fecit, qui etiam hoc prælio periit. Hæc quum ipsi Bassæ vi- 15
 dissent, abducto secum Emire Soleimane, fugam arripuerunt.
 Sultanus Muchemetes cum suis Amasiam repetiit. Solus adhuc
 cum prætoriano comitatu Gilderun Chan immotus stabat. Sed
 tandem in hostis potestatem venit, & ad Temirem perductus
 fuit. Ei Temir Chan pedes obuiam processit, exceptumque ma- 20
 gna cum honoris delatione, suum in tentoriū deduxit. Ibi quum
 ex equo, Temirianorum adiutus opera, descendisset: humi, pro
 more gentis, in eodē ambo tapete cōsederunt. Prior Temir Chan
 de suis rebus cum Gilderune colloqui cepit. Inde quum cibū vnā
 sumerēt, rursus Temir colloquiū exorsus: O Chan, ait, infinitas : 5
 præpotenti Deo gratias & hymnos debemus vterque: tum quod
 mihi misere claudicanti, ab ipsis Indiæ finibus, ad portas vsq; Siua-
 stæ vrbs, imperiū largitus sit: tum quod ex altera parte tibi a Siua-
 stæ mœnibus, ad ipsos vsq; limites Vngariæ, dominatum concess-
 erit. Si Deo luberet vniuersum orbem terrarum pariri, quid ; 10
 maius claudo dare posset? Iccirco non abs te magnis ipsi gra-
 tiis agendis obnoxij sumus. Tu vero parum fortasse Deo gratus
 fuisti, ac propterea talis ac tanta tibi calamitas accidit. Quæ quū
 dixisset, denuo Baiasitem interrogans: Mi Chan, ait, si tua si-
 tura

num esset in potestate, mecum ut ageres pro libitu tuo: quid obsecro de me faceres? age, veritatem dicito. Tum Gilderun Chan, quem ferocis & iracundi animi hominem fuisse accepimus, non sine bile respondisse fertur: Equidem te, si fortuna propitia meam
5 in potestatem venisses, ferrea conclusum cauea mecum hinc inde circumduxissem. Quo Temir audito, mox e ferro caueam parari iussit: & in eam, carceris loco, Baiafitem inclusit. Secundum haec, permissa militi licentia per vniuersam regionem hinc inde se diffundendi, atque omnia rapinis vastandi: Temir ipse Prusam abiit, ibique
10 thesauros Baiafitis inuentos sibi vindicauit. Et quando iam imminabat hiems, simul & hibernauit in Anatolia, & procures eos qui ad ipsius patrocinium confugerant, tum fortunis suis restituit, tum muneribus amplissimis adfecit. Atque hoc modo singuli suas additiones reuersi sunt. Osmanis vero provinciam, cui nomen
15 Osmania, Tataris Temir adtribuit. Quod quum Baiafites inaudisset, magnum animo dolorem cepit. Erat in more Temiri, ut castra loco moturus, nonnumquam ad Gilderunem accederet, eoque perhumaniter salutato, rectene valeret, an secus, quæreret. Quodam ergo die Gilderun, hac usus occasione, Temirem
20 adloquens: Equidem fateor, ait, o Chan, sic in fati fuisse. Tibi diuinitus destinata fuit victoria. Sed est, quod ab te petam: modo & audire me, & adnuere petitioni volueris. Ad quem Temir: Quidquid, ait, a me petieris, o Chan, nequaquam tibi denegabitur. Tū Baiafites: Hoc vnum, inquit, ab te peto, ne familiam meam abo-
25 leas, & Tataros uti tecum abducas. Mihi quod accidit, etiam tibi potest accidere. Non bonum est, ita fauere velle, ut prorsus aboleas. His auditis, facturum se Temir recepit, quod Baiafites postulasset. Adeoque coactis in vnum Tataris, secum eos abduxit. Sperauerat ille quidem futurum, ut quispiam filiorum Gilderunis ipsum conueniret: sed quia sibi metuebant, accessit nemo. Secun-
30 dum hac die quodam accidit, ut Temir compellato Gilderune, diceret: Equidem te mecum, o Chan, in regnum meum abducam, 65.
ad urbem Semercandam: atque inde te remittam in regnum tuum. Ea Temiris oratio Gilderunis animum tam graui maioris vul-

- nere percussit, ut ipse sibi mortem conscisceret. Temir vero, quā
ad iter se compararet, Caramanix bego complures arces & opi-
da donauit: & Isuendiari Castamonam, Congerim, & Calazu-
gen concessit. Atque his rebus gestis, in regnum suum reuersus
est. Acciderunt autem hæc omnia, quæ a nobis exposita sunt ha-
C. 1403. ¹⁰tenus, ab anno DCCC vsq; ad annum *DCCCIII. Temir Chan a-
pud Parthos annis XL rerum potitus fuit: Gilderun vero, cuius
mortem indicauimus, annis dumtaxat XIII regnauit.
67. Filios Gilderun Chan sex habit: quorū vnus, Mustaphas Ze-
lebis, amissus fuit in Temiriano prælio: quinque reliqui mansere ¹⁰
superstites, Emir Soleimanes, Isa Zelebis, Musa Zelebis, Sultanus
Muchemetes, & Casan Zelebis, qui tempore prælij adhuc erat
ætate tenera.
- Exstincto Baiafite, conuenerunt in vnum Alis bassa, Eines be-
gus, & Hazan aga: decretoque vnanimi ex Anatolia in Romaniam ¹⁵
reuertere statuerunt.
- Sultanus Muchemetes Amasiam profectus, quieti se dedit, pa-
rum de rebus aliorum sollicitus. Isa vero, & Musa, varie se mutuo
68. ²⁰persequuti sunt in regione Carasina: donec Musa tandem Isam
cōpræhensum occidit. Quo facinore patrato, Prusam profectus,
in otio viuens, a rebus gerendis abstinuit. Non multo post, arma
contra Musam quiescentem sumsit Emir Soleimanes. Hoc ille
cognito, mox in Caramaniam arrepta fuga se recepit. Emir So-
leimanes, ut res suas constabiliret, sororem suam, cum fratre natu
minimo, Casane Zelebi, Constantinopolim misit, eosque Con- ²⁵
stantino dedit obsides: ne quod scilicet discidium inter eos exori-
retur, sed pacem potius inter se mutuo colerent.
69. Hinc in Romaniam transuectus Emir Soleimanes, Hadriano-
poli cærimonia Turcis familiari factus est imperator, anno
C. 1404. ³⁰DCCCv.
- Eius rei nūtio accepto, legatum Sultanus Muchemetes Ama-
sia misit ad Emirem Soleimanem, fratrem natu maximum, qui
eitum munera ferret, tum suis verbis hæc renuntiaret: Quando
sic Deo visum fuit, domine ac frater natu maxime, ut parentem
vtriusq;

utriusque nostrum rebus humanis eximeret: magnopere mihi gratulor, te nobis saluum & incolumem relictum. Cui quum Emir Soleimanes vicissim venustæ formæ pueros, puellas, vestesq; sericas, & alias res varias ac elegantes misisset: sancito fœdere mutuo, pacem inter se coluerunt. Post hæc ablegatis in Caramaniã suis hominib⁹, eius p^{ro}vinciæ domino significari iussit Emir Soleimanes: daret operam, sic uti custodiretur Musa frater, ne qua posset elabi. Adeoque Caramanum obtestari se, diligenter id curaret: modo ei grata Soleimanis esset amicitia. Siquidem hoc ab ipso impetrasset, vicissim ei se omnia caritatis & benevolentia officia exhibiturum.

Musa quum subolfecisset, Caramaniæ principem cum Emire Soleimane mutuam in gratiam rediisse: fuga sibi consulens, ad Isuendiarem propere concessit. Eius rei fama ad Emirem Soleimanem delata, mox arma in Isuendiarem expediuit: cuius ditionem ingressus, propter Gerlen ad ripam fluminis castra locavit, & militem istic in hibernis habuit. Erat in iis locis nigra populus ingens, sub qua genio cottidie indulgebat, & helluabatur. Tandem composito cum Isuendiare negotio, relictaq; ipsius regione, profectus est Isnicam: vbi totos dies in conuiuiis & compotationibus exigebat. Nihilominus secreto Musam secum habuit Isuendiar, eumque nauigio impositum, per pontum Euxinum in Valachiã deportari curavit. Erat id temporis Vaiuoda Valachiæ quidam, cui nomē Murzes. Hic & hospitio excepit eum, & viam aperuit, & auxilio fuit, ut Romaniam ingrederetur. Quum Hadrianopolim peruenisset, mox ab exercitibus, eò confluentibus, imperator salutatus fuit. Emir vero Soleimanes, licet occupatam a fratre Romaniam intellexisset vniuersam; nihilo tamen minus perpetuo luxu & helluationibus suis occupabatur. Et quoties e mero iam ebrius incaluerat, sæpenumero voces has ingeminabat: Musa, Musa, quid tibi meis in regionibus est negotij? Neque magno temporis interiecto spatio, securus ipse, ac metus omnis expers, a Musa fratre fuit obrutus. Ibi quum a ducibus & ministris rerū suarum, ad Musam transeuntibus, eiusque militiæ se deuouentibus,

desereretur: fugam arripuit, in qua vicum ad quemdam perueniens, ab eius incolis fuit interemtus. Eum vicum Musa, cum incolis vniuersis, cuius cuius tamdē vel sexus, vel ætatis essent, igne subiecto concremari iussit, hac adiecta voce: Cur fratrem meum vobis necare libuit? Secundum hæc reuersus Hadrianopolim, 5
 C. 1411. plene rerum potitus fuit, anno DCCCXIII. Emir autem Soleimanes imperauit annis v i i. Ab hoc inchoata fuit Hadrianopoli structura templi longe amplissimi, cuius ipso superstite fundamēta iam ad eam altitudinem perducta fuerant; vt eius loci, quo templum condebatur, superficiem æquarent. 10

Quum autem Sultanus Muchemetes, cuius Amasiæ sedes erat, de hisce rebus omnibus, vt erant gestæ, certior factus fuisset; nimirū Musam, Soleimane de medio sublato, Romaniam siue Græciæ imperio potitum: bello Musam persequendum statuit, & expeditione suscepta, Prusam duxit: omnesque Anatolię prouincias, 15
 Emiri Soleimani fratri non multo ante subditas, in potestatē redegit. Itidem in Romania nec ipse Musa rerum suarum cura deposita, quid agendum sibi foret, circumspiciebat. Ante omnia Scachum Melicum, cui dumtaxat vnus erat oculus, Vezirem creauit: Samobunæ filium, Cadilescherum esse voluit: ducem stipendia- 20
 riorum signiferis præfecit: prouincias denique suos inter familiares, ac militares viros, distribuit. Reliquerat Emir Soleimanes liberos superstites, filium atque filiam: qui Constantinopolim profugerunt. Durantibus hisce discidiis intestinis, etiam vrbs Vidina, ad Danubium sita, defecit: sed Musa, ducto aduersus eam milite, 25
 rursus imperium accipere coëgit. Idē Musarelictā Vidina, Buru-
 73. uadam & Materam copias duxit, eaq; opida sibi subiecit. Magnā in omnibus prouinciis tyrannidem exercuit. Occupauit & opidū Chiupurim, quod Lazari ditionis erat. Suos etiam excurrere nō-
 numquam iussit, ad ipsa vsque mœnia Constantinopolis: ita qui- 30
 dem, vt ipso imperante, Constantinopolitani portas vrbis aperire vix auderent. Accidit autem aliquando, vt ad Silyuriam accederet: quam dum oppugnaret, egregie se tuebātur opidani, & in hostem animose pugnabant. Dum vtrunque manus conferuntur,
 Scachus

Scachus Melicus, Musæ Vezirazemes, hero deserto, Cōstantino-
 polim se recepit. His perspectis insidiis & astu Melici, vehemen-
 ter animo Musa perturbari: conuersoque itinere, Hadrianopolim
 reuerti: & quis huiusce transfugij futurus esset exitus, secum ipse
 5 dispicere. Vicissim ex aduersa parte, Sultanus Muchemetes o-
 mnino cum Musa prælio congredi statuebat. Erat huic Vezira-
 zemes, Baialites bassa, quo cum sollicite cōsultabat, quonam mo-
 do nauigiis in Romaniam transmitti fretum posset. Forte fortuna-
 tum Scachus quoque Melicus ad Sultanium Muchemetem Con-
 10 stantinopoli venerat. Itaque Baialites bassa Muchemeti auctor e-
 rat, vt is etiam arcessitus, deliberationi adhiberetur; quid ipsi fa-
 ciūdum pareret, explicaturus. Ille vocatus in consilium, accessit: &
 intellecto, cupere Muchemetem in Romaniam exercitum trans-
 portare, modo, de ipsius consilio viam rationemque commode
 15 transiūciendi cognosceret: respondit, omnino Constantinopolim
 mittendos legatos, & cum Teggiure pacis ineunda fœdera, quo
 fieri permissu ipsius & adiumento transiectio posset. Nō enim fre-
 tum vlllo alio transmitti loco posse, quum Gallipolis in potestate
 Musæ sit. Erat id temporis insigni vir quidam auctoritate prædi-
 20 tus, nomine Faselulla, qui Cadij, siue iudicis officio Geiuisæ funge-
 batur. Is & notus erat, & familiaris admodum Teggiuri Constan-
 tinopolitano. Hunc igitur ablegarunt, vti cum Teggiure de pace
 ageret: qua inter vtramque partem sancita, profectus Prusa Sulta-
 nus Muchemetes, ad litus maris e regione Constantinopolis ac-
 25 cessit. Illi Constantinopolitanus Teggiur naues suas obuiam mi-
 sit, & ipsum in Romaniam cum exercitu transuehi curauit. Eius
 Musa rei factus certior: Hadrianopoli relicta, regionem Lazari pe-
 tiit. Interea venit Inzuam Sultanus Muchemetes, atque ibi castris
 locum delegit. Mox Alis begus, Eurenosis begi filius, suis cum co-
 30 piis ad Sultanium Muchemetem defecit: post quem & Michaël,
 Iochzi begi filius, cum milite suo ad eundem accessit. Eterat is
 Musæ beglerbegus. Horum confirmatus subsidiis Sultanus Mu-
 chemetes, vltius processit, & Hadrianopolim venit. Quotquot
 autem Turcici procures per Romaniam hinc inde degebant, vni-

- uerſi Muſa deſerto, ad Sultanum Muchemetem ſe contulerunt. Nec a Muſæ partibus ulli manſere milites, præter Acanzios. Secundum hæc digreſſus Hadrianopoli Sultanus Muchemetes, Muſam a tergo perſequi nõ deſiit, & cum eo propter opidum Samocouam prælium iniit. Quum autem animaduerneret Muſa, non ſatis ſibi virium eſſe ad reſiſtendum: fugæ ſe dedit, & fugienti equus in profundum cœnum prolapſus fuit. Erat ei famulus quidam, veſtium ſartor, & ſeruilis homo condicionis, cui nomen Sarudzes. Hic equo domini, ſic humi proſtrato, tendines incidit, captumque dominum ſuum Muſam ad Sultanum Muchemetem adduxit. Sub initium noctis in tentorio quodam Muſa ſtrangulatus, ſtatim eadem nocte Pruſam auchi iuſſus eſt, vt iſtic in aui monumento conderetur. Imperauit annis III & dimidio. Mechemetem begum, Michalis filium, qui Acanziorum dux erat in exercitu Muſæ, captiuum Sultanus Muchemetes ad urbem Tocaram deportari, & ibidem cuſtodiri præcepit. Samobunæ vero filium, qui officio Cadileſcheri fungebatur, cum vxoribus & liberis Iſnicam iuſſit abduci, vbi mille aſprorum annonam ei ſingulos in meſes adſignauit. Peditum Muſæ dux in Valachiam auſugit. Hoc modo Turcorum imperator factus eſt Sultanus Muchemetes, vniuerſa ſubacta Romania anno DCCCXVI.
- Inito regno, legatos ad omnes ſibi vicinos principes miſit, ac pacis & amicitiaæ fœdera cum eis pepigit. Interea vero, dum adhuc Muſa Muchemetesq; bello ſemet inuicem in Romania perſequebantur: Caramaniaæ princeps Pruſam exercitum adduxit. Eius expeditionis rumore ad ſe perlato, Ibafes baſſa, qui tum Pruſæ cum baſſæ imperio præerat, acceſſit ad ſe Pruſæis ciuibus, vt cum eis de imminenti bello deliberaret: Caramaniaæ princeps, ait, arma cepit, vt nos opprimat. Vos operam date, vt ad excipiendâ illius vim, inſtructi ſitis, & cum facultatibus veſtris in arcem vos recipite. Mox qui locupletiores erant, in arcem ſuis cum rebus migrant. Poſteaquam ad urbem Caramaniaæ begus acceſſiſſet, Ibafes arci ſemet includit. quo Caramanus animaduerſo, ciuitatem igne ſubiecto concremauit. Inde verſus arcem cuniculos agere cepit.

cepit. Ibases ex aduerso cuniculis suis ad hostium cuniculos per-
ductis, & aqua in eos deriuata, Caramani fossiores aquis obrutos
exstinxit. Interim vero dum ad Prusam res vtrunque geritur acri-
ter, & citra intermissionem: inopinato Musæ cadauer eò depor-
tatum, prope thermas monumento paterno infertur. Id vbi Ca-
ramanus fieri vidit, confestim motis castris, suam in prouinciam
exercitum abduxit.

Secundum hæc profectus e Romania Sultanus Muchemetes,
transmisso freto, Prusam adiit, ibique maioribus coactis copiis, &
adiunctis sibi duobus in belli societatem principibus, Isuendiare
videlicet, ac Germiani domino; cum eis aduersus Caramanum
expeditionem suscepit. Ingressus autem Caramani ditionem,
mox opidum Varfacum subegit, incolis absq; mora deditionem
facientibus. Inde Coniam cum exercitu contendit, vbi quū prin-
ceps vrbs ei suis cum copiis occurreret: prælium inter se com-
miserūt, quo Sultanus Muchemetes superior fuit, & Caramanus
cum supremo copiarum suarum duce, Zebuco Mustapha, in ho-
stium potestatem venit. Multis vltro citroque colloquiis habitis,
tandem compositum fuit discidium, & mutua reconciliata gra-
tia: sed ita tamen, vt Caramanus Sultano Muchemeti tribus opi-
dis, & vni castro cederet. quorum locorum deditione facta, vicif-
sim Muchemetes Caramanum muneribus cohonestauit, & li-
bertati restitutum suam in prouinciam remisit. Muchemetes i-
pse Prusam reuersus, non diu istic hæsit: sed iter ceptum profe-
quens, trans fretum Hadrianopolim properauit, vt bello Vala-
chos inuaderet. In id bellum & a Garamano, & ab Isuendiare
bego copias auxiliares impetrauit: quibus ad suas adiunctis, in ho-
stem progressus, ad Danubium castra locauit: vbi dum castel-
lum exstrueret, magnam suorum manum in Valachiam trans flu-
men immisit, vt prædis actis eam depopularentur. Milites e Va-
lachia salui, nullo accepto detrimento, trans Danubium, maxi-
mis aucti spoliis, rediere. Quod quum regionis Vaiuoda cerne-
ret, aliud quod ageret, nihil habuit; quam vt pace cum Sultano
cōposita, quotannis se tributum missurum polliceretur, eoq; no-

- mine filium daret obsidem. Quibus rebus gestis, Prusam Muche-
 78. metes repetiit, & inde copias ad opidum, quod Samsonis dicitur, traduxit: quo quidem occupato, complures in iis locis Tataros, a Temire Chane relictos, inuenit. Hos, edicto publicato, in Romaniam migrare iussit: & ditiuncula quadam, haud procul a castro
 79. Cunuza, donauit; ut ibi domicilia sibi constituerent. Erat enim is locus incultus & desertus. Atque illa quidem vicinia & regio in hunc modum Tataros accepit incolas, qui eam in hodiernum usque diem possident. Interea dum his rebus intentus erat Muchemetes, in Anatolia seditio quædam coorta fuit, auctore Burgluze
 Mustapha, qui Scheichis Bedredinis quondam œconomus fuerat. Et Scheiches ille Bedredines, uti supra diximus, apud Musam Cadilescheri munus gesserat, Isnicæ deinceps exulare iussus. Hic ergo Mustaphas in agrum Aidinensem profectus, magnam ibi seditionem excitauit: persuasis incolis, ut ipsius potestati se permitterent, & imperium lubentes acciperent: nomen interim prophetæ mentitus, ut eo facilius res novas moliretur. Vbi de hoc motu Isnicæ Scheiches Bedredines accepisset, œconomi videlicet sui res tantum incrementi sumere: mox Isnica relictâ fugam arripuit, & Isuendiarem adiit. Apud hunc quum aliquamdiu substitisset, nauim conscendit, & itinere maritimo Valachiam petiit. Sultanus autem Muchemetes intellecto, habere iam Burgluzam Mustapham selectorum militum ad tria millia: copias suas in eum, duce Sultano Murate filio, misit. Is ubi, Baiafite bassa expeditionis socio, cum exercitu ad defectionis auctorem peruenisset: accidit, ut impetu repentino se inuicem inuaderent, & manus tam animose consererent, ut illo prælio ingens hominum multitudo caderet. Tamdē Burgluzes Mustaphas, in frustra concisus, periit. Hac de illo, & complicibus, obtenta victoria: rediit ad pristinum imperium omnis ea ditio, distributa deinceps
 80. inter Sultani Muchemetis militiæ præfectos. His rebus gestis, Baiafites bassa cum Sultano Murate Manissam duxit exercitum: quo ipso etiam in loco quidam erat homo seditiosus, Torlaces Huggiemal, stipatus bis mille viris, qui eum sectabantur.
 Hos

Hos quum Baiafites adsequutus fuisset, terga dare coëgit, & ipsum Torlacein, cum aliis aliquot coniuratis captum, ibidem suspendio necari iussit. Interim profectus Serras Sultanus Muchemetes, eam ciuitatem occupauit: & cum animo suo constituit, Salonicam quoque militum corona circumdare. Durante vero Serrēsis vrbis obsidione, Scheiches ille Bedredines, quem in Valachiam profugisse diximus, Romaniam ingressus, aliquot sophilarios ante se misit in agrum Zagorensem, vulgo persuasuros, imperium Scheichi Bedredini diuinitus esse destinatum. sal-
 100 tim paucos intra dies aduentum eius præstolarentur. Quum er-
 Scheiches Bedredines iam propius ad eos accederet, magnus seditiosorum numerus ad ipsum confluxit, & illorum quoque non pauci, quos imperante Musa beneficiis obnoxios in magistratu sibi reddiderat, dum apud illum Cadilescheri officio fungeretur:
 150 ita quidem, vt hominum copiis non contemnendis cinctus esset. Verum iidem animaduerso, minime felicem futurum, motus illius exitum: Bedredine deserto, etiam arma, quæ sumserant, deposuerunt. Harum turbarum accepto nuntio, insignem exercitum in agrum Zagorensem Sultanus Muchemetes expediuit:
 200 qui Scheichem Bedredinem ibi deprehensum ceperunt, & captum Serras ad Sultanum Muchemetem adduxerunt. Erat apud Sultanum magnæ quidam doctrinæ vir, nomine Meulana Cheider, oriundus e Parthia, vnde se ad Muchemetem contulerat, qui eum pro viro sancto colebat, & a latere suo numquam discedere
 250 patiebatur. Is hanc sententiam tulit, vt capitis quidem supplicium Scheiches Bedredines lueret: sed minime tamen fisco facultates ipsius adplicarentur. Sultanus ergo Muchemetes, hac in eum lata sententia, pœna suspendij apud Serras hominem adfecit. Postea vero, quam exspirasset; cadauer eius de patibulo detractū, & terræ mādaturum fuit. Inde Sultanus Muchemetes Prusam reuersus, ad aliquod ibi tempus substitit. Hadrianopoli templum, quod frater eius Emir Soleimanes exstruere ceperat, absolui curauit. Aliud etiam Prusæ fanum, cum schola & xenone, condidit. Atque hisce gestis rebus, viuendi finem fecit. Eius loco Sultanus

C. 1422 Murates filius imperator factus est, anno DCCCXXIII. qui Prusæ cadauer patris monumento, pro more, intulit.

82. Secundum hæc sequuta fuit vniuersorū in Anatolia defectio, nimirū Ismyræ principis, & Mēthesij: & ad summam, omnium ab omni parte procerum. In Romania namq; pro Sultano se quidā 5
83. gerebat, cui nomen Dusmes Mustaphas. Is filium se Gilderunis
84. Chanis profitebatur, & plerumq; solebat in opido Vardario de-
gere. Transierunt in partes ipsius etiam proceres quidā eius fami-
liæ, quos Eurenoses begos vocāt. Horum subsidiis adiutus, Serras
obsedit: quæ quidē vrbs, vna cum arce, mox deditionē fecit. Hinc 100
progressus vltcrius, Hadrianopolim ire perrexit: quo quū acces-
sisset, incolæ portis reclusis, eius se fidei potestatiq; permiserūt. Ad
summā, tota Romania in partes eius concessit. Alio tamen Porta
loco non erat, quam Vardarij. Posteaquā Sultanus Murates, qui
hoc tēpore Prusæ degebat in otio, de hisce motibus certior factus 155
fuisse: Baiafitem bassam copiis instructū misit, qui hūc regno de-
pelleret. Quum primum is Hadrianopolim in Romaniam venisset,
ab hero suo defecit, ac Dusmi Mustaphæ se dedidit: a quo vicissim
85. Veziris dignitate fuit ornatus. Eidē & Ismyræ princeps, Chusei-
nes begus, semet adiunxit. Magnum aut peditum numerū, quos 200
Azapos vocāt, collegit Dusmes hic Mustaphas, & insignia cōces-
sit illis priuilegia, qui sponte militiā ipsius sectabantur. Quum igitur
ingentem iam coëgisset exercitum, eo cōsilio discessit Hadria-
noli, vt Prusam contenderet. a qua vrbe quum iam itinere v-
nius diei abesset, Vezirem suum, Baiafitem bassam, supplicio ca- 255
pitis adfecit. Interim Murates quoque de bello gerendo cum
suis deliberabat. Suadebant vero, qui huic a cōsiliis erant, vt Me-
chemetem begum, Michalis filium, e carcere Tocatenfi reuoca-
ret, ac libertati restitueret. Hunc igitur arcessitum e custodia, se-
cum in expeditionem hanc Sultanus Murates sumsit, ac Prusa 300
86. relicta, ad amnem Vlubatam processit, & iuxta pontem castra
metatus est. Eodem quum & Dusmes Mustaphas venisset, ex al-
tera parte pontis locum castris delegit. Hoc modo collocatis ex
87. aduerso copiis viriusque principis, Mechemetes begus, Michai-
lis fi-

lis filius', militibus a Dufme Mustapha stantibus cognoscendum
 se præbere, ac peramanter eos compellare. Quo factò, quum
 procures atque milites, qui se cum Dufme Mustapha hac expe-
 ditione coniunxerant, Michalis filium adgnouissent: noctu flu-
 uium Vlubatam transgressi, ad Sultanum Muratem se contule-
 runt, eique se dediderunt. Id ubi Dufmes Mustaphas fieri vidit, ad
 amnem Bugam profugit: magnaue pecuniæ vi Bugæ opidi Ca- 88.
 dio donata, eius ope saluus euasit: & propter Gallipolim trans fre-
 tum in Romaniam reuersus, ibidem ad aliquod tempus quieuit,
 nauibus in terram subuectis. Eum sine mora sequutus a tergo
 Sultanus Murates, copias suas mercatorum nauigiis impositas in 89.
 aduersum litus vehi curauit, & castris in Ezea planicie locum ce-
 pit. Tum vero Dufmes Mustaphas motis castris, versus Bolaiorem
 fuga se recepit: vnde quum Hadrianopolim pergeret, a suis de-
 sertus fuit. Nec multo post captus, & Hadrianopolim ad Sulta-
 num Muratem perductus, illius iussu de pinna quadam ad mu-
 rum vrbis suspensus, laqueo vitam finiit. Mox ibidem Sultanus
 Murates in regium thronum collocatus, & imperator a suis salu-
 tatus est, anno DCCCXXVII. Erat ei frater in Anatolia, cui nomen C. 1425.
 Mustaphas. Is etiam magnas ibi turbas dedit. sed tandem Mu-
 rates expeditionem aduersus fratrem suscepit, & Isnica captum
 necari iussit: vnde Prusam vectus, & iuxta patrem conditus fuit.
 Secundum hæc rediit Sultanus Murates Hadrianopolim, quo
 quum peruenisset, de Vaiuodæ Valachi defectione cognouit.
 Quapropter ductis in Valachiam copiis, regionem vniuersam
 fœde diripuit, & amplis potitus spoliis, Hadrianopolim reuersus
 est, anno DCCCXXVII.

Inde rursus in Anatoliam profectus, Ismyræ principem ditio-
 ne sua expulit, & præterea regionibus, Mentefianæ, Aidinensi,
 Sarchaniae, & Chemidensi, præsidia suorum imposuit, deductis
 eodem coloniis, & agris inter suos distributis. Gesta vero fuerunt
 hæc eodem anno DCCCXXVII.

C. 1425.

Post illa quum ad tēpus aliquod Prusæ substitisset, quieti de-
 ditus: tandem suscepta rursus in Romaniam profectio, Lazari

90 ditionem ingressus est, eaq; Despotam senem prorsus eiecit, an-
C. 1427 no Mahumetano DCCCXXIX.

His exanclatis laboribus ac molestiis, quieti se quidem dedit,
sed non diuturnæ: dum Anatoliæ montana peteret, captandæ
frigidioris auræ causa. Rursum vero transiecit in Romaniam, &
armis Lazaro illatis, vniuersam eius regionem populatus est, an-
C. 1428 no DCCCXXX.

Hinc quidam ex proceribus, cui nomen Hofer begus, in Ana-
C. 1429 tolia ditionē Zietucā Muratis imperio adiecit, anno DCCCXXXI.
quum interim Sultanus ipse Hadrianopoli quiete se reficeret. Ibi- 10
91 dem mortuus est Ibrahimes bassa, Chelilis bassæ pater, anno
C. 1430 DCCCXXXII.

Murates autem quietis & otij lōgioris impatiens, bellum se su-
scepturum suis edixit, diuinitus sibi mandatum. itaque maximas
92 copias ad urbem Salonicam adduxit, eaque potitus est, exercitu 15
C. 1431 spoliis opimis ditato: quod quidem accidit anno DCCCXXXIII.

Capta Salonica, nonnihil a bellicis occupationibus abstinere
93 constituit, & ad montana Zogæ profectus est. quo tempore na-
tus est ei filius, cui nomen Muchemetis imposuit, eodem anno
C. 1431 DCCCXXXIII. 20

Edito in lucem filio, novos signari iussit aspros: moxque rursus
ad montana se contulit. Id temporis etiam Hadrianopoli tem-
plum, & ibidem in arce veteri palatium elegans ac deliciosum ex-
C. 1432 strui iussit, anno Mahumetano DCCCXXXV.

Anno autem sequenti proximo, quum Hadrianopoli degeret, 25
quodam Mercurij die, sub vesperam, vsque adeo lumen solis de-
fecit: vt tenebræ terram occuparent. Eodem anno cometes et-
iam caudatus adparuit.

94 Tunc & Eurenosis begi filius, Alis begus, in Albaniam copias
95 duxit, irritò plane conatu. Neque multo post Herzegouinam ad- 30
C. 1433 gressus, ibidē quoq; cum exercitu victus fuit, anno DCCCXXXVI.

Hac clade accepta, dum Hadrianopoli Murates Sultanus qui-
esceret; limitanei duces, præsertim Sinan begus, Isacus begus, &
Turchanes begus, eum adeunt, & orant: potestatem sibi faceret,
inua-

inuadendæ ac depopulandæ Albanix. Quod quum eis concessisset, ipse præaltum prope Prusam mōtem adiit, quem nunc montem Calogerorum vocant: vbi æstatem illam anni DCCCXXXVIII C. 1435. exegit. Inde reuersus Hadrianopolim, adductam iussu suo Bulci 96.

¶ filiam matrimonio sibi iunxit.

Hoc anno rursus Eurenosis begi filius, Alis begus, in Albaniam profectus, maximas prædas egit, & ampla spolia reportauit, anno DCCCXXXIX. C. 1436.

110 Murates aut cum exercitu Caramaniã ingressus est. sed rebus cū Ibrahime bego, regionis principe, trāfactis: pax inter eos constituta fuit. In reditu castrū Buruzen sibi subiecit, anno DCCCXLI. C. 1437.

Inde repetiit Hadrianopolim, atq; ibi templum ædificare cepit: quum quodam Veneris die, summo mane, primum lapidem 98. manibus ipse suis posuisset.

115 Posthæc in Vngariam irrupit, & sex in ea castellis potitus est, anno DCCCXLI. Vnde reuersus, aliquamdiu a bellis abstinuit: & C. 1437. instituta sollemnitate maxima, Sultanum Muchemetem filium circūcidi curauit. Hac festiuitate peracta, Semendriam duxit exercitū, eamq; munitionem in potestātē redegit, anno DCCCXLII. C. 1438.

220 Hinc ad Albam, quam Græcā vocant, accessit: sed quum eam expugnare non posset, abductis copiis, aliud iter arripuit, Nouam adeundo: quam arcem, cum omni agro finitimo, suæ ditionis fecit. Vtcrius etiam progressi, Romanix beglerbegus eunuchus, cui nomen Scachus Abedines bassa, & Edzes begus, & Isacus begus 102. omnem illam prouinciam rapinis exhaustam Muratis imperio subdiderunt, anno DCCCXLIII. C. 1439.

Sultanus aut Murates, relictis hisce locis, Hadrianopolim reuersus est: vbi quum aliquantisper subsisteret, Mesiti bego id negotij dedit, vti per Valachiam in Vngariam penetraret, omnemq; 330 regionem illam direptam vastaret. Sed Mesiti Vngariam ingressus, non ex animi sententia successit expeditio. Quippe cū vniuersis copiis suis cæsus & interemtus fuit, anno DCCCXLV. C. 1440.

Eius cladis accepto nuntio, Sophiam Murates Sultanus se contulit: ibique castrametatus, beglerbegum Romanix, Scachum 104.

105. Abedinem bassam, cum vniuersis Romaniae copiis, & Acánziis, & Genizaris, expediuit: vt peragrata Valachia, Vngariam popularentur. Eos in Vngarorum fines delatos impressione subita Iancus inuasit, cæcidit, interemit: ipso etiam beglerbego necato, & eandem cum Mesite belli fortunam experto. Contigerunt hæc 5
C. 1441. anno DCCCXLVI.

Caramanix begus de hisce Turcorum cladibus certior factus, Anatoliam cum copiis ingressus, Belulen opidum tentauit. Id vbi significatum Sultano Murati fuisset, expeditione magna celeritate suscepta, Ibrahimî Caramano bellum intulit: quo in mōtuo- 10
sa loca, præque saxis inuia, dilapso: transactum deniq; negotium fuit, & Sultanus Murates Hadrianopolim rediit.

Acceptit autem id temporis nuntium de morte filij sui, Sultani Aladinis, qui Amasiæ rebus humanis excesserat. Dum propter il-
106. lius obitum adhuc in luctu esset, rex Vngarorum, cum Ianco, & 15
107. Lazari filio, sese mouit, & eum exercitu ad clifuras Isladinas accessit. Aduersus hos profectus Romanix beglerbegus Casanes bassa, cum Turchane bego, & vniuersis Romanix copiis, & cū Acanziis, prælio cū eis congressus est. Sed quum Turchanes begus, amisso vigore animi, præ formidine ac desperatione se fugæ dedis- 20
set: Casanes bassa cū reliquis militibus, quotquot aduersus hostē cum eo substitierant, cæsus fuit. Sultanus aut Murates, perlata ad se rei tam infeliciter gestæ fama, cum omnibus Genizaris, & aulæ comitatu, Hadrianopoli discessit: & euocatis vndiq; omnibus ad hanc miliniam, qui arma ferre possent, etiā pedites Europæos ma- 25
gno numero conscripsit. Gerebantur aut hæc hiberno tempore, quum ingens frigus esset. Vbi ad Christianorum castra peruentum fuisset, multis vtrimque dimicatum leuioribus præliis. Tandem vero Christianis exercitum abducentibus, etiam Murates itinere conuerso Hadrianopolim se recepit: pace prius inter se, 30
108. Lazarique filium sancita, cui principatum restituit, & ex illo tempore solida fuit amicitia iunctus.

Interea Caramanus Ibrahimis begus Anatoliā, moto bello, turbauit. quod vbi nuntiātū Sultano fuisset, in Anatoliā transiit: &
cum

cum Genizarorū, aulici comitatus, Anatoliæq; copiis, Carama-
 num inuasit; qui mox fuga rebus suis cōsuluit. Erat apud hunc in
 auctoritate maxima Sarumes quidā Iacupes, pro viro sancto ha-
 bitus. Is ad Sultanum Muratem ablegatus, inuicem vtrumq; sibi
 5 reconciliauit. qua pace confecta, Murates exercitu dimisso, Ma-
 nissam profectus est: vbi quum sponte se imperio abdicasset, filiū
 sibi Sultanum Muchemetē substituit, eiq; Chelilem bassam Ve- 109.
 zirem adiunxit, cum Meulana Chusrone, qui officio Cadilesche-
 ri fungeretur: amborū virtuti ac fidei tam filio, quam prouinciis
 10 imperij, cōmendatis. Id factum anno Mahumetano DCCCXLVII. C. 1442.
 Rex aut Vngariæ cum Ianco nouē semet expeditioni accinxit,
 ductis secum Vngaris, Germanis, Bohemis, Polonis, Italis, & Va-
 lachis: quorum omnium ingens erat multitudo, videlicet homi- 110.
 num ad octuaginta millia. Tormenta quoq; bellica rotis imposi-
 15 ta vehabantur, numero quadringenta. Milites ipsi ferro prorsus
 armati tectiq; conspiciebantur. Quumque transmissio ad Albam
 Græcam Danubio, fines imperij Turcici transgressi fuissent: Ma-
 teram & Schuliū opida vastarunt. Inde promotis ad Nicopolim 111.
 castris, in omnem illum agrum ferro & igni sauiuerunt. Arcē quo-
 20 que Buruadam occuparunt, & imposito præsidio munierunt.
 Quum a Nicopoli copias abducerēt, sequutus eos cum suis a ter-
 go Mechemetes Nicopolis begus, Syrusis begi filius, & agmen ex-
 tremum adortus, complures occidit, cataphractos quosdam in-
 terceptos ad Portam misit. De hisce motibus Sultanum Mura-
 25 tem mox Vezires certiore reddiderunt. Is Manissæ tum dege-
 bat, quo se quietæ vitæ studio non ita pridem contulerat. Quam-
 quam vero serius harum rerum nuntium acciperet, tamen ad
 iter mature se comparans, Gallipolim aduolauit: quo iam Ita-
 li magna cum classe adpulerant, & quo minus in Europam trans-
 30 mittere posset, impediabant. Quamobrem versus Constanti-
 nopolim cum exercitu profectus est, & e regione illius loci, quo 112.
 loco nunc arcis nouæ structura cernitur, mercatorum nauigiis v-
 sus, in Romaniam transiecit. Quum Hadrianopolim peruenisset,
 mōstrati sunt ei Christiani cataphracti, quos Mechemetes begus

ceperat, & illuc miserat. His visis, vultum erigens: Bene nobis res nostræ succedent, ait, propitio Deo. Statimque cum præpotenti, tam ex Anatolia, quam Romania collecto exercitu, magnaq; peditum manu recens conscripta, Hadrianopoli discedens, in ho-
 113. stem recta duxit. Concurrerunt exercitus ad stagnum siue palu-
 dem Varnensem, vbi dimicatum inter eos acerrime, multa cum effusione sanguinis. Rex Vngarus ab vno latere pugnabat, ab al-
 114. tero Michaël ille, cognomento Niger: & tanto quidem cum im-
 petu Muratis inuasere copias, vt hostium vtrumque cornu in fu-
 gam propellerent. atque hoc in conflictu beglerbegus Anatoliæ 10
 115. cæsus fuit. Solus adhuc Murates cum agmine suo stabat immo-
 116. tus, ceteris ab vtroque latere prostratis, aut fuga dilapsis. Ibi tum
 Murates erectis ad cælum oculis, opem sui numinis & Mahume-
 tis implorare, solliciteque precari, ne se tam præsentis periculo re-
 rum desererēt. Quibus precibus ita conceptis, mox aleam prælij 15
 mutatam vidisses. Quippe Rex immodica ferocientis animi te-
 meritate impulsus, in medios Turcos equū adegit, & summo cum
 nisu Muratis ipsius caput petiit. Dum in hunc modum furibūdis
 progreditur, casu quodam accidit, vt equus regius ad terrā prola-
 beretur. Tum quidam e peditum numero, & alius ex ordine Ge- 20
 nizarorum, adcurrentes; equi tendines inciderunt. Itaq; rege hu-
 117. mi prostrato, mox prouectæ vir ætatis, Cheser begus, qui tunc ad-
 huc ex Elpia familia superstes erat, ex equo descendens, regi ca-
 put amputat, & Sultano Murati offert. Is hoc spectaculo lætus, cō-
 festim regium caput hastæ iubet adfigi. Quod vbi factum fuisset, 25
 hasta in altum sublata clamari ceptum, regis hoc caput esse. Tum
 vero Turci, qui prius fugæ se dederant, hoc audito clamore, re-
 flexis equis, rursus ad Muratem confluxerunt. Quare a Christianis
 animaduersa, cum reliquis eorum copiis Iancus in fugam se
 coniecit. Hoc modo victis Christianis, ac fugientibus, Turci eos 30
 ab omni parte persequi, ac plurimos occidere. Interea vero Geni-
 zari, ac pedites Turcici, currus & impedimenta Christianorum
 adorti diripuerunt, & ingenti potiti sunt præda: qua quidē ad Sul-
 118. tanum Muratem adlata, mutuo sibi gratulati sunt, & illum diem
 in fastos

in fastos refertiiusserunt. Exactumque fuit ab eis totum hoc tri-
dum omni genere hilaritatis. His rebus gestis, imperium Sulta-
nus Murates iterum Sultano Muchemeti filio restituit, & ipse Ma-
nissam reuersus est. Muchemetes regno rursus inito, mox aspros
55 novos signari nomine suo iussit, anno DCCCXLIX.

C. 1444

In ipsis autem Muchemetici regni nouis auspiciis, vrbs Hadria-
nopolitana tota flammis accensa conflagrauit: & Genizari sedi-
tione commota, maiores annonas postularunt: non plebi dum-
taxat iniecta trepidatione, verum etiā beglerbego Chadumi bassæ
100 mortis intentato periculo: qui vix in arcem ad Sultatum Muche-
metem elapsus, salutis suæ consuluit. Interim Genizari per urbem
fœde grassari, & omnia per summam insolentiam diripere: do-
nectamdem eis annona semisse vnus aspri augeretur, atque ita
tumultuantium animi sedarentur.

155 Compositis hisce turbis, Chelil bassa Vezir, & alij Romanix
proceres, vnanimi consilio & consensu Manissa Sultatum Mu-
ratem iterum ad summam rerum arcessiuerunt: qui hoc accepto
nuntio, mox ad Sultatum Muchemetem se contulit Hadriano-
polim, & hieme sequenti cum exercitu Moream ingressus est: vbi
200 quum ciuitatem Geremen expugnatam dedisset excidio, & alia
quædam opidula cepisset: abductis copiis, Hadrianopolim rediit,
anno DCCCL.

C. 1445.

Castris Hadrianopoli motis, in Albaniam duxit, & arcem Cot-
ziacum in ditione Ioannis occupauit, ac vniuersam regionem ra-
255 pinis exhaustit. Albanorum princeps, Iscodaræ dominus, cum suis
cedens aufugit. Itaque Murates magnam regionis illius partem
adiunxit imperio suo. quumque Christianorum templa diruisset,
ac in messitas commutasset: Turcorum colonias in illa loca de-
duxit.

300 His Murate rebus occupato, nuntij aduenere, qui significarēt, 122.
Vngaros, Saxones, Bohemos, Germanos, & Valachos, maximis
coactis copiis, iam ad Albam vsque Græcam adpulisse. progressu-
ros ad ipsos Cosouæ campos. Eius rei fama Sultanus Murates im-
pulsus, Albania relicta, Sophiam summa festinatione accessit, ibi-

que substitit, in omnem partem intentus, quo scilicet erupturus hic motus esset. Simul expeditis in omnes prouincias litteris, milites vniuersos arma capere, & absque mora in castra conuolare iussit. Fuere denique collecta decem millia Genizarorum, & alia decem millia peditum, qui Turcis Azapi dicuntur. Præterea 5 magnus hominum numerus ad eum cōfluxit ex iis, qui a militia ceteroquin erant immunes. Habebant enim Muratem pro viro sancto. Copias ad summam innumerabiles collegit, ab aliis etiam rebus, bello gerendo necessariis, egregie instructus: a tormētis maioribus, inquam, bombardis, hastis, arcubus. Arcessiuit etiam ad 10 hanc expeditionem Sultanū Muchemetem filium, vt in ea patri comes adesset. Interea vero, dum in hostem ipse proficiscitur: Valachi Danubium nauigiis transiiciunt, vt omnem agrum Nicopolitanum ferro ac flammis vastarent. sed is conatus ex ipsorum animi sententia non successit. Quippe limitanei procures in iis locis, Mechemetes begus, & Isa begus, & Vsguris filius, cum Acan- 15 ziorum copiis Valachos adorti, multos ex eis interfecerūt. Quod vbi factum Murates accepit, non parum exbilaratus, alacri mox animo versus Cosouæ planiciem cum exercitu profectus est. Ducebat enim hominum ad octuaginta millia, tam equitum, quam 20 peditum. Ad Cosouæ campos quum peruenisset, obuium habuit Iancum. Quapropter vtrimq; pugnandi facto initio, displosa fuisse continuo diei noctisque spatio tormenta bellica. Tandē Iancus in hostem acie producta duplici, Turcos ab vtroque cornu fustos terga dare coëgit. Iamque solus adeo comitatus aulicus, Sul- 25 tano Murate non deserto, locum suum in acie tuebatur. Obiectabant Christianis scuta sua Genizari, tormenta bellica in eos dirigebant, sclopetos obuvertebant vndiq;. Simul a tergo camelis, mulis, & curribus sese munientes, tam fortiter hostis impetum sustinebant: vt Muratem, cum hisce copiis suis, Christiani loco sum- 30 mouere nulla vi possent, nec aliqua clade adficere. Quum autem profligati prius a Christianis in vtroque cornu Turci, Christianos armorum onere nimio grauatos animaduicerent: de industria fugam arripientes, insequēdi viam eis aperuerunt. Quippe Chri-
stiani

stiani se mox, instar diluuij cuiusdam, concitatis equis, diffudere.
 Sed Turci, qui fugam inierant, equorū cursu ad latus inflexo, ex-
 peditos & inermes Christianorum milites inuaserunt, quos nu-
 dos esse norant, & in eos alacriter acinaces suos strinxerunt. Id illi
 55 quum fieri cernerent, celerrime cataphractos equites suos sequu-
 ti sunt: quibus ubi iam non esset integrū, in Turcos aciem denuo
 conuertere: tandem mutuis se vulneribus conficere ceperunt,
 atque ita solutis & dissipatis ordinibus, exercitus omnis in fœdam
 sese fugā coniecit. Tum vero Turci, quos antea fugisse diximus,
 100 hinc inde cōglobati, Christianis a tergo ad ipsam vsque munitio-
 nem castrorum inhæserunt: fuitque deinceps pugnatum vtrim-
 que toto illo die, vsque ad vesperam. & a vespera rursus ad dilucu-
 lum vsque. Iancus autem, quū ita rem geri videret: astu se ab exer-
 citus Christiani reliquiis e castris subduxit ac profugit. Christia-
 15 nis ad extremum victis, Ianci rebus omnibus, cum tormentis, &
 vniuerso adparatu bellico potiti fuere Turci: quibus ad Sultanū
 Muratem adductis, vnus alteri porrecta manu, mutuo semet ex-
 cepere gratulabundi, totumque triduum eo loco quiescentes, ve-
 luti festiuitatē quamdā, singulari cum hilaritate celebrarūt. Inde
 200 Sultanus Muchemetes ante patrē Hadrianopolim profectus est. 124.
 Gestæ vero fuerunt hæ res in Cosouana planicie anno DCCCLIII. C. 1448.
 Murates etiam Muchemetem filium sequutus est Hadriano-
 polim, ibique tempus ad aliquod in otio vixit: ita tamē, vt Roma-
 niæ beglerbegum cum copiis ablegaret, ad exstruendum arcem
 255 Gergonim. qua perfectā, Murates in Anatoliæ montana, captan- 125.
 dæ frigidioris auræ causa, se contulit: anno DCCCLIII. C. 1448
 E montanis reuersus, expeditionē in Albaniam suscepit, vt arcē 126.
 Beligradē sem occuparet. Sed irritus ille conatus fuit, ideoq; rediit
 Hadrianopolim, nec amplius ab illo tempore vlli vel expeditioni,
 300 vel bello interfuit: extinctus die quodam Mercurij, qui decimus
 erat mensis Mucherenis, anno DCCCLV, quū annis 31 imperasset. C. 1450
 Successit patri Sultan⁹ Muchemetes filius in administratione re-
 gni, statimq; 16 die dicti mēsis exercitū in Caramaniā duxit, & bellū
 principi Caramano, Ibrahimi bego, intulit. Sed eo nō multo post

composito, reuersus est Hadrianopolim, atque ibi nouam arcem

C. 1450. ædificare cepit, eodem anno DCCCLV.

C. 1451. Anno sequenti proximo, videlicet DCCCLVI, non procul a Cō-
127. stantinopoli, loco quodam a tergo Galatæ opidi sito, munitissimā
128. arcem ad mare condidit.

Absoluto huius arcis ædificio, mandata cum litteris in omnes
prouincias suas expediuit, quibus omnes tam Anatoliæ, quam Ro-
maniae coëgit exercitus, conductis etiam vices mille peditibus.
Genizarorum erant ad decem millia. Conuolarunt & alij com-
plures ad eum, quibus alioqui militandi necessitas non incumbe- 10
bat. Bellica quoque tormenta fundi iussit, instar draconum. Ita cū
omni tormentorum adparatu, tantisque cum copiis Hadriano-
poli profectus, castra Constantinopoli admouit: displosisque tor-
mentis, muros, & pinnas eorum, disiecit. Christiani, quotquot vr-
bi præsidio erant, fortiter illi quidem se defendebant: sed urbem 15
tueri contra vim Muchemetis haud poterant. Is enim, concessa
militi licentia diripiendi Constantinopolim, modo eam occupas-
sent, vsque adeo Turcorum animos accendit: vt magno illam cū
impetu inuaderent, oppugnarent, per vim denique caperent. Po-
129. titi vero sunt vrbe Turci, die vigesimo mensis Rebuilulæ. Sulta- 20
nus Muchemetes urbē captam ingressus, hinc inde per eam obe-
130. quitauit, obstupescens ad inusitatas ædificiorum formas. Quum
in Atmindanem peruenisset, columnam ibi lapideam vidit, cui
triplex erat impositus serpens aheneus, idemque triceps. Illum
conspicatus, quidnam hoc esset idoli, quæsiuit. Simul in eum cō 25
torta magna vi claua ferrea, quam pisdiganum Turci vocant, vni
de tribus illis capitibus serpētinis labrum inferius cōminuit. Quo
facto, mox serpentes in vrbe magno conspici cepere numero.
Quapropter auctores ei fuere quidam, vt missum dinceps illum
serpentem faceret: quando per id simulacrum effectum fuerit, v- 30
ti serpens in vrbe nullus esset. Hinc ea columna in hodiernum ad-
huc diem durat. Et quamquam vnus ahenei serpentis inferiore
labro deiecto, serpentes in urbem venerint: nocere tamen nemi-
ni possunt. Erat etiam erectus equus aheneus, cui statua quædam
eque-

equestris infidebat. Vtrumque Muchemetes demolitus est. Fertur autem hac statua pesti præclusus fuisse aditus, quo minus in urbem penetraret, ac in ea grassaretur.

Occupata Constantinopoli, Anatoliæ montana, recreandi sui causa, Muchemetes petiit: & inde reuersus in Albaniam copias duxit: vbi Siurigen in potestatem redegit, anno DCCCLVIII. 131.

Anno sequenti, Nouam cum copiis adgressus, cepit. Quippe Christiani rursus hac potiti fuerant. Factum hoc anno DCCCLIX. C. 1453.

Secundum hæc, ad Albam Græcam exercitum adduxit: sed quum eam expugnare non posset, abscessit. Periiit ibi Dais Caratzes bassa, qui beglerbegi munere fungebatur. Eodẽ anno DCCCLX, conspecti sunt duo cometæ, versus orientem solem vnus, alter ad occasum. 132. C. 1454.

Constantinopolim reuersus, magnam celebritatẽ Muchemetes instituit, dum Baiafitem filiũ circumcideret, anno DCCCLXI. C. 1455.

Deinde coacto exercitu, in Moream abiit, & urbem Gordum, cum opidulis quibusdam, cepit; anno DCCCLXII. C. 1456.

Postea Semendriæ copias admouit. Rex autem Bozinensis spõte sua Semendriæ deditionem fecit, anno DCCCLXIII. C. 1457.

Hinc rursus in Moream profectus, multa castella cum opidulis occupauit. Id temporis, die quodam Veneris, primo diluculo, sol adeo lucem suam amisit: vt omnia tenebris inuoluerentur, anno DCCCLXIV. C. 1458.

Transmisit autem secundum hæc vniuersis cum copiis in Anatoliam, vltcriusque progressus, Castamonem, Sinopen, & Tatabosanam ciuitates occupauit: imperio suo regionibus illis omnibus adiunctis. Vnde deinceps Hadrianopolim rediit, & in otio tempus ad aliquod se recreauit. Acciderunt hæc anno DCCCLXV. C. 1459.

Rursus expeditione suscepta, Valachiam ingressus est, & Vauodam Valachia, cui nomen Dracoles, magno cum exercitu inuasit. Hoc bello Vauoda Valachus consilium cepit opprimendi castra Muchemetis nocturno tempore, sed parum efficere potuit. Ideoque non succedente conatu, profugit in Vngariam: vbi quum in manus regis Vngari peruenisset, carceri mancipatus fuit. In-

terea vero Valachiam sibi Sultanus Muchemetes subdidit.

138. Misit & classem in insulam Mitylinen, eiusque belli causa etiā ipse relicta Valachia Anatoliam adiit. Occupata vero fuit insula

C. 1462. Mityline anno DCCCLXVI.

139. Ex Anatolia Constantinopolim se contulit, vbi quædam ædi-

140. ficia curauit exstrui: & Machmutem bassam, Vezirem suum, in

C. 1463. Moream ablegauit. Is aliquot ibidem opidula cepit, anno DCCCLXVII.

Secundum illa productis Muchemetes copiis, Bozinam ador-

C. 1464. tus est, & omnem illam regionem in potestatem redegit, regemq;

C. 1465. 141. captum occidit. Inde subiugum ab eo missa fuit Herzegouina, cū

142. Couadza: quibus rebus gestis, itinere conuerso, Constantinopo-

C. 1466. lim repetiit, anno DCCCLXVIII.

C. 1465. Annus autem sequens DCCCLXX, exactus ab eo Constantino-

C. 1467. 142. poli fuit in otio. Sed in Albaniam deinde profectus, ditionem du-

C. 1469. cis Ioannis istic imperio suo subiecit. Quum autem id temporis

exercitum ipsius dira quædam lues inuasisset, ipse Philippopolim

C. 1466. adiit, ibique se quieti dedit, anno DCCCLXXI.

C. 1467. Philippopoli discedēs, rursus in Albaniam perrexit, maiorem-

C. 1469. que prouinciæ partem occupauit, anno DCCCLXXII.

C. 1467. Ex Albania profectus in Anatoliā, Caramaniæ fines ingressus

C. 1469. est, & arcē Giolchisarē expugnauit: vnde postea Cōstātinopolim

C. 1469. reuersus, aliquādiu bellicis a negotiis abstinuit, anno DCCCLXXIII.

C. 1469. Non multo post, vt otij sane diuturnioris erat impatiens, ipse-

C. 1470. met itinere terrestri profectus est versus Egripon: quum Mach-

C. 1470. mutem bassam eodem ablegasset cum classe, duodecim millibus

C. 1470. hominum instructa. Posteaquam huc adpulissent copię Turci-

C. 1470. cæ, Christiani seque fortunasque suas egregie propugnabant. Sed

C. 1470. quum tandem muri tormentorum impetu pulsati corruissent, nō

C. 1470. aie tantum, & ciuitate, per vim potiti fuere Turci: verumetiam

C. 1470. omnem finitimam regionem Muchemetis imperium accipere

C. 1470. coegerunt, anno DCCCLXXIII.

C. 1470. Egripo deuicta, Constantinopolim se recepit, & aspros novos

C. 1471. signari iussit, anno DCCCLXXV.

Dum

Dum Constantinopoli Muchemetes quiescit, Vsumchafanis 143.
 Parthorū regis militiæ dux, cui nomē Iusufzes begus, cū exercitu
 se mouit, & magnā illā urbē Armeniæ Tocatā populatus, in Cara-
 maniā venit. Erat id temporis Sultanus Mustapha iis locis a patre
 5 Muchemete præfectus. Is collecto exercitu, Parthis obuium se de-
 dit, eosque fudit, Iusufze bego capto, & Constantinopolim ad pa-
 trem Muchemetē misso: quod quidē euenit anno DCCCLXXVII. C. 1473.

Tum vero Muchemetes ad arma se parās, Anatoliam adiit: &
 mandatis hinc inde missis, vt omnes milites ad ipsum in Anatoliā
 10 se conferrent, edixit. Peditum ad viginti millia in armis esse iussit,
 & Genizarorum numeros ad decem vsque millia suppleri: quum
 aulicus etiam comitatus decem hominum millia complectere-
 tur. Ad summam, coactus ei fuit exercitus, qui numerum LXX vel
 LXXX millium excederet. Cum hoc ergo milite versus Parthiam
 15 profectus, Vsumchafani regi bellum intulit: sumtis etiam secū in
 hanc expeditionem filiis, Sultano Baiafite, Sultano Mustapha, &
 Sultano Zeme. Progressus autē cū suis in Asiā, nō plura dumtaxat
 occupauit opida: verū etiā sublimi sitā loco, munitamq; insigniter
 arcē, Carachifarē cepit. Vsumchafanes obuiam Muchemeti non 144.
 20 prodiit, sed astu quodā excogitato, militē suū hinc inde partitus,
 in insidiis locauit. Et quia primā aciē in exercitu Muchemetis Ro-
 manię beglerbegus, Chas Murates, ducebat: forte accidit, vt ino-
 pinato quasdā in Persarū copias incideret, ac manū cū eis cōfere-
 re cogeretur. Ibi quū maiores Parthorū vires essent, dissipatus Ro-
 25 manię miles, & ipse beglerbegus occisus fuit. Interea vero, dū Par-
 thi primā hanc Muchemetis aciē caderent: etiā ipsi, desertis ordi-
 nib⁹ suis, hostē cōfuse persequuti, tamdē ad illā peruenerūt aciē,
 cuius ipse Sultanus Muchemetes dux erat. Is autē Parthorū per-
 turbatos cōspicatus ordines, cū suis eos adorti⁹ est. quod a Muche-
 30 mete fieri vidēs Vsumchafanes, magno animi ardore cōcitatus, &
 ipse sua in Turcos duxit agmina. Permissis vtrinq; tantis exerci-
 tibus, acerrimū præliū commissum fuit: quū Muchemetis filij suis
 cum copiis grauissime Parthos vrgerent, & in altero cornu Ma-
 chmutes bassa, cum Daute bassa, Anatoliæ beglerbegus, tormētis

145. bellicis hostem vehementer adfligeret. Etiam Vsumchafanis vni de filiis caput amputatum, & Sultano Muchemeti oblatum fuit. Quum ergo Parthi talem ac tantum impetum, præsertim tormentorum bellicorum, amplius sustinere non possent: Vsumchafanes cum suis vniuersis fugæ se dedit, in qua magnam exercitus partem amisit. Fuerunt & castra Parthi, cum impedimentis, direpta: Turchanesque begus, Omeris filius, qui captiuus in castris hostiū custodiebatur, libertatem recuperavit. Plena denique Sultanus Muchemetes de Parthis victoria potitus est, idque factum anno

C. 1474. DCCCXXVIII.

Hoc tam illustri prælio pugnato, Constantinopolim Sultanus Muchemetes rediit; & ipse quidem ab armis abstinuit, sed interim Soleimanem bassam eunuchum, Romanix beglerbegum, magna cum militum manu versus Iscodaram misit. Soleimanes eò profectus, diu tormentis rem acriter egit: & quamquam ab utraque parte magna periret hominum multitudo, potiri tamen Iscodara non potuit, sed infecta re copias abduxit. Sub id tempus Vezirem suum, Machmutem bassam, in frustra concisum, interfici Sultanus Muchemetes iussit.

Soleimanes autem bassam, quum abiecta spe capiundæ Iscodaræ, militem inde reduxisset; in Moldauiam profectus est. Ei contra festim Vaiuoda Moldauix cum exercitu suæ gentis occurrit. Pede collato, pugnatum inter eos animose. Verum quod partim in oppugnatione Iscodaræ Turcici milites defatigati vires amisissent, partim etiam ipsis Moldauiam ingredientibus, ingens ea loca frigus occupasset: alacritate animorum extincta, parum fortiter in hostem pugnarunt, & a Moldauo Vaiuoda cæsi profligatique sunt,

C. 1475. anno DCCCCLXXIX.

Interim Constantinopoli quiescens a rebus gerendis Sultanus 147. ipse Muchemetes, Vezirem suum, Geducem Achmetem bassam, 30
148. per id mare, quod Nigrum adpellant, Cofen cum classe misit, insigni militum exercitu instructa: quo in exercitu Azaporum erant ad decem millia, totidemque millia Genizarorum. Eò quū peruentum fuisset, obsessa ciuitas Cofe, cum finitima regione Muchemetis

chemetis in potestatem venit. Quin & illi Tatari, quos Kerimos vocant, & alij, qui totius prouinciæ Destensis incolæ sunt, Turcîs se dediderunt. Atque hoc modo Geduces Achmetes bassa regionem illam vniuersam Sultani Muchemetis imperio subiecit, anno DCCCLXXX. C. 1476.

Secundum hæc coactis Muchemetes omnibus suis copiis, in Moldauiam expeditionē suscepit. Eam regionem ingressus, Vaiuoda Moldauus occurrit, ac strenue quidem ille cum Muchemete pugnavit: sed prælio victus, ditione sua excessit, & cū reliquiis militum suorum aufugit. Tum vero Turci agrum illum omnem diripere, secumque captiuos abducere, quotquot nancisci poterant, incolas. Inde Muchemetes relicta Moldauia, profectus est ad amnem Morauam. Iis in locis Vngari munimentum & arcem 149. quamdam exstruxerant, quam Muchemetes quum occupasset, C. 1477.

Constantinopolim reuersus est, anno DCCCLXXXI.

Dum in Vrbe, nullis impeditus belli negotiis, pace fruitur: muro nouam arcē Urbanam cingit. Præterea beglerbegum Romania, Soleimanem bassam, cum copiis in Moream ablegat. Sed illi parum hæc expeditio prospere cessit. ideoque relicta Morea, maluit Vngariam adgredi. Quum ne istic quidem ex voto rem gereret, tandem graui adfectus est clade, maioremque partem exercitus amisit, anno DCCCLXXXII. C. 1478.

Tum vero Sultanus Muchemetes, qui diutius vitam otiosam agere non posset, expeditione instituta, semet ad oppugnandam Iscodaram contulit. Fortiter ei resistere Christiani, magnamque Turcorum multitudinem occiderunt. Ad extremum, quum hac oppugnationis via nihil efficere posset: exstructis vndique, communisque castellis ligneis, abscessit. Hoc modo quum fessi diurnæ obsidionis tædio Christiani, etiam cum inedia, ceterarumque rerum necessariarum pænuria conflictati, debilitarentur; nec vlla iam ipsis alicunde spes soluendæ obsidionis adfulgeret: ita cum Turcîs transfugerunt, vt saluis ipsi facultatibus suis inde migrarent, & Iscodaram Turcorum potestati permitterent. Factum hoc anno DCCCLXXXIII. C. 1479.

- Quo tempore Sultanus Muchemetes Iscodara discessit, Constantinopolim ad quietem se recepit. Nihilominus duces suos, quorum indicaturi nomina sumus, multis cum millibus Acanzi-
 150. orum in Vngariam expediuit: Alim videlicet begum, Michalis filium, & Isam begum, Chuseinis filium, & Balim begum, Malco-
 zij filium. Quia vero res hostium suorum Vngari quam exploratissimas habebant, inopinato Turcos adgressi, praelio cum eis acerrimo confluerunt: quo Isa begus interemtus fuit, ceteris diffi-
 C. 1480. patis & cæsis, anno DCCCLXXXIII.
- Nihil hoc anno rerum Sultanus ipse Muchemetes egit, sed in-
 151. terim tamen Vezirem suum, Mesitem bassam, multis cum millibus hominum, ac præpotenti cum classe, mari ablegavit: ut insulæ, ciuitatique Rhodo bellum inferret. Obsedit autem Mesites Rhodum, sed expugnare non potuit: ideoque maximo cum detrimento & iactura rerum obsidionem soluere coactus fuit. Tum
 152. temporis alterum quoque Vezirem suum, Geducem Achmetem bassam, valido cum exercitu, magnaque classe, Muchemetes in Italiam misit. Is Otrantū in ea ciuitatem occupauit anno DCC-
 C. 1481. LXXXV.
- Secundum hæc reliquit Sultanus Muchemetes Constantino-
 polim, & in Anatoliam trans mare profectus, die mensis Rebuilulæ tertio, qui tum Iouis erat, circa vesperam, in Teggiurum præ-
 153. to mortem obiit. Exstincto autem Muchemete, Constantinopolim reuersi Genizari, urbem diripuerunt. Die vero XIX mensis Rebuilulæ filius eius, Sultanus Baiafites, Amasia Cōstantinopo-
 lim adpulit: & occupata sede regia, patris loco salutatus est impe-
 rator.
- Vix Constantinopoli paucis diebus hæserat, quum frater eius,
 154. Sultanus Zemes, ductis e Caramania copiis, Prusam adiit, ibique domicilium sibi cōstituit. Sultanus vero Baiafites, arcessito ex A-
 pulia cum exercitu Geduce Achmete bassa, magnisque cetero-
 quin etiam collectis copiis, aduersus Zemem fratrem in Anatoliam mouit. Quum praelio congressi fuissent, inferior discessit Zemes, ac mox in Caramaniam profugit: vnde quum cum Sul-
 tanus

tanus Baiaſites expuliſſet, itinere conuerſo, Cōſtantinopolim re-
petiit. Inde Geduce Achmetem baſſam in Caramaniam remi-
ſit, qui dum iſtic hæreret, Apuliam Itali recuperarunt. Turcis o-
mnibus, qui Otranti præſidio relictæ fuerant, in captiuitatē reda-
ctis, anno DCCCLXXXVI.

C. 1482.

5 Rurſus autem Cōſtantinopoli Sultanus Baiaſites diſceſſit, &
in Caramaniam cum exercitu venit. Quippe frater eius Zemese 155.
peregrinatione Mechienſiam reuerſus fuerat. Itaque denuo cō-
miſſo in Caramania prælio, Sultanus Zemese iterū victus ad ma-
re profugit, & in Italiam ſe recepit. Hinc caſtris motis, Cōſtanti-
nopolim Sultanus Baiaſites abiit, atq; inde profectus eſt Hadria-
nopolim.

111 10 Nocte ſexta mēſis Scheualis, omnes ad ſe Vezires ſuos inuita- 156:
uit, vnā cum Geduce Achmete baſſa: quo quidē in cōuiuio vinū
cum eis hauſit, & vnicuiq; Veziri veſtē donauit, excepto Geduce
Achmete baſſa: quem & interfici iuſſit, anno DCCCLXXXVII.

C. 1483.

Eodem tempore mortuus eſt Caramani principis filius, Caſa- 157.
nes begus, quem in comitatu ſuo Baiaſites alebat.

22 10 Hinc ſuſcepta Baiaſites expeditione, Sophia tēpus ad aliquod
ſubſtitit, vbi magnam militum manum collectam habebat. Horū
maiorē partem ad fluuium Morauam miſit, ibique duas arces
veteres communiri iuſſit. Quibus expeditis, Sophia Cōſtantino-
polim reuerſus eſt, anno DCCCLXXXVIII.

C. 1484.

22 5 Menſe Rebiulula, die quodam Martis, vrbs Hadrianopolitana,
cum omnibus ad diſtrahendas merces, exſtructis ædificiis, igne
conflagrauit. Ibidem etiam id temporis Baiaſites Xenonem con- 158.
dere propter flumen cepit. Inde caſtris Hadrianopoli motis, Mol- 159.
dauiam tranſiit, & arcem Chilim occupauit. Neque multo poſt,
die quodam Mercurij, etiam arcem Chermen, iisdem in finibus
ſitam, in poteſtatem redegit. Atque omni hoc agro potitus, mu-
tata profectio, Hadrianopolim rediit, anno DCCCLXXXIX.

C. 1485.

Tunc & lumen ſolis defecit, & Sultanus Baiaſites verſus loca
montana, recreandi ſui cauſa, ſe contulit. Heic eum adiere legati
tres, quorum vnus ex India miſſus fuerat, alter Alcairo, tertius ex

Vngaria: quos quidem ordine perorantes audiuit, & postulatis adfensus, liberaliter donatos dimisit.

Postea profectus est Alis begus eunuchus, qui beglerbegi munus administrabat, magno cum exercitu in Valachiam: conciliatoque sibi Vaiuoda Valacho, cum suis & Valachi copiis in Moldauiam irrupit: ac rapinis, ferro, flammis, vastauit omnia: spoliis onustus denique rediit Hadrianopolim, anno DCCCXC.

Sultanus interim Baiafites domi quiescens, duces suos, Ischenderem begum, & Balim begum, Malcozij filium, ablegauit: vt denovo Valachiam ingrederentur, & Vaiuode Valacho persuaderet, vt coniuñctis secum armis iterum in Moldauiam impressionem faceret. Adficiente Valacho, mox ea suscepta fuit expeditio: totaque regione direpta, magna cum præda discessum.

160. Dū hæc in Romania gererentur, Alcairi Sultanus ab vna parte se commouit cum suis, quos inter erat Vsfunes Vsbegus; & suas, suorumque copias in locis Adanis ac Terso interiectis, collegit: ab altera Sultani Baiafitis parte, Sangiachi Anatoliæ, itemq; Ferhates begus, Sultani Baiafitis gener, Caramaniæ beglerbegus, Caragosa begus, congregati; iunctis exercitibus, cōtra Sultaninos Alcairenses profecti sunt. Vbi ventū ad manus esset, ab vtraq; parte sane quam viriliter dimicarūt. Sultanini deniq; Baiafiticos terga dare coegerūt, ipso etiam Baiafitis genero, Ferhate bego, intereto.

161. Non multo post edixit Baiafites, vt Muchemetes begus, Cheris begi filius, cum Ducis filio, qui beglerbegus Romanix creatus erat, Romanix copias in Anatoliam translicerent: & adsumto Anatolico milite, Sultanum Alcairi bello inuaderent. His igitur Baiafitis imperio parentibus, recta petitus hostis: qui quum & ipse paratus ad dimicandum esset, vtrimq; concursum acerrimo prælio, quo Ducis filius, Achmetes bassa, cum equo prolapsus, in Sultaninorum manus venit: & deductus ad Vsbegum, custodiæ traditus fuit. Ingentem Baiafitici cladem id temporis acceperūt, quæ Baiafiti significata quū fuisset: Vezirem suum, Daudem bassam, præpotenti cum exercitu contra Sultanum Alcairi misit. Minime vero territū Sultanini, mox ei cum suis obuiā progressi sunt. Daudes.

des illis haud occurrendum ratus, mature capto mutandæ profe-
 ctionis consilio, retro duxit exercitum. Adiit hoc in itinere Dau- 163.
 dem Aladeules Dulgadiris dux, cui magnum ipse honorem exhi-
 buit. Posteaquam a Sultaninis se Daudes auertisset, Varfacensem
 5 ditionem ingressus, procures partim in vincula coniecit, partim
 occidit, partim interueniente transactione recepit in gratiam, for-
 tunisque suis restituit. Turgutensis prouinciæ procures salutis suæ
 fuga cōsuluere. Tādē tamen impetrato saluo cōmeatu, Daude
 bassam adierunt, & pace cum eo sancita, sacramentū præstiterūt.
 10 His effectis rebus, Daudes exauctorato milite reuersus est ad Sul-
 tanum Baiafitem, qui tunc in regione Visenahiesi degebat.

Venit id temporis ad Baiafitem legatus ex Vngaria, vir eximiæ
 dignitatis, cui nomen Iachoschicius. Is ad Sultanum adductus, & 164.
 perbenigne fuit auditus. Expedita legatione, vestem a Baiafite do-
 15 no, pro more gentis, accepit: & admodum honorifice benigneq;
 dimissus fuit. In itinere vero, quo domum rediturus erat, quū iam
 Semendriæ fines attingisset: quidam eques Turcicus, vir militaris,
 cui nomen Gases Mustaphas, & qui forte tum temporis istice-
 rat, equo conscenso, legatum adgressus est, & acinace suo tam gra-
 20 uiter vulnerauit, vt cōfestim ibi mortem oppeteret. Id vt faceret,
 hæc eum impulerat causa, quod quū aliquando legatus ille Gasim
 Mustaphā cum fratre captiuū detineret, Mustaphæ fratrem veru
 transfixisset; ipsumq; Mustapham coëgisset, vt hoc modo trāsfixū
 veru fratrem germanū assaret: excussis eidem Gasi Mustaphæ 32
 25 dentibus suis. Hac ergo de causa repertum ibi legatum occidit,
 quamquam & ipse Gases Mustaphas eodem loco vulneribus cō-
 fectus viuendi finem fecit. Acciderunt hæc anno DCCXCL. C. 1487.

Secundum hæc profectus ex Anatolia Sultanus Baiafites, Cō-
 stantinopolim venit: & missis hinc inde per omnes prouincias
 30 suas mandatis, ex Anatolia Romaniaque magnum coëgit exerci-
 tum, eumq; misit versus Arabiam: summo copiarum omniū im- 165.
 peratore designato, Ali bassa eunucho. Is vbi cū milite peruenis-
 set ad ciuitatem Adanorum, arcē vrbs instaurauit, refecit, com-
 muniuit: & aliis quibusdam opidis captis, præsidia imposuit, anno C. 1489.
 DCCXCIII.

Interea dū his arcibus occupandis & exstruendis intenti sunt Baiafitici, etiam ab altera parte Sultanini expeditione suscepta, in hostem profecti sunt. Cōgressis exercitibus, vehemens commissum fuit p̄celium. Ac tametsi Sultaninorum acies tandem solutæ dissiparentur, non tamen passus est Alis bassā militem suum a tergo eos persequi: quod vereretur, ne belli se conuerteret alea: simulque putaret, satis se consequutum gloriæ, qui tam feliciter hostiles copias disiecisset: cauendum denique censeret, ne sui nimio labore defatigarentur. Ideoque motis hinc castris, domum militem suum reduxit. Postquam vero Baiafitici discesserant, Sultanini suis denuo collectis, Adana Tersumque ciuitates obsidione cinxerunt: quibus quum potiri non possent, copias inde suas abduxerunt. Verum non multo post, tormentorū & aliarū rerū adparatu instructi, rursus adorti sunt Adana, & expugnatā vrbis arcem diruerunt, atq; ita domum reuersi sunt, anno DCCCXCIII. C. 1490. 15

Tunc & die quodam Iouis, circa meridiem, Constantinopoli terra mota tremuit, & multa corruerunt ædificia. Fuit & Prusæ tantum incendium, ut vrbis regiones xxv flammis absumerentur.

Baiafites magnam rursus militum manū collegit, & in Anatoliam transmisit, dato eis duce Ischendere bego, Michalis filio: cui præcepit, ut Aladeuli Dulgadiris duci bellum inferret. Hi quū ducis fines ingressi fuissent, rerum suarum securi, tutos omnino se putabant. Ibi tum eos ex improviso adortus Aladeules, duobus Ischenderis begi filiis interfectis, ipsum etiam Ischenderem viuū cepit, & Alcairum Sultano misit. Hac clade accepta, nihilo minus 25
166. insigni Baiafites magnificentia trium filiarum nuptias celebrauit: quarum vna data fuit vxor Vsumchafanis filio, altera Vsgurlis e filio nepoti, tertia Daudis bassæ filio. Post eas nuptias, denuo litteris hinc inde missis, conuenire milites iussit: qui dum indies ad eum confluere, forte legatus ab Alcairensi Sultano missus aduenit. 30
Eum Baiafites inauditum iussit abscedere.

Hoc tempore Constantinopoli, die quodam solis, primo diluculo, plueret cepit: sequutoque tonitru, tactum de cælo templum fuit, in quo puluis tormentarius magna cum nitri copia recōditus erat.

erat. Hac inflāmata materia, templū ipsum e fundamento disiectū fuit, & ignis urbē peruagatus, non plurima dumtaxat ædificia, verum etiā quinq; hominū millia, cuiusvis ætatis & sexus, absumsit.

Ab altera parte Sultanini rursus expeditione suscepta, Laren-
5 dam captam direptamq; succenderunt, & in cineres redegerunt:
aliisq; præterea spoliatis opidis ac vicis, domum rediere. Periit i-
bidem & Iacupes begus, Vsumchafanis filius. Acciderunt autem
hæc anno DCCCXCV.

Baiafites hisce de reb⁹ certior factus, Cōstantinopoli discedēs,
10 Gumulzinam abiit, ac venando semet oblectauit. Gumulzina re-
lictā, Ypsalam se contulit, ibiq; paucis diebus exactis, Constanti-
nopolim rediit. Venit huc ad eū legatus alter, Alcairo missus: quē
perhumaniter exceptum, & amplissimis donatum muneribus, bo-
na cum pace dimisit. Neq; multo post, etiam ipse quemdam e suis
15 Alcairum ablegauit, anno DCCCXCVI. Quum is Sultani Baiafi- C. 1491.
tis legatus Alcairum venisset, pax inter eos sancita fuit: & Sultanus
Alcairēsis Baiafiti Tersum atq; Adana, cum opidulis eodem per- 168.
tinentibus restituit.

Hoc tēpore mortuo Vngariæ rege, successor eius legatū ad Sul-
20 tanū Baiafitē misit. Huius postulata quū audisset, pacē Baiafites cū
Vngaro fecit. Eodē anno rursus exorto Prusæ incendio, magna
pars urbis, cū tabernis mercatorū plurimis, cōflagrauit. Misit etiā
Sultanus Alcairi legatū cum amplissimo comitatu ad Sultanum
Baiafitem. Referenda vero sunt hæc ad annum DCCCXCVII. C. 1492.

25 Secundum illa discessit Constantinopoli Baiafites, & Hadria-
nopolim profectus, extra urbem castra metatus est, ac ibidem ad
aliquot dies hæsit. Quodā vero die Vezires suos adloquutus, ha-
bere se in animo dixit expeditionem quamdam difficilem: geren-
dum cum Vngaris bellū intelligēs. Ideoq; coactis vniuersis copiis
30 suis, Hadrianopoli Sophiā profectus est. Nō tamen Vngariam in- 169.
gredi fuit ausus, sed Achmete bego cum milite Anatolico Sophiæ
iussu subsistere, Daudem bassam cum parte copiarum Vscopiam
misit: ipse cum Iochia bassa, & cum milite Romanie, Manastirum
abiit: atq; inde in Albaniam, ducisq; Ioannis regionē se contulit.

Expediuit & mari naues quasdam, vt Albanorum itinera precluderentur. Hæc quū Albani animaduenterent, ad montes sereceperunt, & in eis ita se communierūt: vt magnum inde Turcis detrimentum inferrent. Ad extremum tamen Turci, conscensis locis altioribus, in eos irruerunt: & viris interfectis, mulieres ac pueros abduxere captiuos, omnemq; regionem illā flammis vastarūt. His rebus gestis, Manastirum Baiafites rediit, ac diebus aliquot ibi substitit. Manastiro quum discederet, obuium habuit in itinere deruisium quemdam Turcicum, gepeneci lacinia tectū. Is & auribus, & collo, & brachiis adpenfos anulos ferreos gestabat, & illorum sectam profitebatur, quos Calenderes Turci vocant. Vbi propius ad Sultanum Baiafitem accessisset, acinacem gepeneco tectum strinxit, ipsum Baiafitem inuasurus. Quū timidiore quidam e Zausiis illi de via cederent, liberum iam scilicet ad Baiafitem habebat aditū. Sed Ischender bassa, qui præsens aderat, ea vi pudiganum in hominem contorsit; vt humi prolaberetur. Inde prostratum adgressi quidam, in frustra dissecuerunt. Tandem Baiafites Hadrianopolim peruenit. Acciderunt hæc anno DCCC-

C. 1493. XCVIII.

Quidam id temporis eunuchus, cui nomen Iacupes Aga, commēdatum fidei suæ Bozinensem prouinciam administrabat. Hic missis hinc inde per Romaniam præconibus, proclamari iussit: velle se cum suis in Vngariam irruere. Si cui secum proficisci luberet, vt illa impressione rem faceret: is vti quamprimum ad se veniret. Hoc intellecto præconio, Acanziorum aliquot millia secū Iacupe coniunxerunt: qui tantis auctus copiis, Vngariam inuasit. Eis occurrit Vngaricus Banus, cum quadraginta millibus hominum, magnaue vi Turcis obstitit. Tandem ipsi dissentientes inter se Vngari, terga dederunt: captusque Dircenziles Banus, ac vinculis constrictus, ad Sultanum Baiafitem missus fuit. Is rei tam bene gestæ nuntio multum exhilaratus, ad tempus aliquod Constantinopoli quieuit. Euenerunt autem hæc anno

C. 1494. DCCCXCVIII.

Posteaquā Baiafites, a rebus gerendis abstinendo, satis diu se recreasset:

creasset: collectis iterum copiis, Moream ingressus, ad Inebech- 175.
tim accessit, etiam classe instructa, quam eodem adpellere iussit.

His quum Italica classis occurrisset, cōmisso nauali pœlio, tam- 176.
dem Itali remisso pugnandi ardore, discesserunt. Itaque videntes
5 Inebechtij, se terra pariter, & mari obsessos; aliquamdiu quidem
se defendere fortiter: sed animaduerso, nihil amplius opis ac prae-
sidij sibi reliquum, primatibus egredi iussis, clauēs vr̄bis Sultano
Baiafiti per eos obtulerunt: atque hoc modo vr̄bem ipsius pote-
stati permisere, anno DCCCCV.

C. 1499.

10 Potitus Inebechti, præsidium vr̄bi captæ imposuit: & Hadria-
nopolim reuersus, ibidem hibernauit. Vbi iam æstas adpetiisset,
coactis Romanix Anatoliæque exercitibus, denuo Moream in-
uasit, magna etiam mari classe ablegata, Methonemque militum
corona circumdedit. Qui erant in vr̄be Christiani, adeo se defen-
15 dere strenue; totius vt mensis spatio, citra intermissionem, inter-
diu noctuque dimicaretur, muris ipsis tormentorum impetu dis-
iectis. Videns autem Baiafites, vr̄bem a Christianis egregie pro- 177.
pugnari: commotus ira, suis spem vr̄bis diripiendæ fecit, siquidem
illa potirentur. Hac Sultani voce milites audita, quodā die, quum
20 iam aduersperasceret, vehementissima vr̄bem oppugnatione ad-
orti ceperunt: omnesque mares, quotquot adoleuerant, occide-
rūt; mulieribus & pueris captis. Hoc modo redacta in potestatem
Methone, preces a Turcis in ea fuere conceptæ, quæ die Veneris
haberi solent. Inde Baiafites Coronen copias duxit, vt illam quo-
25 que ciuitatē obsideret, & occuparet. Sed prima statim nocte, post-
quam Methone discesserat, venerūt in castra Baiafitis Coronen-
ses: oblatisq; clauibus vr̄bis, deditionem fecerūt, anno DCCCCVI.

C. 1500.

Dum his vr̄bibus expugnandis intentus esset Baiafites, Vene- 178.
ti auxiliis Hispanorū impetratis, magna classe Mitylinen adgressi
30 sunt, & tormentorum bellicorum vi muros opidi ad quingentas
vlnas vsque prostrauerunt. Mitylinenses ab hostibus obsessi, Con-
stantinopolim misere, qui opem poscerent. Itaque collectis subi-
to classiariis copiis, insignis exercitus naualis instructus fuit. Nū-
quam ante hoc tempus Cōstantinopolitani vel pecunias, vel mi-

lites, vel classiarios conferre coacti fuerant. Sed tam graui tūc urgente necessitate, non hæc dumtaxat ab eis exacta fuere: verum etiam usu receptum, uti deinceps quoque, rebus ita poscentibus, eadem ab ipsis præstentur. Ante, quam classis illa Constantinopoli profecta, Mitylinen adpulisset: iam Christiani decies & octies opidum adorti, non tamen expugnare potuerant. Itaque quum intellexissent Veneti, venire Constantinopoli talem ac tantam contra se classem: naues suas ingressi, discessere. Constantinopolitani vero Mitylinen delati, muros ab hoste dirutos refecerunt, atque ita domum reuersi sunt. Ad extremum eo redactæ fuerunt Venetorum res, uti muneribus delenito Sultani Baiafitis animo, pacem cum eo facerent, anno DCCCCVII.

C. 1501.

Baiafites e Morea Constantinopolim profectus, ita totum se dedit otio: pluribus ut annis expeditionem plane nullam susci-
peret.

C. 1509.

Anno DCCCCXV, hora secunda noctis cuiusdam, Martis diem sequutæ, terra Constantinopoli usque adeo moueri cepit: ut turres aliquot templorum Turcicorum corruerent, ipsorumque templorum testudines partim rimas agerent, partim humi collaberentur. Ædificiorum vero priuatorum camini siue infumibula de-
iecta sunt, & parietes partim fissi, partim prostrati. Pinnæ muro-
rum urbis ad terram præcipitarunt, ipsaque moenia cum turribus suis conciderunt. Pluribus denique magnifici operis ædificiis usque ad fundamenta euersis, magna hominum multitudo sub ipsis extincta fuit ruderibus. Quo se conferret, norat nemo. Plebs
urbana suis ex ædibus migrans, partim in plateas, partim in areas ædium, partim in hortos se recipiebat: ne scilicet a corruentibus ædificiis opprimerentur. Quippe totam illam noctem primam terratremere non desit. Quumque somnum oculis nemo videret suis, omnes & numinis, & Mahumetis opem votis adsiduis im-
plorabant. Terræ motus hic denique continuis quadraginta diebus in horas singulas sentiri potuit. Quum autem remisisset, expeditis Baiafites per vniuersam Anatoliam Romaniamque mandatis suis; uti sarchores, hoc est, mercennarij & opifices Constan-
tinopo-

tinopolim mitterentur, edixit. Cōfluxerunt ad urbem fabrorum, tam cæmentariorum, quam lignariorum, opificumque ac mercennariorū ad octuaginta millia: quibus id datum negotij, vt accepta mercede, collapsa vrbis ædificia reficerent ac instaurarent. 5 Præfectus a Baiafite fuit operariis hisce Ionuzes Aga, Genizarorum tribunus: qui & inspector, & exactor operarum, summa cum potestate, suis cum Genizaris, esset. Interim ipse, quietis capiendæ causa, semet Hadrianopolim contulit.

Erat id temporis in prouincia Tekiensi vir quidam primarius, 179. cui nomen Chasanes Chelifes. Is filium habebat, qui Scachoculis adpellatus fuit, & totis sex vel septem annis ita latuit, vt numquam prodierit: qua quidem de causa fuit habitus pro viro sancto. Eidem Baiafites quotannis septem asprorum millia suam in speluncam mittere solebat, quum ignoraret, eum & sectæ alterius, & Kiselem bassam esse. Hic ergo, quo tempore Constanti- 115 nopoli strenue laborabatur in vrbe reficiunda, suis illis elatebris & cauernis tandem prodiit: & adiutus opera suorum quorundam complicum, die quodam solis urbem Antaliensem ingressus est: quod eo facilius tum fieri potuit, quia cōmodum id tem- 180. poris illic anniuersariæ nundinæ celebrabantur. Itaque captam ciuitatem diripuit, & Cadium eius in quatuor frusta dissecari, ac ipsa frusta distinctis locis suspendi iussit. Inde missis in prouincias proximas quibusdam suæ sectæ, suarumque partium hominibus, proclamari præcepit: aduenisse iam tempus, ipsis oportunum: sal- 125 tim correptis armis, ad se properarent. Quotquot igitur illam sectam amplectebantur, & antehac eam secreto dumtaxat profiteri cogeantur, ad hunc eo numero confluxerunt: vt per breui spatio temporis, hominum ad decem millia secum in castris haberet. Præterea complures e Tekiensi prouincia cum ipso se coniun- 30 xerunt. Itaque tales ac tantas iam consequutus copias, Antali relicta, Anatoliam petiit: & beglerbegū Anatoliæ, Caragosam bassam, adortus est. Occurrit homini Caragosa cum exercitu Anatoliæ, statimq; inito prælio, seditiosi victos se simulare, ac pedem nō nihil referre. Tum vero Turci, desertis ordinibus suis, hostium

181. impedimenta diripere ceperunt. Perduelles vero, in tēpore con-
uersis habenis, Caragosē copias cæciderunt: ipsumque captum ad
metropolim Anatoliæ Cutaigen adduxerunt, & opidum sibi de-
di postularunt. Id quum ab opidanis impetrare non possent, in
eorum conspectu Caragosam bassam viuum palo transfixere. Se- 5
cundum hæc profectus Manissa cum Sangiacis quibusdam Sul-
tanus Corcutes, Sultani Baiasitis filius, copias in seditiosos hosce
duxit. Verum cæsus & ipse cum suis, vix fuga saluti cōsuluit. Hinc
indies auctis viribus, Anatoliam Scachoculis vniuersam agere,
ferre, multa; fœda committere. Post etiam progressus vltterius, 10
Aidinensem ditionem inuasit. Corcutes fuga, ceu dictum est, e-
lapsus; summa celeritate datis ad patrem litteris, eum de re tota
certiorem fecit. Baiasites excandescens aduersus Vezires suos, ac
præsertim aduersus Alim bassam, & Ducis filium, quod nihil de
hoc motu sibi significassent: mox Alim bassam cum exercitu in 15
Anatoliam proficisci, ac seditionem hanc compescere, perduel-
lionis auctoribus capitis supplicio multatis, iussit. quod nisi fecis-
set, imperaturum se minatus est, vt cutis ei toto corpore detrahe-
retur. Quapropter Alis, adhibita maxima diligentia, in Anato-
183. liam se contulit: quum Baiasites ei non exiguam partem aulici 20
sui comitatus, & Genizarorum, adiunxisset: filioq; præterea suo,
Sultano Achmeti, cuius Amasiæ sedes erat, mandasset; vti suis
cum copiis Ali bassæ auxilio veniret. Achmetes Amasia profe-
ctus, ad Alim bassam accessit: qui mox inter se congressi, dies ali-
quot reficiundo militi dederunt, deque bello gerendo consulta- 25
runt. Interea vero cum copiis in Caramaniam irruit Scachocu-
184. lis, cui Caramaniæ bassa, quem Cheiderem bassam vocabant, &
Sangiacus quidam in eadem prouincia, Zindis Kemales begus,
obuiam venerunt: prælioque Culim adorti, non inferiores mo-
do discessere: verum etiam vtrique, pro more, refecta fuere ca- 30
185. pita. Seditiosi deinde Caramania relictâ, versus planiciem Zibuc-
ciam profecti sunt: quod quum Ali bassæ significatum fuisset, ma-
gnopere perturbatus animo: Quisquis, ait, me amat, absque mo-
ra conscendat equum. Primusque ceteris exemplo præbito, con-
scendit

scendit equum: & veredariorum in morem festinato itinere, per-
 duelles in campo Zibuccio tandem adsequutus est. Scachoculis
 autem, Osmanicorum aduentu cognito, ibidem in planicie ca-
 stra vallo cōmuniuit, camelis etiam in circuitu dispositis: & cum
 55 animo suo constituit, hoc loco Martis aleam experiri. Præterea
 quibusdam castrorum in locis, hoc modo munitis, turres excita-
 uit: de quibus sui sese defenderent, & hostē ab oppugnatione ca-
 strorum arcerent. Erant igitur hi egregie ad prælium incundum
 parati. Ex aduerso, licet Alis bassa secum & ipse multa millia mi-
 100 litum adduxisset: tamen quia totos dies quatuordecim illo itine-
 re veredariis prope paria fecerat, non viros dumtaxat, sed equos
 etiam laboribus exhaustos habebat. Nihilo minus hoste conspe-
 cto: Tendamus in eos, inquit. Sed erat in exercitu quidam Cara-
 muses, stipendiariorum præfectus, quos Vlofezios dicunt, vir rei 186.
 155 militaris insigniter peritus. Is Alī bassæ respondens: Expecta non-
 nihil, ait, o bassa, donec exercitus alij, se nobiscum coniungant.
 Fieri nequit, ut hostis e manibus nostris elabatur. Ad vnum dum-
 taxat, alterumue diem, prælium differ. Etiam Ramasani filius,
 Adanorū begus, nobis subsidio venit. Sine quæso, nostras uti co-
 200 pias aliorum accessione maiores & firmiores efficiamus. Alis au-
 tem bassa vicissim: Quis, inquit, est Alis bassa, quisue tandem al-
 ter ille, nobis ut eius sit expectandus aduentus? Nimirum Alis e
 potestate totus exierat. ideoque rabie quadam actus hostem in-
 uasit: quo factum, ut acre prælium committeretur. Eo prælio
 255 Chasanes Chelises, Scachoculis pater, sagitta vulneratus, & paul-
 lo post extinctus fuit. quo mortuo, tumultus atque strepitus in-
 gens audiri cepit in castris seditiosorum. Quapropter Alis bassa,
 concitato calcaribus equo, medios in hostes delatus, & ab eis oc-
 cisis est. Quod quidem ipsius conspicati milites, terga dedere.
 300 Scachoculis hac potitus victoria, versus Parthicos fines iter dire- 187.
 xit, Tebrisiū profecturus. Quum prope iam Parthicis a finibus
 abessent, obuiam eis carauana quædam venit, secum e Parthia
 fericas & alias merces vehens. Eam carauanam Scachoculis diri-
 puit, & quotquot hanc comitabantur homines, interfici iussit:

188. quum ignoraret, esse opes illas Ismailis Scachi, hoc est, regis Parthorum. Vbi Tebrisiū venissent, tribuni militum, ceteriq; præfecti, Scachum, Ismailem adierunt: & ad pedes ipsius prouoluti, honorem ei, pro more gentium illarum, exhibuere. Tum vero Scachus Ismail: Quis auctor vobis fuit, inquit, vt adoptiuo patri meo bassas & begos suos occideretis, eiusque præterea subditos rebus ac facultatibus suis spoliaretis? Illis respondentibus, id ab se factum, vt ipsimet Ismaili Scacho rem gratam facerent, & homines a recta fide alienos, barbaros, facinorosos, de medio tollerēt; rursus eos compellans Scachus Parthicus: Et quid tandem, subiecit, caruana culpæ commisit in vos, qua irritati, & homines occidistis, & opes ipsas diripuistis? Ad quæ illi quum nihil haberent, quod sui purgandi causa in medium adferrent: omnem illam colluuiem hominū ita distribui Scachus Ismail iussit, vt singuli Parthorum procures eius mandato viginti ad se reciperent: 10
189. ceteros vero præfectos, atq; tribunos ipsorum, trucidandos Corizzis suis obiecit. Quod sane quum absque mora fieret, dignam facinoribus admissis mercedem tulere.
190. Dum hæc in Asia gererentur, Tarabosane profectus Sultanus Selimes, nauigio Cofen adpulit; illinc in Romaniam abiturus. Itaq; 20 Cofe discedens, Chilim nauigauit: Chili Beligradum venit. Eius rei fama Constantinopolim ad Sultanium Baiafitem perlata, Cadium vrbs Sarigresem, & Seguanem bassam, legatos ad filium misit: quorum & consiliis vteretur Selimes, & monitis instruere-
tur. Hi quum ad Selimem peruenissent, auctores ei fuerunt, vt 25 suam in ditionem rediret: ne forte fratribus etiam suis occasionem præberet, consimilia quædam tentandi. Ad ea respondens Selimes: An non mandatum diuinitus est, inquit, vti suos quisq; parentes tertio vel quarto quoq; anno inuisat? Hac equidē causa motus, iter hoc perficiā; & patre visitato, meam in ditionē reuer- 30 tar. Ad summam, ab hoc instituto legati Selimem nullo dimouere modo potuerunt. Ideoq; redeuntes ad Baiafitem, filij mentem ac sententiam patri renuntiarunt. Is denuo legatos alios ad Selimem misit, ac dici filio iussit, vti Semendriam se reciperet: quem ipse
- 191.

ipse sangiacatum illi adtribuisset. Negavit id se facturum filius, omninoque se patrem prius aditurum respondit, eiusque manus osculaturum, atque ita deinde discessurum. Euenerunt hæc anno DCCCCXVII.

C. 1511.

- 55 Secundum illa perrexit in itinere suo Sultanus Selimes, & Hadrianopolim petiit. Inde quum non procul abesset, relicta Baiafites Hadrianopoli, versus Cōstantinopolim abiit. Habebat autem 192. secum omnes vezires suos, & begos sangiacos, & milites. Quippe mandatis publicatis edixerat, uti secum eo proficiscerentur. Quade causa commotus Selimes, & consiliarios suos adpellans: Nul- 100 lum, inquit, hostem habemus inter Hadrianopolim & Constantinopolim. Cur ergo tot proceres, & talem ac tantum exercitum pater secum ducit? Haud dubie nihil aliud hæc portendūt, quam quod fratrem meum, Sultanium Achmetem, rerum administra- 155 tioni præficere cogitat. Ideoque summa usus celeritate, non procul a Zorlo patrem adsequutus est. Ibi tum copiis utrimque concurrentibus, ad dimicationem ventum fuit. Erat id temporis imbecilla Baiafites valetudine, quum nec pedibus uti, nec equitare posset: eaq; de causa curru vehebatur, cui velum obduxerat: numinis interim, Mahumetisque sui auxilium implorans. Quum 200 perexiguo temporis interuallo pugnatum esset, victus Selimes, omni thesauro suo relicto, fugæ se dedit: ac tandem peruenit in vicum quemdam, situm ad mare, quod Nigrum vocant. Ei vico 194. nomen est Midge. Hæc nauim ingressus, transmissio mari, Cofense contulit. Sed eadem hieme rursus in Romaniam nauigauit. Quidam enim proceres aulici partes Sultani Achmetis fouebant, nimirum ipse Cadilescherus, & Nischanzis bassa, & Ionuzes bassa: qui muneribus etiam, in hunc finem paratis, populo persuaferāt; Sultanium Achmetem breui adfuturum, & loco patris impera- 330 turum. Hic autem conatus eorum quum Genizaris innotuisset, nocte quadam in ædes ipsorum irruentes, quidquid in eis reperi- tum esset, diripuerunt. Itidem noctu Chafanis bassæ domum adgressi, fœde spoliarunt: adeoque seditionem excitauere maximam. Erant id temporis ad urbem Sultani Achmetis legati, qui

furtim se subducere, salutisque suæ fuga consulere coacti fuerunt. Secundum hæc legatos ad Sultanum Selimem misere Genizari, qui nuntiarent, ad urbem modo veniret: se nimirum & salutatu-
 195. ros ipsum imperatorem, & adgnituros pro domino. Achmetes etiam eodem tempore propius ad urbem se cōtulit, suis cum co- 5
 piis ad Iscodarā, e regione Constantinopolis, castra metatus: mis-
 sisq; patri multis aureorum nummūm millibus, quo venerat iti-
 nere, discessit. Quumque vectigalia, tributa, ceterosque fructus
 ac prouentus imperij, per Anatoliam sibi vindicasset: violenter il-
 las prouincias administrare cepit. Ac licet Sultanus etiam Corcu- 10
 tes opida quædam Anatoliæ sibi subiecisset, retinere tamen ea nō
 potuit, quum præfectorum Sultani Achmetis maiores essent vi-
 res. Itaque discedens ex iis locis Corcutes, trans mare Gallipolim
 abiit: ac duobus dumtaxat secum sumtis, Constantinopolim na-
 uigauit. Eo quum peruenisset, exiguum quoddam templum in- 15
 gressus est, haud procul a domicilio Genizarorum. Hoc ubi nun-
 tiatum Sultano Baiafiti fuisset, aliam ei domum in vrbe iussit ad-
 signari: quam, remotus a Genizaris, inhabitaret. In hanc igitur v-
 bi commigrasset, bona cum venia patrem adiit: eiusque manum
 196. exosculatus, in hospitium suum reductus fuit. Zecmen id tempo- 20
 ris, quam minorem vocant, Sultanus Selimes aduenerat. Quum-
 que propius Constantinopolim accederet, atque obuiam ei pro-
 diret Sultanus Corcutes frater: equis insidentes, manus sibi mu-
 tuo porrexerunt, ac peramanter inter se colloquuti sunt. Hinc
 197. urbem ingressus Selimes, in prato Genibaxeo tentoria fixit, Cor- 25
 cute suum in hospitium redeunte. Tum vero congregati Geni-
 zari, decem ex omni suorum numero delegere; quos ad bassas
 ablegatos, dicere iusserunt: Adgnosce se pro domino suo Sul-
 tanum Selimem, Baiafitis imperatoris filium. Baiafitem, propter
 aduersam valetudinem, & imbecillitatem virium, non iam am- 30
 plius ad bella gerenda prodire posse. Quamobrem significarent
 Sultano Baiafiti bassæ, vt sponte sua rerum administrationem Se-
 limi filio traderet. Id nisi fieret, in ipsos se bassas animaduersuros:
 & præterea per vim collocaturos Selimem in thronum regium,
 ac do-

ac dominum & imperatorem suum declaraturos. Hęc quum de-
 cem illi Genizarorum legati bassis exposuissent, bassa cum his i-
 plis decem viris Sultanum Baiafitem adierunt. Is intellectis eorū
 postulatis, quam quidem diu superstes ipse foret, imperium se
 55 nemini traditurum respondit. Ad ea supremus vezir, Mustaphas
 bassa: Vale igitur, inquit, imperator maxime. Nam mox, vbi abs
 te digressi fuerimus, vitam hi nobis adiment. Tum Sultanus: Si-
 quidem iam nos imperio non abdicauerimus, ait, an futurum pu-
 tatis, vt nos e medio tollant? Minime vero, subiiciunt illi, vitam
 100 eripient tibi: sed iniectis vncis spiculorū suorum vesti tuę, de thro-
 no imperatorio te detrahent. Quę quum ab eis dicta fuissent, exi-
 guo temporis spatio Sultanus Baiafites re cum animo suo delibe-
 rata, caput erigit, &: Rerum equidem, inquit, summam filio
 meo, Sultano Selimi, traditam committo. Qua Baiafitis oratione
 155 Genizaris renuntiata, mox vnanimis ad Sultanum Selimem se
 contulerunt. Hęc autem gesta fuerunt anno DCCCCXVIII.

C. 1512.

Postridie Sultanus Baiafites cistas, quibus imperatorij thesauri
 cōtinebantur, Sultano Selimi filio misit: ac vezires, ceterosq; bas-
 sas, dominum suum, Sultanum Selimem, adire iussit, eique signi-
 200 ficare: tantummodo sibi, patri suo, dilationem dierum xx conce-
 deret: quibus exactis, Dimotucum abiturus, & reliquum ibidem
 vitę spatium transiturus esset. Interim Selimes in hospitio Geni-
 baxeo commoraretur. Hęc quum illi Sultano Selimi exposuis-
 sent: Quidquid, ait, patri & bassis visum fuerit imperare, ratū esto.
 255 Res enim adhuc in ipsorum potestate sunt & arbitrio. Postridie
 illius diei patrem Selimes adiit, eique manum osculatus est. Tum
 vero surgens pater. Accede fili, ait, atque hoc loco sede: quum re-
 rum dominus, me quidē abdicato, & imperator factus sis. Ad ea
 Selimes: Minime vero, mi pater, inquit. Nam equidem domini,
 300 patrisq; mei, famulus sum: nec amplius quidquam petij, quam vt
 mihi faciem tuam intueri, ac manū deosculari liceret. Id quū im-
 petrauerim, bona cū pace tua mihi, famulo tuo, nūc abire fas esto:
 salua tibi rerū administratione prosperrima. Sultanus aut Baiafi-
 tes: Fili, ait, toto pectore atq; animo imperium tibi resignaui. Sed

vnum hoc cōsulo, ne sanguinē innoxium fundas, nec immerito
 quemquam occidas. Cui patris cōsilio quū Selimes se pariturum
 promississet, in hortū nouū siue Genibaxen, ad tētoria sua se rece-
 pit. Postridie, summo diluculo, pro tribunali sedit, & aduocari Ge-
 nizarorū Agam iussit: qui mox vniuersis cum Genizarorū copiis
 corā eo se stitit. Ibi tum cōpellatis ipsis, Selimes interrogare: num
 se vellent dominū & imperatorē adgnosce? Cunctis vnanimi-
 ter adclamantibus, id omnino se velle facere; mox iterū Selimes
 eos adpellās: Si quis, ait, inter vos aliquid culpæ cōmiserit, an per
 vos mihi licebit, vt illū puniam? Licebit vero, succlamant omnes. 10
 Ergo deinceps, subiecit Selimes, imperiū meū auspicabor. Postri-
 die, quum illuxisset, eodē in loco pro tribunali cōsedit: veziribus
 & bassis omnibus huc ad ipsum cōuenientibus. Illo die quemdam
 Genizarum, qui auream in capite gestabat vscufiam, siue pileum,
 cōprehendi iussit, & ad arborem suspēdi: quodā etiam de Vlofe- 15
 ziorū numero capite truncato. Genizarus ille propterea suspēdio
 sublat⁹ e medio fuit, quod Sultani Achmetis socer esset. Hoc mo-
 do quum sibi Sultanus Selimes imperiū cōstituisset, Corcutes cō-
 scensa trireme Manissam; ditionē suam, repetiit. Non multis die-
 bus interiectis, Cōstantinopoli discedens Baiafites, Dimotucum 20
 200. abire cogitabat. Eum Sultanus Selimes extra portā Hadrianopo-
 litanā, officij causa, quū deduceret: Baiafites e curru cū filio collo-
 quens, de multis eū rebus admonuit. Inde mutuo sibi pater atq; fi-
 lius valedixere. Sed Baiafites hoc itinere delatus in vicū quemdā,
 201. cui nomen Chapse, vitam cum morte cōmutauit. Reuectus autē a 25
 suis Cōstantinopolim, in tēplo, quod ipse cōstruxerat, cōdit⁹ fuit.
 Secundū hęc profectus est Sultanus Selimes vniuersis cū co-
 piis in Anatoliā, quumq; iam peruenisset Engurim; frater eius,
 Sultanus Achmetes, ad fines Arabicos profugit. Quod vbi Seli-
 202. mes accepisset, itinere mutato, Prusam rediit: ibiq; Mustaphā bas- 30
 sam, cum aliquot fratrum suorum filiis, strangulari curauit. Inde Ma-
 nissam cōtra fratrem, Sultanū Corcutē, mouit. Sed is Tekiensem
 in prouinciā abiit. quo cognito, primum e ianitoribus suis, quem
 Azemim Casanem Agam vocabant, fratrē a tergo persequi iussit.
 Is ad-

Is adhibita diligentia maxima, tandem illum in specu quodam depræhendit, & cepit: iamq; captum ad herū suum Selimem adducēs, obuios habuit nuntios, apud opidum Egrigos: vbi mox de mandato Selimis Corcutes strangulatus, & cadauer eius Prusam vectum, ibidem monumento fuit illatum.

Quum autem Sultanus Selimes etiam alterum fratrem suum, Sultanū Achmetem, magnopere cuperet in potestatē redactum: astu excogitato, Bassarum & Genizarorū nomine litteras ad eum perscribi iussit, quarum litterarū hæc erat summa: Sultanum Selimem crudeliter in omnium sæuire vitam. Ea de causa se iam per-
 10 tæsos esse pumilionis istius. Prodiret modo Achmetes, ac se con-
 spiciendum præberet: mox ei se captum Selimem tradituros. Da-
 203. ta vero fuit opera, vt eiusmodi litterarum exempla L vel LX Sul-
 tano Achmeti redderentur. Itaq; numero litterarum deceptus, fi-
 15 dem eis habuit, & cum milite Caramano suis e latebris in apertū
 prodiit. Quotquot erant cum eo procures, hanc profectiōem
 dissuadebant; & futurum aiebant, vt circumueniretur. Sed ipse,
 litteris illis exhibitis, ac perlectis: Demus, ait, exempla viginti ha-
 rum litterarū esse falsa & cōmenticia: num idem de ceteris quoq;
 200 pronuntiari oportet? Itaque suam sequutus opinionem, copias in
 fratrem duxit. Quum in planiciem peruenisset ad Neapolim Ca-
 ramanix, ab exercitu Sultani Selimis obrutus, parum cum suis
 strenue rē gessit: ac victus, fugæ se dedit: in qua fuga captus Ach-
 metes, & strangulatus fuit. Exstincti cadauer Prusam deporta-
 25 tum, & ibidem in monumento fuit conditum. Hæc autem acci-
 derunt anno DCCCCXX.

C. 1513.

Sultanus ergo Selimes iam solus imperio tranquillo potitus,
 ad bellum gerendum aduersus Ismailem, Scachum Parthorum,
 se cōparauit: & curribus ad vehenda tormēta, ceterisq; rebus ne-
 30 cessariis instructus, omnes suos exercitus collegit, in quibus erant
 hominū ad quadringenta millia. Tantis cum copiis in Parthiam
 profectus, manum cum Ismaile Scacho cōserere decreuit. Ismail
 vero Sultani Selimis instituto cognito, cū Parthis suis & ipse hosti
 obuiā prodiit: ac tandem congressis in planicie quadā, quæ Zal-

derana dicatur, utriusque partis exercitibus, a diluculo ad postmeridianum usque tempus dimicatum inter eos fuit. Ismailis Scachi supremus belli dux, Vstazeluis filius, Anatolico militi oppositus erat: Romaniae copias ipsemet Scachus Ismail sibi debellandas sumferat. Sed Anatoliae beglerbegus adeo fortiter hosti restitit, ut tandem Vstazelues occideretur. Ab altero quoque aciei latere pugnatum utrimque strenue, donec ad extremum Chafanes bassa, Romaniae beglerbegus, occumberet. Nihilominus Thures Alis begus, Malcozij filius, una cum fratre suo, tam acriter hoc proelio se gessit: ut hostibus disiectis, ad Ismailis Scachi vexillum primum 10 penetraret, ipsique Scacho vulnus infligeret. Verum a Scachi satellitibus uterque mactatus cecidit. Sub exitum diei fessus iam cum suis proeliando Scachus, hosti cessit, & fugam arripuit: ordaque sua, cum omnibus rebus, quae illa continebantur, hostis arbitrio relicta, Tebriseum se recepit. Itaque Turcis orda Scachi praedae fuit, qui 15 etiam in ea ceperunt unam de Scachi vxoribus: quum ceterae mulieres, quae illis in castris fuerant, pedites cum reliquo Parthorum exercitu Tebriseum abiissent. Scachus autem, relicto Tebrisis, cum non magna suorum manu Sultaniam se contulit. Interea Tebriseum progressus Selimes, omnes urbis artifices, omnes eximios opifices collectos, Constantinopolim misit. Quumque illa hieme cogitaret in hibernis ad Carabagum subsistere, non hoc eum tumultuantes facere passi fuere Genizari. Quapropter Amasiam reducto exercitu, ibidem hibernauit. Sub initium aestatis Camachum 20 profectus, eam ciuitatem occupauit. Interim Sinanem bassam eunuchum in Dulgadirensi prouinciam ablegauit, qui ducem eius regionis Aladeulem bello inuaderet. Is Dulgadirem ingressus, Aladeulem minime resistantem cepit, & capite truncauit: quamquam alij tradant, suspendio necatum fuisse. Ditionem vero Sultanus Selimes Ali bego concessit, qui ex Aladeulis fratre natus erat. 30

206. Hoc tempore Genizari magnas Amasiae turbas excitauere, quum in Piris bassae castra per seditionem irruerent. Erat tum Sultani Selimis vezirazemes, Achmetes bassa, Ducagini filius: quem Selimes interfici iussit, collata in eum culpa, quod huiusce Genizarorum

rorum seditionis & conscius, & auctor exstitisset. Hinc Amasia
discedens Selimes, Constantinopolim abiit: ubi generum suum,
Ischenderem bassam, vna cum Tazisade Cadileschero, & Bali
Geme Seguane bassa, supplicio capitis adfecit: quod ipsos etiam
5 diceret Amasiani Genizarorum tumultus auctores fuisse. Conti-
gerunt hæc anno DCCCCXXI.

C. 1514.

Secundum hæc collectis Selimes omnibus copiis suis, Cōstan-
tinopoli transiecit in Anatoliam: quum alteram se cōtra Parthos 207.
expeditionem moliturum simularet. De hac Selimis profectio-
10 certior factus Canfaues Gauris, Sultanus Alcairi; maximopere
cum suis proceribus & Mamelucis perturbatus, coactis militibus
suis, armatus Chalepum adiit. Qua re Sultano Selimi nuntiata,
misso itinere Parthico, in Sultani Alcairēsem mouit. Eius quum
fines adtigisset, ac Sultani haud impigre sibi occurrentem cō-
15 spiceret: graui cum eo prælio conflixit, in quo Sultani ipse Can-
faues Gauris cæsus fuit, eiusq; copiae dissipatæ fugerunt. Post hæc
pugnam Selimes victor omnes munitiones & arces, in finibus si-
tas, occupauit: ac præfidiis in singulas impositis, Chalepum per-
rexit. Ibi quum omnia Chalepo vicina loca sui iuris fecisset, be-
20 gos sangiacos prouinciæ præfecit. Chalepo Damascum abiit, &
urbem cum omni agro finitimo, summa celeritate suo subiecit
imperio. Mameluci, qui & Circassi, Alcairum fuga delati; Tom- 208.
mambaim, qui erat id temporis Vlu Duueidar, Sultani crea-
runt. Et Vlu Duueidar apud ipsos primus erat dignitate post Sul-
25 tanū. Potitus autem Damasco Selimes, Sinanem bassam cum se-
lecta militū manu Gazam præmisit. Aliquot inde diebus elapsis,
etiam ipse reliquo cum exercitu subsequutus fuit, Alcairum du-
cturus. Ex altera parte Damascum Tommambais Meliculem V- 209.
meram, hoc est, beglerbegum Damasci, Zamberdim Gasalim,
30 cum parte sui exercitus miserat. Is quum a Gaza prope iam abes-
set, etiam Sinan bassa Remlen aduenit, eoq; loco castra metatus
est. Quumque certior factus fuisset, esse Gasalim cum exercitu in
vicinia: noctu militibus indicta profectio, tanta cum propera-
tione ad hostem accessit, vt prima cum luce Gasalis copias adfe-

quutus, non modo cum eis confingeret: verumetiam victoria po-
 tiretur, magnumq; Mamelucorum siue Circassorum numerum
 internicione deleret; superstitionibus fuga dilapsis, & in solitudines
 illorum locorum semet recipientibus. Quibus rebus gestis, pla-
 cuit Sultano Selimi legatum ad Tommambaim mittere. Quip- 5
 pe domesticum quemdam habebat, natione Circassum, quem
 vulgo Muratem Circassum adpellabant. Is ad Sultanium ire ius-
 sus, impetrare non potuit, ut a Tommambai vel in conspectu ad-
 mitteretur, vel audiretur: adeoque cum iis, quos itineris comites
 secum adduxerat, iussu Tommambais fuit interfectus. Qua legati 10
 sui caede cōperta, motis Selimes castris, Remlen petiit. Eo quum
 peruenisset, significatum illi fuit, ciues Remlenses id temporis,
 quo Sinan bassa Remle nocturno itinere discesserat, ut Zamber-
 dis Gasalis copias adoriretur, sparsisse rumorem de fuga Osma-
 nicorum: & quotquot in castris Sinanis bassæ remanserant, non 15
 solum mactasse; verumetiam occisorum cadauera passim in pu-
 teos & fossas proiecisse. Quo Remlensium intellecto facinore,
 Selimes & congregari iussit opidanos, & omnes illius sceleris
 210. reos trucidari. Secundum hæc Cudsimubarecum profectus est.
 Quumque sub vesperam eo venisset, noctem illam istic manere 20
 voluit: ac vespertinis precibus in Axa messita, nocturnis in cubei
 Sahara peractis, omnia loca sacra visitavit. Postridie circa meri-
 diem reuersus ad exercitum, Gazam contendit: vbi Sinan bassa,
 potitus insigni victoria, suas cum ipso copias coniunxit. Gaza
 Bethlehemam profectus, illo quoque loco preces suas concepit: 25
 quibus absolutis, in animum induxit, Alcairum petere. Præmi-
 sit ergo Sinanem bassam, qui suis cum copiis reliquum exerci-
 tum antecederet. Quippe proficiscendum eis per illam solitudi-
 nem erat, quam ante id temporis numquam tam numerosus ex-
 ercitus transierat. Et aliam quoque causam habebat, cur eum præ- 30
 mitteret: quod vereretur scilicet, ne sit tanta hominum multitudo
 coniuncta maneret; iter illud per solitudinem se suscepturos ne-
 garent, atque hoc modo diffuerent. Sultani quidem hoc de-
 sertum semper antehac pro vrbis Alcairanæ propugnaculo quo-
 dam

dam habuerant. Verum Sultanus Selimes iacta, quod dicitur, alea; militem cohortationibus animosis ad capeffendum hoc iter impulit. Vbi ventum ad prima castra fuisset, in pago, qui Deire vocatur, vezirem suum, Chuseinem bassam, interfici iussit: quod dixisse perhiberetur, non temere per eiusmodi solitudinem, tanto cum exercitu, proficiscendum. Atque hoc modo solitudinem ingressus est, quæ arida prorsus, aquis destituitur. Quum de die in diem progredederetur vltius, placuit Deo largiri pluuiam: quo factum, vt vniuersæ illæ copiæ nulla premerentur aquæ pænuria. Vbi Salachigen peruentum fuisset, iam vicerant scilicet, superata solitudine. Quapropter oneratis aqua potabili iumentis, Alcairum perrexerunt. Interea Tommambais Alcairi Sultanus, suis & ipse copiis instructus, ex vrbe militem eduxit: eoque modo castra metatus, vt urbem a tergo haberet, ibidem substitit. Coëgerat enim maximum exercitum, in quo militabant Æthiopes, cum aliis nationibus. Tormentis etiam bellicis ea communierat itinera, quibus hostis venturus expectabatur. Sed transfuga quidam ex castris ipsius ad Sultanum Selimem se contulit, eique consilia & insidias hostium detexit. Quibus Selimes cognitis, diuerso itinere copias Alcairum duxit. Hæc gesta fuerunt anno DCCCCXXII.

C. 1515.

Die xxviii mensis Silchizis, ante prandium, ingens & cruentum prælium commissum fuit; quo in prælio Sinan bassa, cæsus in dextro cornu, occubuit. Tandem tamen Mameluci, qui & Circassi, dissipati profligatique, partim versus montes, partim in solitudinem, partim ad ipsam urbem profugere. Verum vbi mox Selimiani milites urbem occupassent, reliquæ Circassorum & Mamelucorum, vrbe deserta, in regionem, Saitensem se recepere. Selimes propter urbem, ad Nilum fluuium, castris locum cepit: quo in loco dum ipse quiescit, missis Tommambais speculatoribus, quum alia, tum etiam situm castrorum hostilium explorauit; quod ea nocturna impressione adgredi, suo cum animo constituisset. Rebus omnibus exploratorum opera probe perquisitis; urbem noctu cum suis ingressus, plurimos ex Selimianis in

vrbe oppressit & trucidauit. Sed quum primum hoc Selimi nuntiatum fuisset, iussis arma corripere militibus, hosti semet opposuit: tormentisq; bellicis in ea loca constitutis, in quæ facturus impetum credebatur hostis, ab omni parte paratus erat.

C. 1516. Anno DCCCCXXIII, quarto die mensis Mucherenis, missus 5
in urbem fuit a Sultano Selime Ionuzes bassa, cum Genizarorum manu: qui quidem in ipsis plateis & vicis urbis aduersus Circassos & Mamelucos acerrime dimicarunt. Hoc prælio sagitta Ionuzes bassa tam grauitur vulneratus fuit, ut a suis sublatus, e media pugna exportaretur. Id conspiciens Selimes, usque adeo 10
excanduit: ut milites ex equis descendere iuberet, ac pedites suis suppetias ferre. Quod quum absque mora fieret, & illi milites, qui ceteroquin ex equis dimicare solebant, pedites urbem ingre-
derentur: prope templum maximum, quod Chasanis Zami 213.
vocant, cum Circassis & Mamelucis manum conferuere: qua pugna tot ab utraque parte cæsi sunt, ut passim per plateas plena peremtorum cadaueribus essent omnia. Tandem Selimiani denuo victoria potiti fuerunt, & Tommambais iterum cum nonnullis suorum in regionem Saitensem profugit. Acciderunt hæc anno DCCCCXXIII.

Post illa cum omni exercitu Selimes urbem ingressus, in ipso palatio Sultanino diuertit. Fuerant in eo, quem diximus, conflictu capti bis mille quingenti Circassi ac Mameluci: quorum ad duo millia Sultanus Selimes iugulari, quingentos reliquos in custodiis haberi iussit. His gestis rebus, adactus extrema necessitate 25
Tommambais, ut pacem peteret: insignem legationem ad Sultanum Selimem misit. Eam Selimes sane quam humaniter excepit, ac postulatis omnibus adensus, non modo Tommambai rescripsit: verum etiam suos homines ad ipsum vicissim ablegauit, qui pacis ei auctores essent. Hos ad se iussu Selimis venientes, Tommambais interfici curauit vniuersos. Quamobrem sum- 30
mopere commotus Sultanus Selimes, Circassos illos omnes, quos in custodia detineri præceperat, mox ita iussit occidi, neminem ut sui reliquum facerent. Ea re patrata, trans Nilum copias duxit,
Tom-

Tommambaim quæsiturus: quo ille comperto, fugam arripuit. Selimes Romania copiis iniunxit, ut eum a tergo persequerentur. Sed Arabes, qui & Æthiopes, itineribus fugienti Tommambai præclusis, hominem interceperunt, & captum ad Selimem perduxerunt.

Anno DCCCCXXIII, die XVII mensis Rebiululæ, mandato Sultani Selimis, in vmbilico urbis Alcairēsis, eo loco, qui Bab subeile dicitur, Sultanus Tommambais suspendio necatus fuit. Atque hoc modo radicitus extirpatis Circaſſis ac Mamelucis, vniuersum illud Sultaninum Ægyptiumue regnū suo Selimes imperio subdidit, & in Sangiacatus diuisit: quum urbem Alcairanam Ionuzi bassæ regendam commisisset. Inde rebus omnibus egregie constitutis & ordinatis, Alcairo discessit, Gazam rediturus. Erat autem quidam ex Sultaninis, Cheir begus, qui Sultanis illis adhuc rerum potientibus, Chalepi copiis præfuerat; sed sponte sua Sultani Selimis potestati se permiserat. Hic a Selime, præter Ionuzem bassam, ad Alcairum relictus; litteras ad eum, iam inde digressum, misit obſignatas: quib⁹ in litteris, Ionuzem bassam accusans, perscripserat; Æthiopes, & plebem urbanā, Ionuzi bassæ Sultani tribuere titulum, & omnia precari fausta feliciaque; nonnullis etiā criminibus aliis in eum cōgestis. His territus litteris Selimes, mox alias ad Ionuzem bassam dari iussit: quibus ei mandaretur, uti maxima celeritate semet ad Sultanum Seleimem conferret. Eadem Cheiri bego scribi voluit, & urbem ipsius fidei, per absentiam bassæ, commendauit. Vbi suum ad herum, Sultanum Selimem, in ipsa solitudine Ionuzes bassa peruenisset: equis insidentes, inter se colloquuti sunt ambo. Verum subito Selimes furore correptus, Ionuzem bassam ex equo deiici iussit: & Solachorum præfecto mandauit, ut eum, reſecto capite, iugularet. Quod statim factum quum fuisset, Selimes itinere continuato, tandem Constantinopolim reuersus, quieti se dedit.

Non exiguo temporis interuallo gerendis a rebus abstinens, anno denique DCCCCXXVI, mense Remasane, Constantinopoli digressus, Hadrianopolim petere constituit. Hoc in itinere quum

Inzuam venisset, balineum ingresso tumor quidam a tergo cepit oriri, qui reuera carbunculus pestilens erat. Profectus autem ulterius, & illum ad locum delatus, vbi aliquando cum patre conflixerat: urgente necessitate, fixis ibidem tentoriis, substitit. Interea vero, dum heic morbo ipsius curando se totos medici dabant: 5 Defterdaros, & Pirim Achmetemque bassas, Hadrianopolim præmisit: vt omnia sollemnitati Bairami celebrandæ necessaria præpararent, solo Ferhate bassa cum eo manente. Sed quum medici morbo remedium inuenire non possent, eo ipso mortuus est loco, in quo cū patre pugna congressus fuerat, die septimo mensis 10

C. 1520. Schebalis, anno DCCCCXXVI. Imperauit annis VIII. mensib⁹ VIII diebus VIII. Nihil compertum fuit de ipsius obitu totis diebus decem. Interea secreto Ferhates bassa primarium ianitorem cum litteris Manissam ad Sultanum Soleimanem misit, qui eum moneret, vti quamprimum illuc properaret. Sed quod his nihil litterarum reliquis a bassis adiunctum fuisset, veritus est itineri se dare 15 Soleimanes. Inde bassis ceteris, qui Hadrianopoli degebant, rem omnem Ferhates bassa patefecit: qui mox eò profecti, quum quores essent loco, cernerent; litteris & ipsi perscriptis, præfectum Is pachiorum ad Soleimanem Manissam ablegarunt: significantes, 20 vt absque mora veniret prius, quam de patris obitu Genizari, ceterique Portæ milites, quidquam inaudissent: ne fœde direptam urbem excidio darent. Itaque Soleimanes, re tota penitus cognita, confestim semet adcinxit itineri: nec vlla vel noctu, vel interdium quiete interposita, peruenit Iscodaram, e regione Constanti- 25 nopolis sitam. Hoc loci tribunus Genizarorum ad ipsum venit, quo comite triremem ingressus, Constantinopolim transiecit; in occursum prodeuntibus Genizaris vniuersis. E triremi quum exscendisset, Genizarorum Aga, suos compellans Genizaros: Hic dominus vester, hic imperator est, ait. Qua illi voce audita, mox 30 ordine ceteros antegressi, Sultanum suum ad imperatorum Saraium deduxerunt. Hinc largiores annonas, & donatiua petiere: Sul tano Soleimane postulatis ipsorum adnuente. Postridie prima luce funus Selimis in urbem deductum fuit, eiq; celebratæ in templo.

plo siue zuma Sultani Muchemetis exsequiæ. Pedes ante paternum funus incedebat Sultanus Soleimanes, idque comitabatur ad zumam ab ipso Selime conditam, vbi monumento suo fuit illatus. Inde Soleimanes ad palatium reuersus, in thronum imperatorium se collocavit, & regni administrationem auspicatus est, anno DCCCCXXVI, die XVI mensis Schebalis.

C. 1520..

Factus iam plene rerum dominus Soleimanes, elapsis aliquot mensibus, omnes suos milites conuenire iussit, & cum eis versus Albam Græcam profectus est, anno DCCCCXXVII.

216.

C. 1521.

110 Quum prope iam abesset ab Alba, Vezirem suum, Achmetem bassam, cum Romanicæ copiis ad Burgurdelen ire iussit. Is illuc vbi venisset, tormentis bellicis mœnia disiecit, militem immisit, & opidum cepit. Multi tamen in eius expugnatione Turci fuere trucidati, ac vicissim Achmetes bassa Sultano Soleimani cæforum Christianorū capita, cum quibusdam captiuis & vulneratis, misit.

210 Secundum illa Pirim bassam præcedere iussit Soleimanes, qui Albæ Græcæ situm ac munitionem, circumfusus copiis, specularetur: statimque Pirim sequutus, vniuersum exercitum mœnibus admouit, castra vallo muniuit, tormenta iussit expediri, muros euersos solo æquauit, ac tandem Albam expugnauit die XXV mēsis Remazanis, anno DCCCCXXVII. qua potitus, Constantinopolim rediit.

Anno sequenti proximo DCCCCXXVIII, die XX mensis Reze bis, iterum Soleimanes expeditione suscepta, copias vniuersas in Anatoliam transduxit, Rhodo bellum illaturus. Iam ante vero Mustapham bassam insigni cum classe Rhodum nauigare iusserat. Ipse cum pedestribus copiis Anatoliam ingressus, in opidum quoddam Mentefianæ ditionis, cui nomen Mermere, se contulit: vnde non magno ex interuallo in Rhodum transiicitur. Itaque militibus hinc in Rhodum transportatis, tandem & ipse suo cum comitatu transuectus in insulam, graui urbem obsidione cinxit. Oblessi Christiani muros pannis cocco tinctis, & sericis, & auro intertextis, ornabant; ac plurimis in vrbe ludis & spectaculis, ad oblectandos animos, vtebantur. Quum serio denique oppugna-

217.

rentur, longo temporis spatio se defendebant acerrime; quod urbem ab hoste nullo modo capi posse sibi persuasissent. Ac Soleimanis sane res eo tandem loci redactæ fuerant, ut quam ad expugnandam ciuitatem via deinceps progredieretur, ignoraret. Quia tamen mons quidam haud procul ab urbe distabat, ex eo terram peti, qua urbis fossæ complanarentur, edixit. Actis præterea cuniculis, suffossi fuere muri, tormentorum quoque vi magna ex parte diruti. Quapropter exhausto laboribus ac molestiis Christianorum præsidio, quum urbem non multo post in hostium potestatem venturam nemini dubium esset: ipsorum princeps, quæ 100
218. Megalon Mastora vocabant, indutias pactus, urbem se dediturum significauit: modo ipsis abeundi potestas fieret, saluis facultatibus suis; & Christianorum vxores atque liberi nulli seruituti manciparentur. In eas condiciones Sultanus Soleimanes absque mora consensit. Itaque quum obsessi munera Sultano quædam, in eius conspectum admissi, obtulissent: cum rebus ac facultatibus, cum liberis & vxoribus suis naues ingressi, Turcis Rhodo cesserunt, & in Italiam nauigarunt. Quotquot erant in urbe captiui Turci, libertati pristinae restituti fuere. Capta vero fuit Rhodus die tertio mensis Sefferis: anno DCCCCXXIX. Simul etiam cum Rhodo Turci 150
219. arcem Stancoin, & Bedrum, aliam arcem in Anatolia sitam, in potestatem rede gere. Soleimanes inde Constantinopolim reuersus est.

Ceterum quo tempore ad obsidendam Rhodum proficisci co-
gitabat, Ferhatem bassam aduersus Alimbegum, Scachi Suaren- 250
sis filium, qui per antiquo maiorum suorum iure Dulgadirensis regionis dux erat, cum copiis ablegauit. Nam falso delatus is fuerat apud Sultanum Soleimanem, & accedebat alia causa, quod Osmanidæ neminem veteri natum familia suo in imperio tolerare possunt. Vbi iam prope Ferhates aberat ab Alis begi ditione, 300
insidioso astu hominem ad se pellexit. Quippe morbum simulās, significari bego iussit: velle se testamentum condere, atque ipsius fidei exercitum committere. Qua voluntate Ferhatis intellecta, mox Alis begus, nihil ab Osmanicis periculi veritus, quibus inde:

de vsque a prima ætate fidus ipse fuerat, cum vtroque filio bassam adiit: qui & patrem, & filios, innocentes occidi iussit. Hoc facinore patrato, Ferhates ad Sultatum Soleimanem, Rhodum obsidentem, Rhodo necdum capta, reuersus est.

55 Quum autem confecto bello Rhodio, Constantinopoli Soleimanes quietus degeret: Genizari die xxiii mensis Rezebis seditionem mouerunt, & Aigasis bassæ, supremique thesaurarij, ^{220.} Abduselamis ædes expugnatas diripuerunt. Postridie, qui Mercurij dies erat, noctu Ibrahimis ac Mustaphæ bassarum domos itidem adhibita vi aperuere: sed ea cum moderatione, nullam vt inde prædam auferrent. Composito denique Genizarorum tumultu, Soleimanes in Vngariam proficisci statuit: & collectis l vel lx millibus armatorum, pontibus Sauum, Drauum, Danubiumque flumina iunxit: & Varadinum Petri, cum aliis locis mu ^{221.} nitis occupauit, Budam ipsam cum exercitū petiturus. Ea Soleimanis expeditione cognita, se quoque rex Vngarus ad bellum parauit: & cum milite suo, qui ferro totus armatus erat, obuium se Sultano Soleimani dedit. Die quodam Mercurij, circa tempus Ikindi, vtrimque tanto concurrerunt exercitus impetu: multa vt ²⁰ hominum millia ab vtraque parte cæsa caderent, plurimi vulnerarentur. Diu pugnatum quum fuisset, tandem tamen victus rex Vngarus, etiam ipse periit. Actis autem in fugam Vngaris, Turci hostem persequuti, multa ipsorum millia inter fugiendum contrucidarunt. Soleimanes re bene gesta, Budam suos duxit, & vrbe ²⁵ sine sanguine potitus est; cuiusuis sexus & ætatis hominibus in seruitutem redactis, anno dccccxxxii. Post occupatam Budam, reuersus est Hadrianopolim, & ad tempus aliquod se quieti dedit. C. 1526.

Erat tunc quidam in Anatolia, qui Calender Zelebis adpellabatur, ex familia Chazis Bectasis. Colunt autem Turci Chazim ³⁰ Bectasem, ceu diuum quemdam, atque etiam inuocant. Hic ergo Calender Zelebis seditione mota, cum non magno Deruisiorum numero Sangiacos aliquot fudit, & vniuersam Anatoliā ad arma concitauit. Soleimanes accepto motus huiusce nuntio, Ibrahimem bassam, insigni cum exercitu, misit; vti Calenderem Zele-

bim bello adgressus, in ordinem redigeret. Ibrahimes Calender cum copiis adsequutus, prælium iniit: quo dimicatum ab utraque parte fortiter, eo tamen euentu, Calender ut ipse sua cum factione victus occumberet.

Compositis Anatoliæ turbis, ad aliam se Soleimanes expeditionem parauit, Vngariam rursus inuasurus: ideoque militem, publicatis edictis, ad Albam Græcam conuenire iussit: quod quidem & ipse se contulit, Budam inde perrecturus. Hoc in itinere dum esset, Erdelij Banus ad eum venit, delatisque suis obsequiis, Solei-
 223. manis imperio se summisit: quum & munera secum ferret amplissima, & manum eius exoscularetur. Quæ quidē res adeo grata Soleimani accidit, ut eum mox Vngariæ regem crearet. Secun-
 224. dum illa Budam profectus est, qua occupata, Viennam cōtendit. Eò quum peruenisset, Germani, qui se intra mœnia tenebant, urbem communiere: quam Sultanus Soleimanes tormentis bellicis ad xx dies oppugnauit, actis etiam subter muros cuniculis, donec eorum pars corrueret. Ea re perfecta, subito cum hiue frigus adeo vehemens incidit: ut ei tolerando neque milites, neque iumenta sufficerent. Ideoque destitutus omni spe Vienna potiundi, obsidionem soluere coactus fuit: & Constantinopolim reuersus
 ad aliquod tempus a bellis abstinuit. Gesta vero fuerunt hæc an-

C. 1529. no DCCCCXXXV.

Dum Constantinopoli quietus hæret, inuitatis magna sollēnitate bassis omnibus, & proceribus, & exterorum principum legatis, omnique genere spectaculorum in Atmindane Constantino-
 poli exhibito; filios suos, Sultatum Mustapham, Sultatum Mu-
 chemetem, & Sultatum Selimem circumcidi curauit, anno

C. 1532. DCCCCXXXIX.

Eodem anno mensis Remasanis die xxviii, Constantino-
 225. poli discessit, Hispano bellum illaturus. Quumque peruenisset in Alamaniam; duorum mensium spatio copias hinc inde circumduxit, ferro & igni cuncta vastans atque diripiens. Nullus a Christianis oppositus ei fuit exercitus, nusquam eorum conspectæ acies: ab utroque dumtaxat latere Soleimanis agmina carpebant,

ac multos interceptos vel occidebant, vel abducebant captiuos. Misit autem Sultanus Soleimanes, ductore Casane Vaiuoda, qui Michalis begi filius erat, & Vaiuoda, duodecim millia militum, adiunctis eidem Acanziis; qui regiones illas vltius incendiis & rapinis depopularentur, atque incolas seruituti mancipatos abigerent. Quod quum illi facerent, opima potiti fuere præda. Verum in reditu forte fortuna in Christianorum incidere copias, cum quibus licet acerrime dimicarent, ac fortiter hosti resisteret: tandem tamen ad internicionem, maiori saltem ex parte, cum ipso Casane Vaiuoda, cæsi captique fuerunt. Et quando iam hiems adpetebat, mutato Soleimanes itinere, Constantinopolim rediit: ubi quum ad tempus aliquod quiesceret, Sultano Mustaphæ filio Manissam adtribuit, anno DCCCCXXXIX.

C. 1532.

Interea vero, dum aberat peregre Sultanus Soleimanes, in Alamania bellum gerens: supremus Hispani classis præfectus, Andreas Doria, cum Megalo Mastore, qui superioribus annis Rhodo cesserat, corrogatis ceterorum quoque principum Italicorum auxiliis, magnam mari classem eduxit, qua naues quinquaginta maiores, & quinquaginta triremes continebantur. Et erant in his militum ad quinquaginta millia. Quo cum exercitu Moream inopinato adorti, primo Coronam urbem cum arce, deinde insulam Balu, & Badram opidum, cum aliis quibusdam castellis ceperunt: & immisis in ipsam regionem pedestribus equestribusque copiis, vniuersam depopulati sunt; ingenti marium, feminarum, puerorumque multitudine secum in captiuitatem abducta.

Superioribus annis quidam natus in insula Mityline, cui nomen Chairadines, insigniter naualis militiae peritus euaserat: ac piraticam exercens, multoties mari cum Christianis conflixerat. Vbi iam rem fecisset, naues aliquot instruxit: adiunctoque sibi sodalicio quorundam egregiorum hominum, & neminis addictorum imperio, cum iisdem in Barbariam profectus, urbem Cesairem occupauit, ac sibi retinuit.

Qua quidem re feliciter confecta, per vniuersam Italiam nomen ipsius inclaruit: inditumque fuit ei cognomen ab Italis, vti vulgo Barbarossa diceretur. Idem quotannis Sultano Selimi & Soleimani munera quædam missitabat. Quorum alter, Soleimanes, viri virtute, rerumque gestarum fama cognita: missis legatis, inuitauit hominem, vti ad se veniret. Chairadines idoneo Cesairi præsidio imposito, strenuorumque virorum, & sibi amicissimorum fidei ciuitate credita: triremes aliquot milite compleuit, & Constantinopolim profectus est. Eò quum adpulisset, manum pro more Sultano Soleimani osculatus est. Excepit hominem Sultanus sane quam honorifice, constitutoque salario quadragiescentum millium asprorum annuo, Beglerbegum maris supremum creauit, & ad Veziris dignitatem euexit: vnde nomen ei datum, vt Chairadines adpellaretur. Nactus ergo plena cum potestate maris imperium, centum triremes in mare deduci, & instrui, militeque compleri iussit, & cum iis Moream adiit. Qua re Christianis nuntiata, mox illi regionem & arces, quas occupauerant, desertas reliquere: conscensisque nauibus suis, inde discesserunt. A Christianorum abitu, ccc Genizari, Azapique totidem in ea fuere loca missi: qui & Coronæ, & opidis ceteris præsidio essent. Inde Chairadines bassa cum eadem classe in Barbariam profectus, urbem celebrem Tunisinam, quæ a Mauris incolitur, occupatam suo subiecit imperio, anno dccccxl.

Eodem hoc tempore captæ a Chairadine bassa Tunisis, quidam e numero Parthicorum procerum, Vlumas begus, a Scacho Techmasi, filio Scachi Ismailis, defecit; licet ipsius Scachi sororem haberet coniugem. Itaque profugus e Parthia, Constantinopolim accessit: & præstito subiectionis sacramento, Soleimani se totum addixit. De huius viri consilio Sultanus Soleimanes expeditionem Parthicam suscipere cogitabat, eam prætexens bellica causam, quod Scachus, suis cum proceribus & subditis, minime rectam religionis amplecteretur sententiam, nec debito quatuor Mahumetis prophetas honore prosequeretur. Hac de causa dignissimos censebat, quibus bellum inferretur, qui occideretur, adeo-

adeoque penitus extirparentur. Itaque Soleimanes hoc bello decreto, Sangiacatum Vluma bego supra nominato, non procul a Carahemida, concessit. Vlumas veto Cōstantinopoli quibusdam conductis copiis, in Sangiacatum suæ creditum fidei
 55 cum eis profectus est. Missa quoque fuerunt ad ceteros illius prouinciæ Sangiacos a Sultano Soleimane mandata, quibus præcipiebatur, ut Vluma bego, quoties in hostem profecturus esset, obsequerentur. Vlumas ergo decretum sibi Sangiacatum ingressus, collectis eius regionis proceribus Sangiacis, ipsorum
 100 adiutus auxiliis, Curdistanio principi, cui nomen Serefes begus, 232. bellum intulit: eoque interemto, ditionem ipsius in potestatem redegit. Ea re Sultano Soleimani nuntiata, supremum Vezirem suum, Ibrahimem bassam, qui apud Sultanium summæ auctoritatis erat & potentia, supra bassas ac Vezires omnes euectus, idque nomen ab eo consequutus, ut Ser Asker Sultani nominaretur, 233.
 155 Constantinopoli ablegauit in Anatoliam, & Romania Anatoliaque copiis præfecit: cum quibus ille Chalepum adiit, & inde Carahemidam perrexit. Huc ubi venisset, Vlumam begum præmisit in Parthiam, qui dux itineris esset: atque ipse vestigiis illius inhærens, a tergo sequutus est, anno D C C C C
 200 X L I. C. 1535.

Hoc modo continuata profectio, nemine resistente, Tebrifium illi peruenerunt. Aberat enim Scachus id temporis ab illa prouincia, bellum in Chorasane contra Kezien bassam gerens, qui ei Chorasanem eripere volebat. Quum propius ad
 25 Tebrifium accessissent, urbem inuenere desertam, & habitatoribus vacuam. Ibrahimem vero præmissum ad expeditionem hæc, anno D C C C C X L I, sequutus est ipsemet Soleimanes, cum
 300 Genizaris, & aliis Portæ copiis, ea celeritate: ut quo tempore Tebrifium Ibrahimes ingressus est, Soleimanes Carahemidæ portis immineret. Interea Scachus etiam Techmasēs propius ad Tebrifium suos adduxerat, ut istuc Ibrahimem bassam opprimeret. Ibrahimes hostis conatu cognito, absque mora So-

leimanem certiore reddidit: qui duplicatis cottidianis itineri-
 bus, celerrime Tebrisiū aduolauit, & cum Ibrahime se coniū-
 xit. Quumque per exploratores intellexissent, quibus in locis
 Parthorum exercitus degeret: recta in eos duxere. Tum vero
 Parthi, qui de Soleimanis aduentu cum Genizaris ac Portæ mi-
 litibus ceteris acceperāt, seque tali machinarum bellicarum ad-
 235. paratui, tantisque copiis nequaquam resistere posse cernerent,
 Sultaniā profugerunt. Osmanici nimia tormentorum, anno-
 næ, tentoriorum, curruum, & aliarum magni ponderis rerum
 copia grauati, tormenta cum impedimentis ceteris ccc Geni- 10
 zarorum, ac trium Sangiacorum præsidio munita, Tebrisiū
 remiserunt: atque hoc modo facti expeditiores, Parthicū mi-
 litem acriter a tergo persequi cepere. Tum vero fugere Parthi,
 fugiētibz instare Osmanici: donec haud procul ab opido He-
 medane peruentum fuisset. Ibi cum pluuiis, & annonæ pænuria, 15
 tantū frigus Osmanicos oppressit: ut plurimi tam manus quam
 pedes a frigore læsos amitterent, ac incredibilis hominum iu-
 236. mentorumque multitudo fame interiret. Præterea contigit,
 ut in ipso conatu transmittendi amnis, qui Docus Gezid voca-
 tur, flumen illud aquis pluuiis adauctum vehementer intume- 20
 sceret. Ideoque dici non potest, quot istic homines, iumenta, re-
 rum aliarum sarcinæ perierint: adeoque de sua quilibet salute
 desperabat. Quando igitur exercitus Parthicus nusquam adpa-
 rebat, nec sciri poterat, quonam se recepisset: aliaque nulla regio
 Bagadate propinquior erat, quæ minus hiberni frigoris, & plus 25
 caloris haberet: in hanc sibi Soleimanes ducendum statuit exer-
 citum. Vbi propius ad urbem accessisset, apertis incolæ portis,
 eam Soleimanis potestati permisere. Quapropter ingressus, nō-
 237. nihil istic se recreauit. Omnis etiam Bagadati finitima regio se
 Soleimanis imperio summisit. Quo factum, ut beglerbegum in 30
 urbe constitueret, ipsamque prouinciā in Sangiacatus parti-
 retur. Præterea Bagadati militare præsidium imposuit, eique de
 tormentis bellicis, & aliis rebus necessariis, annonæque copia
 prospexit.

prospexit: quum prius urbem muniisset, & aquam e flumine de-
 riuatam in fossas urbanas immisisset. Hoc tempore supremus
 Dephterdarus siue maximus ærati præfectus, Ischender Zele-
 bis, apud Sultanum Soleimanem delatus fuit, ob tractatos ne-
 5 quiter thesauros regio: quem extra urbem hoc nomine suspen-
 di iussit, vniuersis facultatibus eius fisco adplicatis. Interea vero,
 dum Soleimanes intra Bagadatis muros, exercitus foris in hi-
 bernis hærebat: prodiit denuo Scachus Techmales in apertum
 suis cum copiis, & Tebriseum iter instituit. Inde quum ipsum
 10 haud procul abesse relictæ ad Tebriseum Sangiaci & Genizari,
 de quibus supra dictum, accepissent: quid agendum sibi hoc ca-
 su foret, ignorabant. Quia tamen animaduenterent, nec ad resi-
 stendum hosti tam potenti se sufficere, nec in tempore sibi suc-
 curri posse: sarcinas omnes, & tormenta bellica, cum rebus ad
 15 ea necessariis, & custodiæ suæ commissis, ibidem reliquerunt,
 ac fuga salutis suæ consulere. Scachus Tebriseum ingressus, o-
 mnes istas sarcinas & impedimenta militi suo diripienda con-
 cessit: bellica vero tormenta, cum vniuerso ad ea pertinente ad-
 paratu, concremari iussit: & quidquid de machinis bellicis col-
 20 liquefactum flammis absumi non potuerat, ad signandos man-
 guros destinauit. Vbi iam durior hiemis tempestas præterierat,
 Bagadate Soleimanes mouit eodem anno DCCCCXLI, ac denuo C. 1536.
 Tebriseum duxit: vnde quum non magno abesset interuallo,
 rursum cum suis Techmales fugæ se dedit: atque vti faculta-
 25 tem sui persequendi Osmanicis adimeret, suam ipsemet regio-
 nem vastauit, annonam omnem corrupit & exussit, subditos
 suos passim abegit. Vbi Tebriseum Turci peruenissent, Soleima-
 nes optimum quemque suorum, & præsertim egregiis instru-
 ctos equis, delegit: eisque mandauit, vt summa vti celeritate,
 30 hostem alicubi adsequerentur. Quod quum illi facerent, o-
 mniaque misere vastata conspicerent: ad animum eis accidit,
 fieri posse, vt in redacta penitus ad solitudinem regione aliquod
 ipsis incōmodum eueniret. Ideoq; conuerso itinere Tebriseum

rediere. Quum autē Soleimanes hoc modo delusum se videret,
 vehementi commotus ira, Scachi Teehmasis, & maiorum i-
 ipsius regias, amœnaque palatia, cum ipsius Sultani lacupis ædi-
 238 ficio, quod Heste behiste dicitur, & omnibus cum paradisis di-
 rui, vastari, cremari iussit. Præterea plurimos Tebrisij ciues com-
 pulit, ut inde Constantinopolim commigrarent. Ad summam,
 insigni regionem illam vniuersam excidio adflixit, direptis mi-
 serorum incolarum facultatibus, & absumtis omnibus iumen-
 tis. Post hanc vastationem, Soleimanes exercitum Carahemi-
 239 dam reduxit. Et dispositus ac relictus erat a tergo dundar, ut Tur-
 ci vocant: quod vereretur, ne in ipsa profectioe Scachus im-
 pressionē subita suos adgrederetur. Quod quidem ita prorsus
 accidit. Nam Scachus, intellecto discessu Soleimanis, selecta
 Corizzorum quinque millia secum sumsit, ac veredatiorum in
 morem Osmanicos a tergo sequutus est: in hoc vnum intentus, 15
 ut eos aliquo detrimento adficeret. Tandem in agmē illud ex-
 tremum incidit, quod dundar adpellatur, uti diximus. Eius du-
 ctor erat Vlumas begus, cui præter quinque Sangiacos, xvii
 millia strenuorum militum Soleimanes adtribuerat. Ad hos
 quum Scachus aduolassēt propius, mox in eos irruit: & manu 20
 conferta, superior ipse, Turcis cæsis, euasit. Interemta fuere Tur-
 corum ad xii millia, desideratique tres Sangiaci. Quartus in
 hostium potestatem venit, quintus cum Vluma bego fugæ be-
 neficio discrimini semet eripuit. Scachus hoc tam feliciter pu-
 gnato prælio contentus, nihil periclitandum putauit vltius, 25
 quod hosti ex aliqua parte par pari relatum arbitraretur: ideoq;
 retro cum victricibus copiis ad suos abiit. Ipse quoque Soleima-
 nes iam Carahemida discesserat, Chalepum petens: vnde di-
 gressus, die xiiii mensis Rezebis Constantinopolim adpulit, an-
 no DCCCXLII.

C. 1536.

Dum illic ad tempus aliquod a bellis abstinens quiescit, su-
 spectus ei cepit esse Ibrahimes bassa, cuius & ex parte fuit dete-
 cta perfidia. Quippe ferebatur cum Italis quoque secreto pepi-
 gisse:

gisse foedus, ut imperium Turcorum in se transferret. Quapropter eum Soleimanes die quodam Mercurij, qui xxi mensis Remasaniserat, ad cenam inuitavit: qua finita, quum de certis negotiis inter se collocuti, iam cubitum pergerent: Ibrahimes quoque suum ad conclaue secessit, & in lecto se composuit. Quippe quoties ad Soleimanem noctu arceſſebatur, in ipsius imperatoris ſaraio cubabat. Quum obdormiſſet, interfici hominem Sultanus iuſſit; omneſque facultates ipſius & opes, fiſco addiſtas, theſauris ſuis inferri. Factum hoc fuit anno DCCCC C 1536.

IO XLII.

Diximus antea, Chairadinem baſſam magna cum claſſe profeſtum in Barbaria, Mauris famoſam urbem Tunifiſm eripuiſſe, ac ibidem ſibi conſtituiſſe domicilium. Is hoc tempore naues atque triremes in terram ſubduxerat, rerum ſcilicet ſuarum plane ſecurus, ſuoque dumtaxat, indulgebat genio. Princeps inter 240.
rim Maurus, cui prius ea paruerat ditio, profeſtus in Hispania, opem Hispani principis imploravit. Hispanus ad conſilium reuocato negotio, verebatur propterea, quod Tunifiſm Barbaroſa cepiſſet, ut Hispanis idem aliquando damnum inferret. Facile 200
putabat ignem exſtingui poſſe, ſi prius ſupprimeretur, quam latius erumperet. Eaque de cauſa datis ad Italicos principes litteris, uti ſubſidio ſibi venirent, petiit. Magnis ergo collectis copiis, & inſigni claſſe parata, eidem Andream Doriſm ſuprema cum poteſtate preſecit, atque ita Tunifiſnam expeditionem inſtituit. 250
Chairadines re comperta, Raiſos ſuos conuocauit, eiſque deliberandum propoſuit, quid hoc Chriſtianorum motu faciundum cenſerent. Illi reſpondere, claſſem mari prius inſtruendam, quam Chriſtiani ſe coniungerent: omninoque præpediundos, ne conuenire poſſent. Ad ea viciffim Chairadines baſſa: Si tu- 300
lipantum, inquit, meum dumtaxat excelfo quodam in loco ſuper haſtam defixero, a Chriſtianis ut conſpici poſſit; formidine correpti, ad aliquot milliariorum millia retro fugient: tantum abeſt, ut bellum nobis illaturi ſint. Hac ergo ſecuritate ſuique

confidētia cæcatus, omnem ex animo sollicitudinem & curam
 deposuit. Verum non multo post Tunisim præpotens Christia-
 norum classis adpulit. Ea quum istuc accessisset, occurrit hosti
 Chairadines extra urbem suis cum copiis, tametsi vix nouem
 decemue militum idoneorum millia secum educeret. Ad Chri-
 stianorum aciem progressus, animose cum eis confligit. Et quã-
 quam ingens hominum multitudo in Christianorum esset exer-
 citu, fama tamen perhibetur, multa Christianorum millia tum
 cæsa fuisse, quum ex aduersa Chairadinis parte duo dumtaxat
 hominum millia desiderarentur. Quum autē Chairadines ho-
 ste se videret inferiorem, conuersa suorum acie, ad urbem se re-
 cepit. Eò quum ventum fuisset, occlusam reperit, & in mœnib⁹
 elata Christianorū vexilla cōspexit. Quippe captiuorū Christia-
 norum aliquot in vrbe millia reliquerat, qui quidem interea, dū
 extra muros ipse cum exercitu Christianorum præliaretur; per-
 fractis carceribus, & arreptis armis, portas vrbis clauferant, & in
 mœnibus vexilla Christianorum erexerant. Id vero quum ac-
 cidisset, maior pars militum Chairadinis cæsa, cunctaque naui-
 gia, cum machinis & adparatu bellico, fuerunt amissa. Chaira-
 dines cum reliquiis suorum propter urbem aufugit, & in solitu-
 dines se cum eis abdedit: quorum magna pars fame, siti, & æstu
 periit. Ipse varias expertus ærumnas, tandem ad urbem suam
 Cesairem euasit: vnde cum decem & octo triremibus Constan-
 tinopolim profectus est, quacumque tenderet, damnum Chri-
 stianis inferens. Acciderunt hæc anno DCCCCXLIII.

C. 1537.

241.

Solebat hoc tempore Constantinopoli Soleimanes plerūq;
 degere. Verum ista quum euenirent, forte migrauerat Hadria-
 nopolim, ut istic hibernaret. Sub æstatis initium reuersus Con-
 stantinopolim, ad bellum se parauit, & Chairadinem Lutsimq;
 bassas magna cum classe dimisit, qui mari rem gererent: ipse Cō-
 stantinopoli digressus, Albaniam petiit. Auelonam quū peruenif-
 set, etiam Chairadines & Lutsis eodem cum classe triremiū, ce-
 terisq; cum nauigiis, adpulerunt. Soleimanes in loca montuosa
 profectus,

profectus, ibidem cum Portæ militibus & comitatu castris locū
 cepit: reliquum exercitum in Albanos perduelles immisit, qui
 res eorum agerent, ferrent, ac liberos & vxores seruituti manci-
 parent: licet hic conatus eorum in irritum caderet. Præterea Ro-
 5 mania beglerbegum, cum Romania copiis, in Apuliam trans
 mare misit: quia ea in regione quædā opidula cum pagis diripuit.
 Quum denique Turcica classis Corcyra præterlegeret, ex Cor-
 cyrensi præsidio Christiani nauim annonariam, quæ classē se-
 quebatur, bellicis petitam machinis demersere. Soleimanes 2-
 10 nimaduersa Venetorum perfidia, quam ex aliis etiam indiciis
 abunde perspexerat; non parum excandescens, Chairadini Lut-
 sique bassis præcepit, uti cum classe Corcyram insulam peterēt,
 opidula cum vicis de prædarentur, hominesque captiuos secum
 abducerent. Id illi quum fecissent, nauigia mācipiis Christianis,
 15 cuiusvis ætatis & sexus, onerarunt: atque ita Constantinopolim
 rediere. Quo delati, Christiana mancipia supra opidum Gala- 243.
 tam, eo loco, qui Besiktas vulgo dicitur, ad terrā exposuere: mis-
 sisque Constantinopolim præconibus, proclamari iusserunt; ut
 si quis mancipia Christiana, feminas, mares, iuuenes, senes mer-
 20 cari vellet; ad indicatum modo locū veniret, ibidem huiusmodi
 mancipia per exiguo comparaturus pretio. Quod quidem ita fa-
 ctum fuit, tam vilī pretio miseris illis distractis: uti pleriq; duob'
 tribusue Sultaninis vānirent, hac ipsa pecunia regis thesauris il-
 lata. Posteaquam domum itura classis discesserat, etiā Sultanus
 25 Soleimanes motis castris iter ingressus, die nono mensis illius,
 qui Zemafiel Achir Turcis dicitur, Constantinopolim reuersus
 est, anno DCCCCXLIII.

C. 1538.

Quum istic aliquamdiu hæssset, armis in Moldauum expe-
 ditis, x i die mensis Seferis Constantinopoli egressus, Moldauia
 30 versus contendit. Vbi ad opidulum, quod Ishacluam vocāt, per-
 uenisset: transmissō Danubio, Moldauiam ingressus est. Ibi tum
 fuga sibi consulere Vaiuoda Moldauus, nec vīquam in apertum
 prodire: incolæ vero regionis Sultano se dedere, qui limites im-
 perij sui ad amnem vsque Berutem prolatauit.

244.

244. Erat in aduersa ripa quoddam opidulum, quod Sangiac domicilio satis esset idoneum. Quapropter eo loco Sangiacum constituit. Sequebatur id temporis Portam Sultani Soleimanis quidam natus ex familia Vaiuodarum Moldauiae, cui & annonae praebebantur. Hunc Soleimanes Moldauiae Vaiuodam praefecit. Quod prior ille Vaiuoda quum rescuisset, Portam praepotentem ipsemet adiit, & a Soleimane postulata impetrataque gratia, restitutus in integrum fuit. Soleimanes e Moldauia reuertens, Hadrianopolim se contulit: ubi exacta hieme, sub veris initium Constantinopolim abiit, & quieti se dedit, anno DCCCC 10

C. 1539. XLV.

Secundum illa denuo cum classe Chairadinem mari ablegauit. Is autem egregie instructus, ut hostem suum, Andream Doriam, quæreretur: absque ullo impedimento penetrauit in Italiam, ibique nonnulla cum vicis opidula depopulatus, etiam munera maioribus a ciuitatibus accepit. Quum diu hinc inde oberrasset, inopinato Andream Doriam reperit, & strenue cum eo conflagens, naues hostiles aliquot submersit, & triremes aliquot cepit. Doria tandem hosti se imparem animaduertens, cum reliquiis suae classis aufugit. Et quia tunc hiems imminebat, 20
uersis Chairadines velis Constantinopolim rediit, anno DCCCC

C. 1539. XLV.

Die Iouis, qui xv mensis Seferis erat, sub vesperam, incendium Constantinopoli, non procul ab illorum carcere, qui criminum rei custodiuntur, in eorum tabernis exortum fuit; qui 25
picem, resinam, axungiam, aliasque res tales vendunt. Hic ignis ex indicatis tabernis in ipsam turrin, siue carcerem praedictum, euasit: qui clausus quum esset, homines in eo DCC flammis exusti perierunt. Ex eo loco dilatatum in urbem incendium, a dextris & sinistris vagari cepit. Ad publicanorum carcerem quum 30
peruenisset, aperto carceris ostio, dimissi fuere publicani. Quo facto, turris ipsa, siue carcer, itidem conflagrauit. Latius inde
247. serpsit, usque ad portam urbis, quam Lignariam vocant, ubi tabernae

bernæ sunt fabrorum ferrariorum. Iis in locis omnia flammis
 absumpta fuerunt. Inde se conuertit hic ignis ad ædes Balis Agæ,
 qui tribunus olim Genizarorum fuerat, totaque istæc deflagra-
 uit regio. Postea perrexit ad Carauanæ saraium, vnde tabernæ
 5 eorum inuasit, qui torno cælant, quarum ordine series magna
 conspicitur. Hinc ad eam erupit arcem, quæ Tachtal Cala dici- 248.
 tur: vnde rursus ad fabros ærarios, ab his ad vitriarios penetra-
 uit: etiam illa regione incendio prorsus exhausta, quæ pictum
 balineum ambit. Longius inde progressum, ad Iudæorum per-
 10 uenit ædes; ibidem maximo cum detrimento grassatum pro-
 pterea, quod admodum illæ sibi contiguæ sint. Hinc sparsæ fue-
 runt flammæ vsque ad portam fori piscarij, & quidquid ædifi-
 ciorum erat inter hanc, & Iudæorum portam, prorsus ab igne
 deletum fuit. Ad summam, propemodum vniuersæ Iudæorum
 15 domus fuere concremata. Nam æstiuo tempore contigit hoc
 incendium, quum ingens esset siccitas. Arbores etiam virides in-
 star sulphuris arsere. Nullus incendij restinguendi modus inueni-
 ri poterat. Nihil arborum resectarum deiectio, nihil aqua iuua-
 bat. Vnde factum, vt tota nocte duraret. Erant distributi per o-
 20 mnes vrbs regiones Genizari, qui flammæ exstinguerent: sed
 incassum laborabant. Etenim postridie illius diei, a primo dilu-
 culo, vsque ad vespæram, ita defæuierunt: vt etiam maximi pre-
 tij merces aut absumerentur, aut direptionibus essent expositæ.
 Quippe quibus in locis vrbs hoc grassatum fuit incendium, in
 25 iis maiori ex parte mercatorum, & aliorum tabernæ consistunt:
 ideoque potior pars vrbs in cineres abiit, quum idem accideret
 omnibus ædificiis, quæ extra muros vrbs a foro piscario sita
 sunt in littore maris. Eodem tempore pestis etiam in vrbe graf-
 sabatur. Vtrumque Dei contigit nutu, anno DCCCCXLVI. C. 1540.
 30 Secundum hæc rursus magna cum classe missus fuit Chai-
 radines, vt arcem Nouam, quam Christiani occupauerant, re- 249.
 cuperaret: imperatumque Sangiacis omnibus eius prouinciæ,
 vt vniuersis suis cum copiis, & adparatu bellico, ad eam se con-
 M

ferrent obsidionem. Vbi classis adpulisset, e nauibus in terram expositæ fuere machinæ tormentariæ, propiusque militari more deductæ ad castelli muros, & tam diu displosæ, donec mœnorum pars disiecta corrueret, ac per ipsas ruinas miles ad expugnandam arcem immitteretur. Erant in præsidio castelli milites Christiani virtutis eximie, qui tam fortiter hosti resistebant; vt ab vtraque parte plurimi caderent. Ad extremum tamen animorum ardore remisso, succubuerunt; & occisis propemodum vniuersis, captisque superstitibus, euasit nemo. Noua recepta, quidquid erat inter captiuos ætatis vegetæ, damnatum fuit ad triremes. Itidem reperta in arce mancipia Turcica, vindicata sunt in libertatem. His rebus gestis, & arcis mœnibus, quæ diruta fuerant, restructis; Chairadines illinc cum classe digressus, aliquot nauigia mercibus onusta Christianis ademit, & opidulis quibusdam maritimis flammis ac ferro coactis, vt incolumitatem suam pecunia redimerent, Constantinopolim rediit, anno

C. 1540. DCCCCXLVI.

Sultanus autem Soleimanes die secundo mensis Schabanis Constantinopoli profectus, Hadrianopolim accessit, & ibidem hibernum tempus exegit: quo durante, exortum incendium in faraio nouo, quo cōclusæ Sultani vxores, liberi, puellæ virgines habitare solent, totum illud ædificium cum magni pretij rebus exussit. Rursus tamen haud magno temporis spatio splendidius est instauratum, quam fuerat prius. Inde Soleimanes Constantinopolim die VII mensis Silchizis reuersus, ibidem ad aliquod

C. 1541. tempus hæsit, anno DCCCCXLVII.

Exposuimus supra, Soleimanem complura per Vngariam opida, cum ipsa regni metropoli Buda cepisse: motumque singulari quadam gratia, Banum Erdelij creasse regem Vngariæ: Quum ad aliquot annos ille regno plena cum potestate præfuisset, filium moriens reliquit heredem, qui per ætatem administrandæ reipublicæ non erat idoneus: eaque de causa mater pueri gubernationem ad se transtulit. Hoc permoleste ferens, quidam

quidam ex proceribus Vngaris, Petrus Perenius; suis ad eam
missis hominibus, hæc significari iussit: Esse ipsam feminei sexus,
& institutis maiorum minime permitti, ut in Vngaria mulier re-
gia cum potestate sit. Quamobrem metropolim regni Budam
5 Perenio dederet. Nisi faceret, vëturum cum exercitu, & urbem
vi occupaturum. Mulier legatis respondit, urbem Budam non
suam esse, sed Sultani Osmanidæ: a quo si Perenius eam repete-
ret, ac impetraret, omnino se deditionem facturam. Vbi Pere-
nius hoc ab ea responsum tulisset, cum Banis & proceribus cete-
10 ris in colloquium veniens, summo dedecori vniuersis domina-
tum illum muliebrẽ esse dixit. Proceres hominis oratione per-
moti, libenter in eam sententiam pedibus ibant, ut remouendã
ab administratione feminam statuerent: nec ipsis aduersantibus
episcopis, qui dicerent hoc modo rem Vngaram in posterũ me-
15 lius habituram. Itaq; proceres mutuo inter se fœdere deuincti,
magnas coëgere copias, & insigni cum adparatu bellicorum tor-
mentorum ad Budam accesserunt. Ea re conspecta, repente mu-
lier exiguam militum manum colligit, & hoc urbem præsidio
munit: quum Soleimanem quoque de rebus omnibus certiorẽ
20 fecisset. Is ad huiusce motus famam, confestim Muchemetem
bassam cum parte Genizarorum, & copiis Romanix præmisit:
ipse die xxv mēsis Seferis Constantinopoli digressus, Budam
versus cum Portæ comitatu, & reliquis Genizaris, Mucheme-
tem bassam continuo sequutus est. Urgebat interim Perenius vr-
25 bis obsidionẽ, sed ea potiri non potuit. Vbi Muchemetes exer-
citum propius ad urbem duxisset, magnopere Soleimanis ad-
uentum desiderabat. Quippe tam numerosæ Christianorũ erāt
copiæ, magnam ut Muchemeti formidinem incuterẽt. Quin-
etiam spreto ipsius aduentu, ne latum quidem vnguem e ca-
30 stris suis cessere: sed mœnia tormentis concutere, atque ipsam
urbem oppugnare perrexerunt. Ea vero quum in Vngaro-
rum potestatem iamiam ventura esset, in tempore Soleimanes
suo cum comitatu, & Genizaris, & exercitu Anatoliæ profe-

tionem ita maturavit; ut itinere biduumtaxat a Muchemetis & hostium castris abesset. Id ubi Perenius reseivit, commodam nactus occasionem, furtim e castris se proripuit, & aufugit. Non enim futurum putarat, ut ipse Sultanus ad soluendam urbis obsidionem veniret. Milites Vngari, cognita Perenij clandestina discessione, suos & ipsi deseruerunt ordines, seque mox ad ineundam fugam pararunt. Id conspicata mulier ea, quam diximus, ex urbis sublimiore loco, misso nuntio Muchemetem bassam increpuit, cur hoste fugiente quiesceret. Muchemetes, qui Romaniae tum beglerbegus erat, his auditis, mox in Christianos suum promouit exercitum. Quod illi fieri videntes, hostisque conatui leuiter admodum repugnantes, in fugam sese coniecere. Quidam naues ingressi, euaserunt: alij semet in Danubium praecipitantes, aquis obruti periere: ceteris aut caesis, aut captis. Ipso conflictus momento Soleimanes etiam cum suis aduenit. Direptis Christianorum castris, machinas bellicas, & pertinentem ad eas adparatum, in urbem conuehi iussit. Hinc Budae beglerbegum siue bassam constituit, & milites ibidem Turcicos in praesidio collocavit: adsignata mulieri, eiusque filio, Erdelij regione; quam pueri pater antiquo iure maiorum posse derat: atque illuc matrem, cum filio, mox ablegauit. Inde, qua venerat via, regressus Soleimanes, die mensis Schabanis octauo

C. 1542. Constantinopolim rediit, anno DCCCCXLVIII.

Illic dum haeret, filiis duobus, Sultano Muchemeti, & Sultano Selimi ditiones adtribuit: illi Manissam, huic Caramaniam.

C. 1543. Factum hoc anno DCCCCXLIX.

Soleimanes satis sibi diu Constantinopoli substitisse visus, ad aliam se parauit expeditionem, denuo inuasurus Vngariam. Itaque Constantinopoli discedens, Hadrianopolim in hiberna se contulit. Inde magno cum adparatu, & vniuersis copiis, profectus est die mensis Mucherenis octauo. In Vngariam quum peruenisset, arces Petri Perenij primum adortus, Valpoum machinis & militibus admotis, expugnauit & cepit. Inde Pestum ad-

adgressus, itidem occupauit. Pesto discedens, vltcrius perrexit,
 & Strigonium obsedit: vbi licet præfidiarij milites egregie se de-
 fenderent, tandem tamen Soleimanes eo potitus est. Hinc
 exercitum ad Albam regalem adduxit, qua in vrbe reges Vn-
 garorum sepeliri consueuerant. Huic quum militem Soleima-
 nes admouisset, præfidiariis urbem strenue propugnantibus, in-
 gens vtriusque cædes edita fuit: sed nihilominus ad extremum
 Soleimanis in potestatem venit. Is vero postea, quam occupa-
 tis ciuitatibus, arcibus, opidis, præfidia Genizarorum, & a-
 10 liorum militum, imposuisset: itinere conuerso, rediit Constan-
 tinopolim, & die xvi mensis Schabanis urbem ingressus est,
 anno DCCCCL.

C. 1544.

Postridie, quam aduenisset, adlatum fuit Constantinopolim
 cadauer filij, Sultani Muchemetis: quod peractis exsequiis,
 15 haud procul ab antiquo domicilio Genizarorum, monumen-
 to fuit illatum. Mortem filij Soleimanes pater acerbe luxit. Ide-
 oque magnam ciborum copiam coqui curauit, & epulum fu-
 nebre quibusvis, tam pauperibus, quam opulentis, animæ fi-
 lij causa, præbuit. Multa quoque mancipia sexus vtriusque,
 20 suo redempta pretio, libertate donauit. Præterea monumen-
 tum filio magnificum exstruxit. Acciderunt hæc anno D
 CCCCCL.

C. 1544.

Soleimanes secundum illa Constantinopoli tempus ad ali-
 quod mansit, nec rei quidquam memorabilis est molitus. In-
 25 terea mortuus est die quinto mensis Zemasiellulæ vir rerum
 strenue gestarum gloria clarissimus, Chairadines bassa: sepul-
 tus in loco, qui Befictas adpellatur. Contigit hoc anno DCCCC
 LIII.

C. 1547

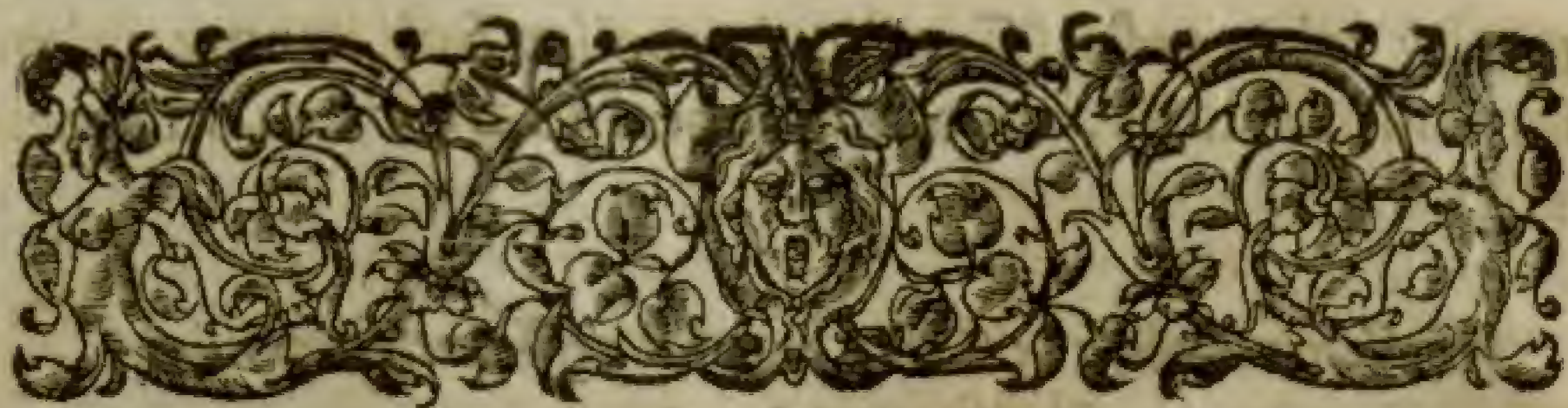
Hinc arma Soleimanes iterum expedit, in Parthiam ductu-
 30 rus exercitum: quod quidem bellum hanc causam habuit. E-
 rat Scacho Techmasi frater, cui nomen Ercafes Imirsa, Sirua-
 252. næ supremo cum imperio princeps. Hic certas ob causas ab a-
 micitia fratris, Scachi Techmasis, discedens; vt ægre faceret

fratri, ad Sultatum Soleimanem profugit, eiusque se fidei permisit. Hoc autem iter sic instituit, ut per regionem Circassorum longis ambagibus Cosen peteret, unde Constantinopolim adpulit. Perquam gratus Sultano Soleimani principis huius aduentus accidit. Ideoque magno cum honore exceptum, muneribus donavit amplissimis. Quinetiam ipsius causa numerosis, vel omnibus potius copiis suis coactis, insigni cum adparatu die XIX mensis Seferis, anno DCCCCLV, Constantinopoli digressus, in Anatoliam transiit, rectaque Parthiam versus duxit. Postea, quam ingressus fuisset hosticum, tam arcem, quam civitatem 10
 253. Wanum Wastani obsedit. Parum hosti civitas resistere potuit, in quam ab omni parte pateret aditus: sed arce non nisi magno labore Soleimanes potitus est, quod idoneo Parthicorum militum praesidio defenderetur. Vbi Wanum arcem Soleimanes expugnasset, sparsus per omnem regionem miles Sultanicus, 15
 254. eam rapinis & ferro vastavit. Nusquam Scachus Techmafes reperiri, nusquam conspici potuit, nusquam hosti se opposuit. Ercafes vero laborem nullum recusans, dum hinc inde cum suis excurreret: quoscumque thesauros adipisci potuit, Soleimani misit. Tandem tamen Osmanicos proceres, ac duces 20
 militares, magnopere belli tam diuturni, parumque fructuosi, tædere cepit. Ideoque dolum excogitantes, ut vindictam de auctore belli Ercafe sumerent; variis eum mendaciis apud Soleimanem delatum onerarunt. Summa rei hæc erat, quod leporem dimittendum, canem vero capiendum suadebant. Quum 25
 Ercafes Imirsa conspirationem ipsorum animadverteret, atque etiam perspiceret, eos vitæ suæ insidiari: vehementer animo perturbatus, in arcem cuiusdam Curdistani principis, præformidine, se recepit: tametsi ne quidem illic vitare calamitatem imminentem potuit. Quippe Curdistanius ille princeps Imirsam captum fratri Scacho Techmasi misit, qui deinceps cum, custodiæ mancipatum, in carcere detinuit. Expeditio Soleimanis annum duravit integrum, cum novem mensibus. 30
 Atque

Atque his rebus gestis, Constantinopolim Soleimanes primo
die mensis Silchizis, anno Mahumetano DCCCCLVI reuer- C. 1550.
sus est.

*Haëtenus exposita Turcis annales desinunt in annum
Christianum M. D. L.*

S V P P L E M E N T V M

A N N A L I V M,

*Quo res Turcicae continuantur ad annum Mahumetanum
DCCCCXCVI. qui Christianus est CIO. IO. LXXXVIII.
ex Ioan. Leonclauij aduersariis.*

C. 1550.

ANNO Mahumetano DCCCCLVI, incunte vere,
Dragutes Raifus, pirata celebris, opidum Barba-
riae (sic Aphricam maritimam hodie vocamus,
adpellatione Romanis etiam historiis non igno-
ta) quod Mahadian Mauri dicunt, Aphricam no- 5
stri, veteres Aphrodisium, sollerter occupauit, ac praesidio mu-
niuit. Quo cognito, Karuli Augusti classis imperator, Andreas
Doria, mature cauendum ratus, ne quid ex eo loco barbarus de-
trimenti reipublicae, ac praesertim Neapolitanis & Hispanicis li-
toribus daret: cum classe militeque profectus in Aphricam, Mo 10
nasterium opidum, Aphrodisio proximum, expugnat; caesis ex
hostium praesidio CCC, abductis CIO CC mancipiis. Inde con-
iunctis cum Ferdinando Gonzaga prorege Siciliae copiis, A-
phrodisium obsidet: quod mense tertio tandem in potestatem
venit. Caesi ex barbaris plurimi, capta capitum ad VIICIO. Ve- 15
hementer hoc Sultani Soleimanis animum pupugit, cui se non
ita pridem, operamque suam, Dragutes addixerat. Caesaris vero
Karuli iussu funditus Aphrodisium fuit euersum.

Anno sequenti proximo Sultanus Soleimanes classem instru-
xit, eiq; Sinanē bassam praefecit, adiunctis huic Dragute, Salaque,
Raifis:

- Rais: qui quum arcem Melitensem frustra tentassent, transie-
 ctis in Aphricam copiis, Tripolim, arcem & opidum ditionis e-
 quitum Melitensium, eorumque praesidio munitam, obsidione
 tentarunt; ac fraude Dragutis & Salæ, praefecti Gasparis Vallerij
 5 Galli credulitate, Argosini Hispani formidine, proditione deniq;
 cuiusdam ex ea parte provinciae Narbonensis oriundi, quæ Ro-
 mano Pontifici sub Auenionensi ditione paret, in potestatem re-
 degerunt. Collata tamen praecipue culpa fuit amissæmunitionis
 huius, ab ipso equitum Melitensium magno Magistro, eiusq; col-
 10 legio, atque aliis, in Aramontanum Gallie regis Henrici legatum:
 qui Soleimanis ut arma concitaret in Karulum Augustum, Con-
 stantinopolim missus, huc adpulerat; & sub pretextu conciliandæ
 pacis, obsidionisque soluendæ, Melitenibus fraudi fuisse perhi-
 betur. Occupata fuit Tripolis die xv mensis Augusti, anno Mahu-
 15 metano DCCCCLVII. cui Sultanus Soleimanes Dragutem cum C. 1551.
 imperio Sangiaci begi praefecit. Is deinceps infestus Caruennæ
 regi, cuius ditio CCC milliaribus Italicis a Tripoli distat, ob dene-
 gatâ opem obsesso Aphrodifio, maiori parte ditionis cum exiit:
 aliaque gessit, de quibus suo loco dicetur.
- 20 Superioribus * annis Ferdinandus Cæsar, Vngariæ Bohemiæ- C. 1548.
 que rex, post obitum Perenij, Agriam, Vngariæ municipiū, quod 1549.
 Erlam vulgo vocant, sui iuris fecerat: & illustrissimi Comitis Sal- 1550.
 mensis Nicolai opera Zabragium, Leuam, Zythnam, Muranum
 expugnarat. Nec multo post, eiusdem regis mandato, Zolnocū
 25 Turcis Agrienses eripuerant. Has ob causas irritatus Soleimanes,
 Temesuarum per suos obsedit, & deditione cepit, interfecto per
 scelus violatæ fidei Stephano Lofoncio, illius loci propugnatore:
 Lippam, Solimofum, Chianadium, cum aliis castellis occupavit:
 Erasmus Teifelum, Ferdinandi ducem, cum Sfortia Palauici-
 30 no, & Augustino Sbardellato, Vacienti praefule, ad Palastum, Alis
 bassæ Budensis ductu, cæcidit: eaque potitus victoria, Dregeltum
 arcem, Giarmatum, Zezenum, aliaq; loca vicina sub iugum mi-
 sit. Tam prospero rerum successu elatus Alis bassa Badësis, quem
 Caram siue Nigrum Alim vocabant, adiuncto sibi Achmete Ro-

mania beglerbego, & Casana, aliisque pluribus begis, Zolnoc- cum adoritur: eoq; præfidiariis die IIII Septembris ultro ceden- tibus, vt Agriam, quæ momēti maioris erat, aduersus hostem de- fenderent, potitur. Inde promotis ad Agriam castris, summo qui- dem illam impetu adgrediuntur & oppugnant; sed irritō cona- 5 tu, & magno cum bassarum dedecore: quod feliciter a Stephanis, Dobone Ruscano, Mezikeio, Zoltaio, Gregorio Diaco, Ioanne Figedæo, atque aliis fortibus viris defenderetur. Gesta fuerunt

C. 1552. hæc anno Mahumetano DCCCCLVIII.

Dictum paullo ante, Gallia regem Henricū, missō legato, Sul- 10 tanum Soleimanem aduersus Karulum Augustum, ex lege mu- tui fœderis, cuius auctor Franciscus pater exstiterat, incitasse. Per- motus ab Aramontano Soleimanes, qui ad Persicos fines postu- latis eius adnuit, mox classem expediri iubet, quæ Gallicis iuncta copiis, Karuli ditiones maritimas infestaret. Quod quidem ex 15 voto præstitum a fidis sociis, grauissimaque Neapolitaniis & Si- culis litoribus illata damna. Corsica quoque, Genuensium insu- la, capta fuit; & incolæ cum præfidiariis partim cæsi, partim cru-

C. 1553. deliter habiti. quod quidem accidit anno DCCCCLIX. Nec resti- 20 tuta Genuensibus Corsica prius fuit, quam pax inter Philippum & Henricum, Hispania Galliaque reges, anno post sexto coiui- set. Quippe non multo post confectam hanc pacem, infeliciter extincto patre, Franciscus II, Henrici II F. ex pacis eam legibus reipublicæ Genuensi reddidit.

Erat Sultano Soleimani filius Mustaphas, natu maximus, ex 25 muliercula Circassa, seruilis condicionis; cui pater initio Magne- siam, inde Amasianam prouinciam dederat, vbi cum matre de- geret; denique Carahemidam Mesopotamiae, Persicos ad fines sitam, adsignarat. Erant eidem & alij liberi, quos ex femina formæ (veluti quidem perhibetur) liberalis, natione Rossa, siue Roxola- 30 na, sustulerat mares quatuor, Muchemetes, Selimes, Baiafites, & Ziangir: vnica femilla Chameria, quam alij Camenam vocant, Rustemis veziris vxor. Hæc Rossa, quum præter Osmanidarum morem, Soleimani legitime nupsisset; de filiorum in imperio suc- cessione

cessione sollicita, Rustemis generi criminationibus, & beneficiis
 quibusdam, ab Hebræa striga subministratis, fascinatum Sultani
 animum, a Mustapha prorsus abalienarat. Fuerat & bassæ cuius-
 dam patri exhibitæ litteræ, quibus ad Rustemem scriptis cōtine-
 55 batur; de matrimonio inter Mustapham, & filiam Scachi Persa-
 rum Techmasis, quocum Soleimani pluribus ab annis bellū erat,
 tractari. Mirifice suspiciosum, ex aliis quoq; delationibus, animū
 patris ea res perturbare: quod vereretur, ne Mustaphas Techma-
 sis adiutus auxiliis, imperio patrem excuteret. Itaque missus fuit
 100 anno DCCCCLVIII cū exercitu Rustemes vezir azemes, sub præ- C. 1552,
 textu quidem belli Parthis inferendi; sed reapse cum secretis Sul- & 1553.
 tani mandatis, ut quocumq; modo Mustapham e medio tolleret.
 Rustemes in Asiam profectus, Soleimanem trepide certiore fa-
 cit, per calumniā tamen, in magno rem versari discrimine: Ge-
 155 nizaros, ceterosque milites ita Mustaphæ studere, de patris ut a-
 ctum imperio videatur. Nullum aliud superesse remediū, quam
 ut ipsemet in Syriam aduolaret. Territus hoc nuntio Soleima-
 nes, subito Chalepum cum exercitu properat, quasi Parthis bel-
 lum factururus esset. Arcessitur per litteras filius, uti Chalepum ad
 200 patrem sine mora se conferret. Mustaphas, licet de paternis insi-
 diis inaudisset, monitusque secreto fuisset ab Achmete bassa, salu-
 tis ut suæ rationem haberet; innocētia tamen sua fretus, patris im-
 perio paret. In castra quum venisset, ad tentorium paternum re-
 cta pergit: ubi patre mutis aliquot robustis, quos Sultani Osma-
 255 nidæ, velut hic etiam Murates III, in deliciis habere solēt, mina-
 citer innuente, prosternitur; iniectoque neruo, strangulatur. Inde
 Ziangir, qui gibbosus erat, minimusque natus Soleimanis filius, a
 patre quasi per ludum ac iocum, Mustaphæ fratri, quem necatum
 ignorabat, obuiam prodire iubetur. Is ubi propius ad fraternalium
 300 cadauer accessisset, quamuis consternato mox interemti fratris
 equi, mancipia, tentoria, thesauri, ornamenta cetera, cum Ama-
 siana prouincia, mandato patris offerrentur: tamen his omnibus
 spretis, & exprobrato patri verbis acerbissimis tam impio diroque
 facinore, statim suis manibus in viscera pugione in adigit, & cada-

ueri fratris incumbens, exspirat. Nec multo post, eiusdem Rossæ malis artibus etiam vnico Mustaphæ filio Murati, qui Prusæ apud matrem educabatur, opera Ibrahimis eunuchi bassæ iniedo neruo guttur eliditur, ipsius aui iussu: quum ei periculum, quod a nepote posset imminere, cuius patrem Genizari tantopere coluissent, numquam illa furia desineret ob oculos ponere. Contige-

C. 1553. runt hæc anno DCCCCLIX.

Post solutam anno superiore, magno cum detrimento & ignominia Turcorum, obsidionem Agriæ: nunc tandem Constantinopolim a Ferdinando rege legati mittuntur, Antonius Verantius, episcopus Agriensis, & Franciscus Zais, Cassouienſis in Vngaria superiore præfectus: qui de pace cum Sultano constituenda dum laborant, totum Constantinopoli biennium hærent.

De Galliæ regis, & Soleimanis fœdere diximus, cui Sultanus ut satisfaceret, aliquot annis hisce classem ablegauit ad infestandum mare Thuscum. Ea prius, quam longius nunc progredere-
tur, & cum Gallorum se classe cōiungeret: Marinianus Marchio, Karulini præfectus exercitus, portum Herculis, quem Galli tenebant, inuadit: arcemq; præſidiariis obtruncatis, occupat. Secundum hæc Turci Plumbinum obsidione cingunt, & non sine clade reiecti, Elbam insulam, conatu itidem irritò, tentant. Accide-

C. 1555. runt hæc anno DCCCCLXI.

Eodem anno, dum missi de pace legati necdū rediissent, bassa Budensis, qui Tuigon, nomine cum ciconia communi, vocabatur Capos Vhiuarum, præſidiariis ad deditionem compulsis, cepit. Eidem & Babotza, necdum aliquid ab hoste perpeſſa grauius, fide militari deserta, se dedidit. Cōsimilem de Zigeto sibi successum pollicebatur, sed quum fortiter in hostem præſidiarij se gèrent, sui que monerent, ne temere tentatam obsidionem soluere coactus, Sultanum offenderet, ab instituto discessit. Hæc per autumnum illius anni, quem diximus, apud Vngaros fuere gesta.

C. 1556. Proximo sequentis anni DCCCCLXII vere, Soleimanes Alimbassam cum copiis in Vngariam misit, qui Zigetū obsidione premeret, ac in potestatem redigeret. Nihil nō ille fecit, ut voti compos-

pos.

pos fieret, ad tertium vsque mensem continuata oppugnatione: sed Christianis omnem vim hostilem, magna cum strage Turcorum, intrepide repellentibus, infecta re militem cum machinis bellicis inglorius abduxit. Turci prius, quam Zigeti obsidione soluta se reciperent, Babozam, S. Martinum, Geresgalum, Sallium, S. Laurentium, & Calamanciam, partim flammis iniectis absumere, partim solo æquarunt.

Secundum hæc, anno DCCCCLXIII, Selimes Baiafitesque fratres, Soleimanis FF. superstite patre, inter se de imperio successione neque dimicarunt: victusque Baiafites e Caramania cum xxcio armatorum, & IIII filiis, ad Scachum Persicū Techmasem profugit. Veritus autem pater Soleimanes, qui Selimis partes fouerat, ne Techmasis auxilio vel filius, vel extincto filio nepotes, res novas molirentur: magnis pollicitationibus impetrauit a Techmase, mortis vt genere genti Osmanidarum familiari de medio tollerentur. Ne quæ tamen fraus interueniret, missus fuit ad interiorem Persæ regiam Casminū Soleimanis Zeschnegir, (sic prægustatorem Turci vocant) cui Baiafites cum filiis notus erat. Hoc præsentem pater cum filiis, adhibito neruo, suffocatus fuit; & ab eodem necatorum cadauera Sebastiam deportata, proque more monumentis illata. Faciunt vero pleriq; omnes Baiafitem hunc Selime natu maiorem, quod equidem non recte fieri puto. Nam in circumcissione filiorum Soleimanis, videlicet Mustaphæ, Muchemetis, (qui multis ante patrem annis diem suum obierunt) & Selimis, nulla Baiafitis huius in Turcicis mentio: quæ quidem circumcisio celebrata fuit anno Mahumetano DCCCXXXVII, Præterea quum Soleimanes anno DCCCXLIX Magnesium Muchemeti, Caramaniam Selimi traderet, nulla rursus Baiafitis mentio. De quo sane liquet, Baiafitem hunc Selime natu minorem fuisse.

C. 1558,

& 1559.

1532.

1543.

Ante non multos annos Tripolim Aphricæ Melitenfibus ereptam fuisse diximus, & a Soleimane sangiacatum Tripolitanum Draguti concessum, cuius opera potissimum in potestatem venerat. Is suis finibus haud contentus, non modo Caruennæ re-

gem Maurum, cuius supra meminimus, maiore principatus sui parte spoliauit: verumetiam progressus ulterius, corruptis Maurorum animis, qui Gerbensem insulam incolebant, olim (vt opinio multorum est) a Lotophagis tantopere celebratis inhabitatam, eo rē astu gerere potuit; vt Scheches siue regulus insulæ Soleimanes, sub amicitia prætextu, Tripolim deduceretur: vbi dum hareret imprudēs, interueniente proditione, Dragutes insulam occupauit. Neque multis elapsis diebus, Soleimanem Scechem suspēdio necauit, & alteri Scechi, sex aureorum millia tributum annui nomine pollicito, per traditionem vexilli viridis, insulę dominium permisit. Erat in omnem intētus occasionem magnus Magister Melitenus, vt Tripolis aliquando recuperaretur. Itaque facta inter Hispanum Gallumque pace, quod Hispani regis auxilio voti se compotem fore speraret, cuius plurimum interesset, mature nidos illos piratarum, Turcis eiectis, in potestatē redigi: multis Duci Medinæ Celi rationibus ostendit, posse non magno negotio Tripolim expugnari: præsidium in eo quingentorū dumtaxat Turcorum esse: Caruennæ quoque regem, Draguti ac Turcis infestissimum, ad iungendam armorum societatem haud difficulter accessurum; cuius opera tanto futura sit eis vtilior atq; fidelior, quanto grauius ille suam sibi regionem ereptam doleat, & certius sibi polliceri possit, futurū, vt Tripoli Turcis extorta, suam & ipse ditionem recipiat. Hispanus hisce propemodum certæ victoriæ per motus argumentis, classē instrui, militeque compleri iubet, ac summæ rerum cum imperio Medinensem præficit. Feliciter successura videbantur omnia, si mature Tripolim cum milite classis adpulisset. Sed profectioe varias ob causas, & præsertim ventis ac tempestatibus aduersis, impedita: Dragutes, intellecto Christianorum instituto, præsidium Tripolitanum duobus auxit Turcorum millibus. Itaque Christiani spe, in hoc quidem tempore, Tripolis expugnandæ deiecti; Gerbensē, quam diximus, insulam recta petunt, nec magno negotio Scechem Mauro- rum adigunt, vt tradito castello, deinceps Hispano se regi pariturum, & quotannis tot aureorum millia tributum nomine soluturū, quot

quot Turcis pendere consueuisset, datis subsignatisq; syngraphis, stipularetur. Mox inutilis & ruinosi castelli loco, arx magnæ capacitatis exstructa; & opinione multorum inexpugnabilis, si plene perfici, rebusque necessariis ex usu muniri potuisset. Arci nomen
5 inditum, vt Philippalcazer, in honorem memoriamq; regis Hispani, diceretur. Monitus interim a Dragute de Christianorū conatu, ac progressibus, Sultanus Soleimanes, summa celeritate classem parari, multisque millibus Genizarorum, Spachiorum, aliorumque militum compleri & expediri mandat. Rei summæ
10 Pialim bassam cum potestate præficit, classis ducendæ curam Mustaphæ, quem Caram siue Nigrum adpellabant, committit. Eius rei nūtio diuersis ex locis accepto, mox Ioan. Andreas Doria, magnæ vir ob singularem rei militaris ac naualis vsum auctoritatis, cum aliis quibusdā monere, hortari, vrgere Medinensem: vt idoneo nouæ arci præsidio imposito, cum classe, reliquisque copiis,
15 prius inde discederetur; quam Turci, rebus ab omnibus instructi, multitudine superiores, ac recentes aduenissent; ipsosq; nec numero pares, & viribus exhaustos, vel inuitos ad dimicandum cogerent, vel pugnam detrectantes ad extremas rerum difficultates adigerent. Sed nihil apud pertinacem, & ab aliis præceptum
20 Medinensis animum, recta valere consilia. Nimirum amplissimæ classi fatalis quidam imminebat interitus. Id vel ex eo licebat conijcere, quod expeditionis initio, vix magna cum difficultate trium & medijs mensis spatio vicinam Italiæ Siciliaeque Barbariam (sic Aphricam maritimam vocari, supra docuimus) adtingere nostri potuerunt: quum Turcica classis adeo secundis vsa sit
25 ventis, vt postea, quam Constantinopoli soluisset, intra diem vigesimum ad Christianam prouecta fuerit. Vtque Turci tanto felicius animis destinata perficerent, sub mediam noctem ventus
30 Christianis aduersus esse cepit, Turcis propitius: quo nimirum prima Christianos aurora nec opinantes opprimerent. Hinc miserabilis illa clades sequuta, qua vel ab hostibus occisi, vel aquis absorpti, vel in seruitutem abducti fuere, vel alioqui variis perire casibus decies & octies mille Christiani. Triremes amissæ sunt

xxvii, naues onerariæ xiiii. Dux Medinensis, arrepta fuga, cum Ioan. Andrea Doria Meliten euasit. Gasto, Medinensis filius, in potestatem hostium venit: qui arce occupata, tamque splendida potiti victoria, sub medium mensem Augustum discessere, cursu versus Aulonem Albanix directo. Contigerunt hæc anno Ma-

C. 1560. humetano dccccclxvi.

Eodem anno Turci Filecum in Vngaria superiore, locum satis munitum, ceperunt. Ibi Sangiacum Soleimanes constituit, qui Budensi Bassæ subiectus esset. Neque multo post, inducias Ferdinandus Augustus & Soleimanes pepigere, quæ utrique parti gratæ durarunt, quam diu Ferdinandus superstes fuit.

C. 1561. Anno dccccclxvii Iacobus quidam, natione Græcus, qui & Heraclidis, & Basilici cognomen usurpans, ab antiquis Valachix regulis genus suum repetebat, seque insularum in Ægæo, Sami Despotam, Pari Marchettium siue Marchionem vocabat, apud quosdam Polonix procures, quibus innotuerat, tantum efficere potuit: ut complurium corrogatis auxiliis, inter quos principes erant, Albertus Lascus, Philippouius, Lassocius, in Moldauiam armata manu deduceretur. Erat tum eius regionis princeps, cum titulo Despotæ, Alexander; ob inauditam quamdam immanitatem erga suos infamis. Hunc numerofo instructum exercitu, Lascus longe copiis impar, fundit, fugat, Moldauix regno pellit: totamque ditionem, armis domitam, Iacobo possidendam tradit. Victus prælio fuit tyrannus Alexander die xviii Nouembris. Iacobus Moldauix Despota factus, profusis apud Portam largitionibus a Sultano Soleimane impetrauit, ut in occupato principatu pro more confirmaretur.

C. 1563. Anno dccccclxix Iacobus Despota suis a Valachis, hominibus improbis, fraude circumuentus, ut elabi non posset, die v Nouembris occiditur. Hoc memorabile, quod moriendum sibi videns, nullum abiecti animi signum dedit: sed indutus amictu regio, vultu intrepidus, oratione libera, bene recteque gestam ab se rempublicam, multisque singularia beneficia Valachis suis exhibuit; Deum precatus vindicem, uti perfidiam & ingratitudinem barba-

barbaræ gentis vlcisceretur. Equidem adulescens hominem vidi
 & noui prius, quam in Poloniam proficisceretur. Vultu præditus
 erat liberali, statura non magna, robusto tamen, neruosoque cor-
 pore, capillo nigro, lingua disertâ. Rebus in omnibus quamdam
 5 præseferbat dignitatem. Norat sane quam eleganter Græce, La-
 tine, Italice, Gallice. Cōmemorari & alia de hoc possent, quibus
 supersedendum, quod huius non sint loci. Quod autem in primis
 huc pertinet, quando nulli sunt in orbe barbari Valachis incon-
 stantiores erga dominos suos, quos frequenter, & temere mutât:
 10 libet heic subijcere, quam multos paucis annis Iacobus hic Despo-
 ta successores habuerit. Quippe statim ab eius interitu, vocatus a
 Valachis Dux Demetrius Visnouecius, Soleimani Constantino-
 polim vinctus ad certam necē mittitur. Eius loco Thomas prin-
 ceptis a factionis salutatur. Is quum per exiguo tempore rem Vala-
 15 cham administrasset, ab Alexandro iam reuerso expellitur, & in
 Rossiam profugus, Sigismūdi Augusti Poloniae regis iussu, ad Po-
 dolia Leontopolim capite plectitur. Alexādro reduci, postquam
 rebus humanis exemptus fuisset, successit filius Bogdanus: Bogda-
 no Iuonia, qui se Stephani quondam Vaiuodæ filium ex concu-
 20 bina perhibebat. Iuonia, (sic Ioannem ipsi vocant) quum iniqua
 petentibus Turcis denegasset, adiunctoque sibi non magno Po-
 lonorum equitum militumque numero, nec contemnendis suo-
 rum coactis copiis, nimis graue barbarorum iugum excutere co-
 naretur: a fidelissimis sibi creditis proditus, qui missi fuerant, vt a
 25 transiectione Danubij Turcos arcerent, indignam magnanimi-
 tate sua mortem oppetiit. Ei Petrus, alterius Valachia principis
 frater, fauentibus Turcis suffectus fuit. Sedenim de his, hoc qui-
 dem in loco, satis: quando ad insequentes annos pertinent. Nunc
 ad annalium seriem redeamus.

30 Anno DCCCCLXX, mense Septembri, duce Garzia Toletano C. 1564.
 feliciter occupata fuit arx in ora maritimæ Aphricæ siue Barba-
 riæ sita, quam vocant Pignonem siue rupem Velezi, quod opidi
 nomen est, in continente siti, a qua rupes arcis disiuncta, vndique
 aquis cingitur. Turcicis ea piratis, Hispanum pelagus infestanti-

bus, securum haftenus receptum præbuerat: quod esset in præruptis posita scopulis, & vndique (ceu dictum) mari circumfluo munita.

Sub exitum eiusdem anni, mortuo prius Ferdinãdo Augusto, die xxv Iulij, filioq; Maximilliano vix imperium auspicato, Ioannes Sigismundus princeps Transsilvaniæ, vel (vt Turci vocant) Erdelij begus, infelix Sultani Soleimanis successione paterna cliens, fretus viribus patroni tam potentis, qui tamen suum, non clientis commodum captabat, & perduellium quorundam procerum, inque primis Georgij Bebeci noxiis reipublicæ Christianæ cõsiliis incitatus; Zatmarum, non exigui momenti munitionem, eiecto Melchiore Balassa, præfecto Cæsaris, ac thesauris eius, cõiuge, liberisq; captis, suam in potestatem redegit. Quæ res quum Maximilliano Augusto nequaquam in ipso regni exordio ferenda videretur, quum alios bello gerendo duces idoneos arcessiuit: 1
tum Lazaro Suendio, Baroni Altæ Landispergæ, rebus magnis 2
follerter & præclare gestis ad omnem posteritatis memoriam illustri viro, summam belli administrandi, amplissima cum potestate, commisit. Sub eo, præter Vngaros, feliciter hoc bello Germani aliquot nobilissimi tribuni militarunt: equitum, Ioannes 2
Ruberus a Pixendorfo, Ioannes ab Ascemburgo, Iacobus a Schu 3
lemburgo, Henricus a Gleizental: peditum vero, Ioãnes Wernherus a Raitenau, Rudolfus a Salis, alijque complures. Suendus absque mora non exiguas equitum peditumque Germanorum copias in agrum qui a Gepidis, antiqua natione Germanica, Cepen- 2
sienfis hodieque dicitur, eduxit.

C. 1565. Anni sequentis initio, media bruma, Tocaïum Suendus cele-
M. 971. ritate admirabili expugnat: quo capto, neq; multo post ictu sclopeti occiso Francisco Nemethio præfecto, arx etiam a præsidiariis dedita fuit. Ii suis cum gladiis dumtaxat ex pacto dimissi, ceteris armis ac rebus in arce relictis. Viduæ Nemethij mundus tantummodo muliebris concessus. Quæ licet deinde mariti suosque non exigui pretij thesauros auheret, reclamantibus Vngaris, Andrea Batorio, Melchiore Balassa, Gabriele Perenio, contraque legem

gem deditionis id fieri causantibus: Suendij tamen auctoritate, qui vel cum aliqua iactura fidem datam religiose seruandam diceret, quo minus iis spoliaretur, obtinuit. Inde Zerencium in potestatem venit, Erdelijque begus de Zاتمari defensione desperans, incensam munitionem hosti reliquit inuitus: quam Suendius, ob naturalem situs commoditatem, mox instaurauit. Hinc transmissis Tibisco, Erdeuda, Cuuara, Bator, Vibania, Sendereuia, (quod a S. Andrea deductum nomen est) prospero victoriae Suendianae cursu, Maximilliani Caesaris imperium acceperunt.

10 Tam denique felices hi successus erant, ut opem implorante bego Erdelij, Sultanus Soleimanes non succurrere dumtaxat citotris viribus: verum ipse etiam huic in Vngariam expeditioni praesse decreuerit. Sed existimabatur ab hoc instituto suorum consiliis retrahi, qui suadebant, ut ingenti expedita classe, Meliten in-

15 uaderet, & fractis equitum Melitensium viribus, insulam occuparet. Quod quidem ut faceret, in primis Chafanes Cesaitis pro-
sultanus, Chairadinis Barbarossae filius, & Dragutes Sangiacus Tripolitanus, urgebant. Itaque hanc in sententiam animo propen-

20 dens, ut interim vafro commento Maximillianum partim graui
sumtu belli exhauriret, instinctu Erdeliani; partim inhiberet, quo minus ulterius progrederetur: apostatam Cibirniensem ablegat, qui eum ad pacem cum Erdeliano colendam exhortaretur. Ve-

25 nit & Viennam cum Erdeliani mandatis eodem tempore Georgius Batorius, & Sigismundi Augusti, Poloniae regis, qui Erdelia-
ni auunculus erat, legatus; ut de componendo bello cum Maxi-
milliano agerent. Verum haec, uti diximus, astute gerebantur a
Turcis: ut a cursu victoriae Caesar, cui rebus omnibus inferior e-

30 rat Erdelianus, auocaretur: & Soleimanes interim vires suas in
Melitenses posset conuertere.

Rhodum his insulam sub initium regni, cum omnibus in Ae-
gæo, & Asia, Graeciaque castellis, arcibus, ac territoriis; nec multis
ante hoc tempus annis, Tripolim Aphricæ, sicuti narratum a no-
bis est, ademerat. Quibus iniuriis eos adfecisse non contentus, et-
iam prorsus extirpatos volebat: quod & mercimonia suorum im-

pedirent, & graua sæpe detrimenta nauibus Turcicis inferrent. Accedebat altius animi vulnus, quod hætenus a Melitenſi Chriſtianorum propugnaculo quoddam libidini ſuæ repagulum obijci doleret, quo minus in Hispaniarum & Italiae viscera iam dedum graſſaretur. Hos igitur vii bello perſequeretur & opprimeret, claſſem inſtruxit, quæ triremibus, onerariis, aliisque diuerſis nauigiis CCL conſtabat. Vehebantur hac claſſe bello idoneorum militum ad XL millia. Terreſtribus copiis Muſtaphas, qui deinceps bello Cyprio ex immani crudelitate magis inclaruit, claſſi Pialis baſſa cum imperio præerat: quibus Soleimanes Dragutem 10 profultanum Tripolis adeſſe voluit, hominem rebus terra marique gerendis experientem, qui letaliter hoc bello vulneratus, cū iactura ſuorum, & commodo noſtro interiit: fuitque ſuffectus a Muſtapha in eius locum, vt Tripoli præeſſet, Alis ille Calaber, quem etiam nunc ignominioſo Turcis nomine noſtri vocant 15 Vluzalim, hoc eſt, Alim apoſtatam: quum a Turcis baſſa Capitaneus adpellari ſoleat, veluti maris præfectus: & ſolus poſt Chairadinem Barbaroſſam, ob res contra Chriſtianos gnauiter geſtas promeruerit, vt cum maris præfectura veziris dignitatem coniungeret. Adpulit etiam, durante obſidione, cum XXVII triremi- 20 bus, Chaſanes Ceſairis profultanus, Chairadinis F. cuius vt paulo ante, ſic & alibi sæpius in annalibus hiſce Turcicis facta fuit mentio. Quum igitur hi baſſæ Iunio menſe litora Melites adtigiffent, ac dies aliquot exponendis in inſulam militibus & annonis, locorumque ſitu explorando, conſumſiſſent: oppugnare machi- 25 nis bellicis S. Elmun, (ſic Hermetem vulgo vocant) caſtellum in ipſo portus oſtio ſitum, cepere. Quod quum pluribus diebus facere non deſinerent, iamq; magna mœnium pars tormentorum globis deiecta ſic corruiffet, vt in arcem latus hoſti pateret aditus: equites Melitenſes, perquam ſtrenue ſe gerendo XXXV diebus oppugnationem, magna cum hoſtium clade, ſuſtinuerunt: idque præter opinionem multorum, qui caſtellum cōtra vim hoſtilem nequaquam poſſe propugnari putarant. Tandem quum equites nec hoſtium impetui ferendo, nec numero ſe pares viderent, &

arx.

arx undique tam terra, quam mari a barbaris cincta, nullum am-
 plius alicunde subsidium expectare posset: occiso Christianorum,
 qui supererant, aliquo numero, Turcorum in potestatem venit.
 Qua hostes elati victoria, deinceps tormentis quater S. Michaë-
 5 lis munitionem insanum in modum cepere, globos ferreos & la-
 pideos quinque septemue palmorum eiacularando. Sed quod to-
 tos quatuor hoc bello menses absumsissent, & hiems iam adpete-
 ret: de discessu cogitare ceperunt, & eo quidem maiori festina-
 tione, quod iam Garzias Toletanus, Siciliae prorex, instructis tri-
 10 remibus Hispanicis, quibus ~~CCCC~~ peditum vehebatur, cum mul-
 tis aliis Christianis, ad suscipiendam hanc expeditionem religio-
 sae pietatis zelo commotis, auxiliares hasce copias in insulam ex-
 posuisset. Quo factum, ut Turci caedam, praeformidine, fugam
 arriperent: & multis suorum millibus desideratis, ignominiose
 15 domum rediret. Pigebat ac pudebat suscepisse rem tam arduam,
 in cuius perficienda conatu vano ~~XXIII~~ CIO suorum amisissent. Ex
 Melitenibus CCXL equites, militum ~~III~~ CIO, bello inutilis turbæ
 capita ~~CIO~~ ~~IOCC~~ caesa. Bellum ipsum gestum fuit anno Mahume-
 tano DCCCCXXI.

C. 1565.

20 Inauspicato tentata Melites expugnatio, cottidianique Maxi-
 milliani Caesaris Erdeliano bello progressus, pæne Sultani Solei-
 manis animum ad rabiem adegerunt. Quumque non cessaret is,
 quem diximus, Erdelij begus, eum perpetuis, ad inuadendā Vn-
 gariam, stimulis excitare: decreuit deniq; bellū hoc non per lega-
 25 tos tantummodo, sed etiam propriis auspiciis gerere. Interim ve-
 ro, dum maiorem ipsemet adduceret exercitum, bassa Budensi
 mandat, ut amplissimis, quas posset, coactis copiis, bello princi-
 pium daret. Temesuarēsis etiam bassa, de voluntate Soleimanis,
 paullatim ad occupandam Giulam aditum sibi patefaciebat, ex-
 30 pugnato Pancota castello. Nec sibi, suisque rebus deerat Erde-
 lianus, Zadane Genoque, locis Giulæ vicinis, per suos octo Tur-
 corum millibus adauctos, occupatis. Idem astu barbaro, perni-
 ciem ac furiam patriæ, patrem imitatus, qui simili strategemate
 fuerat usus, ad obsidendā Viennam aduentante tunc Soleimane,

1566. litteras per Vngariam initio anni Christiani proximi, mense nimirum Februario publicatas sparsit: quibus in litteris Vngariæ se regem electum vocans, aiebat Sultani Soleimanis, clementissimi patroni sui, hanc esse mentem, ut omnes regni ordines ipsius Erdeliani se subijcerent imperio, si salui esse vellent. Eam ob rem indixisse se cōuentum ad Thordam Erdelij, (Torrenburgum Germani Transsiluanienſes vocant) celebrandum proximo mensis Martij die decimo: quæ quidem ad comitia cunctos inuitabat, uti de conſeruanda patria communibus votis in medium conſulerent. Hæ litteræ, ne fucata boni publici ſpecie, minus circumſpectorum oculos perſtringerent: a Suendio mature ſolideque, ſcripto contrario ad eoſdem ordines, die Martij quarto, apud Vnguarum publicato, refutatae fuerunt: quo ſcripto manifeſtas Erdeliani fraudes retegebat, quibus fideles Maximilliani Auguſti ſubditos perturbare conaretur, quaſi ſcilicet Soleimanes de ſalute regni Vngariæ ſollicitus eſſet: quum ſuis ille cum maioribus accannis hoc vnum ſpectarit, ut nobilis regni fundamenta vel vi & armis, vel diſcidiis ciuilibus, & machinationibus inſidioſis, ſubuerteret. Cauent ſibi ab eiufmodi tam Erdeliani, quam Soleimanis impoſturis: nec cum Erdeliano commune quidquam haberent, nec ad fraudulentæ, patriæque noſitura comitia quemquam, ſub pœna perduellionis, ablegarent.

Eodem anno, vere ineunte, Pialis baſſa prius, quã Cōſtantinopolim, rebus ad Melitē infeliciter geſtis, cū claſſe rediret: ne nihil egiſſe hac expeditione videretur, Chium Ægæi maris inſulam, a Christianis partim Italis, partim Græcis inhabitatã, ſub iugū mittere ſtatuit. Ea Genuēſium in poteſtate iam vltra duo ſæcula fuerat, inde uſque a Græcorum imperatorum temporibus libera. Sed creſcente tandem potentia Turcica, ne prorſus in ſeruitutem redigerentur, ſponte ſua tributum obtulerant. Eius tributi nomine quotannis xcio nummūm aureorum, quos Ducatos vocant, ſoluebantur: ac præterea diſtribuebantur in baſſas Vezires ad duo millia. Cauſæ, propter quas eam Pialis, abolita libertate priſtina, ſubiugandam ducebat, hæ prætexebantur. Prima, quod exploratis Tur-

tis Turcorum consiliis, anno superiore Melitensibus nuntiaffent, quæ in eos Turci molirentur. Deinde, quod biennij tributū Sultano Soleimani deberent. Id avaricia legati, Constantinopoli res ipsorum apud Portam gerentis, acciderat: qui etiam donanda
5 Mechemeti bassæ veziri & aliis munera, suos in usus verterat. Præterea conferebatur in eos culpa receptorum Christianorum mancipiorum, quæ cottidie Constantinopoli ad ipsos profugerent, eque Chio domum ad suos remitterentur. Et paullo ante ferebatur Mechemetis bassæ veziris nobile quoddam mancipium
10 eo se cōtulisse, cuius ipse vel restitutionem, vel pretium ab eis poscebat. Has igitur ob causas Pialis eos castigaturus, ad insulam vniuersa cum classe feriis paschalibus, quas Christianorum more Chienfes tum celebrabant, adpellit: confestimq; iubet ad se prætoriam in triremem venire præfectum insulæ cum xii viris rem-
15 publicam administrantibus. Interea, dum hi ab ipso in prætoria detinētur; palatium ciuitatis, in quo senatus haberi solebat, in potestatem a Turcis cum arce redigitur, magistratus eis Turcicus datur, templa Christiana solo æquantur. Vnicum S. Dominici relictum, ritibus Turcorum initiatur, vt messitæ loco Turcis esset.
20 Ipsi præfecti, ac xii virum familiæ, cum aliis primariis, Constantinopolim mittuntur, & hinc inde varias in regiones deportantur: donec tandem subsequētib; annis, intercedente rege Gallo, Turcis cōfœderato, patriæ restituti fuerunt, & vmbra quædam administrationis iudiciorumq; pristinatorum miseris Chien-
25 sibus concessa, prouocatione dumtaxat ad iudicem Turcicū remissa: quod eo facilius impetratum, ne Christianis incolis alio cōmigrantibus, insula deserta nulli Turcis esset vsui.

Ad res in Vngaria gestas vt redeamus, Bassa Budensis, vt imperio Sultani Soleimanis pareret, initio mensis Iunij Palotam militum corona circumdate cepit. Eam strenue cum suis propugnabat Georgius Thuris Vngarus, vir magnanimus, & multis rebus fortiter gestis clarus. Toto iam octiduo muros bassa tormentorum continuis ictibus ita labefactarat, ad terram vt prostrati col-
30 laberentur, & propugnatores in extremo discrimine versarētur:

quum ecce, nec opinatum subsidium diuinitus eis offertur. Venerat Iaurinum Georgius Comes Helfestainus, adductis secum signis XII magnæ virtutis peditum. Is die XIII Iunij plaustra XC pabulatum emisit, cum peditum DCCCC præsidio: quos conspicatu Turci, qui Palotam obsidebant, maioresque copias adesse rati, quam reapse forent: missos suspicabantur, ut obsidionem Palotanam soluerent. Confestim bassa trepidus in fugam cum suis sese conijcere, præque nimia festinatione tentoria, machinas bellicas, magnum vasorum numerum, quibus vel farina, vel tormentarius pulvis cōtineretur, cum aliis castrorum impedimentis hosti relinquere: quæ quidem præda mox obsessorum commodo cessit. Soluta præter spem in hunc modum obsidione, præsidium arcis auctum fuit, & instaurati muri, ab hoste diruti.

Liberata obsidione Palota, mox itum ad eripiendam hosti civitatem Vesperinensem: quod captis Turcorum exploratoribus, intellectum esset, huius loci begum, studio nocendi Christianis egressum, meliore præsidij parte Vesperinium nudasse. Quapropter Egone Salmensi Comite illustrissimo suas cum Helfestaino & Nicolao Hatestadio coniungente copias, penultimo Iunij die ceptum obsideri Vesperiniū, postridie memorabili celeritate fuit expugnatum, anno Mahumetano DCCCCLXXIII. Quinque dumtaxat exceptis, ceteri ad vnum trucidati fuere barbari, quod non ita pridem captiuos magno numero Christianos immaniter occidissent.

Ab eodem Egone Comite Salmensi capta fuit & Tata, mense Julio, caesis præliariis: itemq; Gester castellum, ab incolis Turcis metu aduentantis Comititis desertum: quos imitati Vethaimenses, Iscochiani, & aliorū castellorum incolæ, flamma castellis suis iniecta, Strigonium se receperunt: quod obsessurus, victoriæ prosequendæ causa, mox erat Salmensis Comes, nisi de quibusdam causis aliud imperatori Maximiliano visum fuisset.

Augusto mense Suendius, qui certo consilio superiore in Vngaria, & agro Cepisiēsi, dum Maximillianus Augustus insigni & copiosissimo cum exercitu castris ad Iaurinum positus, omnes Solci-

Soleimanis motus & progressus obseruaret, subsistere suo cum milite iussus fuerat; cum excitis a Soleimane, rogatu Erdeliani, Tataris non parum, quod ageret, habuit. Quippe quum per Vngariæ superioris agros, cis & ultra Tibiscum, late discurrerēt, prædas abigerent, omnia flammis & ferro vastarent, cuiusvis ætatis & sexus homines partim trucidarent, partim in seruitutem raperēt: dilato Suendius in eos, multitudine superiores, ad hoc usque tempus prælio, quo præcocium illi fructuum, & vuarum ingluvie, semetipsum perditum ituri erant; tandem ex morbis languidos, & numero non parum diminutos adgressus, nullo prope negotio decem barbarorum millia superauit, cæcidit, finibus eiecit: begorum Turcicorum, quibus vsi ducibus fuerant, altero interempto, altero letaliter fauciato. Deinde Georgij Bebeci perduellis, qui cum Erdeliano & Turcis se coniunxerat, arces aliquot, Zabaticam, Pelsozium, Gombazzecum, Crasnahurcam, Gadigen, aliaque his vicina tum castella, tum munitiones expugnauit.

Duo deinceps munita nostrorum loca Turcorum in manus venire, Giulia & Zigethum. Giulia, quæ secundo Iulij mensis a Pertauo Vezire bassa, iunctis & bassæ Temesuariensis, & Erdeliani Tatarorumque copiis, cepta fuerat obsideri; scelerata Ladislai Kerezini præfecti prodicione, Georgij Bebeci perduellis & adfinis sui colloquio corrupti, licet futurum nuntiaffet Suendius, ut hostis intra biduum obsidionem solueret, Turcis dedita fuit. Eam Turci, præter Erdeliani spem, sibi retinuerunt: hiantemque coruum, ut est in fabulis, more suo delusere. Violata dediticij fide crudeliter interempti, paucis beneficio noctis & arundinetorum elapsis. Nefarius proditor non multo post in vinculis, apud Sultanum Selimem, Soleimanis successorem, ob exercitam prius in captiuos Musulmanos sæuiciem accusatus, de sententia Selimis actoribus, ut ex eorum arbitrio pœnas lueret, traditus fuit: qui hominem vasi clavis perforato sic incluserunt, ut dolio de monte per decliua præcipitato, clavis oblongis & acutis confixus exspiraret. Fuit & filius paternæ particeps execrationis, qui misere, nullis relictis heredibus, diem suum obiit: castellis, pagis, & aliis fa-

cultatibus amplissimis, ad alienos deuolutis.

Interea dum hæc diuersis per Vngariam locis gererentur, Sultanus ipse Soleimanes transito primū Sauo, deinde Drauo, quem ponte operis admirandi constrauerat, cum exercitu ducentorum millium, ad subiugandas Hungariæ reliquias venit. Occurrit aduentanti cum donis eximiis Erdelianus, frustra regnum ambiens, quod auaricie barbara Soleimanes ipse iam spe, licet irrita, totum deuorauerat, ac libidini propriæ destinarat.

Die mensis Augusti sexto Zigetum obsidere Sultanus cepit, quod licet acerrime propugnaretur a Nicolao Comite Zerinio, fortissimo & immortalis gloriæ viro, præsidij præfecto: tandem tamen die septimo mēsis Septembris expugnatum fuit, ipso Comite Zerinio, cum insigni nobilium Vngarorum, strenuorumq; militum numero, sic a barbaris interemto; non inultus cum suis ut occubuisse dici possit. Quippe non triginta millia suorum dumtaxat hostes desiderarunt, verumetiam triduo ante supremā nostrorum cladem Sultanus Soleimanes, necdum victoria de Zigaretanis potitus, fremens & frendens infelicem exhalauit animam. Eius obitus tantisper occultatus fuit astu vasserrimi Veziris bassæ Mechemetis, noctu etiam Soleimanis archiatro clam necato, ne per eum Sultani mors emanaret, dum socer eius Selimes, Soleimanis filius, occupato citra tumultum imperio, ad exercitum in castra venisset. Nā si tam Genizari, quam reliqui milites, de morte Sultani sui maturius certiores facti fuissent: magno in castris excitato tumultu, tentoria thesaurosque regios, cum Christianorum & Hebræorum rebus, pro more libidineq; sua diripuissent: ac spoliis hisce ditati, neminis auctoritate conineri se amplius in officio passi fuissent. Quæ sane rerum apud hostes confusio militarisque licentia, Maximilliano Cæsari, numerosis & exquisitis toto ex orbe Christiano copiis instructo, præbere peroptatam occasionem rei feliciter gerendæ potuisset. Exstinctus fuit Soleimanes anno Mahumetano DCCCCLXXII, die quarto mēsis Septembris. Agebat, quum moreretur, ætatis annum LXXVI. Imperio præfuit annis XLVI, & sex mensibus.

C. 1566.

Occu-

Occupato Zigeto, Babozam oppugnaturi Turci quosdam e suis mittunt, qui arcem dedi iuberent. Id vero licet facturos se nostri negarent, quod tamen eam defendi non posse cōtra vim tantam scirent, incensam deferunt: quorum exemplum Sachani & 5 Zorgenfes sunt imitati.

Eodem anno, die mensis eiusdem xxiii, Sultanus Selimes ii, ætatis annum xlii agens, in imperio Soleimani patri successit. Quippe quū ad Magnesium intellecta morte patris, ex Asia summa celeritate Iscodaram, e regione Constantinopolis sitam, hoc 11 0 die peruenisset: mox a Bostange bassa, hortulanorum præfecto, pro more triremi exceptus, & Cōstantinopolim trans Bosporum vectus fuit. Et quia Selimes generum suum, Ischenderem bassam, quem profultanum Constantinopoli discedens reliquerat Soleimanes, de aduentu suo certiozem reddiderat, cum mandatis, ut eius opera studioque res ad ingressum in urbem, pompamque regiam pertinentes, sine mora pararentur: mox illo ipso die deductus in saraum, solio consedit imperatorio illius cubiculi, quod solis est Sultanis Osmanidarum gente prognatis occupare permissum. Inde per urbem proclamationes more maiorum factæ, 12 0 quibus vota primum cōcipiebantur, ut anima Soleimanis in paradiso felix æuum ageret, ac in perpetua gloria quiesceret: deinde, multos ut annos viueret Sultanus Selimes Chan, prosperique status incremento continuo frueretur.

Postridie, qui dies erat xxiiii Septembris, e saraio prodiit, seque per urbem populo spectandum exhibuit. Peregit & paternas exsequias, ac magno animalium numero cæso, cibisq; coctis itidem innumeris, epulum funebre quibusuis, cum ingentis summe asprorum erogatione, præbuit. Inde sollemni pompa, maximoq; suorum adplausu, in saraum rediit.

Ante, quam hæc fierent, per Ischenderem bassam profultanum euocari ex omnibus locis Genizaros, paternæ mortis adhuc ignaros, in opidum non procul a Constantinopoli situm, sub prætextu mittendi ad obsidionem Zigetanam militaris supplementi, iusserat. Ad eos Ischender bassa, Selime iam paternum in solium

collocato, de Selimis voluntate profectus; obitum Soleimanis, & successionem Selimis exponit. Inde pro direptionibus usu receptis in obitu principis Osmanidæ, centum millia Sultaninorū eis offert. Non ingrata fuit oratio bassæ Genizaris, ea lege tamen adficientibus, ut largiores annonæ militaturis darentur. 5

Selimes ergo Genizaris inauكتورatis, die mensis Septembris xxvii Cōstantinopoli discedit, & magnis itineribus Albam Græcam contendit. Quum istuc adlatum postea Soleimanis cadauer in urbem deduceretur, pedes ante paternum funus incedebat habitu lugubri Sultanus Selimes, comitantibus bassis, Cadilefche- 10 ris, ceterisque begis. Inde Cadios populis, consuetum donatium Genizaris dedit. Quibus peractis, Cōstantinopolim cadauer paternum auehi iussit, & in Zuna, quam ipse sibi viuis exstruxerat, condi. Curata fuit ea res ab Achmete bassa, Ferhateque Capizil- 15 latorum Aga, deducantibus begis & Genizaris, cum vexillo regio: tandemque die xxii Nouembris peruentum Constantinopolim. Ibi funus exceptum fuit frequentissimo concursu mortaliū, præeunte Muphti, qui apud Musulmanos & iuris, & religionis, omniumq; sacrorum rex est: subsequentibus, Ischendere bassa profultano, Dephterdaris, qui Camerę vel ærarij præfecti sunt, 20 aliisq; begis, omnibus pullatis: quorum terga plebis infinita multitudo claudebat. Exemtam e curru sandapilam vel arcā ligneam præcipui begi per vices, erectarū in sublime manuum palmis sustinere, sicque per urbem gestarunt: eiulantibus interim Talismanis, & ad Zunam vsque lessum quemdam, Mahumetano ritu, 25 lamentabili voce, concinentibus. Hinc depositum in Zuna cadauer: instratus sandapilæ pannus cymatilis præstantissimus: & supra hunc alius auro intertextus: ad latus acinax positus, index profusæ bello vitæ: ad caput collocatum e lino subtilissimo, spiris aptatum candidissimis tulipantum, quo viuis uti consuevit, cum 30 nigris ardearū pennis selectissimis: pone caput, in pavimento positi cum candelabris ingentes, pyramidali forma, rotundi nihilominus cerei; qui tamen numquam accendi solent: mox adhibiti Taliḡmani & Hoggia, (sacerdotū hæc Musulmanis sunt nomina) qui

qui more gentis humi diuaticatis sedētes cruribus, perpetuo preces quasdam in eius Zuna murmurando deblaterarent. Hæc omnia, quum multis post annis Constantinopoli essemus, coram inspeximus. Circum sandapilam ipsius, & alię sunt sandapilę; tam
 5 Sultanz (de qua diximus) Rossę, quam liberorum Soleimanis. Acciderunt hæc anno Mahumetano DCCCCLXXIII.

C. 1566.

Interea Selimes, ob hiemis imminētis asperitatem, Vngariam reliquit: & Pertauum bassam, satis magnis cum Turcorum, Valachorum, Tatarorumque copiis, Erdeliano bego, qui bellum contra Maximillianū prosequēbatur, adesse iussit. Dolebat Erdeliano, Suendum anno superiori cepisse Tocaum, in quo xxx maiora minoraque tormenta bellica, præter ingentem rerum bello
 10 necessariarum, annonęque copiam reperisset. Quapropter eam arcem recuperare statuit, magni scilicet suas ad res vel tutandas, vel prolatandas momenti: quod esset in Vngarię sita limitibus, & Erdelij; duobus annibus circumdata, Tibisco & Bodrogo. Militem ergo, cum maioribus decem machinis adhibet, omnique vi & impetu oppugnare munitionem incipit. Ex altera parte Suedius eam minime deserendam ratus, quum alia defensionis parat
 20 idonea, quibus Iacobo Ramingero, cuius ipse fidei Tocaum commiserat, in tempore succurreret: tum ab imperatore Maximiliano subsidia maiora postulat. Is Henricum Staupicium, cum mille Germanis equitibus, sex peditum vexillis, stipendiis, & annonæ necessaria, mittit. Sed prius, quam auxiliares hæc copię Tocaum
 25 peruenissent, sparsa fuit in castris Erdeliani fama, decem millia Tatarorum, a Selime, defendendi eius causa, cum Turcis & Valachis relictorum, per seditionem totum populari Erdelium, ac inaudita crudelitate passim in fortunas & corpora miserorū, cuiusvis ætatis & sexus, grassari. Quapropter obsidionē soluere coactus fuit, ne dum istic ipse pertinacius hæreret; suos ad internicionē deleri sineret. Liberato ab hostili oppugnatione Tocaio, Ramingerus in abscedentes erumpens, pluribus cæsis, reliquos palantes & trepidos fugauit. Nec parum Erdeliano cum hisce Tataricis, Turcicis, Valachicisque copiis negotij fuit, quum aliquot

eorum millia trucidaret, ac Varadini vicissim ab eis obsideretur. Vnde fuga dilapsus, recenti coacta suorū manu, rursus haud exiguam ipsorum stragem edidit: qua demum territi, semet in Podoliam & Rossiam effuderunt; ubi crudelium belluarum immanes reliquæ, fortiter a Palatino Rossorum debellatæ, perierunt. 5

Post discessum barbaricarum & Erdeliani copiarum, Suendius suis media bruma productis, ad obsidendū Zatuvarum profectus est, castrum momenti non levis, in Erdelij finibus situm, quod Georgij Bebeci ditionis erat, hominis nefarij, qui primus auctor huius inter Cæsarem Erdelianumque belli exstiterat. Be- 10
becus iam ante perspecta victrici toties virtute fortunaque Suendij, quod magnopere metueret, ne castro expugnato, in Maximiliani manus, cum præsentī vitæ periculo, veniret: vxore familiaq; Zatuvari cum præsidio relicta, fugæ beneficio salutis suæ mature cōsultuit. Aliquamdiu perstiterunt in obsidione toleranda præsi- 15
diarij, quod machinæ bellicæ nihil nec ipsis, nec castro damni dare possent. Cui Suendius incōmodo remedium quæsiturus, dum ipsemet omnia circum arcem loca perlustrat & explorat: agnitus ab hostibus ex insigni proceritate corporis, qua longe supra ceteros eminebat, deque comitatus frequētia, parum omnino abfuit, 20
quin discrimen vitæ adiret. Petitus enim globis aliquot tormentariis fuit, e machinis non modicis, quorum vnus humerum ita strinxit: vt etiam vestis eius igne concepto, quod esset ad pellen- dum frigus hibernū suffulta pellibus, arderet. Nihilominus com-
modiore pro machinis reperto loco, & iis mox in illum, magno 25
cum militum labore, quos in officio, si quisquā alius, hic sane dux continere potuit, translatis: ad extremam redacti desperationem præsidarij, coniugi perduellis, ac familiæ, sibi que salutem & incolumitatem pepigerunt, atque ita castrum Suendio dederūt. Is vero non tantum pacta conuenta dediticiis bona fide seruauit, 30
sed etiam Bebeci coniugem, cum mundo suo muliebri, & aliis rebus, quas caras habebat, abire omni absque iniuria passus est. Po-
titus fuit Zatuaro Suendius sub medium mensem Ianuarium, an-

C. 1567. no Mahumetano DCCCCLXXIII.

Non

Non magno post captum Zatuorum temporis interiecto spatio Suendius, qui bellum in Erdelij finibus gerere non desinebat, nulla frigoris hiberni ratione habita, Muncazium cum suis obsedit, locum munitissimum, & huic bello conficiundo cum primis idoneum: cuius praesidiarii vitam facultatesque saluas pacti, deditionem fecerunt. Ea res animum Erdeliani mirifice perturbavit, nec minus accendit, ut totis viribus amissam munitionem recuperandam statueret. Non enim ignorabat, hac patere transitum in Poloniam & Rossiam: seque praepediri occupato Muncazio, quo minus in posterum subsidiarias e regno Poloniae copias habere posset: nisi eas per Moldauiam, variis ambagibus, & itinere difficili, venire vellet. At non contentus occupatione Muncaziji Suendius, mox etiam corona militari munitionem Hustianam cingere perrexit. Quod quidem non Erdelianus tantum grauiter ac moleste tulit, verum etiam Budensis bassa: qui datis ad imperatorem Maximilianum frequentibus litteris, hortari non cessabat, ut accepta obsidione Suendium discedere iuberet, ne inchoatum pacis componendae negotium impediretur. Simul etiam suis in consilium adhibitis, deliberabat; quam via posset obsessis opem ferre. Quumq; iam pridem de hisce rebus omnibus ad Sultatum Selimem rettulisset, indignatus ille, Pertauum bassam exercitum suum, cum Romaniae beglerbegi copiis coniunctum, in Vngariam ducere iussit. Vtrumque tamen ab instituta Selimes expeditione mox reuocauit, quum intellexisset, Verantium Agriensem praefulem, & Christophorum Tifembachum baronem, Vienna Constantinopolim ablegatos, ad se contendere. Quamobrem & Budensis bassa, missis ad imperatorem Maximilianum muneribus amplissimis, petiit; ne turbare pacis tractationem pateretur. Sua quidem ex parte futurum aiebat, ut palis transfigerentur omnes, qui per Caesaris fines excurrendo damnum dedissent. Haec ille multoties pollicebatur, sed e diuerso duces Erdeliani, quum Suendium viderent abiisse Cassouiam, ne spem pacis interturbaret: collectis non magnis copiis, impressione nec opinata Risuarum adorti ceperunt, occupatis etiam thermis, quas Riuulos Do-

minorum adpellant. Has enim Suendius ante biennium eis ademerat. Id ubi factum Ruberus accepit, legatus Suendij, magnæ vir bellicis in rebus industriæ, mox cum iustis equitum pedumque copiis adcurrit, & hostibus inexpectato suo territis aduentus Risuarum, adhibita vi maxima, recuperat: præsidarios interficit: 5 moxque Riuulos etiam nullo negotio recipit. Quippe casu quodam accenso pulvere tormentario, castrum ardere cepit; ideoque maiori parte propugnatorum extincta, in Ruberi potestatem venit.

- C. 1568. Anno denique Mahumetano DCCCCCLXXV, pax octauo quo- 10 que anno renouanda inter Maximilianum Augustum, Sultanumque Selimem coit, qua Erdelianus etiam comprehendebatur. Eius quum aliæ leges & condiciones erant, tum uti quisque sibi retineret, quidquid eo bello cepisset. Id vero plurimum Maximilliani rebus profuit. Nam fines suos opera Suendij sic amplia- 15 rat, ut ad XL milliaria Germanica cis & ultra Tibiscum late dominaretur: qua quidem in regione multæ sunt arces, multæ munitiones insignes, partim ab hoste captæ, partim factæ diligentia Suendij, partim inchoatæ. Idem & ætarij noui (Cameram vulgo vocant) in iis locis auctor exstitit, de quo non leue subsidium 20 publicis rebus accessit: castris, aliisque munitis locis, cum imperio Germanos, iustis & grauibus de causis, præfecit: totam denique rem limitaneam matura prouidentia, tam in Vngariæ, quam C. 1568. vicinæ Stiria finibus cōstituit: anno DCCCCCLXXV, & DCCCCCLXXVI. & 1569. C. 1569. Hoc anno DCCCCCLXXVI splendidissimum & instructissimum 25 Venetiis nauale, sub medium mensem Septembrem, accenso tormentario puluere, maximo cum reipublicæ detrimento conflauit. Ibidem tam in vrbe, quam terra continente, diuturna & inuitata quædam erat annonæ caritas. Quamobrem Sultanus Selim, licet initio regni pacem, a Soleimane patre cum Venetis ini- 30 tam, confirmasset; tamen vel ambitione propria, vel suorum impulsu, vel hoc Venetorum aduerso casu permotus, bellum eis inferre statuit, quæsito prætextu, quasi Cyprum nullo iure possiderent, quæ ob successionem gentis Osmanidarum in iura Sultanorum

5 norum Ægypti, ad se directo pertineret. Licet enim Selimes auus & Soleimanes pater, annui tributum, quod a Venetis eius regni nomine pendebatur, solutione contenti, possessionem insulæ Venetis hæcenus reliquissent: nullum tamen hoc sibi gignere præiudicium posse dicebat, quo minus iam tributo repudiato, regnum sui iuris occuparet, ac sibi retineret.

10 Itaque mense Februario sequentis anni, Cubatem Zausium Constantinopoli Venetias ablegavit, qui a Senatu Cyprum repperet: ac recusaturis, bellum denuntiaret. Adpulit is Venetias sub initium mensis Aprilis, anno DCCCCLXXVII, & mandato Selimis C. 1570. exposito, repulsam tulit.

15 Quapropter mense Maio missi cum classe militeque fuerunt, qui bellum Cyprium gererent, Mustaphas bassa, copiarum terrestrium, & Pialis Alisque bassæ, classiariorum præfecti. Pialis prouectus cum suis ad Tenum, insulam Venetorum in Ægæo, ferro ac flammis eam, non sine graui tamen suorum iactura, direptam vastauit.

20 Mense Iunio Sebastianus Venerius, insulæ Corcyræ maxima cum potestate præses, Soppotoum castrum Albanæ, non procul a Corcyra situm, expugnauit: eiq; præsidio imposito, ac rebus necessariis munito, Manuelem Murmutium, oriundum e Napolio Romanæ, (Naupliam Argiæ veteres adpellauere) præfecit.

25 Sub eiusdem mensis exitum Marcus Quirinus, classis in Adriatico præfectus, arcem sinus Mainensis, (Mainam sunt qui Leuëtra veteribus adpellatam putant, ipsum vero sinum Mainensem, Messeniæ: ad portum, quem vulgo Qualliarum siue coturnicum vocant, positam feliciter expugnauit: actisque sub ea cuniculis, & supposito incensoq; puluere tormentario, funditus eversam diruit: ne barbaris amplius receptum præberet.

30 Nicosia, Cypri metropolis, sub exitum Iulij mēsis a Mustapha bassa obsideri cepta, & acerrime tam oppugnata, quam defensa, tandem die x Septembris in hostium potestatem venit, misereq; direpta fuit: cæsis præsidiariis, extincta nobilitate, per exiguis reliquis seruituti mancipatis. Erat olim Cypri regia, quæ centum &

Q

amplius ante hoc tēpus annis redacta fuerat sub imperiū Sultani
 Cairensis, eiq; hoc modo facta tributaria. An. Christiano 1423
 bellū erat Iano Petri filio, regi Cyprio, qui penultimus fuit inter
 legitimos reges ex Lusignana familia, cū Ægyptio siue Cairensi
 Sultano Melechella: quo bello capt⁹ ab hoste Cyprius, persolutis
 cxvciō Seraphinorū, in regnū cū pacto tributū annui restituitur.
 Is moriens filiū Ioan. reliquit impuberē, cui primo matrimonio,
 postquā adoleuisset, filia Marchionis Itali Mōtisferraten. nupsit:
 qua mortua, Helenā Palæologinā duxit. Ex ea nata fuit vnica filia
 Karulota, quæ Io. Lusitano primū nupsit, cui prębitum venenum
 mortē adtulit. Erat Karulotæ Iac. frater, illegitimo toro natus, cui
 sacris initiato pater archiepiscopatū Nicosianū adsignarat. Is im-
 perādi libidine ductus, ecclesiastica dignitate spreta, regnū inuā-
 dit: a quo tēpore dictus a Græcis Cypriis fuit *Re Zages*, (sic enim
 in quodam manuscripto libello meo Græco legitur) adpellatione
 partim Italica, partim Gallica. Nam Gallis *Roi Jaques*, rex Iacobus
 est. Karulota secūdas nuptias cum Ludo. Sabaudi Ducis filio cō-
 trahit. Is classem instruēs, in Cyprū cum Karulota coniuge profi-
 ciscitur. Redeunte legitima regis defuncti filia, iustaq; regni here-
 de, Iacobus nothus regno pellitur. Eiectus ad Sultanū Ægypti Sy-
 riæq; confugit, Aleſſeraphū, & opem eius ad recuperandū regnū
 implorat. Adſensus postulatis Iacobi Sultanus, cum pulso vicissim
 cū Karulota Sabaudō, in regnū reducit: & nomine restitutionis
 huius ac beneficij, tributū non inuito imperat. Id tributū ex mer-
 cibus quotānis Sultano soluendis cōstabat, certo merciū genere,
 specierumq; numero expresso. Necdū id temporis vxorem Iaco-
 bus duxerat. Itaq; Venetias profectus, Æcaterinā Cornarā, prius a
 Senatu S. Marci filiam adoptatā, constituta de publico dote, ma-
 trimonio sibi copulat: vt hoc adfinitatis Venetæ vinculo, potētissi-
 mæ mari reipublicæ præsidio seq; regnumq; suum stabiliret. Nec
 multo post, relicta cōiuge prægnante, moritur. Cōiigit hoc anno
 Christ. 1470, qui Mahum. erat 874. Exstincto rege, postumū re-
 gina marē parit, qui tamen non diu superstes fuit. Tum vero Ve-
 neti viduæ persuadent, vt regno cederet, cui defendendo par ipsa
 nō esset, annuoq; redditu 4 aut 5 milliū Zecchinorū cōtenta, patriā.

immortali beneficio sibi deuinciret. Hoc modo redacta in potestate insula, nihilominus Veneti Sultano Ægyptio, tributum eius nomine, quod Iac. rex illi pollicitus fuerat, merces in pactis cōuentis expressas quotānis mittebāt: donec an. Ch. 1517, qui Mahumetus erat 923, Sultano Tōmambai & Mamelucis a Sultano Selime deletis, & Ægypto Syriaq; subiugatis cōuersum a Selime victore, Mamelucorumq; successore, tributum hoc fuit in certū pretium, videlicet viiicis Zecchinorū: quos Cypri nomine Sultanis Turcicis ex eo tēpore Veneti persoluerunt, donec a Selime ii, Cyprū sibi ceu domino directo, repetēte; bellū, de quo nunc agimus, indictū Venetis fuit. Capta Nicosia, Famagustā Mustaphas bassā tādē obsidere cepit an. Mahu. 978. sub medium mensem Aug. C.1571.

Anno DCCCCXXIX, dum obsideretur, & grauissimē a Turcis oppugnaretur Famagusta, classis Turcica damnum illatura Venetorum insulis in Ægæo, Ali bassā duce Cretam (Candiam nūc vocant) petiit: vbi exposito in terram milite, sæuitum in obuios immaniter. Munitis ciuitatibus & opidis ita prospectum mature fuerat a gubernatoribus insulæ, nullum vt ab hoste detrimentum acciperent. Solum Rhetymum adortus Vluzalis, Aphricanæ Barbariæ profultanus, cuius ante facta mentio, quod ab incolis desertum fuisset, nemine resistente, mense Iunio vastauit. Ali bassā tandem recensitis copiis suis, quod apud ipsos per fabas vel aspros fieri consuevit, quum iiiiicis iccc amisisse se videret: relicta Creta, Cerigum Veneti iuris e regione promontorij Maleæ sitam insulam, (Citheram dixere veteres) ad S. Nicolai portum inuasit, & maiori ex parte diripuit. Inde Zacynthi & Cephallenie suburbis ac vicis excidio datis, (arces enim præfidiis & opere sic munierāt Veneti, vt eas hostis adgredi non auderet) Soppotoum pergit Ali bassā: numeroq; militum superior, cæsis captisue præfidiariis, arcem recipit: cuius etiā præfectus Manuel Murmurius, vir bello strenuus, in hostis potestatem venit. C.1572.

Hinc obsessum terra marique Dulcinium, situm in Albanie Dalmatiæque finibus opidum, mense Iulio Turcis se dedit: ciuib; libertatem suam, militibus vite pactis incolumitatem. Sed dum contendunt inter se bassæ, quorum alter opidū terrestribus

copiis, alter mari obsederat, utrius esse deberet: plerique omnes in feruitutem abducti fuerunt, exceptis Sarra Martinengo, Dalmatiae supremo cum imperio gubernatore, ac Marco Venerio, Dulcinij praefecto.

Tunc etiam Turci potiti fuerunt Antibari, per summamignam uiam deditionem faciente Alexandro Donato praefecto: itemque Butua, quae defendi non potuit, quod esset versus mare parum munita.

Vluzalis & Caragosa Raifus, quum ad insulam Liesenam adpulissent, (Farum Dalmatae vocant, ubi Farenfis est episcopus) suburbia depopulati sunt: arcem, quam egregie munitam vidimus, tentare non ausi. Liesena relicta, Curzolam petierunt, quam Corcyram Nigram vocant, haud procul inde distitam: cui quidem insulae nihil aliud dedere damni, quam quod Vlatim pagum flammis iniectis exusserunt. Nam quum opidum insulae, quod ipsum quoque Curzolae nomen habet, a viris desertum, adgrederentur: a feminis, animose patriam defendentibus, memorabili cum marium Curzolanorum, & ipsorum hostium infamia, femineique sexus immortalis laude, reiecti fuerunt.

Famagustani per integrum annum obsessi, quum fortiter haecenus omnem vim hostilem sustinuissent: tandem in extrema rerum omnium paenuria deditionem fecerunt, his legibus: ut Venetis vitae concederetur incolumitas, & uti cum armis suis ac facultatibus in Cretam deducerentur: Graeci domos suas incolerent, possessionibus suis fruerentur, ritu Christiano viuerent. Quibus condicionibus a Mustapha bassa, initio mensis Augusti, anno C. 1572. DCCCCCLXXIX, laudatis & adprobatis, ipsiusque manu subsignatis: die quinto dicti mensis Augusti prodiit ex vrbe Marcus Antonius Bragadinus, sub quo defensa fuerat haecenus, & cum illustri nobilium virorum comitatu in Mustaphae castra venit, ei que clauces ciuitatis, quod in deditionibus fieri solet, obtulit. Exceptus initio comiter a Mustapha bassa, mox ab illa crudeli bellua, per summum scelus violata fide, quum aliis per ludibrium adficitur exquisitis iniuriis, tum ad extremum viuus excoriatur. Laurentium

tium Teupolum, Paphi præfectum, qui & ipse cum aliis Fama-
gustam singulari virtute propugnarat, suspendio Mustaphas ne-
cari, ceteros dediticios immaniter cōtrucidari iussit. Turcorum,
5 bantur, in quibus erant Azaporum LXXXCIC, Genizarorum
XIIICIC, volonum (Acanzios ipsi vocant) LXCIC, periisse constat
obsidione durante, supra LXXXCIC.

Erat initio belli Cyprij, defendendæ contra Turcorum vim,
reipublicæ Christianæ causa, percussum fœdus inter Pium v Pō-
10 tificem maximum, Philippum regem Hispaniarum, & Senatum
Venetum. Eius fœderis copiarum omnium designatus fuit im-
perator, Ioannes Austrius, Karuli Augusti F. Hispani frater. Pon-
tifex suis triremibus Marcum Antonium Columnam, Ducem
Talliacoccianum, nobilitatis Romanæ principem, præfecit: Ve-
15 neti amplissimæ, quam instruxerant, classis imperium Sebastia-
no Venerio, quem postea Ducem quoque suum crearunt, com-
misere. Præter hos & alij hac erant in expeditione principes & il-
lustres viri, magnus regni Castiliæ Commēdator, Ascanius Cor-
nianus, Ioannes Andreas Doria princeps Melphitanus, Augusti-
20 nus Barbarigus, Marcus Quirinus, Antonius Canalis, Veneti: A-
lexander item Farnesius, Octauij Ducis filius, princeps Parmen-
sis; Franciscus Maria, Guidonis Vbaldi filius, Rouereus, Urbini
princeps; Paulus Iordanus Vrsinus, Dux Braccianensis; Aluarus
Marchio S. Crucis, & alij plures. Hæc classis quum mense Se-
25 ptembri Messana Siciliæ soluisset, hostilesque nauales copias ad
Inebechtim subsistere (sic Turci nominant ciuitatem, quam no-
stri Lepantum adpellant, veteres dixere Naupaetum) nuntiatum
esset: tandem ad portum insulæ Cephallenæ, quem vallis Ale-
xandrinæ vocant, adpulit. Stabat haud procul a nostris in Ine-
30 bechtino sinu, qui Corinthius olim nūcupabatur, classis hostium:
cui cum imperio præerant, Pertauus bassa copiarum terrestrium,
& Alis bassa sociorum naualium dux supremus. Inter hos, cogni-
to Christianæ classis aduentu, sententiarū diuersitas exstitit. Per-
tauus abstinendum iudicabat a prælio, quod cōiuncta iam Chri-

stianorum classis, vnius imperio ducis regeretur: expectandum
 esse perexiguum ad tempus, quo futurū sit, vt, illo præsertim anni
 tempore, soluatur. Alis e contrario sentiebat, omnino dimican-
 dum. A Pertauo stabant rei naualis peritissimi veteranique du-
 ces, Siocus Alexandriae sangiacus, Carabuces sangiacus Souri- 5
 faris in Caramania siue Cilicia maritima Mechemetes begus, Sa-
 læ Raifi filius, sangiacus Eubœæ siue Negroponti: cum Ali vero
 sentiebant, Chafanes begus, Chairadinis Barbarossæ filius, Vlu-
 zalis profultanus Cefairensis, & Caias begus Smyrnensis sangia-
 cus: quorum sententia tandem vicit, Vluzali iubente in medium 10
 proferri & recitari mandatum Sultani Selimis, quo victoriam v-
 ti prosequerentur, eis iniungebatur. Omnium ergo sententiis de-
 cretum prælium, quod non minori animorum alacritate nostris
 etiam expetentibus, commissum fuit ad tres exiguas insulas, vel
 marinos potius scopulos, quos Cuzolaros hodie tã Græci, quam 15
 nostri vocant. Victoria potiti sunt multis a sæculis inaudita Chri-
 stiani. Perit occisus Alis bassâ. Pertauus animaduerso præsentis
 suorum interitu, non magno nauigio fugiens ad terram euasit.
 Vluzalis mari profugit cum xxx plus minusue triremibus. Cæsa
 fuerunt hostium ad xxvci, capta iiii. Classis hostilis vni- 20
 uersa, cum spoliis immensis, Christianorum in potestatem ve-
 nit; iis dumtaxat exceptis triremibus ac nauigiis, cum quibus V-
 luzalim euasisse diximus. Liberata Christiana mancipia supra
 xiiii. Pugnatum die vii mensis Octobris, anno Mahumeta-
 C. 1572. no dccccclxxix. 25

Hac Turcis illata clade, Veneti Margaritinum, in Chimerio-
 tarum regione, quæ Albanix pars est, (sic a Cerauniis dictam
 montibus aliqui putant) haud procul a Corcyra situm, deditio-
 ne ceperunt xii die Nouembris, vitam facultatesque saluas pa-
 ciscentibus barbaris: & ipsum castrum mox igne concrematum 30
 diruerunt. Soppotoum quoque desertum a Turcis, Albani oc-
 cuparunt, & Venetis restituerunt: a quibus redditum deinceps
 Sultano Selimi fuit.

Anno sequenti proximo, DCCCCLXXX, xv mēsis Ianuarij, tentata fuit a Venetis obsidio Castelli noui, captis suburbiis: sed succurrentibus barbaris, ab obsidione discessum. Cupiebant Veneti hoc opido cum arce potiri, vt omni periculo Catarum, ciuitatem sui iuris longe munitissimam, liberarent. Situm est enim Catarum in sinu quodam maris, qui Rizonicus olim vocatus fuit, nunc ab ipsa ciuitate Catarinus dicitur: cuius ostium Turci hactenus Castelli noui propugnaculo claudere, ne Cataro succurri possit, frustra conantur.

- 10 Variæ contigerunt ætate nostra mutationes in regno Tunisi-
no, quo superioribus annis rex Assan, Machmetis filius, (Muleas-
sem nostri non recte vocarunt, quum Mule regem vel dominum
ipsorum lingua significare tradatur, Assan vero proprium fuerit
ei nomen) excluso necatoque maximo natu fratre Mamuna, qui
15 nostris est Maimon, positus fuit. Idem ceteros quoque fratres
suos, quos moriens ei pater xxi reliquerat, aut interfecit, aut ferro
candenti oculis adhibito cæcauit: excepto Roscette, qui se-
cundo loco genitus fuerat. Is in conatu pellendi fratris Assanis,
re parum feliciter gesta, Cefairim (Algerium nostri vocant) pro-
20 fugit ad Chairadinem Barbarossam: qui Roscette Constantino-
polim misso, sub eius tamen reducendi prætextu deceptis Tunisi-
finis, Assanem expulit, urbem cum arce totoque regno cepit, ac
Sultano Soleimani, se profultanum adpellans, subdidit: quod
quidem accidit anno Mahumetano DCCCXL. Assanem Karu- C. 1534.
25 lus Augustus in regnum, expulso Chairadine, reduxit anno
DCCCXLIII. quod ille deinceps a nemine vexatus obtinuit vs- C. 1537.
que ad annum DCCCCL, quo aduentantis cum classe Chairadinis C. 1544.
fama territus, in Siciliam Neapolimque traiecit. Amida filius
Tunisim cum arce per absentiam patris Assanis occupat, reuer-
30 sumque patrem capit, & oculorum pupillis candenti scalpello læ-
sis, visu spoliatur. Eadem immanitate tractati ab Amida fratres,
Nahafer & Abdallas, quos cum patre ceperat. Amidam regno
patruus Abdamelechus eiecit. Is enim Guletam profectus, &
Francisci Touaris Hispani, Guleta præfecti ope Tunisim ingres-

sus, mox in arcem velata facie pergit, eamque deceptis custodi-
 bus, qui Amidam esse credebant, occupat. Abdamelecho post tri-
 gesimum & sextum regni diem rebus humanis exempto, succe-
 dit filius Machmetes, annos dumtaxat XII natus: quoniam necdum
 gerendae reipublicae per aetatem idoneo, quum intolerabilis cu- 5
 ratorum eius administratio plerisque videretur, rediens Amida,
 regnum patrueli eripuit. Amidam rursus excussere Turci, duce
 C. 1573. Vluzali, anno DCCCCLXXX. fuitque Sultani Selimis auctoritate
 suffectus in ipsius locum rex alius. Amida Guletam profugiens,
 quae Hispanorum praesidio tenebatur, priuatam cum duobus fi- 10
 liis vitam egit. Quumq; magno recuperandi regni desiderio fla-
 graret, suos ad Ioannem Austrium, nauali de Turcis victoria ro-
 to iam orbe celebrem, mittit: qui opem eius auxiliumque posce-
 rent, ut regno restitueretur. Simul habiturum se promittit inge-
 tes ab amicis sociisque copias, & eam annonae abundantiam, quae 15
 ipsius exercitui vel maximo suffectura sit. Adnuit eius postulatis
 Austrius, & insigni cum classe, quam aliis etiam cum triremibus
 Dux Sueffanus, & Melphitanus princeps, Ioan. Andreas Doria
 comitabantur, in Africam transiit, Tunisim occupat, regem a
 Turcis datum in potestatem redigit, urbem captam militi suo di- 20
 ripiendam concedit. Quum autem promissis Amida non satisfac-
 ceret, fluxaeque ceteroquin etiam fidei signa quaedam praerberet,
 sollicitatis secreto Turcicis auxiliis: cum duobus filiis in Siciliam,
 iussu Austrij, transuectus fuit. Ibi quum futurum accepisset, ut fra-
 ter eius Machmetes, cui maxime infestus erat, regno praeficere- 25
 tur: in eum furorem adactus est, ut de triremi se precipitaturus, &
 aquis suffocaturus esset; vix Amida filio, quo minus id faceret, im-
 pediente. Machmetes Amidae frater, ab Austrio regnum impe-
 trauit, praestito prius in Austrij praesentia sacramento, quo se per-
 petuo fidelem Hispano regi clientem futurum promisit. Is proxi- 30
 mo deinde bello, quod exposituri statim sumus, in Turcorum
 potestatem venit, & Constantinopolim trans mare vectus fuit: v-
 bi superstes adhuc ante triennium, quum istic essemus, in arce,
 quae de septem turribus a Graecis Hepta Gulades, a Turcis Iadi-
 cula

cula dicitur, sub custodia detinebatur. Hinc Austrius suorum cōcilium cogit, in quo variis dictis examinatisque sententiis, tandem conclusum: debere nouam munitionem inter Guletam & Tunisim, ad interiectum vtrique lacum exstrui, quæ x milliari-
 5 bus Italicis a Guleta, paulloque minus a Tunisi distaret. Eius rei perficiendæ causa relictus istic Gabriel Serbellonius Mediolanensis Italus, cum iureiuratore Italorum peditum; & Salazarus Hispanus, cum totidem Hispanis: quorum vterque muniendarum vrbiū & arcium peritissimus erat. Consilij totius hic erat finis &
 10 scopus, vt hoc modo Guleta firmior efficeretur, & tanto facilius in fide barbari continerentur, ob viciniam vtriusq; præsidij, commoditatemque lacus; ad quem quia sita esset vtraque munitio, nullo negotio alteris alteri subuenire possent. Gesta fuerunt hæc anno DCCCCLXXX.

C. 1573.

15 Ægerime ferebat Sultanus Selimes hos Christianorum in Aphrica progressus. Itaque Sinanem bassam, virum astutum, rei-que militaris peritissimum, classi supremo cum imperio præficit, qua CLX triremes, & XXXIII diuersi generis nauigia continebantur. Is in Aphricam mense Iulio, anno Mahumetano
 20 DCCCCLXXXI, adpulit.

C. 1574.

Quamquam vero nouæ munitioni absoluendæ præfectus Serbellonius magna rebus in omnibus diligentia fuisset vsus, tamen ea necdum erat perfecta, quod serius architecti, cum fabris cæmentariis, & omni materia missi, tandem in Aphricam sub finem mensis Martij peruenissent: quorum aduentus Octo-
 25 bri mense præcedentis anni promissus fuerat, cum XL triremibus, quarum nauales socij muros Tunisinæ vrbis ad structuram nouæ munitionis demoliri debuerant: quod factum non fuit, quantumuis Austrius in vicina Sicilia degeret. Erat etiam præsi-
 30 diariorum militum diminutus numerus, exauctoratis temere nonnullis, quos omnem in euentum retentos oportuit. Hoc modo per ignauiam socordiamque factum, vt in hostium potestatem munitiones hæc nullo prope negotio venirent.

Turci primum Guletam obsidere ceperunt, cui Petrus Carrera Hispanus præerat. Ei Serbellonium de subsidiis mittendis vrgenti, quamquam loco munitiori esset, Serbelloniano necdum ad finem perducto; tamen DCL pedites partim Itali, partim Hispani fuere missi. Hinc a Turcis etiam Serbellonius obsessus fuit, 5 quorum exercitum novis adductis copiis Ramadam Cefairis beglerbegus adauxerat. Carrera denuo subsidium petit. Ea res anxium Serbellonij animum non parum torquere. Si nullos misisset, futurum verebatur, ut in ipsum amissæ Guletæ culpa conferretur: sin autem, ut suo semet præsidio nudaret. Nihilominus 10 concessa Carreræ manus subsidiaria. Duobus interea nauigiis adpulerunt ex Hispania DC milites Hispani, qui noctu per ipsas Turcorum excubias penetrantes, quum vexillis & vestibus Turcicis vterentur, & quosdam Turcice loquentes secum haberent, Guletam ingressi sunt. Tandem & tertio Carrera militem sibi 15 summitti a Serbellonio postulat, & quingentos beneficio noctis vfos impetrat, cum egregiis præfectis, ac inter alios, Salazaro magnæ virtutis & existimationis viro. Nihilominus arx Guletana Turcorum in potestatem venit. Neque defuere, qui Carreram prodicionis insimularent. Prius quidem certe, quam Turci adpu- 20 lissent, vel per inscitiam, vel superbiam, quingentos milites veteranos Italos admittere noluit: quod minime cōcessurum se diceret, ut in eius gloriæ partem venirent Itali, quam Hispani Guleta defendenda consequuturi essent. Equidem apud ipsos Turcos ex fide dignis hominibus accepi, Carreram fuisse virū prorsus igna- 25 uum & formidolosum, qui pulveris tormentarij nidorē ferre non posset, nec tolerare fulmina displosarum machinarum: quæ sane quoties in hostem exonerabantur, ipse subterraneis se testudini- bus, cōcameratisq; locis abdebat, bombaceque suas obthurabat aures. Ferūtur ei Turci prodicionis obtulisse præmium, regni Cy- 30 prij præfecturam: neq; tamen dediticio pepercere, sed tamquam vili mancipio sunt vfi. Capta Guleta, præter aliam prædam, potitus est Sinan bassa quingentis machinis bellicis, cum ingenti tormentarij pulveris, aliarumque bello necessariarum rerum, & an-
nonæ

nonæ copia. Noua quoq; deinde munitio a Turcis occupata fuit, nō tamen multo sine sanguine: capto etiā Serbellonio, qui crudeliter a Sinane bassā tractat' fuit. Hoc modo prorsus eieci sunt Hispani ex Aphrica, intra trigesimum & sextum diem: amissaq; per
 5 summam ignauiam ea, quæ Karulus Augustus in potestatem optimo consilio redegerat, vt securitati Siciliae, regni Neapolitani, totiusque tum Italiae, tum Hispaniae consuleret. Fuerunt autem hæc anno DCCCCLXXXI gesta, cuius initio Veneti certas ob cau- C. 1574
 fas, non consultis, & inuitis adeo, Pontifice atq; Hispano, contra
 10 leges fœderis, pacem cum Sultano Selime II fecerant.

Tunc etiam Corcyræ muniendæ Venetis occasionem præbuit exscensus crudelis in eam insulam Sinanis bassæ, redeuntis ex
 Africano bello. Nam licet ab insulanis ei, placādi hominis causa, cuius præsertim tunc victoris insolentiā norant, munera quæ-
 5 dam offerretur: tamen illis reiectis, immaniter in eos grassatus est. Missi hoc nomine fuerunt in Corcyram quum alij rerum militarium periti, tum etiam Sfortia Palauicinus, Marchio Curtis maioris. Horum consiliis ita tum munitæ cum opido fuerunt arces
 illæ præaltis in rupibus sitæ, vereq; caput inter nubila (quod Ma-
 20 ro dixit) condentes, quas ipsum mare circumfluit: nihil vt equidem viderim aduersus omnem vim hostilem firmitus, nihil inexpugnabilius.

Annus DCCCCLXXXII memorabilis est plures ob causas. Nam C. 1575.
 extincto Sultano Selime II, filius Murates III eius nominis, auspiciatus est imperium, cum ipso huius anni Christiani principio.
 5 Agebat id temporis annum ætatis xxvii. Ante omnia recepto more barbaro strangulari quinque fratres suos, natu se minores, in præsentia sua iussit: quorū minimi ceruicibus & iugulo quum
 pro more neruus adhiberetur, incertum an tenerioris in hunc amoris causa motum, an cōscientia patratae crudelitatis in omnes,
 30 illacrumasse quidem ipsum constat.

Itidem mortuo Scacho Techmase Parthico, successit filius nō primogenitus, Muchemetes Hodabendes; nec Ismail, eius nominis in hac Sophina familia secundus, secundo loco genitus; sed

proximus ab his Haidar Mirises, qui annis aliquot antea patris in regno suprema cum potestate vices gesserat. Is tamen vix xv diebus regno frui potuit, occisus a Sultanis quibusdam, siue proceribus regni, qui eum oderant. Hi deinde secundogenitum Scachi Techmalis filium Ismailem, eius nominis secundum, e carcere productum regno præficiunt. Fuerat enim a patre coniectus in carcerem, propter quorundam procerum delationes, & in eo pluribus annis hæserat. Iam regno potitus, ut animos suorum exploraret, ac præsertim ut cognosceret, quinam essent illi Sultani, quorum impulsu & consilio custodiæ mancipatus a patre fuisset: secretum in locum semet abdit, & quorundam opera, quibus maxime fidebat, mortem suam publicari curat. Eius rei fama diuersos in hominum animis motus, prout adfectus in Ismailem quisque fuisset, excitauit: in aduersariis & hostibus læticiam, in amicis luctum. Hoc modo prodentibus semet inimicis ac delatoribus, illatum ab Ismaile mortis supplicium fuit. Idem non Sultanos dumtaxat sibi suspectos, verumetiam fratres suos omnes, quotquot nancisci potuit, e medio sustulit. Et quia deficiente tunc a Turcis sangiaco quodam Curdo, de quo mox dicturi sumus, aliqui proceres Ismaili auctores erant, ut illum Turcis dederet, ne pax inter vtramque gentem dudum inita seruataque violaretur: non modo consiliis eorum non obsequutus est, verum etiam dendi supplicis auctores, bellicque Turcici dissuasores, pœna capitis, ut proditores, adfecit. Qua hominis seueritate nimia plerique grauitèr offensi, sexto regni mense venenum ei, sororis opera, propinarunt: quo hausto, vitam cum morte commutauit.

C. 1576.

Anno DCCCCLXXXIII, Stephanus Batorius, Somlianus, nobilis Vngarus, ceteroquin heroici vir animi, qui paucis ante annis extincto Ioanni Sigismundo Erdeliano bego, (mortuus enim is fuit an. Christiano MDLXXI, qui Mahumetan^o erat DCCCCLXXVIII) cum onere tributi annui, Sultano Musulmanorum soluendi, successerat; commendatione Sultani Muratis, patroni sui, Poloniæ rex factus est: quum Henricus Valesius Gallus, quem ipsum quoque Poloniæ regno potitum opera sua Murates iactitare solebat, a morte

a morte Karuli fratris e Polonia profugus, de sententia procerum regno fuisset abdicatus.

Eodem anno Scachi Techmasis filius primogenitus, Muchemetes cognomine Hodabēdes, quod Persarū lingua Dei seruum significat, mortuis fratribus, Haidari Mirisæ, atque Ismaili secundo, succedens; licet a natura quietis cupidus esset, inchoatum tamen ab Ismaile fratre contra Turcos bellū prosequi statuit: quod ei filius esset Emir Chan Mirises, magni iuuenis animi, gerendarumque rerum inprimis auidus. Hunc copiis suis supremo cum
 10 imperio præfecit. Causæ belli variæ fuerunt, quas paulo altius heic repetemus, nusquam ab aliis hætenus ita proditas. Operam enim dedimus, ut in ipsa Turcia certi aliquid de rebus hoc bello gestis cognosceremus a fide dignis hominibus, spretis vulgo iactatis, perque litteras sparsis hinc inde rumusculis, & rerum nouarum
 15 nuntiis.

Ismaile Scacho superstite, quidam sangiacus natione Curdus, cui nomen Abdallas begus, quum quasdam ob causas in suspicionem venisset, imperante Sultano Selime II, patre Muratis III, euocatus fuerat a Sultano Selime, sub alio prætextu, qui barbarorum mos est, ad Portam vti se conferret. Paruit Sultani mandato
 20 Curdus, nullius sibi culpæ conscius, & Hadrianopolim ad Sultanium Selinem venit. Mādat Selimes, ut captus in carcerem conjiceretur. Solet hoc fieri, quum magnæ auctoritatis vel familiæ viri ad præhendendi sunt, per Zausiorum bassam, qui præest aulicis
 25 nobilioribus, quibus Sultanus Musulmanorum vtitur, quemadmodum principes nostri Commissariorum variis in rebus expediūdis opera. Dum Zausiorum bassā sangiacū hūc Curdum Hadrianopoli præhendere suis cū Zausiis conatur in Sultani Muratis II messita, Curdus se cum suis defendēs, ipsum ibidē interficit,
 30 ceteris partim occisis, partim vulneratis. Hac de causa Selimes ei, cum omnibus suis, ceruices amputari iussit. Quum illo iugulato, fratris eius filius successionis iure sangiacatū ipsius possideret: quidā alius adgnatus adita Porta Osmanica, partim oblati, partim promissis ingentibus donis tam ipsi Sultano, quam cōsiliariis.

eius, quos Vezires adpellant, adgnati sui sangiacatum impetrauit. Citatus alter ad Portam, qui rem omnem intellexisset, sibi que metueret, ne absque culpa sua ferret eandem poenam, qua patruus adfectus fuerat: deuitata profectio ad Portam, quasi de Sultani Selimis obtinenda gratia desperans, in Parthiam profugit ad Scachum Ismailem secundum, qui tunc rerum apud Parthos potiebatur. Sciendum vero, sangiacos illos Curdorum, licet imperio Sultani Osmanidæ contineantur, non tamen ita præfici, quemadmodum alij sangiaci solent: sed similes esse Vaiuodis, siue Palatinis, & præsidibus Erdelij, Valachie, Moldauiae; quos oportet esse filios procerum, in ipsa regione patria natos, & a suis optimatibus ac populis electos. Curdi vero haud dubie ducunt originem a Chaldaeis & Mesopotamiae populis. Nam in hodiernum usque diem multi Curdorum principes reperiuntur in regione Bagadatis, quæ Babylonia veteribus est, & Carahemidæ, quæ Amida, & in Diarbekir siue Mesopotamia: quarum regionum populi Chaldaei sunt & Assyrij Wano & Scheherezuli vicini, ac Persarum ad fines usque se porrigentes. Præterea constat, Arabes hodieque Chaldaeam vocare Keldan, quam Persæ cum Osmanicis Curdistanium, hoc est, regnum Curdorum adpellant. Et omnes isti populi sectæ sunt Mahumetanæ. Quum igitur ad Persas sangiacus ille Curdus, de quo diximus, se contulisset: non modo perhumaniter eum excepit Ismail Scachus, verum etiã omnẽ suam opem illi ad recuperandam auitam patritamq; ditionẽ obtulit. Husreues autem bassa, qui Wani finitimæq; regionis tum beglerbegus erat, ceteriq; sangiaci limitanei, qui ad beglerbegatum ipsius pertinebant, quum hæc res intellexissent: damnum Persicis finibus per excursiones inferre ceperunt, quod diceret, Ismailis Scachi culpa mutuam pacem violatam esse, qui Sultani Musulmanorum fugitiuos & perduelles suam in tutelam contra pacis leges recepisset, eisq; decreuisset opitulari. Hoc belli grauiissimi, quod hætenus inter Persas & Turcos geritur, exordium fuit.

Accedebant & aliæ causæ, præsertim ex superstitionum discidiis, vanaq; somniorum obseruatione, cui gens Turcica nimium quantum

quantum obnoxia est, collectæ. Nam ante triennium per Anatoliam passim aliquot illorum millia, qui sacris Turcicis, eorumque disciplinis ac studiis incumbunt, (Schophthalmarios ipsi dicunt) sese commouerant, ac Persarum siue Sophinorum religionem Turcicis opinionibus anteferre se professi fuerant: adeoque longius ea secta cottidie serpendo, tantum incrementi sumserat; ut etiam Constantinopoli reperirentur, qui eam probarent. Somnia vero fuerunt huiusmodi, quamuis apud Turcos necdum certo constet, an Sultani Muratis hæc fuerint, an eius sacerdotis, quem Sultani sui Scheichem Turci vocant. Creditum tamen a pluribus, ipsimet Sultano Murati oblatum fuisse somnium prius, & alterum Muratis Scheichi: quo nomine veniunt certi sacerdotes, pro viris sanctis apud ipsos habiti. Quippe per quietem stare sibi visus est in medio mundi, sub arbore maxima, cuius essent rami duo, longissimum ad intervallum exporrecti. Nam alter ad extremos solis orientis, alter ad occidentis fines extendebatur. Præterea sibi visus est conspici serpentem magnitudinis immensæ, quem ab oriente profectum, & ad se prouolutum, fuisse, quem manu teneret, interfecerit. Hoc somnio non nihil commotus, & exporrectus fuit. Prius vero, quam ad explicationem alterius somnij accedamus indicandum lectoris causa venit; Mahumetanos, ultra quatuor Mahumetis socios, quorum nomina sunt, Ebubekir, Omer, Osman, & Alis, (& fuere Mahumetis hi successores, ac propagatores Mahumetanæ superstitionis) alios quatuor eximios Imamos siue Doctores venerari: quorum primum Ebuhanifem, propterea quod supremum inter hos locum obtineat, Imamum azemem siue Doctorem summum adpellare solent: alterum vocant Imamū Malichim, tertiū Imamum Schaaaffim, quartū Imamum Achmetem Henbelim. Hi quatuor siue doctores, siue sacerdotes, Persis infestissimi fuerunt: ac vicissim magno Persis est in pretio Scheiches Haidar, auctor religionis ipsorū hodiernæ, quæ extreme Turci detestantur. Quū igitur obdormiisset, videre sibi visus est prope portā paradisi Ebuhanifem, quem (vri modo diximus) Imamū azemem vocant, hoc est summū siue sacerdotem siue

pontificem. Is compellato Sultani Muratis Scheiche vel viro illo religioso: Abi, inquit, ad Chalifen terræ, (hoc est, ad vicarium siue successorem prophetæ Mahumetis. Nam persuasi sunt Osmanici, principem suum esse Chalifen huius sæculi) eique dicit, Imamum azemem hoc ipso die, quum egredi e paradiso vellet, Scheichem Haidarem ante paradisi fores inuenisse: quem proelio adortus, non modo vicerit, verumetiam occiderit: adeoque sectam ipsius nunc finem habituram. Hortaberis ergo Chalifen, ut aduersus hæreticos arma capiat: quos auxilio diuino superabit, deque facie terræ dissipabit.

Recitatis duobus hisce somniis, primū Sultani Muratis Scheiches sic interpretatus est, ut diceret medium mundi significare sedem ipsius Sultani Muratis imperialem: & arborem cum duobus maximis ramis, denotare amplitudinem imperij Sultanici. Per serpentem intelligi hostem ipsius orientalem, hoc est Scachū Persicum: quem bello superaturus sit, & occisurus, eiusque regnum adiuncturus Osmanidarum imperio. Consimiliter etiam per id, quod Imamus azemes proelio Scheichem Haidarem adortus vicerit, futurum significari; ut Persarum hæresis, vna cum omnibus, qui eam sectarentur, vsque adeo dissipetur & aboleatur: nullum ut ipsorum vestigium futurum sit reliquum. Præterea Sultanum Osmanidam futurum mundi totius Chalifen ac dominatorem.

Hoc modo quum vtrumque somnium Scheiches interpretatus esset, voluit Sultanus Murates etiam Hoggia sui (sic apud ipsos vocantur, qui nostris sunt presbyteri) iudicium audire: cui statim ea placuit interpretatio. Neque defuere, qui dicerent, secretum quemdam inter hunc Hoggiam Scheichemque consensum mutuumque de persuadendo Sultano pactum interuenisse. Solus Mechemetes bassa vezir azemes, quem supra Selimis regum fuisse diximus, & qui deinceps anno Christiano 1579 domi suæ, quum omnibus adeundi se facta copia ius diceret, nequiter a deruisio quodam interfectus fuit; auctor eius belli esse noluit, quod libere consulenti se Murati diceret, nequaquam Persis

sis bellum inferendum, qui iam tot ab annis pacem Osmanidarum cum gente coluissent. Rationibus & argumentis aliis adiungebat elegans, quod Græcis & Turcis vsitatum est, prouerbum: Caudam serpenti, qui dormit, non esse calcandam: ceteroqui futurum, ut excitatus, capite sursum erecto, terribiliter pungat. Ad summam, bellum hoc Mechemetes bassa modis omnibus dissuadebat.

Addendum & hoc, ut odia gentis vtriusque mutua rectius intelligantur, Persas inimicissimos esse tribus Mahumetis prophetæ sociis, Ebubekiri, Omeri, & Osmani: studiosissimos autem quarti, videlicet Alis. Idem Persæ tradunt, angelum Gabrielem, quum ex cælis in terras portaret Alcoranum, (quo libro Mahumetanorum lex continetur) Ali reddendum, errore quodam eum Mahumeti obtulisse: Deumque, velut ea re nequaquam offensum, qui Mahumetem quoque tali dono gratiaque dignum videret, plane nihil obloquutum esse. Præterea dicunt iidem Persæ, primam uxorem Mahumetis, cui nomen fuerit Aische, numquam fuisse castam. Immo prophetam Mahumetem, qui se putaret inuenturum virginem, ac pudicam, reperisse plane contrarium. Addunt etiam, quod extincto propheta Mahumete, quum Alis, propinquus & gener eius, electus fuisset Chalifes siue vicarius & successor ipsius; Ebubekir fauore malignorum quorundam adiutus, per iniuriam, contra factum a propheta testamentum, se constituerit Chalifen. Idem post ipsum, reliquos etiam duos, Omerem & Osmanem, factitasse. Alim interea quadam in spelunca semet abdidisse, donec omnes ordine morerentur, atque ita tandem eis successisse. Quum ergo tres isti contra supremum elogium testamenti, præceptumque prophetæ Mahumetis deliquerint: nullam iis Persæ fidem adhibent, quæ a tribus illis vel tradita voce, vel litterarum monumentis prodita sunt. Immo ubicumque libros ipsorum & scripta reperiunt, confestim flammis exurunt, & crudeliter in eorum observatores animaduertunt. Idem Persæ Scachum siue regem suum adorant, & ita venerantur, ac si Deus quispiam terrenus esset. Non etiam quinque in-

terdiu noctuque precari solent, Osmanicorum more; sed semel dumtaxat. Ad summam, sectatores sunt religionis a doctore quodam eis traditæ, cui nomen fuit Scheiches Haidar: & quidam ex ipsis alterius quoque doctoris vestigiis insistent, quem Imamum Harustim adpellant. Hi duo doctores vel Imami, exstiterunt in 5 vrbe Persarum Reza, quo tempore vixerunt Erdebil, Vsumchafanis Scachi Persarum gener, & Scachus Ismail, eius nominis primus, Erdebilis filius, Vsumchafanis ex Martha filia nepos. Quumque doctores hi tam concionando, quam scribendo, ea proposuissent, quæ diximus: duo illi principes, Erdebil & Ismail, pater 10 & filius, eorum doctrinam sectamq; probarunt & amplexi sunt. Ac filij quidem Ismailis, cognomento Sophini, ea felicitas fuit: ut nouæ religionis, quam Sophinam vocarunt, fama confluentibus ad ipsum paruis initio, deinde maioribus hominum copiis, tandem præliis victos Persarum reges, Iacupem auunculum 15 suum, eiusque filium Aluantem, occiderit; ac sibi regnum subiecerit, ad posterum etiam dignitate regia in hunc usque diem propagata. Nihilominus illi duo Persarum Imami siue doctores, Haidar & Harustis, non Osmanicorum dumtaxat, verumetiam aliorum Mahumetanorum execratione damnantur, tam in Barba- 20 ria vel Aphrica, quam in Keziis bassæ latissimo imperio, qui magnus Tatarorum Chan Chitainus vulgo dicitur. Has omnes igitur ob causas adeo Persis infesti sunt Osmanici, ut horum Mu- phtis, hoc est patriarcha vel summus pontifex, hanc de ipsis sententiam tulerit: Gratius nimirum, & acceptius esse Deo, religio- 25 nis Mahumetanæ causa Persam vnum occidi, licet professione Mahumetanus sit; quam si quis 100 Christianos, a Mahumetanis in religione prorsus dissidentes, interficiat. Denique constat id temporis, quum illustris & generosus Cæsaris Christianorum ad Portam Osmanicam orator, Dauides Vngnadius, Baro Son- 30 neccianus, Constantinopoli discessurus, & Sultano Musulmanorum valedicturus erat, eandem ob causam legatum etiam Persicum ad Diuanum se contulisse. Hunc paullo serius adueniens orator Cæsaris nostri locum primum, sibi debitum, occupasse conspi-

conspicatus: in salutato Sultano, discessurus erat. Sed Mechemetes bassa Vezirazemes, cuius mentionem fecimus, ea re animaduersa: Persam, licet Mahumetanum, inferiore loco sedere iussit. Vnde paret, apud Turcos pluris Christianos religione diuersos, quam Persas Mahumetis cultores fieri.

Expositis belli causis & initiis, & plenius quidem ac verius, quam antehac præstitum a quoquam sit, cuius quidem labor in publicum exierit: nunc ad ipsas bello gestas res accedamus.

110 Dictum superius, inchoatum fuisse bellum sub Ismaile secundo, Scacho Persarum: quo non multo post mortuo, licet frater & successor in regno Scachus Muchemetes Hodabendes ceptum a fratre bellum prosequi decreuisset: tamen ut eo paratior accederet, aliud agendum, & aliud simulandum duxit, regno præsertim non ita pridem adito, nec satis adhuc compositis rebus, quas Ismailis temeraria crudelitas non parum perturbabat. Itaque moderationem quamdam præseferens, qua turbis inter vtramque gentem nuper exortis remedium adferre cuperet: legatos cum litteris ad Sultanium Muratem misit, quibus 210 significabat, numquam se fratris in abrumpenda pace consilium probasse: sed in primis hoc semper desiderasse, uti semel inter vtramque familiam constituta, totq; iam ab annis culta pax & amicitia mutua, perpetuo conseruaretur.

Ab altera parte Murates, qui veram crederet expositionem ac declarationem indicatorum somniorum, & citra intermissionem ad inferendum Persis hæreticis bellum accenderetur a prædictis Scheiche atque Hoggia, flocci legationes ac litteras Scachi Muchemetis faciebat: adeoque vix auditis legatis imperabat, ut numerosus ac præpotens cogeretur exercitus. Accedebat impulsor alius, nec minus acer, Hufreues bassa Wanensis: qui cottidie veredarios cum litteris Constantinopolim 330 missitabat, per quas litteras Sultanium Muratem certiore reddebat, reapse Persas pacem non expetere: sed dicis dumtaxat causa, litteras & legatos ad Portam misisse, quo scilicet

moram interponerent, seque gerendo bello rebus ab omnibus instructiores efficerent.

C. 1577. Anno Mahumetano DCCCCLXXXIII Scachus Muchemetes cum iis populis, quorum imperator longe omnium toto terrarum orbe potentissimus, Vlu Chan Chitainus, & Kezies bassa cognominari solet, foedus iniit, eosque sibi bello contra Turcos gerendo socios adiunxit: tametsi maiores ipsius continua cum eis bella gessissent. Licet enim & ipsi Mahumetani sunt, tamen quibusdam de religione sententiis a Persis discrepant. Habuit etiam præter hos, complures ex ipsis Turcis non parvæ auctoritatis auxiliares, qui ab aliis Turcis Osmanicis in religionis opinione diffidebant, & ad Sophinos inclinabant. Denique non exiguas a Georgianis quoque copias impetrauit, qui antiquitus Iberi dicebantur, & religionem Christianam hodieque profitentur, non nihil tamen a Græcis & nostris dissidentes. Principibus diuersis parent, & animis ad Persas propendunt, quibus hoc bello plurimum profuerunt.

Ex aduerso Sultanus Murates exercitui suo longe amplissimo, quo contineri credebantur hominum ad ducenta millia, Mustapham bassam supremo cum imperio præfecit, cuius immanitas ac perfidia bello Cyprio nobilitata fuerat. Is die Vinen-

C. 1578. sis Aprilis, anno DCCCCLXXXV, Constantinopoli discedens maximo cum Portæ procerum comitatu, qui honoris eum causa deducebant, Iscodaram transmisit. Inde ductis ad hostium fines copiis, quum sub initium Augusti mensis eo peruenisset: Georgianorum res per summam crudelitatem agere, ferre cepit. Inter hos erat femina quædam princeps, quam vulgo vetulam vel annosam vocabant. Ea quum de potentia Sultani Muratis accepisset, sub fide publica filios duos ad Mustapham bassam misit, ut subiectionis & obœdientię signum erga Sultanium Osmanidam ederet. Illi quum primum ad Mustapham tyrannum venissent, mox ab eo, viro scilicet astuto, nulla datæ fidei ratione habita, quam more suo tam erga Christianos, quam Mahumetanos, prohibitu solebat violare, Constantinopolim ad Sultanium Muratem mittun-

mittuntur. Simul ab ipso certior Murates redditur, numquam
 ditionem principis annosæ, matris eorum, sub Muratis iugum,
 venturam: ni vel vterque, vel alteruter dumtaxat ad amplecten-
 dum religionem Musulmanorum permoueatur. Qua quidem in
 5 re tam diu laboratum fuit ab Osmanicis, vt tandem minor natu
 frater musulmaniffaret anno DCCCCLXXXVI, die xxv mensis Iu- C. 1579.
 nij: cui propterea paterna maternaque ditio cum hac lege con-
 cessa fuit, vt eam titulo beglerbegatus, beneficio Sultani Mura-
 tis possideret. Est autem ea regio Tschildiri Tiphlisioque con-
 10 termina. Maior natu frater in retinenda religione Christiana con-
 stantem se præbuit, ac tametsi multum precibus, promissis, mi-
 nis denique formidabilibus tentaretur: numquam tamen addu-
 ci potuit, vt fidem Christianam desereret. Vnde factum, vt ipsis
 Constantinopoli profectis eodem anno DCCCCLXXXVI, die xv
 15 mensis Augusti, simul ac reuersi fuissent in patriam, frater hic
 Christianus confestim exspiraret: de cuius morte diuersæ fuerūt
 hominum opiniones, aliis a fratre venenum ei datum in itinere
 perhibentibus, aliis pro certo adfirmantibus, id ei propinatum
 fuisse Constantinopoli a Turcis, arte tali paratum, vt ad certum
 20 terminum paullatim hominem exstingueret.

Ad Mustapham vero bassam vt redeamus, iter is suum & ex-
 peditionem prosequens, post varios conflictus & pugnas, quibus
 modo cum Persis, modo cum Georgianis, insigni exercitus ia-
 ctura congressus fuit: (mense quidem Augusto primi statim an-
 25 ni, Toemaces Sultanus, Reuani dominus, qui Scacho Muche-
 meti militabat, vno prælio Turcorum xvcio cæcidit) tandem
 Tiphlisium cepit in regione Georgianorum, ciuitatē finitimam
 ditioni principis Simonis, & Leuentis begi, qui & ipse princeps
 Georgianus est. Accidit hoc anno Mahumetano DCCCCLXXXV, C. 1578.
 30 mense Septembri.

Posteaquam redacto in potestatem Tiphlisio beglerbegum
 præfecisset, ac dephterdarum siue Rationalem, vel quæstorem:
 flumen quoddam suis cum copiis transmisit, quod ab aliis Ares,
 ab aliis Carasu, id est Aqua nigra vocatur propterea, quod im-

petu veloci fluat, & profundum sit. Dum id flumen transijce-
 ret, vno dumtaxat die xviii^o suorum amisit, quos vorticosus
 amnis, præter equos, camelos, & mulos, absumsit. Aiunt hunc
 amnem disterninare Mediam, hoc est Siruanum, a Georgia-
 na. Transiectis copiis, iter suum direxit versus eam ciuitatem, 5
 quæ communi nomine cum ipsa regione Siruanum dicitur, il-
 laque nemine resistente potitus est: quod Persæ facultates suas
 omnes auexissent, totamque viciniam ferro & igni vastassent.
 Istic quoque beglerbegum, cum dephterdaro, constituit. Et ci-
 uitas ea totius Mediæ metropolis est. His rebus gestis, ad xxv 10
 dies ibidem Mustaphas hæsit. Inde rediturus Arzerumen, su-
 prema cum potestate ducem limitum & exercituum Mediæ, ve-
 ziremque Portæ creauit Osmanem bassam, qui post etiam ve-
 zir azemes Osmanicæ Portæ factus est: relicto ei satis magno Ge-
 nizarorum, aliorumque militum numero, cum sufficiente tor- 15
 mentorum bellicorum, rerumque ad ea necessariarum, & an-
 nonæ copia. Quibus omnibus ita constitutis, cum reliquo Mu-
 staphas exercitu Arzerumen se contulit, Armeniæ maioris ci-
 uitatem, quæ sex dierum itinere Trapezunte distat. Apud Ar-
 zerumen alius est beglerbegus, & dephterdarus Sultani Osma- 20
 nidæ.

Posteaquam huc reuersus fuisset Mustaphas bassa, Muche-
 metes rex Persicus numerosum misit exercitum aduersus hostes,
 Siruani relictos: quibus inter se prælio congressis, victus fuit Sir-
 uanensis beglerbegus, omnique cum exercitu cæsus. Persa tam 25
 insigni potitus victoria, triumphabundus ad ciuitatem Sirua-
 num properat, eamque paucissimis diebus obsessam recuperat.
 Osman bassa, qui ante prælium hoc ad urbem erat, quum pri-
 mum de morte beglerbegi, & exercitus clade nuntium accepit:
 quod iam præ oculis obsidionem Siruani, suumque videret in- 30
 teritum, nocte quadam cum paucis suorum versus Temirca-
 pim, hoc est Portam ferream, siue Derbentum, aufugit. Id situm
 est ad mare Caspium, quod ipsorum lingua Beherculzum, siue
 Culzum denizi dicitur.

In hunc modum recepto Siruano, res a Turcis relictas Persæ diripiunt, muris Siruanum nudant, propugnacula cepta diruunt, regionem cum incolis ab Osmano iugo liberant, qui maiori ex parte sunt Armenij, reliqui legis Mahumetanæ sectatores: tam Osmanicæ, quam Persicæ superstitionis. Osman vero bassa quum Temircapim venisset, astute sibi Schemhalim Chanem, hoc est regulum siue principem Derbenti, amicum reddidit, addictum Mahumetanæ Osmanicæque sectæ, Persis infestum, natione Tatarum: cuius & filiam duxit uxorem, quæ post
 10 instinctu mariti patrem veneno sustulit. Id factum ab Osmane perhibent duas ob causas. Primum, quod vereretur, ne successu temporis eum focer ipse de medio tolleretur. Deinde, ut in potestatem redacta munitione Temircapina regioneque focer, patrocinio Sultani sui Osmanidæ se traderet, quod etiam reapse
 15 fecit. Quippe mortuo Schemhali Chane, Osman bassa solus & absolutus princeps mansit in ditione focer, nemine prorsus impediante. Confestim vero per Capham, quæ inter Tatariam Moscouiamque ad septentriones sita, Circassiam versus meridiem habet, ablegatis veredariis, cum litteris ad Sultanium Osmanidam Muratem, eius se fidei potestatique totum dedidit & commendauit: simul exponens ea, quæ ab se gesta fuissent: ac petens, ut siquidem non de illius dumtaxat loci ac ditionis, verum etiam de totius Caspij maris, Moscouiæ, Orientalis Indiæ, Samarcandæ Chorasani & Chilanis, Persicarum regionum,
 25 imperio summo cogitaret: primo quoque tempore sibi exercitum, pecunias, annonas mitteret. Sultanus Murates lætis hisce nuntiis permotus, quum alias ei res necessarias curauit, tum etiam L X C I O Tatarorum misit, cum duobus fratribus eius Tataricæ regis, qui deinceps anno D C C C C X C I ab Osmane
 30 bassa strangulatus fuit. Et hæc quidem anno belli primo gesta fuerunt, nimirum D C C C C L X X V: quo Turcorum tam in præliis, quam com meatibus inopia, periisse supra L X X C I O constat.

C. 1584.

C. 1578.

C. 1579. Hieme vero exacta, quum æstas anni DCCCCCLXXXVI ad-
petiisset, auxiliaresque copix cum pecuniis ad Temircapim ac-
cessissent: solitis in Siruani fines excursionibus Osmanici ex ar-
ce Temircapina hosti damnum inferebant. Ea res ingenti cum
Persis prælio causam præbuit, quo Tataři ad internicionem, v- 5
na cum altero Tataři regis fratre, cæsi deletique fuerunt; alte-
ro fratre viuo ab hostibus capto. Osman ipse bassa cum paucis-
simis suorum vix saluus euasit. Quumque perexiguas sane co-
pias aduersi prælij casus ei reliquas fecisset, more latronum Tur-
cicorum cottidie vicinas sibi ditiones prædis agendis infestare 10
cepit, nullo nec amicorum, nec hostium discrimine ratione-
que habita: quibus ex rapinis & ipse victitabat, & suos alebat,
subinde se cum eis, si hostis immineret, ad indicatum castellum
recipiens. Et perhibetur eius castelli situs natura munitissimus
esse, cui quum manum quamdam Genizarorum sclopetis v- 15
tentium imposuisset, cum machinis aliquot campestribus & fal-
conetis: in loco tantopere a natura munito, contra nudos & in-
ermes illos populos, qui nec oculis suis toto vitæ suæ tempo-
re tormenta bellica sclopetosque vidissent, nec auribus eorum
fulmina percepissent, adeo se tutum, ipsumque castellum in- 20
expugnabile reddidit; vt sibi metipsi monarcha quidam esse vi-
deretur.

Ab altera parte prædictus bassa Mustaphas hunc rerum suc-
cessum cōspicatus, nihil omnino per hiemem anni DCCCCCLXXXV
C. 1578. gessit, ad Arzerumen cum copiis hærens, vtī superius indicaui- 25
mus. Sub initium vero sequentis æstatis, anno DCCCCCLXXXVI,
C. 1579. ad fines Persicos exercitum duxit, diuersisque præliis modo cum
Persis, modo cum Georgianis cōfligens, inferior semper, insigni
cum suorum clade, discessit.

Eodem anno Carseum muniuit, locum ab Arzerume versus 30
Reuanum, quatuor dierum itinere distantem: eiq; beglerbegum
& dephterdarum præfecit. Consimiliter ad Tschildirim, sitam
in Georgianæ limitibus, alium beglerbegum cum dephterdaro
constituit.

Misit

Misit etiam hoc anno cum classe Sultanus Murates Vluza-
lim bassam, præfectum maris, in Mengreliam, regionem po-
pulorum Colchidis, ut iis in locis munitionem ædificaret. Huic
absolutæ beglerbegus ab eo datus fuit, ac dephterdarus. Ipsi lo-
5 co nomen est Fassâ. Curavit autem Fassam Sultanus Mura-
tes exstrui, ut iis in locis aperiret iter brevius ac securius: quo fa-
cilis in Georgianos duci copiarum possent, & iis ab illa parte de-
bellatis ac subiugum missis, tanto commodius ultra Temircapim,
ad inferendum Siruano bellum, iri. Non multo post ta-
110 men, quam inde maris præfectus Vluzalis cum milite classe-
que discessisset: Fassana munitio penitus ab hoste diruta, vasta-
taque fuit.

Quam parum prospere bellum a Mustapha bassa gereretur,
adfluctis misere militibus, ob annonæ pænuriam, & immani-
115 ter grassantem in castris pestilentiam: litteris Sultani Muratis A-
masiam, ut istic hibernaret, concedere iussus fuit. Ille tamen ni-
hilominus in Arzerume cum reliquiis exercitus hac hieme sub-
stitit, maiori militum parte propter egestatem, luis contagio-
sæ vim, & imminens hibernum frigus, dilapsa: domumque
210 beglerbegis etiam reuersis, quum nihil in hostem recte geri pos-
se cernerent.

Interim Persa Casmino, quæ altera penitiorque imperij e-
ius est regia, Tebrisium cum copiis proficiscitur. Ibi quum de
dispersis hinc inde, profugisque Turcis, certior factus fuisset; in
215 hosticum procurrit, ingentique præda onustus, in hiberna mi-
litem & ipse dimittit. Hac Persarum excursionem cognita, ve-
ritus Murates, ne hostis progrediretur ulterius: continuo Mu-
staphæ per litteras imperat, ut omni cum exercitu semet ad Per-
sarum fines denuo conferret. Is vero nihil horum fecit, quod
30 iam de Persarum abitu per exploratores intellexisset: & cetero-
qui si maxime copias in hostem ducere voluisset, nihil potuif-
set efficere, propter contumaciam exercitus, qui prorsus dicto
non erat audiens. Immo consultatum aliquando constat in ca-
stris de necando Mustapha, cuius in eum odij causæ in primis

erant, inexplēbilis quādam auaritia, supinaque secordia in procurandis annonis, & aliis militum commodis: vnde factum fuerat, vt enectis fame pesteque militibus, castra modo non exhausta conspicerentur. Has ob causas a Sultano Murate reuocatus ad Portam fuit Mustaphas, & in eius locum successus Sinan bassa: quem supra commemorauimus Guletam & Aphricæ maritimæ siue Barbariæ possessionem Hispanis eripuisse. Fuit confestim huic imperatum, vt primo vere semet ad expeditionem Persicam, rebus ab omnibus egregie paratus & instructus, adcingeret.

Mustaphas interea semel atque iterum arcessitus, de signis minime dubiis iram Sultani Muratis, & odium, ex militum delatione, depræhendebat: accedente præsertim conscientie morsu, ex officiis in exercitu pecunia venditis, aliisque criminibus. Quippe tanta supremi apud Turcos militum ducis, qui Ser asker apud ipsos dicitur, auctoritas & potestas est: vt non solum officia militaria minora maioraque pro arbitrio lubituque suo conferre, verum etiam Portæ vezires creare possit: quemadmodum & supra narrauimus, Osmanem bassam ab hoc ipso Mustapha supremam ad illam dignitatem hoc euectum bello fuisse.

Quum igitur ob hasce causas vereretur insidias sibi strui, diligenter ac mature sibi cauebat. Mittitur in castra denique iussu Muratis Capiziliorum Kihaias, qui ianitorum præfectus est, cum aliis quindecim Capizilariis siue ianitoribus. Huic a Sultano Murate diuersæ datæ fuerant litteræ siue mandata, quibus ad expediendum negotium sibi commissum, prout ferret occasio, prudenter vteretur. Vnæ sic erant scriptæ, vt ipsi Mustaphæ, per occasionem hanc strangulando, redderentur. Alteræ Sultani mandatum continebant, ne qua missis ab se hominibus hisce vis inferretur, quo minus id, quod ipsis ab se iniunctum esset, exsequerentur. Tertiæ diuersam ab vtrisque sententiam, vt paullo post apparebit, complectebantur. Erant castra Mustaphæ tripertita. Quo factum, vt vbi Kihaias in castra venisset,

venisset, ab vnis ad altera tertiaque vicissim perduceretur, nec tamen in Mustaphæ bassæ conspectum, varias ipso causas prætexente, admitteretur. Tandem quum Mustaphæ colloquium serio posceret, quodam a Mustapha descripto circulo, intra
 55 quem nemini liceret ad ipsum accedere propius: ex interuallo fuit admissus, dispositis vndique satellitibus armatis: quod procul dubio suboleret, quidnam ea sibi legatio vellet. Ex altera parte Capizilariorum Kihaias & ipse Mustaphæ mentem animaduertens, mandatum tertium profert, quo Nischanzim Mu-
 100 staphæ, qui nostro vocabulo cancellarius est, ac dephterdarum, qui Rationalis & quæstor, nomine Sultani Muratis sibi dedi postulabat. Ibitum mirifice tergiuersari Mustaphas, & Cretensium (quæ vocant) effugia quærere. Sed quum acriter vrgeretur, & aliud in hoc tempore nullum huic rei remedium inueniret: hac condicione dediturum se suos promittit, si
 155 de ipsorum vitæ incolumitate caueretur. Qua condicione admissa, dediti & Constantinopolim abducti fuerunt ambo, & in Iadiculam siue septem turrium arcem, in qua Sultani Musulmanorum thesauri recondi solent, inclusi: velut ibidem singulari cum seueritate de omnibus Mustaphæ bassæ factis exami-
 200 nandi.

Mustaphas denique Constantinopolim 1 x die mensis Aprilis ingressus, anno D C C C C L X X X V I I, placato nonnihil Sulta- C. 1580.
 no Murate, si non ex animo, saltem per simulationem; suos il-
 25 los homines, Nischanzim ac dephterdarum, custodia liberat. Ac licet a conspectu & colloquio Sultani Muratis arceretur, tandem tamen aliquam largitionibus immensis, quæ nihil non apud barbaros efficere possunt, gratiam redemit.

In eius locum diximus suffectum fuisse Sinanem bassam. Hic
 30 enim prius, quam vezir azemes, & supremus bello Persico gerendo dux, a Murate declaratus fuisset; quoties ad Portam rerum infeliciter aduersus Persas gestarum nuntij venirent, Sincniis artibus vtens, per summam arrogantiam dictitare solebat: se, si belli dux amplissima cum potestate designaretur, penetra-

turum vel ad intimam Scachi Persici regiam Casminum, indeque regem viuum in potestatem redactum Sultano suo missurum. Hi Sinanis bassæ sermones quum Sultani Muratis ad aures peruenissent, adeo placuerunt: ut eum Sultanus parare se iuberet, quod futurum esset, uti summo cum imperio contra Persas mitteretur. Sinan hoc non contentus, tantum efficere præterea Sultanae commendatione potuit: ut Murates diceret, siquidem præstaret id, quod toties se præstiturum recepisset, omnino etiam se dignitatem ei veziris azemis, hoc est, supremi consiliarij Portæ, concessurum.

Posteaquam ergo Constantinopolim Mustaphas adpulisset die ix mensis Aprilis, uti dictum est supra: Sinan eodem adhuc mense contra Persas ire iussus fuit. Nullus id temporis Ottomanicæ Portæ vezir azemes erat, extincto nimirum Achmete bassa, qui occiso domi suæ a deruisio quodam Mechemeti bassæ, quemadmodum antea narrauimus, successerat: paucisque mensibus hoc fuerat officio functus. Vacantem vezirazematum Mustaphas bassa non tantum ambiebat, verumetiam spe prope certa sibi pollicebatur: partim, quod inter vezires ordine proximus esset ab Achmete bassa vezirazeme, nuper mortuo: partim, quod ætatis esset prouectioris, humanarumque pariter ac bellicarum rerum maximum haberet usum. Sed ista spes hominem plane fefellit. Quippe Sultanus Murates Sinani bassæ Constantinopoli profecturo, per Capizilariorum Kihaiam sigillum suum imperiale, cum dignitate veziris azemis, pro more misit.

Discedit ergo Sinan ab vrbe xxv die mensis Aprilis, quum Muratis manum osculatus, quod valedicentes facere solent, acinace magni pretij cinctus ab eo fuisset, vexillumque prætorium, cum equo generoso, accepisset. Ad eum ex Anatolia tota passim confluxere militum copiae, Tataro quoque noua subsidia parante.

Quamquam vero melius administrare bellum hoc cupiebat Sinan bassa, quam factum a Mustapha fuisset: tamen propter:

pter absumtorum inedia pesteque militum paucitatem, nihil
 admodum memoria dignum efficere potuit: nisi quod in Geor-
 gianorum limitibus duos beglerbegos, cum duobus dephter-
 daris, constituit: alteros ad Sochumam, alteros ad Batinum. Ea
 5 ciuitatum in iis finibus nomina sunt. Beglerbegatus tamen il-
 li non magno aestimandi veniunt. Plures nimirum in iis locis li-
 mitaneis beglerbegatus instituti fuere, quam sangiacatus. Idem
 Sinan bassa, quum aliquando regionem Curgginorum, id est
 Georgianorum ingressurus esset: grauem suorum cladem ex-
 10 pertus fuit, multis ibidem machinis etiam bellicis relictis. Et a-
 lio tempore, quum Tiphlisium, quod ab hostibus obsidebatur,
 auxiliares copias atque pecunias mitteret, tanto cum impetu a
 Persis & Georgianis inuasus fuit ipsius exercitus: vt omnibus
 rebus amissis, prope nullus ex eis saluus ad castra Sinanis reuer-
 15 teretur. Quo factum, vt intra Tiphlisium obsessi Turci dira fa-
 me, gustatis etiam canum muriumque carnibus, exstingue-
 rentur.

Die quarto mensis Augusti, anno D C C C C L X X V I I, Con- C. 1580.
 stantinopolim venit a Scacho Persico missus orator, Maxudes
 20 Chan, qui regis sui nomine Sultano Murati componendæ pa-
 cis auctor esset. Magnifice a Mustapha bassa, & aliis Portæ pro-
 ceribus, exceptus fuit.

Eiusdem mensis die sexto moritur Mustaphas bassa, quum
 biduo dumtaxat antea morbum contraxisset ex esu melopepo-
 25 num auidiore, quibus aquæ saccaro dilutæ (Turcis ea Zerbe-
 tum dicitur) copiam largiorem superinfuderat. Plerisque pu-
 tabatur ipsemet sibi mortem adiulisse, sumto præterea veneno,
 metu supplicij: quod vereretur, ne priores ad causas, ob quas
 Sultani Muratis indignationem incurrerat, accedente Persici
 30 oratoris accusatione, de suppressis aliquot regis sui legationi-
 bus, magna cum infamia vitæ periculum adiret. Constans qui-
 dem id temporis erat fama per vniuersam Constantinopolim,
 futurum, vt strangularetur. Facultates mortui fisco fuerunt illa-
 re, portione quadam nepotibus relicta, qui tunc adhuc impube-

res, ad Portæ ministeria traducti fuerunt. Olim Sultanus Selim-
mes in eo præceptore fuerat usus. Inde quum beglerbegus Cai-
rensis factus esset, parum abfuit, quo minus iussu Selimis interfi-
ceretur. Dignus omnino, qui sibimet tandem fieret carnifex,
ob exercitam, capta Famagusta, in Bragadinum & alios perfidi- 5
diam, ac belluinam, prorsus immanitatem.

Die xvii mensis Augusti, concessa fuit Oratori Persico lega-
tionis exponendæ facultas: quæ licet ab initio per esse grata Sul-
tano Murati videretur, omni tamen fructu caruit. Quo minus
enim pax coire posset, hæc erat causa: quod eam Osmanici ma- 10
ximo cum suo commodo, Persarumque detrimento, facere vel-
lent: nimirum uti Persæ Turcis omnia tam Siruano cōpræhen-
sa, quam extra Siruanum posita loca territoriaque relinquerent,
quibus hoc bello calces (ita loqui solent) equus Mustaphæ bas-
sæ suas impressisset. Id vero numquam facturi videntur Persæ, 15
qui hac lege dicunt illis se locis cessuros Osmanicæ familiæ, si-
quidem ea Turci tam armis in potestatem redigere, quam gladio
tueri ac retinere possint. Præter hanc, nullam se pacis aliâ legem
admissuros, aliquoties expresse denuntiarunt. Ceterum Maxu-
des ille Chan legatione sua defunctus, & ad principem suum re- 20
uersus: aliquanto post, perduellionis crimen incurrit, & hero suo
deserto, Mutatis se fidei permisit, Ferhatemq; bassam deinceps
ad bellum Persicum proficiscentem sequutus est, ut aliquem nan-
cisci sangiacatum in illis finibus posset.

1581. Anno dcccclxxxviii nihil fere gestum memorabile, propter 25
extremam in limitibus & castris inopiam: ipsis etiâ militibus ab
hoc bello prorsus alienis, & quacumque ratione possent, se sub-
ducentibus. Sinan quoque bassa belli pertæsus, quod nullo cum
fructu gereretur, & redire Constantinopolim cupiens, ubi ma-
iora de vezirazematus officio commoda percepturus esset, ut e- 30
rat ingenio sagaci, non bellum contra Persam continuandum,
sed pacem aliqua ratione statuit ineundam. Ea de causa missis
ad regem Persarum Zausiis atque litteris, significat; siquidem
suo cum principe pacem facere vellet, legatum modo pruden-
tem,

rem, & auctoritatis eximia, tantoque negotio parem, ablegaret. Ita futurum haud dubie, feliciter uti pax inter utrosque conficeretur, & arma deponerentur. Interea vero pangendas indutias, quæ utrimque bona fide seruarentur. Simul ad componendas
 5 æquis legibus discordias, omne studium operamque suam pollicebatur. Non ingrata Scacho Persico pacis ea mētio fuit, ideoque mox cōcessis & adprobatis indutiis, oratorem se missurum, causa prius deliberata, respondit. His perfectis rebus, castra Sinanbassarelinquit, & Cōstantinopolim profectus, sub medium
 10 mensem Iulium exquisita cum pompa, prodeuntibus obuiam Portæ proceribus, urbem ingreditur.

Initio veris, anno sequenti DCCCCLXXXIX, die Martij mensis C. 1582.
 xxix, missus a Scacho Muchemete quidam ex procerum Persicorum numero, cui nomen Ibrahimes Chan, Cōstantinopolim
 15 magno & insigni cum comitatu CCC plus minus equitum venit: partim uti de pace cū Sultano Murate tractaret, partim ut interesset cærimonix Musulmanicæ, qua Muratis filius Muchemetes, XVI plus minus annorum adulescens sollemni ritu circumcidendus erat. Die mensis Maij xxviii cepit inaudita sæculo
 20 nostro celebritas circumcisionis huius, præsentibus Cōstantinopoli maximorum prope totius orbis principum legatis, Rudolphi II Christianorum imperatoris augusti, Henrici III Gallie regis, (cuius tamen orator Germinius Germollæus secundo, post Cæsaris legatos, loco spectare iussus, quum primum adfectaret,
 25 partim per inuidiam, partim quod obtinere nō posset, ut legati Poloniae regis excluderentur, quem pro rege non adgnoscebat, hero suo regnum illud adserens, domi suæ se continuit) Stephani regis Poloniae, Reipublice Venetæ, Scachi Persici, Regum Africanorum Maroci & Fessæ, ac Tatarorum; Principum Erdelij, Moldauiae, Valachiae, & aliorum. Duravit ipsa festiuitas totis
 30 XL diebus & noctibus continuis. Muchemetes tandem vii Iulij die, sub ipsum noctis initium, a Mechemete bassa, postremo inter vezires, qui Sultani Soleimanis tonsor aliquando fuerat, non publice, sed in cubiculo patris circumcissus fuit.

Dum hæc Constantinopoli geruntur, Osman bassa per indutias Siruanum inuadit, maximumq; damnum Persis infert. Sed vicissim ab eis ceditur, omnisque præda recuperatur. Eius rei nuntio, necdum finita circumcissione, Cōstantinopolim adlato: succensus iracundia Murates legati Persici stationem ac sedem in 5 Atmindane dirui iubet, ipsumque in saraio Mechemetis bassæ cum suis includi, donec Osman bassa Temircapi Constantinopolim venisset. Fuit autem habitus eo loco tam stricta in custodia, tamque inhumaniter: vt peste Constantinopoli grassante, suisq; ministris ea correptis, quorum ad Chac dira lue fuerunt 10 absunti, nullam tamen relaxationem, nullam mutationem loci potuerit impetrare.

Non multo post nuntiatum fuit, Persas & Georgianos cōiunctis viribus iterū Osmanicos adortos fuisse: qui Tiphlisio recentes copias, cum annonis, soluendisq; militi stipendiis inferre conabantur: multis eorū millibus occidione deletis, & annonis ac 15 pecuniis interceptis. Fertur eius apud Georgianos principis feminae filius, quam diximus annosam vulgo vocatam, cladis huius auctor Osmanicis fuisse: quod Persas de Turcorum instituto ac profectioe monuisset, hostilesque copias adgrediundi viam 20 eis monstrasset. Murates intellecta cæde suorum, & principis annosæ filij collusionem cum Persis, qui tamen superioribus annis musulmanissarat, Muratiq; semet in clientelam dederat: prius, quam Ferhates bassa, quem ad gerendum post Sinanem bellum Persicum ablegare decreuerat, Constantinopoli discederet; 25 mandatum ad beglerbegos quosdam limitaneos misit, quo præcipiebat, vt astu principis annosæ filium de medio tollerent. Is vero, patefactis per amicos insidiis, a Sultano Murate defecit, & fuga sibi consulens, ditionem suam ab Osmanico iugo tyrannideque liberauit: seque cum aliis principibus, tam Georgianis, 30 quam Persis, coniunxit: ac perpetuis excursionibus fines Osmanicos infestare non desuit. Iisdem Georgianis etiam princeps Simon, & Tocmaces Sultanus, Reuani dominus, fœderis mutui religione obstricti erant.

Huic

Huic Tocmaci, Georgianorum partes sequenti, quasi quod-
 dam vt frænum Murates iniiceret, omnesque nocendi vias in-
 tercluderet: Ferhatem bassam magno cum exercitu, fabrorum-
 que non exiguo numero, ad eos fines misit: vt arcem ad Reua-
 5 num conderet, quod & ciuitatis & regionis Tocmaci subiectæ
 nomen est. Ferhates eo profectus, primo castellum quoddam
 inter Carseum & Reuanum exstruxit: inde cum copiis progres-
 sus, arcem Reuani fabricauit. Ei Cigaloglim, (sic bassam natio-
 ne Genuensem, e nobili Cigalarum familia natum, quasi Ciga-
 10 læ filium Turci vocant) cum potestate beglerbegi, & cum titulo
 Veziris in istis limitibus, adiuncto eidem dephterdaro, præfecit:
 relictis illi numerosis militum copiis, Genizaris sclopetariis, ma-
 chinis bellicis, rebus ad eas pertinentibus, annonis, & aliis neces-
 sariis. Hinc Osmanici more suo per Reuanenses agros aliquo-
 15 ties excurrentes, omnia rapinis exhausere: sed sua potius cum
 iactura, quam lucro. Gesta vero sunt hæc, quæ commemorauimus, anno DCCCCLXXXIX. C. 1582.

Anno sequenti DCCCCXC, Ferhates bassa Georgianorum in C. 1583.
 agroseductis aliquoties suis, duas in iisdem finibus arces ædifi-
 20 cavit. Cigaloglis, quem diximus, semel atque iterum a principe
 Tocmace prælio victus fuit: aliquando etiam vulneratus, tan-
 tum non in hostium potestatem venit.

Osman vero bassa, qui ad Temircapim hærebat, vti superius
 indicatum, suos ad Sultanum Muratem ablegat, qui ab eo mitti
 25 sibi peterent Genizaros sclopetarios, artifices machinarum fun-
 dendarum peritos, architectos triremibus tam maioribus, quam
 minoribus fabricandis, quos calaphagilarios Turci vocant, (hy-
 bride scilicet a Græcis accepta, qui calaphatas dicunt) itemque
 socios nauales, cum Raisis eorum, siue triremium nauiumque
 30 præfectis, a quibus gubernarentur. Præterea rogabat, vt pecu-
 niæ sibi subministrarentur, vna cum aliquibus Rumeliæ, hoc
 est Græciæ, & Anatoliæ, hoc est Asiæ minoris, & Siuastæ siue Se-
 bastiæ Sangiacis. Ad sensus est Sultanus Murates postulatis eius
 omnibus. Quare quum Temircapim hi peruenissent, nauigia

quædã fabricari curauit, eaque misit ad infestãda maris Caspij litora. Consimiliter & terrestres ablegauit copias, vt tam Siru-
nensium, quam aliorum sibi finitimorum agros, nõ minus ami-
corum, quam hostium, rapinis dirum in modum agerent, fer-
rent. Sed plerumque magno cum detrimento, suorumque cæ-
dere reuertebantur.

Diximus antea, Persas & Georgianos vnitis copiis, Turcorũ
exercitum adortos, qui Tiphlisio succurrere properabat, ingẽ-
tem eorum stragem edidisse. Quum eius cladis acceptæ nuntius
Constantinopolim venisset, compellato Sultanus Murates Si-
nane bassa, qui tũc Vezirazemes erat: Quid hoc, ait, est rei? quæ-
nam indutiæ, quod laxamentum hoc belli? Ad quæ Sinan, te-
meraria quadam cum audacia, respondens: Vt his rebus, inquit,
obuiam cundo remedium inueniatur, Scacho Scachus opponẽ-
dus erit. Quibus verbis innuere volebat, aduersus regem, regis
opus esse opera: planeque necessario requiri ad obtinendam de
hoste victoriã, vt ipse Sultanus Murates dux belli aduersus Mu-
chemetem Persarum regem proficisceretur. Murates eo Sinanis
accepto responso, mox Sultanam matrem adit, & ab ea consiliũ
in hac causa dari sibi petit. Tum illa: Mi fili, ait, hæccine sunt illa
magnifica promissa Sinanis? itane pollicitus est, iturum se capiẽ-
di Persici regis causa, vel ad intimam Persarum regiam Casmi-
num: & nunc auctor esse vult tibi, vt ipsemet ad gerendum hoc
bellum proficiscaris? Non dignus est, qui deinceps munere Ve-
ziris azemis tui fungatur. Quo consilio Sultanz matris intelle-
cto probatoque, confestim Murates Sinanem Masulem pronũ-
tiat, hoc est, honoribus omnibus, ac præsertim dignitate supremi
Veziris, exuit. Parum quidem abfuit, quin occideretur. Bona
condemnati fisco fuerunt adplicata. Relegatus & exsul, hodieq;
Malagræ degit, quod opidum Macedoniæ situm est in itinere,
quo Constantinopoli Ragusium itur. Sinani fuffectus fuit in Ve-
zirazematus officio Siaufes bassa, natione Vngarus, quo cũ nu-
pta Sultani Muratis soror erat. Quod mores & ingenium Sina-
nis adinet, crudelem & auarũ se gessit erga quosuis, erga Chri-
stianos.

stianos, infestissimum, superbum & arrogantem erga maiores
 & pares. Iactantia tanta fuit, ut quum aliquando negotiorum pu-
 blicorum causa conueniretur ab illustri & generoso Rudolphi
 II Augusti legato, Friderico Breinero, Barone Fladiziano, inue-
 5 recunde prædicaret; se, suprema cum potestate profectum ad
 Persarum fines, tantum in iis locis occupasse regionum: ut San-
 giacatus ibidem quinquaginta constituerit. Id vero quanta cum
 vanitate fuerit ab ipso dictum, vel ex eo paret: quod vniuersa Ru-
 melia, qua tamen amplissima provincia, nec vno a Turcis ad-
 10 quisita sæculo, Thracia, Macedonia, Seruia, Bulgaria, Albania,
 Thessalia, Morea, siue Peloponesus, Achaia, siue Liuada, Æto-
 lia, siue Despotatus cum aliis continetur, vltra xxii Sangiacatus
 non habeat. Immo constat, Sinanem in iis locis nihil admodum
 memorabile gessisse, nisi quod vnum & alterum beglerbegatū
 15 instituerit. at quales beglerbegatus? Alba Græca, vel Alba rega-
 lis; Strigonium, vel Sigetiuarum; quæ loca Sangiacatum no-
 mine tantummodo censentur hætenus, recte iudicantium opi-
 nione singula præferenda veniunt quatuor eiusmodi, vel quin-
 que beglerbegatibus. Rident quidem certe viri prudentes, re-
 20 rumque Turcicarum, & illorum finium periti, quum recitari
 tot beglerbegatus eorum locorum audiunt: Tiphlium, Tschil-
 dirim, Sochumam, Carseum, Batinum, & alios. Reuanum facile
 nomen hoc tuetur. Itidem Siruanum quoque beglerbegatus ti-
 tulum mereretur, si Turcorum esset in potestate, quemadmo-
 25 dum initio belli, ductu Mustaphæ bassæ Veziris, Osmanidarum
 imperio fuerat adiectum. Sed beglerbegatus ceteri suis cum ter-
 ritoriis, ad octo decemue dierum iter ab ipsis vastati Persis, vsq;
 adeo redacti sunt ad solitudines: vix vti paullum aquæ reperia-
 tur, nedum panis, aut carnes, aut aliæ res, tam ad victum homi-
 30 num, quam iumentorum alimenta necessaria. Quæ sola certe
 causa est, quam obrem hætenus Osmanidæ in iis locis annonæ
 caritate laborauerint. Ac sunt in ipsa Turcia, qui existiment,
 Turcos hoc bello semper inferiores futuros, licet plures ad an-
 nos etiam in posterum continuetur.

Verum ne longius extra oleas, quod aiunt: ad annalium seriẽ redeamus. Misit secũdum hæc aliquoties Osman bassa petitem Sultani Muratis opem atque auxilia, quæ suppeditata quũ fuissent, iamque Temircapim accessissent: ad Siruani fines ciuitatẽ Somachiam cepit, ibique beglerbegum & dephterdarum col- 5 locauit. Præterea locum alium redegit in potestatem, cui non longe a Temircapi disito, nomen est Tabassarān. Paulo post ibidem & aliam ciuitatem occupauit, quæ Cabba dicitur. In omnibus hisce locis gubernatores & præfectos, idoneis cum præfidiis, machinis bellicis, rebus ad eas necessariis, annonisque, reliquit. 10 Turci quidem aiunt, Osmanem præter indicata loca & opida, complures alias quoq; ciuitates & castella cepisse. Quinetiam constat, Osmanem bassam, anno sequenti proximo, quo tempore Constantinopolim profectus, manum Sultano Murati deosculabatur, inter alia munera, quæ pro Sultano Murate secũ 15 aduexerat, eidem obtulisse xvii plus minusue clauas argenteas. Et singulis clauibus inscriptum erat nomen certæ ciuitatis aut castelli, ab Osmane in potestatem redacti. Significare nimirum huius oblatione doni xvii clauium volebat, se totidem cepisse vel opida, vel castra, quot essent ipsæ numero clauas. Quod e- 20 quidem memini plerisque viris prudentibus, & rerum Turcicarum gnaris, nequaquam vero visum simile: quum potius ea pagorum esse iudicarent nomina, quam vel opidorum, vel castellorum. Sed enim per me liberum hac de re iudiciũ cuius esto.

Quum hic rerum in iis locis successus esset, denuo suos ad Sul- 25 tanum Muratem misit Osman, qui peterent, vt ipsummet Tatariaẽ regẽ Muchemetem ferre sibi suppetias iuberet. Fecit hoc quidem Osmanis rogatu Murates, sed Tatarus suis hominibus ad Muratem ablegatis, libere respondit: se mandatu Muratis superioribus annis duos fratres suos, cum multis millibus homi- 30 num, misisse Temircapim: quorum nemo quum saluus domũ redierit, etiam fratrum altero cæso, altero in carceribus apud hostes mortuo: videri sibi nouum quiddam & insolens, se quoque iuberi tandem ad bellum hoc proficisci, quod per legatos geri possit.

possit. Nihilo tamē minus se, quando Murates ita pro sui aucto-
 ritate imperij præciperet, suscepturum hanc expeditionem: mo-
 do sibi mitti curaret arma, pecunias in militum stipendia, cum
 aliis rebus necessariis. Murates, accepto Tataro responso, rem
 5 cum supremo consiliario suo, Siause bassa, & cum Rumeliæ siue
 Græciæ Cadileschero deliberat. Hi quum ei persuaderent, esse
 Tataro mittenda illiusmodi subsidia: dari iussit omnia, quæ bel-
 lo gerendo necessaria requireret. Centum quidem ei missa fuis-
 se iumenta sagmataria perhibentur, onerata nūmulis argenteis,
 10 quos aspros adpellatione Græca Turci vocant. Horum summa
 conficiebat centum & octuaginta millia talerorum Germani-
 corum, ad ad aspros L X reuocato taleri pretio, quod id temporis
 huic nūmo statutū decreto Sultani Muratis erat. Adeoq; iumē-
 ti vnus onus taleros mille cum octingentis cōtinebat. Hanc Ta-
 15 taro pecuniam misit, præter alia donatiua, nimirum vestes ex
 panno sericoque confectas, & omnis generis arma. Sciat autem
 lector, propterea fuisse Murati Chanem hunc Tatarorum Mu-
 chemetem obligatum ad educendas mittendasue domo suorū
 copias, in quemcumque visum Murati fuisset hostem, & quo-
 20 cumque tempore: quod singulis annis eo nomine pro se suisque
 ducibus acciperet a Murate summam ducentorū plus minusue
 millium Sultaninorum: præter impensas diurnas, quarum ei no-
 mine, pro more Turcico, singulos in dies aspri mille numerabā-
 tur. Tatarus ubi a Murate, quæ diximus, accepisset: Crimio, ci-
 25 uitate regiaque sua, discedit; seque Temircapim perrecturum si-
 mulat. Sed aliquāto spatio progressus a Crimio, domum reuer-
 titur: quum modo suis id se facere diceret, ob anni tempestates,
 profectiōi aduersas: modo suspicionis causa, quam de fratri-
 bus suis concepisset: modo propter Cosacorum motus, (sic ad-
 30 pellantur in Moldauicis Valachicisq; finibus, qui Martelosi, V-
 cochi, Morlachi dicuntur in Vngaticis, Croatinis, & Dalmati-
 nis: nisi quod maiore numero Cosaki rem gerunt) qui cōtemni
 non possent, quum non dudum adeo Potocoua Polono duce,
 finitimam sibi Benderiam, Osmanici iuris opidum, versus Ni-

grum mare situm, ceperint atque diripuerint: nūc has denique,
 nunc illas causas & excusationes præcedens, expeditionem Mu-
 rati promissam non suscepit. Equidem de viris sapientibus, &
 Turcicæ fraudulentia gnaris, audire memini: cōclusum in Mu-
 ratis fuisse consilio, Tatarum Chanem procul ad remotas illas 5
 regiones ablegandum: vt interim, dum abesset domo, regnum
 eius, quod etiam ceteroqui Sultani Muratis contineretur impe-
 rio, in formam beglerbegatus redigeretur. Ac fieri potest, has
 eum subolfecisse Turcorum insidias, ideoque profectio-
 nis con- 10
 silium mutasse: ne dum alienis augendis & conseruandis inten-
 tus esset, propriis exueretur. Vt ut sese res habeat, Murates æger-
 rime ferēs, hoc modo delusum se tantam cum pecuniæ, tum a-
 liarum rerum iacturam fecisse: cogitare cum animo suo de vin-
 dicta cepit. Itaque mandatum ad Osmanem bassam mittit, quo
 præcipiebat, vt vbi primum id ipsi mandatum offerretur: istic 15
 suo loco relinqueret Giaferem bassam, (is aliquando Temesua-
 ri beglerbegus in Vngaria fuerat) cum titulo Veziris Osmanicæ
 Portæ, summique copiarum ducis in illis locis: atque ipse cele-
 ritate, qua posset, maxima Capham, ad castigandum Tatarum,
 proficisceretur. Erat huic Tataro nomen, Muchemet, Kerai 20
 Chan, hoc est, Muchemetes rex Keraius, siue Keraiorū. Osman
 bassa mandato Muratis accepto, quidquid ab eo sibi fuisset iniū-
 ctum, fecit. Quippe Capham profectus, totam istic hiemem illā
 C. 1584. transegit. Quum æstas adpetiisset, anno dccccxci, misit eò Sul-
 tanus Murates fratrem Muchemetis Tatarum, cui nomen erat If- 25
 lan Chan. Is hætenus adseruabatur apud Iconium urbem Asiæ.
 Nunc vero Capham eo consilio mittebatur, vt Osman bassa ne-
 cato Muchemete, regem hunc Keraijs Tataris loco Mucheme-
 tis daret. Cum Ilane Chane, Muratis mādato, Capham nauiga-
 uit Vluzalis præfectus maris, cum aliquot triremibus, nec me- 30
 diocri Genizatorum Portæ sclopetariorum præsidio. Postquam
 hi Capham adpulissent, infelix ille Muchemetes Chan desertus
 a suis, & potissimum proditus a Kihaia siue præfecto curiæ suæ,
 Turcorum in manus venit: & ab eis, vna cum duobus filiis, eliso
 gutture

- guttore strangulatus fuit. In eius locum mox ab ipsis, nemine re-
fragante, suffectus est Islan Chan, ex decreto Sultani Muratis, vt
Keraiorum Tatarorum Chan siue rex esset. Alius quidam filius
eius ad Nogaiorum Tatarorum principem, socerum suum, pro-
5 fugit. Muchemeti quidem non immerito, propter impietatem
erga patrem exercitam, eiusmodi mors obtigisse vero simile vi-
detur. Nam quum is senio confectus, parum filio putaretur ad
gubernationem idoneus: ope Sultani Turcici patrem abdicare
se regno coegerat Muchemetes, idque mox in se transtulerat:
- 10 Tataris fratrem eius, Islanem Chanem poscentibus, cui pater e-
tiam magis fauebat. Islan cum alio fratre, natu minore, Polono-
rum ad regem Stephanum Batorium, fraternæ crudelitatis me-
tu, se contulit. Rogatu Muchemetis Sultanus Turcicus Polonū
regem vrget, vti sibi dederentur. Erat apud Turcos Transsilua-
15 nus quidam, Marchatzi Paul vulgo dictus, id est Paulus Mar-
chatzius: qui rebus Trāssiluanis insidiatus fuerat. Eum vicissim
poscenti regi spes aliqua deditiois facta. Quamobrem Tataros
fratres Sultano mittit, qui tamen Polonum ludificatus, promif-
so non stetit. Auctor enim dedendo fuit, vt musulmanisaret.
- 20 Quod quum is fecisset, religione se prohiberi Murates Polono
respondit, quo minus Musulmanum Christiano ad supplicium
dederet. Ipse quidem Marchatzius apostata superstes adhuc est,
Babotzæ præfectus, haud procul a Zigeto; & Ibrahim beg a Tur-
cis nunc adpellatur. Tataris fratribus Constantinopoli degen-
25 tibus in domo Zausij cuiusdam Vngari senis, fuga natu minor ad
Persas elabatur: cuius exemplum ne Islan imitaretur, Rhodum
primo triremibus deportatur: inde transfertur Iconium, ibidem
adseruatus, donec tandem factus liber, fratri Muchemeti, quem
admodum iam indicauimus, substitueretur.
- 30 Ceterum rebus ex animi sententia curatis, Osman bassa, ma-
risque præfectus Vluzalis, triumphabundi Constantinopolim
reuerfi sunt. Post paucos dies Siauses bassa, quum alias ob cau-
sas secretiores, tum vero quod mittendorum Tataro pecuniæ
reliquorumque subsidiorum auctor Murati fuerat, vt antea nar-

rauimus, interuenientibus etiam occultis aduersus Osmanem inimicitis, quæ postea patefactæ fuerunt, a Vezirazematus officio remotus, eiusque loco princeps Sultani consiliarius factus est Osman bassa, facile Turcorum omnium, secundum Osmanidas, nobilissimus: quod patre Damasceno beglerbego, matre 5 beglerbegi Bagadatensis siue Babylonij filia natus esset. Hoc quidem memorabile, quod Siauses in publico diuano condemnatus & masul factus fuit. Sed deinde Sultani Muratis soror, cōiux eius, apud fratrem suppliciter intercessit. Cui Murates: Beatus est, ait, quod te coniugem habeat, absque hoc fuisset, eum sine vl 10 la commiseratione in pleno diuano iussissem interfici. Amissa dignitate, coniugis tamen causa saluis annonis, quæ singulos in annos sex millibus Sultaninorum æstimabatur, & saluo timaro duum millium Sultaninorum, migravit in domum suam, quæ ad litus Asiaticum sitam in hortis vidimus, quum ad Euxinum 15 nauigaremus. Secretior illa causa, cuius modo meminimus, fuit, quod Muratis animum contra Muchemetem filium exacerbasset, quum is forte Kihaiam siue præfectum suum indigne tractasset. Ægro tulit hoc animo Sultana, Muchemetis mater, ac maritum in suspicionem adduxit: quasi Siauses æmulationis ac 20 discidiorum seminibus inter patrem filiumque sparjis, acrius tandem (quod humanis in rebus fieri soleat) irritato patre, ut unicum filium occideret, imperium postea suis liberis, ex Sultani sorore natis quæsiturus esset. Hinc in primis illa Siausis calamitas.

Posteaquam Osman bassa Vezirazemes creatus fuisset, tan- 25 topere suum apud Sultanium laborauit & institit: ut tandem Persicus orator, Ibrahimes Chan, qui tamquam incarceratus, in farina conclusus erat, uti supra diximus, bona cum pace suum ad principem redeundi facultatem impetraret. Sed quum Osmanici natura duplices ac fraudum pleni sint, ubi primum Persicus 30 hic orator peruenisset Arzerumen, quæ maioris Armeniæ ciuitas est, iussu Muratis ibidem detentus fuit, ne ulterius progrediretur.

Non multo post, certior factus est Sultanus Murates, strangulati

gulari Muchemetis Tatari Keraij filium, qui Nogaiorū ad principem fuga se receperat, vti supra memorauimus, magno cum exercitu, locerique subsidiis, profectum cōtra patrum Islanem Chanem, eo tam ciuitate Crimio, quam ditione paterna eiecto, pleraque amissa recuperasse: Islanemque patrum, fuga sibi cōsulentem, Capham contendisse. Quo quidem Murates accepto nuntio, tum vt obuiam iret ac remedium adferret omnib⁹ hinc orituris incommodis, tum vti perduelles castigaret: Osmanem bassam, qui supremo cum imperio terrestrium copiarum dux in iis locis esset, ablegauit. Eum in castris ad Chalcedonem cum LX plus minusue millium exercitu vidimus, vnde postea per Anatoliam, siue Asiam minorem, iter fecit: hoc est, Iscodara Chalcedoneque profectus est itinere terrestri Sinopen versus, vt inde Capham per Euxinum transiceret. Sed quod illis in regionibus, Ponto vicinis, ingens tum frigus esset, maluit ad opidum Castamonam subsistere, quod nō procul a Sinope situm, itinere XIII vel xv dierum Constantinopoli distat, vt istic vsque ad veris initium hibernaret. Itidem maris præfectus Vluzalis, qui cum trimibus ad Nigrum mare vel Euxinum se contulerat, vt prædictum Osmanem bassam cum terrestribus copiis Sinope Caphā transfueheret, in portum Sinopensē triremes deduxit, quo cōmodius nauigationi tempus, & Osmanis Serdaris, hoc est, generalis ac supremi copiarum imperatoris aduentum istic exspectaret. Diuersæ tunc hominum de hac expeditione Constantinopoli opiniones erant, aliis existimantibus, Osmanem iter hoc tractandæ cum Scacho Persico pacis causa suscipere, aliis adfirmantibus, Capham iturum, indeque perrecturum vltius, vt in vrbe Crimio munitionem exstrueret, ibique beglerbegum cum dephterdaro siue quæstore constitueret. Sed euentus docuit, hanc expeditionem Persici potissimum belli continuandi causa fuisse susceptam.

Expositis hætenus continua serie Persicis rebus, nunc subiicienda quædam veniunt, quæ licet ad superiores annos pertineant: tamen huc referre malimus, ne belli memorabilis series interromperetur.

Iam ante diximus obiter, annis superioribus proximis Cosacos, Potocoua generoso viro Polono duce, captam Benderiam, (quod alioqui nomen in genere arcem siue munimentum significat) Turcici iuris opidum, diripuisse. Tantum in hoc Potocoua robur erat, ut equorum soleas ferreas, etiam recentes, nullo negotio manibus, instar chartæ, vel alterius rei fragilis, rumperet. Ideoque sibi ducem hunc Cosaki præfecerant, & auspiciis eius Turcis, qui ab aliis lædi se nolunt, quum maximam sibi bimet ipsi nocendi licentiam in finibus sumant, grauissima damna dederant. Quum id contra leges antiqui fœderis inter Osmanicam familiam regnumque Poloniae fieri videretur, mittit ad Stephanum regem Sultanus Murates Zausium Portæ, repetitum res ablatas, & non sine minis postulatum, uti Potocoua quoque, Cosacorum dux, præsentem ac inspectantem Zausio suo, capite plecteretur. Venerat in potestatem regis Potocoua nefatio quorundam amicorum suorum astu & scelere, qui studio gratificandi voluntati regiae, per litteras a Potocoua petierant, uti ad se veniret, quo cum colloqui de rebus ad ipsummet pertinentibus cuperent. Simul fidem nomine liberi comneatus regij, suam interposuerant. Accesserat vir integer, ac minime suspiciosus. Monebatur, Cosacos uti defereret, statimque regem adiret: quem sancte pollicebantur, nihil in eum statuturum asperius. Quum hoc modo deceptus, ad comitia se Varsouiam contulisset: deliberatum in senatu, quid agendum hoc esset in negotio. Visum maiori senatorum parti, nequaquam hominem Christianum, militem Polonum, virum denique fortem, qui robore corporis admirabili cunctis in eo regno præstaret, barbaro certam ad necem prodendum. Ad Zausium, quam commodissimis fieri posset, purgandum rationibus. Omni denique modo consulendum ipsius saluti, qui salui comneatus regij promisso fretus, Varsouiam venire non dubitasset. Rex Stephanus e diuerso dicere, sub fide quidem publica Potocouam arcessitum: sed aliter eam datam non intelligi, nisi quatenus causam suam iustam docere probareque posset. Nunc vero quum pareat, eum contra

fœderis

fœderis pacta conuenta fecisse, quod indignissime Sultanus Mu-
 rates ferat: non posse fœdifragum, pacisq; publicæ violatorem,
 salui commeatus regij beneficio frui. Auditas esse minaces Sul-
 tani Turcorum litteras, cuius iras si tanti non facerent, ac Poto-
 couam potius seruatum vellent: se quidem ipsorum volûtati nō
 aduersaturum, satisque facturum officio suo contra quosuis re-
 gni hostes: monere tamen, ne bello Moschouitico necdum cō-
 fecto, nouas temere sibi cumularent inimicitias. Hoc modo ce-
 dentibus regiæ sententiæ Polonis, sumtum de Potocoua suppli-
 cium fuit. C. 1583. Secundum hæc, anno Mahumetano DCCCCXC
 quidam Podolouius Polonus, (hoc nomine Constantinopoli
 adpellabatur. alij Polidouium vocant) nobili genere natus, sta-
 buli regij præfectus secundus, quem vulgo suppræfectum vo-
 cant, missus fuit extra ordinem legatus a Stephano rege cum
 litteris ad Sultanum Muratem, quibus inter alia petebatur; vt
 ei regis sui nomine liceret equos aliquot generosos in Ana-
 tolia comparare, quibus in Poloniam deductis pro se rex vtere-
 tur. Impetrato Muratis consensu, in Asiam proficiscitur, &
 XXIII equos insignes ac plane regiones emit. Cum his in Europā
 transiit, domum non sine saluo Sultani Muratis cōmeatu redi-
 turus. Sed quum forte tum noui Cosacorum motus & excursio-
 nis nuntius ad Portam venisset, illico Murates Zausium Con-
 stantinopoli ablegat, qui Podolouium adsequutus in itinere, cū
 suis iugularet; & equos regiones, cum ceteris legati, comitumq; re-
 bus, Constantinopolim reduceret. Venit hic ad Podolouium
 non procul Hadrianopoli, mandatumque sibi narrat a præpotē-
 ti Sultano suo, litteris etiam prolatis, vt eum cum equis & comi-
 tibus Constantinopolim reduceret. Negat id se facturum Podo-
 louius, litterasque salui commeatus ostendit. Nec has, nec legati
 personam, contra ius gentium violari debere, præsertim a cōfœ-
 deratis, ait. Zausius ad proximi Cadij siue iudicis cognitionem
 prouocat, qui e loco maxime vicino arcessitus, quum ad eos ve-
 nisset: quæ in medium ab utroque proferrentur, audit. Iubet ex-
 hiberi sibi tam Podolouio, quam Zausio datas a Sultano litteras:

quibus inspectis, quum Zausij mandatum recentius esse cognovisset: vim prioris exspirasse, posterioris exsequutionem requiri, pronuntiat. Ceptum ergo rediri. quumque de via regia cum eis Zausius deflecteret: monetur a legato viam vti regiam teneat. Occlamat barbarus, Ipsene Sultano Musulmanorum, ac suis, in regno suo præscribere leges vellet, quo reducendus esset itinere? Sic igitur itum in siluam, vbi ad mortē parare se iubetur omnes, ex sententia mandati Sultanini. Erant ei xxxiiii famuli, quibus ordine trucidatis, (vno tantum excepto puero, qui sollerter in siluam profugiens euasisse perhibetur) ultimo Podolouio, post conceptas ad Deum preces, caput amputatum a Zausio fuit. Res omnes ipsius & comitum Zausius Constantinopolim, cum equis regiis, reduxit. Equi, iussu Muratis, partim Sultaninū in Saraium, ad ipsius Muratis vsus, recepti: partim inter bassas distributi, digitisque singulari cum ignominia Stephani regis passim monstrati fuerunt.

C. 1584. Quum hæc per autumnū accidissent, anni sequentis dcccxc i initio venit Grodnam, quæ in Lituania sita est, ad Stephanum Poloniae regem missus a Sultano Murate Mustaphas Zausius, qui cædem legati regij Podolouij, de qua modo dictum, excusaret. Aiebat is, falso tamen rem narrans, illum fuisse necatū, nullo Sultani Muratis interueniente iussu: quum præscriptos legationi limites egressus, copias Turcicas spectatum venisset, quæ tum temporis contra Persas mittebantur. Nunc ab se mandato Muratis adduci cædis auctores, de quibus rex Stephanus supplicium sumeret. Quia vero Cosakirecēs magnum finibus Turcicis damnum intulissent, vicissim petere Muratem, vt ablata restituerentur, & Cosacorum dux ad necem sibi dederetur. Venerat is hoc tempore Grodnam, eadem illectus fraudulentorum verborum esca, qua prius etiam circumuentum fuisse Potocouam diximus. Vir erat bellicosus, & Turcos in finibus more suo semet insolentius gerentes, aliquoties cæciderat. Hūc sibi Murates, loco duorum vix triobolarium nebulonum, quique fortassis aliud ob maleficium capitis anquisiti fuerant, mitti volebat. In-
terce-

tercedentibus apud regem pro eius incolumitate præcipuis regni proceribus, non ille quidem Turco deditus: sed tamen incertum quo deportatus, nusquam ex eo tempore conspectus fuit. Solebat narrare Constantinopolim reuersus iste Musstaphas Zausius, qui non ex primariis, sed vilis inter suos erat, se a principio conspiciatam terribiles ac minaces Polonorum oculos, ob indignam, & contra ius gentium admissam, legati regij cædem, grauiter frementium; non exiguo sibi visum in periculo versari. Verum quod antea Potocouam de medio, præformidine Sultani sui, sublatum meminisset: animo prorsus obfirmato, tam audacter, minis etiam interiectis, vt voluntati principis sui satisfaceret, vrsisse: tandem vt omnis ei Cosacorum præda cum captiuis: absque cuiusquam impedimento, restitueretur: quam pæne triumphabundus ad Sultanum suum Constantinopolim adtulit.

Iam de nostris etiam rebus vt aliquid interferam, ante biennium sex, plus minusue, Turcorum millia, duce Sangiaco Solnocensi, qui deinceps Sasuarensis siue Zigetanus bassa nominatus fuit, prædæ faciundæ causa collecta, celeritate quadam inexpectata regionem Cepisiensem inuasert: Onodium, quod iis in locis opidulum est, direptum incenderant: multa Christianorum capita cum amplissima præda secum abduxerant. Quia vero reditum istorum nostri ad Agriam, quam Erlam vulgo vocant, præstolabantur: vbi primum Turci aduenissent, dimicari ceptum, licet illi numero superiores nostris essent. Sed quum nostris auxilia destinata summitterentur, quæ Vngarorum erant equitum ad iicri: denuo pugnatum acriter, numero Turcis, virtute nostris fidentibus. Iam anceps erat victoria, quum equites Germani sclopetarij c l superuenientes, nostris eam vindicarunt. Nam a latere Turcorum in aciem irrumpentes, displosis sclopetis eam subito soluerunt ac turbarunt. Hostibus in fugam coniectis, plures eorum cæsi, nec pauciores capti: præda cum mactipiis Christianis recuperata. Cædis huiusce Turcorum nuntio Constantinopolim:

adlato, mirificè perturbari Turcorum animi. Sinan bassa, qui tū
adhuc Vezir azemes erat, fremere, furere, maxime terribilia mi-
nari. Sed postridie illius diei, quo primum nuntium acceperant,
quidam Sangiacus ex Vngaria veniens, ad bassas Vezires deduc-
tus, & ab eis de re, quonam modo gesta fuisset, interrogatus; re-
spondit, suos nulla laceffitosis iniuria regionem imperatoris Chri-
stiani temere inuasisse, mancipia Christiana, prædamque maxi-
mam, abduxisse: qua quidem onusti, dum suos ad fines domum
properarent, in hostico cæsi fuerint. His intellectis, & indices ab
aliis quoque confirmatis, iræ non nihil sopitæ fuerunt: præser- 10
timque cogitatum de renouandis & prorogandis vltius cum

C. 1583. Imperatore Christianorum indutiis, quæ anno DCCCCXC expi-
raturæ essent: quamquam illas impediturus videretur Sinan Ve-
zir azemes, ni mascul factus fuisset, vti supra commemorauimus.

C. 1584. Anno igitur DCCCCXCI, sequuta fuit inter Rudolphū II, Chri- 15
stianū imperatorem, & Muratem III, Imperatorem Musulma-
norū, indutiarum prorogatio: quæ Kal. Ianuariis, anno Chri-
stiano CIO. IO. LXXXIV, qui Mahumetanus est DCCCCXCI, inci-
perent; & nonum ad annum vsque durarent.

Hoc primo prorogatarum indutiarum anno, sub finem men- 20
sis Augusti, Rudolphi II Rom. Imp. iussu vir illustris & genero-
sus, Henricus Baro de Lichtenstain, de Nicolsburg, serenissimi
principis Matthiæ, Archiducis Austriæ, primus a cubiculis, con-
suetamunera Sultano Murati, Musulmanorū imperatori Con-
stantinopolim laturus, Vienna quinque nauibus secundo Danu- 25
bio discessit, Budamque feliciter quinto die mensis Septembris
adpulis: ac perhumaniter exceptus, negotia sibi demandata cū
Sinane bassa Budensi, patria Florentino, licet alij Mediolanensem
ex Vicecomitum familia perhiberēt, ex animi sententia pere-
git. Ibi postridie, quā aduenisset, qui fuit sextus dies Septēbris, 30
quum deduceretur ad bassam, insolens ei barbarumque specta-
culum exhibitum fuit.

Primum magno populi concursu, tres habitu Turcico præ-
cedebant Zingani, quos Ægyptios nonnulli, Arabes alij vocāt.
Horum

Horum medius testudinem, vſitatis maiorem, pulſabat : reliqui duo duabus fidiculis, admodum ſtridulis, ſtrepitum faciebant; & voce barbara Sultanorum Oſmanidarum res geſtas, omnibus ad hunc uſque Muratem ordine recenſitis, accinebant.

5 Hos ſequebantur tres limphatici robuſti homines, caligis tantum induti, cetera nudi : niſi quod capitis vertex paruo pileolo rubro, & humeri nudi ſuperinieſta, deque collo pendente pelle tigridis, exornabantur. Hi ad concentum Zinganorum tripudiabant, tenentes ſinguli vexillum Turcicum rubri coloris, cuius haſtile intra cutem & abdomen ventris, emanante multo ſanguine, deſixum erat.

Hos duo pueri ſequebantur, qui cuti frontis perforatæ pēnas gruis inſertas ferebant.

15 Secundum pueros incedebant quatuor viroꝝ paria, per vulneratis lateribus.

Primi duo clauas ferreas, quas puſdiganos dicūt: proximi duos nudos acinaces, per cutem tranſfixos, geſtabant.

20 Rurſus alij duo ſequebantur, quorum vnus ſecurim militarem Vngaricam, (ſchacanium vocant) alter oblongum Genizari ſclopetum, apertis lateribus, in tranſfixo corpore portabat.

Ultimo loco viri duo robuſti ſpectaculum hoc claudebant, qui tempora rectis, latis, & oblongis enſibus, quos Vngari palatos vocant, tranſfixerant. Horum capulos manibus tenebant. In enſium cuspide pomum erat adfixum, & pomo penna gruis

25 inſerta.

30 Vniuerſi rasis nouacula capitis & barbæ pilis, excepto muſtace, caligis tantum largioribus, qui Turcorum per æſtatem mos eſt, induti; ſupra cingulum plane nudi erant : niſi quod in vertice, ſicut & antea diximus, rubrum ſtriſtumque pileolum, quem takiam (ni fallor) adpellant, & pendentes de collo per humeros tigridum pelles geſtabant. Omnes etiam tripudiantes continuo ſaltabant, cum multa ſanguinis effuſione, quem ſpongiis abſtergebant.

Hoc genus hominum, quod animo ſcilicet imperterrito

quiduis audeant, a Turcis Delilati, hoc est, stulti delirique vocantur, a Græcis Rhipsokindyni, quod præcipites in pericula ruant. Quum autem rursus eadem peragētes, quæ prius, ex ædibus basse nostros, ad nauium stationem, præcedendo deduxissent: accepto munere, quod eis legatus augustalis dari iussit, ad suos reuerſi sunt.

Comitabantur hoc itinere legatum aliquot Barones, virique nobiles, quorum nomina subiicere libuit ex commentario Melchioris Besolti, qui nostrum hoc iter descripsit.

Karulus a Dietricſtain, Baro in Holenburg & Finckenſtain.

Sigismundus Ludouicus, Baro de Polhaim.

Ioann. Bernardus a Lembach, &c.

Wolfius Vngnad, Baro in Sonneck.

Georgius Hartmanus Baro de Lichtenſtain, legati frater.

Ioan. Vlricus Baro de Starhemberg.

Georgius Andreas Baro de Buchaim.

Stephanus de Reua, Comes Turocensis, Vngarus.

Wilhelmus a Dietricſtain. 110

Ioannes Lewenklaw.

Franciscus Georgius Oberdorf.

Melchior Besolt.

Maximilian⁹ Mager a Fuch 115
ſtat.

Antonius a Stamp.

Georgius Rothut.

Hector ab Eltz, aulae præfectus. 120

Ioan. Iacobus Egloſ, ſtabuli præfectus.

Iacobus Mielich.

Victor Reehlinger.

Ioannes Baſilius ab Hohenwart. 125

Aderant Baronum ac nobilium addiſti miniſteriis aduleſcētes nobiles xvi, præter alios plebeios. Totus deniq; comitatus, extra legatum conſtabat lxxxix personis. Equi lxvi erāt, præter x vel xii cōducticios: currus (vulgo coccios vocant) xvii, quibus Tauruno ſive Belgrado Conſtantinopolim veheremur. Illic enim exſcenditur, & itinere terreſtri, Danubio ad læuam relicto, per Seruiam, Bulgariam, Macedoniæ partē, Thraciam, Con-

Constantinopolim itur. Adiunxerat itineris comites Bassa Budensis, vnum ex proceribus, qui Begi Turcis dicuntur, itemque tres Zausios, qui Commissariorum in aulis nostris locū istic obtinēt, & tres Genizaros. Hi suis cum famulis & ipsi præter equites, septem rhedis siue curribus vehebantur. Henricus Baro de Liechtenstain, post oblatum Sultano Murati munus, amisso fratre Georgio Hartmano, qui Constantinopoli obiit, iam & ipse diuturno morbo debilior factus, maiorem familiæ partem cum equis & curribus Cōstantinopoli die x i i mensis Decembris in
 100 Austriam remisit: ipse naui Veneta, sub initium veris, per mediā Græciam domum redire statuit. Anno sequenti, x i i i die mensis Aprilis, Calliupolim ad Hellespontum sitam, venit: vbi morbo inualecente, magno cum suorum dolore x v i die mensis eiusdem, continuas inter preces velut obdormiscens, vitam hanc
 155 mortalem feliciter cum immortali commutauit. Aderat tunc ad beatas piorum sedes migranti Ioannes Leunclaius, quem in primis vt huius itineris comitem haberet, domo litteris amantissime scriptis accitum inuitauerat. Is Dionysio Chienfi, monacho docto, & optimo viro, ecclesiæ S. Marci Calliupolitanae præposito, memorię defuncti causa, schidam heic subiectam, lingua
 200 Græca, Latina, Italica, Germanicaque perscriptam reliquit: donec a fratribus, generosissimis Baronibus, Georgio Erasmo, & Ioanne Septimio, quo nullus ordinis sui nostro sæculo Germanus maiorem orbis partem peregrinando felicius perlustrauit,
 255 debitū virtuti pietatiq; Baronis optimi monumētum excitetur.

ANNO CHRISTIANO C I O. I O. LXXXV.

DIEXVI M. APRILIS. PIE MIGRAUIT

EX HAC AD CÆLESTEM VITAM

ILLVSTRIS ET GENEROSVS DN.

HENRIC. BARO DE LICHTENSTAIN.

DE NICOLSPVRG. RVDOLPHI. II. IMP.

AD PORTAM OSMANICAM LEGATVS.

SEPVLTVS IN HOC TEMPLOS. MARCI

CALLIVPOLI. AD GRADVS. PROPE

CONVERSIONEM S. PAVLI. DIE M.

APRIL. XX. AN. SVPERIVS INDICATO.

Y

Equidem mihi polliceor, humano lectori hęc itineris nostri mentionem non ingratham fore: qua libuit obiter etiam meo erga beatos Henrici Baronis eximij manes officio defungi, cuius erga me perpetuam inde vsque a primis ipsius adulescentis adhuc annis benevolentiam & amorem expertus fui. Nunc ad institutū redeuntē, tandem aliquando pensum hoc absoluiamus.

C. 1584.

Hac etiam æstate anni DCCCCXCI, Sultanus Murates dum se cum mutis suis oblectat, pæne periit. Diximus enim supra, mutos Sultani Osmanidis in deliciis esse, qui animi sensa signis quibusdam aperire solletter norunt, & vicissim intelligere nutibus ac signis indicata. Solebat hos Murates equis prægrandibus, & ob corporum molem tardis imponere: quum ipse maxime agilibus, ac præsertim Arabicis, vteretur: & modo in hunc, modo in illum prouectus, nerui bubuli (carauazzam ipsi vocant) verberibus tam mutos, quam equos eorum cæsos, ad cursum impelleret. In hoc ludo correptus comitali morbo, sibi familiari, tam graui lapsu ex equo decidit ad pavementum allisus: ut omnino per urbem veliam moriturus, vel mortuus crederetur. Adeoque Genizari, pro more, velut extincto Sultano, iam Christianorū Hebræorumque tabernas inuolando deripiebant: maximusque tumultus in urbe sequuturus erat, nisi mature Genizarorum Agga, siue tribunus, quemdā in ipso depræhensum facinore mox, ad incutiendum ceteris terrorem, suspendi iussisset: mancipiis etiam nonnullis, Genizarorum habitu vestitis, ad vncos scalæ Syccenæ siue Galatensis, pro more Turcico deductis, & supplicio mortis ibidem adfectis. Si Muchemetes, Muratis filius, qui Magnesiæ degebat, id temporis ad urbem fuisset: actum plane de vita patris erat, & imperio. Conualuit tamen Murates, statimque post aduentum nostrum, die quodam Veneris, qui Turcorum hebdomadario festo sacer est, eques e saraio nouo (Genisaraium a Turcis adpellari, deinceps parebit ex annalium declaratione) prodiit, nobis inspectantibus cupide, quemadmodum fieri solet, & sacræ sanctæ Sophiæ, siue sapientiæ Dei templum, nunc profanatum a barbaris, adiit: uti scilicet nobis & aliis, (erat enim maximus

ximus hominum concursus) ostenderet, se necdum mortuum. Ipsa facies adhuc colore lurido deformis conspiciebatur.

Hoc eodem anno DCCCCXCI, die XXIII mensis Octobris, aliquot begi Turcici cum suis copiis, in quibus erant, ipsorummet
 5 confessione, hominum ad XCIC, Carniolæ fines ingressi, gravissimam impressionem fecerunt: direptis passim vicis ac pagis, magnaue Christianorum mancipiorum multitudine secum in servitutem abacta. Quum nostri nuntium aduentus & populationis hostilis accepissent, hominum ad ICIC subito cogunt, Iusto
 10 Iosepho Comite Turriano, & Thoma Erdendio Comite Muslouinæ, Sclauoniæ Croatiæque Bano, ducibus: ac sine mora maximis itineribus hostis tergo inhaerentes, ad Slunum Croatiæ tandem eos die XXVI eiusdem mensis Octobris adsequuntur, inuadunt, cædunt. Liberati captiui, & præda recepta fuit, cum interitu
 15 tu ICIC Turcorum. Erasmus nos Constantinopoli, quo tempore de hac suorum clade Sultanus Murates certior reddebatur: qui sane quum intellexisset, a suis iniuriæ factum initium, iure cæcos pronuntiavit. Nam nolle se quidquam aiebat a suis, contra leges indutiarum, ad turbendam pacem in Vngariæ limitibus ad-
 20 tentari. Iussit etiam, illustri & generoso Rudolphi II Cæsaris oratori, Paulo Baroni Eizingano, suarum ad vtrumque bassam Vngariæ, Budensem ac Temesuarensensem, litterarum exemplar exhiberi: quibus seuerè mandabat, vti milites suos limitaneos in officio continerent. Idem vta nostris quoque præstaretur, impe-
 25 rari vicissim petebat.

Sub exitum eiusdem anni Turcus quidam Constantinopolim adpulit, nuntius cædis suorum, e qua solus (vt ipse quidem aiebat) opera chirurgi cuiusdam Cretæsis, cui fuerat antea notus, euaserat. Res ipsa relatu non indigna, quod prope nouo tunc inter Venetos ac Turcos bello causam præbitura videretur. Ra-
 30 madanis bassæ Tripolitani vidua cum filio, familia, mancipiis vtriusque sexus, Constantinopolim profectura, triremem in Barbaria vel Aphrica maritima curauerat instrui, qua facultates suas amplissimas secum auheret. Eae quidem memini a Turcis &

Hebræis octies cētenis millibus nummūm aureorum æstima-
 tas: verēne, an sequius, equidem dicere non habeo. Huic trire-
 mi, securitatis suæ causa semet adiunxerant aliæ duæ, quas iccir-
 co vulgus nautarum conseruas adpellare solet. Quum ipsum o-
 stium sinus Hadriatici, non procul ab insula Corcyra, (Corphū s
 nunc dicunt, quæ vox Græcis vulgari lingua sinū significat) præ-
 terlegerent: ingens subito coorta tempestas eos vel inuitos in si-
 num, quem diximus, Hadriaticum reiecit. Erat id temporis cu-
 ra sinus, cum certo triremium numero, cōtra quosuis piratas &
 alios tuendi, (quod officium qui gerit, Prouisor sinus adpellatur) 100
 commendata Petro Emo, patricio Veneto: qui quidem iunio-
 rum suffragiis ad eam dignitatem peruenerat. Is vbi Turcos si-
 num ingressos accepit, mox in eos prouehitur, numeroque tri-
 remiam ac militum, & aliis rebus longe superior, omnes in po-
 testatem redigit. Inde diro quodam & inaudito furore sæuitum 15
 in captiuos, tam mares, quam feminas. Maribus occisis CC L, fi-
 lioque Ramadanis bassæ matris in complexu & gremio confos-
 so, feminæ XL prius nefariis pollutæ stupris, vberibus mutilatæ,
 (quæ quidem viuis adhuc, spectantibusque misellis, a quibusdā
 crudelitate plus quam barbara in mare proiecta perhibentur) 200
 dissectæ tandem atrociter ad vnam omnes, in aquas a piscibus
 deuorandæ præcipitantur. Ipsius Emi fratris filius in puellam
 quamdam egregij oris incidisse fertur. Ea quum ipsum pudicitie
 suæ vim illaturum conspiceret, mox Christianam se profiteri, &
 virginem, & in Cypro natam nobili familia Cornara, quæ suam 25
 originem ad Cornaros Venetos referret. Captā ante XII annos,
 quum Cyprus sub iugum Turcicum veniret, ex eo tempore mi-
 seram apud barbaros seruitutem seruiisse. Nunc quādo post tot
 ærumnas in hominis Christiani, pudoris virginei vindicis, nobi-
 lis denique Veneti manus incidisset: obtestari se per immortalē 30
 Deum, ne Christianæ faceret iniuriam, ne virginem incestaret,
 ne Veneto sanguini foedam labē aspergeret: sed potius in optatū
 hūc diem, quo Christianam ad rempublicam postliminio redi-
 ret, diuina quadam prouidentia conseruatam, saluo pudore li-
 bertatis

bertati restitueret. Nihil apud immitem animum, ac prodigiose
 crudelem salacemque, tam sanctæ preces valere; quo minus
 violaretur, & suffocata cū aliis mancipiis Turcicis in mare pro-
 iiceretur. Existimabantur indignam hanc immanitatem Vene-
 5 to nomine, tam pio, tam pudoris & omnis virtutis studio, tam
 a seivicia denique alieno, exercuisse: ne quis superstes vel ampli-
 tudinem prædæ, quam consequuti fuissent, vel admissorum sce-
 lerum fœditatē proderet. Huius facinoris fama Constātinopo-
 li percrebescēte, incredibile dictu, quantopere commoti fue-
 10 rint Turcorū animi. Passim audisses omnes omnia Venetis ex-
 trema minitantes. Vix a Bailo (magistratus Veneti nomen est,
 qui de suorum causis istic cognoscit, & iniurias suis illatas ad Sul-
 tanum Turcicum eiusque Vezires, defert:) abstinebant, quo mi-
 nus homini manus iniicerent, aut fœde saltim in os expuerent.
 15 Fungebatur id temporis hoc munere Ioannes Franciscus, Mau-
 rocenorum familia natus, (Morefinos vulgo vocant) qui paullo
 post episcopatum Brixensem, mortuo doctissimo Cardinale
 Delphino, absens impetrauit. Is quum Zausium quemdam Sul-
 tani Muratis iussu, Constātinopoli die xxvi Decembris Ve-
 20 netias iturum cum mandatis, accepisset: intercessit, ac tantum
 obtinuit, ut ablegandus Venetias Zausius Constantinopoli ma-
 neret. Missi tamen, qui Muratis sententiam Venetis significarēt.
 Volebat is pœnas in tanti facinoris auctores statui, ablataq; res
 cum personis, tam liberis, quam servis, reddi. Habuerat autem
 25 vidua Ramadanis Christiana cccc mancipia, quæ sane quoniā
 pro more Christianorum, triremi capta, libertate donata fuerāt:
 alia Murates horum loco mancipia flagitabat. Simul eam præ-
 se ferebat animi moderationem, ut minime se diceret ipsis illa-
 turum iniuriam, nec pacem violaturum; modo postulatis, ratio-
 30 ni & æquitati consentaneis, satisfecissent. Ceteroqui se bello-
 suorum cædes & iniurias vindicaturū. Senatus intellecta que-
 rela voluntateque Muratis, & re diligenter, uti gesta fuisset, per-
 quisita: Murati responderet, extincti Ramadanis bassæ Tripoli-
 tani familiam primum ad insulam Veneti iuris Zacynthum

adplicuisse, neque dumtaxat ab insulanis humaniter exceptam; verum etiam munusculis quibusdam honorariis, ac xeniis adfectam fuisse. Postea vero, quam hinc discessissent, alteram insulam suam Cephalleniam hostiliter inuasisse, præterque pacis leges omnia deripiendo, nec hominibus, nec iumentis pecoribusve per- 5 percisse. Præfectum sinus Hadriatici, quum certior de hac ipsorum insolentia factus fuisset, eos e vestigio persequutum, non modo intra sinum armatos reperisse: verum etiam ab eis, quum propius accederet, non fuisse pro more salutatum, nec demissis velis editum signum, quod humiliationis adpellant. Horum utrū- 10 que pactis conuentis aduersari, quibus armatae naues sinum ingredi vetentur, & omnes Præfecto sinus honorem exhibere, certo salutationis summissionisque genere, iubeantur. His de causis commotum grauius Præfectum suum, acerbius in eos animaduertisse. Nihilominus in hac se causa facturos, quidquid homi- 15 nes æqui iustique tenaces facere par sit. Non nihil hoc responso mitigatus fuit Sultani Muratis animus, qui præsertim necdum grauiissimo contra Persas bello defunctus, nouis aduersus præpotentem mari rempublicam inimicitias implicare se nollet. Secundum hæc Petrus Emus capite plexus, & ipsa triremis cum o- 20 mni armorum & instrumenti genere, totidemque mancipiis, quot in ea Veneti reperissent, reddita fuit: quo tempore nos ad Zacynthum, Cephalleniam, Corcyram, aliquamdiu hærebamus, & classem Venetam, quæ Turcis eam triremem restitueret, vidimus. Ceterum libet obiter hoc loco de interitu ipsius 25 quoque Ramadanis bassæ Tripolitani, cuius viduam cum filio familiaque cæsam ab Emo diximus, per pauca quædam commemorare: futura, vt opinor, auido cognoscendi res exteras animo non iniucunda.

Tripolitanus igitur hic bassa, bellum contra barbarum regem 30 Aphricanum gesturus, quum alios milites suos, tum etiam missos sibi a Sultano Genizaros Portæ sclopetarios in hosticum ducit. Constat autem, magnas in Aphrica solitudines esse, per quas profecturi, copiam rerum necessariarum, & in primis annonæ, secum

secum ut ferant, necesse est. Itinerum quoque periti duces, in locis adeo desertis & inuiis, vel maxime requiruntur. Ramadan bassa, quum horum utrumque parum ad animum, ante profectum, reuocasset; in eam tam annonam, quam viarum difficultates, cum suis, incidit: ut neque progredi posset ulterius, nec sine iactura militum, pedem referre liceret. Tandem tamen non sine suorum caede, ac praesenti cum periculo totius amittendi exercitus, domum reuersus est. Tum vero caeco perciti furore Genizari, nulla nec ipsius viri dignitatis, nec Sultani sui ratione habitata, qui huic eum provinciae praefecisset, hominem obtruncant. Neque Murates haecenus eos ob hanc bassae suae caedem, pro auctoritate imperij castigare potuit: quod nemini mirum videri debet. Quippe non amplius illa nunc apud Turcos obœdientia, non disciplina militaris est, quae fuit olim apud saeculum prius.

15 Quod tamen si docere pluribus exemplis possem, tamen ne modum annalium excedam, dumtaxat unicum adhuc recitasse suffecerit. Anni non multi praeteriere, quum Achmetes bassa, beglerbegus Cypri, Famagustae suis & ipse trucidatus a Genizaris fuit. Illam se caedem admisisse palam profitebatur, ob interuersa

20 stipendia sua, quae per auariciam Achmetes sibi retinisset. Atque uti praetextum, palliando facinori suo, magis speciosum haberet: ab eo miseros etiam insulanos exactionibus grauissimis & intolerandis exhaustos, aiebant. Indigne Sultanus Murates hanc Genizarorum ferebat insolentiam, qui beglerbegum suum tam foede necassent, nullis ad Portam querelis delatis, nullo crimine quo se obligasset. Pertinere putabat ad tuendam maiestatem imperij sui, ne facinus hoc impune sic abire sineret, ut horum exemplo, corruptis & aliis, contumacia militum latius serperet. Quapropter in Cyprum alius ab eo beglerbegus mittitur cum x tri-

30 remibus, tam aliarum rerum adparatu necessario, quam eo militum numero instructis, quo caedis reorum coherceri petulantia posset. Nouus ergo beglerbegus, quum primum ad insulam adpulisset, dissimulatis illis occultis mandatis, quae discedenti Murates dederat: homines quosdam sibi fidos, adire Genizaros iu-

bet, ac passim rumorem didere, quasi Murates eis ob interemtū Achmetem bassam minime succenseret. Immo dictitare Sultānum confirmarent, iure scelestum hominem de medio sublatū, qui Genizaros, vnicos imperij sui custodes, annonis suis defraudasset. His auditis, hilari fronte Genizari beglerbegum, & quā par erat obseruantia, excipiunt. Verum non multo post inexpectato quodam astu milites eius circumueniunt, & vniuersos cædunt, ipsis etiam triremibus in potestatem redactis. Murates, licet ægerrime ferret alterum hoc Genizarorum in Cypro facinus, quo grauissime lædi suam, & prorsus imminui maiestatem videbat: tamen, quod infelicitèr hætenus gesti belli Perfici causa, condonandū his aliquid censeret, ne nouas & intestinas præterea turbas excitaret: iris animi dissimulatis, nihil amplius in eos tentauit.

C. 1585. Anno DCCCCXCII, mense Martio, in omnium erat ore Constantinopoli, Ferhatem bassam, qui Turcico militi suprema cū potestate, necdum ad fines Perficos progressō cum exercitu Osmane bassæ Vezirazeme, præerat; debitam militibus annonam, fordida quadam auaricia distractam, suos in vsus vertisse: cuius tamen graui pænuria laborabat exercitus. Idem quum imperasset, duarum in iis locis munitionum excitandarum causa, de prouinciis vti vicinis conuenirent incolarum ad sexagintā plus minus millia, qui operas structuræ necessarias in se reciperent: a singulis aliquid nummorum, pro ratione facultatum exegisse ferebatur: illisque domum remissis, ad functiones sordidas ipsos Spachios, Genizaros, ceterosque milites adegisse. Mensis eiusdem die xv concessum in diuano fuit Siausi bassæ, quem supra masulem factum diximus, vt libere, quibus in locis vellet, versari posset. Hoc decretum ei viam aperuit, priorem ad dignitatem redeundi: quod quidem, mortuo Perficos ad fines Osmane bassæ, non multo post accidit. Constat cum vtroque, tam Ferhate, quam Siause mitius egisse Sultānum Muratem; quod eorum indigeret opera. Nam qui per Osmanis absentiam, supremi Veziris loco res administrabat Mesites bassæ, castratus & senex; licet alioqui

alioqui iustus & seuerus, tanto tamen muneri parum erat idoneus.

Die XIX mensis Aprilis, rediit Sinope Constantinopolim V-luzalis præfectus maris: quod argumentum erat, eo loco tum
5 res fuisse Tataricas, vt Osmanis in Tauricam Chersonesum trās-
iectione non esset opus.

Eodem anno, quum Osman bassa Persicos ad limites acces-
sisset: occurrentibus intrepide Persis, modo mille, modo plures,
ad decem vsq; millia, de ipsius exercitu carptim fuere cæsi. Tā-
10 dem Augusto mense, Persis insciis, & nihil de hoc ipsius itinere
cogitantibus, per obscuras, opacas, angustas valles, inter altissi-
mos vtriusque montes profectus, vbi militis animæ causa mul-
toties displosa fuere tormenta bellica, Tebrisiū accessit. Facil-
limū hosti fuisset, his in angustiis eum toto cum exercitu ad in-
15 ternicionem delere, si maturius de hac eius profectioe cognou-
isset. Osmanis aduentu intellecto, Cadius siue iudex vrbs fu-
ga sibi consulit. Tum ceteri, præsertim viri sexaginta in vrbe pri-
marij, variis cum instrumentis musicis in castra Turcorum ex-
eunt: Osmani se bassæ, saluam libertatem immunitatesque suas
20 pacti, dedunt: eumque noctu cum suis in urbem, ceteroquin a-
pertam, nec vllis clausam muris, deducunt. Est in vrbe saraium
longe amplissimum, altera Scachorum Persicorum regia: quum
interior ad Casminum sit, quemadmodum aliquoties alibi dixi-
mus. Hoc saraium propugnaculis Osmanes, intra diem trige-
25 simum, egregie munit: arcu absolutæ mille Spachiorum, duum-
que millium Genizarorum, præter alios milites, præsidium im-
ponit: machinarum denique bellicarum in ea magnum nu-
merum, cum aliis rebus necessariis, relinquit. Inde Tebrisi
copias vniuersas abducit, ac in itinere dysenteria, quinto post
30 die, moritur. Erat in exercitu secundus ab ipso Cigaloglis
bassa, beglerbegus Reuanensis, cuius supra quoque men-
tionem fecimus. Hic Osmane mortuo, supremum nan-
ctus imperium, suos in tutum reducere nititur. Instant Ci-
galogli a tergo Persæ, quibus ipse Scachus adfuisse perhibetur.

Acerrimo conflictu, & aliquoties quidē repetito, maxima Turcorum strages editur. Nihilominus, quocumque potest modo, Gigaloglis iter continuat: quum hostis impetum frangeret obiectu Genizarorum, qui sclopetis suis terrori Persis erant. Quoties autem Persæ grauius vrgerent, premerent, Turcorum profectiōnem impedirent: subsistere legiones, & fortissime præliari iubet. Transfugas deniq; subornatos in hostium castra mittit, qui de ipsius profectiōne consilioque longe diuersa referrent ab iis, quæ cum animo suo facere constituisset. Hac eius impostura decepti Persæ, dum & ipsi subsistunt: maxima celeritate cum suis aufugiens Gigaloglis elabatur, & Wānum reliquias incolumes ducit. Persæ fugam hostis conspicati, Tebrisiū reuertuntur: & vrbe recuperata, mox arcē obsidere ceperunt. Periisse constat in hisce cōflictibus haud dubie Turcorum ad LXXXCI. in quibus erant veteranorum militum lectissimorū ad XLCI. Prælia totum continuata triduum trinoctiumque. Captæ centum ac plures machinæ bellicæ maiores. Scachus Persicus, re bene gesta, regno semet abdicasse fertur, idq; sic tradidisse filio: vt eum sacramento prius obstringeret, quo sancte polliceretur, nūquam se cum Turcis pacē facturum, ni prius recepisset omnia, quæ iuris aliquando Persici fuissent. Hæc tamen si gesta fuere post discessum e Turcia nostrum, nec ita comperta damus, vt quæ supra de rebus Persicis, ex interuallo propiori obseruata descripsimus: tamen ab iis accepta referimus de quorum fide non dubitamus: sequius ac illi solent, qui rerum ipsarum, quas scripturiunt, rudes & ignari, ridiculas nobis (vtinam sine fraude periculoque veritatis nugas obtrudunt.

Hac etiam æstate bellum aduersus Maronitas & Truscos gestum fuit. Inhabitantes hi populi montem Libanum, qui haud procul distans ab vrbe Syriæ Phœnices Tripoli, (Tarabolos ea Turcis est) non exiguum ad spatium se porrigit. Religionem Christianā profitentur, ac Maronitis etiā patriarcha sacrorū princeps est. Is habitat in monasterio Virginis Deiparæ, quod itinere medio montem Libanum adscendētibz occurrit. Habent & Hierosoly-

rosolymis Maronitæ tēplum S. Georgij martyris, vbi vulgo vo-
 cantur Christiani cincti siue zonarij, propter longas lataſque zo-
 nas siue cingula, quibus vtuntur. Aythonus alicubi Maroninos
 dixit, & his verbis eorū meminit: Sunt in monte Libano Chri-
 5 stiani degentes prope Tripolim, sagittarij pedites valde boni, cir-
 ca XL CIO virorum. Hi multoties fuerunt Soldano rebelles, &
 damna plurima Saracenis intulerunt. Hactenus Aythonus.
 Maronitis vicini fœderatique sunt Trusci, qui se profitentur esse
 reliquias illorum occidentalium Christianorum, quos impera-
 10 toris Henrici III tempore, sub annum Christianum CIO. XCIX
 Dux Bullionensis Goteфриdus in terrā sanctā duxerit, & quorū
 vsus opera tam Hierosolymis, quam reliqua Palæstina, potitus
 fuerit. Gens vtrāq; tam est numerosa, tam rei bellicæ addicta stu-
 diis. vt hominum iam ad LXCIO facile possint in hostē educere,
 15 qui maiori ex parte peritissimi sclopetarij sunt. Hos populos an-
 no Mahumetano DCCCCLXXXI Sultanus Selimes II subiugum C. 1574.
 mittere, sed frustra conatus fuerat. Itaque Turcis ex illo tempo-
 re libertati ac fortunis eorum insidiantibus, nunc tandem vn-
 decimo post anno domiti fuerunt ab Ibrahime bassa, Cairi vel
 20 Ægypti beglerbego: qui de spoliis thrōnum regium ex auro pu-
 ro puto Constantinopolim misisse Sultano Murati dicitur, æsti-
 matum sexies centenis audeorum millibus. Idem Sultana, cu-
 ius filiam dudum ambit, & haud dubie ducturus tū credebatur,
 aliisque saraij mulierculis misisse munera fertur, quorum pretiū
 25 ducenta millia Sultaninorum æquauerit.

Anno DCCCCXCII, Persis arcem Tebrisanam, ab Osmane C. 1586.
 bassa superiori æstate munitam, obsidentibus quum obsessi pro-
 pemodum ad extremam rerum omnium pænuriam redacti ef-
 sent, Ferhates bassa, veluti peritus architectus, munitionem no-
 30 uam e regione Tebrisij struere instituit. Cigaloglis autem bassa
 Casminum, quæ Persarum (ceu diximus) interior est regia, peti-
 turum se cum exercitu simulat. Dum hoc eius iter impedituri
 Persæ, maximis cū copiis aduolant: simulatione pugna succur-
 sum obsessis, eæque res omnes in arcem, cum nouo supplemēto

militum, inuectæ fuerunt; quarum inopia laborabatur.

Eodem anno magnus ille Chitainus Chan, qui Vlu Chan & Kezies bassa dicitur, Persarumque Scachus, quem Kiselem bassam vocant, nouum inter se fœdus pepigere, quo mutuis se subsidiiis aduersus Osmanidas ferendis obligarunt. Nam quod Tatarus oppresso Persa, proximum se fore potentia Turcica videret, cui plurimum ex ruina tanti regis virium esset accessurum: quam fieri maturime posset, obuiam eundum crescenti malo censebat. Itaque maioris etiam coniunctionis causa cōtractum fuit inter liberos vtriusque matrimonium, Tatarsi Chanis filia, 10 Scachi Persici filio nuptui data. Simul etiam stipulatus est Tatarus, ad vsum Persæ, hominum se xxxc. proprio ære tam diu contra Tureos in armis habiturum: donec bello finis, ex voto Persici regis, impositus esset.

Iunio mense huius anni, orta quædam obscura Cōstantino- 15 poli nebula fuit: qua definente, locustis pluit, quæ fructus omnes, & arborum absūmserunt folia. Diuersum quid apud nos accidit anno sequenti 1587, Decembri mense: quum Croatinis in finibus, ad Whitzium, Karuli Archiducis Austriae castrum, quasi nubes quedam anatum & anserum, aliquot sane myriadum, ad- 20 uolauit: seque proximum, in stagnum demisit: vbi noctu strepitus ingens pugnantium inter se volucrum in tota vicinia, seque mutuis conficientium vulneribus, auditus fuit. Egressi postridie milites, ciues, agricolæ, tantam & anatum & anserum copiam, ad fumum, ad aërem exsiccandorum, congesserunt: vt diu tam 25 opima sint victitaturi commode præda. Nam alij 100, alij 200, plures alij, paucioresue collegerunt mactatas ab se inuicem volucres. Tandem e prato quodam spatiosissimo sublatis superstites alis, auolarunt.

Sub finem anni, Decembri mense, Croatinis in finibus ali- 30 quot millia Turcorum a nostris, numero longe imparibus, fuere cæsa. Perit inter alios, bassa Boznensis frater: cuius caput a cervicibus recisum, missumque cum captiuis quibusdam fuit Viennam ad serenissimum Austriae Principem Ernestum. Hic bassa Boznensis,

Boznensis, & frater eius, quem cæsum hoc conflictu diximus, nati perhibentur ex familia Mechemetis bassæ Vezirazemis, cū quo nuptam fuisse Sultani Selimis II filiam, Muratis sororem, superius ostendimus.

- 5 Anno sequenti proximo, nimirum Mahumetano D C C C C C. 1587. xciii, mense Februario, nostri Copanum, arcē non procul sitā lacu Balatone, tum temporis cōgelato, quo tres Turcorum begi conuenerant, ex inopinato adorti, ceperūt. Erant in arce quū nostri eam inuaderent, mille Turcorum plus minusue capita.
- 10 Ex his præter alios vilioris fortunæ, cxc nobiliores, cum lxx feminis, in potestatem nostrorum venerunt: reliquis aut fuga dilapsis, aut sub terra semet intra specus abdentibus. Equi generosiores abducti centum, præda xl nummūm aureorum millib' æstimata. De tribus begis, quos id temporis illic fuisse diximus,
- 15 Sangiacus Copanensis, Cara siue Niger Alis captus fuit, & Viēnam prius, inde Pragā ad Rudolphum Augustum missus: alter suffocatus in loco subterraneo concamerato, quo se defendebat, igne vi tormentarij pulueris accenso: tertius fugæ tum beneficio seruatus, vbi cum aliis deinceps Augusto mense, quem-
- 20 admodum mox indicaturi sumus, fines nostros ingressus esset; quam hoc in loco captiuitatem fugiendo declinarat, istic in potestatem fatali quodam casu redactus, effugere non potuit.

- Anno eodem, mensis Augusti die octauo, (fastos veteres Vngari retinent) quatuor begi Turcici, Sasuarensis siue Zigetanus
- 25 bassa, Sangiacus Mohaziensis, Sangiacus Petscheuius siue Quinecclesiensis, & nouus ille captiui loco suffectus Copanensis, quinque suorum millibus collectis, intra fines nostros, versus Nemphim, irruerunt: & pagis aliquot cis & ultra Limpacū, vna cum opidulis, (Germani marctas, emporia Græci vocant)
- 30 Moracio, Dobronacis ambobus, Resneccio, Tarnoco, septem ac decem in summa pagis, repentina impressione obrutis, ac miseris viriisque sexus incolis captis, omnia depopulati diripuerūt. Eius rei factus certior illustris præsidiariorum castri Canisani tribunus, Georgius Comes Zerinius, Comitibus Nicolai, fortiter ad Zigetum mortui, filius; quanta celeritate maxima potest,

e castellis proximis aliquam militum manum, cum suis subditis
 ex insula Murakeoza, quæ inter Muram & Draum amnes est
 sita, cogit. Præterea procures sibi vicinos, vigilantissimos Cisdanubiani
 limitis custodes, Comitem Franciscum Nadauldum, Balthasarem Bathianum
 Baronem Gussingensem, itemq; præfectum Copreinitzæ Ioannem Globitzium,
 & Ioannem Fridericum Trautmāsdorfianum, Bandi equitū præfectum, per suos,
 & per explosarum machinarum tesseras, hostilis irruptionis certiores
 facit, ac suas uti copias sine mora secum coniungant, hortatur. Illi
 mox suis excitis, ad locum designatum in tempore convolant. Inde data
 diligenter opera, Turcorum uti reditum anticiparent, eosque loco maxime idoneo,
 quasdam inter angustias paludum, quæ transcundæ ipsis erant, inuaderent. Feliciter
 nostris hoc consilium cessit. Reversos cum præda, magnoque captiuorum,
 cuiusvis ætatis & sexus, Christianorum numero barbaros, supra Catzerolacum,
 ad vnum a Canisa miliare, necdum dissipatis omnino tenebris, sub primum
 diei crepusculum viriliter adoriuntur, manum conferunt, animose cædunt,
 omni armorum genere vulnerant, cedentibus instant, aduersos mactant:
 eodemque trepidationis ac desperationis adigunt, ut acinaces nostris
 suos ultro porrigerent, obicerent: itidemque ceteris armis depositis,
 alij vitam & incolumitatem voce gestuque lamentabili deprecarentur,
 alij quacumque via possent, in silvas ac saltus aufugerent, ipsisque se
 paludibus immergerent: ubi quum moribundi, quod viribus exhaustis,
 ulterius pergere non possent, opere hostis implorarent, a nostris miseratione
 tantæ calamitatis ipsorum commotis, plures erepti servatique fuerunt.
 In conflictu Machmutes Sâgiacus Quinqueecclesiensis, filius Alis bassæ,
 prælio nauali ad Cuzzolaros occisi, de quo supra dictum, quique captivus
 a morte patris Romam perductus fuerat, nostrorum in potestatem venit.
 Mohaziensis, Sinanibegus, palustris loci transiendi spe, adacto
 calcaribus equo, dum defixus haberet in vligine; sclopeti per frõtem
 mediam petitus ictu, occubuit. Sasuarensis bassæ, quo nomine
 dignitatis illustrioris Zigetanus adpellari

lari se vult, vna cum bego Copanensi Chafane, fuga se subduxit
 e praelio, quū res suas iam desperatas cerneret. Copanensis pri-
 ma post pugnam nocte, quodam in saltu oberrans, cum aliis ca-
 ptus fuit. Zigetanus septimo tandem die pedes Bresenzam, fa-
 5 me atque animi dolore confectus, euasit. Capti ex hostibus fere
 cix ccc, de quorum numero multi grauissime vulnerati, post
 exspirarunt. Cæsi tam in ipso praelio, quam deinceps, & in palu-
 dibus ac siluis extincti, multo plures, & ad duo fere millia. Ca-
 pita cæsorū cccc, pro more militari eorum limitum, cum dc
 10 viuis, Canisam dumtaxat relata. Potiti præterea nostri cix ac ix,
 & amplius, Turcorum equis. Erant nostrorum pedites cix ix,
 equites ix. ex quibus desiderati dumtaxat vndecim: nonnulli,
 sed pauci tamen, vulnerati. Præda, cum captiuis Christianis, re-
 cepta. Non desiere nostri, iuuantibus etiam agricolis, ad aliquot
 15 dies fuga dilapsos indagine quadā, velut in ferarum venatu fieri
 solet, cingere: quorum quidem non exiguus numerus, vel inue-
 stigantium studio repertus, vel sua sponte, quod omnem euadē-
 di spem sibi præcisam conspiceret, nihil profuturas deferens la-
 tebras, in potestatem venit.

20 Et hætenus, in hoc quidem tempore, Turcicos annales, ad-
 iecta rerum xxxvii propemodum annis gestarum expositione,
 continuare volumus. De quo sane labore nostro, cui cuiusmodi
 sit, iudicium lectoris humani, candidi, & intelligentis, minime
 reformidamus. Ceteros vel improbitatis & malitiæ, vel ignora-
 25 tionis morbo cæcutientes;

Manguri vnus æstimamus omnes.

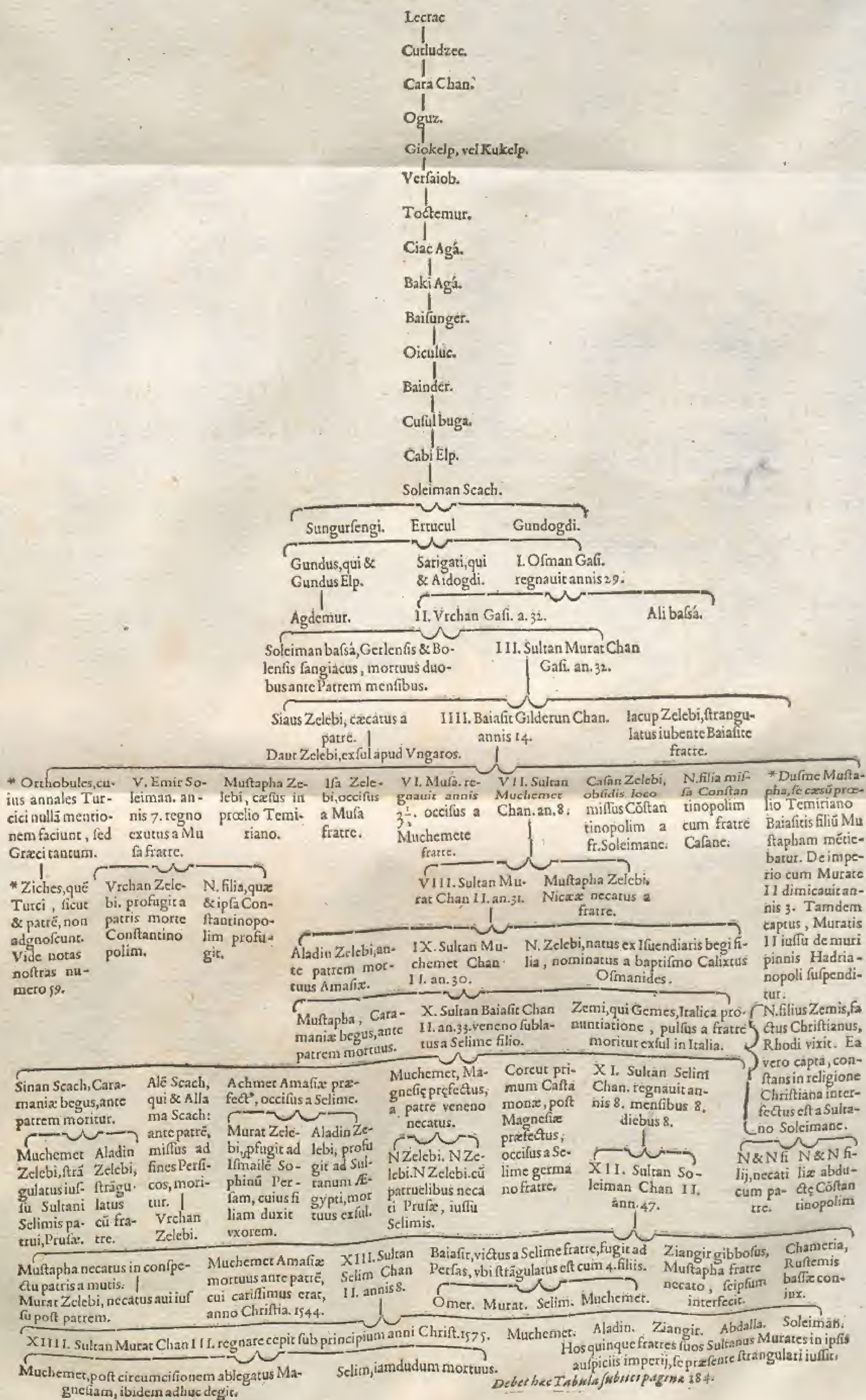
Veritati quidem certe studuimus, qua, velut anima sua, si ca-
 reat historia: mox in fumos abeat, necesse est. Testes idoneos, &
 auctores fide dignos habeo, quum magnificum & amplissimū
 30 virum, Bartholomæum Pezzenum, Cæs. Ma. consiliarium, nu-
 per ad Portam Osmanicam missum cum ordinarij legati mune-
 re: tum etiam viros nobiles & egregios, Paulum Rosam Vnga-
 rum, beate non ita dudum Constantinopoli mortuum, Nicolaū
 Haunoldum Vratislauiensem, Hieronymum Arconatum Leon-

torinum: qui Constantinopoli, quum istic ipse peregrinarer, in
 augustalibus scriniis secretioribus militabant. Horum consue-
 tudine cottidiana, planeque sincera, qui virorum optimorum
 candor est, multa me percepisse de Turcicis rebus, ingenue fa-
 teor. Nec prætereundus silentio Matthias Pharensis, Rudolphi
 Cæsaris nostri ad Portam Osmanicam Dragomanus vel inter-
 pres: ex cuius narratione pleraque de hoc decennali aduersus
 fortissimam, vereque victricem hætenus gentem Persicam, bel-
 lo gestis, plene cognouimus. Quod si visum Deo fuerit, diutius
 hanc nobis prorogare vitam; dabimus absolutam aliquando hi-
 storiam Constantinopolitanam, qua res inde usque ab vrbe cõ-
 dita, tam a Romanis, Græcis, Flandris imperatoribus,
 quam a Sultanis Musulmanorum gesta, serie
 perpetua contextæ legentur.

Supplementi annalium finis.

PRINCIPES

PRINCIPES MACHANENSES, CONTINVA SVCCES-
SIONIS SERIE, CVM OSMANIDARVM GENEALOGIA,
qui ab eis originem ducunt.

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

I O. L E V N C L A V I

PANDECTES HISTO-
 RIAE TURCICAE, LIBER
 SINGULARIS, AD ILLV-
 strandos annales.

De Genealogia Sultanorum, Osmanidarum, tum etiam, quid
 Scach, Gasi, Zelebi, Emir.

20 **A**NT omnia lectori duximus depingendam heic
 feriem principum Machanensium, a quibus Os-
 manidas ortos, annales hi Turcici tradunt: cum
 arbore, quam vocant, genealogica Sultanorum,
 inde usque ab Osmane primo, ad Muratem hunc
 tertium, eiusque filium Muchemetem. In hac autem genealo-
 25 gia retinui nomina barbara simpliciter, vti pronutiantur a Tur-
 cis: quibus tamen in explicatione Annalium eam dare formam
 libuit, quam Græcis probari video. Obiter etiam lector anim-
 aduertat, Uguzem vel Oguzem heic quarto loco poni, a quo fa-
 miliam hanc Oguziam Turci dictam aiunt, quā Laonicus Chal-
 cocondyles, Latine Galliceque non magna cum interpretum
 laude publicatus, adpellat tribum Oguziam: videriq; apud Lao-
 30 nicum, Oguzalpem (licet confusis temporum rationibus) eum-
 dem esse, qui Oguzes Turcis vocatur. Oguzalpes enim dicitur,
 velut Oguz Elp, id est, Oguzes Elpius, vel familia natus Elpia, cu-
 ius in annalibus mentio fit in vita Sultani Muratis II, anno Ma-
 humetano 849, siue Christiano 1444, quæque videtur eadem

AA

esse cum Oguzia. Præterea Giokelpem nos vocamus, sequuti Gauderium, linguæ Turcicæ Cæsareum interpretem, qui Turcis est aliorum pronūtiatione Kukelpes vel Gukelpes. Sic apud Vincentium Beluacēsem corrupte legitur quidam Kiocay, pro Kioc Chan, pronuntiando vocem Kioc vnica tantum syllaba, qui alibi Gog Chan dicitur: vt etiam Gukelp, & Gog Elp, pro eodem accipiatur. quod nomē indicandum putavi, propter adpellationem gentis, quæ sacris in litteris exstat. Scachi autem adpellatio, quæ tribuitur Soleimani, Ertuculis, patri, vel regum, vel magnorum est principū, præsertim apud Persas: sicut apud Hispanos Doni vocabulum in vsu est. Apud Iacobum Fontanum Tsaccus nomen est, quod vix adgnouerit aliquis idem esse cum Scacho. Nec recēs hoc esse Scachi vocabulum, velex eo paret, quod apud Aythonum hæc 15 capite verba, licet corrupte, legantur: Postmodum quidam rex Persarum, nomine Cossorassath, fuit primus ausus Romanorum imperio rebellare, ac se fecit imperatorē Asiæ nominari. Quippe vox illa Cossorassath mutanda prorsus in Cosroas Sach, quod Chosroas Scach, id est, rex Chosroës, enuntiandum. Obiter hoc indicare propterea libuit, quod insignis historicus Reineccius, auctor editionis Aythoni postremæ, de Chossorassath putauerit Artaxerxem faciū- 20 dum: qui tamen Agathiæ nostro non Artaxerxes est, sed Artaxares, vt Bizarus quoq; noster, V.C. ex observationibus nostris adnotauit. Rursus alibi apud eundem Aythonum Soliman Sa, non est Soliman bassa, sicut in Adpendice sua Reineccius opinatus est, sed Soliman Scach. Ertucul & Ertucul (diuersa nāque scriptura reperitur) a Turcis dicitur, quem Laonicus Ortogulem vocat, Osmanis patrem. Et Osmanem hunc dico, non Otmanem, vel Otomanum; itemque non Otmanidas, sed Osmanidas: quod ita postulet Arabicæ Turcicæq; linguæ pronū- 30 tiandæ ratio, cui Græca prolatio nominis, per Thita litterā scripti, non aduersatur: quando istæc littera non Latinæ T vel TH respondet, sed ex vsu Græcorum, gemino potius S, cum sibilo quodam expresso. Sic enim Assmanem pronuntiauit Chalcocondyles.

condyles, non Athmanem. Nec aliud hoc Osmanis illius est nomen, quam Osmanis bassæ, qui ante biennium bello Persico periit. Ortelium sane miror Osmanem, quem Ottomanum vocat, Zichi filium facere, tam Græcis, quam Turcis repugnātibus. Gunduselpis nomen, qui & Gundus a Turcis vocatur, idem prorsus est cum Duzalpe Laonici, per aphæresim, quam vocant, detractionemque primarum litterarum. Et in margine Latini Laonici adscriptum legitur huius Duzalpis nomen aliud ex alio libro, Iudisalpes: quod ad Gunduselpem vel Iunduselpem, propius accedit. Errat autem in his Laonicus, quod Duzalpem ponit primum in hac familia, qui Gundus & Gunduselp, Ertuculis filius: quod Oguzalpem Duzalpis facit filium, qui ab hoc XIII gradu est inter adscendentes: quod Orthogulem Oguzalpis filium, Duzalpis nepotem statuit, quum XI gradu absit ab Oguze, qui est inter adscendentes, & Gunduselpis seu Duzalpis fuerit pater. Osman a morte patris annos quidem 39 Mahumetanus ex annaliū auctoritate vixit, sed 29 tantum imperasse scribitur: quod primis 10 annis principatum adquisiuerit, & cōstitueret. Sultani nomen huic ab annalium auctore non tribuitur, sed Murati primum nepoti, & abnepoti deinde Muchemeti: quod de hoc Muchemete Theodorus etiā Spādugin⁹ adnotauit. Gazi vero cognomen Osmani datur, sicut & Vrchani filio, Muratique nepoti, quod strenuum magnanimumque militem significat. In Vrchane (sic enim scribendum) notāda cum Ali bassā fratre cōcordia, quum omnes alij, quorum de rebus Turcicis exstant scripta, dicant ab Vrchane principatus initio sublato fuisse de medio fratres duos: aperte reclamantibus hisce Turcicis annalibus, qui primum a Baialite Gilderune Chane paricidium, regni causa commissum fuisse, necato Iacupe Zelebi fratre, docent. Zelebis nomen, quod nobilem significat, a Turcis arbitror vsurpatum, ad imitationem Romanorum & Græcorum, quorum hi filios Imperatorum natu minores Nobilissimos vocabant, illi Nouellissimos, voce nō nihil corrupta, sicuti patet ex historiis, inscriptionibus, nummis matibus antiquis, & Fastis. Vnicam tantum hoc

loco lubet inscriptionem, fidei causa, licet in re manifesta, ponere. tum quod pro se vetus, iam noua sit, hoc est, recens primum inuenta: tum quod antiquitatem nobilis vrbis Austriae Viennensis, quōdam seu Vindobonae, seu Vindoniana, quod magis probamus, insigniter illustret. Eam magnifici equitis. DN. HIERONYMI BECK A LEOPOLDSTORF, Cæs. Maest. Camerae aulicae consiliarij, studio liberali debemus: qui columnae fragmentum veteris, quae integra Milliarium Romanum fuit, in vinea quadā, haud procul a S. Marci nosocomio, ad vnum a Vienna lapidem, repertum quum intelligeret: operam dedit, vt domū suam de-
portatum, posteritati conseruaretur. Eius inscriptionis haec verba sunt, litteris expressa nobis familiaribus. Nam ductus earum, quales in archetypo conspiciuntur, hoc quidem tempore dicere non potuimus.

IMP CÆS

P LICINIO CORNEL

VALERIANO NOBILISS..

CES.. PRINCIPI

IUV.. NTVTIS VAL.

ET PONTES VETVSTA

CONLAPSA RESTI

A VIND.. M P

II.

Intelligitur autem nomine Nobilissimi, iuuentutisq; principis, minor natus frater Gallieni Augusti. Sic igitur & Turci Zelibes
suos dixere, quamquam in annalibus his animaduerrere liceat, Muchemetis II, & successorum filios non amplius Zelibes, sed
Sultanos cepisse nominari. Ceterum esse Tarcos veluti simias
quasdam Romanorum Graecorumue, quibus successerunt, pluribus in rebus animaduertimus: in titulis, officiis militarib⁹, pro-
uinciarum praefecturis, legibus, & vniuerso imperio cōstituēdo.
Iam quod Baiafitis Gilderunis siue Laxapis filios adinet, in eis
recensendis auctorum magna diuersitas est. Turci primogenitū
faciunt Emirem Soleimanem, quos equidem sequor. Et Solei-
manes hic dictus fuit Emir, auctoritatis maioris causa. Nam Emi-

res adpellati sunt præfides & propagatores imperij Mahumetis, quasi superiores: (Gulielmus Tyrius satrapas seu principes maiores interpretatur) quos Græci Amires & Amirades vocarunt, de quibus non recte vel Ameres, vel Amerades, vel Admiratos, vel Admirales, vel Admiraldos fecere Beluacensis, & interpres Cedrini, & alij. Nec hodieq; nomen hoc aspernantur ipsi Turcorum Sultani. Laonicus vero post Iesum suum maiorem, quem simpliciter Iſam Turci vocant (quod nomen etiam propius imitatus est Laonicus libro 6, quum Iessen Brenezis F. quem alibi Iesum vocat, scribit.) quemdam Mulsumanem nomine ponit. Idem facit primogenitum Orthobulem, a patre Sebastia præfectum, & ibidem ab hostibus vrbe capta cæsum. Turcici vero annales expresse tradunt, Sebastiam Emiri Soleimani filio natu maximo, a patre datam fuisse: qui tamen a Temire capta Sebastia, non fuerit interfectus. Plura de his allaturi deinceps in medium sumus, ad numerum notarum 59, & 67. Tertij quidem Cyriscelebim patris Baiafitis successorē faciunt, cuius nomen nec in Turcicis commentariis, nec apud Laonicum reperitur, & ficticiū plane videtur. Eum dicunt a Temire fuisse captum, sed e custodia tamē euasisse. Laonicus autem scripsit, prælio Temiriano captū fuisse Mosē, qui videretur reliquis præstātor robore. Proinde Temir eum circūduxit, & secum in castris habuit, victū ministrās. Postea Laonicus hæc subiicit: Temir Cheriam properavit, Baiafitem & filium eius secum vehens, cuius paruum respectum egit. proinde in patriam regionem fuga euasit. Denique tertio repetit Laonicus initio quarti libri, Mosē dimissum a rege Temire, mari ad regionem patriam rediisse. Similis est confusio in minorum natu Baiafitis filiorū mentione. Nam Laonicus & Iesum minorem commemorat, qui nusquā in annalibus Turcicis reperitur, & ultimo inter omnes loco ponit Mustaphā, respiciēs (ut arbitror) ad illum Mustapham, cui Dufinis cognomē a Turcis datur, quiq; Baiafitis se filium mentiebatur. Atqui diserte Turci tradūt, minimum natu fuisse Casanem Zelebim, qui tempore calamitatis paternæ fuerit adhuc ætate tenera: narratq; deinceps ab Emire Soleimane fratrē hunc natu minimum, Ca-

fanem Zelebin, fuisse Constantinopolim missum, ut obsidis loco ibidem esset. Laonicus etiam alicubi Iesum minorem, facit minimum natu, & Constantinopoli baptisatum ait: de quo sane vero sit simile, Iesum minorem Laonici, esse illum ipsum natu minimum Baiafitis filium, quem annales Turcici Casanem Zele-
 bim vocant. Error Sansouini duplex Osmanidarum in arbore, quo Sultanos iam superstites a Cyriscelebi propagat, & Baiafitis ex Cyriscelebi nepotem facit Muchemetem primum, tam manifestus est: nullius ut refutationis indigeat. Alis vero, qui Constantinopolim & ipse profugerit, nulla Turcicis in annalibus mentio. Reposuius etiam suo loco germanum illum, & natalibus opera nostra nunc restitutum, Baiafitis filium, Mustapham Zele-
 lebin: qui ut Temiriano proelio, sic etiam hactenus ex Osmanidarum stemmate, haud scio quo fatali casu exclusus, periit: locum eius inuadente Mustapha, suppositicio Baiafitis filio, quem annales hi Dufmis adpellant cognomēto. De Sauze iussu patris excæcato, nullum in annalibus verbum. Nomen Sauzis illud est, quod Soleimanes hodierno Veziri azemi adhuc puero dedisse fertur. Siaus enim bassa vocatur, cuius supra quoque aliquoties in supplemento annalium nostro facta mentio. Quod autem Sauzi
 a Reineccio Taures filius adtribuitur, qui exsul in Vngaria vixerit: & quod idem dat Mustaphæ suppositicio filium Davidē, ex auctoritate Ioan. Basilij Heroldi, qui & ipse diu exsularit apud Vngaros: errore quodam factum, ex vitiosa scriptura, & Heroldi alucinatione, profecto. Nō enim Taures apud Chalcocōdylem
 legi debet, sed Tautēs, tribus syllabis, quod nomen est Taut vel Daud, quemadmodum nostris in annalibus Daud bassa legitur, sub imperio Baiafitis II. Et Turcis Daud dicitur, qui David Hebræis. Hic ergo Tautēs verus esto Sauzis filius, alter autem Dufmis Mustaphæ filius David, ceu commenticius, expūgitor. Per-
 peram deinde traditur a nostris, Isam siue Iosua, siue Iesum maiorem, a Mulsumane, qui Turcis est Emir Soleiman, occisum: quum eius necis culpam Turcorū annales in Musam, siue Mossem, fratrem alium, deriuent. Volūt etiam nostri, quos Reineccius in Osmanidarum stemmate sequitur, Muchemetē II fuisse
 natum

natum ex Irene, Georgij Bulcouizij, Seruiorum Despotæ, filia.
 Falsum hoc esse, manifesto paret ex annalibus hisce nostris, &
 annorū supputatione. Natus enim fuit Muchemetes anno Tur-
 cico 833. Murates autem duxit Irenen quinq; post annis, Mahu C. 1436.
 metano scilicet 838. Nō ergo potuit Irenes esse filius Mucheme-
 tes. Præterea non potuisset ex Irene natus initio regni plures æta-
 tis annos habere, quam xvi: quū tamen cōstet, imperare cepisse
 natum xxi plus minus annos. Nec Irenen fuisse dictam Geor-
 gij Despotæ filiam, sed Mariam; ostendemus infra, numero 96,
 quem locum lector cum hoc coniungat. Quē porro Spōder-
 beium, nobilem in Panderatia Satrapam ex Ænea Siluio vocat
 Reineccius, patrem secundæ Muratis II coniugis, Spenderem
 dictum legimus in edito Laonico: quod nomen idem est cum
 Sphendere, quem Isuendiarem Turci adpellant. Quippe solent
 iis nominibus, quæ a gemina cōsonante incipiunt, litteram I, vel
 V Gallicū præponere: verbi gratia, quum pro Scendere dicunt
 Ischender, pro Scodra, Iscodara; pro Scopia, Vscopia. Frequens
 vero in annalibus hisce mentio fit Isuendiariis, quod cognomē-
 tum principibus illis datur, quorum erat ad Pontum Euxinū di-
 tio, in ipsa Ponto prouincia, vicinaque Paphlagonia. Chalcocō-
 dyles quemdam ex eis nominat Ismailem, Sinopæ principem, &
 alibi principem Sinopæ & Castamonis, amicum & socium Mo-
 sis. In nostris autem annalibus hisce legitur, Isuēdiari Temirem
 Chanem vel dedisse, vel ademptas a Baia site restituisse, Castamo-
 nam, Congerim, Calazugen. Idem narratur hospitio Musam
 excepisse, clamq; secum habuisse, quū ab Emire Soleimane fra-
 tre bello peteretur. Notanda quoq; verba Laonici, quū ait: Scen-
 deris, qui Sinopen regebat, fuisse filium Ismailem. Quippe le-
 gendum puto Spenderis, non Scenderis: licet mihi nomen Scē-
 deris non sit ignotum. Panderatiæ satrapiam quod adtinet, est
 ad Pontum Euxinū ciuitas, in Ponto prouincia, quæ hodie Pen-
 derachi dicitur: eo posita situ, veteris vt Heracliæ Ponticæ locū
 occupasse videatur. Ab hac si dicti non sunt Sphenderes, Isuen-
 diare sue begi, quos alij Spēder aut Sponderbeios vocarūt, saltem
 Spenderes opido regioniq; nomen dedere. De his & alia leges.

infra, numero 13. Nunc ad Osmanidarū genealogiam ut redeamus, equidem non abs re dubito, an duos ex illius Sphenderis filia Murates suscepit filios. Laonicus certe dūtaxat vnus mentionem facit, quem Cambrinius adpellat Calapinum, a cognomēto potius, quam nomine proprio. Nam Calapinus vocabulū corruptum est ex Zelebi, de cuius significato supra monuimus. Alij Chialapum dixere, quod ex eodem Zelebi factum paret. Maior aliorum opinione, qui duos faciūt, Tursines ætatis mēse xvii inecatus (ut ajunt) a Muchemete II, nomen habet insolēs & incognitum Osmanidarum familiæ. Per me tamen de his ut quilibet arbitrato suo statuatur, licet. Similius etiam vero, siquidē omnino fuere duo fratres, Muratis ex Sphēderina filij, vnus post alterum tam breui temporis interuallo nati; puerum natu maiorem xviii mensium deportatum fuisse Cōstantinopolim & Venetias, ut seruarietur, quod Geufræo placet: quam vi mensium infantem, quod Reineccio. Ceterum inter Baiafitis II liberos, nec Alim Caphæ satrapam, nec Muratem satrapam Trapezuntis posui: tum quod Menauinus, testis oculatus, horum non meminert: tum etiam, quod Trapezuntis præfecturam Selimem obtinuisse, nostris ex annalibus, & ipso Menauino constet, indeque Capham transmisisse, quum de occupando imperio cogitaret: quo se non contulisset, si fuisset istic Alis frater, conatibus haud dubie Selimis obstiturus, qui aliorum fratrum impedimēta metuens, hoc ipsum iter arripuerat, Asiatico magis compendiaro, minusq; difficili, relicto. Zemi fuisse filium, tradit etiam Secretarius Sigismundi Malatestæ, qui multis in Græcia tunc & Asiæ gestis rebus interfuit. Fortunam huius, & liberorum, memoriæ prodidit Spanduginus, sed nomina non exposuit. Vide quæ infra notabimus, capite 155. Sultanum Soleimanem, Selimis filium, secundum voco, non respectu Soleimanis, Vrchanis filij, qui non Sultanus, sed Sangiacus dumtaxat fuit, nec patri succedere potuit, quum ante patrem sit mortuus: sed ratione illius Emiris Soleimanis, Baiafitis Gilderunis filij, Sultanorum in ordine quinti, quem perperam alij Mulsumanem vocant. Deniq; monitū lectorem volo, me hac in genealogia notasse Sultanorū

annos, quibus imperarint, Mahumetanos: qui quidem ad annos
 Christianos qua redigi ratione debeant, paullo post exposituri
 sumus. Cetera huius genealogiæ, proluxioris explicationis haud
 egent. Vnum dumtaxat hoc addo, liquere de hac serie Sultano-
 5 rum Osmanidarum, hætenus regnasse Sultanos XII, linea dire-
 cta, filiis in patrum loca succedentibus: duos vero, videlicet Emi-
 rem Soleimanem, & Musam Zelebim, ex transuerso irrepsisse,
 nullis in imperio post se relictis liberis: quod vaticinij cuiusdam
 antiqui causa dissimulare non debui, cuius exitum fortasse tam-
 10 dem aliquando videbimus.

De origine Sultanorum Turcicorum.

Equidem nihil hætenus inueni memoriæ proditum aut ple-
 nius, aut verius, aut saltem vero similis, de origine Sultanorum
 Osmanidarum, quam quod heic in annalibus legitur. Facere ta-
 15 men non possum, quin lectoris causa, cognoscendi res Turcicas
 studiosi, quædam hoc loco subiiciam, a Theodoro Spandugino
 Cantacuzeno tradita. Narrat is, se quanta maxima potuerit dili-
 gentia conquisiuisse scriptores rerum Turcicarum, qui originem
 Osmanicæ familiæ retulerint in litteras, deq; his tandem intel-
 20 lexisse: principium huius exstitisse quibusdam ab armētariis, na-
 tione Tataris, ex posteritate cuiusdam Oguzis. Multas enim Ta-
 tarorum familias id temporis, quum Sultanus Aladines, Iconij
 princeps, rerum in Asia minore potiretur, venisse quæsitum se-
 des sub Aladinis imperio: quas inter & ista fuerit. Aladines au-
 25 tem graui bellagerebat, inquit, aduersus imperatorem Constā-
 tinopolitanum, qui erat ex familia Comnena. In hisce bellis ac-
 cidit, vt quidam eques, natione Græcus, vir magnanimus & bel-
 licosus, in omnibus duellis contra quosuis superior euaderet: at-
 que inter alios, etiam quemdā in primis Sultano Aladini carum,
 30 prælio singulari victum, occideret. Aladines magno cum animi
 dolore conuersus ad suos: Quis vestrum, ait, congregi cum hoc
 ausit Christiano, qui tot hætenus ex meis, & nunc præsertim vel
 maxime familiarem hunc mihi de medio sustulit? Quum autē
 propter illius Græci virtutem, fortiaque facinora, territis omni-
 bus, nemo cum hoc dimicaturus certamine singulari prodiret:

tandem armentarius quidam ex posteris Oguzis, quem nemo
 scriptorum Turcicorum alio, quam Delis nomine, propterea
 quod stulte temerarius, & infimæ conditionis homo fuerit, ad-
 pellat; Aladinis in conspectum veniens, vindicaturum se profi-
 tetur iniurias ab illo Christiano tot viris fortibus illatas. Quibus
 auditis, mirum sibi videri dixit Aladines, ex suis tot militaribus
 viris reperiri neminem, qui sua causa tot neci datas animas vici-
 sci vellet, præter vnum hunc stultum hominem. Is vero iterum:
 Obsecro te princeps, inquit, ut pace tua cum hoc mihi Christia-
 no pugnare liceat. Quippe si maxime moriar, exigua ipse iactura
 facies, amisso dumtaxat homine stulto. His dictis, impetrata pu-
 gnandi licentia, quamuis ægre permoueri se pateretur Aladines,
 ut ei cum altero congregiundi potestatem faceret: prodit in ho-
 stem, manibusq; cum eo confertis, strenue dimicando victoriã
 tandem apiscitur. Aladines, ut hominis virtutem aliquo præ-
 mio remuneraretur, ei villam Otomanzicam dono dedit: a qua
 nomen Otomanorum, Delis huius posteris sumfere. Quñ enim
 per eam, quam diximus, victoriam nominis sui famam longe la-
 teque propagasset: non ipse tantummodo, verumetiam cõplu-
 res alij, quos e Tataria venisse memorauimus, habitatum in O-
 tomanzica pago se contulerunt. Quippe volebat res istic suas
 cum aliis sibi communes esse: qua de causa nullo propenegotio
 perfecit, ut eò sponte sua magnus hominum cõcurreret nume-
 rus, ipseque pagus incrementum non exiguum caperet. Et quia
 Christianorum in iis locis excidium, a suis profecturum poste-
 ris, præuidebat: etiam durantibus indutiis excursiones in pagos
 Christianorum faciebat, eosque direptos ferro & igni depopu-
 labatur. Primus ex his pagis Dimbos adpellabatur, quod nomẽ
 lingua Turcica fidei mutationem significat, quã reuera succes-
 sores ipsius introduxerunt. Aladines intellectis hisce Delis rapi-
 nis, misit ex suis, qui eum arcesseret. Nam ægre ferebat, hæc ab
 eo pacis & indutiarum tempore cõmitti. Delis ab illo domi suæ
 quæsitus, forte tunc aberat, excursioni nouæ intentus, qua pagũ
 occupauit, qui Sardicitur. In itinere, quo domum cum præda
 reuertebatur, a suis ei significatũ fuit, Aladinem moleste ferre,
 quod.

quod per indutias ab eo Dimbos, alique pagi capti fuissent: ideoque misisse, qui coram Aladine Delim iuberet cōparere. Delis hoc cognito, mox secum statuit prius, quàm cum præda domū rediret, Aladini se sistere: quo suam illi demonstraret obœdiētiā.

¶ Id conspicatus Aladines, culpam Deli condonauit ea lege, ne deinceps vicinis molestus esset: ac retinere sibi mancipia iussit, e Sari pago rapta: cuius a pagi nomine deriuata creditur ab aliquibus deinceps Genifarorum adpellatio, quæ Turcica lingua iuuenes e Sari pago significet. Præter ista, nihil ait Spanduginus extare de hoc Deli memoratu dignum: nisi quod historici Turcorum tradant, eum Sultani Aladinis iussu veneno sublatū fuisse: nec ab illo tempore de hac familia quidquam recitari posse, quod operæpretium sit: donec tandem primus Turcorum Sultanus Osman in iis locis principatum constituere ceperit. Hæc prima de Osmanidarum origine Spandugini narratio est, cuius fides penes auctorem esto. Deinde subiicit, Sultanium Muchemetem, qui Constantinopolim cepit, nullo modo umquam admittere voluisse narrationes illorum, qui familiam Osmanidarum a Tataris armentariis ortam traderent: quum ipse referret originem eius ad Comnenos imperatores Constantinopolitanos. Aiebat enim, in iis bellis, quæ gesta fuerint inter imperatorem Comnenum, & Sultanium Aladinem, quemdam magnæ nobilitatis ac virtutis virum ab occidente se contulisse ad Comnenum, ut ei militando subsidium ferret. Eum prælio quodam in hostem fortissime dimicantem, confossum ab hostibus equū amisisse. Tum imperatorem Comnenum fratris sui filio, cui nomen esset Isacius, mandasse: ut ex equo descendens, eum viro illi forti traderet. Qua quidem re factam Isacius insignem sibi ratus iniuriam, desperabundus ad Sultanium Aladinem se contulerit, ac reiecta desertaque fide Christiana, Mahumetanam religionem amplexus fuerit. Hinc Aladinem ei filiam suam dedisse uxorem, dotisque nomine multa prædia cum pagis adsignasse: quos inter etiam Otmanzica fuerit. Adeoque statuebat Sultanus Muchemetes, ab hoc Isacio Sultanium Osmanem, qui pater & auctor est stirpis Osmanidarum, originem duxisse. Hactenus a

Spandugino tradita duximus commemoranda, de quibus integrum lectori iudicium relinquimus. Sane reperitur apud Græcos historicos, ac præsertim apud Nicetam Choniatem, mentio Comneni apostatæ, qui tamen non Isacij, sed Ioannis nomen habuerit. Quippe quum Ioānes Comnenus imperator, quem Caloioannem non a forma, sed bonitate vocabant, in obsidione Neocæsariæ diutius hæreret: Ioannes, Isacij Sebastocratoris, fratris eius filius, tali quadā ab imperatore patruo irritatus iniuria, qualem Spāduginus exposuit, fœde transfugit ad Sultanum Iconiensem, simulque musulmanissauit. Hæc fortassis ad historiam vel Spanduginus, vel Muchemetes respexerit. Ac Muchemeti quidem, longe omnium mortalium ambitiosissimo, natales maiorum obscuros displicuisse, non mirum est: ideoque facile crediderim, ab eo quæsitam fuisse de industria quamdam suorum ab origine magis illustri commendationem. Hoc tamē minime silentio prætereundum, Turcos, auctorum bonorum consensu, non e Tataria, sed Persia, pulsos a Tataris, in Asiam minorem cōmigrasse. Quæ de causa Græciæ Prætor meus necdum editus, qui Constantinopoleos a Flandris captæ, rursusque recuperatæ a Michaele Palæologo, historiam lxx plus minus annorū descripsit, Sultanos Musulmanorum Iconienses, Aladinis posteros, Azatinem & Iathatines duos, Persarchas adpellat, quod e Persia profectis in ea minoris Asiæ loca populis cum imperio præessent. Idē obseruare licet, ab aliis etiam fieri Græcis historicis. An autem ex Tatarorum regionibus, & quibus temporibus, in Persiam cōmigrarint: heic exponi non est necesse, ne nimis excrescat commentatio.

Aiem. Padischach. Sultan.

2. Quod Oguziorum familia successionē perpetua rerum apud Parthos posita fuisse dicitur, id his fere verbis in archetypo Turcico legitur: De stirpe in stirpem fuere Padischachler in Aiem. Quæ verba ut intelligantur, sciendum; a Turcis Aiem Vilaget, vel Aiem Memleket, vocari regionem vel regnum Persarum ac Parthorum: Padischachler autem numero multitudinis, a singulari Padischach, esse supremos principes siue Scachos, de qua

vocē

voce paullo ante dictum. Rectius enim Padiscach interpreteris
 Pantocratora, velut habentem vniuersum imperium, regemq;
 regum: quàm si vocem Sultani sic explices, quod Cedrinus fe-
 cit. Etenim qui Turcis Sultanus est, Græcis hodieque vocem
 hanc lingua sua reddētibz, Aphentis vel Megas Aphentis dici-
 tur: corrupto nonnihil, ratione pronuntiationis, antiquo voca-
 bulo *αἰθῆρς*, cuius est nota significatio. Laonicus libro nono Mu-
 chemeti II titulum hunc tribuit. Planeque nostris etiam Turco-
 rum princeps, in cottidianis sermonibus, numquā aliter, quam
 10 il grand Signor, adpellatur: quod quidem fit imitatione Turco-
 rum Græcorumque. Ne dicam, Aythonum Armenium quoq;
 tradere, Sultanum Agarenis significare dominum. Quod autē
 apud Chalcocondylem Parthi & Persæ dicti leguntur Arzamij,
 ex scriptura vitiosa profectum puto. Nam Azamij vel Azemij
 15 rectius scribentur, quod idem est cum Aiemiis propter adfinita-
 tem litterarum I, G, & Z, ante litteram E positarum, etiam apud
 Italos & Gallos. Geufræo, qui Azamiam dictā vult ab Aflambe-
 go (quo nomine alibi vocat, quem Vsum Chasanem Turci di-
 xere) sicut a Caramanbego Caramaniam, per me quidem, vt ita
 20 sentiat, licet: quando libere quiuis opinionem suam proferre po-
 test. Nam tametsi non abs re quis obiecerit dissimilitudinem vo-
 cum Aiem & Chasan, tamen pluris hoc faciundum, quod idem
 sibi parum alibi constat, dum ait ab Aramo, Semi F. Nohæ N. Sy-
 riam dictam Azamiam, quasi Aramiam. Nō enim parum a Per-
 25 sis, & Parthis, Syri distant: vt non immerito quis Geufræo pro-
 uerbum verus Græcum obiecerit:

Sunt separati fines Lydorum & Phrygum.

CHAN. VLV CHAN. HVNGGIAR. HVNCHER.

30 *Seriphe. Chalife. Chitai. Chorasani. Belch. Ma-
 chan. Tatar.*

Qui Turcis est Zingis Chan, Beluacensi est Chingis Cham, 3.
 quod idem est pronūtiatione Gallica. Ex Pachymerio, ceterisq;

Græcis, non Tzinkis, vel Tzincis, sed Tzingis Can scribi debet ratione pronuntiationis vsitata. Exstat liber Aythoni Armenij, qui & Curchinus vocatur, & Antonius creditur a quibusdam fuisse dictus post sumtum monasticum habitum: quum Aytho- nus idem videatur esse cum Antonio: & Curchinus a S. Geor- 5 gio factum nomen sit, quemadmodum Curchini vel Curggini dicuntur etiam hodie Georgiani, qui Armeniis vicini a S. Geor- gij veneratione dicti putantur Georgiani, sicut a S. Iacobo Iaco- bini & Iacobitæ, quorum patriarchæ nomen vitiose scriptum legitur apud Marcum Paulum Venetum Iacelich, pro Catolich, 10 qui Catholicus est. Is Aythoni liber nomen habet Zingis huius nonnihil immutatum, videlicet Changis, vnde Cangius etiam Can ab aliis vocatur. Chanis vel Hanis (aspiratione forti) adpel- latio perquam vsitata Persis & Tataris est, apud quos reges & principes, etiam minorum (vt dici solet) gentium, Chanes di- 15 cuntur: verbi gratia, Kerai Chan, Crinski Chan, Precop Chan, Nogai Chan, Schemhal Chan, Maxud Chan, & alij, quorum in annalium quoque supplemento facta mentio. Sic etiam inter Osmanidarum maiores in genealogia quidam Cara Chan legi- tur, quo significatur rex aut princeps niger. Consimili ratione 20 filij principum Chanoglani vocantur. Reperitur in historiis Græ- cis & Latinis nomē Chagani Auarum, quod idem est cum hoc Chan vel Chahan. Nam Auarum siue Chazarorum patria Cher- sonesus est Taurica, quæ hodieque suos habet Chahanes. Maxi- mus vero Tatarorum omnium Chan, cui subiecti sunt Chanes 25 ceteri, quique Chitainus adpellari solet, vti statim dicturi sumus, excellentiæ causa, qua cunctis aliis præstat, Vlu Chan nomina- tur, hoc est, magnus, vel potius excelsus Chan. Vnde factum, vt Spanduginus & Iouius Chanem interpretentur imperatorem. Turcici quoque Sultani post Osmanem Gasim, se Chanes dici 30 voluerunt, vt ex genealogia paret, idque retinent in hodiernum vsque diem. Solet enim, more maiorum, Murates iste II hoc vti plerumque titulo: Sultan Murat Chan, bin Sultan Selim Chā, elmuzaferu daima: hoc est, dominus Murates rex, domini Seli- mis regis filius, victoriosus semper. Quibus in verbis obseruare
licet

licet obiter imitationem titulorum, quibus imperatores nostri,
 veteres & recentes, vocare se Victores ac Triumphatores, sem-
 perque Augustos, consueverunt. Sed hos titulos aliis interdum
 adiectis nominibus augēt, in quibus sunt Emir, de quo superius
 5 dictum, & paullo post dicetur numero 14: & Padiscach, quod i-
 tidem explicatum: & Musulmanorū Padiscach, quo nuper Mu-
 rates vsus est in litteris ad ordinum regni Poloniae comitia, creā-
 do rege, missis: & Huncher vel Hunker, quod Spanduginus scri-
 psit Condichiar, Ludouicus Bassanus Iadrensis Chunchier, quū
 10 Italico modo rectius exprimatur Hunggiar. Id proprie titulo
 nostrorum Augustorum respondere volunt, quo se Imperato-
 res Cæsares adpellant. Et primum eo tradunt vsum Mucheme-
 tem II, post captam Constantinopolim, sedem orientalis impe-
 rij, quem imitati sunt Baiafites filius, & Selimes nepos. Qua de
 15 causa, partim vt ambitionem, partim vt superstitionem eorum,
 ab usu suillæ abhorrentium, irrideret Scachus Ismail primus, a
 quo Sophinorum apud Persas profectum nomē est, præpinguē
 alere porcum solebat, cui nomen eius Turcorum indebat prin-
 cipis, qui tunc rerum potiebatur: vt vel Hunker Baiafit, vel Hun-
 20 ker Selim adpellaretur. Denique Seripharum etiam titulum si-
 bi tribuunt, & Chalipharum nomen ne hodie quidem vitant,
 velut inuidiosum, potiusque competens editis Mahumetis san-
 guine, quemadmodum Reinerus Reineccius, amicus noster
 putauit. Nam hic quoque Murates eo se ornat titulo in litteris
 25 ad Imperatorem nostrum, quarum exempla vidi: & superius
 de hoc a nobis notata quædam sunt in expositione causarū de-
 cennalis huius belli, quod inter Sophinos & Osmanicos adhuc
 geritur. Diximus enim, Chaliphis nomen significare vicarium,
 vel successorem, vel heredem prophetæ Mahumetis: & Osma-
 30 nicis persuasum esse, principem suum esse Chaliphen huius sæ-
 culi. Secundum Chaliphen, proximus est Seriphis locus. Sic e-
 nim & Cedrinus, & Zonaras tradiderunt, Seriphis nomē apud
 Mahumetanos eam respectu Chaliphæ rationem habere, quæ
 fuerit apud Græcos olim Syncelli ad Patriarcham, quum mor-
 tuo Patriarcha, mox in eius solium Syncellus collocaretur. Ho-

die vero notum, quanto sint apud Mahumetanos in honore, qui recta linea tam a propheta Mahumete, quam ab Ali, Mahumetis genero, descendunt, aut se fingunt descendere. Hi Turcis Tatarisque Seithi vulgo dicuntur, Arabibus autem Seriphæ: quos maxima sane veneratione atque obseruantia quum prosequantur, etiam ipsi Sultani Seripharum adpellatione velut augustiores se reddere volunt. Ad Tatarorum Chanem vt redeam, traditur a plerisque omnibus, hic Zingis Chan in primis claruisse anno Christiano 1202, vel 1203. quo tempore Tatarum iugum Indorum, hoc est, eius regis, quem ab aliquot iam sæculis Preteianum siue Presbyterum Ioannem vulgo vocamus, excusserunt. Et exstant pleraque de his rebus a Vincentio Beluacensi, & Marco Paulo Veneto, memoriæ prodita, lectu non indigna. Chitaia, (quam itidem Ioannes de plano Carpi, qui vixit anno Christiano 1245, legatus ad illa loca missus a Papa Romano, Kithai vocat) Laonico Chataia; Chitaini Tatarum, Chataidæ dicuntur: & vero est simile, Chætas Ptolemæi, & Chataeos Ariani, hos ipsos esse Chitainos horum Annalium, vel Chataidas Chalcocondylis, vel Marij Nigri Chatainos. Chorasanis regionis nomen ne hodie quidem obscurum est, ex recentioribus historiis: populos ipsos Iouius Coraxenos vult dictos antiquitus. Cedrini verba sunt in Iustiniano Rhinotmito: subiugata fuit ab Arabibus (id est Saracenis) etiam Persis interior, quæ Chorosan dicitur. Chorasan ab Ortelio Charassan scribitur, & Belch, tam vrbs, quam regio Chorasani vicina, Balch eidem est, versus Tatariam tendens. quam annales nostri Machan vocant, vrbi regionique communi nomine; haud scio num eadem sit cum illa, quæ Macran ab Ortelio dicitur, versus sinum Persicum, & mare rubrum sita. Tataros scribo, non Tartaros, tum quod ita dicti sint a Tataro flumine, cuius accolæ Sumogli vel Sumongli dicuntur, hoc est, Mongli, vel Mongli, Tatarique aquatici: tum etiam ex auctoritate Saxonum nostrorum, etque vicinorum, qui Tataros adpellant, & Græcorum quorundam librorum, quos manu scriptos habeo: in quibus est Prætor ille Græciæ noster, & Pulologus, qui ubique Tataros vocant. Adde testimonium veteris epigrammatis, ante

c c c annos

ecc annos Ottocaro regi Bohemiæ positi: qui a Rudolpho imperatore casus inter auxiliares Tataros Comanos, hoc epitaphium, versibus factum Leoninis, pro illorū more temporum, habuit: repertum in libro annaliū Austriacorum manuscripto, quem Magnus dominus Hieronymus Beck a Leopoldstorf utendum mihi pro sua humanitate concessit:

O rex Ottocare quondam pugnaſtis honeſte.

Nunc ſtas in pannis depiſtus cum Tateranis.

DE VRBE BAGDAT, SIVE BAGADAT.

Vrbē Bagadatim accipe de hodierna Babylone, propter pri-
scæ Babylonis ruinas a Sultanis Chaliphis exstructa. Zonaræ
Bagdas genere masculino dicitur. Laonicus Pogdatim vocat, &
Pogdatinam vel Pagdatinā Babylone: apud quem nota cor-
rupte scriptum hoc vltimum in Latinis editis, Padagtinam Ba-
bylonem. Petrarcha suis in poëmatibus Italicis Baldaccum no-
minat.

DE ALADINE, SELGVCE, TANGROLIPICE. Sinas.

Aladinis origo a Turcis refertur ad Selgucem, qui Gulielmo
Tyrio, fortasse librarij culpa vitiose, Selduch dicitur. Hunc Rei-
neccius, vir doctissimus, & diligentissimus in explicandis genea-
logiis historicis, putat eundem esse cum Tangrolipice (Trago-
lipix non recte scribitur) Græcarum historiarum: quod vero nō
abſimile, quum Tangrolipix cognomentum quoddam esse vi-
deatur, a Tangri deductum, quod Turcis Deum significat, adie-
cta voce, quam equidem diuinare non possum. Fratris eius filius
in Cedrino meo manuscripto, quo eius auctoris non edita fra-
gmenta quatuor, cum aliquot imperatorum vitis hætenus desi-
deratis continentur, non Cutlumus, sed Cutlumufes vocatur:
quod significat Musem, siue Mosem fortunatū ac felicem. Ala-
din vel Aledin significat diuinū. Reineccius existimat esse com-
mune nomen omnibus Turciæ vel Iconiensibus Sultanis, ceu
cognomentum, vel dignitatis adpellationem, quod equidē pro-

bare non possum: perinde ac dicere nō possum propterea, quod plures inter Osmanidas, velut e genealogia patet, Aladinis habuerint nomen, Osmanidas omnes Aladines vocatos, ceu cognomento quodam, aut dignitatis adpellatione. Similiter & alius restat scrupulus de eo, quod addit, videri quemdam ex Giazadinis liberis Aladinem nominari, qui Chalcocondylæ sit Germanus. Nos de begis Germanis suo loco dicturi sumus. Ibidem Siuastam scripsimus, quæ vulgo Siuas, quasi Siuast, vrbs Armeniæ, (minorem intelligo) secundum constitutionem Leonis Augusti de ordine thronorum, qui Constātinopolitano Patriarchæ subiecti sunt, quam manu scriptam habemus. In hac Sebastia vocatur, & Camachus ei vicina statuitur, quam idem Leo facit archiepiscopatum siue metropolim Armeniæ. Kemach hodie nominatur, etiam Turcicis in annalibus expressa voce. Apud Laonicum in Baia site Lælape Iamaca vitiose legitur. Vide notata deinceps capite 204. Libuit autem hæc eam ob causam indicare, quod Ortelius varias, & inter se dissidentes opiniones de Sebastia proferat: alijs eam non procul ab Euphrate statuentibus, alijs in Cilicia: quum Armeniæ sit illa, quæ Siuas adpellatur, Turcis Siuas scheher, hoc est, vrbs Siuaste.

ERZINGA. ROMANIA ASIATICA.

Amasia. Chalep Syria.

6. Ertzinga, cuius heic mentio fit, & quæ Erzinzan quoq; scribitur, vrbs est Armeniæ, cuius nomen in edito Laonico diuerse legitur, & ad vicinam Armeniæ Cappadociam refertur, modo Artzinga, modo Artzinganis vrbs. Arzingam vocat Aythonus. Reperitur apud Laonicum & Ertzica, sicut apud Leonem Augustum in eadem Armenia ponitur Artzice, sub metropoli Keltzina. Romaniam vero, non pro Europæa Græcia, in hoc quidem loco, accipies: sed pro Romanorum (sic Græci se volebant vocari) prouincijs Asiaticis, quas etiam recentiores historici Græci Romanæ vocabulo complexi sunt. Amasia nomen hodieq; retinet, vrbs Cappadociæ: licet in cōstitutione Leonis impera-

peratoris, quam diximus, ad Helenoponti prouinciam, de qua in Iustiniani Augusti nouellis pleraque constituta leguntur, velut eius metropolis referatur, sub qua præter alios episcopatus, etiam Sinope recensetur. Chalepum Syriæ notissimam nunc etiam urbem, & orientis emporium celeberrimum, male Chalcocondylis interpres cum Geufræo facit Epiphaniam, Bello-nius Hierapolim, Seidlizius Antiochiam magnam in Comage-na, magis imperite: quum Zonaras, Cedrinus, Nicetas, expresse Chalep dictam olim tradant Berrhœam. Halepo iam vulgo dicitur. Ridicula Geufræi notio, qui Aleph vult dictam, & a prima Hebræorum littera deriuat, quod prima Syriæ ciuitas sit; quum hodieque Damascus eam longe superet.

MAPALIA TVRCORVM ET TATARORVM.

Quæ de mapalibus Ertuculis dicuntur, intelligi commode poterunt ex hisce Marci Pauli Veneti verbis, ædiculas Tatarorū, siue mapalia potius describentis, antiquis hisce Turcicis simillima: Domunculas, inquit, habent in modum tabernaculorum, filtro coopertas, quas secum deferunt, quocumque migrant. Laonicus tentoria pileata dicere videtur, quibus vtantur pastores apud Turcos.

ROMANIA DVPLEX. ANATOLIA.

Rumelia. Rumiler.

Quum Aladines occupasse complures in Romania prouincias narratur, accipe Romaniam Asiaticā vel Anatolicam; Romanis, hoc est, Græcis imperatoribus ante illa tēpora subiectam: quemadmodū paullo ante notauimus. Nam alioqui notum, a Turcis Anatoliā, qua minor Asia cōpræhenditur, a Rumelia distinguui: & Rumeliam, siue Rum vilaget, proprie dici Græciam Europæam, vel verbum verbo si reddas, Græciæ regionem: quū Græci a Turcis eleganter loquentibus, Rumiler vel Rumilar appellētur, Vrumilar a vulgo. Rumes Garzię ab Orta, cuius interp. clar. & opt. viro, Karulo Clusio nostro debemus, Thraces sunt: dum partem pro toto sumit. Quippe vniuersa Europæa Græcia,

ceu diximus, Romania vocatur: cuius & partes duæ, Thracia scilicet, Argivaque regio, cuius vrbs munitissima Napoli di Romania dicitur, Romanix nomen obtinent.

TANCHARI, TANGORI, TONCHARI,
Tatarorum natio.

9. Nomen nationis, quæ bellū Aladini fecerit, annales hi nō exprimunt: sed ex Prætoris Græciæ nostro paret, Sultanis Iconiensibus perpetua fuisse cum iis Tataris bella, quos ipse Tancharos vocat, Aychonus Tangoros. Non enim Tangot apud hunc scribendū, sed Tangor. Itidem Ortelio Tangut regio vocatur, quæ rectius Tangur. Apud Pachymesium, & alios Græcos, Tochari, detracta littera τ, leguntur: qui verius adpellabuntur Tonchari.

VRBS ENGVRI, ANCYRA. MONUMENTVM
vetus Ancyranum.

10. Engurim Turci vocāt urbem Asiaticæ Galatiæ, quæ dicta prius fuit Ancyra, & Leoni Augusto quarta thronorum in ordine metropolis est sub patriarcha Constantinopolitano: satis olim celebris etiam ob antiquissimam Christianorū synhodum, quæ istic habita fuit, & cuius acta decretaque plena pietatis exstant. Hodie magna illie copia cymatilis vel undulati panni (camelorum vulgo vocant) longe præstantissimi tingitur & elaboratur, alioque distrahenda vehitur.

Quodā in historiæ Græcæ libro, cuius quia perierat initiū, ne quidē auctoris sciri nomen poterat, legere memini, de Ancyranī municipij cōditore Augusto. Verbis ea referūtur huiusmodi.

* Κύρω. Κῆρας ὁ πόλις, μίας ἐν τῇ Πόντῳ, καὶ ὀνόματι ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ ἐπὶ τῇ * Συρίᾳ καὶ τῇ Κύπρῳ ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων, Σελυμίνου, αἰγυρίου ἐκάλειον τὴν μὲν, ἄρκεται, διὰ τὸ μέστω αὐτὴν (ἢ) τὴν δύο θαλάσσιον, τὴν περὶ Πόντου καὶ τῆς Ἀσίας τὴν δὲ, Βόσταν, εἰς ὄνομα τῶν ἡρώων αὐτὴν ὀνομάσαντες Βόσταν τὴν δὲ, μετωνόμασαν Διόσπλιν. Quorum hic

sensus est. Quum condidisset Augustus vrbes, vnam in Ponto, * Cypro. alteram in Arabia: tertiam in * Syria, vi numinis irati collapsam, nomine Salaminen, restituisset: primam adpellavit Ancyra, hoc est ancoram, propterea quod esset medio sita loco inter duo maria.

ria, Ponticum & Asianum: alteram Bostram, a prætore Bostro, quæ structuræ præfecerat: tertiæ nomen in Diospolim mutavit. Busbequius, vir illustris, in itinerario meminit, hæc urbē ab Asiæ cōmunitate (τὸ κοινὸν τῆς Ἀσίας dixere Græci) Augusto fuisse dicatam.

5 Merito quidem id factum, si vel conditor, vel instaurator eius erat Augustus. Ideoq; non abs re voluit idem Augustus rerum ab se gestarum, quas incidi Romæ duabus in aheneis pilis iusserat, exemplar heic exstare. Cōspiciuntur aut qualesquales huius reliquæ marmoreis insculptæ parietibus ædificij veteris, quod æ-

10 dem Apollinis fuisse putant aliqui, Busbequius prætoriū. Id vero tam insigne monumentū antiquitatis Romanæ, quia lector existimare facile potest, a xxxiiii & amplius annis admodū esse deformatum, & ab infestis omni Græcæ Romanæq; elegantix barbaris cottidie magis etiā lacerari ac dirui: placet eorum cau-

15 sa, qui antiquitatū vere magni æstimandarū studiosi sunt, sic expressum hoc loco subijcere; quemadmodū id temporis legatus Cæsaris Ferdinādi, maximæ vir dignitatis, Antonius Verantius, Episcopus Agriensis, per suos transcribi curavit. Mecum vero cōmunicabat ante profectiōem ad Turcos nostram, vir nobi-

20 lis, & antiqua virtute ac fide, Karulus Clusius Atrebas, acceptū ab Antonij præsulis nepote, Fausto Verantio: quorum omnium sane mentionem fieri, visum fuit æquissimū, vti conservatorum fragmenti penitus aurei, quod cæli ac Turcorum iniuriis expositum, ne ceteroqui nobis Ancyre prorsus, ac breui quidē pereat,

25 haud absq; causa metuendum. Sed reliquas tandem e naufragio tam præclari tabulas operis lector accipiat, ita dictis in parietibus exstantes: ut dimidia pars intrantibus ædificium ad dextram, altera semet ad sinistram offerat.

Series prima.

30

RERVM. GESTARVM. DIVI. AVGVSTI. QVIBVS. ORBEM.
TERRARVM. IMPERIO. POPVLI. ROMANI. SVBLECT.
ET. IMPENSARVM. QVAS. IN. REMPVBLICAM. PO
PVLVMOVE. ROMANVM. FECIT. INCLISARVM. IN.

BUABVS. AHENEIS. PILLIS. QVÆ. SVNT. ROMÆ.

POSITÆ. EXEMPLAR. SVBLECTVM.

ANNOS. VNDEVICINTI. NATVS. EXERCITVM. PRIVATO.

CONSILIO. ET. PRIVATA. IMPENSA. COMPARAVI. TERQVE.

M——FACTIONIS. OPPRESSAM. IN. LIBERTATEM.

VINDICAVI——DECRETIS. HONORIFICIS. ORDINEM.

SVVM.

cetera desiderantur.

Series secunda.

PATRICIORVM. NUMERVM. AVXI. CONSVL. QVINCTVM.

IVSSV. POPVLLI. ET. SENATVS. SENATVM. TER. LEGI. ET.

IN. CONSVLATV. SEXTO. CENSVM. POPVLLI. CVM LEGA. M.

AGRIPPA. EGL. LVSTRVM. POST. ANNV. ALTERVM. ET.

QVADRAGESIMVM. FECL. LEGI. QVO. LVSTRO. CIVIVM.

ROMANORVM. CENSITA. SVNT. CAPITA. QVADRAGENS.

CENTVM. MILLIA. ET. SEXAGINTA. TRIA——CVM.

NVPER. LVSTRVM. SOLVS. FECL. LEGI. CENSORVM——SINIO

COS. QVO. LVSTRO. CENSA. SVNT. CIVIVM. ROMANORVM——

QVADRAGENS. CENTVM. MILLIA. ET. DVCENTA. TRIGINTA.

TRIA.——IN. CONSVLATV. FI——CVM. NVPERIME.

LVSTRVM. CVM LEGA. TIBERIO. SEXT. POMPEIO. ET. SEXT.

APVLEIO. COS. QVO. LVSTRO——ROM. CAPITVM. QVADRAGENS

CENTVM. MIL——IGINTA. ET. SEPTM. MIL. LEGI. PNO.——

——EXEMPLA. MAIORVM. EXOLESCENTIA. IAM. EX. NOS.——

MVLTV. RERVM. EXEMPLA. IMITANDA——

reliqua desiderantur.

Series tertia.

HONORIS. MEL. CAUSA. SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS.

ANNVM. QVINCTVM. ET. DECIMVM. AGENTIS.

CONSVLIS. DESIGNAVIT. VT. CVM. MAGISTRATVM. INIRENT.

POST. QVINQVENNIVM. EX. EO. DIE. DVO. DEDVCTI. IN

FORVMVE. INTERESSENT. CONSILII. PVBLICIS. DECREVIT.

SENA-

SENATVS. EQVITES. AVTEM. ROMANI. VNIVERSI. PRINCIPES.
 ————HASTIS. ARGENTIS. DONATVM. ADPELLAVERVNT.
 LIBRI. ROMANI. VIRITIM——CENOS. NVMERAVI. EX. TESTAMEN
 TO. PATRIS. MEI. ET. NOMINI. MEO———DRINGENOS. EX.
 5 BELLORVM. MANIBUS. CONSVL. QVINCTVM. DEDI. ITERVM.
 AVTEM. IN. CONSVLATV. DECIMO. EX. PATRIMONIO. MEO.
 BIS. QVADRINGENOS. CONGLARI. VIRITIM. ITERVM. AERE.
 MERV. ET. CONSVL. VNDECIMVM. DVODECIM. FRUMENTATIO
 NES. FRUMENTO. PRIVATIM. COLVMPLO. EMENSVS. SVM.
 10 ET. TRIBVNICIA. POTESTATE. DVODECIMVM. QVADRINGENOS.
 NUMMOS. TERTIVM. VIRITIM. DEDI. QVALIMEA. CONGLARIA.
 FRUMENTI———NUM. NUMQVAM. MINVS. QVINQVAGINTA. ET.
 DVCENTA———SIA. DVODEVIGINTESIMVM. CONSVL. TRECENTIS.
 ET. VIGINTI. MILLIBVS. PLEBIS. VRBANÆ. SEXAGENOS. SEX.
 15 AGENOS. DENARIOS. VIRITIM. DEDI. ET. QVINIS. MILITVM.
 MEORVM. CONSVL. QVINCTVM. EX. MANIBUS. VIRITIM. MILLIA.
 NUMMVM. SINGVLA. DEDI. ACCEPERVNT. ID. TRIUMPHALE.
 CONGLARIVM. IN. COLONIAS. HOMINVM. CIRCI. TER. CENTVM.
 ET. VIGINTI. MILLIA. CONSVL. TERTIVM. DECIMVM. SEXAGENOS.
 20 DENARIOS. PLEBI. QVÆ. TVM. FRUMENTVM. PVBLICVM. ACCE--DEDI.
 EA. MILLIA. HOMINVM. PAVLO. PLVRA. QVAM. DVCENTA.
 FVERVNT. AGRIS. QVOS. IN. CONSVLATV. MEO. QVARTO. ET.
 POSTEA. CONSVLIBVS. MARCO. ET. CN. LENTVLO. AVGVRE.
 ADSIGNAVI. MILITIBVS. SOLVI. MVNICIPALIS. P———ERTIVM.
 25 CIRCI. TER. SEXGENSIM. ITINERIS. EMIT. QVAM. ROMANIS.
 PRÆ———NVMERAVI.———QVOD. PRO. AGRIS. PROVINCIA
 LIBVS. SOLVI. VNVS. ET. SOLVS. OMNIVM. QVI. DEDVXERVNT.
 COLONIAS. MILITVM. IN. PROVINCIIS. AD. MEMORIAM. ÆTATIS.
 MEÆ. FECL. POSTEA. NERONE. ET. CN. PISONE. CONSVLIBVS. ITEM.
 30 QVE.———GANTISSIMO. ET. D. LELLO. CONSVLIBVS. ET. L. CANINLO.
 ET. Q. FABRICIO. CONSVLIBVS.———QVOS. EMERITIS. STIPENDIIS.
 IN. SVA. MVNICIPIA. PRAEM———PERSOLVI. QVAN.———IN. SEST——
 MILL———IMPENDI.
 QVATER.———AVI. ÆRARIVM. ITA. VT. SESTERTIVM. MILLIA.

QUINGENTA. DEDI——RAVI. AERARIO. DETULI.——
 QVOD. EX. CONSILIO————————MILITIBVS.

QVLN-----

— MERVISSENT. HS. MLL. —

—o. DETVLI.—

—————CN. P. LENTULO.—————

SVLES.FVERVNT.CVM.D----CERENT-----CENTVM.

MILLIBVS. HOMINVM ——— o. FRV ———

defunt lineæ quinque.

Aduersi parietis series prima.

CVRIAM. ET. CONTINENS. ET. CHALCIDICVM. TEMPLVMQVE.

APOLLINIS. IN. PALATIO. CVM. PORTICIBVS. AEDEM. DIVI. IVLII.

LUPERCAL. PORTICVM. AD. CIRCVM. FLAMINIVM. QVEM. SVM

ADPELLARI. PASSVS. EX. NOMINE. EIVS. QVI. PRIOREM. EODEM

IN. SOLO. FECERAT. OCTAVIANI. PVLVINAR. AD. CIRCVM.

MAXIMUM. AEDES. IN. CAPITOLLO. IOVIS. FERETRII. ET. IOVIS.

TONANTIS. AEDER. QVIRINIS. AEDER. MVNDO. ET. IVNONIS.

--- ET. IOVIS. LIBERTATIS. IN. AVENTINO. AEDEM. LARVM.

IN. SVMMA. SACRA. V^{IA}. AEDEM. DEVM. PENATIVM. IN. VELIA.

AED. IUV. TAT. I. S. AED. MAT. I. S. MAG. DEL. A. IN. PALAT. I. C.

SERTORIUM. ET. POMPEIUM. THEATRUM. VTRVMQVE.

OPVS. IMPENSA. GRANDI. REFECL. SINE. VLLA. INSCRIPTIÖNE.

NOMINIS. MEL. RIVOS. AQVARVM COMPLVRIBVS. LOCIS. VETVSTA

LABENTES. REFECI. ET. AQVAM. QVAE. MARIA. ADPELLATVR.

DUPLICAVI. FONTE. NOVO. IN. RIVVM. ELVS. IMMISSO. FORVM.

IVLIVM. ET. BASILICAM. QVAE. FVIT. INTER. AEDEM. CASTORIS.

ET. AED. SATVRN. CAEPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A.

PATRE. MEQ. PERFECT. ET. EAMDEM BASILICAM. CONSUMMATAM.

IN. AMPLIATØ. ELVS. SOLO. SVB. TITVLO --- NOMINIS.

FILIORVM ---- VIVVS. NON. PERFECISSEM. PERFECT. AB. HE

REDIBVS-----VIRGINE. EXEMPLVM. DEVM. IN. VRBE. CONSV-

FECL. FLVVL0, PRÆTERMISSO. QVOD. TEME ----FT. ———

VLI-

VICTORIS, TEMPLVM. QVORVMQVE. AVGVSTVM. ET. TEMPLVM.
 APOLLINIS. IN. SOLO. MAGNAM. PARTEM. --- EMPTO. FECL.
 QVOD. SVO. NOMINE. M. MARCELLI. VENERI. --- MANIBVS.
 IN. CAPITULO. ET. IN. AEDE. DIVI. IVLII. ET. IN. AEDE.
 5 APOLLINIS. ET. IN. AEDE. VESTÆ. ET. IN. TEMPO. MARTIS.
 VICTORIS. CONSECRAVI. QVÆ MIHI. CONSTITERVNT. CIR
 GLTER. MILLENIS AVRI. CORONARI. PONDO. TRIGINTA QVINQUE
 MILLIVM. MVNICIPIIS. ET. COLONIS. ITALIÆ. CONFERENTIBVS.
 AC. TRIVMPHOS. MEOS. QVINCTVM. CONSVL. REMISI. ET. POSTEA.
 10 QVOTIENSVMQVE. IMPERATOR. M. --- AVRI. CORONARIVM.
 NON. ACCEPI. DECERNENTIBVS. MVNICIPIIS. --- QVÆ. ANTE.
 TEMPVS. DEFVNCTARVM. AFRICANARVM. DECREVERAM.
 MEO. NOMINE. AVT. FILLORVM. MEORVM.
 ET. NEPOTVM. IN. CIRCO. --- AVT. IN. FORO. AVT. IN.
 15 AMPHITHEATRIS. POPVL. --- QVIBVS. CONFECTA. SVNT. BESTIARVM
 CIRCLTER. TRIVM. MILLIVM. ET. QVINGENTA. NAVALIS. PRÆLII.
 SPECTACVLVM. POPVL. --- LIBERV. IN. QVO. LOCO. NVNC.
 NEMVS. FST. CÆSARVM. CAVATO. --- LONGITVDINE. MILLE.
 ET. OCTINGENTOS. PEDES. IN. LATITVDINE. PEDES. DVCENTI.
 20 IN. QVO. TRIGINTA. ROSTRATÆ. NAVES. TRIREMESQVE. PLVRIMÆ.
 --- RVMORES. INTER. SE. CONFLIXERVNT. --- RVNT.
 PRÆTER. REMIGES. MILLIA. --- CIRCLTER ---
 IN. TEMPLIS. OMNIVM. CIVITATVM. PONTI. ET. ASIÆ. VICTOR.
 ORNAMENTA. REPOSVI. QVÆ. SPOLIATIS. TEMPLIS. QVIS. PRIVATIM.
 25 POSSEDERAT. STATVÆ. --- QVADRAGENIS. ARGENTEIS.
 STETERVNT. IN. VRBE. AC. CIRCLTER. QVAS. IPSE. SVSTVLLI. EX.
 QVA. DE. PECVNIA. DONA. AVREA. IN. AEDEM. APOLLINIS. MEO.
 NOMINE. ET. FILLORVM. QVÆ. MIHI. STATVERVNT. HONOREM.
 HABVERVNT. POSVI.

30

Series secunda.

MARE. PACAVI. A. PRÆDONIBVS --- DOMIBVS ---

SVIS

CONTRA. REM. ---

DOMINI. ---

cetera desiderantur.

DD

REGIS. PARTHORVM

Post aliquot lineas.

A. ME. GENTES. PARTHORVM. ET. MEDORVM.

rursum post aliquot alias.

IN. CONSVLATV

cetera prorsus abolita.

Habes, optime lector, reliquias Ancyрани monumēti, facile omnium, quæ nunc exstant, præstantissimi; siquidem esset integrum. Eius illustratio, cum aliquorum restitutione, non huius est loci.

*ANNI, MENSIVM, DIERVM APVD TVR-
cos ratio, & adpellationes.*

- II. Notavi ad marginem libri, annum Mahumetanum 687, quo mortuus Ertucules traditur, esse Christianum 1289. Hoc uti planius intelligi possit, libet hoc loco quam paucissimis explicare temporum apud Turcos rationem, videlicet annorum, mensium, dierum, quantum quidem hætenus intelligere de his potui. Constat igitur apud Turcos annus XII mensibus, sed lunaribus; & tradunt ipsi, post 32 annos Turcicos firmamentum cæli cursum suum absolvere. Vnde propemodum colligi plerique putant, annis 31 Christianis, respondere Mahumeranos 32, cum exiguo additamento. Præmittitur id etiam, hunc annum Christ. 1587, quum inciperet, fuisse computatum a Turcis pro Mahumetano 994. Quippe licet hoc intelligere de verbis ultimis in diplomate Sultani Muratis III, quo continetur prorogatio pacis cum Rudolpho II Imp. Augusto. Leguntur enim istic hæc in extremo verba: Die primo proximi mensis Ianuarij, anno Domini Iesu, supra quem sit gratia & auxilium divinum, 1584: qui erit annus transmigrationis magni prophetæ nostri, supra quem sit gratia salusque divina, 991: die 27 sacrae lunæ Silchidze. Quibus in verbis notandum, annos Mahumetanos, Turcis vsitatos, non eosdem esse cum annis Hegiræ, quæ incipit a natiuitate Mahumetis, videlicet ab anno Christiano 592. Nam expresse dicitur, a Turcis anno Christiano 1584, fuisse computatos annos 991 a transmigratione siue morte Mahumetis: quibus si tres ab illo tempore elapsos adijcias, erit annus hic Christianus 1587, a morte Mahumetis 994. Iam si de 994 detrahas:

trahas annos 687, quo tēpore mortuus Ertucules traditur, reli-
qui erūt anni Mahumetani 307, qui trāsire scilicet ab Ertuculis
morte, vsq; ad hunc annum præsētem. Diximus aut paullo an-
te, Turcicos annos 32 propemodū respondere Christianis 31.
5 Quamobrem de 307 Mahumetanis detrahendi veniunt anni
9 $\frac{1}{2}$, siue paullo minus, quā decem: & erunt 307 Mahume-
tani, si 10 integros deducas, redacti ad annos Christianos 297.
His rursus detractis de 1587, reperiemus annum Christi 1290,
quo scilicet mortuus fuerit Ertucules, Osmanis pater. Tradunt
10 autem annales hi nostri mortuum Osmanem ipsum anno Ma-
humetano 727, qui Christianus erat 1328. Ergo post obi-
tum patris superstes fuit paullo amplius, quam 39 annis Mahu-
metanis, siue 38 Christianis. Et quia Turci volunt eum regna-
se 29 annis, nostri 28, quod idem est: necesse est verum fatea-
15 mur, quod historici diligentes & fide digni scripserunt, Osma-
nem perpetuis excursionibus ac rapinis collocupletatū, magnā
partem Bithyniæ, vicinæq; Ponto Euxino regionis, intra spatiū
10 annorū, a morte patris scilicet numerandorum, in potestātē
redegisse. A quo decennij tēpore, principatu iam constituto sta-
20 bilitoq; recte rerū potitus dicetur annis Christianis 28. Itidemq;
verissime statuetur, initiū regni Osmanici referendū ad annum
Christi 1300, quod sane multas ob causas diligenter obieruandū.
Quod mēses adtinet, iam antea monuimus, in vsu Turcis esse
lunares. Hos nominare incipiūt ab ipsis nouiluniis. Et numeran-
25 tur ab eis 12, sicut etiā nos totidem habemus. Anni principiū re-
ferunt ad mensem Silchidze, qui late loquendo, quod Græci di-
cere solent, Decembri fere nostro respondere debebat ex opi-
nione cōplurium: sicuti plerumq; Ramazan mēsis ad Septem-
brem debebat ex eorum dē sententia referri: quo mēse Rama-
30 zane ieiunium suū menstruum seruant, a crepusculo matutino
ad solis occasum vsq; donec sidera conspiciantur, nihil cibi po-
tusue sumentes: & finito ieiunio, suum illud buiuc bairam, siue
magnū festum instar paschatis nostri, celebrant. Sed progressu
temporis tam Silchidze quam Ramazan in alios mēses nostros

transeunt. quippe celebrandi Bairami tempus singulis annis anticipare Turci solent diebus vndecim: qui dies embolismi fere loco sunt ad cōplendum annum lunarem. Nam si dies vndecim cōputentur tricies & semel, efficiuntur dies 341: qui paulo minus quam integrum annum constituunt, addendum triginta & vni Mahumetanis annis; vt Mahumetani triginta duo anni, Christianis triginta & vni respondeant; quemadmodum a nobis indicatum paulo ante hoc ipso capite.

Nomina mensium hæc sunt.

1. Silchidzé.	7. Dsiumasiel Achir.	100
2. Mucharen.	8. Rezeb.	
3. Sepher.	9. Schaban.	
4. Rebuil Euel.	10. Ramazan.	
5. Rebuil Achir.	11. Schewal.	
6. Dsiumasiel Euel.	12. Silcadé.	15

Sicubi lector aliquod nomen ex his paulo aliter scriptum in Annalibus repererit, sciat id factum a nobis, scripturam Ioannis Galderij, interpretis Cæsarei, sequentibus.

Hos autem menses in dierum hebdomadas, siue septimanas, diuidunt: diebus hæc tribuunt nomina.

1. Basar iuni, hoc est, dies mercatus hebdomadarij, qui respondet diei dominico nostro. 200
2. Basar Ertesi, hoc est, dies post mercatum hebdomadariū proximus, siue postridie mercatus: qui dies Germanice dici cōmode posset, *Astermarcktag*. Respondet diei lunæ nostro. 25
3. Salli. Respondet diei Martis nostro.
4. Dsar schambá, id est, quartus dies: quem Persica lingua sic & ipsi vocant, vti nos feriam quartā dicere solemus, qui Mercurij dies est.
5. Peschembé, hoc est, dies quintus, lingua itidem Persica: 30
veluti nos feriam quintam vocamus, qui Iouis dies est.
6. Dsiuma, duabus syllabis, (alij Zuma scribunt, & Zuna) vel Dsiuma iuni, quod significat diem ecclesiæ siue templi. Nam Veneris diem feriantur.

7. Dsiu-

7. Dsiuma Ertesi, hoc est *Amßda*, Græco vocabulo Pindari-
co, quasi si dicas postfestum, vel *Asterfeirtag* Germanice. Vulgo
Saturni dies.

SOMNIUM ERTVCVLIS. CONIA. LV-

na Turcis auspicata.

5 Valde superstitiosos esse Turcos in obseruandis somniis, ani- 12.
maduertere lector potuit ex narratione Supplementi nostra, de
initiiis decennalis huiusce belli Perfici. Hoc aut Ertuculis de Of-
mane filio somnium, quo ingenti comparabatur arbori, cum a-
110 liis sequentibus, per est ei simile, quod Astyages rex Medorū de
Cyro, ex filia nepote suo, ab Herodoto & aliis expositū, habuit.
Conia vero Turcis vrbs est Caramanix siue Ciliciæ, quam Græ-
ci dicebant Iconium. Leonis Sapientis imperatoris Nouella de
Thronis accuratius hanc in Lycaonia collocat. Chalcocondyles
115 Cariæ facit vrbes Larandam & Toconeium, vbi nota cōfusum
cum nomine articulū Toconeium, pro To Iconion: vt alibi To-
sibiniū quoq; scribit idem interpres, Ardelij siue Transsiluanix
vrbem, quæ articulo a nomine disuncto Sibinium est, vel Cibi-
nium, vt nodie scribunt. Conia recētioribus Geographis adpel-
120 latur Cogna, pronuntiatione Italica. Quod aut Edebalis filia per
Lunæ splendorem significaretur, in eo felicissimum quoddam
omen erat, ex opinione Saracenorum ac Turcorū: qui Lunam,
velut imperio suo fatali quadam lege propitiam & auspicatam,
mirum quantum habere virium in portendendis adiuuandisque
125 successibus conatuum suorum, vt etiam nunc hodie, sic semper
existimarunt. Errant enim, (& in his est Franciscus Sansouinus
Venetus) qui Turcos scribunt subactō primū Bozinenſi regno,
imperante Sultano Muchemere II, Lunā crescentem signis mi-
litaribus adposuisse. Nam si verum hoc esset, non Lunam dum-
130 taxat accepissent, exclusis stellis, quæ in eius regni signis cū Luna
coniunctæ cernuntur. Constat etiam e Beluacensis historia, Sa-
racenos ante constitutum hoc imperium Turcicum, eandem
habuisse de Luna, Mahumetanorum conatibus & expeditioni-
bus bellicis fauente, persuasionē. Anno, inquit, 1218, statim post

aduentum Christianorum ad Damiatā, facta fuit eclipsis Lunæ quasi generalis: quam cōtra Saracenos interpretati sumus, veluti portendentem eorum defectum, qui sibi Lunam adtribuunt, in incremento decrementoq; Lunæ magnam sibi vim ponentes.

DE DVCIBVS TVRCICIS, A QVIBVS ANATOLIAE regiones nomina sortita sunt.

13. Annales hi nec ducum nomina, nec prouinciarum, hoc loco exprimunt: quæ nos tum e Laonico, tum alijs annaliū locis heic eruemus. Facit Laonicus septem numero Duces, qui regionem armis subactam, inter se diuiserint. Hos vno tantum loco nō recenser omnes. Caramano dicit obtigisse mediterranea Phrygiæ maioris, cum Cilicia: cuius a nomine Cilicia dicta deinde Caramania fuit, in hodiernum vsq; diem hac adpellatione durante. Sarchani fors maritimam Ioniæ regionem, Smyrnam vsque, tribuit. Vnde Sarchaniæ nomen est adepta, testibus his annalibus, & Laonico, & secretario Sigismundi Malatestæ, qui res in Asia Græciaq; se præsente gestas, ante annos plus minus 80, descripsit. Ortelio Sarcum dicitur. Calami, & filio Carasi, obuenit Lydia, vsque ad Mysiam: quæ regio Carasia fuit adpellata. Reperitur hoc nomen in his annalibus, & apud indicatum modo Malatestæ secretarium, qui Pergamum in Carasia collocat. Ab Ortelio Becsangil ea pars Anatoliæ nominatur. Osman Ertuculis filius Bithyniam, cum regionibus Olympum versus spectantibus, & cū Tekie, nactus est. Ab hoc Osmania, vel Othmania, quæ admodum hætenus alij scribunt, dicta: cuius in annalibus sub Baiafite primo fit mentio. Atq; haud scio, an non in Synonymia Geographica Ortelij, quo loco de Asia minori agit, Cottomanidia sit rectius hæc ipsa siue Othmania, siue Othmanidia, cuius tamen limites istic latius, quàm par sit, videntur extendi. Amuræ filios tradit Laonicus accepisse Paphlagoniam, cum ijs, quæ ad Euxinum vergunt. Ea fuerit Penderatia scilicet, de qua superius dictum in Olmanidarum genealogia, vel potius Penderachia. Vocatur aut hic Amuras Pachymerio Amurius, cum quo Reinec-

Carama-
nia.

Sarcha-
nia.

Carasi.

Othma-
nia.

Pēderaia
vel Pēle-
rachia.

- Reineccius alicubi, Gregoram sequutus, Alifurium Carama-
num confundere videtur: Omer in annalibus Turcicis dicitur,
qui Omeris filios adpellant Isuendiares begos, Sinopes etiam
dominos, Laonico Sphenderes aut Spenderes, vnde nomē Pen-
derachia, veluti Sphenderachia. Bolli nominatur hæc ipsa Pen-
derachia vel Sphenderachia regio in Ortelij tabula Natolia,
priscis Paphlagonia. Et credo Bolli vocem prouinciæ datam a
ciuitate Bolli, quæ Turcicis annalibus est Boli, sicut ijdem & a-
gri Bolenfis meminerunt. Est etiam in Asia minori Mendesia *Mendesia.*
regio, cuius principem Laonicus Mendesium & Mendesium vo-
cat, nepotem Calamis: quod Mendesia nomen non Turcicum
origine puto, sed Græcum, & eius prouinciæ, quæ sic adpellata
fuerit a ciuitate Mendos, cuius mentio fit in constitutione Leo-
nis Augusti de ordine thronorum, tamquam episcopatus per-
tinentis ad metropolim Stauropolitanam in Caria. Videtur e-
tiam eadem esse Mendus cum illa, quæ Myndus aliis dicitur, &
ad Cariam quoque refertur. Regio Mendesia scribitur Ortelio
Mentese, sicut & nostris in annalibus. Ædinis denique ducis a-
pud Laonicum typis editum nomē legitur, qui regionem à Co-
lophone ad Cariam vsque se porrigentem possederit. Hic Aidin *Aidin, &*
beg Turcis est, vnde reponendum apud Chalcocondylem Ai- *Aidinelli.*
dinis ducis nomen, & apud Ortelium pro Aldinelli restituendū
Aidinelli. Sunt alia quoque regiones in Anatolia, quæ nouas
adpellationes, veteribus incognitas, habent: sed eas dumtaxat
heic enumerare volumus, quibus indita fuisse certis a ducibus
nomina, Laonicus & annales hi nostri tradunt.

*BASSA. EMIR. SARAI. CARAVANSARAI. VE-
zir. Vezir azem. Beglerbeg. Emir Halem. Emir Achur.*

- 30 Filius alter Osmanis, Vrchanis frater, alium nō habet in an- 41.
nalibus titulum, quàm Alis bassa: quod bassa vocabulū Turcis
caput significat. Falluntur autem qui pro Sultanis vezires fuisse
dictos, ac Emirum (Ameres ipsi vocant) in locum putant succes-
sisse bassas, & beglerbegos: (quibus & begos ab eis, & sangiacos

adiungi, velut & ipsos Emirum successores, magis etiam miror) quum vox Emir ne hodie quidem extincta sit, ac præterquam quod ipsi Sultano proprie competat, ut supra diximus, etiam certis in aula tribuatur officiarijs. Quippe sunt ad Portam, Emir Halem, Buiuc Emir Achur, (qui Prætori etiam Græciæ nostro Amyrachures dicitur) & Cudzuc Emir Achur. Bassæ nomen hoc tempore datur ijs primum, qui Vezirum dignitatem obtinent: deinde beglerbegis. Ipsa nomina cum officijs, suo declarabuntur a nobis loco prolixius. Heic paucis addo, Portæ Ottomanicæ duum esse generum officia: quorum alia ministerijs ob-
eundis intra saraium Sultani destinata sunt, alia procurandis negotijs publicis extra saraium. Et saraium Turcis palatium principis est, vel aliud amplum ædificium, non a Czar voce Tatarica, quæ regem significat, dictum: unde Reineccius Saragliam Turcis vocari putat, ut regiam. Nam aliæ quoque domus, extra
Sultani regiam, nomē hoc ferunt: ut illæ, quas Sultanorum mulierculæ siue concubinæ inhabitant, ut Atschamoglanorum ædes, ut ampla Turcorum hospitia, siue diuersoria publica, quas vulgo Carauasarias nostri vocant. Quippe a Turcis Carauansarai vel setai dicuntur, hoc est, ædificia destinata carauanis: quæ
hominum agmina sunt cum iumentis, ob itinerum pericula turmatim se coniungentium. Consule de his exposita prolixius capite 247. De officijs intra saraium alibi, sicut & de alijs extra saraium. Bassæ, de quibus heic agimus, extra saraium muneribus sibi mandatis funguntur. Et inter hos qui primi
sunt, Vezires dicuntur: nostris, consiliarij secreti, vel arcani. Supremus autem, Vezirazem nominatur: quæ apud Saracenos etiam in usu dignitas, & existimatione præcipua fuit. Cedrius & alij Protosymbulum interpretantur, cuius etiam mentio fit in libro de significatis insomniorum, quem antehac Sambucani exemplaris mutili fidem sequentes, Apomafari tribuimus: quum Achmetis eum postea cognouerimus esse, de libro bibliothecæ Cæsareæ, ex quo viri Clariss. Hugonis Blotij I. C. & Augustalis bibliothecarij beneficio, nostri
codicis

Codicis lacunas omnes expleuimus. Symeon Magister Officio-
 rum alicubi Solemanem Protosymbulū Balsamæ vocat, quem
 Zonaras archisatrapam Masalinæ dixit. Similiter extra saraium
 sunt Beglerbegi, qui & ipsi bassæ vocantur. Prætori Græciæ no-
 55 stro, qui ante 320 annos vixit, Peclarpaces scribuntur. Et erant
 in imperio Saracenico simul & Emires, & Vezires, & beglerbe-
 gi, etiam ante monarchiam Turcicam: prorsus vt dici nequeat,
 pro Sultanis vezires adpellatos, in Emirum locū successisse bas-
 sas & beglerbegos. Quippe meminit beglerbegorum officij ve-
 100 tustior Prætor Cedrinus, & ipsum nomen interpretatur Ar-
 chontas Archonton, vt nostri dominos dominorum: veluti qui
 sub se, præter gregarios milites, spachios, subassas, etiam sangia-
 eos & begos habeant: vtrosque minorum (quod aiunt) gentium
 dominos, de quibus suo loco. Prætor addit, officium Beglerbe-
 155 gorum respondere dignitati vel officio maximi Stratopedarchi,
 quem nunc Generalem campi vocare solemus. Itidem Sultano
 seruit extra saraium is, qui dicitur Emir Halem, cuius paullo an-
 te meminimus. Vexillorum præfectus supremus est, ac tum ipse
 vexillum regium gestat in expeditionibus, tum vexilla Begler-
 200 begis offert sua, itidemque sua sangiacis begis. Emir achur stabu-
 li præfectus est, cui vocabulo si Buiuc præponatur, maior vel pri-
 mus; si Cudzuc, minor aut secundus stabuli præfectus intelli-
 gitur. De his iam percepisse lectorem opinor, qui Turcis bassæ, qui
 beglerbegi, qui Emires sint. Nec ignoro nomen Emir Quibir,
 255 dignitatis in aula Sultanorum Cairensium maximæ. Sed intra
 limites coercenda scriptio, ne commentarius prolixior lecto-
 rem offendat, aut sæpius eadem repetat.

ISNIC. BYRSA. TEGGIVR.

30

Isnicam dixi, nomen hodiernum & Turcis vsitatum retinens, 15
 licet ab aliis aliter scribatur, quæ Nicæa priscis est. Castaldus per
 errorem nō urbem Nicæam vocat Isnicham, sed lacum siue pa-
 ludem Ascaniam, quæ tamen hodie Turcis Acfu dicitur, nomi-

EE

ne significante aquam albam siue limpidam. In multis enim antiqua nomina sic immutant, vt priscorum similitudinem retinentia, tamen aliquid in lingua sua significant. Prusæ nomen antiquum retinui, tametsi nunc Bursa vulgo dicatur: quæ vox in errorem impulit Bonfinium, vt Byrsam adpellaret: quasi nomen hoc aliunde, quam a Prusa rege Bithynorum, acceperit. In Leonis Augusti constitutione de Thronis, etiam Theopolis siue Dei ciuitas cognominatur. Idem Claudiopolitano prouinciæ Honoriadis archiepiscopatus Prusiadem subiicit, quod ideo notandū, quia Busbequius in itinerario Prusiadem cum Prusa confudit. Teggiur Turcis est prouinciæ præses, quem ipsi more suo denominant a cuiusque prouinciæ metropoli. Laonicus Harmosten reddidit, quæ vox antiquo Laconum vsu significat eum, qui vel in urbem, vel regionem imperio subiectam mittitur, vt eius res constituat ac disponat. Prætor noster ducem regionis interpretatur, qui Græcis est Higemon. Sic enim perturbationem rerum in Asia minori describens, post occupatam a Flandris Constantinopolim, ait: Qui duces aliis in locis alij fuerant hætenus, singuli regionem administrationi suæ commissam, nunc sui iuris efficiebant: vel ad hoc impulsī motu proprio, vel ab incolis ad defendendam regionem arcessiti. Quæ sane verba me commonefaciunt de imperij nostri statu non dissimili, post extinctos imperatores Sueuos.

EDRENOS. VLVBAT. CAPLIZE.

16. Edrenosium Teggiurem dixi, ab opido, quod Turcis vocatur Edrenos. Adranusium ducem siue præsidem dixissent Græci veteres. Ciuitas ipsa Bithyniæ, non procul a Prusa distat. Constitutio nouella Leonis Augusti de Thronis, episcopatū Adranusium metropoli Nicomediensi Bithyniæ subiicit. Opidum Adranes, genere neutro, priscis adpellabatur. Vlubat opidum vocant Turci, quod Lupadi nostris Geographis dicitur. Prætor Græciæ noster, & Chalcocondyles, Lopadium nominant. Nec procul

procul a Palormo situm est, (Panormum dixere Græci superiorum ætatum) vbi veteris vrbis Cyzici ruinæ inter copiosa rudera marinarum conspiciuntur, & vina nobilia nascuntur, quibus cum voluptate Constantinopoli salubriter utebamur. Vox Caplize Turcis calidam aquam siue balineum significat, quæ Græcis thermæ sunt. Et superant Prusæ nunc etiam ad montis Olympi pedem thermæ præstantissimæ, ac in primis celebres: quum ex intervallo non magno, aquæ calidæ pariter, & frigidæ, miro naturæ beneficio, largiter ebulliant. Apud Stephanum, qui librum de vrbibus scripsit, Ortelio citante, Therma legitur, locus Prusæ, (Prusæ vult puto dicere, quamquã & alioquin hæc mendosa arbitror) qui & Basilica vocetur. Hic ille locus est Basilicarum siue regiarum thermarum, quo de nunc agimus. Nam quod opidum Thermarum Basilicarum in Nouella Leonis Augusti
 10 reperitur, aliud est, ac longius remotum a Prusæ: quum episcopus ille metropoli Cæsariensi Cappadociæ subijciatur.

*MONS CALOGERORVM. GENISCHE-
her. Iussuph.*

10 Montem monachorum, qui legitur heic in annalibus, Turci
 sua lingua vocant Geschis dage, Græci Kalogeron oros. Intelli-
 gitur autem hoc nomine mons Olympus Bithyniæ, qui Con-
 stantinopoli degentibus, & in Propontide nauigantibus, insigni
 15 altitudine cõspicitur. Nomen hoc inde tulit, quod olim frequen-
 tia Calogerrorum haberet monasteria, velut hodieque mons A-
 thos in Europa, quem sanctum vocant: vbi **xxiii** supersunt mo-
 nasteria, singula quondam **cc** aut **ccc** a calogeris inhabitata, cõ-
 traque vim prædonum ac piratarum munita. Nunc de minuto
 30 licet numero, tamen adhuc eorum est magna copia. Vocatur
 autem monachus a Græcis Calogeros, non veluti Kalos Hie-
 ros, id est, bonus sanctus, quod nostris persuasum est: sed quasi
 Kalos geros, (sic enim hodie loquuntur) id est, bonus senex. Nam
 senilis ætas huic professioni aptissima est. Neapolim interpreta-

tus sum, voce Græca, quæ Turcis est Genischeher, id est, nova ciuitas. Ea non procul a Nicæa distat, & Busbequio, sicut & Ortelio, Ienifar dicitur: ac intelligi eamdem arbitror a Spandugino, in exposita superius narratione, de origine Sultanorum Turcicorum. Iussuph, Prusæi nomen præsidis, idem est cum Iosepho. Gauderius, Ferdinandi Cæsaris interpres, scripsit Iussuc in versione sua, quod vocabulum Turcis anulum significat.

DE VARIIS MONETIS. QUID MANGURI, Aspri, Siderocapsia, Hyperpyra, Hyperpyrarij, Drama, Scachi, Sultanini, Seraphini, Byzantij, Chrysi, Altumler. Aegyptiæ Syriacæque monetæ ratio.

18. Necessario nobis heic agendum de variis tam Græcorum, quam Turcorum Aegyptiorumque monetæ generibus: ut vno loco posita, velut in conspectu lectori sint. Ac primo quidem, ut pretium singulorū, quæ Turcis in usu sunt, indicemus: animaduertendum, ante annos 40 vel 50, quo tempore scripsit Turcica sua Theodorus Spanduginus, octo manguros æreos vnū asprū argenteum valuisse. Rursum quatuor aspros effecisse dramam. Dramas vero nouem pretium fuisse taleri vnus Germanici, qui 36 aspros valebat: quum Sultaninus aureus, tam pondere, quam auri bonitate par Zecchino siue Ducato Veneto, 54 aspris æstimeretur, hoc est, vno talero Germanico, cum semisse. Deinde pretium taleri diu stabile fuit, aspri quadraginta: Sultanini vero, seu ducati, sexaginta. Nos autem Constantinopoli quum essemus, sic erant horum omnium aucta pretia, propter grauamina (quemadmodum aiebam) belli Perfici, & alias causas explicatu non necessarias: ut manguri 24 vno commutarētur aspro: aspri quinque dramam efficerent: drama duodecim, talerum Germanicum: vnus cum semisse talerus, Zecchinū Venerum, hoc est, aspros 90: quum paullo minus esset Sultanini pretium. Hoc modo drama, quinque constans aspris, valebat sex nostros cruciatos seu quarantanos Venetos: decem drama, vel aspri 50, florenum

rēnum Germanicum : aspri 60, seu duodecim dramæ, talerum
 nostratem. Quæ ipsa quoque pretia deinceps adeo sunt aucta,
 talerū vt vnum aspris æstimatum 80 intelligam. Exposito pretio
 singulorum, addamus nunc de monetis ipsis quædam, futura
 5 lectoribus, vt spero, non iniucunda cognitu. Primum igitur æ-
 rei manguri successerunt in nummularum locum, quos asles
 prisici dixerunt. Ex argento signati sunt his proximi, qui Græcis
 aspri, Turcis Acse nominantur. Reineccius noster, in Adpendi-
 ce ad Beluacensem, perperā scribit Asperos. Ibidem facta men-
 10 tione de 500 iperperis, addit: hoc monetæ Tataricæ genus esse.
 Ego vero vtrumque dico pro Græcæ monetæ genere habendū.
 Et aspri quidem Græcis, Turcis Acse, sic ab albedine dicti sunt;
 vt Italis bianchi, Gallis les blancs, certa nimirum & ipsa monetæ
 genera. Sicut enim Mauros Græcis est niger, vnde Moros Itali
 15 nostrique vocant Æthiopes: ita color albus eisdem Aspros dici-
 tur. Nec recens adeo vocabulum hoc esse, paret ex glossario per-
 ueteri, quod Aspraturam interpretatur Græca voce ἀσπρος hoc
 est, monetam minorem: cuius generis aspri seu bianchi vel in
 primis sunt, cum quibus collybitæ siue nummularij monetam
 20 maiorem, tam argenteam, quam auream, commutare solent.
 Aspros autem voco, Latinam vocem Nummulos respiciēs, quæ
 subintelligitur. Nam Græci quidem Aspra dicunt. Et sunt du-
 plicia, maiora minoraque. Minora vulgo in vfu sunt, maiora vo-
 cantur peculiari voce Siderocapsia. Quippe Siderocapsia nomen
 25 est opidi, quod e regione Thassii situm est, prope montem san-
 ctum, de quo paullo ante dictum. Eo loco tam auri, quam argenti
 fodinæ sunt, (vnde Chrysitē Liuij putat esse Bellonius) & aspra
 signantur, ceteris maiora, quibus ab opido Siderocapsiorū man-
 fit hætenus adpellatio. Recipit hæc tantum Sultanus Turcorū,
 30 & suis thesauris infert. Eadem erogat in militum ministriorum-
 que suorum stipendia. Minora plane non admittit, quidquid
 tandem ei soluendum sit. De iperperis obseruanda primum vi-
 tiosa scriptura. Non enim iperpera scribi debent, sed hyperpyra.
 Pulologus noster hyperpyri vocem habet. Manuel Musicius A-

theniensis interrogatus a me, quanti putaret æstimandum hyperpyron: respondebat, propemodum par huius pretium esse Marcelli argentei Veneti pretio. Quidam Italico nummo Iulio putant æquandum. Equidem accurate pretium supputans, hyperpyron inuenio valere nouem cruciatos seu quarantanos. Incolæ Cyprij regni prius, quam barbarorum subirent iugum, in quinque diuersa hominum genera distribuebantur. Horum aliis omiſſis, quod huic instituto nostro quadrat, exponam. Infimi generis adpellabantur Pariki, condicionis homines seruilis, vsq; adeo dominis obligati propemodum vt vitæ necisque potestatem in eos haberent. Nomen ipsum Pariki, Græcæ originis est. Nam *παρίκοι* dicuntur Græcis coloni, sicut & Iustiniano Augusto *παροικικὸν νόμισμα*, ius colonarium est. Secundum hos proximi vocabantur vulgo Lefteri, qui quidem & ipsi Paricorum seu colonorum erant e numero, sed qui vel interueniente pecunia, vel gratia dominorum, vel alia quadam via libertatem impetrauerant, diuersa tamen ratione. Quippe nonnulli absolute liberi efficiebantur, quum alij personali dumtaxat libertate potiti, nihilo minus rerum suarum nomine dominis essent obligati: puta, quotannis vt soluerent principibus aut nobilibus viris, 15 vel 16, plus aut minus, perpira: (sic enim corrupte vocabant) cuius in perpiris numerandæ pecuniæ causa, Perpirarij dicebantur. Adgnosceit, opinor, voces lector deprauatas, quum & hyperpyra dici debeant, & Eleutheri, qui liberi sunt, & Hyperpyrarij, qui singulos in annos hyperpyra soluunt. Si quis denique pretium hyperpyrorum cognoscere cupit, expendat hæc Beluacensis verba, de libri 30 capite 143: Terra Soldani valebat ei cottidie 400000 hyperpera, id est, 57000 marcas argenti. Sed prius scripturæ tollendum vitium, pro 57000 marcis argenti, 5700 marcas vt reponamus. Et nihilo minus hæc ipsa summa prouentus cottidiani tanta videtur esse, pæne fidem vt mereri nequeat. Sed enim pergendum ad alia. Quam diximus dramam, pro certi ponderis apud Turcos nomine lector accipiat, quod quidem ex drachmæ vocabulo Græco mutilatū est. Ipsius ponderis rationem in aspris
iam

iam exposuimus. An vero Turcicum antiquo ponderi Græco respondeat, disputare nunc religio est, ne lectori nimium velut extra metas vagando molesti simus. Scachi perquam frequentes in Turcia sunt hoc tempore, moneta Persici Scachi siue regis, vnde nomen habent, Turcorum hostis acerrimi. Singuli valent aspros Turcicos octo. Sultanini ex auro sunt, quondam appellati Soldani. Sic enim apud Beluacensem loco iam indicato legimus, argentariæ fructum in Lebena (non procul a Sebastia) fuisse tres rotas argenti depurati, hoc est, tria millia Soldanorū.
 10 Eiusdem cum Soldanis erant tum ponderis, tum pretij, qui Græcorum imperatorum temporibus Byzantij nominabantur, & Byzantini: characteris dumtaxat ratione diuersi. Cōsimiliter & Seraphini, quos primus ex Soldanis Ægyptiis signauit Melech-seraph, a quo nomen etiam hoc consequuti sunt. Chrysin Græcis a chryso dicuntur, vt ab auro nobis aurei: quod imitati Turci, suos siue ducatos, quod nomen a Venetorum Ducibus profectum arbitror, siue Sultaninos, ab Altum vocauerunt Altumler. Chrysinorum quidem in aliquot Græcis & Asiaticis monumentis antiquis nomen obseruauimus, quæ alio lectores ha-
 20 bituri loco sunt.

Quod Ægyptias, Arabicas, Syriacasque monetas adtinet, harum quoque nunc mutata ratio: sicut ex hac consignatione D. Hieronymi Beck a Leopoldstorf videre est, qui pretia singulorum notauit, vt erant anno 1551, quum illas terras perlustraret.
 25 Zibit, ærei nummuli perexigui, signa potius sunt, quam moneta. Duo valent vnum Direm, qui & ipse nummus est æreus. Duo Direm valent Nuccarum vnum, qui nummus est æreus maior, cum litteris Arabicis. Nuccari quatuor valent nummulum argenteum, quem Arabes Osmannū, Turci Achs, Græci Aspron
 30 vocant. Nuccari sex faciūt nummum argenteum maiusculum, quem Maidinum vel Cattam nominant. Maidinus vel Catta, Osmannum vnum cum dimidio facit, & quatuor Marchettis Venetis æstimatur, vel octo Bezziis siue nigris nummulis Germanicis, quorum tres conficiunt vnum cruciatum. Scachi, ma-

iores argentei nummi, quorum singuli quatuor maidinos; decem vero, Turcicum aureum valent. Altum, aureus Turcicus, valebat id temporis XL maidinos, vel aspros LX. Coronati aurei pretium erat, maidini xxxv. Horum vero quam nunc sint aucta pretia, deprehendere lector ex superius indicatis potest.

Obiter denique huic explicationi de monetis adiungitur, Sultanos Turcorum tam in ipsis auspiciis imperij, quemadmodum Spanduginus memoriae prodidit, quam victoriis potitos illustribus, aut natis heredibus masculis exsultantes, sicut in annalibus hisce nostris passim animadvertere licet, aspros novos signare solitos. quod quidem ubi factum est, usum asprorum veterum interdicto publicato prohibent. Quapropter ab omnibus ad rei monetariae praefectos deferuntur veteres, ac pro duodecim veteribus aspri decem novi solvuntur. de quo sane lucrum Sultanis haud exiguum provenit. Inquisitores etiam constituuntur, qui an aliqui veteres aspros retineant, observent. Hi variis utuntur fraudibus, & multa nequiter committunt. Eius autem lucri causa Muchemetes II, qui Constantinopolim cepit, singulis x annis aspros signabat novos. Fortasse tamen hoc etiam fecisse videri possit ad imitationem antiquitatis Romanae, cuius in nummis matris toties est reperire vota decennalia, vicennalia, tricennalia. Non enim dubium est, Muchemetem secundum, quem diximus, velut in ipso successorem imperio, multa priscis in Augustis, quos pro decessoribus suis habebat, ex ambitione quadam æmulari voluisse.

SVGUTZUC, GERLE, BOLI.

19. Dicit auctor annalium, existimari vulgo, sepultum Osmanem ad Sugutzuc, qui locus a falice nomen habeat. Narrat autem Laonicus, esse vicum iuxta Mysiam, quem incolae Sogutam vocent, ubi flumen sit eiisdem nominis. In hoc vico tradit aliquamdiu habitasse Oguzios, & ipsum Othmanem domicilium ibidem habuisse. Putabatur igitur istic conditus, ubi plerumque degere solitus

solitus fuerat. Addit etiam, posse locum adpellari vicum Itææ. Sic enim reddidit interpretes, secum in errorem & alios abripiens. Non enim Itææ, sed salicis vicum dicere debuerat, quæ Græcis itæa vocatur. Germani, quorum lingua componendis nomini-
 5 bus per est idonea, Falberdorf interpretarētur. Sed notandum, a Laonico post Sogutæ vocem, omitti alteram Turcicam Gui, duarum syllabarum, quæ vicum seu pagum significat. In annalibus nostris Sugutzug legitur, voce nouellas siue teneras salices significante, vel salicetum potius: sicut iisdem Turcis Belezug
 20 teneræ siue nouellæ quercus sunt, aut quercetum: quod ipsum quoque nomen est opidi Anatolici, cuius infra meminit annalium auctor. Hinc etiam pagi Osmanzug, vel Othmanzug, nomen deriuo: veluti quo significetur Osmanis siue seminarium, siue plantatio. Apud Abrahamum Ortelium in tabula Natoliæ
 25 legitur Othmangiuch, quod tribus syllabis Italico more pronuntiatum, idem est cum Othmanzug. In itinerario Busbequij legitur Othmanlick, deprauate puto, quum Otmanlick vel Othmansuck ab ipso scriptum fuerit: vt posterius hoc V Gallicum habeat, Turcis etiam vsitatum. Longius ab origine vocis recedunt, qui Ormanic scribunt. De Boli, tam regione, quam opido, supra diximus numero 13. Bellonius opidum priscis Abonitichos dictum putat. Gerle non procul a Boli opido distat. sed in Ortelij Natolia puto non recte scribi Gerele, pro Gerele, quod idem est cum Gerle.

25 *SANGIAC, SANGIAC BEG. MESCHIT, VEL*
Meszit. Dsiuma, siue Zuma. Imaret. Candri.
Cangri. Chiangare.

30 Sangiac dissyllabum, siue Sanzac, Turcis vexillum significat. 20.
 Sunt autem ipsis loco vexillorum siue signorum militariū, globi, ærei deaurati, summo in hastili defixi: circumplexis ac dependentibus vndique seu crinium colligatorum manipulis, seu caudis equinis. Vertici pomorum siue globorum, quos diximus,

nonnumquam luna crescens imponitur. Huiusmodi signa militaria plura gestari vidimus ante bassam seu beglerbegum Teme-suarensem, quum is nobis Constantinopolim ituris occurreret in planicie, post descensum a montis Hæmi clisuris, non procul a Tatarbasare, qui locus a foro Tatarorum nomen habet, ad tertium a Philippopoli lapidem: vbi nos prætereuntem regio cum comitatu, magnoque camelorum & aliorum iumentorum numero, (summarios corrupte vocat Beluacensis, qui Græcis famarij sunt, & sagmarij, & sagmatarij) vidimus. Ab his signis militaribus dicuntur Sangiacbegi, prouinciarum scilicet præsides, siue prætores: qui quum ad expeditiones suscipiendas mandato Sultani euocantur, curant ante se signum eiusmodi, quale diximus, cum strepitu tympanorum, & aliorum instrumentorum, quibus vtuntur valde stridulis, gestari. Græci Turcicū illud Sanzac, flambarum & flambulum adpellant: Sanzacos autem, flambulares. Leo Sapiens, Imp. Aug. librum de adparatibus bellicis scripsit, conuersum liberius, quam par erat, in linguam Latinam a Ioanne Checo Anglo, quem Græcum habemus. In eo Flamulum, quo Cedrinus etiam vtitur, & forma deminuta Flamuliscium, & Flamulares reperiuntur, nomina Græcis & Turcicis hinc respondentia. Non enim temere dictum a nobis, simias esse Græcorum Turcos, in rebus plurimis: maxime quæ spectant ad officia militaria, prouinciarumque præfecturas ac præsidatus, & earum distributiones. Messitæ seu Meszitæ Turcis proprie templa dicuntur, e lignis fabricata: qualia scilicet ab eis exstruebantur, quum necdum imperij creuissent opes. Zuma vero, (cuius vocabuli supra quoque facta fuit mentio) templum significat amplum, operis lapidei. Medressa quid sit, quid Imaretum, Gauderius ipse tam heic, quam aliis in locis, in ipso contextu exposuit. Nimirum xenodochia sunt, vt est videre apud Busbequiū, haud ineleganter constructa, suisque distincta cubiculis: in quæ non modo Turci diuertunt, sed etiam aliis quibusuis homines additi de religione sententiis. Quippe nec Christianus quisquam, nec Iudæus, seu diues, seu mendicus, ab iis arcetur. Bassæ quoque, ac san-

ac fangiaci, quum peregrinantur, illis vtuntur. Mos ita fert Turcorum, vt singulis, qui eò diuertunt, cibum præbeant. Quum cenæ tempus adpetiit, adest minister cum ingenti ligneo disco, qui mensæ instar videri potest. Hoc patinæ plures continentur, impletæ vel oriza cocta, vel decocto ad cremorem ordeo, addito carnis plerumque veruecinæ frusto. Circum patinas positi panes sunt, & nonnumquam aliquid faui. Sumit ex his, qui vult. Ac fas est peregrinantibus, his cibis toto triduo gratis frui. postea mutandum hospitium. Sane Turcici procures maximis impensis exstruere potissimum student hæc septem: Messitas, imareta, Græcis Maratia, carauā saraia, balinea publica: quibus etiam pulcherrimos fontes adiungunt, in ceteris, ad vsus hominum iumentorumque cottidianos; in messitis, ad lustrationes vel ablutiones quasdam peragendas prius, quam templa sua siue messitas ingrediantur. His adde fluminum pontes, & vias publicas, lapidibus stratas. quæ quidē omnia perinde spectabilia sunt apud Turcos, & eximia: sicut apud Anglos ista, versu comprehensa veteri:

Mons, & fons, & pons: ecclesia, femina, lana.

10 Propemodumque licebit & Turcica disticho complecti:

Messita, maratium: carauan saraia, lauacra,

Fonæes, & pontes flumiorum, strata viarum.

Obiter hoc etiam addo, Constantinopoli Messitis, quæ istic numero plus minus quadringentæ sunt, tot huiusmodi adiuncta esse maratia: vt si quis in vno triduum victitet, ac deinde pergat ordine ad cetera, totius anni spatium vel inuisere nequeat omnia, vel omnium vti beneficio. Sequitur etiam paullo post hunc locum in annalibus explicatus imaretorum vsus, quum narrant, ipsummet Vrchanē in exstructo ab se imareto cibos distribuisse.

30 Candria regio sita est ad Pontum Euxinum, inter Bithyniam, & Pontum, hoc nomine, prouinciam: vbi & opidum Candria reperitur in Ortelij Natolia, situm eo plane loco, quo Dedacana vetus a Nicolao Sophiano ponitur. Diuersum ab hoc opidum est Cangri, versus Amasiam siue Cappadociam, quod olim

Gangra nominabatur, vnde Turcis & regio Chiangare dicta.

*ZERCOLAE, TAM ALBAE,
quam rubrae.*

21. Zercola capitis e filtro tegumentum est, latam auream fimbriam habens, qua parte capiti imponitur: de penulae manica tegminis ipsius petita forma, sicut ipsi met aiunt Turci. Superiorem Zercolae parti, sesquispithamam altae, caput inseritur: inferior a vertice capitis infra ceruices in dorsum non aliter ad tres spithamas usque demittitur, ac feminarum Gallicarum tegmen, 10 quod Chapperon ab eis dicitur. A media fronte surgit oblonga quaedam quasi vel fistula vel vagina ex aere, partim deaurata, partim argento foris obducta, cui gemmas inserunt, non magni tamen pretij. Haec Zercola Genizaris albi coloris est, aliis nonnullis rubri, de quibus alio dicendum loco. Fistula siue tubulus 15 excipiendo cono de pennis auium facto seruit, vel belli tempore, vel quum satellitio suo Sultanum stipant.

MVSVLMANI, MVSVLMANISSARE. Magarissare. Turci. Laonicus emendatus.

22. Musulmanos dici se volunt Mahumetani, tamquam re- 20
cte credentes: ut Arianicis temporibus ceteri Christiani, quotquot abominabantur eorum furores, Orthodoxorum nomen profitebantur. Ac tametsi Mahumetanis honestissima sit Musulmanorum adpellatio, principibus ipsis Musulmanorum Sul- 25 tanos se nominantibus, uti frequenter apud Praetorem nostrum videre est: tamen Graecis vicinis, ut Christianis, erat execrabile nomen, qui verbo Musulmanissare de omnium grauissimo apud Christianos flagitio desertae religionis utebantur: cuius etiam vim declarantes, aliud Magarissandi verbum adhi- 30 bebant, quod significat stercore faciem conspurcare. Cedrinus, alique scriptores historiae, cum iis, qui ius Canonicum orientalis ecclesiae tractarunt, utroque utuntur. Osmanici tamen adfectant hanc adpellationem, & Turcos se dici nolunt. Quo de vocabulo

cabulo facere non possum, quin Philippi Mornæi sententiam
 exponā, ex libro eius Gallice scripto, de veritate religionis Chri-
 stianæ contra paganos, Iudæos, Mahumetanos, & alios, cui simi-
 lis in hoc argumēti genere nullus antehac prodiit. Nam eadem
 5 opera de Turcorum etiam origine quiddā non temere reijciē-
 dum intelligemus. Ait ergo Mornæus, Israëlitæ fuisse transpor-
 tatos, etiam Herodoto teste, ultra Mediam, ad regiones id tem-
 poris inhabitatas: & ab eis partim Colchos originem duxisse, qui
 Herodoti tempore circumcidebantur: partim Tataros, qui cir-
 10 ca annum Christianum 1200 ductu Zingis Chanis velut inun-
 datione quadam orbem terrarum obruerunt, & imperium de-
 inde Chanis illius Chitaini constituerunt. Erant autem, inquit,
 hi circumcisi prius etiam, quam Mahumetis nomen audissent:
 eoque procliuius fuerunt ad amplectendum legem Mahu-
 15 metis, quod ex parte cum ipsorum religione conueniret. Vox
 ipsa Tatarum siue Totarum, lingua Syriaca reliquias siue residuos si-
 gnificat, ait. Inter hordas quoque Tataricæ, versus partem eius
 magis aquilonarem, nonnulli nomina Dan, Zabulon, Nephta-
 li, retinuerunt. Vnde non est, quod miremur, tantam Hebræo-
 20 rum esse copiā in regionibus Russiæ, Sarmatiæ, Lithuanicæ. Pu-
 tat etiam, eo plures istic Hebræos inueniri, quo propius ad Tata-
 ros accedatur. Equidem vt obiter aliquam de meo velut symbo-
 lam his adijciam, adulescens in Liunioniam, necdū collegio Teu-
 tonicorum equitum dissipato, a Cunrado patre missus ad Alber-
 25 tum patrum, quum alia istic animaduertere memini: tum et-
 iam versus Lithuaniam, in vicinia metropolis Rigæ, (quæ in e-
 dito Laonico vitiose transpositis litteris scibitur Vcra, pro Ryca:
 sicut ibidem pro Euphlaste reponendū Eiflante. Sic enim Ger-
 mani ceteri vocant Liunioniam, Saxones nostri Liflandam. Gal-
 30 licus interpres Vcram vult esse Nouogrodiam, puerili errore:
 quum dicat auctor, suis urbem legibus & libertate frui: ab opti-
 matibus regi: ad mare sitam esse: Danos, Anglos, Gallos eò com-
 merciorum causa nauigare: quæ de Nouogrodia intelligi ne-
 queunt) in huius ergo Rigæ vicinia, nationem quamdam esse

barbaram Lettorum, a ceteris Liūoniæ barbaris incolis, Curo-
nibus & Estonibus, lingua plane discrepantem: qui perpetuo in
ore quasi lamentationem quamdam habent, quam vociferan-
do per agros adfido repetunt. Ieru Ieru Masco Lon. quibus ver-
bis Ierusalem & Damascum intelligere creduntur, ceterarum 5
in antiqua patria rerum, tota sæculis, & in remotissimis ab ea so-
litudinibus, obliti. Ad Mornæum vt redeamus, putat hoc idem
non minus esse vero simile de Turcis, quàm de Tataris: quum
nomen ipsum Turcorum Hebraica lingua significet exsules, &
contumeliosum apud ipsos habeatur. Viderique Mahumetem 10
non abs re, ne populos illos longe numerosissimos offenderet,
qui tum temporis incipiebāt se commouere, retinuisse circum-
cisionē, lustrationes, & alias quasdā legis Mosaicæ cærimonias.

GENISCHEHER, GOINVC, CARASI,

15

Cofri, Bergama, Edremit,

Gelipoli.

23. Opida sunt Isnicæ vicina, Genischeher & Goinuc, vel Gui-
nuc trisyllabū, vt heic in archetypo scribitur. Illud nouam ciui- 20
tatem significat, & in Ortelij Natolia, sicut & Busbequio, Ieni-
sar vocatur, vt supra dictum numero 17. Goinuc in eadem Or-
telij Natolia reperitur. De Carasi exposuimus antea numero 13.
Cofri cum Caristo Natoliæ puto eadem est. Bargama vetus est
illa, celebrisque membranarum nomine Pergamus, Galeni me- 25
dici patria. Quæ Turcis heic Edremit, olim dicebatur Attramyt-
tium, Leoni Augusto episcopatus Ephesinæ metropoli subditus,
Nautæ nostri vocabant nomine magis corrupto, Landemiti:
quod propius ad originem suam accederet, si lingua sua, hoc est
Italica, dixissent L' Adremiti. Nobis quidem articuli cum ipso 30
nomine confusio perdifficilem reddebat de adpellatione vete-
ri coniecturam. Sunt autem hæc Troadis opida. De Vlubat su-
perius quædam numero 16 notauimus, infra daturi plura. Paul-
lo post Gallipolim dixi, more nautarum nostrorum, quum Tur-
cis Ge-

cis Gelipoli nominetur. Ridicula sunt somnia Nicolai Nicolai-
dis Delphinatis, de nomine atque origine huius urbis: quum a
C. Caligula conditam, ab eodem nomen accepisse tradit. Mox
opinionem mutata, quod fuerit a Gallis exstructa, Gallipolim vult
dictam, ceu Gallorum ciuitatem: perinde ac Philippopolis sit
Philippi ciuitas, Nicopolis quasi Nicolopolis, Nicolai ciuitas:
perbelle, ne dum Gallos suos ornat, suimet obliuiscatur. Non e-
nim aliam in Græcia reperimus ullam Nicolopolim, quam hanc:
cuius ut auctor est Nicolaus Nicolaides, ita merito nomen hoc
ei relinquamus, ut a duplici Nicolao, Nicolopolis adpellatur.
Sed omissis iocis, amplius cccc annis ante C. Caligulam apud
Xenophontem nostrum ciuitatis huius fit mentio. Nec a Gallis
etiam condita fuit, sed ab Atheniensibus: quorum dux Callias,
initio struendæ dato, promeruit: ut ab ipso Calliupolis, (Callio-
polim fere Latina consuetudine vocamus) ceu Calliæ ciuitas,
diceretur. Episcopatum huius ad Heracliensem Thraciæ metro-
polim Leo imperator in Thronis refert.

DE PRIMO TVRCORVM IN EVROPAM

transitu. Decastellis, Zemenic, Chirido-
castro, Maito.

Prius, quam de castro Zemenico dicatur, recitabimus heic
verba Laonici de prima Turcorum in Europam transiectione,
cum quibus deinde locum hunc annalium conferemus. Capto,
inquit Laonicus, præsidio Cherronesi, & Madyto, in Thraciam
Turci progressi sunt, usque ad fluuium Tænarum. Notetur in
his verbis interpretis oscitantia, qui præsidium Cherronesi dixit,
pro Cherronesi castro. Id castrum accipi non potest de Darda-
nellis. Nam eas arces, quæ duæ sunt, non vna, Muchemetes II
exstruxit post captam Constantinopolim, vel ipso teste Chalco-
condyla. Ergo Cherronesi castrum illud intelligitur, quod ver-
sus Ægæum mare duobus abest miliaribus Græcis vel Italicis a
Maito, versus Propontidem vero duobus & viginti a Calliupoli.

Et Maitos hodie dicitur eiusdem Cherronesi opidum, ne Xenophōti quidem ignotum, cui Madytos adpellatur, sicut & Laonico, tribus dumtaxat a Dardanellis versus Ægæum distans miliaribus. Prætor Græciæ noster Asty vel urbem Madytorum nominat, sicut & Leōnis Augusti nouella de Thronis Madyta pariter, & Madytum dixit. Castro autem, quo de agimus, nomen est apud Græcos Chiridocastron. Hellespontus istic vsque adeo in angustum cogitur, vt a litore Asiatico Cherronesiacum Europæ tantum vno milliari Græco disiungatur. Hoc igitur in loco Turci primum ex Asia transmiserunt in Europam, & industria quadam Zemenicum, vt ipsi narrant; Chiridocastron, vt Græci; a captiuo quodam Christiano ducti, occuparunt. Inde dissitam ad alterum lapidem adorti Madytum, quam incolarum frequentia territi tentare prius ausi non fuerant, quum hodieque supra ccc Græcorum domos habeat, & ipsam in potestatem redegere. Nos istic in itinere nostro vinum coloris rubri comparabamus, quod mensibus aliquot durante nauigatione, variis in malis, & nausea perpetua, præcipue nos recreabat. Nicolaides, de quo paullo ante diximus, fabulas vt de Gallipoli, sic etiã de hoc castro, nobis obtrudit. Narrat enim, dici castrum viduarum, ex huiusmodi occasione. Quum Turci, ait, ope duorum mercatorum Genuensium Hellespontum transmisissent, pro singulis capitibus transportandorum solutis duobus ducatis: primum omnium in Europa castrum hoc ceperunt, in quo mares omnes immani sæuicie contrucidarunt, vita femillistantummodo cōdonata. Qua de causa nomen ei deinceps mansit, vt castrum viduarum adpelleretur. Hoc si verum esset, adpellandum erat Græce Chiron castron, vel Chirocastron, quod nomen ipse non posuit. Sed satis animaduertit peritus historiæ lector, in ipso fabulæ peccatum initio. Nō enim ad primum in Europam Turcorum transitum pertinet illa de Genuensibus historia, sed ad insequentia tēpora, sicut suo loco deinceps numero 87 indicabitur. Deinde Chiridocastri nomen exstitisse constat etiam prius, quam Turci transmissio Hellesponto castrum ipsum occupassent. Erat
in naui

in naui nostra senex multarum rerū peritus, Antonius Meliēsis,
 Græco patre natus in Melo insula (Milon Græci pronuntiant)
 conductus a Nauarcho, ut index itineris interdiu noctuque no-
 bis esset, quem Podotam Græci nunc dicunt vocabulo peculia-
 5 ri, quod in Pulologo reperitur, vulgus nautarum Pelotā vocat.
 Is mihi, quum Calliupoli relicta, iam xxi miliaribus emensis,
 Chiridocastrum præternavigaremus, & ruinosi castri nomen si-
 gnificabat, & historiam non friuolis de causis obseruandā com-
 memorabat. Quo, inquit, tempore Turci primū hasce freti Hel-
 10 lespontici transmiserunt angustias, ut Asia potiti, Europæ regio-
 nes inuaderent: hoc ipso castro, quod vides, in potestatem reda-
 cto, primum in Europa pedem fixerunt. Eius rei nuntio, summa
 celeritate, Constantinopolim perlato: tanta Græcorū, maiorum
 nostrorum arrogantia, tanta securitas fuit: ut minime cogitarent
 15 de castro mox recuperando, & eijciendis prius ex Europa Tur-
 cis, quam maiores in ea vires adquisiuisent, altiusq; suas egissent
 radices: sed accepti damni grauitatem verbis eleuando dicerent,
 esse dumtaxat amissum stabulum porcorum. Ludebant enim, ut
 Naziāzeni nostri verbis utar, in rebus minime ludicris: ridebāt,
 20 in rebus minime ridiculis, sed deplorandis potius: dum ex Chi-
 rido castro per iocum, stabulū porcorum faciebant. Græcis enim
 Chiridia dicuntur porci. Sed risus iste tandem in amaras cōuer-
 sus fuit lacrimas. Audiamus maiorem nunc ex eiusdem Anto-
 nij narratione Græcorū insaniam. Venit inde, non magno tem-
 25 poris interiecto spatio, Turcorum in potestatem & Calliupolis,
 ut in his annalibus quoque recitatur: Græcis interim altum dor-
 mientibus, nec de rationibus occurrendi conatibus hostium vel
 tantillum sollicitis. Quid sit? Huius etiā detrimenti accepti nun-
 tius Constantinopolim venit. Tum magis ut Græcos dementes
 30 cerneret, amissam illi Calliupolim flocci facere, iacturam publi-
 cam reapse magnam, verbis secordiæ plenis extenuare, non nisi
 amphoram vini a Turcis ereptam sibi dicere. Sed eos Turci pau-
 cis annis in Thracia fecere progressus, ut huius Soleimanis bas-
 sæ, qui Calliupolim tunc eis eripuit, fratris filius Baiasites, occu-

patis etiam suburbanis agris, Constantinopolim pluribus annis obsideret: quam quidem omnino redacturus erat in potestatem, ni Tatarum Temiris interuenisset expeditio Baialiti fatalis: qua prosperrimi Turcorum successus aliquamdiu diuino consilio fuerunt inhibiti, ne ante tempus a Deo destinatum, imperij Græci reliquias deuorarent. Hæc narratio licet in historiis Græcis non exstet, dignam tamen censui, quæ memoriæ proderetur: ut ex ea nostri homines exemplum capiant, nobis quod ex usu sit. Utinam ne nos etiam modo tam altum, veterum Græcorum correpti, sterteremus, vix ut expergisci possimus: dum non Chiridocastra, porcorumue stabula, sed hætenus inuicta Christianorum propugnacula: non Calliupoles, aut amphoras vini, sed Pannonias, sed Cypros, integra regna scilicet, amittimus. Sed reprimo me. Nam plura vetat dolor, & ominis infauisti metus.

'TRITVRANDI MOS APVD GRAECOS,

*& Asiaticos. Bolair. Asproli-
miona.*

25. Arcarum in quas messis tēpore segetes tam in Græcia, quam 220
in Asia, colliguntur; & ipsa tritrandi ratio, huiusmodi est. Solent illarum regionum incolæ, postquam demessæ fruges sunt, non domum eas ex agris, more nostro, granis necdum excussis, in horrea conuehere: sed in arcem quamdam sub dio comportare. Deinde sparsis per arcem manipulis frugum boues & 225
bubalos immittunt, qui dum pedibus subiectas proterunt, aristis grana nullo negotio excutiuntur. Et solent hæc sub dio fieri, extra pagos & opida. Semper autem mos hic apud orientales tritrandi fuit, inde usque ab antiquissimis temporibus, sicut & in sacris libris interdictum vetus reperitur: Os boui tritran- 340
ti ne obligator. Secundum hæc mentio fit expeditionis Turcorum, primum mari, nauigiis oram Cherronesi versus Ægæum legentibus, & præterito Rumeliæ vel Europæ promontorio, sinum Magarisium (sic a fœdis tempestatibus ac pluuiis dictum

dictum, quæ illis in regionibus existere boreis flantibus solent, quum apud nos aquilo serenitatem aeris ferat) intransantibus, ubi Cherronesi latus alterum, longo tractu, in mare se porrigit: deinde terra, missis equitibus, qui cum Edzebego planiciem Cherronesi versus amnem Maritzam peruagarentur, & Album ad Portum naualibus se cum copiis coniungerent. In his verbis obseruandum, illam Bolairis planiciem Turcis dictam, Prætori Græciæ nostro vocari Bolerum, qua scilicet per ipsam Cherronesum, Hadrianopoli procul ad dextram relictâ, cum Didymoticho, versus Ænum opidum, & Maritzam fluuium, quondam Hebrum dictum, ac longius inde Thessaliam versus itur. Nam a Chiridocastro siue Zemenico, per excurrentis in mare Cherronesi campos, ad Maritzam fluuium, & illum maris sinum, in quem se Maritza siue Tænarus, vt Laonicus de causa deinceps exponenda vocat, propter Ænum ciuitatem effundit, directum iter non magnum est. Quippe Thracica Cherronesus instar linguæ se porrigit in Ægæum mare, tam angusto terræ continetis spatio: sex tantum vt milliaribus Græcis distet Hellespontus a sinu Magariso, qui est ab altera Cherronesi parte: quibus a sex milliaribus etiam dictum est Hexamilium Cherronesi, sex tantummodo milliaribus Græcis a Calliupoli distitum: vt alterum celebrius illud Hexamiliū Isthmi Corinthiaci totidem patet in latitudinem milliaribus, & vtrinq; gemino similiter a mari aluitur. Begi vocabulum, quod heic Edzi cuidam ex proceribus Turcicis tribuitur, interpretati iam ante sumus. Hoc tantum lector obseruet, planiciem Bolairenssem, siue Bolerensem, vt Prætor vocat deinceps apud Turcos Edzeæ vel Ezeæ planicieci nomen ab hoc Edze bego consequutam, vt infra, certis ex locis horum annalium, parebit. Portus Albus denique Græcis est

Asprolimiona.

DE OPIDIS CHEREPOLI ET ZORLI. CIVITA-
tes Cherronesi, ab Europa promontorio Constantinopo-
lim usque, cum intervallis unius ab
altera.

26. Quæ opida Thraciæ Cherepolim & Zorlum Turci vocant, Græci dixerunt Chariupolim & Tzurulum. Chariupolis siue Chariopolis, perinde ac supra de Calliopoli dictum, ab Atheniensi Charia conditore fuit adpellata. Nam præpotens mari populus Atheniensis ante bellum Peloponesiacum, propter amplitudinem classis, & usum rerum navalium, Cherronesum cum maiori parte maritimæ Thraciæ ac Macedoniæ, cum Perintho, (nunc Arachlea, quod idem est cum Heraclea) cum Selybria, cum ipso Byzantio, possidebat: in eaq; loca, semel occupata, colonias deducebat: Thucydide, Xenophonte, atque aliis, testibus. Prætor Græciæ noster Chariupolim cōmemorat, & quo sita loco sit, indicat: dū ordine ciuitates has in Cherroneso recenset, Heracleā, Panium, Rhædestum, Chariupolim. Meminit & Cedrinus in Constantino Monomacho Augusto, ubi de Patzinacis in Macedoniam profecturis explicat. Leo Sapiens Augustus in Nouella de Thronis, Heracleæ metropoli, quam Thraciæ Macedoniæque simul adtribuit, velut in confinio sitam, inter alios episcopatus, hos subiicit: Madytum, de qua diximus, Rhædestum, (nunc Rhodostum) Panium, Hexamilium, (nunc Xamili) Calliupolim, Peristasi, Chariupolim, Tzurolloēn, (nunc Zorli) & Athyra, qui nunc Pons grandis nominatur. Quod si lubet intelligendarum historiarum causa nosse intervalla horum opidorum, ut ordine sita sunt ad litus Hellesponti ac Propontidis, inde a Dardanellis, ubi fauces Hellesponti sunt, in Ægæum cursu rapido semet exonerantis, ad ipsam usque regiam urbem Constantinopolim: hæc per accurate cōputata illius, quem dixi Meliensis Antonij studio, notabis.

A Rumeliæ, vel Romanæ, Græciæque promontorio, quod extremum est in Europa propter Hellespōti angustias, ad arces

- ces faucium, siue Dardanellos, milliaria Græca sunt
 A Dardanellis Maitum vsque, M. 3.
 Maito Chiridocastrum, M. 2.
 Chiridocastro Calliupolim, M. 22.
 5 Calliupoli Hexamilium, M. 6.
 Hexamilio ad S. Georgij promontorium, M. 6.
 A S. Georgio Peristasin, M. 6.
 Peristasi Arachlizam, M. 7.
 Arachliza Myriophytum, M. 7.
 10 Myriophyto Coram, M. 6.
 Cora Gainum, M. 4.
 Gaino Rhodostum, M. 25.
 Rhodosto Arachleam, M. 30.
 Arachlea Silyuream, M. 20.
 15 Silyurea ad Pontem grandem, M. 15.
 A Ponte grandi ad Pontem paruum, M. 10.
 A Ponte paruo ad S. Stephanum, M. 10.
 A S. Stephano ad Heptapyrgium, siue Iadiculam, vel arcem
 septem turtium, sitam in extremo vrbis Constantinopo-
 20 leos ad Propontidem angulo, M. 5.
 Ab Heptapyrgio ad Sultani saraiū, vbi alter est vrbis angulus
 ad Bosporum, Propontidi semet infundentem, M. 7.
 Tzurulus, (Castaldo Chiorli, Busbequio Chiurli) quam Leo
 imperator Tzurolloen vocat, nonnihil a Propontide versus me-
 25 diterranea distat, a Selybria maritima sex plus minus horarum
 itinere. Nos istic satis commode diem ac noctem egimus. Falli-
 tur in Selime primo Iouius, & auctor annalium Silesiæ Cureus,
 qui pagum ignobilem & obscurum vocant: quum hodieque sit
 opidum, & a Prætoribus dicatur Asty, quod ciuitatem significat, ac
 30 in Græcorum historiis etiam Mauricij Augusti temporibus, an-
 te ciro scilicet annos, mentio Tzuruli fiat, vbi dicitur, Chagano
 cum infinita multitudine Thraciam ingressō, Romanorum du-
 cem territum, in castello Tzuruli, tamquam loco munito, se cō-
 elusisse. Nam hæc ipsa leguntur apud Zonaram verba.

EVRENOS, ET CETERI TRES APVD

*Turcos illustrium quatuor familiarum
auctores.*

27. Tradunt nostri, & in his Geufraeus, Osmanem sibi tres foede- 5
ratos adsciuisse, quorum adiutus ope, compluribus opidis suba-
ctis, auctoritatem sibi, potentiamque comparauerit. Horum duos
fuisse Græcos, religionis Christianæ desertores, tertium vero Tur-
cum. Græcorum vnus, Michaël nominabatur: alter, Marcos:
Turco nomen Aurami fuisse scribit. Ab his propagatas esse tres 10
familias apud Turcos, ceteris omnibus, secundum Osmanidas,
nobiliores: a Michaële, qui Michalogli, quasi Michalides, dican-
tur: a Marco, qui Marcozogli, quasi Marcozides: ab Aurami, qui
Auramogli, & Auramides. Nos hætenus horum in annalibus
hisce mentionem nullam habuimus. Eurenosis nomen heic pri- 15
mum anno Christiano 1357 legimus, quem ex procerum nu-
mero fuisse non dubium est, quum begus adpelletur. Et Turcos
heic quidem sequi malo, quibus Eurenos; quam Geufraem, cui
Aurami vocatur. Vnde posterius quoque non Auramogli cum
Geufraeo, sed cum Turcis Eurenosogli, velut Eurenosides, sunt 20
adpellandi. Michalogli serius his commemoratur in annalibus,
& nominatim Mechemet beg Michalogli, dux Acanziorum, sub
initium Muchemetis primi, anno Christiano 1414. Malcozo-
gli longe post hos, anno Christiano 1480, quo tempore Bali beg
Malcozogli nominatur, sub Muchemete secundo. Quartæ fa- 25
miliæ non fit apud Geufraem mentio, quam Turchan begus
propagauit. Hoc nomen in his annalibus reperitur sub Murate
II, anno Christiano 1433. Eurenoses apud Laonicum Brenezes
scribitur, pro Eureneces, aut Vreneces. Idem Michaloglios etiā
Michalines alicubi vocat. Malcozzides & Malcozogli cur a Tur- 30
cis pro Marcozziis & Marcozogliis dicantur, scio: cur a Reinec-
cio Malaconij, nescio. Eurenosis etiam posterius rectius Eurenosij
vel Eurenesij vocabuntur, quam Ebrenes. Turchan begus Chal-
cocondylæ Turachanes nominatur. Nostra ætate nullam ho-
rum

rum extra Malcozzios, & Michaloglios, mentionem inuenimus: & Michalogliorum sane recentiore, ex quibus Achmetes Ancanensis praeuit in exercitu Soleimanis, ad obsidendam Vienne proficiscentis. Casanen vero Michaloglium triennio post in his annalibus expeditione Soleimanis altera contra Germanos, a nostris caesum, magnis cum copiis, legimus.

DIMOTVC. BVRGOSINE. BERGAS.

Plagiari.

10

In vicinia Tzuruli, de qua dictum, Didymotichum Praetor 28. cum aliis opidum ponit, a geminis muris sic adpellatum, Turcis mutilate Dimotuc: quod Nicetas Latine versus, Eurū fluuium ambire tradit, pro quo scribere debuit interpretes Hebrū fluuiū, cuius nomen in pluribus historiarum Graecarum locis ita corruptum reperitur. Opidi Dimotuci adpellatio ne hodie quidem est obscura, praesertim propter elegantissimos vrceolos, qui ab incolis elaborati, quum alia in loca, tum etiam Constantinopolim deportantur. Solent enim ex eis tam ipse Turcorum Sultanus, quam alij magnates, aquam haurire. Didymotichum nouella Leonis imperatoris Traianopolitanae montis Rhodopes metropoli subijcit. Andronicus autem Palaeologus 11 huius nominis imperator, ab episcopatu ad metropolis dignitatem in synhodo prouexit. Vicina Didymoticho est Burgosine, quae Castaldo Bergas est, aliis vulgo Bregas, magis etiam vitiose. Nostri comites Turcici, quum istic essemus, Burgos adpellabant. Gerardus Mercator cum aliis ex Bergas facit Bergulam & Berge-len Ptolemæi, Bergulion Cedrini, & Arcadiopolim. Proximum ab hoc opidulum versus Hadrianopolim medij diei distat itinere, quod idem Castaldus Sitibabam nominat, quum a Turcis nostris Eskibaba diceretur: id est, Baba verus. Soleimanes bassa mortuus eo casu, qui recitatur in annalibus, in pago non procul a Calliupoli sepultus traditur, cui nomen Plagiari. De monumento tamen eius nihil istic intelleximus, licet ad Calliupo-

30

lim quatuor fere septimanis hæreremus. Obseruandum in annalibus, mortuum hunc Soleimanem duobus ante patrem Vrchanem mensibus: cui filius Murates natus minor, non Soleimanes successerit. Nam plerique Soleimanem inter Sultanos referunt, & primum huius nominis faciunt. 5

*BELEZUG. CHELIL. CADILESCHER,
& Cadi Asker.*

19. Belezuga locus est Anatoliæ, cui nomen a querceto. Signifi- 10
cat enim vox ipsa nouellas quercus, vt adnotatum supra, numero 19. Zenderlu Chelil est is, qui edito Chalcocondylæ corrupta scriptura Chatites adpellatur, pro Chaliles, quod ei nomen est apud Gregoram. Ex eo qui Halim facit interpres Laonici, errat: quum diuersa plane nomina sint Chelil & Ali. Vox 15
Cadi Turcis iudicem significat, qui de causis litigantium aliquo in opido, vel vrbe, vel prouincia cognoscit. In Italia Potestatum vocant, cuius officij mentionem Prætor Græciæ noster facit, quo loco narrat Venetiis missum fuisse Constantinopolim nouum Exusiaften, (quo nomine significatur is, qui est cum po- 20
testate, ac iurisdictionem exercet) quem ipsi, ait, Potestatum nominant. Cadi vero Lescher, siue Lesker, significat iudicem supremum, qui Arabum Maurorumque lingua dicitur Cadi Asker: qua voce solent vti, qui elegantius loquuntur, vulgus altera. Erant autem prius in vniuerso Turcorum imperio duo 25
tantum Cadilescheri. Primus Anatoliæ, alter Rumeliæ, hoc est Romanix vel Europæ. Sed a Selime primo tertius his adiunctus fuit, post subactos populos principis Aladeulis, & Sultani Cairensis, videlicet Ægyptios, Syros, Arabes, & Armeniorum partem: quæ regiones quum latissime pateant, etiam tertij huius 30
Cadilescheri officium maioris est momenti, quam reliquorum. Habent autem imperium Cadilescheri ceteros in Cadios siue iudices, & Hoggias, & Talismanos: velut apud nos sub iurisdictione Archiepiscoporum, episcopi, presbyteri, diaconi, conti-

continentur. Idem & Cadilicatus siue iudicum officia (Potestarias Itali vocant) arbitrato suo conferre solent, sed ea legem tamen, ut constituti ab ipsis iudices, a Sultano confirmentur. Ad-
 3 Turcos a Græcis, quorum (vbi dictum sæpius) æmulati sunt imperij veterem formam. Quippe Græci etiam Dicastas siue Iudices Anatoles & Helladis habebant. Adeoque magna fuisse istæ officia vel ex eo paret, quod imperatrix Zoë iudicem Græcorum fecerit Cōstantinum Monomachum, cui tamen non multo
 10 post ipsa nupsit, & per nuptias imperium tradidit, sicut in eius vita Cedrinus scripsit. Idem in Paralipomenis, quæ necdum habemus edita, Iudicis Hellados (quæ Græcia est) ac Peloponnesi, tamquam magno præditi officio siue dignitate, meminit.

15 *SCACHIN. SIS OPIDVM. MERITZA flumen.*

Qui Turcis heic Lala Scachin, Laonico Saines vocatur. Et
 prædicat eum valde Laonicus, optimumque virum adpellat.
 20 Quænam vero sit illa Sis, cuius captæ sit mentio, videndum. Ponit Marius Niger in Thracia Sissopolim, quæ olim dicta fuerit Apollonia: ponit & Pinetus in Macedonia Sissopolim, quæ veteribus fuerit Apollonia Taulantiorum. Vtrius sit opinio melior, ipsi viderint. Equidem neutram harum accipi de Sis opido posse
 25 se puto, quum Sissopolis Thraciæ versus Euxinum, haud procul ab Anchialo, quam nunc Achelò Græci vocant, collocetur: Macedonia vero remotior etiam sit ab illis locis, quæ huic proxima statuuntur, nimirum a Tzurulo & Burgosine. Restat igitur, ut aliud his vicinius opidum quæramus, quod Sis annalium sit.
 30 Hoc vero nobis monstrat Græciæ Prætor esse Cissum, non procul a Tzurulo situm, sicut ex his verbis eius adparet: Cepit Imperator Ioannes Ducas Vatatzes & Cissum castellum, & usque ad eum fluuium, quem vulgus Maritzam vocat, limites constituit. Potitus est & monte Tugano, & opidulum in eo condidit:

quò Nicolaum Cotertzen ablegavit, ut excubias ibidem ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia facesseret: quod quidem opidum Tzuruli non magno tempore interiecto Romanis a copiis in potestatem redactum fuit. Quibus in verbis obiter & Maritzæ fluminis mentio fit, quod statim heic in 5 annalibus etiam reperitur, & a Turcis Meritza nominatur. Sed Prætor paullo post, hæc de Maritza subiicit: Alij sedes cōstituebant versus inferiores partes, & cum fluuium, quem lingua vulgaris, ut antea dictū est, Maritzam vocat. Reapse quidem is Hebrus est, qui versus Ænum opidum excurrens, ibidem in Æ- 10 gæum se pelagus effundit. Sed quia cum hoc & alij se coniungunt amnes, ac maiorem efficiunt: iccirco nomen etiam apud accolas mutat. Flumina vero, quæ Prætor ab Hebro siue Maritza recipi commemorat, alia non est necesse recēseri, quod Turcicis nostris illustrandis non seruiant: sed duo tantum præteri- 15 re silentio non possum, quæ Hadrianopoli se in Hebrum exonerant. Vnius fluuioli nomen est Harda, nec olim, nec hodie celebris: alterius Tunfa, cuius faciunda fuit mentio, quod Chalcondyles sæpe Tænarum nominet, sicut ex vita Muchemetis II, quem Hadrianopoli regiam sedem ultra Tænarum, qua He- 20 brum illabitur, munivisse scribit; & ex allegatis supra, numero 24, videre est. Quippe Tænarus fluuius idem est cum Tunfa, videturque nonnumquam Tænari nomen manere flumini, abolita Hebri adpellatione, ad ipsam Ænum vsque ciuitatem, ubi mari Ægæo miscetur. Hebrum denique Valizam nemo vo- 25 cat, nec Mazeram: ut existimarunt Nicolaus Nicolaides, & Oliuarius.

YPSALA THRACIÆ

opidum.

31. Post captam Didymotichum tradunt annales, Chazim Elim 30 begum versus Ypsalam cum eopiis perrexisse. Huic nomini simillimum est Cypsala, quod opidum ab Antonino in Thracia commemoratur. Alij Cypsella scribunt, uti legitur etiam in Nouella

uella Leonis Augusti de Thronis. Non procul ab Æno ciuitate collocatur, de qua mox dicturi sumus. Chypsala Sophiano dicitur, Chapfilar Bellonio, qui haud scio an non erret, similitudine nominis Chapse vel Chaphse deceptus, qui vicus exiguus est
 5 in itinere, quo Constantinopoli Didymotichum itur: vt infra parebit in extremo Baiafite II. Distat etiam ab Hadrianopoli, qua Selybriam tenditur, non magno itinere diurno quoddam opidulum, cui nomen Hapsala, nobilitatum messita & carauansaraio Mechemetis bassæ, ambobus sane pulcherri-
 10 mis & sumtuosis. Eo nos in loco pernoctabamus. Sed vt diuersus est ab Ypsala, sic cum Castaldo eundem esse cum Capla, statuere non possum.

YGNOS, AD MERITZAE FLV-
 minis ostium.

Hæc ciuitas Græcis dicitur Ænos & Oenos, quorum poste- 32.
 rius ipsi pronuntiant Inos, vnde nomen Ygnos, quod heic in
 annalibus legitur, molli pronuntiatione litteræ N per Gn, Græ-
 20 cis, & Turcis, & Italis, & Hispanis, qui ñ scribunt, familiari. Inter
 metropoles vel archiepiscopatus Thraciæ refertur ab Impera-
 tore Leone in Nouella de Thronis. Virgilius & alij Ænum ab
 Ænea post excidium Troiæ conditam in Thracia, sicque no-
 minatam ab eodem, narrant. Propter Ænum fluuius Meritza
 25 vel Hebrus in mare semet exonerat, vt paullo ante dictum ex
 Prætore nostro. Principes aliquando Catelufios Genuates ha-
 buit, sicut & Lesbus insula, (de quibus infra dicemus capite
 138.) quum illi a ciuibus arcessiti temporibus imperatorum Græ-
 corum inter se discordium, vrbs defensionem suscepissent, sic-
 30 ut apud Laonicum legitur. Castaldus Enio scripsit, quod dua-
 bus (vt opinor) syllabis enuntiandum. Antonius Bonfinius in
 historiis Vngaricis corruptius Eniam vocauit, quum anno 1469
 Nicolaum Canalem præfectum Venetæ classis Eniam Thraciæ
 urbem direptam incendiisse tradit.

ZAGORA, DEBELTVS,
Philibe.

33. Zagora Thraciæ prius adpellabatur Debeltus, vt est apud Cedrinum & Zonaram. Debelti episcopatum Leo Sapiens Imperator in Nouella de Thronis metropoli Hadrianopolitanæ montis Hæmi subiicit. In historia Symeonis Magistri officiorum manuscripta legitur, Iustinianum Rinotmetum imperatorem restitutum opera Terbelis Bulgarorum principis, ei quum alia dona dedisse, tum defalcata ab imperio Romano regionem, quæ postea Zagora dicta fuerit, possidendam concessisse. 10
 Develtus, quam adhuc ita Græci vocant, siue Zagora, quod ei nomen Bulgari tribuerunt, milliario sexagesimo ab Hadrianopoli distat. Philibe vero Turcis est Philippopolis Thraciæ, Debelto vel Zagoræ vicina: quam urbem qui a Philippo Macedone, magni Alexandri patre, conditam cum vulgo existimant, falluntur. Nam Philippi Cæsaris opus est, vt aliæ complures in Thracia ciuitates ab imperatoribus fuere conditæ, quod ipsa quoque nomina testantur, vt Traianopolis montis Rhodopes, vt Hadrianopolis Hæmi montis, vt Arcadiopolis, vt Anastasio- 20
 polis. De Philippopoli vero expresse scriptum his verbis reperi quodam in historiæ Græcæ libro, cuius & principium, & nomen auctoris perierat, quum ceteroqui multa scitu digna contineret: Philippus imperator urbem in Europa condidit, quam Philippopolim adpellauit. In hac vrbetotum nos triduum commorabamur, dum Turci comites nostri suum Bairam maius, exacto ieiunio triginta dierum, diebus mensis Octobris quinto, sexto, septimo, celebrarent. Est adhuc archiepiscopatus, cui tunc præerat is, qui postea factus est patriarcha nobis Constantinopoli degentibus, Theoliptus: de sententia synhodi Græcorum abdicato Pachomio, viro prophano, & litterarum plane rudi, 30
 qui largitionibus & aliis malis artibus dignitatem adeptus fuerat.

*GRADVS LEGIS MAHVMETANAE PE-
ritorum apud Turcos, & qui Talisma-
ni dicantur.*

5 Vt Talismani qui sint, commodius intelligatur: sciendum, 34.
certos esse gradus Mahumetanis eorum, qui legis apud ipsos pe-
riti sunt, & partim ius dicunt, partim legem interpretantur. Lu-
douicus Bassanus Iadrensis in hunc modum comparat eos cum
10 nostris Ecclesiasticis. Primum Muphtim dicit esse inter ipsos in-
star vel Papæ nostri, vel Patriarchæ Græcorum. Quippe iu-
ris omnis & sacrorum Rex est, vti veteres etiam Romani loque-
bantur. Huic proximi sunt Cadilescheri, de quibus dictum nu-
mero 29. Bassanus hos cum Archiepiscopis nostris comparat.
15 Sequuntur Cadij, veluti proximum post Archiepiscopos lo-
cum obtinent Episcopi. Secundum hos sunt eis Hoggia, qui
seniores dicuntur, vt Græcis & nostris Presbyteri. Excipiunt
Hoggias Talismani, seu Presbyteros Diaconi. Vltimi sunt Der-
uisij, qui Calogeris Græcorum, monachis nostris respondent.
20 Talismani Mahumetanos ad preces interdiu & noctu quin-
quies dicendas excitant, de quibus aliàs agemus. Clepsydris,
veteri more Græcorum, vtuntur ad distinguenda tam diurna,
quam nocturna temporum spatia. Nam quæ a nostris artificio-
se confecta perueniunt ad Turcos horonomia, longe ipsis gra-
25 tissima, planeque admiranda, procerum dumtaxat vñbus fer-
uiunt. Quum precum tempus adpetiit, turres adiunctas melli-
tis præaltas conscendunt. Ex sic factæ sunt, vt in superiori par-
te, propemodum vbi occipiunt deminui, vt tandem in acumi-
natum fastigium desinant, in proiecto quaqua versum obam-
30 bulari possit. Hic ergo circumcunctes, acutissima voce clamo-
rem tollunt, digitis alteram aurium obstruentes, & homines ad
inuocandum numen exhortantur. Vox ipsa longius, quam
quisquam nostrum credat, qui ea loca non adierit, pertinet.
Communis autem precatio musulmanorum huiusmodi est, au-

ctore Postello: In nomine Dei misericordis, propitij. Laus Deo, regi sæculorum, misericordi & pio, regi diei iudicij. Heus serviamus illi, & heus adiuuabimur. Dirige nos in punctum rectum, punctum eorum, in quibus tibi beneplacitum est, & quibus non irasceris: & non errabimus. Hæc tam illis est vñitata 5 precatio, quam nobis dominica: & a quibusdam ad battologiam vsque adeo recitatur, vt centies eam repetant. Idem facit in oratione publica Talismanus pro his, qui negligenter orant: aiuntque hac repetitione suppleri aliorum errores ac delicta. Quidam vero tanta repetunt assiduitate, tandem vt concidant: 10 alij corpus ita circumagitando, vt omnino extra se rapiantur.

*DE GENIZERIS, VEL GENIZARIS:
vnde sic dicti.*

35. Nusquam reperi Genizarorum originem verius descriptam, quam heic: ideoque locus est memorabilis, quo plurium alucinationes refutantur. Nam alij volunt institutos ab Othmane vel Osmane Gasi, nonnulli (quos interest Iouius, & Geufræus,) fuisse referunt ordinatam ipsorum militiam primum omnium 20 a Murate II, quem ego numerum potius auxisse dixerim, quam fuisse militiæ ipsius auctorem. Vocis etiam etymon controversum est. Initio declarationis annalium Spandugini opinionem recitavi, de Sari pago, quem Delus ille ceperit, a quo fuerit ortus Osman. Ea locum habere nequit. Reineccius aliquo- 25 ties repetit, Ianizarorum nomen ad notionem reuocatum, a Ianua deduci: quum Turcis IANVAM aulam dici constet. Ego vero fateor, adeoque vulgo notum est, aulam Sultani (Romani veteres comitatum Principis adpellabant) a Turcis vocari Portam Osmanicam, quod Portæ nomen idem est fere cum Ianua: 30 sed (quod ipsius pace, citra insectationem vllam, dictum esto) cogitare debebat, Turcis Portam dici sua lingua, CAPI: de quo vocabulo deriuari non Ianizarorum vel Genizarorum nomen potest, sed Capisilarorum, de quibus alibi. Paucis vt verum ety-
mon

mon indicem, nomen Genizeri Turcis novos homines, seu milites novos significat, seu Latina voce veteri Tirones: cuius etymologia ratio patet ex iis, quæ heic in annalibus exposita leguntur. Geufræi somnium de Cham & Ieser, ceu ridiculum expeditor.

*CHAIRADIN. BVGA:
Ischeboli.*

De Bassarum & Vezirum officio supra diximus, numero 14. 36.
 10 Quod Chelili datum fuisse traditur cognomen Chairadin, lingua Turcica significat eum, qui bene strenueque se gessit, vel bene meritus est: vt Græcis Euergetes dicitur, quod sibi cognomentum prisca reges, aliquot Ægypti Syriæque sumserunt. Ex Chairadin Laonicus fecit Charatinem: & in fine libri octavi,
 15 Charaitinem: Iouius, Hariadenum. Idem enim nomen nostra memoria datum fuit a Soleimane 11 piratæ nobili, sed strenuo ceteroqui viro, Barbarossæ: de quo dicturi suo loco sunt annales. Buga Calliupoli transiecto Hellesponto Prusam ituris occurrit. A Geographis recentioribus Iuba, transpositis litteris scribitur, vti deinceps repetemus initio Muratis 11. Opidum Ischeboli Græcis est Scopelos, Zagoræ vicinum. Leo Sapiens Augustus inter episcopatus metropolitani Hadrianopoleos Hami montis, Scopelum refert: vnde situs intelligi potest.

25 *SERVII, SERBI, SORABI, ZIRFI, ZERFI,
Seruoctonium.*

Servios collocat Laonicus in antiqua regione Triballorum, 37. Mysiaque superiori: quo nimirum ex septentrione paullatim
 30 cōmigrarunt, debilitatis imperij Romani Græciq; viribus. Nam Serbos circa Mæotidem Plinius collocat, vnde partim profecti fuere versus Danubiū, & Mysiam hanc superiorem: partim itinere diuerso, per Sarmatiæ siue Poloniæ latissime patētes cāpos in oram Germaniæ, Polonis vicinā (Lusatia nūc dicitur) infusi, sedes

ibidem, & in vicinia constituerunt, inter Salam & Albim flu-
 vios. Hinc Sirbos ibi Dubrauius recte collocat, hinc Misnia
 quoque Imperatoris Henrici Aucupis tempore dicta fuit a vici-
 nis Sirbia, hinc in iis locis & Serbi Wenedi, & Serbecum, &
 Serbestum opida. Ne lingua quidem defecit, in vtraque Lusa-
 tia Wenedis incolis vsitata. Nec littera cum E permutata nos
 moueat, quod in hac voce frequenter fieri notauimus. Nam &
 annales Austriaci Syruam dixerunt, quorum verba reperies
 numero 54. Historiæ Saxonum Sorabos vocant, quos Sora-
 bros apud Laonicum vitiose legimus. Vocantur & Rascij vel 10
 Razij, quod a Ros siue Rossis deductum puto, cum quibus ori-
 ginem & linguam communem habent. Bonfinius Rarianos di-
 xit, & melius Roxianos, quod est a Græcorum illo Ros haud du-
 bie. In actis Concilij Constantiensis Sirfi dicuntur, quod no-
 men eis hodieque datur a vicinis Carniolanis, Carinthis, Stiri- 15
 ensibus, Croatis, Dalmatis, Vngaris. Ideo locus ille, quem no-
 stri Annales a Seruiorum clade nomen accepisse narrant, in ar-
 chetypo Annalium Serf vel Zers Zunguni dictus fuisse scribi-
 tur. Hoc enim Gauderius Cæsaris interpres in versione sua non
 inseruit, vim ipsius adpellationis explicasse contentus. Facit alte- 20
 rius loci mentionem Cedrinus, & alij, qui a Bulgarorum cæde
 vocatus fuerit Bulgarectonium. Ad eius vocis imitationem li-
 cebit hoc Serf Zunguni Turcicum reddere composita voce
 Græca, Seruoctonium.

25

*GILDERVN BAIASIT. IACVP
 Zelebi.*

38. Quod Baiasiti datum fuit cognomen Gilderum siue Gilde-
 run, significationem fulminis habet: perinde ac de priscis illis re- 30
 gibus, Alexandri successoribus, quidam Cerauni siue fulminis
 cognomen habuit, eadem ex causa celeritatis, & impetus in bel-
 lis gerendis subiti. Lælapis adpellatio, quam ei quidam ex Lao-
 nico tribuunt, significati alterius est. Sic enim turbinem Græ-
 civo-

ci vocant. Et Baiaſites, quum vehementioris eſſet ingenij, facile turbini adſimilabatur, vt idem Laonicus inquit. De cognomine Zelebi, quod heic Iacupi tribuitur, dictum ſuperius, eſſe proſectum ex conſuetudine Romana, qui Nobiliſſimos vocabant Auguſtorum filios natu minores. Iacupem (qui Iagupes Laonico, noſtris Iacobus eſt, non Iosephus, vti putauit Laonicus. Nam Iuſſuph Turcis dicitur, qui Ioseph noſtris: nonnulli temere vocarunt Soleimanem: quum potior habenda ſit fides, hac quidem in parte, Turcis & Græcis, quam ipsis.

100

*GERMIANI DITIO. GER-
mian beg.*

Germianum Aſiæ minoris pars eſt, quæ Cariæ veteri, cum 39.
15 parte Lydiæ Mæoniæque reſponder, quatenus ad mediterranea Phrygiamque maiorem hæ tendunt. Licet hoc vel ex eo colligere, quod nunc etiam Niſa collocetur in Germaniano, quæ veteribus eſt Nyſa Cariæ mediterraneæ ciuitas, verſus Mæandrum fluuium. Leo Sapiens imperator in nouella de Thronis
20 adpellat Nyſſam, ſub Ephesine metropoli. Præterea Germanium fluuius Madre nunc interluit, vt olim Mæander indicatas regiones, qui prorsus idem eſt cum Madre. Nomen ipſum Germaniani vnde factum ſit, certo dicere non poſſum: niſi velimus a Germe deriuare, quod opidi & epiſcopatus nomen eſt in Leo-
25 nis Auguſti nouella de Thronis, Cyziceno Hellesponti metropolitano in Aſia ſubditi. Prætor noſter, qui cc plus minus annis ante Chalcocondylem ſuam ſcripſit hiftoriam, videtur in locis Germaniano reſpondentibus, regionem Celbianum ſiue Celui-
30 uianum ponere: quum narrat, Theodorum Laſcarim, occu-
pto imperio, Celuianum vniuerſum, cum Mæandria regione, cum Philadelphis, & Neocaſtris, occupaffe. Referenda vero ſunt hæc ad annum Chriſtianum plus minus 1206. quo tempore necdum ſeu Germaniano, ſeu Celuiano imperabant Iconi-
enſes Sultani, ſed erat adhuc ea regio Græci iuris, & a Duce Græ-

co administrabatur. Flandris autem Constantinopoli potitis, Theodorus Lascaris in Asiam minorem profectus, vrbes ad imperium spectantes a Ducibus Græcis, qui se in ista rerum perturbatione dominos earum fecerant, sicuti supra dictum numero 15, repetebat. Atque hoc modo Celuiantum quoque redegit in potestatem, Duce Theodoro, quem a stoliditate Morotheodorum adpellabant, eiecto. Postea tamen decrefcentibus paulatim Græcorum viribus, Celuiantum a Turcis occupatum fuisse, consentaneum est: quippe cuius agri principem Turcum Laonicus Germanum vocet. Reineccius Meleci & Azadini fratrem Aladinem tradit eundem esse videri cum Laonici Germano, qui regnarit Iconij, atque hac dignitate exutus, in Ioniam profugerit, ibique vitam priuatam, quietem amplexus, egerit. Ita quidem e verbis Laonici colligi posse fateor, adeoque non abs re videri, Germanum eum commigrasse, deque loco domicilij priuati cognomen accepisse. Verum non video, cur hominis priuati, priuatisque parentibus orti filiae nuptias tantopere Murates pater Baiafiti filio conciliare, pompaque magnificentissima celebrare studuerit, qui præcipue potentiam ad finium in deligendis vxoribus spectabat, vti deinceps adparebit ex inito cum illustri Despina Seruiae, Bulci filia, coniugio. Nec item scire possum, qui fuerint hi Germani principes ab Iconiensibus orti: quum eiekti a Tataris Iconienses, non in Ionia, sed ad Ænum urbem in Thracia exfularint. Velim hoc etiam explicari, quonam modo Germanus ex horum posteris a Baiafite spoliari potuerit ea regione, quam priuatus ipse, priuatis (vt dictum) parentibus natus, non possidebat? quo item modo dici possit a Temirlanco restitutus in id, quod in potestate non habuerat? Hæc enim in annalibus hisce diserte tradita leguntur. Sunt alia quoque plura, quæ de his in medium adferre possem, ac nominatim docere, duos fratres Iathatinem & Aladinem, quos Reineccius in Iconiensium stemmate Caichofrois filios facit, vti commenticios, & qui rerum in natura numquam exstiterint, expungendos esse. Verum hæc aliò pertinent,

50 nent, futura cuius manifesta, quum Prætor aliquando noster
 in lucem exierit. Quod denique Reineccius ait, videri Chalco-
 condylem in Thracia collocare regionem Germanum: de hoc
 quidem Germano non potest accipi, quum situm in Anato-
 50 lia sit, & sub Iconiensium imperio Turcos necdum in Europa
 fixisse pedem constet. Si quis tamen desiderat nosse, quid hoc
 nomine Laonicus intelligat: is sciat, apud Leonem Augustum
 mentionem fieri archiepiscopatus Germanorum, siue Germani,
 quem inter Maroneam & Arcadiopolim Thraciæ medio ponit
 100 loco. Nec in nouella Leonis Cermia, sed Germia legi.

*HEMID. ACSCHER. CUTHIGE. SEI-
 discheher. Geluazi.*

150 Hemid, quæ aliis Emid, Omidie Nigro dicitur, adpellata fuit 40:
 priscis vrbs Cerasus. Ad Pontum Cappadocicum nostri refe-
 runt, Leo Sapiens in Thronis ad Pontum Polemoniacum: sub-
 iicitque Cerasuntis episcopum metropolitano Neocæsariæ. Ac-
 scheher in Ortelij tabula Natoliæ scriptum legitur Acfara, non-
 200 nihil immutato nomine Turcico. Veteribus Græcis dicta fuisset
 Leucepolis, recentioribus Asprapolis: quorum vtrumq; Turci-
 cæ adpellationi respondet. Sed nulla tali nomine ciuitas in iis lo-
 cis apud priscos reperitur. Cuthige maioris est ciuitas Phrygiæ,
 quondam dicta Cotyaium. Leo Sapiens imperator metropolim
 250 Phrygiæ facit, sicut & hodie celebris est in Anatolia, cuius in me-
 dio sita est, propter sedem siue domiciliū Beglerbegi Anatoliæ,
 qui priscis Romanis erat Præfectus Prætoriorum Orientis, Græ-
 cis autem magnus Orientis Domesticus, quod sane propter im-
 perij veteris imitationes Turcicas notandum. Non recte nostro-
 300 rum aliis in Galatia ponitur, & Cute nominatur, vt Bellonio: Iouio
 Cutia, & Cuteia: aliis Chiutai, vel Kiuthai: aliis Chuta vel Chu-
 teo, qui tamen hoc nomine Corycum per errorem accipiunt, de
 quo in Muchemete II. latius. Seidischeher Turcis, Græcis Hie-
 rapolis, ciuitatem sanctam siue sacram significat. Sunt autem

Hierapoles in Anatolia vel Asia minori plures, præter Syriacam & alias, quæ huc non pertinent. Vnam Leo Sapiens Augustus collocat in Phrygia Salutari, sub metropolitano Synadensi. Alteram facit metropolim Phrygiæ Cappatianæ. Sic enim in ipsa Leonis nouella legitur, quum rectius hæc dici Phrygia Pacatia- 5
na videatur in libro de vtriusque imperij noticia. Lector vtram volet, accipiat. Geluazi denique reperitur in Anatoliæ tabula, non procul a Cerasunte vel Omidie sita: sed immutatione litterarum exigua, Giuluaza scribitur.

10

MAGALGARA. BOLINA.

41. Quod opidum Turci Magalgaræ nomine accipiant, scire certo non possum: id quidem dicere licet, quodcumque tandem sit, in finibus Thraciæ, Thessaliæ, Macedoniæ quæri de- 15
bere. Gauderius interpres Cæsaris adnotarat videri, quod sit Megalepolis. Sed illa non in his regionibus locum habet, sed in Morea seu Peloponeso: nec Magalgara nunc dicitur, sed Leontari vulgo, Leontarium Laonico & aliis recentioribus. Si quis adpellationem Græcam Magalgaræ proximam requirit, Me- 20
galagoram accipiat: qua forum magnum significatur. Ex eodem locorum situ colligo, Bolinam Turcis dictam, quæ Græcis est Apollonia montis Athi, qui nunc Hagion oros, siue mons sanctus adpellatur, a frequentibus (vt opinor) Calogerorum monasteriis, nomine non adeo recenti. Nam Leo quoque Im- 25
perator sub Thessalonicensi, metropolitano Thessaliæ, collocat episcopatum Hierissi, quem alia dictum adpellatione tradit episcopatum Montis sancti.

*VSCUFIA. TILIA FELIX. TAN-
gri Gictugi.*

30

42. Cassidis formam hodieque retinent Vscusiæ Turcorum instar pileoli rotundi, oualis figuræ, vel rotundi calicis absque peduncu-

dunculo, factæ: cuiusmodi coronas ouales ex auro solido gestare solebant imperatores Græci. Planeque talis etiam imponebatur huic Theolipto Patriarchæ, cum nos Constantinopoli essemus, a duobus aliis tunc ibidem præsentibus Patriarchis, Siluestro Alexandrino, & Michaële Antiocheno, die x Martij mensis, anno Christiano 1585, quo tempore ab eis inaugurabatur, quod Græci vocant in thronum collocari. Solent hodieque Genizari & alij ditiores ex auro solido factas vscufias gestare. Pecos ipse vidi sic ornatos, qui Sultani Turcorum cursores sunt, circum ipsum semper obambulantes, quum e faraio prodit. Nomen tiliaæ Felicis Turcicum in archetypo legitur, Deuetlu Caba Agaz: quarum vocum prima felicem significat, altera tiliam, arborem tertia. Quæ vero Bolinæ ab euersione diuina mansisse dicitur adpellatio, lingua Turcica Tangri Giðu-
 15 gi pronuntiatur: id est, Deus euertit.

GVMVLZINA. MAROLIA.

Seres.

20 Hæc opida locis paullo ante nominatis vicina sunt, vltcrius 43. in Græciam de die scilicet in diem progredientibus e Thracia Turcis. Sunt enim in finibus Thraciæ Gumulzina & Marolia, non magno disiunctæ interuallo. Gumulzina Castaldo in tabula Græciæ recentiori Culmaza corrupte scripta legitur, pro
 25 Cumulza vel Gumulza, quam Turci Gumulzinam vocât. Marolia Græcis est Maronia, quæ inter archiepiscopatus refertur a Leone Augusto, Geographis nostris iam Marogna dicitur. Sita est vltra ciuitatem Ænum, de qua numero 32 diximus, qua itur in Thessaliâ e Thracia. Seres Græcis numero multitudinis
 30 Serræ dicuntur, vrbs satis celebris, quam Leonis Augusti nouella refert inter metropoles. Prætor Græciæ noster haud procul a Cisso, de qua dictum numero 30, versus Marit-
 zam, vel Hebrum flumen,
 collocat.

*CAVALA. DIRE. SIRVS. MANA-
stir. Seleruc.*

44. Recitantur ordine plures a Turcis captæ ciuitates in confi- 5
nibus Thraciæ, Macedoniæ, Theſſaliæ. Cauala verſus Philip-
pos Macedoniæ tendit. Bucephalum putauit Bellonius anti-
quis fuiſſe dictam, ab equo regis Alexandri. Dire videtur eſſe
Doari vel Deari, quam eadem in vicinia recentiores Geogra-
phi collocant. Sirus, mea quidem opinione, fuerit Hieriſſus: 10
cuius episcopatum Theſſalonicenſi nouella Leonis Imperato-
ris ſubijcit, & Montis quoque ſancti vocat episcopatum, vt paul-
lo ante dictum numero 41. Aut Syrus a Turcis dicta pro Sidrus,
quæ Sidrocapſa nunc, ad montem ſanctum, velut a nobis adno-
tatum ſuperius numero 18. Manastir opidum Turcis dictum, 15
nomen Græcum habet Monastirion, a propinquitate (puto)
monasteriorum montis ſancti, quorum obiter facta numero
17 fuit mentio. Nicetas (ſi recte memini) Leonem quemdam
Monastirioten nominat, oriundum ex hoc opido. Geographi
noſtri Moneſtir aliud in Macedonia ponunt, vltra Theſſaloni- 20
cam: quod huc pertinere non arbitror, ob mentionem vicino-
rum locorum, quæ vltra Theſſalonicam ſe non porrigunt. Et
Theſſalonica Turci non ſub hoc Murate primo, ſed eius pro-
nepote, Murate ſecundo, potiti ſunt. Seleruc in recentioribus
tabulis Geographicis non reperitur, niſi forte ſit illud Slelar aut 25
Selelar, quod non procul a Monte ſancto collocatur.

*TEMIR LANC, TEMIR CHAN, TEMIR
Cutlu. Sultan Borcuc. Deſtenſes
Tatari.*

30

45. Quem noſtri non recte Tamerlanem, & Tamburlanem,
Græci Temirem, vocant: is a Turcis plerumque Temir, vel
Temur Chan, quod regiæ dignitatis eſt nomen, explicatum ſu-
pra

pra numero 3, dici solet: ac si nominaretur Hispanorum more,
 re, Don Temir. Significata autem vox Temir siue Temur, fer-
 rum: id est, gladium. Tatari, propter successus rerum pro-
 sperrimos, Temir Cutlu cognominarunt: hoc est, ferrum seu
 5 gladium felicem. Nonnumquam tamen, ut hoc etiam anna-
 lium loco, Temir Lanc adpellatur, quod Temirem claudum si-
 gnificat. Quippe claudicabat, ut ipsemet confitetur in primo
 cum Baiafite capto congressu & colloquio, quod in annalibus
 longe pulcherrimum, tantoque monarcha dignum, legitur. Et
 10 alij claudicationis hanc referunt causam, ut Laonicus, quod pri-
 uatus adhuc & inops murum, quo cincti pecorum greges e-
 rant, furti committendi causa conscenderit: quumque se visum
 a patrefamilias animaduertisset, in terram desiliens crus frege-
 rit: alij, quod inter pugnandum in pede vulneratus, ex eo tem-
 15 pore claudus fuerit. Is autem, cuius deinde fit mentio, Bor-
 cuc vel Bercuc, Ægypti Sultanus fuit. Et nomen huius ex Schil-
 tepergeri Germanico scripto, qui tunc temporis Asiatica pere-
 grinatione suscepta, pugnis Tataricis ac Turcicis interfuit, Rei-
 neccius allegat: ita tamen a librariis mutatum, ut Baracloch pro
 20 Barakoch, vel Barakock potius scribatur. Sic enim ex Annali-
 bus hisce restitui debet. Nomen ipsum Borckuck vel Barackok,
 diuisis vocibus, erit Barac Kuk, vel Barac Gog, id est, Gog be-
 nedictus, siue laudatus & inclytus. Et statim ab initio declara-
 tionis annalium de Kuk, Guk, & Gog, quædam in Giokelp aut
 25 Kukelp, diximus. Destenses autem Tataros, de certa quadam
 natione Tatarorum accipimus: contra Marij Nigri sententiam,
 qui tradit in genere Tataros ipsos se Dist lingua sua vocare. Sunt
 enim diuersi Tatari, priscis etiam, non hac dumtaxat ætate, co-
 gniti: ut Aythono & aliis Mogli, siue Mongli: ut Sumongli, a
 30 Tataro fluuii dicti, velut Tatari aquatici: ut Tangori, qui &
 Tanchari, & Tonchari: ut Chitaini, qui & Chataini: ut No-
 gaij, ut Casanij, ut Astracani, ut Præcopitæ, ut Keraij. Rei-
 neccium sane miror ex Sabellico repetere, Tatarorum impe-
 ratorem ætate Sabellici vocatum fuisse Nogaim. Quippe No-

gai Tatarum nationis est nomen, cuius princeps hodieque Nogai Chan dicitur. Sic apud Pachymerium Nogas Scythia legitur, & Cazanes Scythia, pro Nogaïorum vel Nogæorum & Casaniorum Chane siue principe. Qui vero sint hi Destenses, intelligere licet ex iis, quæ deinceps in vita Muchemetis II leguntur de subactis incolis Tauricæ Cherronesi, post captam urbem Capham. Quippe Destenses cum Kerimiis siue Crimiis Tataris, (Crimski nunc a vicinis dicuntur) eo loco nostrorum annalium coniunguntur: de quibus Crimiis nos in supplemento annalium, ubi bellum hoc decennale Persicum exponimus, luculente.

*LAZARI SERVIAE PRINCIPES. BULCO-
gli, Bulcowitzij, Bucowitzij. Cratewitzij. Cerno-
witzij. Karlowitzij.*

46. Ex iis, quæ deinceps in his annalibus sequuntur, animadvertere licet: Turcos a Lazaro vel Eleazaro Bulco, sicut adpellatur a Chalcocondyle, qui primus regionem Istro adiacentem siue Seruiam a Stephano rege Bulgaro nactus fuit, successores omnes, Serviæ Despotas siue principes, adpellasse Lazaros, ut omnes Constantinopoleos Imperatores itidem dixere Constantinos. Laonicus ipse quodam in loco Georgium Serviæ Despotam more Turcico Eleazarum siue Lazarum vocare videtur, ubi dicit Eleazarum pro Belgrado multas vrbes in Pannonia consequutū a Sigismundo. Quippe Thomas Ebendorffus Haselbachius, qui tunc vixit, in Austriacis manu scriptis tradit, hanc permutationem non inter Sigismundum & Eleazarū, sed inter Albertum II Austriacum & Georgium Serviæ principem factam: quem quidem ipse norat, quum in aula Friderici III Cæsaris exsul honorifice aleretur. Idem principes a Turcis alicubi etiam Bulcogli nominantur ab hoc primo Lazaro Bulco, tamquam Bulci filij vel posterij, sicut & Michalogli & Malcozogli sunt Michalis & Marci posterij. A Seruiis aut, ratione prorsus consimili,
- Bulco-

Bulcouitzij fuere vocati, velut Bulci filij siue posterij. Nam id lingua Slauorum aut Venedorum, qua Seruij vtuntur, familiare est. Sic etiam hodieque Moscouij Basilouitzios, Theodorouitzios, Iuanouitzios, pro filiis Basilij, Theodori, Ioannis, dicunt. Itidem Crateuitzij Bulgarorum principes erant, a Crate, quem Vnglesis fratrem Laonicus celebrat, oriundi. Sic ab auctore generis adpellati Cernouitzij, Catari Dalmatiæ, regionisque vicinæ quondam reguli. Sic Karlouitzij dicebantur in Albania vel Epiro Dyrrhachini vel Durazzij principes, quod a Karulo propagati fuissent, ex regum Galliæ familia. Nam Ludouicus Galliæ rex, quem canonissimum (vt aiunt) a Pontificibus Romanis, Sanctum cognominant, fratrem Karulū habuit, Andegauæ Proinciæque Comitem, qui Cunradino Friderici II Cæsaris nepoti regnum Neapolitanum cum vita per fas nefas eripuit. Eius filius fuit Karulus II, nepos Petrus Grauinæ Dux, pronepos Karulus Dyrrhachij princeps: a quo Karlouitzij Dyrrachini, posterij. Pronuntiandi tamen diuersitas in causa fuit, cur Geufræus & alij quidam Bulcouichios, Crateuichios, Cernouichios, & Karlouichios scriberent. Ac Geufræus sane non Bulcouichios, sed Vucouichios adpellauit, enūtiatione Græca, qui nō Bulcos, sed Vulcos; non Bucos, sed Vucos dicunt. Et animaduerti semel etiam apud Laonicum legi Bucus, non Bulcus. Sic in itinere nostro mox, vbi Belgrado a tergo relicto, Seruiam ingressi fuissimus, occurrere nobis opidula vel pagi potius (vti quidem nunc sunt) duo: quorum prior Bucouarum minus, alter Bucouarum maius adpellatur. Ea nomina sunt his locis a Bucis, Seruiæ Despotis, indita. Nam Bucowar ciuitatem Buci significat. Hanc vero regionem possessam fuisse ab illo ipso Lazaro Bulco, qui cum Murate primo bellum hoc gessit, ex his Laonici verbis manifestum paret: Vnglese Crateque mortuis, Pristinum & Nistrum, sic dictam regionem, subigens Eleazarus, vsque ad flumen Sauum progressus est. Huic tandem bellum intulit Murates propterea, quod ad Pannonios se cōtulerat, & eos in Muratem concitabat. Quibus in verbis quod Pristinū nominatur, haud procul a Co-

sobo campo Laonicus ipse ponit. Obiter hoc etiam adiicior, a Reineccio Cratis loco Cralem, Vnglesis fratrem, non recte dici: nec minus ab aliis Crateuitziorum adpellationem corrumpi, modo Cratis nomen apud Laonicum recte scriptum sit, quum eos Craiouichios vocant.

CAMPVS COSOVA. CAEDES MVRATIS PRIM. Sultanorum anni, quibus regnarunt, ad numeros certos reuocati.

47. Quem Chalcocōdyles in huius praelij descriptione campū Colobum vocat, nostri Cosouæ planiciē nominant, a copia merularum. Bonfinius eleganter his verbis descripsit: Planicies in Rasciæ Bulgariæq; finibus lata, quam Rigomezzeu Vngari, Rasciani Cosouam vocant, nos Campum Merulæ. Hunc fluuius interfecat, qui Schitnitza dicitur, & ab Illyrici montibus defluēs, in Istrum fluit. In hac ergo planicie cæsus fraude licita Murates pater ab hoste, scelerato dolo lacupes filius ab amicis strangulatus fuit. Annales hi Baiasitem culpa cædis fraternæ liberant, in proceres Turcicos eam conferunt. De Muratis nece Laonicus dubitat, quoniam modo cædis auctor arripuerit hastam, regemque mox inuasit, nemine prohibente: tum quo deinde modo Baiasites acie iam instructa, breui temporis spatio, fratrem necauerit, & in praelium illico redierit. Sed ita descriptæ sunt in analibus facti circumstatiæ, nullum vt dubium relinquatur: præfertim, quū domesticus ille Lazari Cabilouitzius narretur Muratem nō hostiliter hasta petiisse, qui hominis impetus potuisset a Genizaris & aliis custodibus corporis inhiberi. sed prætextu defectionis & transfugij sic Turcis imposuisse, nemine vt impediēte admitteretur, abditamque sub veste sicam letaliter in viscera Muratis adigeret. Vnde profectus ab illo tēpore mos Turcorum, deducendi legatos, & alios exteros, ad Sultanum suum per cubicularios, qui brachia eorum vtrimque tenent. His maioris illud momenti, quod plerique tradunt, Muratem **XXIII** annis.

annis imperasse: Laonicus editus, LVII: quum Turci recte XXXII regni huius annos Mahumetanos numerent. Item, quod alij notant, hæc in planicie Cosoua cōtigisse anno Christiano 1351, manifesto prorsus errore: alij 1373, quos itidē falli, vel hoc argumēto colligere licet. Ostendimus supra, declarationis initio, principium regni Osmanis rectissime referri ad annum Christianum 1300. Præfuit autem rebus Osman 29 annis, Vrchan filius annis 32, Murates nepos annis itidem 32 Turcicis: qui superius indicata ratione redacti nostros ad annos, in annum Christianum 1390 definunt: a quo tempore Baiafites Muratis filius annis dūtaxat 14 in imperio fuit, vt Turci vere scribunt. Et quia tanta diuersitas est in annorum notatione, quibus apud Turcos Sultani priores imperarunt: lubet hoc loco, quæ de his a nostris sunt tradita, cum Turcicis ex aduerso collocatis conferre. Sequar autē Francisca Sansouini rationes, qui diligenter ab omnibus historicis (quos quidem habere potuit) scripta, quasi fascem in vnum collegit.

Anni Sultanorum, a scriptoribus Christianis proditi.		Anni Sultanorum, ex annalibus Turcicis excerpti.		Anni Turcici ad Christianos lato modo redacti.
10	Othoman. 28.	Osman. 29.		28.
	Orchan. 22.	Vrchan. 32.		31.
	Amorat. 23.	Murat. 32.		31.
	Baiazit. 26.	Baiafit. 14.		13½.
25	*Ciriscelebi. 6.	Soleiman. 7.		7.
	Mose. 0.	Musa. 3½.		3½.
	Mahomet. 17.	Muchemet. 8.		7¼.
	Amorat II. 34.	Murat II. 31.		30.
	Mahomet II. 31.	Muchemet II. 30.		29.
30	Baiazit II. 30.	Baiafit II. 33.		32.
	Selim. 7.	Selim. an. 8. mēf. 8.		8¼.
	Soliman. 48.	Soleiman II. 48.		46½.
	Selim II. 8.	Selim II. 8.		7½.
	Amorat III. hæc-	Murat III. hæc-		
	nus, 12.	nus, 12½.		12.

Horum annorum, ad præsentem vsque 1587 collectorum,
hæc in qualibet serie summa fuerit:

292.

296 $\frac{1}{2}$.287 $\frac{1}{4}$.

Quum autem anni Turcici 296, Christianos efficiant 287: sequitur omnino, tot annis hætenus imperium Osmanidarum durasse, sumto eius initio, sicut indicatum est, ab anno 1300. Sin aliorum sequi rationes velimus, necessario referendum erit principium regni Osmanidarum ad annum Christianum 1295, quod omnium Chronographorum & Historicorum illustrium sententiis aduersabitur: aut omnino fatendum, in illa supputatione nostrorum quinque totos annos esse superfluos.

*MONUMENTVM MVRATIS IN
campo Cosoua.*

48. De sepultura Muratis obiter habeto, tradi a quibusdam, cadaver eius Sophiam fuisse deportatum. Alij cum Turcis cōsentiant, qui Prusam memorant auctum, & iuxta thermas Prusæas maiorum monumentis adgregatum: ita tamen, ut prius evisceraretur, & intestina in planicie Cosouana (Cassouianam Sansouinus ubique non recte vocat) terræ mandarentur. Id verum esse colligitur ex his Bonfinij verbis, quibus etiam monumenti, eo loco relictæ, hodieq; superstitis, & nobis a comitibus Turcis monstrati, mentio fit: In media (inquit) fere planicie Cosouæ collis modicus adsurgit, cuius radices Schirniza lambit. Non multo ulterius, ad caput æquoris, quædam turris erat, cuiusdam olim Amuratis tumulus & pyramis: qui profligato exercitu, ibi cæsus & sepultus est. Hætenus Bonfinius, cuius verbis non nihil inhæreamus. Schirnizam alij Schinitzam temere nominare malunt. An idem fluuius sit cum Moraua, videbimus deinceps, numero notatum 124. Amuratis tumulum & sepulturam intelligit, quo loco fuerunt ipsius condita viscera. Quemdam dicit Amuratē, indefinite; pro Sultano Murate primo. Profligatū prius ait exercitum, non exprimens, Turcicusne profligatus fuit, an hostilibus

lis exercitus, ac deinde Muratē cæsum: quum cæso Murate, Lazari Seruiæ principis exercitum a Baiafite filio Muratis heic audiamus fuisse proelio victum.

*S KIRATOVVM. MONS ARGENTI. VIDINA
sive Vidinum. Citros. Bozina. Patzinaca.*

Kiratouum Turcis adpellatur opidum Seruiæ situm ad mō- 49.
tem, quem Argentarium vocant, a fodinis argenti. Gallicus in-
terpres Laonici Rhodopen hunc esse vult, quum sit Hæmus.
Antonius Bonfinius argenti fodinarum in Seruia mentionem
facit, vt admodū nobilium. Kiratouum Castaldo scribitur Cra-
touo, quod idem est cum Kiratouo. Vidinam hodie dicunt, quā
Marius Niger olim vult adpellatam fuisse Viminacium. Eius in
15 Justiniani Augusti amissæ nouellæ titulo fit mentio, cuius epito-
men in Paratitlis meis Græcis reperi. Sambucus noster in Vn-
gariæ chorographia quoddam Viminatz, diuersum a Vidina,
mox infra Belgradum ponit. Chalcocondylis interpres Latinus
Bydenam reddidit, quam Vidynam scribere debuerat: quem-
20 admodum legitur etiam in polteriore nouella de ordine Thro-
norum, quam in Synhodo Andronicus Palæologus II impera-
tor edidit. Eius enim hæc verba sunt: Vidyna, quæ prius erat e-
piscopatus sanctissimi archiepiscopatus Bulgariæ, in metropo-
lim euecta est. Bonfinius Budinum nominat, Michael Ritius Bi-
25 dinum, apud quem tamen male scriptum legitur Biolinium pro
Bidino. Vidinēsis sangiacatus, nunc inter alios Beglerbego Te-
mesuarenfi subiectos recensetur, de quo plura suo loco, in Noti-
cia videlicet imperij Osmanici. Citros in nouella Leonis impe-
ratoris episcopatus est Thessaliæ, sub metropolitano Thessalo-
30 nicensi. Bozina regionis vulgo quoque notum est nomen. In-
colas historici Græci dixere Patzinacas. Origine sunt Venedi,
quod ex ipsa lingua, qua vtuntur hodieque Veneda, liquet. An-
tiquitates horum Cedrinus in Monomacho Augusto luculen-
ter descripsit. Sed eo loco deest in edito Cedrino fragmentum

insigne, quod cum historiae studiosis aliquando communicabimus. Vir acris iudicii Peucerus, quem adulescens in Geometricis & Astronomicis audire memini, Patzinacarum seu Patzinacorum nomen a Pozina siue Pozinania, nobili Poloniae municipio, deriuare solebat: quod in iis scilicet finibus aliquando sedes habuisse videantur, antequam versus Triballos commigrarent. Et dicti videntur a Graecis Patzinacæ, nostrorum more, quibus Bozinachi non aliter adpellantur, ac Slaui, Slauachi: Poloni, Polachi: Bœmi, Boemachi.

ALASCHEHER, IN CARAMANIA.

50. Alascheher lingua Turcica significat Altam ciuitatem. Graecis vno vocabulo diceretur Hypsilipolis. Sed eiusmodi nomine nulla reperitur in historiis vrbs, nec apud Geographos, quod equidem sciam. Leo Sapiens Augustus in nouella de Thronis sub metropoli Neocæsariae Ponti Polemoniaci recenset episcopatum Hypsilon, id est, altum vel sublimem. Idem sub Synadensi Phrygiae Salutatis metropoli collocat episcopatum Hypsu, quod item Graece alludit ad altitudinem. Sed an ad Alascheherim ea nomina congruant, vt existimentur adpellationem Graecam Turci lingua sua reddidisse: iudicio lectoris eruditi relinquo. Quia tamen statim heic sequitur Aidinensis agri mentio, qui versus Cariam Phrygiae maiori finitimam se porrigit, & Alascheheri capta venisse Baiafitis in potestatem traditur: facile persuaderi equidem mihi pateret, opidum posterius Hypsu, abolito vocabulo Graeco, Turcicum Alascheher eiusdem significati diuersa in lingua nomen accepisse. De regionibus, Aidinensi & Sarchania, superius a nobis numero 13 tractatum.

CONSTANTINI A TURCIS ADPELLATI

*Græcorum imperatores omnes. Nigeboli. Prælium
Nicolopolitanum.*

51. Ei Græcorum imperatori, cui Baiafites intulisse bellum dicitur, nomen erat Ioannes Palæologus, (Caloioannem vulgo nominant)

minabant, non a pulchritudine, sed bonitate) qui Manuelem filium, cuius nos praecepta educationis regiae Latina fecimus, cōsortem imperij viuis designauit. Nihilominus hunc Turci Cōstantinum vocant, non Ioannem: prorsus eadem ex causa, quā supra, numero 46, de Seruiae Despotis exposuimus, qui similiter eis Lazari vocantur omnes, & Bulcogli. Quamquam hoc quoque verum, videri Græcos ipsos imperatores adfectasse Cōstantini nomen, vt nostri Cæsaris & Augusti, tamquam primi Constantinopoleos & orientalis imperij conditoris. Sic Heraclius Augustus in Nouellis suis, quas aliquot habemus necdum editas, Heraclium filium cognominat NEON siue nouum, aut iuniorem, aut alterum Cōstantinum. Sic in monasterio Cōstantinopoli, quod Græci Suluna vulgo vocant, adpellatū quondam Peribleptæ siue spectatissimæ Deiperæ, Armeniorumq; saceris nunc dicatum, versus occidentalem templi partem Michaël Palæologus imperator cum Theodora Augusta pictus conspicitur, inter verumque parentem collocato Constantino filio, cū inscriptione triplici. Primæ verba sunt hæc, quæ Latine proferā, Græca cum aliis daturus alibi:

20 MICHAEL IN CHRISTO DEO
FIDELIS REX ET IMPERATOR,
DVCAS, ANGELVS, COMNENVS,
ET NOVVS CONSTANTINVS.

Quod ille cognomen Cōstantini magis profecto mereri videbatur, quam alij, propter recuperatam, expulsis Flandris, Cōstantinopolim. Urbem vero Nigebolim Turci vocant, quæ prius a victoria Traiani Augusti de Dacorum rege Decebalo dicta fuit Nicopolis. Ea duplex est, maior & minor: quas medius rex fluuiorum Danubius interlabitur. Hodie Sangiacatus Nigebolēsis sub Rumeliæ siue Græciæ Beglerbego censetur. Nominis regis Vngarorum intelligitur Sigismundus, qui postea factus fuit imperator. Is anno Christiano 1392. Nicopolim obsedit, vt Bonfinius commemorat. Geufreus, & alij quidam, pugnatum volunt anno 1396, profecto Michaëlino. Sed vero

similius est, quod a Turcis etiam traditur, quum a Sigismundo Nicopolis oppugnaretur, eo se cum exercitu Baiafitem obsidione Constantinopoleos soluta contulisse: dumque suis obsessis succurrere niteretur, anno proximo 1393 prælium fuisse commissum. Et annus iste Christianus Mahumetano 794, quo pugnatum annales aiunt, respondet. Impressionis nocturnæ nulla mentio nostros apud historicos. Froissardus, Bonfinius, Geufræus, prælii tam infelicitè pugnati culpam in Gallorum proteruiam conferunt, sicut ex ipsorum narrationibus cognoscere, qui volet, potest.

10

PAX INTER BAIASITEM ET GRAECOS.

52. Nusquam nostris in historiis legitur, Baiafitem cum obsessis Cōstantinopoli toto vel octennio, vel decennio, Græcis principibus pacem fecisse: minus etiam, quod expressa in annalibus condicione, de recipiendis in urbem Turcis, ea pax facta fuerit: sed vrbe iam iam peritura, nec opinatum superuenisse tradunt auxilium, mouente contra Baiafitem maximis cum copiis Temire Chane Tatarorum. At vero quum apud Laonicum legatur, ingratum erga patrem filium Andronicum, dum a Baiafite regno præfici cuperet, eiectō patre Caloioanne, cum Manuele filio regni consorte, verbis inter alia talibus vsum: Habebo in vrbe iudicem siue præfectum Turcum: non absimile vero fuerit, adigente Baiafite Græcos ad extremam desperationem, tandem eorum imperatores, Caloioannem & Manuelem, in id etiam adfensos, quod vltro de Turcis in urbem admittendis Andronicus obtulerat. Cur enim habiturum se iudicem Turcum promittebat, si nulli erant in vrbe domicilium habituri Turci, quibus ille Cadius siue iudex in occurrentibus controuersis ius diceret?

30

MELA

MELATIGE. SILISTRA. EMPOLI.

Quæ sit vrbs Melatige, de his Laonici verbis intelligitur: Post 53.
 Ertzicam (rectius scripsisset interpretes Ertzincam, vel Ertzingā,
 duplici gamma) captam, progressus Baiafites, Melitinen urbem,
 5 Euphrati impositā, in deditionē accepit. Hinc. n. paret, Melatigē
 Turcos dicere, quæ olim vocata fuerit Melitine. Prothyfteron
 dūtaxat animaduertendū, quod prius Ertzingam a Baiafite ca-
 ptam fuisse commemorat, quā Melitinen: quum a Turcis cō-
 trarium scribatur. Est autem Melitine Leoni Augusto in nouel-
 10 la de Thronis Armeniæ secundæ metropolis. In Anatoliæ de-
 scriptione Geographica reperire est Malatiam ad Euphratem
 fluuium, quæ Turcorum est illa siue Melatige, siue Melatie, Græ-
 corum Melitine, collocante hanc etiam Laonico super Euphra-
 tem fluuium. Silistræ nomen hodieque Turcis notum, ciuitatis
 15 in Macedonia, vbi Silistrensis Sangiaci sedes, Rumeliæ siue Græ-
 ciæ beglerbego subiecti. Empolis haud scio an non sit Amphi-
 polis, vicina Serris, de qua dictum capite 43. Lembalo quidem
 reperitur in Græcia Castaldi, sita versus Thessalonicam, Embo-
 li fortasse Turcica, cum articulo Italico. Nisi quis malit, datum
 20 loco nomen ab Embolo, propter similitudinem cum rostro na-
 uis. Sed Amphipolim potius heic arbitror intelligi.

*DESPOTARVM DIGNITAS. CRALES,**Cralena. Quisnam Turcis Bulcus Despota.*

25

Bulconitziorum genealogia.

In Græcorum imperio prima, secundum regiam vel impera- 54
 toriam maiestatem, dignitas erat eorum, quos ipsi vocabant De-
 30 spotas: vti videre licet in Officiorum Palatij catalogo, passimq;
 Græcis in historiis. Vicini principes Græcorum exemplum imi-
 tati, se quoque Despotas nominarunt, præserim Bulgari, Ser-
 uique: licet eosdem videamus in Græcorum historiis inter-
 dum regio quoque censerī titulo, quum Crales pro Despotis

LL

adpellantur, & ipsorum coniuges Cralænæ, pro Despinis. Idem in nostris etiam obseruauimus. Sic enim Thomas Ebendorfus in Austriacis annalibus manu scriptis: Elisabet, inquit, filia Frederici Austriaci regis Romanorum desponsata fuit aliquando Ioanni Bohemo regi Lucelburgico, qui eam reliquit, impotentia mendacio prætenso. Solicitata quoque, ut regi Syruia nubere-
 ret, torum schismatici (hoc est, religioni Græcæ addicti) recusa-
 uit. Enimundus Bonafidius l. C. putabat Cralis vocabulum a Karulo deriuari, & apud has gentes in honore habitum, propter Karuli magni nostri singularem virtutem, & famam rerum ge-
 starum illustrem: ut a Karulo scilicet omnibus eorum populo-
 rum regibus nomē velut auspicatum inderetur. Sed ignorabat Vngaris, Bulgaris, Seruiis Kiral, aut contractius enuntiando Cral, vocari regem: Cralna, reginam: quæ Polonis sunt Crol, & Crolna. Chalcocondylis etiam interpretes ambo in hac voce a-
 lucinati sunt. Ad Seruiorum principes, & hunc annalium locū
 ut redeamus, narratur Bulcus Despota Baiafiti filiam suam de-
 disse vxorem. Monuimus supra, Seruiæ principes omnes a Tur-
 cis fuisse dictos aut Lazaros, aut Bulcos, aut Bulcoglios: eiusque
 rei causam reddidimus. Interim tamen ipsi peculiare quoddam
 singuli nomen, ritu Christiano in baptismi caerimoniis sibi da-
 tum habebant. Hoc igitur loco Bulcus Despota nominatur a
 Turcis, quem Stephanum Bulcouitzium, Seruiæ Despotam, sui
 vocabant. Id vel ex hisce Laonici verbis intelligitur: Postquam
 Eleazatus vitam finiit, principatum Stephanus Eleazari, cui Bul-
 co nomen erat, Triballorum Dux, quorum metropolis Spende-
 robe dicitur, arripuit: Baiafiti strenue nauans operam, quando-
 cumque auxilium eius implorasset. Quæ verba rectius ut intel-
 ligantur, obiter addo, Stephanum Eleazari filium, debuisse in-
 terpretem dicere. Tum etiam nomine Triballorum intelligi
 Seruios, quorum regia siue metropolis Spenderobe dicitur, hoc
 est, Senderouia. Nihilominus & hic Stephanus, & filius Step-
 hani Georgius, deinceps in Muratis II vita Lazari nominatur. Quū
 autem frequens horum Seruiæ Despotarum, quos supra dixi-
 mus

mus adpellatos fuisse Bulcouitzios, mētio fiat tam aliis in histo-
riis, quam hisce nostris annalibus: lubet hoc loco genealogiam
ipforum subiicere, de Turcicis, Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis,
Germanicis, Vngaricis expositionibus, ac præsertim Bonfinia-
nis, excerptam: quæ nonnullis, vt spero, locis historiarum lucis
aliquid adferet. Sumemus autem principium ab eo vel Lazaro,
vel Eleazaro Bulco, quē Laonicus scripsit a Stephano rege Bul-
garo nactum regionem Istro adiacentem, ac deinde redactis
in potestatem ditionibus aliis, ad Sauum flumen vsque progres-
sum fuisse. quibus verbis haud dubie Despotatus Seruiæ fines
describuntur.

LAZARVS BVL CVS, Seruiæ Despotes,
in prælio captus anno Christiano 1390, & vin-
dicandæ Muratis I mortis causa, coram Baia-
site filio frustulatim concisus. Annal. Turc.

STEPHANVS Bulcouitzius, a Murate II
ditione sua spoliatus, anno Christiano 1427.
Annal. Turc.

25	GEORGIVS Bulcouitzius, Baiafiti militauit contra Te- mirem Chanem. a Murate II restitutus in paternum Despo- tatū, anno 1442. Annal. Turc.	N. Despi- na, Baiafiti Gilderuni nupta.
----	--	--

30	Stephanus can- dēi ferro cæca- tus a Murate II.	Georgius, Laoni- co Gurgurus, ab eodē Murate vi- su priuatus.	Lazarus, suc- cessor patris in regno.	Maria, Sul- tani Murat- is II vxor. Sic eam Spā dugin°, nō I renē, vocat. ij
			LL	

Lupus, vir fortiss.
cui Matthias Vnga-
riæ rex, ob rem bello
Bohemico strenue
gestam, castellum Fe-
iezco donavit.

Ioannes, cum
aliquot fratri-
bus.

N. Despina, nupta Ste-
phano Bozinæ regi, qui
foceri quoque princi-
patum cōsequutus, tã-
dem e castello Iaitzæ
Muchemetis II blãdi-
tiis euocat⁹, cute viuis
exuitur: vitamque cum
regno, quod patri dolo
furripuerat, amittit. 10

CARA RVSTEM. ALI.

Causa prohibita moneta veteris apud Turcos.

55. Nomen hoc, Cara Rustem, significat Rustemem nigrũ. Ru-
stemes vero Turcis dicitur, quem nostri vocant Rostanem, quo 15
nomine Sultanus Soleimanes memoria nostra Vezirem & ge-
nerũ habuit. Ali Turcis est sine aspiratione, qui Laonico dicitur
Alies, aut Halies, vt interpres scripsit. Causa, vel pretextus cause
potius, cur Talismani, velut admodum religiosi & accurati Ma-
humetanæ legis obseruatores, vsum nummorum veterũ e medio 20
tollendum censerent, explicationem minime difficilem habet.
Quippe nota lex Mahumetis, qua statuas, simulacra, sculptas &
pictas imagines, ex interdicti diuini præscripto seuerè prohibuit:
notum, quanto zelo Musulmani Christianorum in templis ima-
gines mutilare, frangere, destruere solcant. Itaque quum Roma- 25
norum & Græcorum imperatorum imagines in nummis & as-
pris expressæ cōspicerentur, violari Prophetæ legem clamabāt,
& abolendæ monetæ veteris auctores erāt. Sed interim sub præ-
textu religionis impostores nequissimi quæstum faciebant, vt i-
psimet Turci satis ingenue fatētur. Hodie non amplius animos 30
Turcorum illa religio tantopere tangit, vt signatos Christianorũ
principum caractere nummos auerterentur. Immo nummos si-
ue ducatos Venetos, quibus vetitæ lege Mahumetis impressæ
sunt imagines, Sultaninis suis, qui nihil habent legi contrarium,
Ara-

Arabicis dumtaxat insigniti litteris, longe præferunt. Taleris autem Germanicis, præsertim quibus aut ipsius Imperatoris, aut Ferdinandi Archiducis, aut Septemviri Saxonis insculpti sunt vultus, usque adeo non infesti sunt, ut ex illis ipsis sibi prohibitis
 5 adgnitos imaginibus expetant avidissime: nec dubitent, modo se pro mercibus suis eos habituros intelligant, de communi pretio trientem vel quadrantem remittere. Ne pondus quidem horum explorant, quod tamen in Sultani sui, ceterisque monetis usitatis, scrupulose facere solent.

10 *Cur Imperatores Græcorum a Turcis dicti Teggiures.*

Teggiures supra, numero 15, diximus a Turcis adpellatos Græcorum tam in urbibus, quam provinciis, præfides. Nomen ipsum a sollertia militari deducunt. Et scimus hos a Græcis non duces
 15 modo, qui sunt eis Higemones; verum etiam Stratigos & Stratilatas dictos, vocabulis duces militares significatibus. Quod autem Turci Teggiurum nomen etiam Græcorum Imperatoribus tribuerunt, ex alia nulla factum est causa, quam irrisionis & contemptus: quasi scilicet Imperatorum nomine digni non essent, qui per angustis inclusi finibus, ipsiusque propemodum Constanti-
 20 nopoleos mœnibus circumscripti, præfides urbis potius, quam augusti Romanorum imperij reges dici mererentur. Laonici locus est in historiae principio, quo paucis exponit, quam in artum redacti tandem fuerint imperij Græci limites. Animaduerti Græcos, inquit, & regnum eorum primo sub Thracibus exstitisse.
 25 Postea reliquo regno a barbaris exutos, paruum quoddam regnum gubernasse: videlicet Byzantium, Byzantique maritimam regionem inferiorem, Heracleam usque: ac iuxta Pontum Euxinum maritimam regionem superiorem, Mesembriam usque: præterea Peloponesum totam, extra tres aut quatuor urbes Vene-
 30 nectorum. Ad hæc, Lemnum & Imbrum, & insulas ibidem in Ægæo sitas. Hactenus Laonicus. Baia sitis vero tempore ceteris exuti, cum ipsis etiam suburbanis agris, vix intra muros urbis se tuebantur. Propterea per ignominiam Teggiures a Turcis au-
 diebant.

57. De Caramania quære notata superius numero 13. Saltem hoc indicare nunc lubet, eum Caramaniæ Principem, cuius heic mentio fit, a Laonico nominari Alisurium. Narrata autem hūc, 5 quum ceteros Asiæ regulos Baiafites ditionibus exueret, pacem cum eo fecisse: atque ita suis ipsum, licet aliqua cum iactura, cōsuluisse rebus, ne regno prorsus exturbaretur, annales addunt. Nomē diuerse scriptum legitur, Alisurius, Alidurius, Aliderius, Aluris, ex Laonici deprauatis exemplaribus. Notandū hoc quo- 10 que, quem Aliderium Caramanum a Murate II bello petitem scribat Laonicus, in his annalibus Ibrahimem vocari: sicut videre est in iis, quæ anno Christiano 1437 gesta referuntur. Hemi- dam esse Cerasuntem, ostendimus numero 40. Tekiensis regio Phrygia maiori continetur, quatenus in mediterraneis ea versus 15 Cappadociam, Armeniā, & Ciliciam se porrigit. Interpres Laonici Tecien pro Tekie scripsit. Et alicubi Laonicus ait, Tekien esse regionem vt Bithyniā, sic etiam Ciliciā vicinam: id est, a Bithyniā finibus, ad Ciliciā fines vsque pertinere. Coniunctas vero, Bithyniam Tekiensemq; regionem, Othmaniam fuisse vo- 20 catas vno nomine: supra, numero 13, docuimus. Coniam esse priscum illud Iconium, prius dictum fuit numero 12. Triturandi quoque modus, explicatus numero 25.

ACSERAI. NIGDE. CAISARIA. BORLI.

25

58. Castrum album Turcis Acserai, siue domus alba dicitur. Vetus aliquod hoc nomine castrum vel opidum in iis locis nullum reperitur. In Ortelij tabula Natoliæ legitur Acfara. Ibidem quæ Turcis heic Nigde, Nigdia scribitur. Vtraque non magno a Co- 30 nia vel Iconio distat interuallo. Vincentius Beluacensis Acserai vocabulum mutat in Hacfar, quum ait: Apud Hacfar inuenitur coctus & aluminis minera. Caifaria Ciliciæ, quā sic etiam Marcus Paulus Venetus nominat, dicta priscis Caifaria fuit. Apud Belua-

Beluacensem Gazaria corrupte scribitur. Borli duplex in Natolia descriptione conspicitur, vna Borli simpliciter adpellata, nō procul ab Enguri vel Ancyra sita: altera cum cognomento, Tarachi Borli, nō procul a Castamona & Sinope. Ad Ponti prouinciam vtraque pertinet, quæ regio principum erat Isuendiarum, quibus intulisse Baiafites bellum dicitur. Et quinam principes hi fuerint, explicatū abunde superius. Sinopen nouella de Thronis ad Amasianam metropolim Helenoponticam refert.

10 *CASI BURCHAN. ORTHOBULES, ET MUL-*
sumanes, & Cyriscelebis, an iidem cum
Emire Soleimane.

Quis begus ille Turcicus fuerit, cui Baiafites Sebastiam ad- 59.
 15 mit, propter annalium narrationes nimis succinctas sciri nō potest. Hoc tamen minime dissimulandum, Sebastiam fuisse primam Turcorū in Asia sub Aladine regiam, sicut annales ab initio testantur, & Laonicus, qui progressos ex hac Turcos ait Asiā subegisse totam, vsque ad Hellespontum. Quapropter si hoc tē-
 20 pore superstites erant Aladinis posterī, vero simile est, eos Sebastix præfectum habuisse quemdam: cui ab æquitate summa inditum nomen Casi Burchan, lingua Turcica iudicem Dei significabat. Ad Sebastiam annales nostri a patre relictum fuisse tradunt Emirem Soleimanem filium, qui tamen a Temire Chane
 25 nusquam occisus legitur, sed imperasse post Isam fratrem a Musa necatum, totis septem annis. Laonicus autem Sebastix præfectum a patre memorat Orthobulē, qui captus ibidem a Temire, ac post aliquot dies interfectus fuerit. Vnde Baiafites accepto de morte filij nuntio, cuidam pastoritibia canenti dixerit: Cane
 30 carmen, cuius argumentum sit: Nec Sebastiam, nec filium Orthobulem amittas. Equidem sæpe multumque cogitans de cōciliandis annalibus Turcicis cum Chalcocondylis & nostrorum expositionibus, quorum illi maximum natu filium Baiafitis vnū faciunt Emirem Soleimanem, hic duos diuersos ceteris maiores.

ponit,, Orthobulem & Mulsumanem, nostris Cyriscelebim fictici-
 um ingerentibus: in eam denique sententiam veni, vt Cyri-
 scelebi citra controuersiam excluso, veluti quem nec Turci, nec
 Græci adgnoscant; reliquos duos, Orthobulē Mulsumanem-
 que, pro vno & eodem Baiafitis filio Soleimane statutam habē- 5
 dum, quem tamen interfectum a Temire, capta Sebastia, per er-
 rorem Græci crediderint. Eius opinionis meæ causam hanc ha-
 beo, quod nomen Orthobulis non Turcicum esse, sed Græcum
 arbitrer: & idem significare Græcis, quod Turcis Musulman.
 Quippe quum in Turcia versarer, interrogatū a me virum ma- 10
 gnificum & amplissimum, D. Bartholomæum Pezzenum, Cæs.
 Mai. a consiliis, & nuper ad Portam Osmanicam cum munere
 Legati missum, quidnam vox Musulman Turcis significaret,
 respondere memini, vim illius eandem esse cum Orthodoxi no-
 mine Græco. Vixerat autem ille totos octo reipublicæ causa tūc 15
 annos inter barbaros, eorumq; linguā norat. Quū igitur Græcis
 Orthodoxus sit, qui rectam sententiam tenet, idemq; significet
 vocabulum Turcicum Musulman: sequitur, Orthobulis quoq;
 nomen idem esse cum Musulmano, quando sic Græcis adpella-
 tur is, cuius rectum consilium, recta voluntas est. Hoc modo ma 20
 nifesto paret, vnde Chalcocondylis error manarit, duos ex vno
 Baiafitis filios faciuntis: ex eo nimirū, quod vnum in duos distin-
 gueret, cui diuersis in linguis diuersum, sed vnus tamen signifi-
 cati, nomen erat. Nec mihi quisquā obiecerit, aliud esse Musul-
 man, & aliud Mulsuman. Quippe vocem Musulman a Græcis 25
 enuntiari Mulsuman, & in historiis, & aliis ipsorum libris sæpi-
 sime depræhendi. Quinetiam verbum Musulmanissare, de quo
 superius dictum numero 22, multis in locis apud Græcos ita mu-
 tatum reperi trāspositis litteris, vt Mulsumanissare legeretur. Ne
 hoc quidem tacendum, quæcumque Turci de Soleimane me- 30
 morant, a Laonico ad Musulmanem referri. Quis ergo fieri pos-
 se non existimet, vt nomen Mir Sulman ab exteris commutaretur
 in Musulman? Sic certe Mirchan alicubi scriptū legere me-
 mini, qui nomine integro diceretur Emir Chan. Quod vero
 necem

necem Orthobulis adtinet, quæ recensetur a Græcis, a Turcis silentio præteritur: nihil ea nostris rationibus officit, quum vice versa Turci Temiriano prælio Mustapham Baiafitis filium occubuisse memorent, quem Græci tam certo non periisse credebant, ut alium quemdam mentientem hoc nomen, velut suppositici-
 5 fratrium poscenti Muchemeti dedere nollent, mortuoque Muchemete contra Muratem II, Muchemetis filium, sua cum perniciæ fouerent. Præterea non abs re mirum alicui videatur, Laonicum dicere, necatum a Temire Baiafitis filium Orthobule-
 10 lem: quum is auctori belli & iniuriarum, patri pepercerit; & expresse Laonicus idem postea scribat, (fide licet dubia) Mulsumanem, Mosem, Iesum, Mechmetem, & reliquos filios Baiafitis in potestatem Temiris venisse. Quid optatius accidere Temiri poterat, quam præter ipsum patrem filios habere in potestate,
 15 quibus occisis, Osmanidarum in Asia regno, nemine repugnante perpetuo frueretur? At tantum abfuit, ut id faceret, ut etiam diserte Laonicus initio libri 4 fateatur, Mosem a rege Temire annonas in castris habuisse, tandemque dimissum ex captiuitate, mari ad regionem patriam rediisse. Qui plurium, vel omnium
 20 potius vitæ pepercit, cur in vnum sæuuisse credatur? Adde testimonium hostis. Nusquam Turci scripserunt in annalibus, interentum a Temire Baiafitis aliquem fuisse filium: sed sperasse Temirem potius, quempiam filiorum Gilderunis se conuenturum, quod illi formidine non necessaria trepidi, omiserint. Im-
 25 mo ferociam potius, & iracundiam sui Baiafitis, vituperant; Temiris humanitatem ac modestiam laudant. Superest vnū, quod obiici possit, de Ziche Orthobulis filio, quem Laonicus ait bellum intulisse Ioanni Comneno, Trapezuntino Imperatori. Sed heic mihi respondeat aliquis, vnde tandem Ziches ille post mortem
 30 patris Orthobulis anno denique sexagesimo primum in scenam prodiit? quoue modo saluus euasit e tot parricidiis & laniationibus horum temporum in Osmanidarum familia, sub Musa, Muchemete I, Murate II, Muchemete II, qui omnes parricidæ fuerunt? Cur huic tam diu seuus ille Muchemetes II pepercit, qui vix mortuo

patre, sanguinem statim fraternum sinit? An huic credidit exercitum suspiciosissimus omnium tyrannus? Denique constat ex Turcicis annalibus, id temporis vicinæ Trapezuntis præfectum a Muchemete fuisse maximum natu filium Mustapham, qui tantum decennio post illa cum Trapezuntinis bella, Parthis in Armenam & Caramaniam infusus occurrit, eisque cæsis, Iusufzem begum ducem viuum cepit, & patri misit: quod argumentum est evidens, fuisse tum Mustapham virilis ætatis, nec Zichem Osmanidam in iis locis vel imperium aliquod, vel exercitum habuisse. Quæ quum ita sint, restat ut statuamus quatuor omnino nomina, Orthobulis & Mulsumanis, quæ Græci tradiderunt; Cyriscelebis, quod nostri; Soleimanis, quod Turci; tandem in vnum conferenda Soleimanem Baiafitis germanum filium, natu maximum: cuius si Ziches ille filius non fuit, nusquam ne nomine quidem tenus Turcis notus; cum Orthobule ficticio patre, suppositicius filius Græcis defendendus relinquitur. Habent lectores eruditi rationes meas, quas vel adprobandi, vel confutandi, liberam eis potestatem facio. Neutrum tamen ex duobus illis a Laonico memoratis, in Osmanidarum omisi familia, ne quis nimis me temeritatis arcessat: qui præter hos, necdum auditis aliorum iudiciis, pluribus etiam Baiafitis filiis, Iesu minori, Ali, Dufmi Mustaphæ, natalium controuersiam mouere non dubitauerim.

TECHRIN BEGVS, ERZINGÆ

25

princeps. Diorryge.

60. Qui Turcis est Techrin begus, Erzingæ vel Erzinzanis princeps, a Laonico vocatur Scender, rex Armeniorum: cui Baiazitem illato bello, Erzingam ademisse, cum annalibus hisce consentiens, narrat. Postea tradit Tezetinem, virum regio sanguine ortum ab Ertziganis rege, puero Mustaphæ, Muratis II fratri, auxilio venisse. Hoc ego nomen, siue Tezetinis, siue Tezerinis, idem esse puto cum Techrine nostrorum annalium: Diorryges opidi nomen Græcū a fossis ab Euphrate perductis factum arbitror.

QVI

*QVI TVRCOMANI. SVLTANVS AL-
cairensis. Cair. Miszir. Mizraim.*

Turcomanos vocat auctor annalium Turcos omnes in Asia, ^{61.}
 5 ceteris subiectos begis, extra Osmanidas. Sic Turquia Belu-
 censi regnum Iconiense dicitur, Aytho minor Asia. Prætor
 Græciæ noster subditos Iconiensi Sultano duplices facit, partim
 Musulmanos adpellans, partim Turcomanos. De Musulmano-
 rum nomine dictum antea, quod haud dubie tunc etiam paret
 10 habitum velut honestius. Turcomanos ait esse gentem, quæ Per-
 farum (sic Turcos Iconienses vocat, velut e Perside oriundos) ex-
 tremos fines infidebat, & implacabili odio Romanos (id est, Græ-
 cos) persequens, agendis prædis ex horum agris delectabatur,
 præsertim illo tempore, quo res Iconienses fluctuabant, mirifi-
 15 ceque Tancharorum impressionibus turbabantur. Ergo Tur-
 comani tunc erant infami vocabulo instar illorum prædonum,
 quos nunc Martelosos & Vscochos (vnde Scacchorum siue la-
 trunculorum nomen) vocamus. Prætor quidem tunc Michaë-
 lem Palæologum, ad lathatinem Sultanium Musulmanorum
 20 se conferentem, ab his Turcomanis omni comitatu & supelle-
 ctile spoliatum fuisse narrat, nec quidquam suorum ab eis po-
 tuisse recipere, licet hinc inde dimissis mandatis, Sultanus impe-
 rasset: ut spoliato tam corpora, quàm res ademptæ restituerentur.
 Alcairenses Sultanium annales more Turcico nominant Ægy-
 25 pti Syriæque Sultanium, ab aula siue regiæ loco. Cairum Laoni-
 cus antiquam Memphim facit. Al, ut articulus, additur. Vox ipsa
 significat urbem, excellentiæ causa: quod vrbiũ maxima sit. Ho-
 die Turcis & Arabibus incolis Miszir adpellatur, a vetustissimo
 tam Ægypti, quàm Ægyptiorum nomine, Mizraim.

30

*C H E M E S. M V E I G E.
Bealbec.*

Ciuitas Syriæ Chemes, olim dicta fuit Emisa: Gregorio Emiseno ^{62.}

MM ij

alumno clara, cuius extant octo libri de homine, qui nonnullis in exemplaribus non recte Gregorij Nysseni nostri nomē præferūt. Ortelius notauit, quod Turcis & Arabibus sit Hamfa. Sed heic Chemes legitur, quod aliorum scripturæ vicinius, quibus Hames vocatur. Fit eius apud Aythonum his verbis mentio: Ciuitas Syriae Hames, quæ Camela hodie adpellatur a pluribus. vbi videndum, an non pro Camela, scribi debeat Camefa. Mueige Turcis est, qui Græcis historiis nominatur Moauia & Mauia. Cursorem dixi, quem Turci Pec aut Peic, nostri lacqueium dicunt. Bealbec Syriae cauae ciuitas, Postello Balbec, priscis Helio-
polis fuit. 10

C A R A B A G. V N C R A.

63. Ad Carabagum hibernasse Temirem tradunt annales, urbē siue Parthiæ, siue Persiæ: quibus nominib⁹ indifferenter vtimur, 15 pro ea regione, quæ Turcis est Aiem, vel Aiem vilaget, de qua superius dictum numero notarum secundo. Vox Carabag significat lingua Turcica vineam nigram. Chalcocondyles scripsit, Temirem solitū se recipere Cheriam: quod primum Sebastia, quod itidem Chalepia (sic interpres scripsit) Damascoque ca- 20 ptis, fecerit. Ergo veri sit simile, Cheriā a Laonico dici, quæ heic Carabag nominatur, nonnihil mutato vel a Græcis vel Turcis vocabulo. Engurim supra, numero notarum 10, diximus Ancyram esse. Tantum heic addendum putauimus obiter, hanc etiā in edito Chalcocondyle Vncram nominari: quod quum Græci 25 mollius enuntient Vngra, propius accedit ad Turcicam adpellationem Enguri.

BULCI FILIUS. DERVISLAR. MUSTA-
pha mors. Græcorum de Baiasitis filijs errores. 30

64. De Bulcis & Bulcowitziis prolixè tractauimus ad notarum numeros, 46, & 54. Heic tantum hoc moneamus, istum Bulci filium (qui Turcis est Bulcogli) expresse nominari a Spādugino: Geor-

Georgium, Seruiæ Despotæ filium: cuius maiores & posteros continuato superius stemmate complexi sumus. Ac temporum sane ratio Spandugini sententiæ nequaquam aduersatur. Deruisij seu Deruislari sunt illi quidem apud Turcos aliqua ex parte Calogeris Græcis, monachis nostris adfines, vti superius indicatum: sed aliis tamen de causis (modo Paulum Tomorreum, fratrem Georgium Vngariæ perniciem, & alios de nostris excipias) ea comparatio, quod vulgo solet dici, claudicat. Quippe quum vniuersa lex & religionis professio Mahumetana sanguinaria sit, speciem Turci quidem religiosæ pietatis in legis peritis ac Deruisiis suis requirunt: at interim ab agendis eos rebus, tam pace, quam bello, præsertim contra Christianos, & hostes reipublicæ suæ, nequaquam arcent: sed magis etiam, quam ceteros, deuouere vitam suam pro religione, proque lege patria, suos illos religiosos volunt. Hinc aliquot in Vngaricis finibus captos a nostris recordor, viros ceteroquin alicuius auctoritatis & estimationis, qui Deruislaros se profitebantur. Hinc in vita Muchemetis primi seditionem Torlaci monachi Turcici, & in vita Baiafitis II, Scachoculis eremitæ sanguinarij pugnas, & cædes, & grassationes immanes, quibus multa millia hominum absumpta fuerunt; & in vita denique Soleimanis, ad annum Christianum, 1526, Calēderis Zelebis & Deruislariorum motus ac prælia legimus. Hac ergo de causa Seruianos illos fortissime pro Baiafite dimicantes Bulci milites, truculentos ac feroces Deruisios adpellabat Temir, qui se vitamque suam pro salute suorum animose deuouissent. Germanum vero Baiafitis filium Mustaphā hoc prælio periisse diximus ex fide horum annalium antehac aliquoties, idque licet Sultanus Muchemetes primus, itemque Murates II post mortem patris sæpius verum esse protestaretur: tamen vsque adeo Græcis impressa de hoc diuersa erat opinio, Mustapham vt alium, pro legitimo se venditantem, obuiis vlnis exciperent, & armis contra Muratem magna cum imprudētia, maloque suo, tuerentur: offerente amplissima quæque Murate, modo neutrius a partibus starent, ac ipsos inter se rem armis

decernere paterentur. Consimilis huic Græcorum est error de
 Baiafitis filio, quem fidium (sic enim chordas interpres reddidit)
 opifex Prusæus incolumem Byzantium perduxerit: quum ta-
 men nulla fiat in annalibus Alis cuiuspiam, Baiafitis filij, mētio;
 nec ab ipso quidem Laonico, quum alibi Baiafitis filios recen- 5
 set. Notandum magis, quod etiam Mulsu mane regnante narrat
 a Mose Iesuque fratribus occultatum fuisse Prusæ puerum Mu-
 chemetem apud illum ipsum opificem chordarum, a quo Mu-
 chemetes hoc opificium didicerit. Et factum id scilicet a Mose,
 omnium crudelissimo, vel ipso Laonico teste, ne ab aliis carus 10
 sibi puer occideretur. Muchemetē vero iam grandiusculū inde
 profugisse ad Alurim Caramanum, a quo adiutus, seruatori suo
 Mofi bellum intulerit: sed victum confugisse ad Alim fratrem,
 exsulem ac inopem, & quidem Constantinopolim: vbi nonni-
 hil respirauerit, collectisque suorum reliquiis, denuo tentare bel 15
 li fortunam decreuerit. Hæc Laonicus de puero Muchemete,
 chordarum opificis discipulo, pæne pueriliter, nec vero multas
 ob causas consentanea. Magis idonei rerum Turcicarum scri-
 ptiores, ipsi Turci, tradunt; rebus Temiriano prælio desperatis,
 Bassas abduxisse secū, arrepta fuga, maximū natu Baiafitis filiū 20
 Soleimanem, veluti legitimum patris in imperio successorem:
 & illorum exemplo Muchemetem, non puerum, (vt Laonicus
 putauit) sed copiarum ex imperio paterno quarumdam ducem,
 suis itidem rebus vti consuleret, Amasiam cum suis se cōtulisse:
 quo loco deinceps eum vixisse, non semel annales tradunt: & 25
 indidem cum exercitu contra Musam fratrem mouisse, post-
 quam interfecto Soleimane, vindicem necis ipsius se professus
 esset. Quæ res, meo sane iudicio, dignæ sunt hominum histo-
 riæ studiosorum obseruatione: quum in publicatis hætenus
 scriptis historicis, nihil intricatius de Turcicis rebus reperia- 30
 mus, quàm quæ de hoc ipso tempore summæ Tur-
 corum infelicitatis, memoriæ pro-
 dita legimus.

SEMERCAANT. BAIASITIS MORS.

Annorum ratio.

Regionis Zacatainæ, cuius incolæ id temporis imperio Te- 65.
 miris parentes, Laonico Tzachataides nominantur, caput est
 5 vrbs Semercant, hodie mercium Indicarum emporio celeberrimo
 Septentrionalibus etiam nota. Samarcanda plerumque
 vocatur, edito Laonico Samrachanta, litteris transpositis, pro Sa-
 marchanta. Sunt qui dictam putant a Sem, Nohæ filio, quorum
 opinioni Turcorum pronuntiatio Semercant adstipulatur. Ma-
 10 racandam Sogdianæ veteribus adpellatam existimant aliqui.
 Ceterum Baiasitem ex animi ægritudine doloreque mortuum
 scripsit Chalcocondyles, cui Turcicæ narrationes nō aduersan-
 tur: sed addunt, hoc mœrore velut ad desperationem adactum,
 mortem sibi met ipsi consciuisse. Quod dilucidius exponens
 15 Theodorus Spanduginus, ait Baiasitem, spe libertatis amissa, cō-
 stituissē cum animo suo seipsum occidere. Sed quum nullū eius
 peragendæ rei modum inueniret, tam denique diu caput alli-
 sisse illi caueæ de ferro factæ, qua tenebatur inclusus: donec præ-
 furore fremens ac frendens, misere sibi mortem adferret, tyran-
 20 nique vita, secundum poëtam, indignata sub umbras fugeret.
 Interpres Laonici pugnatum notat inter Baiasitem & Temirem
 anno Christiano 1397. Mortuum Baiasitem scribit Franciscus
 Sansouinus anno 1398, Geufræus anno 1400. quos equidem
 falli opinor. Quippe secūdam rationes accuratas annalium de-
 25 præhēdimus, cōmissum fuisse prælium anno vel 1399, vel 1400.
 Gilderunem vero mortuum anno 1403. Similiter in annis regni
 huius erratum a Laonico, qui 25 numerat, pro solis 14: de quo
 vide supra, numero 47, notata.

30

CASTAMONI. CONGERI, CONGI.

Claudiopolis ciuitas est Honoriadis, in Ponto prouincia, quā 66
 nou. Leonis Aug. metropolim facit, eiq; præter alios episcopat⁹,

Heracliam quoque Ponticam subiicit. Hanc Marius Niger recentiori nomine dici putat Castamenam, siue Castamonam: sed fallitur, quum rectius Castromena sit Claudiopoli. Castamona vero sita longius est, versus Sinopen opidū Helenoponti, & Paphlagoniam. Tam Sinopes, quam Castamonæ nomina, cum ipsius opidis, supersunt: vti videre est in annalium supplemento nostro, ad annum Christianum 1584. Istic enim tūc Osman bassa Vezirazemes contra Persas iturus, militem in hibernis habuit. Menauinus alicubi Castemolen nominavit. Cedrinus in Michaële Stratiotico siue militari, Castamonem adpellat, & in Paphlagonia collocat his verbis: Castamonem in Paphlagonia sitam veniunt, quæ sane Castamon domiciliū erat Magistri [Officiorum] Isaacij Comneni. Prætor Græciæ noster Castamonā vocat in historia sua, de Michaële Palæologo, post victos a Tataris Iconienses, hæc commemorans: Michaël Comnenus, hoc prælii euentu, cum maximo Persicorum exercituum duce, quē Peclarpacem Persæ (hoc est, Iconienses Turci) vocare solent, in viam sese dabat: adeoque pluribus vnā diebus iter faciebāt, quū hostem sibi a tergo inhaerentem haberent, horisq; singulis cum eo dimicarēt. Tandem festinabundi Castamonam perueniūt, iuxta quam domus indicati Peclarpacis erat. Hactenus Prætor. Quæ vero heic Congeri nominatur, eam ipsam esse puto, quam in Anatoliæ tabula Congi scriptam legimus, haud procul a Castamona dissitam.

25

GENVINI BAIASITIS FILII SECRETI A COMMENTICIIS.

67. Quæ de Baiasitis liberis hoc loco non multis verbis exponuntur, diligenti consideratione memoriaque digna sunt. Quippe quum illi de Turcorum sententia, nō plures numero, quam sex omnino fuerint: quid aliud statuamus, quàm reliquos hactenus nobis obtrusos, velut in iudicio status ab ipsis Turcis cōdemnatos, pro genuinis deinceps adgnosci nō debere? Neque vero vel
vnum,

vnum, vel alterum dumtaxat hoc iudicium tangit, sed reiicien-
di omnino totidem veniunt, quot extra controuersiam legitimi
censentur: nimirum hi sex, Orthobules, Mulsumanes, Cyrisce-
lebis, Alis, Iesus minor, Mustaphas cognomento Dufines: cum
5 primi ex his Orthobulis filio Ziche, quem ipsum quoque Turci
ceu cretum Osmanidarum sanguine non adgnoscent. Interim
vero pro duobus explosis, duo succedunt haecenus quidem ig-
noti, sed a Turcis pro legitimis adgniti Gilderunis filij pro Duf-
me Mustapha, Mustaphas Zelebis, amissus in pugna contra Te-
10 mirem: pro Iesu minore, Casanes Zelebis.

*A QVO NECATVS FVERIT ISA. CON-
stantinus, pro Manuele Græcorum imperatore.*

- 15 Scripsit Laonicus, inter Mulsumanem Iesumque maiorem 68:
gesta fuisse de imperio bella, quorum tamē annales hi non me-
minere, tandemque Iesum a Mulsumane peremtum. Eius par-
ricidij culpa Mulsumanem, hoc est, Soleimanem profecto im-
merentem onerat, cuius auctorem Turci Musam produnt, qui-
20 bus cum ipsa rerum gestarum series consentit. De nomine Cō-
stantini, quo Turcos Græcorum imperatores omnes adpellasse,
numero notarum si diximus, exemplum heic aliud habes. Is e-
nim Græcus imperator, ad quem narratur Emir Soleimanes ob-
sidum loco misisse sororem suam, fratremque natum minimum,
25 non Constantini nomen habebat: sed Manuelis, ex Palæologi-
na familia, cuius & superius facta mentio.

SEDES IMPERII TVRCICI DIVERSAE.

- 30 Quanam cærimonia Sultani Turcici regnum auspiciari con 69.
sueuerint, expositum a nobis est prolixè in annalium supplemē-
to, initio regni Selimis II, quod incidit in annum Christianum
1566. Solebat autem hoc in ea fieri ciuitate, quæ sedes esset im-
perij. Principio Turcis ea fuit Prusa Bithyniæ, paullo ante mor-

tem Osmanis ab Vrchane filio capta : quæ licet honorem hunc non diu retinuit, ex pristina tamen prærogatiua meruit, vt longissimi temporis spatio Sultani Turcorum mortui paternis & auitis istic monumentis, etiam diu post captam Constantinopolim, sicut in vita Sultani Selimis II de Achmete Corcuteque fratribus ibidem sepultis videre licet, inferrentur. Postquam vero transuectis in Europam copiis, Murates I, Vrchanis F. Osmanis N. Hadrianopolim cepisset: eodem & regni sedes ex Asia commigrasse videtur, quod recte se facturos Sultani ducerent, si rebus Anatolicis iam tranquillioribus, præcipuum militiæ robur Hadrianopoli velut in excubiis haberent: vnde, momenti rerum ex usu suo gerendarum animaduersis, progredi paullatim latius, & in Europæ viscera grassari possent. Sansouinus existimat, primum omnium Muchemetem, Gilderunis filium, huc imperij sui sedem transtulisse, quod vrbium Thraciæ facile caput esset Hadrianopolis. Sed ante Muchemetis etiam tempora certum siue regiæ, siue Portæ Osmanicæ locū, Sultanos priores Hadrianopoli constituisse: pluribus ex locis Laonici manifestum est. Quippe de Mulsumane loquens: Profectus, inquit, Hadrianopolim, regni sedem, (hoc est, quæ regni sedes erat) regnum ordinavit. Et paullo ante de Mose: Hadrianopolim, ait, quæ regni sedes est, profectus; ibidem rex declaratur. Quam vero ad urbem translata tertium fuerit Porta, nemo non nouit.

GERLE. DOLAP. SOLEIMANIS MORES.

70. De Isuendarum ditione superius explicatum numero notarum 13, qua & Gerle compræhendebatur opidum. Id nota 19 diximus in tabulis Geographicis corrupte scriptum inueniri Gerede, pro Gerele. Narrât vero annales, Soleimanem castra propter Gerlen, ad ripam fluminis, locasse. Non exprimitur eius fluminis heic nomen, sed in Anatoliæ descriptione Dolap vocatur. Soleimanis indolem Chalcocondyles quoque ceu bonam

nam prædicat, eique magnas virtutes tribuit: sed eadē cum Tur-
cis de perpetuis eius potationibus & luxu commemorat, quæ
homini minus rerum suarum prouido sollicitoque, tamdē exi-
tium adtulerunt.

*VALACHIA CARABOGDANIA. NE-
metſaſſij. Iſlach. Gallicia. Vaiuoda. Mur-
ze. Bogdan.*

9
10 Dacia quondam adpellabatur amplissima regio, quæ Trans- 71.
siluaniam cum vtraque Valachia continebat. Et cingunt ambæ
Valachiæ Transsiluaniam, quarum vna maioris nomen habet,
altera minoris. Maior ad Euxinum mare se porrigit, & nostris
15 Moldauia, Turcis Carabogdania, quasi nigra Bogdania, siue
Bogdani regio, dicitur: a frumento nigro, cuius est ager ille fera-
cissimus. Gallicus, & alter Chalcocondylis interpret, Podoliam
perin scite faciunt, regionem iuris Polonici. Minor propter Da-
nubij ripas extenditur, & plerumq; Transalpina, Bonfinio Mō-
20 tana quoque, sicut & aliis, nominatur. Vlachim vocauere
Græci, & incolas Vlachos: pro quibus interpretes Zonaræ, Ce-
drini, & aliorum historicorum reddidere Blachiam & Blachos,
contra molliorem pronuntiandi rationem Græcorum: quos i-
mitantes Turci, non Iblach, sed Iſlach, dicunt. Nomen Vala-
35 chorum non a Flaccis Romanis, origine fabulosa, quæ pluri-
bus tamen placuit: sed a Germanis nostris profectum arbitror.
Habuerūt enim vicinos Daci Germanos, puta Quados, Gothos,
Gepidas; in quorum agro, qui nunc Cepisiensis dicitur, incolæ
præsertim Casemarco vicini se Nemetſaſſios hodieq; nomināt,
30 voce de Nemetis (sic Vngari Germanos adpellant, vt Venedæ
nationes Nemitzos) & Sassiis composita, quæ Sassiis siue Saxo-
nes Germanos significat. Germani vero pleriq; tā Italos, quam
Gallos, (qui Germanis sunt Walli, sicut Gilimer nomē Gothicū

est Wilmer. Et in Anglia quoque Wallorum nomen priscis incolis provincialibus, ab Anglosaxonibus nostris inditum, manet) vocare solent Walchos & Walichos: quorum linguæ provinciali quum lingua Daciæ, quæ ipsa quoque Romanorū provincia quondam fuit, adfinis esset: idem a nostris Walchorum nomen accepere, quod enuntiatione molliori mutatum in Walachos. Suffragatur huic opinioni meæ vetus etiam Galliciæ nomen, frequens in antiquis Vngariæ regum titulis, quo Valachia significabatur, eadem cum Gallis & Italis vtens lingua, sicut & nunc adfinitatem aliquam cum eorum lingua provinciali retinet. Vaiuodæ vero nomen generaliter significat præfectū militum, quem capitaneum vulgo vocant. Sed apud Vngaros vt olim, sic etiam hodie, duæ sunt adpellationes administrationum maximarum: vna Bani, de qua suo loco, nimirum capite 174, plenius dicturi sumus, altera Vaiuodæ. Banus est præses regius in aliquo ex regnis Vngariæ adiunctis. Vaiuoda vero præses dicitur, loco regis administrationem habens in aliqua provincia, puta Transsilvania, Valachia maiori, Valachia minori: sed ea legem tamen, vt gubernatore sit inferior. Vaiuodæ Valachi, postquā ab Vngariæ regum obœdientia se subtraxissent, more Græcorū Despotæ, de qua dignitate superius numero notarum 54 prolixè dictum, pro Vaiuodis audire maluerunt, quasi si principes essent absoluti: nec regibus subiecti, sed potius dignitate regibus proximi. Verum vsuuenit eis, quod Græcis accidisse cōstat, qui maximas ad angustias redactō imperio, titulos ampliores excogitarunt: vt nunc etiam apud Ausones nonnullos in ipso propemodum amittendæ libertatis articulo consimilia quædā adfectare, præter morem maiorum, videmus. Despotarum certe nunc illorum ea sub Turcica seruitute condicio est, mancipiorū vt nomine potius, quam principum, censendi veniant. Sed pergendum ad alia. Valachorū ille Vaiuoda, quem annales hi Murzen vocant, Laonico Mirxes dicitur, Bonfinio Merchès, hoc est, Marcus. Reperitur apud eundem Laonicum & Mirdan, Valachia principis nomē, compositum ex hoc ipso Mirx & Dan siue Gdan.

Gdan. Nam & ipsa regio Bogdaniæ nomen accepit a Bogdanis
 siue principibus suis, qui vocabulo sanepio dicuntur Bogdani,
 tamquam Dei munus, vel Theodosij, vel Theodori, vel Doro-
 thei. Meminit huius vocis & Cedrinus in Basilio Bulgaroctono,
 5 quum ait. Occurrit etiam imperatori Bogdanus, castrorum in-
 terioris regionis toparcha siue regulus.

SAMOBVNOGLI. AZAPI VEL AZEPI.

Laonici locus emendatus. Emir Halem.

10 Quem heic annales Samobunogli, siue filiū Samobunæ vo- 72.
 cant, infra Scheich Bedredin adpellatur, vbi de seditione per i-
 psum mota prolixæ sunt narrationes. Stipendiariorum nomine
 intelligunt Azapos vel Azepos. Laonicus alicubi peregrinos di-
 15 xit, more Græco, quibus Xeni vocantur, id est, peregrini, qui sti-
 pendiiis conducti militant, hoc est, qui sunt misthophori, sicut ii-
 dem adpellant. Idem alibi: Turcorū pedites, ait, quos Azapidas
 vocant. Et omnino militiam hi pedestrem obeunt, licet alio libri
 octauio loco legantur hæc verba in vita Muchemetis II tunc Bel-
 20 gradum oppugnantis: Azapides (quos Hussarones nostri vocāt)
 diripuerunt forum. Rex clamabat, vt eximerent eorum puellas.
 Heic primum lector obseruet, Azapidum nomine pedites Vn-
 garorum ab auctore intelligi, qui regis siue Sultani Muchemetis
 forum, scilicet castræse rerum in exercitu venalium, diripuerint.
 25 Ergo quæ interiecta verba sunt, Quos Hussarones nostri vocāt,
 glossema sunt interpretis imperiti, Azapidas pro Hussaronibus
 accipientis: quū Azapidæ pedites sint, Hussarones equites. De-
 inde puellas eximere dixit, quum Græci Laonici verba signifi-
 cent, oculorum coras siue pupulas aut pupillas eruere, vel effo-
 30 dere quod paullo melius adiectis margini verbis redditum, Vt
 hostium oculos exsculperent. Præfectus autem signiferorum
 Turcis est Emir Halem, cuius supra, numero notarum 14, facta
 fuit mētio. Sane magnum huius officium est, & fructuosum, di-
 gnitateque proximum ab Aga Genizarorum. Sed Officiorum

Portæ, tam eorum, quæ intra saraium, quam quæ foris ordinata sunt, expositio plena, locum poscit alium.

MVSAE SIVE MOSIS CRVDELITAS.

Lazarus, pro Stephano Seruix Despota,

Lazari filio.

5

73. De Vidina dictum numero notarū 49, de Buruuada & Matera deinceps, loco magis idoneo, ad annum Christianū 1444, dicetur. Musæ siue Mosis crudelitatem, & iracundiam, ac tyrannidem in suos, Laonicus etiam commemorat, partim his verbis: Moses iræ imperare non poterat, sed præceps in eam ferebatur, quidquid illa dictasset, faciens: partim alio loco, verbis consimilibus: Optimus quisque indignabatur, ob Mosis violentiam & tyrannidem. Causam vero, cur bello Seruix Despotam persequeretur, Laonicus exposuit: quum recitat, eum a Despota desertum fuisse, Græcorum persuasionibus adducto, Mulsu manis ut partibus semet adgregaret, quod Moses ægerrime tulerit. Et Despotam hunc annales vocant Lazarum, quum tamen ex historia constet, hæc a Stephano gesta, Lazari filio, Georgij patre: quo de superius numero notarum 54 tractauimus.

15

20

GEIUISE, GEBISE. LIBYSSA, LEBVSA.

Astacus. Sinus Astacenus. Intzu.

25

74. Geiuiſe opidulum est Bithyniæ, situm ad Nicomediensem, vel Astacenum potius antiquitus dictum sinum, in ipsa via, qua Constantinopoli, quæ hinc itinere bidui abest, Nicomediam itur. Ea vero ulterius a Geiuiſe distat vnius itinere diei. Geographica Natoliæ descriptio Abrahami Ortelij Geiecen habet, voce nōnihil mutata: Busbequius in itinerario Gebisen scribit, addi que putari, hanc olim fuisse Libyſſam, Hannibalis sepulcro celebrem. Ego pace tanti viri Geiuiſen hanc, siue Gebisen, non Libyſſæ reliquias arbitror, sed Astaci. Nam Libyſſa lōgius a sinu remota

30

remota

remota est, versus Bithyniæ mediterranea, & urbem Nicæam:
 hodieque vocabulo propius ad Libyssam accedente, Lebusa di-
 citur. Astacum vero propterea puto nunc esse Geiuisen, quod
 heic in amœnissimum illum maris sinum prospectus pateat, quẽ
 5 ab Astaco, quondam hoc loco sita, veteres adpellauerunt Asta-
 cenum: ut paullo vltcrius idem, mutato nomine, Nicomedi-
 sis dicitur. Astacus ipsa, cum Astaceno sinu, sic ab astacorum co-
 pia, quæ cancerorum marinorum species est, nomine vulgo Græ-
 cis hodieque Constantinopoli noto, mihi quidem videtur ad-
 10 pellata. Quæ paullo post nominatur Intzua, pagus aut vicus est
 ignobilis, haud procul a Tzurulo situs in itinere, quo Constan-
 tinopoli Selybriam, & vltcrius Hadrianopolim itur. Eius dein-
 cept quoque fit mentio in extremo Selime I, qui correptus istie
 pestilenti morbo fuit, quo subito periit.

15

AKENZI, VEL ACANZII.

Sine stipendio militant apud Turcos Akenzi, rusticum genus 75.
 hominum, sicut apud Vngaros Haiduchi. Quidquid consequi
 20 prædæ possunt, sibi retinent: non totum tamen. Quippe non a-
 liarum dumtaxat rerum suarum, quas possident; verum etiam o-
 mnium tum prædæ, tum lucri, quod in bellis percipiunt, decumas
 Sultano suo soluere coguntur. Itali genus hoc militum sua lingua
 Ventureros adpellant, priscis Volones dicti fuisse videntur: vn-
 25 de Callimachus Experiens non ineleganter nostros Cruce signa-
 tos, Volones nominauit.

MICHALOGLI. TOCAT.

30 Prima nominis Michalinorum, siue Michalogliorum, siue 76.
 Michalidum mentio, in his quidem annalibus, hoc loco reperi-
 tur. De his dictum a nobis antea numero notarũ 27. Vrbs Tocat,
 quo relegatus fuisse dicitur Mechemetes Michaloglius, existi-
 matur a plerisque, quos inter & Marius Niger est, respondere

veteri Neocæsariæ, quam in Cappadocia collocant, ipsam quoque prouinciam Cappadociæ Toccatum adpellâte Pineto: quû Leonis Augusti Nouella de Thronis, Neocæsariam faciat metropolim Põti Polemoniæ. Tocatam hanc nostram Laonicus Tochatam scripsit, nec defunt, qui malint eam referre ad Armeniam. Bellonio certe Nisar est Neocæsaria, nomine recentiori, quod paullo propius ad priscum illud videtur accedere. Pedites, quorum dux in Valachiam profugisse dicitur, paullo ante dicti fuere stipendiarij, Turcis Azepi, de quibus numero 72.

10

VARSAC, SIVE VERSAC. CONIAE BEGVS.

77. Opidum Caramaniæ siue Ciliciæ, quod annales Varfac & Versac adpellant, in Anatoliæ tabula Geographica Versageli scribitur. Coniæ princeps, siue begus Iconij, Caramaniæ princeps dicitur, ab aula siue regia Iconiensi. Et bello petiit hunc Muchemetes, propter societatem cum Musa: cuius adiuuandi causa Prusam Caramanus obsederat, dum Muchemetes absens, in Europa rem contra ipsum Musam fratrem gereret.

20

SAMPSONIS OPIDVM.

78. Huius ciuitatis Cedrinus & alij meminere, tamquam in Põto prouincia sitæ. Prætor Græciæ noster ait, in illa regni vel imperij Græci confusione, quæ a Flandris capta Cõstantinopoli existit, Sabam quemdam pro se hanc urbem Sampsonis occupasse cum tota vicinia, cui prius imperatoris Græci nomine præerat: statimque subiicit mentionem Cappadociæ siue regni Trapezuntij, velut huic vicini, quod in potestate Dauidis Comneni tunc fuerit.

30

ROMANIA. CVNVZA, CONOZVS. Tatarbasar. Tatargoï.

79. Quum Tatari dicuntur in Romaniam ex Asia migrare iussi,
Romania

Romania nomine Thraciam accipito, cuius hoc annalium loco expressum castrum Cunuza, non procul abest ab vrbe Philippopoli, & Conozos Græcis nominatur. Castaldus in hodiernæ Græciæ tabula Geographica vocat Cognuzam, Italica
 5 Græcæque pronuntiatione. Nos in itinere nostro per hæc ipsa loca proficiscebamur, & in opidulo quodam pernoctantes, ibidem deprehendebamus ex ipso nomine loci, fuisse regionē hanc olim Tataris, huc velut in coloniam deductis, ad inhabitandum concessam. Nam opiduli nomen incolæ dicebant esse Tatarbasar, quæ vox emporium siue forum Tatarorum significat. Nec
 10 longius, quam sex aut septem horarum itinere, distat a Philippopoli. Ponitur ibidem a Castaldo Tartagi, prorsus vbi Tatarbasar viatoribus ab Hæmi iugis altissimis in plana Thraciæ descendētibz occurrit, in æquore spatiosissimo, longeque pulcherrimo
 15 sita: quod nomen a Tataris itidem videtur deriuatum, fortasse Tatargoï scribendum, quod Tatarorum est pagus, & idem scilicet cum Tatarbasar.

MANISSA. TORLAC.

20 Turci Manissam vocant urbem Asiaticam, quæ Græcis est 80. Magnisia, Latinis Magnesia. Sansouinus & alij non recte Mangresiam putant hodie nominari. Sunt autem in Asia minori ciuitates huius nominis duæ, quarum vna dicitur ad amnem Meandrum sita Magnesia. Hanc Ephesiæ metropoli nouella Leo-
 25 nis Augusti subiicit. Alteram ad Smyrnensem metropolim refert, amenissimo sitam versus Ægæum mare loco. Superest etiam nunc vtræque, sed posteriorem illam puta, quam Sultani Turcici filiis suis inhabitandam adsignare solent inueterata cōsuetudine: sicut ibidē diximus supra, iussu paterno iam Muchemetem, vnicum Sultani Muratis II filium, degere. Torlac, nomen est apud Turcos certi generis religiosorum, diuersa quædā
 30 a Calenderum & Deruifiorum professione sequentis instituta: de quibus omnibus suo dicendum aliquando loco. Et hic ille Torlaces monachus siue religiosus est, cuius obiter mentionem

supra fecimus numero notarum 64. De Serris antea dictum numero 43. Salonicam vulgo notum priscis dictam fuisse Thessalonicam.

SCHEICHE. SOPHI. PRIMA SOPHILARIORUM SEDITIO.

81. Sunthæc quoque nomina siue sacerdotum, siue peritorum Mahumetanæ legis, & eiusdem interpretum. Scheiches apud Turcos pæne pro viris sanctis habentur, veluti qui animarum 10 curam gerant. Ex horum numero quemdam sibi deligit etiam ipse Turcorum Sultanus, quem in omnibus, quæ ad salutem animæ suæ pertinere putat, consulit. Ceterum hoc loco prima notanda Sophilariorum in annalibus hisce mentio, de quibus infra suo dicturi loco sumus. Eorum nomen non a Græco Sophos, quod sapientem significat, sed a Sophi, voce Arabica deriuatum est, qua denotatur lana. Nam hi Sophi profitentur religionem ceteris Mahumetanis nouam, quæ præcipit inter alia, ne caput fastu quodam lineis spiris inuoluatur, quod Turci fastitare solent: sed vti caput tegumenta dumtaxat humilitatis 20 modestiæque declarandæ causa, de lana conficiantur. Plura de his, vbi deinceps ad Sophinorum mentionem peruentum fuerit, exposituri capite 188 sumus.

ANNI MUCHEMETIS. ISMYR IN ANATOLIA.

82. Redegimus supra, numero notarum 47, Sultanorum annos, quibus regnarunt, ad certos numeros. Ibi traditum inter alia, Muchemetem primum octo dumtaxat annis imperasse. Licet hoc colligere de Turcicis annalibus, qui principium regni Muchemetis ad annum Mahumetanum 816 referunt, anno Christiano 1414 respondentem: mortuum vero notant eundem Muchemetem anno suo 824, qui noster est 1422. Ergo dumtaxat annis octo rebus præfuit. Hoc ideo significandum putavi, quod loco

loco prius indicato scripserim ex Sansouino, regnasse Muchemetem annis 17, pro quibus 12 annos Chalcocondyles posuit: quum accuratior sit annalium Turcicorum computatio. Ciuitas Ismyr a Turcis dicitur, quæ Græcis est in Asiæ minoris Ionia nobilis illa Smyrna.

MUSTAPHAS ALIENVS, IN OSMANIDARUM se familiam ingerit. Exemplum huic simile de Voldemaro Brandeburgico.

10

Nemirum aliquibus videatur, potuisse Dufmen Mustaphā, §3.
pro Mustapha Zelebi, dudum amisso Baiasitis filio, se tanto vendicare artificio, ut eius patrocinium non Græcus dumtaxat imperator, sed etiam magni Turcorum principes, Smyrnæus ille
15 Chuseines begus, Aidinensis, Sarchaniensis, Mentesianus, Chemidensis, susciperent: libet heic ex annalibus manuscriptis exemplum subiicere simillimum de quodam, qui 60 plus minus ante hos Dufmis Mustaphæ motus annis, se principem Brandeburgicum, Imperij Romani septemvitem, mentitus fuit. Et ipsis
20 hæc annalium verbis, e lingua Germanica Latine redditis, exponemus. Anno (inquiūt) 1348 Rudolphus Saxonix Dux secū ipse dispiciebat, qua via Ludouicum Bauarum, Ludouici Augusti Bauari filium, principatu Brādeburgensi pellere posset: quod quidem parum abfuit, quin perficeret. Diuulgabat enim, Marchionem Voldemarum Brandeburgensem, qui ante triginta &
25 vnum annos amissus, peregrinationes varias priuati hominis habitu susceptas obiuisset, nunc tandem inuentum esse. Hoc modo productum in scenam molitorem quemdam, verum adferebat esse Voldemarum Marchionem Brandeburgicum.
30 Ille vero molitor in Saxonia secreto pluribus annis habitus, ea signa corporisque notas, quibuscumque fieri potuerat artibus & astu, acceperat: ut confidenter profiteretur, certis se probaturum documentis, vere se Marchionem Voldemarum esse. Mox ergo reperti denuo Voldemari Marchionis,

tot ab annis amissi, fama per omnes regiones didita fuit: eoque
 rumore permotis multorum animis, complura castella, cum ci-
 uitatibus & opidis, molitori deditioem faciebant. Si qui vero
 dedere se nollent, tam auxiliaribus Karuli Bohemiæ regis, & Im-
 peratoris Septemviriū quorundam suffragiis electi, qui Baua- 5
 ro infestus erat, quā Saxonis Rudolphi copiis, ad accipiendum
 molitoris imperium, adigebantur: adeo quidem, minor ut Bran-
 deburgici principatus pars in potestate Bauari maneret. Tam-
 dem intellectum, molitorem esse, qui se pro Marchione Volde-
 maro gereret. Qua de causa Dania rex, & Ludouicus Roma- 10
 nus, alter imperatoris Ludouici Bauari filius, Ludouici Brande-
 burgici frater, item que Cracouiæ rex, & Stetinsium Dux, ac
 plures Poloniae Silesiæque tunc ad Poloniae iura spectantis pro-
 ceres, cum Bauaro se coniungebant: quorum auxiliis adiutus,
 varias rerum difficultates utcumque superabat. Committeban- 15
 tur & diuersa prælia, nonnumquam vincentibus molitoris illius
 copiis, qui Marchionem se Voldemarum adferebat: ac vicissim
 Bauari militibus aliquando sua quoque tropæa statuentibus. V-
 na tamen in pugna quadam dimicatum a Bauari partibus sane
 quam infeliciter, Ludouici Romani, qui Bauari frater erat, au- 20
 spiciis parum auspiciis. Nam is vix saluus euasit, captusque ma-
 gna cum ficticij Voldemari gloria fuit ex partibus Bauari, Dux
 Rudolphus Palatinus Rhenensis cum LXXIX nobilibus galea-
 tis: quos inter XL Poloni numerabantur, & in his XIII tum fra-
 tres, tum adgnati, qui easdem gestabant galeas, & gente Zetlizia 25
 nati erant. Ea clade tantum de Bauari opinione deminuit, ut a-
 liquot ab eo ciuitates deficerent, quæ prius ab ipso steterāt. Hoc
 modo totum triennium durante bello, tranquilla principatus
 Brandenburgici possessione Bauarus potiri non potuit: donec tã-
 dem redactus in potestatem molitor ille, cōmēticius princeps, 30
 & ad ignis supplicium damnatus exureretur. Non ouum ouo
 magis simile, quā hic Voldemari molitoris motus, illi Musta-
 phæ suppositicij conatui similis erat. Ac ne quis inæqualē Dus-
 mi fuisse Voldemarum, ratione potestatis & imperij, quod ad-
 fectabat,

feſtabat, ſuſpicetur: vt nihil de labefaſtatis Oſmanidarum viri-
 bus poſt calamitatem Baiaſitis dicam, ſaltem videamus ex iſtis
 aliorum annalium manu exaratorum Latinis verbis, quam po-
 tenti principi molitor ille ſuccedere voluerit. Anno, inquiunt,
 5 1310 Voldemarus Brandeburgenſis Marchio, mortuis fratrue-
 libus & patruis, diuiſum in multas partes totum ſolus illius ti-
 tuli obtinuit principatum: & glorians in fortitudine ac magni-
 tudine potentiae ſuae, curiam celebrem & famoſam indixit regi-
 bus & principibus, prope lōgeque poſitis: habiturum ſe nuptias
 10 cum filia patruſui ſignificans, & omnes miſſis veredariis ad hu-
 ius ſollemnitatis gaudium inuitans. Eam tenuit in ciuitate ma-
 ritima Roſtochio, ſita maris ad portū, vnde verſus Daniam, Sue-
 tiam, Noruegiam, & ad partes alias nauigatur: in quem etiam
 nauigia mercium diuerſarum de diuerſis & remotis regionibus
 15 adpellunt. In hac curia fuit rex Daniæ, cum duobus ducibus,
 fratribus ſuis, & immenſa multitudine populi terræ ſuae: Duces,
 Comites, Liberi Barones innumerabiles de Saxonia: Marchio-
 nes & magnates tam de illis, quam de exteris partibus, quorum
 numerus vix poterat æſtimari. Marchio manibus regis Daniæ
 20 miles cum magno decore inſignitur. Mille ſeptingenti nobiles,
 in hoc tirocinio, nouæ militiæ cingulo per Marchionem cum
 pompa maxima decorantur. Ibi Dominarum de diuerſis parti-
 bus formoſarum, ſicut & militum, innuberabilis exſtitit copia.
 Tentoria per campos erecta, ſcarlato circumdata, cum opperi-
 25 mentis, ſubielliis, & ſtratoriis, velut aurum micantia videbātur.
 Putei pleni vino, cereuiſia, & medone, ad potādum: ſpecus re-
 pletæ carnibus, piſcibus, & frumento: naues onuſtæ ſpeciebus a-
 romaticis, ad corporales explendas delicias, habebantur. Quæ
 quidem gloria poſt hæc in fauillam breui eſt redacta, propter
 30 nuptias illicitas, & faſtum gloriæ temporalis. Nam ipſe Volde-
 marus Marchio ſine hærede deceſſit, & ad Imperiū totus ille
 principatus ampliffimus deuolutus fuit. Haſtenus Annalium
 verba, quorum lectionē Magnifico Domino Hieronymo Beck
 a Leopoldſtorf, vt alia plura, debemus. Ex his autem liquido

paret, non minoris fuisse momenti Voldemarianum hoc nego-
 tium, quàm illud Mustaphæum. Recenseamus & alia, quæ in
 comparationem vtriusque venire possunt. A Mustapha stabat
 Imperator Græcus istic, a Voldemaro stabat Germanus Impe-
 rator heic: & tanto quidem potentior, quanto Græcum impe- 5
 rium id temporis Germanico debilius erat. Præter Imperatorẽ
 cum Mustapha coniuncti principes illic erant, heic Voldemarũ
 quoque principes præpotentes fouebant. Debilitatam Muratis
 potentiam Græcus imperator, & Turcici volebant principes,
 quod a Murate sibi metuerent, suaque tueri pariter, & prius ab 10
 Osmanidis sibi per vim erepta recuperare niterentur: itidem vo-
 lebat de minutas Bauari vires Karulus imperator Occidentis
 electus, quod illum velut æmulum, qui patrem habuisset impe-
 ratorem, non abs re sibi suisque rebus formidabilem putaret: vo-
 lebat eundem ditione Brandenburgica pulsum Rudolphus Sa- 15
 xo, stirpe Anhaltinorum ex Alberti Vrs. posteris editus, vt aliqua
 ratione principatum illum sibi suisque repetere tandem aliquan-
 do posset, quem iure propinquitatis & adgnationis cum Brande-
 burgicis principibus extinctis, ad se pertinere putabat. Triennio
 toto Murates imperio potiri quieto non potuit, defendente se i- 20
 stic Mustapha, resque turbante Turcicas: heic triennio nec Ba-
 uarus vti frui Brandenburgica regione, nec vinci potuit Volde-
 marus. Mustaphæ tristis fuit illic exitus, heic infelicior molitoris
 Voldemari. Mustapham neci dedit istic laqueus, heic Voldo-
 marum rogos absumsit. Hoc modo causas, consilia, personarũ 25
 rationes, & rerum euenta fuisse consimilia, respondentibus etiã
 temporibus ipsis, videmus: ideoque tam sibi rebus omnibus ge-
 mina, tam illustria duo sæculi vnus exempla, iucunda
 lectu, consideratione digna, libenter heic
 ob oculos ponere studiosis
 historiarum vo-
 luimus.

VARD-

VARDARIUM OPIDVM. VARDARIVS

amnis. Vardariotæ. Vardari. Verdari.

Quod legitur in annalibus Vardarium, Theſſaliæ opidū eſt, 84.
 eſt, ad Vardarium flumen, quod Axiū priſcos dixiſſe, Prætor
 5 noſter & alij notant, ad ſeptimum a Theſſalonica lapidem ſitū:
 licet ſoſſæ Vardariæ 100 milliaribus Græcis abſint a Theſſaloni-
 ca, de quibus alibi. Meminit Leo Sapiens Auguſtus in nouella
 de Thronis epiſcopatus Vardariotarum, quē metropoli Theſſa-
 lonicenſi ſubiicit. Et hoſce Vardariotas etiam Turcos nominat,
 10 tranſlatos aliunde ſcilicet huc, ad Vardarium fluuium. Scribi-
 mus autem Vardarium, more Græco: quum alij Bardarium ma-
 lint, contra pronuntiationem incolarum, quibus eſt Vardari, &
 Verdari.

15 CHVSEIN BEG, GRÆCIS ZVNAITES.

Quem Turcici annales Chuseinem begum, Iſmyræ princi- 85.
 pem nominant, Laonicus Zunaitem vocat Smyrnæum princi-
 pem: qui cum Duſme Muſtapha captiuus a Græcis cuſtoditus
 20 fuerit in Epidauri arce, nunc Monemuſia ſive Maluſia, & in
 Imbro Lemnoq; inſulis, quā diu Sultanus Muchemetes vixe-
 rit, cui quidem hac in re gratificati ſint. At Muchemete mor-
 tuo, Muſtaphas cum hoc liberatus, & Murati Muchemetis filio
 fuit oppoſitus, præſenti cum rerum Græcarum diſcrimine, ſicut
 25 idem prolixè commemorat. Obiter hoc etiam adiſcitur, Zuani-
 tem hunc dici Sanſouino, non Zunaitem: per oſcitantiam ſcri-
 ptoris, ut puto,

VLVBAT. LOPADIVM. LVPADI.

30 *Rhyndacus. Michalizi.*

Monuimus ſupra, numero notarum 16, quod Turcis opidum 86
 minoris Aſiæ dicatur Vlubat, Laonico Lopadium eſſe, nunc
 vulgo Lupadi nomen habere. Melienſis Antonius, Podota

noster, cuius supra meminimus numero notarum 24, Lapidum quoque dici volebat. Sed heic addendum, non opidum dumtaxat esse Lopadium: sed etiam lacum Lopadium & profluentem e lacu Lopadium amnem, eodem conspici loco, & iisdem adpel-
 lari nominibus. Licet hoc etiam perspicue de Laonici verbis in-
 telligere, quum res easdem referens, ait: Eo tempore castra Mu-
 ratai metabatur prope Lopadium lacum, & regionem Michal-
 licij vastabant: ubi lacus multis ambagibus per angustias in ma-
 re semet effundit, & ibidem pons est. Mustaphas autē accedens,
 castra locavit iuxta ostium fluvij, qui ex lacu promanat. Quibus 10
 in verbis quæ Michallicij regio vocatur, nunc Michalizi, tam ab
 huius nominis fluviio, quam ab opido dicitur: quod a Lapido si-
 ue Lopadio milliaribus Græcis 10 distat. Addendum & hoc,
 amnem Lopadium priscis dictum fuisse Rhyndacum.

Falso rumore didito, res magni momenti confecta.

15

- 87 Præter illud strategema, quo Mechemetes begus Michal-
 glius Mustaphæos procures ac milites in partes Muratis adtra-
 xit; aliud etiam a Laonico memoriæ proditum est, quo singula-
 ris vafriciei commēto res pariter ac spes omnes Mustaphæ fun- 20
 ditus eversæ corruerunt. Ait enim, missis ad Græcorum impe-
 ratorē ac procures, tam a Murate, quàm Mustapha legatis, Græ-
 cos tandem re deliberata Mustaphæis adsenso, Muratæorum
 postulata reiecisse. Tum vero Muratæos suorum in castra, ma-
 xima cum festinatione reuersos, mox falsum sparsisse rumorē, 25
 quo Græcos adfirmabant Muratis partes amplexos. Ea re per
 transfugas, ut sit, in hostium quoque castris didita, summopere
 perturbatos Mustaphæos, quorum legati cum peroptato Græ-
 corum responso necdum adpulerant, abiectis animis vel Mura-
 tis se gratiæ ac fidei permisisse, vel fuga salutis cōsuluisse: quod ab 30
 ipso quoque Mustapha factum, Zunaite patritium ad principatū
 se recipiente. Memorabile profecto exemplum, quo pacto nō-
 numquam in bellis res maximæ rumoribus vel prosperis, vel ad-
 uersis, cum dexteritate sparsis, perficiantur.

B V G A.

BUGA. GVBA, PRO BVGA.

Quo loco sita sit Buga, satis intelligi potest de notatis superius 88. ad numerum 24. A Lopadio non longe distat, habetque lacum, ex quo promanat amnis Buga, ciuitati cognominis. Recentioribus Iuba vel Guba scribitur, litteris transpositis. Amnis Buga, quem diximus, Lopadio flumini miscetur: quod itidem Græcos olim Rhyndacum adpellasse, paullo ante notauimus.

GENVENSES QUIDAM IN EVROPAM MV-

10 *ratis II copias trans Hellespontum, accepta mercede maxima, transportant.*

Referunt Turci, Muratem, vt Mustapham fugientem oppri- 89. meret, quum omnes ad Hellespontum propter Calliopolitanū
15 traiectum naues in terram ille subduxisset, mercatorum impositas nauigiis copias suas trans Hellespontum vehi curasse. Quibus in verbis, quinam illi mercatores fuerint, nō exprimitur. Sed Laonicus, rem disertius exponens: Præuerterat, inquit, Amuratem Mustaphas, Callipolim transfretando. Amurates vero na-
20 ctus Ianuensium nauim maximam, quæ forte adpulerat, cum gubernatore paciscitur, vt se cum Peregrinis & militibus Ianuæ, (stipendiarios & Portæ milites vertere debuit interpres) reliquisque copiis, in Europam transueheret. Mercedem gubernatori soluit maximam, quantam pollicitus pecuniam fuerat, im-
25 pigre numerando. Hinc ergo iam cognoscitur, mercatores illos fuisse Genuenses, quibus alij Muratem in singula transuehendorum capita ducatos singulos, alij binos soluissē memorant. Et notandus hic locustam Laonici, quam annalium, propter nostrorum alucinationes, quorum alij nauatam hanc Turcis aiunt
30 a Genuensibus operam tempore primæ Turcorum transiectionis in Europam, in quibus est Nicolaides, de quo supra dictum numero notarum 24: alij referunt ad id tempus, quo rescissis auctoritate Pontificis indutiis, quas Vladisslaus Polonus Vngariæ rex cum Murate pactus fuerat, Eugenius III Pontifex, & Ita-

lia principes, Vngaro promiserunt, se triremibus obsessuros Hellespontum: quo minus ex Asia Murates, vbi bellum contra Caramanum gerebat, in Europam transmittere, conatusque Vladislai regis, Europa Turcos eiecaturi, posset impedire. Quo sane tempore, si Genuenses transportandis Turcis operam Murati nauassent: ceu pessime de tota meriti republica Christiana, diris omnium deuoti fuissent. Sed hoc quidem eos Laonicus & annales hi crimine liberant, quum interim negari nequeat, hanc Genuensium, priuatorum tamen hominum operam, in hoc tempore contra Mustapham Murati praestitam, non leue Graecorum rebus adtulisse damnum, ac proinde ceteris etiam totius Europae populis Christianis fuisse noxiam. Bolairis & Ezeæ planicie loca superius exposita sunt numero 25. Tantum heic obseruandum, nomine Boleri siue Bolairis, etiam opidum heic situm intelligi. Mortis genus, quo Mustapham Murates adfici iusserit, nimirum vt de pinna quadam murorum vrbis Hadrianopolitanae suspenderetur: a Chalcocondyle silentio praeteritum, a Turcis memoriae proditur.

*LAZARI DVO, SERVIAE DESPOTAE,
simul.*

20

90. His annis Bonfinius cum vno Georgio, Despota Roxianorum siue Razianorum, qui & Seruij, Muratem bella gessisse scripsit. Annales vero Turcici tradunt, anno Christiano 1427 Lazarum Despotam senem ditione sua prorsus exutum: nihiloque minus anno sequenti proximo Muratem, instaurato bello, Lazari regionem vniuersam popularum esse. Quibus ex verbis equidem colligo, nomine Lazari senis intelligi Stephanum, Lazari primi filium, quem Murates regno eiecerit: sed ab eius filio receptam mox ditionem, a Murate direptam anno proximo fuisse: Lazarum vero iuniorem hunc, Georgij nomen habuisse perspicit ex horum Despotarum stemmate lector, quod supra, numero notarum 54, dedimus.

IBRAHIM

IBRAHIM, PRAIMES, ET MPRAIMES.

Qui Turcis Ibrahim bassa, Chelilis bassæ pater dicitur, Lao- 91.
nico Praimes est, Aliis filius: quo loco notauit ad libri marginē
interpres, hunc eundē esse cum Chaiambego. in quo sane falli-
tur. Nam hic Chaiambegus interpretis, Laonico libro sexto Ca-
rambes dicitur, Priami filius, Chelilis frater. Vbi nota, Priamum
vocari nomine corrupto, loco Praimis, quem Græci Mpraimem
scribunt, ob difficilem ipsis pronuntiationem litteræ nostræ
B, pro qua MP ponunt: vt Mpaiafites, pro Baiafites: Romper-
tus, pro Robertus: Mpiperius, pro Biberius, cognomine Tiberij:
Mpaiulus, pro Baiulo: quæ posteriora duo reperiuntur apud Ce-
drinum & Gregoram. Laonicus libro deinde octauo etiam Prei-
mem, siue rectius Mpreimem dixit. Et Græcum Praimes siue
Preimes, Turcicū Ibrahim, facta sunt ex Hebræo Abraham.

25 *MURATES SALONICAM EXPVGNAT.*

Annales hi quidem non indicant, cuinam Murates Salonicā 92.
siue Thessalonicam ademerit: sed res sic habet. Anno Christia-
no 1423 Thessaliæ ciuitas Thessalonica vendita reipublicæ Ve-
netæ fuit ab Andronico Palæologo, Manuelis Imperatoris Græ-
corum antepenultimi filio, pænultimi Ioannis, & vltimi Con-
stātini fratre: cui lege permutationis, annui redditus ciuitatis Tar-
uisinæ cesserunt. Sed mortuus fuit Andronicus in itinere, dum
Venetias nauigaret. Nihilo minus vrbe potiti Veneti, suos eò
15 Rectores misere: quorum primus fuit Marinus Bondomerius,
cum titulo Comitis Thessalonicæ. Veditio propterea facta fuit,
quod Græci nullo se modo Thessalonicam aduersus Turcorum
vim posse tueri viderent: licet vrbs ipsa magnitudine insignis, co-
piis locuples, Thermaici sinus portu nobilis, nec vlli Græcarum
30 ciuitatum ceteris ornamentis inferior esset. Anno deinde 1431
Sultanus Murates eam obsedit, ac multoties oppugnatā, Vene-
tis tamdē eripuit: cæsis defensoribus, ac præsidij Veneti reliquiis
naues ingressis, quæ in portu stabant, earumque subsidio Tur-
corum e manibus dilapsis.

MONS ZOGA, QUI ET TO-

ganus, & Tuganus.

93. Quæ Turci montana Zogæ vocant, Græci vel Toganū montem, vt Laonicus; vel Tuganum, vt Prætor noster, dixerūt. Laonici locus hic est. Mustaphas, inquit, tandem nusquam tutus, fuga se contulit in montem, quem incolæ Toganum vocāt. Prætoris autem hæc verba sunt: Imperator etiam montem Tuganū in potestatem redegit, & opidulum in eo condidit: quo Nicolaū Cotertzen ablegauit, vt excubias illic ageret, & Latinis intra Tzurulum degentibus negotia facefferet: quod quidem opidū Tzuruli non magno tempore interiecto Romanis a copiis occupatum fuit. Quibus e verbis intelligitur, Thraciæ mōrem esse Tuganum vel Toganum, vicinum Tzurulo, de qua superius dictum, numero notarum 26. Zoga vero Turcicum, eam ad Toganum rationem habet, quod pronuntiationem adtinet, quam Ozman vel Osman, ad Othman.

ARBANIA. ALBANVM. ARNAVTLAR.

94. Quam Græci veteres Epirum dixere, nunc Arbaniam vocant, & Albaniam. Nomen Arbania reperitur in libro Græca lingua vulgari scripto, cui nomen Portolanus. Albanum Prætor Græciæ noster hanc regionem indigetat. Incolæ Turcis Arnautlari nominantur, a quibus iam maiori ex parte Morea quoque, siue Peloponesus, inhabitatur.

HERZEC; HERZEGOVINA. BOZINA

duplex. Sandalis regio. Dux Sancti Sabæ.

95. Regia Bozinæ superioris, versus Iadram siue Zaram, & Epidaurum, nunc Ragusam se porrigentis, Herzec a Turcis adpellatur, a Castaldo, Cherfec: ab aliis Orzega, a Bozinacis & Croatis Herzegouina: quod Ducis siue Principis sedes esset, quem Bozinaci Croatique, cum Vngaris, Germanico vocabulo nominant.

nominant Herzog. Quippe duplex erat olim Bozina, superior & inferior: quarum hæc regem habebat, quem Illyricorum regem nuncupat Chalcocondyles: illa principem siue Ducem, quem etiam Sancti Sabæ Ducem vocabant. Laonico Sandalis regio dicitur, & incolæ Cuduergi ab eodem adpellantur, haud scio an non corruptis vocabulis, vno ex Sanfaba, sicut Itali pronuntiant, altero ex Herzecoui. Sed plura de his infra, quum in Baiafitis II vita de Achmete bassa Cherseogli siue Chersecogli tractabimus, notarum 161 & 162 capitibus. In tabulis chorographicis pro Hercego ciuitate reperias alicubi scriptum Sercico, sed corrupte:

BULCI FILIA MVRATI NVPTA.

Nomine Bulci accipe Georgium Bulcouthium, Seruicæ Despotam, & vide notata superius ad numeros notarum 46 & 54. Filiam huius, Murati nuptam, plerique vocant Irenen, cognomento Cantacuzenam, in quibus est Geufræus, quem Reineccius sequitur. Sed hi quidem errant. Nam recte scripsit Spanduginus hanc Mariam fuisse dictam, quæ nata fuerit non Cantacuzino, sed Iurgo (sic Seruij Georgium vocant) Despota patre, Cantacuzina tamen Irene matre, quæ soror fuerit Georgij Cantacuzini. Georgius autem, quod Spanduginus non addidit, nepos erat imperatoris Ioannis Cantacuzini, ex Matthæo filio, Albanensium principe. Quapropter hæc etiam Maria neptis fuit eiusdem Ioannis Imperatoris Græci. Fallitur & Bonfinius, qui Despinam hanc Synderouia capta Turcorum in manus venisse scribit: quum ex annalibus his constet, illam urbem antea demum post initum hoc matrimonium tertio fuisse occupatam. Et notandum, hanc Murati nupsisse anno Christiano 1435, vel Mahumetano 838. post biennium vero, circumcisum fuisse Muchemetem Muratis filium. Hinc enim intelligitur, non fuisse natum ex Maria Despina Muchemetem, quod vulgo magnis etiam a viris memoria proditur. Quippe bimuli apud Turcos circumcidi non solent. Et tradunt annales, Muchemetem natum anno Mahumetano 833, circumcisum anno 841. vnde colligitur, o-

Ænnem fuisse, quum circumcideretur. Adde testimonia Græcorum, Chalcocondylis & Spandugini; quorum ille Georgij Despotæ filiam, Muchemetis nouercam expresse vocat: hic vero Muratem ex Maria Despina nullam suscepisse subolem, disertis itidem verbis tradit. Habes etiam initio declarationis huius, prima statim nota, de hoc quædam a nobis exposita.

BVRVZ, BARAZ, CIBVRA.

97. Castrum (hoc nomine ciuitates etiam Turci vocant) Buruz, 10
in Anatoliæ tabula chorographica Baraz nominatur, & ad flu-
uium Madren collocatur, qui veteribus est Mæander. Olim Ci-
bura dicebatur, vnde per aphæresin Buruz fecere barbari, quod
verum huius nunc opidi nomen est, non Baraz. Græci veteres
Cibyren nominarunt, & allui a Mæandro flumine scripserunt. 15
Leo sapiens imperator hanc primo loco refert inter episcopatus
Stauropolitane metropoleos in Caria.

*RITVS PONENDI PRIMVM IN SACRIS
ædificiis lapidem.*

98. Inter alia, quæ Græcorum imitatione Turcos facitare soli-
tos, aliquoties monuimus: hoc etiam refertor, quod heic narra-
tor, Muratem nouum templum Hadrianopoli cōditurum, quo-
dam die Veneris (quo Turci festum suū hebdomadariū celebrāt) 25
summo mane, primum templi lapidem manibus suis posuisse.
Nam is quoque ritus a Græcis imperatoribus ad Turcos ma-
nauit. Recitabo dumtaxat vnum exemplum de omnium illu-
strissimo totius orbis ædificio templi Constantinopolitani sa-
cræ sanctæ Dei sapientiæ, qui Christus est. Id quo conditum mo 30
do, quantis sumtibus, quot annis fuerit: expositum a Græcis est
libello quodam manu exarato. Leguntur autem in eo quædam
huc pertinentia de Iustiniano Augusto, tanti operis auctore, quæ
Latinis verbis fere totidem lectori dabimus. Quum ponendo,
inqui t,

inquit, fundamento principium daret imperator, Eutychium patriarcham aduocauit, qui preces ecclesiæ struendæ causa concepit. Imperator autem manibus ipse suis calcem testa præhendit, ac primus omnium in fundamentum proiecit. & cetera. Quib⁹ 5 sane verbis, quonam modo primus lapis in structuris talibus poni soleat, declaratur. Nam quum maxima fundamentis eiusmodi saxa sint adhibenda, quæ vix plures operarij simul, nedum vnus aliquis princeps, loco mouere possunt: amplissimus scilicet lapis ipso præfente, manumque nonnihil admouente, ad incho- 10 andum opus ab his suo loco ponitur: cui deinde primus imperator, aut princeps auctor ædificij, calcem iniicit: atque ita struendo ædificio principium dedisse intelligitur.

OPIDI SEMENDRIÆ DIVERSA NOMINA.

15 *Georgij Despotæ Seruicorum varij casus.*

Quod opidum Seruiæ, non procul a Belgrado ad ripam Danubij situm, Semender Turcis adpellatur, aut Semendre: diuer- 20 sis est nominatum vocabulis ab historiarum scriptoribus. Syn- derouiam vocat Bonfinius, Spenderoben & Spenderouia Laonicus, Simandriam Busbequius, Iouius Samandrium, Smendrouum Spanduginus: ex quo Laonici Spenderoben arbitror equidem mutandam in Smenderouen. Vngaris est Zendrew aut Sendrew, nomine a vulgo corrupto ex Sancto Andrea, cuius hoc cognomen habet & aliud castellum in Vngaria superio- 25 ri, quod hodieq; nostri iuris est. Seruiana Semēdria siue Sendre- uia nunc Sangiacatus est, Budensi Beglerbego subditus. Obsessa tunc a Murate, defendebatur a Georgij Despotæ maiorib⁹ natu filiis, Stephano (qui per errorem a Laonico iunior creditus fuit) 30 & Georgio, sicut ait Bonfinius. Laonicus enim in eo quoq; fallitur, quod Stephanū id temporis in castris ad Semendriā Murateis fuisse scripsit, obsessumq; dūtaxat Georgiū, tamdē fecisse deditiōē. Quippe fratres ambo deditiōe facta Muratis in potestatem venerūt, & eandem sustinere pœnam, oculis adhibito

candēti ferro visu spoliati propterea, quod patrem instigasse filij ad defectionem putarentur. Is autem cum filio minimo natu Lazaro profugerat ad Albertum II Imperatorem Austriacum, & Vngariæ Bohemiæque regem, Sigismundi Augusti generum & successorem, ut ab eo contra Muratis vires auxilia postularet: quæ quidē impetrata fuere, sed nihilominus succursus tardius, & interim dedita Murati Semendria. Quapropter Georgius cū Lazaro filio, suisque thesauris, qui ducatorum quinquies centena millia continebant, ad Ragusæos se recepit, & ibidem in exilio priuatus aliquamdiu vixit. Sed quum Murates non desineret agere cum Ragusæis, ut ipsi dederetur, quo quidem nomine maxima quæque Ragusæis offerebat ac pollicebatur: præmonitus ab eis Despota, cum thesauris ad Alberti successorem Vladislau Polonum, Vngariæ regem, se contulit: eiusque tandem opere restitutus in integrum fuit, uti deinceps suo loco dicetur.

ALBA GRAECA. BELGRADVM CHRIESCH.

Permutatio Georgij Despotæ cum Alberto II

Augusto, nomine Belgradi.

100. Huius etiam vrbis varia nomina sunt, Alba Græca, Nandor alba, Beligrada numero multitudinis Cedrino, Belgradū, quod Seruiorum lingua significat arcem albam, (Poloni Bialogrod dicerent) Geufræus denique Chriesch etiam dici vult, quod mutilatū est ex integro nomine Germanico, Griechisch Weissenburg, id est, arx alba Græca. Priscis Taurunum fuit, uti Busbequius ex antiquis numismatibus recte docet. Propugnauit eam hoc tempore contra vim Muratis Ioannes Auranes. Obsidionē, quæ septem mensibus durauit, decadis II libro IIII descripsit Bonfinius. Erat tunc in Vngarorum potestate Belgradum, quorum rex Albertus Austriacus eam munitionem a Georgio Despota Seruiorū iure donationis, ut Lazius; lege permutationis, ut alij scripserunt; consequutus fuerat. In Austriacis genealogiis Lazianis hæc legimus: Alberto II vix regni gubernacula ingresso, Amurates Seruiæ Despotā adortus, Albā Græcā ad cōfluentes Danubij & Savi positā, natura & opere munitam, obsidione cingere

eingere cogitabat, omni genere adparatus terra & aqua instru-
 ctus. Quam vim ac potentiam hostis Despota considerans, quo
 in ceteris tuendis auxilio sibi rex Albertus esset, munimentum
 illud ei donauit. Ab hoc Huniades illi loco præficitur, ob eius
 5 singulare momentum: quippe qui ad trium fluminum cōfluen-
 tes situs, Sauo in Italiam, Histro in Austriam atque Germaniam,
 Tibisco denique in Transsiluaniam, Poloniam, & Morauiam,
 hosti potentissimo viam ostentaret. Aduentu Alberti cum co-
 piis, Albæ obsidio soluitur. Hactenus Laziana, quæ errore nō ca-
 10 rent, quum donationem interuenisse, non permutationem, tra-
 dunt. Audiamus & Laonicum. Erat, inquit, huic in Pannonia
 non contemnenda regio, cum vrbibus multis & opulentis, quas
 permutatione facta cum Sigismundo, pro Belgrado Eleazarus
 acceperat. Hæc enim vrbs mire placebat regi, vt opportuna, pro-
 15 pter portus commoditatem. Quippe Belgradum duobus cir-
 cumfluitur fluuiis. Ab vno Ister, ab altero latere Sauus fluit, qui
 istic in Istrum effunditur. Ergo Lazius ex Chalcocondyle corri-
 gendus, vt permutationem factam sciamus, non donationem:
 ac vicissim Chalcocondyles emendandus ex Lazio, pro Sigis-
 20 mundo vt Albertus, pro Eleazaro Georgius ponatur. Bonfinius
 etiam ipsa loca recenset, quæ pro Belgrado hac permutatione
 Georgius acceperit: castella nimirum hæc, Zalonkemen, (Sa-
 lankemen vocabant nostri comites. situm est supra Belgradum,
 ad ripam Danubij, e regione ipsius ostij Tibisci, qui se in Danu-
 25 bium heic exonerat) Bechien, Kelpen, (Vngari Kerpen dicunt)
 Vilagosuarum, Tocaum, Moncachum, (Vngari Muncazium
 nominant) Thaalliam, Regezum: opida vero hæc, Zathmarum,
 Bezermem, Debrezen, Thurum, Varlanum, & alia.

30

NOVA NOVOGROD.

Quæ Turcis & Croatis Noue dicitur, arcis nouæ significatio- 101.
 nem habet, in Seruiæ finibus sita. Nunc ibidē sangiacus est Tur-
 cicus, Budēsi subiectus beglerbego, cum nomine Nouogroden-

QQ

sis. Primus hanc Murates cepit, sed Christiani recuperarunt: & sub Muchemete II rursus eam amiserunt: in cuius vita de hac quædam adiiciemus alia, capite notarum 132.

SCACH ABEDIN BASSA.

Sabatines.

102. Qui a Turcis heic nominatur Scach Abedin, Italis historicis Sciabadin, ex Bonfinio, Chalcocondyli Sabatines eunuchus est, quasi Sa Badines. Sic Busbequio Sagtamas Persarum rex est, qui & nobis, & ipsis dicitur Scach Tamas, vel recti⁹ Scach Techmas: & idem Bagtamas eidem, qui nobis Beg Tamas, vel Techmas beg, id est, Dominus vel princeps Techmas. Sic & Tzanisa Philippo Bergomati est Scach Tzanorum. Edzis begi natales ad illum Edzem begum refero, qui sub Vrchane, Soleimani Vrchanis filio militavit: & propterea begos hos Edzeos ipsis etiam Eurenosiis, & aliis nobilioribus Turcorum familiis, secundum Osmanidas, præferendos puto.

MESID BEG INTERFECTVS. PANNODACIA.

Ardelium. Erdel, seu Ertel. Tosibinium.

Laonici Cudunidas.

103. Narrant annales Turcici, mandato Muratis Mesitem begum per Valachiam in Vngariam, cum exercitu, penetrasse: sed omnibus ibi cum copiis fuisse cæsum. Heic primum notabit lector, Mesitem Laonico dici Mezetem, Europæ præfectum, hoc est, Romanix beglerbegum, Bonfinio Mezetum. Valachix vero nomine, Transalpinam heic intelligi, auctore Bonfinio, de qua superius numero 71 dictum. Quod aut iussu referant Mesitem ingredi Vngariam, accipiendum de Transsilvania: quam hoc loco, sicut alibi quoque, Pannodaciam Laonicus a Pannonibus siue Pæonibus, & Dacis, qui Valachi gemini sunt, a quibus Trāssilvania circūdatur, adpellat. Idem mox subiicit hæc verba: Panno-

Pannodaciæ regio, Ardelium nominatur. Addit etiam, metropolim huius esse Tosibinium: quæ vox quomodo ab interprete corrupta sit ex Cibinio, quod nunc manet apud Vngaros nomen, & Germanis est Hermestadium, supra capite notarum 12 docuimus. Et sunt profecto corrupta mirifice in edito Laonico vocabula propria. Quis Cudunidã cogitaret esse Culionidem, nisi valde peritus eorum temporum historiæ? Bartholomæus is certe Collionus erat, nobilis dux Bergomas: cuius etiam gentiles finatos quis dicat ex familia de Collisionibus, quis diuinare mox
 10 posset, hos ortos familia nobilium Bergomatum, quibus nomen sit a Collionibus? Ita nimirum corrupta vox legitur in vita Karuli IIII Augusti, quam Reineccius noster publicauit. Ad annalium nostrorum seriem ut redeamus, erat id temporis Ardelij regio (nunc Vngaris Ertel dicitur) Iango Choniati commissa creditaque, sicut Laonicus ait: id est, Ioanni Huniadi, longe illustrissimo duci, Matthiæ regis Vngariæ patri: quem Geufraus Iancu Banum adpellat, vocabulis infra declarandis. Hic Mesitem Romanæ beglerbegum, auctore Bonfinio, cum xxcio Turcorum fudit, cæcidit, interemit.

20

SOPHIA. TIBISCA. SCOPIA. SARDACIA.

Sardica. Triaditza.

Satis notum est Sophiæ nomen, opidi Bulgariæ magni & populosi, licet nulla sit ex parte munitum. Ibi diem nos vnum & alterum hęsimus. Ad marginem Chalcocondylis hæc adscripsit
 25 interpret verba: Sophia, nunc Scopia. manifestus hic error est, quum urbem Scopia diserte Laonicus in Macedonia collocet. Vide notata inferius capite 169. Marius Niger Sophiam veteribus adpellatam putat Tibiscam. Bonfinius ait, urbem a templo, quod magnifico sumtu Iustinianus exstruxerit, nomen accepisse. Atqui nullum heic templum tale vel olim fuit, vel hodie saltem ex aliquibus ruinis adgnosci potest: & a templo Constantinopolitano, quod Iustinianus Sanctæ Sophiæ siue Dei sapientię

nomine splendidissimum condidit, hoc opidum, 14, vel 15 dierum itinere dissitum a Constantinopoli, vocatum fuisse, quis credat? Idem addit, Sardaciam hanc olim fuisse dictam, a Sardis & Dacis: hoc est, a gentibus longissimo terrarum spatio, & ipso quoque mari discretis. Subijcit deinde, celebratam ibi fuisse quondam synhodum Sardaciensem vel Sardaicenssem. Hinc vero tandem intelligitur, de Sardica loqui Bonfinium, vbi Sardicensis habita synhodus fuit, sub imperio filiorum Constantini Magni. Ea vero non heic quærenda, nec hodie Sophia dicitur, sed Triaditza: quod ei nomen etiam ætate sua fuisse, Glycas noster scripsit.

SCACHI ABEDINIS EXPEDITIO INFELIX.

Iancus Turcos cadit.

105. Quum heic dicatur ablegatus fuisse beglerbegus Romanæ, hoc est Europæ, Scachus Abedines, cum vniuersis Romanæ copiis, & Acanziis, & Genizaris: haud dubie magnus illi a Murate datus fuit exercitus, quem Bonfinius æstimatum fuisse scribit octuaginta Turcorum millibus: quod equidem annalium verba considerans, vero consentaneum puto: quamuis adiiciat Bonfinius, id non facile fidem admittere. Cæforum certe numerus ei fidem facere debebat, quum fateatur triginta Turcorum millia fuisse tunc interfecta, capta quinque millia. Expeditioni causam præbuit tum Mesitis bassæ calamitas, paullo ante cum suis ad internicionem deleri: tum vtriusque Valachiæ defectio, quæ auctore Ioanne Huniade, Turcorum a fide discesserat. Hunc enim annales intelligunt Ianci nomine, quo gentibus illis Ioannes dicitur. Laonicus (vt indicatum) Iangum Choniatem, Spanduginus recte Iancum Vaiuodam adpellat, videlicet Erdelij siue Transsiluaniæ, Geufræus Iancū Banum: de quibus officiorum ac dignitatum in Vngariæ regno præcipuarum nominibus, partim capite notarum 71 diximus, partim infra dicturi sumus.

V L A

*VLADISLAI REGIS VNGARIAE PRIMA
contra Turcos expeditio.*

5 Ante omnia declaremus heic positarum in annalibus perso- 106.
narum aliquot nomina. Rex Vngarorū, expeditionis huius au-
ctor Vladislaus erat, ex Poloniae regum, Iagelloniae stirpis, fami-
lia: quem Vngari plerique, deserto Ladislao Austriaco, Alberti
11 Augusti postumo regni administrationi praefecerant. Iancus
10 qui nominatur, Ioannes est Huniades: Lazarogli, siue filius La-
zari, Seruie Despota Georgius, Graecis & nostris Stephani filius,
Lazari nepos. Casan vel Casam bassa Turcis scribitur, quē Geu-
fræus Carambegum nominat, & nigrum dominum siue ducem
interpretatur: Philippus Callimachus magis corrupte Caram-
15 bum vocat, Laonicus Chasanem, sicut & Turci: quod verum ei
nomen fuisse crediderim, & alterū cognomen, a nigredine: sicut
& aliud Celepini cognomen eidem tribuit Bonfinius, a nobili-
tate. Turci tradunt, Romaniae siue Graeciae beglerbegum hunc
fuisse, Laonicus Europæ ducem, quod idem est. Bonfinius vero
20 Natoliae facit beglerbegum, & copias huc e Natolia traduxisse
memorat, quod vero non sit simile. Nam, vt nihil de consensu
horum annalium cum Laonico dicam, sane credibilius est, hūc
Graeciae vel Europæ beglerbegum fuisse, qui occiso ab Huniade
Scacho Abedini Romaniae beglerbego successerit, & e propin-
25 quo cum Europæ copiis hosti occurrerit: quum Anatoliae beg-
lerbegus ab hisce regionibus longius remotus esset, nec cum ex-
ercitu tam facili momento posset Hellespontum transmittere:
vt interim taceam, quantum periculi rebus Anatoliae creaturus
fuisset beglerbegi discessus in Europam, necdum ab Osmanidis
30 oppressa Caramani, hostis perpetui, & aliorum potentia. Quod
caesus fuisse cum suis Casanes in annalibus legitur, non sic acci-
piendum, ac si fuerit interfectus. Tradunt enim scriptores histo-
riarum magno cōsensu, (praesertim Bonfinius, & Callimachus,
qui aut tunc, aut non multo post vixit, & Poloniae regibus, Ioan-

ni præsertim Alberto, familiaris fuit) hunc bassam non occisum fuisse, sed captum.

*CLISVRAE ISLADINAE. SLADITZA, PRISCIS
Osmus fluvius. Capi Derbent.*

107. Clisuras dixi, nomine Græcis historiis noto, vias siue transitus angustos admodum, per loca montuosa, quæ Latinis olim furcæ nominabantur, & fauces. Sic Iustiniano Rinothito Cedrinus: in reditu eius obsederant Bulgari vias in angustia clisuræ. Exposuit & restituit alicubi vocem Cuiacius, Iureconsultus clarissimus, derivatam a verbo Græco, quod occludendi significationem habet. Isladinas vero clisuras heic intelligunt Turci, quæ in Thraciam ex Bulgaria profecturis in Hæmo monte occurrunt eo loco, quo parvus amnis Sladitza subter clisuras Hæmi labitur. Nam uti Bonfinius scripsit, a Sophia duplex iter est, ad superandum Hæmum, in Thraciam & Macedoniam euntibus. Vnus aditus a Traiano plerisque putatur factus, ubi adhuc quadrato lapide porta maxima spectatur. Alter ad parvum est amnem, quem Sladitzam Bulgari vocant. Prius iter nos tenebamus, in quo portam illam reperimus, ad pagum Bulgaricum sitam. Et locum hunc Turci comites nostri nominabant Capi Derbent, hoc est, portam faucium vel angustiarum. Alter aditus est ille, de quo heic agimus, & quem Isladinum annales vocant, a Sladitza fluviolo. Cedrinus heic amnem Osmum ponit, quem arbitror esse Sladitzam. Locus est in vita Constantini Monomachi siue Gladiatoris. Basilitzæ nomen apud Laonicum, in expositione cladis huius Turcorum, vitiose scriptum vix dubito: licet non ignorem, velle Geufrazum, Basilitzen nouo vocabulo nunc Hæmum dici: cuius opinionis penes ipsum fides esto.

*GEORGIUS DESPOTA CVM LAZARO
filio restitutus a Murate.*

108. Lazarogli, siue Lazarides, Georgius scilicet Despota, post primam hæc expeditionem Vladislai regis, in gratiam rediisse cum Murate

Murate traditur heic in annalibus, idem & Laonico referente, sed addit hic, fuisse tunc restitutum cum patre Georgio Lazarum quoque minorem natu filium, cum tributi quotannis soluendi onere, quod erat definitum parte dimidia reddituum totius Seruiani Despotatus. Hinc ergo Cureus Silesiorum chronographus refutatur, qui scripsit, Georgium post cladem Varnensem Amurati reconciliatum, sua recuperasse: hoc est, anno post hanc Vladislai victoriam tertio: quum omnino constet, ante Varnensem expeditionem inuitatum a Vladislao rege Despotam ad belli contra Muratem suscipiendi societatem, id nullo modo facere voluisse: regemque cum Huniade propterea sibi reddidisse infestum. Capita pacis inter Vladislaum & Muratem, post cæsos ad Iladinas fauces Turcos, apud Laonicum, Bonfinium, & alios, leguntur.

15

*CHELILIS BASSAE NOMEN
corruptum.*

Adtigimus de hoc quædam numero notarum 29, & rursum 109.
91. Apud editum certe Laonicum tam filij Chelilis, quam patris
20 Ibraimis heic corrupta leguntur nomina. Sunt enim hæc eius verba: Potentiam maximam tenebat Chatites Priami filius, quo in ianuis regis vir prudentior non erat. Primum in his Chatites, mutandum in Chaliles, & Priamus in Praimem vel Mpraimem: quibus litteris Mp Græci nostrum B conantur exprimere, sicuti
25 cap. 91 dictum: prorsus vt Mpraimes sit Braim vel Ibraim. Geufræus etiam nomen eius corruptit, cui Chaly bacha scribitur, & Haly bacha, pro Chalil vel Chelil bassa. Laonico sane Chaliles, & Alies, vel Halies, (qui Turcis Ali) diuersa nomina sunt.

30

*EXPEDITIO SECUNDA VLADISLAI REGIS,
post violatas decennales indutias.*

Causas expeditionis secundæ Vladislai regis annales hi Turcorum nō exposuerunt, sed apud nostros, Laonicum, Callimachum, Bonfinium, plene cōmemoratas legimus. Tradunt enim, 110.

Eugenium III Pontificem, ubi decennales Muratem indutias cum Vladislao rege pactū accepisset: tantum opera Iuliani Cardinalis Cæsarii legati a latere, apud iuuenem & auidum gloriæ regem, aduersantibus interim magnis viris, qui religionem pacis ac fœderis, interuenientibus sanctissimis iurisiurandi vinculis iēti, minime violandam adfererent, perficere potuisse: tandem ut auctoritate pontificia rescissis indutiarum pactis, arma contra Muratem rursus capiēda decerneretur. Aiebat enim Pontifex, initam cum infidelibus pacem, non consulta prius Apostolica sede, ratam haberi non posse: præsertim, quod ea videretur in perniciem ac detrimentum reipublicæ Christianæ facta. Sic redintegratum temere fuit bellum, de cuius exitu plerique viri sapientes male tunc etiam ominabantur. Quippe Murates bona fide præstiterat, quæcumq; mutuae pacis tabulis ad se pertinentia continebantur, & præstiturum se fuerat pollicitus: nihil minus fore veritus, quam ut Christianus rex, tantæ virtutis ac fidei, cum Huniade, ceterisque præstantibus viris, tam infami perfidiæ scelere semet obstringeret. Sedenim lectorem ad eos, quos dixi, Callimachum præsertim, ac Bonfinium, remitto.

MATERA. SCHVLI. NIGEBOLI. Buruad.

- III. Pro Matera Callimachus & Bonfinius nominant Pezechium, pro Schulio Callimachus Sumium, Bonfinius Sunium: quæ Sulio respondere arbitror, molliori pronuntiatione, verioriq; scriptura. Bonfinio Macrapolis etiā recitatur, quæ Matera sit, necne, videāt alij. Vi quidem capta fuisse Pezechium & Sulium, annales innuunt, Callimachus & Bonfinius adfirmant: quumque neminis vitæ parceretur, interfecta Turcorum ibidem quinque millia periisse. Nigebolim supra diximus capite notarū Turcis esse dictam, quam nos vocamus Nicopolim. Buruadam annales occupatam, præsidium accepisse narrant. Ergo illa sponte se dedidit, nec vastata fuit. Vnde colligitur a Turcis Buruadam vocari.

vocari, quam Callimachus Tauarnam, Bonfinius Cauarnam dixit. Hanc enim ultro deditiorem fecisse commemorant, exemplo Pezechij Sulijque territam.

5 *DIVERSAE DE ALTERA MVRATIS*
in Europam transfectione cum exercitu
opiniones.

- Diximus supra, numero notarum 89, Muratem bello contra 112.
 10 Mustapham suppositiciū fratrem, Genuensium quorundam opera, numerato his maximo pretio, trans Hellespontum peruenisse cum copiis: idque verum esse, testimonio Laonici docuimus. A quibus autem hoc bello contra Vladislaum Vngariæ regem, Muratis exercitus in Europam transuectus fuerit, equi-
 15 dem hactenus intelligere non potui. Non ausos id tunc facere Genuenses, facile crediderim, propter Italiæ totius consensum: quæ maxima Turcorum ex Europa pellendorum, ac radicitus extirpandorum spe concepta, classem ad angustias Hellesponti miserat: qua fatentur ipsi Turcorum annales impeditum fuisse
 20 Muratem, quo minus in Europam transijcere cum suis per Hellespontum posset. Nec dissimulaturus tanti sceleris auctores erat Cardinalis Florentinus, Italicæ classis præfectus: siquidem illius ad fines esse culpæ Genuenses, constitisset: minus eis parsurus Eugenius, Papa Venetus, exitiali Genuatibus odio cum aliis
 25 Venetis infestus. Dumtaxat in litteris suis, quarū Bonfinius meminit, Muratem Cardinalis scribit, elusis astu vel largitione speculatoribus, ad Calliopolim transieciisse. Quæ verba quonam modo cum verbis annalium concilianda sint, aut aliter intelligi possint, quam cum ipsius Cardinalis ignominia, negligentia se-
 30 met arguentis, equidem non video. Cur enim Italicæ classi præfectus, nō impediēbat, quo minus vel ad Calliopolim, vel alium Hellesponti locum ille transijceret? cur in se culpam tacite confert? cur oscitantia se met ipsum accusat? Ait enim, ad Calliopolim transmisisse Muratem, a quo transiectu ipse Muratem arcere

iussus fuerat. Ex aduerso scribunt Turci, classem Italicam in tem-
 pore Calliopolim adpulisse, Muratemque præpediisse, quo mi-
 nus illic transmittere potuerit. Audiamus & Laonicum, qui per
 otium traiecisse Muratem narrat, quum aduerso vento diebus
 aliquot durante, impedirentur Itali, quo minus ex Propontide in
 Hellespontum contra Muratem venire possent. Interea vero
 Muratem ad turrim sacram, quæ in Asiatico litore sita sit ad an-
 gustissimū in Propontide locum, transmississe. Excusat hic quoq;
 Cardinalem classis præfectum, & ubi transiecerit, sua quidem o-
 pinione, Murates, indicat: nisi quod per errorē scribit interpretes, 10
 factum hoc ad angustissimum in Propontide locum: pro quo,
 in Hellesponto, dicere debebat. Bosporus enim angustias habet,
 commodas ad transijciendum: Propontis vero nullas, nisi qua
 in Ægæum mare per Hellespontum erumpens, a Calliopoli vs-
 que ad arces, quas Dardanellos vocant, spatio 27 miliarium, in 15
 artum cogitur, ut antea capite notarum 24 diximus. In hac ergo
 narrationum diuersitate, nihil inuenio probabilius, quam quod
 annalibus his memoriæ proditur: Muratem scilicet ab Italis im-
 peditum ad Calliopolim, ea relicta, sursum (non deorsum, ubi si-
 tum erat illud Dianæ fanum vel Hieron, quod male turrim sa- 20
 cram reddidit interpretes) cum exercitu per Bithyniam profectū,
 e regione illius loci, quo loco nunc arcis nouæ structura cerna-
 tur, mercatorum nauigiis in Romaniam siue Thraciam transie-
 cisse. Nam hinc manifesto paret, eum nec ad Calliopolim, nec
 ad Dardanellos, nec ad vllas alias Hellesponti angustias transue- 25
 ctum: sed supra Constantinopolim, versus Pontum Euxinum,
 in ea Bospori parte, qua is artissimus est inter Asiam & Euro-
 pam, & ubi propterea nouam arcem (Neocastron Græci vo-
 cant, ut paullo post dicetur capite 128, ad vnum supra Con-
 stantinopolim milliare Germanicum) Muratis filius Muche- 30
 metes exstruxit, ut heic ex Asia in Europam, vel vicissim ex Eu-
 ropa in Asiam, transiectu facili ac breui, quoties libuisset, nemi-
 ne prohibente, cum exercitu posset transmittere. Quidquid di-
 cat Laonicus, quidquid scripsisse Cardinalem, male fortassis ab
 explo-

exploratoribus instructum, Bonfinius adferat; hæc potius ego vera puto.

VARNA. STAGNUM VARNENSE.

Caliacra.

5 Ciuitas est ad Pontum Euxinum Varna, quam Ortelius O-
 10 deffum priscis, vel Odyffum dictam tradit, alij Dionysopolim
 faciunt. Anchialus esse de Curententia nequit, quum ea su-
 perstes Achelo nunc dicatur, nomine non admodum recenti.
 15 Nam & Cedrino Acheloum vocatur, & apud Symeonem ma-
 gistrum Officiorum in historia necdum edita legitur, Anchia-
 lum recentiori vocabulo nominari Achelo. Barnam scribunt
 Chalcocondylis interpretes, & apud Cedrinum tum Barnam,
 20 tum Barnas numero multitudinis, doctissimus Xylander, no-
 25 bis, dum viueret, amicissimus. Ad Varnas, ait Cedrinus, castra
 Bulgari posuerunt. Item, Catacalo (inquit idem Cedrinus) sita-
 rum ad Istrum vrbiū locorumque præses, quum Rossis occur-
 risset iuxta litus Varnæ, quam ita vocant, manumque conseruif-
 set: eos in fugam egit. Heic litoris Varnensis fit mentio, Callima-
 30 chus etiam sinum maris, & stagnum, Bonfinius paludem nomi-
 nat. Hæc pactioibus regi Vladislao dedita fuit, vt scripsit Lao-
 nicus: Caliacra vero vi capta, cuius heic in annalibus nulla men-
 tio. Bonfinius tamen eam silentio non præteriit, & male Calla-
 crium scripsit: nomen hoc addens opido datum, a Gallis ex Asia,
 35 re infelicitè gesta, reuersis: vt Callacrium quasi Gallacrium di-
 ceretur. Atqui Caliacra significat Græcis bonum vel elegans
 promontorium. Mario Nigro, hodiernam Græcorum pronun-
 tiationem sequuto, Chaliacra vocatur.

30

PUGNA VARNENSIS. CARA

Michail.

Hoc proelio Vladislaus rex pugnasse dicitur ab vno latere, vel
 secundū Laonicum, in dextro cornu: Cara siue Niger Michaël

RR ij

in sinistro, de quo tamen aliud præterea nihil memoriæ proditum reperio. Bonfinius eadem de Nigro Michaële commemorat, ac diserte profitetur, ex Turcorum se narrationibus illa reperere: ne verbulo quidem adtingēs, quis fuerit iste Michael. Laonicus ait, Dacos in sinistro curasse cornu, quibus fortasse Michael Zilagius præerat, cuius sororem Huniades habebat in matrimonio. Equidem alium diuinare Michaëlem, id temporis apud Vngaros celebrem, non possum.

LAONICI LOCVS EMENDATVS ET EX-
positus. Chazilar. Vitezi.

10

115. In primo conflictu cæsus fuisse refertur ex parte Muratis Anatoliæ beglerbegus. Hanc interemti Anatoliæ beglerbegi gloriam Laonicus Huniadi, fortissimo duci, tribuit. Hoc autem loco facturum me pretium operæ spero, si verba quædam Laonici partim corrupta, partim obscura, restituero & illustraui. Ea vero tam apud Latinum, quam Gallicum interpretem, huiusmodi sunt: Ioannes Choniates habēs Phazen, id est eos, qui Bitaxides vocantur, ibat in Asiæ ducem. Opinor aliis hæc legentibus idem accidere, quod initio mihi contigisse memini. Nimirum monstrum quoddam arbitrabar esse Phazen, ex quo vno mox plures nescio qui Bitaxides, velut ex equo Troiano, prodierint. Ne diutius auidum lectoris animum detineam, dico sic ista legenda: Ioannes Choniates habens secum Chazes, id est eos, qui Vitezides vocantur, ibat in Asiæ ducem. Quæ verba lector vt intelligat, Turcis Chazi norit significare strenuum militem, quæ vox numero multitudinis Chazilar eis effertur, Græcis Chazes, hoc est, strenui milites. Idem vero lingua Vngarica dicuntur Vitez, vt Germanica *Rittersleut*. Ex hoc autem Vitez, Chalcocondyles more Græco formauit Vitezides. Hoc modo nihil in Laonici verbis obscuri restat. Gallicus interpres Vngaricarum rerum imperitus, alio loco Bitezides cum Hussaris confundit, qui leuis apud Vngaros armaturæ sunt equites. Solent autem

autem huiusmodi Chazilari & Vitezi tam apud Turcos, quam Vngaros, habere certas quasdam notas, quibus ipsi præ ceteris militibus cōspicui sunt: & in primis tot gestant ardearum in capite pennas, quot hostes vel in præliis, vel duellis, quæ utrique
 5 genti frequentissima sunt, occiderunt. His ergo militibus strenuis stipatus Huniades, Anatoliæ beglerbegum inuasit, & cum suis occidit.

PRECIBVS MVRATIS MVTATA PROELII

10 *facies. Inauditum pignus fidei causa Murati datum.*

Non a Turcis tantummodo memoriæ proditum est, constitutum in maximo discrimine Muratem auxiliū cælitus implorasse: verumetiam ab historicis Christianis idem relatum in literas, quorum aliqui rem non temere silentio prætereundam
 15 produnt. Quippe commemorant, poscente Murate certum aliquod a Vladislao rege pacis inuiolabiliter obseruandæ documentum, profano quorundam consilio traditam ei fuisse hostiam, ecclesiastico ritu consecratam: ne scilicet vllō modo de fide voluntateque regis, accepto tam augusto pignore, dubitaret. Postea vero perturbatis (vt dictum) indutiis, quum ad arma deducta res esset, ac prælio Varnensi cæsis in utroque cornu Muratæis, in extremo res Turcorum discrimine versarentur: Muratem e sinu prolata Christianorum hostia, & erectis ad cælum
 25 oculis, in huiusmodi quædam prorupisse verba: Christe, si Deus es, vt Christiani tui de te perhibent, vindica perfidiam tuorum, qui te mihi dedere pignori, nihiloque minus adeo religiose sanctam pacem per summum scelus violarunt. Quibus in hunc modum ab ipso prolatis, ea scilicet euenerint, quæ tam ab hostibus, quam a nostris recitantur. Philippus tamen Callimachus
 30 hanc rem tam secreto referre videtur actam, nihil

vt certi de tradito tali pignore vulgo constaret.

CHESER, ET CHETER BEG, IDEM.

*Vladislao regi caput amputat. Elpio-
rum familia.*

117. Narrant annales ei, qui Vladislao regi prostrato caput ampu-
tarit, & Murati obtulerit, nomen fuisse Cheser beg, eundem-
que natum ex Elpia fuisse familia. Chalcocondyles autem scri-
psit, nomen peregrino, qui Murati caput interemti Pannonum
regis adtulerit, fuisse Therizes : qui virtutis insigne præmium a 10
rege consequutus sit. Heic inter se diuersa duo recitari videmus.
Primum est, peregrinum Laonico fuisse, qui caput regis adtu-
lerit, hoc est Azepum siue peditem stipendiarium, pro quo be-
gum posuerunt annales. Et begorum nomine procures apud
Turcos adpellantur. Alterum, nominis ipsius discrepantia, quum 15
ille Therizem dictum fuisse velit : Turci vero Cheserem nomi-
nent. Quod prius adtinet, potius equidem Turcis habendam fi-
dem arbitror, ut ex procerum numero fuisse credatur, qui El-
piorum familia natus erat. Hanc enim initio declarationis hu-
ius videri eandem esse cum Oguzia, monuimus. Is ergo regi ca- 20
put amputauit, quum alius quidam ex Azeporum siue peditum
numero, incisus equi regij tendinibus, eum cum ipso rege humi
prostrauisset, ut Turci referunt. In nomine non magna diuersi-
tas est, nisi quod Laonicus vulgo notum & mutilatum posuit.
Quippe Cheser elegantius apud Turcos loquentibus idem est 25
cum eo, qui a vulgo pronuntiatur Cheter, ex quo Cheteris no-
men Laonicus sub finem octauæ libri fecit : heic Therizem mu-
tilate scripsit, pro Cheterize. De ipso Vladislai regis amputato
capite quid factum postea fuerit, paucis Thomas Ebendorfus in
Austriacis suis exposuit. Caput, inquit, Vladislai, cum armis, & 30
dextra, fertur pro iocalibus (id est, cimeliorum loco) regi Tata-
rorum oblatum. Nimirum in vindictam perfidiæ dextra
quoque mortuo præcisa fuit, qua fidem
dederat.

INTER-

INTEREMTORVM VTRIMQVE PROELIO
Varnensi numerus, & alia.

5 Dies ille, quo pugnatum ad Varnam, traditur a nostris fuisse 118.
 decimus mēsis Nouembris, anno 1444. Geufraus vndecimum
 statuit. Bonfinius cæsa prodidit Christianorum ad xcio, Turco-
 rum ad xxxcio. Numerus militum, qui regis in exercitu fuerit, a
 Bonfinio positus plurimum discrepat ab eo, quem Turci memo-
 10 rant. Nam hi de lxxxcio loquuntur, ille tantūmodo de xvicio.

CHADVM BASSA. SEMISSE ASPRI AV-
Etum Genizarorum stipendium.

15 Quem heic annales nostri Chadumem bassam vocant, Lao- 119.
 nico Phatumes est, regiae domus iudex. Hoc ideo duxi notan-
 dum, quia confirmat id, quod paullo ante scripsi numero 115,
 Phazen alibi mutandum in Chazes, vt heic Phatumes in Cha-
 tumes, quod idem est cum Chadumes. Id vero nomen Cha-
 20 dum vel Hadum, castratum vel eunuchū significat. Inde quod
 dicitur, adiecisse Muchemetem stipendio Genizarorum semif-
 sem aspri: ex more Turcorum intelligi debet, qui a Sultano suo
 diurnas annonas accipiunt: non menstrua, nec annua salaria,
 quæ principes nostri dare solent. Causas reuocati a bassis ad gu-
 25 bernationem Muratis, Chalcocondyles exposuit.

MOREAS. GEREME. TZACONIA.

Moreas, genere masculino, dicitur a Græcis hodie, quæ Pelo- 120.
 30 ponesus olim vocabatur. Nomen ipsum, quod apud Damasce-
 num Studitam reperitur, deriuant Græci nunc ab arbore mo-
 ro, quod tota regione scilicet arbor hæc frequens sit. Heic expu-
 gnatam a Murate Geremen, excidioque datam, tradunt anna-
 les: quam arbitror esse veterem Gereniam Peloponensi, quod &

pidum Ptolemæus in ea Peloponesi parte collocat, quæ Laco-
nia dicebatur olim, nunc Tzaconia, non Sacania, sicut Oite-
lius prave scripsit.

IBANIS SEV IOANNIS DITIO. COTZIA- 5
cum, siue Getia. Iscodar, Scodra, Scutarium.
Ischender beg.

121. Annales hi ditionem Ioannis vocāt, quam Ibanis regionē di-
xit Laonicus. Iuanē vero scribere debuit interpretes. Etenim Ser- 10
uianis Iwan, ut hodie Rossis quoque, Ioannes vocatur. Intelligitur
aut Ioannes Castriotes vel Castriotus, partis Albaniae princeps,
pater Georgij Castriotis, qui nominabatur a Turcis Ischender
beg, id est dominus Alexander, ex quo Schanderbogum fece-
runt alij, magnumque Alexandrum non recte interpretati sunt. 15
Corruptius eundem Bonfinius Sandorobechum adpellavit. Lao-
nicus Scenderem scripsit, qui puer in ianuas regis venerit, hoc
est, ad Portam Osmanidæ principis: & hoc tempore Muratem
ei bellum fecisse commemorat. Chalcocondylis interpretes hoc
loco margini Calcioli nomen adscripsit, pro nomine Castrioti. 20
Cotziacum in huius belli narratione, libro vii Laonici, Getia
vocatur: vicina Cruæ, (Croiam nostri dicunt, de qua plura paul-
lo post) quam post Getiam, licet frustra, Murates adortus fuit.
Iscodarbeg Turcis est Scodrae dominus siue princeps, videlicet
hic ipse Georgius Castriotus, de quo dictum. Scodra vero Græ- 25
cis est integra voce Scutarium. Plinius tamen alicubi Scodram
vocat, & in novella Leonis Augusti de Thronis etiam Scodra-
rum episcopatus sub Dyrrachina metropoli reperitur, qui sane
non diversus est ab eius ciuitatis episcopatu, cuius heic fit men-
tio. Fallitur Barletius, quum Turcis Scandriam dici putat, 30
quasi Alexandriam. Nam Iscodar non est Scan-
dria, nec Alexandria vocatur eis Scan-
dria, sed Ischendrie.

SAXO.

SAXONES IN HVNIADIS EXERCITV.

Sazij. Sasij. Sasia.

5 Mirum alicui videatur, cur annales mentionem Saxonū heic
 seorsum faciant, quum statim in genere Germanorum nomen
 subijciant, quo Saxones etiam continentur. Eius eximendi scru-
 puli causa dico, non heic nostros in Germania Saxones intelli-
 gi: sed Saxones Transsilvaniae, vel Erdelij, vel Septemcastrensis
 10 in Vngaria regionis incolas, qui Sassios siue Saxones hodieque
 se profitentur, & a Ceculis, eiusdem regionis incolis, tam lin-
 gua, quam aliis rebus omnibus, differunt. Hinc Bonfinius in
 Transsilvania sitae Saxobaniae mentionem facit, pagina 612 po-
 15 stremae Francofurtensis editionis, quam Sambuco nostro cla-
 rissimo debemus: cuius equidem mortui memoriam cum bene-
 uolentia vsurpo, & praeter meritum a quodam excellentis inge-
 nij doctrinaeque viro, nobis itidem amico, mox a morte paullo
 tactam inclementius, doleo. Et ibidem Sambucus margini no-
 20 men Saz, ad Saxobaniam adscripsit: quo significare voluit, hanc
 a Saziis siue Sasziis sic dictam. Notum vero, Saxones a Germa-
 nis, quos superiores vocant, ita nominari: quum ipsi patriam
 suam Sassiam, seque Sassios indigerent. His coniūge, quae supra
 de Nemetassii capite 71 exposuimus. An autem victi Saxones
 nostri a Karulo magno Augusto, quemadmodū in Flandriam,
 25 sic etiam in hanc Erdelij loca translati fuerint, quod aliquibus
 persuasum video: non huius est loci, prolixius discutere. Mihi
 quidem vix vero fit simile, qui sciam non vno saeculo Saxones
 ante Karulum magnum in Pannonia cum ipsis fuisse ciuibus
 suis Longobardis; vt omittam alia, quae sane plurima possent in
 30 medium adferri. Copiae nostrorum, quas Turci maximas
 fuisse dicunt, hominum viginti duo millia conti-
 nebant: praeter Valachos tamen, vt Bon-
 finius meminit.

*VALACHI A TVRCIS CAESI. IVSTO IVDI-
cio vindicatum in transfugas.*

123. Aiunt annales, cæsos a limitotrophis aliquot proceribus Tur-
cicis fuisse Valachos ante cōmissum in planicie Cosouana præ- 5
lium. Chalcocondyles vero tradit, Valachos ab Vngaris, & cete-
ris Christianis, ad Muratem sub ipsam defecisse Cosouanam di-
micationem: deque sententia Muratis arma ponere iussos, in ex-
ercitus vtriusque conspectu, summa cum omnium admiratio-
ne, ceu perfidos transfugas ac desertores, trucidatos fuisse. Quod 10
equidem exemplum singularis in Murate seueritatis ac iusticiæ,
præteritum a Turcis esse silentio, non abs re miror.

*ANNVS PROELII COSAVANI. NUMERVS
utrimque caforum. An Morava fluvius idem
cum Schitniza.*

15

124. Notauimus in margine libri annum Mahumetanum 855,
quo pugnatum in Cosouana planicie, respondere Christiano
1448: quo Bonfinius etiam dimicatum scripsit. Idem addit, pe- 20
riisse continuis hisce conflictibus Turcorum ad xxxiiii c, 10,
Christianorum vero dumtaxat vii c, quemadmodum Mu-
rates ipse suis in litteris ad Corinthios fassus fuerit. Ceterum hoc
loco præterire silentio non possum, me superius numero nota-
rum 48 pollicitum explicationem quæstionis, an Schitniza flu- 25
uius idem sit cum Morava. Sic enim hunc cum incolis voco, qui
Chalcocondylis interpreti Morabas scribitur. Cedrinus alicubi
Morauen tam fluuium, quam castellum ad eius ripam positum,
non procula Beligradis, nominare videtur. Peruenit, inquit, v-
que ad Morauen & Belegrada, quæ castra sunt Pannoniæ, in 30
Transistriana regione sita, & Crali Turciæ vicina. Quibus ver-
bis vltimis Crales Turciæ significat Vngariæ regem. Sæpius e-
nim repetit Cedrinus, Vnnos & Vngros dici Turcos. Idem hos
in Pannonia Turcos occidentales discernit a positis in vicinia
Persa-

Persarum Turcis orientalibus. Et Turci a Persis hodieque di-
 cuntur Mogores, quod nomen genti suæ nunc etiam tribuunt
 Vngari, sicut Eginhartus quoque Karuli magni tempore scripsit,
 Vngros vel Vngros & Magores eisdem esse. Nota vox Vngaro-
 5 rum, Maggior mudra. Sed redeamus ad Morauam. Geuftræus
 Morauam olim Moschum fuisse nominatum putat. Meminit
 autem Laonicus, sepultos fuisse Turcos, hoc prælio cæsos, ad ri-
 pam Morauæ fluminis. Bonfinius vero proceres ait ibidem se-
 pulptos, gregarios in profluentem Schitnizam coniectos. Hinc
 10 parere videtur, idem esse flumen, Schitnizam & Morauam. Sed
 quum equidem recordari videar, comites nostros istic vnum
 Morauam nominasse: restat ut concludamus, Schitnizam ha-
 tenus conseruato nomine, postquam se Morauæ miscuit, amif-
 so priori vocabulo deinceps solo Morauæ nomine censer, do-
 15 nec ita coniunctus vterque fluuius in Danubium labatur. Me-
 mini vado nos transire Morauam, magna mensium aliquot sic-
 citate plurimum de minutis eius aquis: sed nusquam ab incolis
 Schitniza, ubique Moraua nominabatur, contra interpretis Gal-
 lici opinionem.

20

*FERIS BEG. GERGONI SIVE CHRYSONI-
 cum. Anatolia montana.*

Nomen beglerbegi Romanix, qui Gergonim arcem vel opi- 125.
 25 dum instaurare iussu Muratis debebat, annales ipsi non expref-
 serunt. Bonfinius autem scripsit, hunc adpellatum fuisse Frigibe-
 chum, quod Italica pronuntiatione tantumdem valet, ac Fri-
 sibeg. Turci Ferisi beg, aut Feris beg enuntiant. Reperitur enim
 superius tale begi cuiusdam alterius nomen, initio vitæ Baiafitis
 30 primi, qui progressus cum copiis ad Danubium vsque, primus
 istic Vidinam occupasse traditur. Opidum Gergoni Turcis di-
 ctum, Bonfinius Chrysonicum nominat. Situm est in Roxiana
 siue Rasciana Seruianaue regione, ad Morauam fluuium. Ana-
 toliæ montana Turci vocant hoc loco, sicut alibi quoque sæpius,

montem Olympum, siue Calogerorum, in Bithynia, prope ciuitatem Prusam: de quo dictum antea, capite notarum 17.

BELIGRADVM ALBANIAE. CRVA, CROA,

Croa, Croia. Principum Croianorum in

Belgio familia.

126. Idem cum superiori, ad Sauu Danubijque confluentes sito Belgrado Seruiae, nomen habet hoc Albaniae vel Arbaniae (sicut vulgus Graecorum vocat) Beligradum, hoc est arx alba. Quippe coniuncta cum opido arx est, quae a Valona, celeberrima nunc etiam Epiri ciuitate, (Leo Imperator Auloniam, veteres Aulonem dixerunt) vnus itinere diei distat. Ceterum dissimulare non debeo, nullam obsessi a Murate paullo ante mortem Beligradi mentionem reperiri vel apud Martinum Barletium Scodrensem, rerum a Scanderbego gestarum scriptorem, vel apud Bonfinium, vel Geufraum: sed obsidium Croiae dumtaxat ab his exponi, quam prius etiam capto Cotziaco siue Getia, quatuor ante hoc tempus annis, irrito conatu tentauerat: vt scripsit Laonicus, qui Cruam nominat, urbem Albanorum primariam. Nouella Leonis Augusti, quam toties citamus, velut alteram quamdam imperij, Constantinopolitani Noticiam, numero multitudinis Croas adpellat, & harum episcopum Dyrrachino subiicit. Idem ei nomen est apud Praetorem Graeciae nostrum. Barletius Croiam vocat, idque nomen Epirotarum lingua fontem significare dicit: quod intra munitionem iugis aquae fontes sunt. Primus hanc Murates bis obsedit, quo de nunc agimus: & quum ea potiri secunda oppugnatione non posset, in morbum letalem pra indignatione lapsus, rabidam exhalauit animam. Imitatus est patrem persequendo Castriote, vexandaque Croia, Muchemetes pater filius: qui continuis munitionibus vndique circumdatam, & artissime clausam, capere tamen non potuit. Scanderbegus tandem sponte Venetis eam donauit ante mortem, ne tantae reipublicae destituta praesidio, Turcorum in manus mox a morte

morte defensoris veniret. Obiter hoc adijcitor, ab hac Croia no-
 men tulisse nobilissimos Belgij proceres Croianos, qui Croiam
 aliquando possedisse traduntur: sicut in iisdem Albanix locis &
 Karlouitzij principes, origine Galli, de quibus dictum cap. 46,
 5 Dyrrachium suo cum agro tenuerunt: & Achaix principes in
 eadem vicinia rerum aliquando fuerunt potiti, Sabaudosaxo-
 nica nati familia. Ex Croianis regulis summæ fuit auctoritatis a-
 pud Karulum V Augustum Hadrianus, Chiurij dominus. Ea-
 dem editus gente fuit Antonius Princeps Portianus in Gallia.
 10 Nunc apud Belgas superstites sunt duo fratres, Dux Arescota-
 nus, & Haurechius Marchio, cum principe Chimæo, Aresco-
 tani filio.

*GALATA. CERAS. SINVS CERATINVS. PE-
 ra. Sycæ. Scala Sycena.*

15 Vrbs Galata vulgo etiam nota est, e regione Constantinopo- 127.
 leos sita, trans sinum, quem Ceras siue Cornu, & Ceratinum si-
 ue Cornutum, veteres etiam vocarunt: quod instar cornu cer-
 uini sparsim ramis quasi quibusdam litus verumque amplecta-
 20 tur. Patet in ambitu totus hic sinus miliaribus Græcis 20. Gala-
 tas hodie masculo genere Græcis effertur, sicut & Prætori Græ-
 ciæ nostro, qui Phrurion siue castellum vocat. Eadem & Pera
 dicitur, & Peræa Nicetæ historico, quod ultra sinum posita sit.
 Veteres ab arborum ficos ferentium copia Sycas nominabant,
 25 quæ vox apud Zosimum quoque nostrum legitur. Xylander a-
 pud Cedrinum Ficus interpretatur, & suburbium esse dicit By-
 zantij: quum tamen intermedio mari ab vrbe disiungatur. Qua
 Constantinopoli Galatam transijcitur, Scalam Sycenam ponit
 vetus vrbs Constantinopolitanæ descriptio, quæ libro Noticiæ
 30 vtriusque imperij adiecta est. Et scalam in Portolano suo Græci
 hodieque dicunt cum locum, quo naues adpellunt, & vbi ex-
 scenditur. Vfus est hac voce Cedrinus in Copronymo, quum
 narrat, vnum glaciei fragmentum cum impetu delatum & im-
 pactum in scalam Acropoleos, (id est, arcis Byzantinæ, de qua

capite 139) eam comminuisse. Latitudo sinus inter hanc scalam & opidum Galatam, vel inter ambas potius scalas, e regione positas, ad passus 300 patet. Galata Genuensium colonia est, etiam hodie maiori ex parte a Christianis inhabitata, præsertim mercatoribus.

NEOCASTRON, RUMELI CHISAR. ANATOLI Chisar. Castellum Lethes. Turres nigrae. Hermæum promontorium. Lemus. Lemocopia. Bogazi. Bogazi Chisar. Bosporus. Brachium S. Georgij. Loca Bosporana tam Europæi, quam Asiatici litoris, a Constantinopoli usque ad Euxini maris ostium. Cyanea. Symplegades. Plancta.

128. Arcem munitissimam, quam a tergo Galatæ Muchemetes II. ad mare, id est, ad Bosporum e mari Euxino profluentem, cōdidisse narratur; Græci Neocastron, hoc est, castrum novum vocarunt, ut & Turci Geni Chisar, cuius & supra mentio facta capite notarum 112. Idem tamen nobis etiam Rumeli Chisar appellari dicebant, quum hac præterueheremur ad Pontum Euxinum, quod arcem Romanicæ vel Europæ significat: sicut alteram huic oppositam in Asiatico litore, nunc ruinofam, Anadoli Chisar, id est arcem Anatoliæ vel Asiæ nuncupabant. Neocastron vulgus occidentalium Christianorum, præsertimque Germani, Turres nigras dicunt. Abest a Constantinopoli ad vnum milliare maius Germanicum, locus sane munitus, & formidabilis admodum miseris captiuis, præsertim lautioris fortunæ: qui hos intra carceres conclusi, numquam fere libertatem recipiunt: eaq; de causa castellum hoc Lethes vel obliuionis olim quoque vocatum fuisse puto, cuius in Bosporo positi Gregoras meminit, ab eo dicti, quod perpetuos ad carceres damnatorum nulla exstet amplius memoria. Cōstat autem, fuisse istic etiam ante Muchemetem II. illa, quæ diximus, in vtroque litore castella: sed imperatorum Græcorum incuria sic neglecta, nulli ut vsui seruirent alij, quam custodiendis captiuis. Causas condendi Neocastri Muchemetes habuit, ut transjicere tam in Asiam, quam Europam,

pam libere posset: ne Christiani nauibus suis transuersionem ex-
 ercitus prohiberent: ut denique Constantinopoli capiendæ ser-
 uiret. Laonicus arcem ita descripsit, ut hodie cōspicitur. Ait eam
 constare tribus turribus magnis, quarum vna superior in accli-
 5 ui colle prominet: reliquæ duæ consistunt inferius ad ipsum li-
 tus Bospori: quo videlicet hinc in naues præterlegentes impetus
 fieri possit. Harum duarum vna maxima est. Tecta sunt plum-
 bea. Murus ambit arcem crassus pedes xxii. Turrium crassities
 ad xxx pedes extenditur. Petrus Gyllius, illustrator vrbis & Bo-
 10 spori diligens, antiquis Hermæum hoc loco promontorium fu-
 isse statuit. Bosporo datum nomen est a transnatau bouis, aut
 buculæ vel iuuençæ potius, videlicet Iûs, Inachi regis Argiuorū
 filiæ, de qua est in fabulis historicis. Ita nimirum in Originibus
 Byzantijs Græcis manuscriptis legimus. Nullibi Bosporus angu-
 15 stior est, quam inter Neocastrum & Anatoli Chisar. Idem Gyl-
 lius auctor est, Bosporum Græcis vocari Læmon, Turcis Boga-
 zi, quæ nostris sunt fauces, vel angustia maris, ut etiam in homi-
 ne fauces adpellantur Læmos. Hinc Læmocopiam Laonicus
 hoc loco posuit. Nostri Bosporum etiam S. Georgij brachium
 20 nominarunt, velut angustum maris meatum, propter monaste-
 rium & ædem S. Georgij Manganorum dictam Propontidi se-
 miscntis. Id propterea notandum, quia complures in hoc alu-
 cinantur, dum S. Georgij brachium ad Sestum & Abydum col-
 locant: ut Volaterranus, quem citat Ortelius in voce Hellespon-
 25 tus, ut Geufræus, ut Thomas Porcacchius, ut alij. Saltim rectius
 hoc vel ex hisce Vincentij Beluacensis verbis didicissent: Hoc
 est mare magnum, (id est Pontus Euxinus, nunc etiam Italis ma-
 re maius) de quo brachiū S. Georgij exit, (id est Bosporus) quod
 in Constantinopolim vadit. Ergo S. Georgij brachium est supra
 30 Constantinopolim, ad cuius orientalem angulum, subter ipsam
 Sultanorum arcem, in Propontidem Bosporus illabitur. Adeo-
 que a S. Georgij brachio siue Bosporo, per Propontidem & Hel-
 lespontum, Sestum & Abydum vsque, 180 miliarium Græco-
 rum est iter. Gallicus interpres Laonici mirifice profecto cæcu-

tit, ac sibi metipſi contradicens, ait: Mechemetes arcem Læmo-
 copiae condere cepit in ora Propontidis, ex parte Europæ, in eo
 proprie loco, qui Boſporus adpellatur. Et adſcripſit margini,
 verbis his locum ſignificari, quo Seſtus olim ſita fuerit: eumque
 Turcica lingua dici Bagazaſar, ſiue præciſionem faucium. Quid 5
 magis abſurde dici potuiſſet, quam conditam ad Boſporum ar-
 cem, intelligi debere ſitam eodem loco, quo Seſtus olim exſtite-
 rit? Certe Neocaſtrum hoc Muchemetis a Seſti veteris loco pro-
 pe ducentis milliaribus Græcis diſtat, totumque Propontidis &
 Hellesponti ſpatium his interiectum eſt. Quod autem dicit, eum 10
 locum lingua Turcica vocari Bagazaſar, ſiue præciſionem fau-
 cium: in eo quoque fallitur, & vocabulum corruptum ponit. Nam
 ſcribere debuit Bogazi Chiſar, & interpretari arcem faucium.
 Læmocopiae quidem Græca vox, qua Laonicus utitur, incifu-
 ram faucium ſignificat, hoc eſt locum, ubi finis eſt harum Boſ- 15
 pori faucium, qui deinceps in multo capaciorem Propontidis
 ſinum magna cum vndarum violentia ſemet effundit. Quum
 autem ſuperius capite notarum 26 loca totius Hellesponti &
 Propontidis, inde uſque a Dardanellis vel arcibus, hoc eſt, a ca-
 daucribus Seſti & Abydi, ad urbem Conſtantinopolim, & ad i- 20
 pſum adeo Sultani ſaraïum, ubi Boſporus in Propontidem præ-
 cipiti maxime curſu illabitur, enumerauerimus: libet a ſaraïo
 Sultani rurfus incipiēdo, ſurſum quaſi mentis nauigatione qua-
 dam ad ipſum uſque maris Euxini oſtium progredi, & utrimque
 ſita loca, quum ad dextram in Aſiatico litore, tum ad ſiniſtram 25
 in Europæo, nominibus partim priſcis, partim nunc uſitatis,
 ordine recensere: ſic tamen, ut nimis ſcrupuloſe, more Gyllia-
 no, vetuſta, cognitu parum neceſſaria, non inſeramus.

Igitur angulo Sultani ſaraïi reſpondet e regione Scutarium
 in Aſia, diſiunctis a ſe inuicem locis hiſce dumtaxat vno milliari 30
 Græco. Ante vero, quam traiectus hic ſuperetur, occurrit in ipſis
 aquis exſtructa quædam arx parua, quam Turrim Scutarinam
 Græci vocant, Turci Kiſculam, hoc eſt arcem virginis, ex cauſa
 quadam alibi exponenda. De hac arce ſunt intelligenda Nicetę
 verba,

verba, libro quarto, quum ait: Ab hoc imperatore Manuele
 turris illa (potuisset arcem vertere) non procul a continente in
 mari exstructa est, quæ Damalis pridem, nunc Arcula dicitur:
 & altera turris e regione, iuxta Manganium monasterium, (sci-
 5 licet S. Georgij) eo consilio, vt ferrea cathena vtrunque exten-
 sa, barbaris nauibus aditus in loca vrbis arcis vicina, & tractum il-
 lum omnem, vsque ad Blacherniam regiam, intercluderetur.
 Quibus in verbis Arculæ nomen significare puto paruum ar-
 cem. Idem post inquit: Imperator in palatio ad Damalim, quod
 10 Scutarium dicitur, versabatur. Distat a continenti Asiana Scu-
 tarium centum passibus. Nomen opido vicino dedit, vt Græcis
 hodie Scutarium, Turcis Iscodar dicatur: olim non Chalcedon,
 vti Iouius, Peucerus, Busbequius, alijque magni viri putarunt,
 (Chalcedonis enim rudera 10 miliaribus ab angulo Sultanini
 15 faraij versus Astacenū sinum, ad promontorium Damalicum,
 iuxta portum Eutropij, sita sunt:) sed Chrysopolis. Id autem o-
 pido nomen inditum aliqui putant, vt auri ciuitas diceretur, ab
 auro, quod olim antiquissimis temporibus pro Persarum regi-
 bus heic tributi nomine congeri ex Asia tota solitum fuerit. Sed
 20 Origines vrbis Byzantinæ aliam nominis rationem, verbis Græ-
 cis, in hanc fere sententiam, referunt. Conspecta (inquiunt) con-
 festim aquila, cor victimæ rapit, & in promontorium Bosporij
 litoris defert, e regione Chrysopoleos, cui Chryses Agamemno-
 nis ex Chryseidæ filius, post necem patris, Clytæmnestræ fugiēs
 25 insidias, & ad quærendum Iphigeniam properans, nomen hoc
 apud incolas reliquit, sepulturæ suæ monumentum, quum istic
 viuendi finem fecisset. Quibus in verbis promontorium Bospo-
 rij litoris, illud ipsum intelligitur, in quo nunc faraium Sultani-
 num orientale situm est.

30 A Chrysopoli siue Scutario, litus Asiaticum legentibus, oc-
 currit primū pagus, qui Stauros Græcis dicitur, ab aurea cruce,
 quam in templi ab se ibidem conditi vertice Constantinus ma-
 gnus insigniter ornatam constituisse perhibetur. Sic enim audi-
 re de Theodosio Zygomala, patriarchali Protonotario, valde

docto viro, memini. Et ipsius templi ruinas amplissimas aliquando cum admiratione, comitibus Hieronymo Arconato, & Paulo Rosa, ex eo tempore pie mortuo, viris optimis & amicissimis, inspexi: quum nauigio trāsuecti Chalcedonem, in Eutropij portum, terra deinde promontorium Damalicum pedibus emeteremur, in quo rudera templi S. Euphemiae, concilio Chalcedonensi nobilis, in horto quodam superant: & ad hunc deinde pagum Staurum, aliaque loca, progredieremur.

A Stauro, locus in Anaplo (sic enim frequēter historici Graeci vocant hanc ab utroque latere loca, quae sursum ad Euxinum mare nauigantibus conspiciuntur) proximus est in eodem Asiatico litore, monasterio quondam insigni celebris, qui nunc Akimitos Graecis dicitur. Olim Akimiti vocabantur, hoc est, monachi peruigiles, totasque noctes sine somno, precibus & hymnis dicendis, exigentes.

Ab Akimito pergitur ad Chrysokerama, locum ab æde sacra dictum, tegulis olim inauratis ornata.

Chrysokeramis vicinum est Anatolis Castellum. Sic Graeci nunc mutile vocant, quod integre diceretur Anatolis (hoc est Asiae) Castellum. Et paullo ante meminimus, idem Turcis eodem significatu vocari Anadoli Chisar.

Ultra Castellum Anatolis, est Megalocarya, magnis a nucibus auellanis dicta: quam rectius Graeci volunt ad sanctos Angelos nominari.

Supra Megalocaryam conspicitur vetus Hieron, (sic & Turci cum Graecis vocant) id est Fanum siue templum, a Constantino Magno conditum: quo tempore confecto bello Gothico, reuersus fuit, ut Graeci nunc aiunt. Cōstat tamen, hoc olim quoque loco fuisse temporibus antiquissimis templum Argonautarum, quod adpellatum fuit Hieron siue fanū Iouis Vrij, hoc est, largientis ventos secundos. Et notum est, solitos imperatores Christianos mutare templa paganorum in nostri ritus ecclesias.

Vlterius castellum Argyron situm est, quod Castaldus etiam posuit, Algyrum vocans.

Haec-

Haftenus in Afiatico, siue dextro Anapli latere, sita loca numerauimus. Nunc idem iter ab imo repetituri, litus Europæum legamus ad læuam, donec itidem ad ostium Ponti Euxini perueniamus.

5 Itaque Galata Ceratinum ad sinum relictæ, transeundum primo promontorium, saraio Sultanino, e regione trans sinum cornutum sito, respōdens: & mox offeret sese Carauoli, locus omni variorum ædificiorum & hortorum cultura, ne templis quidem Turcicis deficientibus, amenissimus: vbi diuersorium Anglica-
10 næ reginæ legato adsignatum erat, quum nos istic essemus. Ibi-
dem Iuliæ Pescenniaë marmor Græcum est elegantissimum, cuius inscriptionem habemus.

Carauoli proximus est locus a S. Phocæ templo Christianis adpellatus, Ortachioi Turcis. Archion priscis dictum refert
15 Gyllius.

Ultra S. Phocam, Archangelus est, locus sic ab Archangelo Michaële dictus. Veteres Cataſcepen nominasse, patet ex his Nicetæ verbis: Monasterium in Ponti faucibus loco, qui Cataſcepe dicitur, exstruxit archiducis Michaëlis nomine. Vocant
20 nunc etiam Græci Afomaton, propterea quod angeli corporis expertes sint.

Inde peruenitur ad Diplokionion, sic dictum a geminis columnis, quod Turci Besiktas, veluti lapidem cunarum vocant. Ibi monumentum est sepulturæ Chairadinis bassæ, cui ab Italis
25 nomen Barbarossæ datum fuit. Meminit heic eum sepultum liber ipse annalium, ad annum Christianum 1547. Diplokionion priscis dictū erat Iasonium. Ortelius non recte Diplociana scripsit, pro Diplokionio: & Bisitas, pro Besiktas.

Ultra Diplokionion est id, de quo prolixè nunc egimus, Neo-
30 castron.

Hinc itur ad locum, Stenia nunc dictum, nomine corrupto de Sosthenio, ni fallor. Aut hoc illud est Stenon, Cedrino & aliis frequenter nominatum.

Sequitur Neochori, quod sic enuntiatur a Græcis hodie, quū

Neochorion. Significat autem locum vel agrum prædium-
ue nouum.

Supra Neochorion pagus est Pharapia. Sic enim a Græcis ef-
fertur, a nostris Therapia.

Peruenitur hinc ad Panagian sto mauro molo, id est ad san- 5
ctissimam Deiperam virginem, sitam ad nigram molem por-
tus. Quidam e vulgo nominant, ad sanctissimam Deiperam die
xv Augusti.

Vltima Turris est, ad ipsum Ponti ostium, cum pago a Græ-
cis inhabitato, sita: sicut & hætenus indicatorum vtriusque lito- 10
ris locorum incolæ fere Græci sunt. Eam turrin Busbequius
Pharum vocabulo veteri nominat, sed accolæ Phanarion adpel-
lant, a Græco verbo deriuata voce, quod lucēdi significationem
habet. Quippe noctu faces accenduntur in suprema turris par-
te, quam animi causa conscendimus, vt ad ostium Ponti nauig- 15
antium incolumitati consulatur. A Constantinopoli distat hoc
ostium maris Euxini miliaribus Græcis plus minus 35. Scopuli
saxo viuo siti duo sunt ante Ponti ostium, quo in Bosporum ma-
gna vi semet exonerat. Hæ scilicet illæ Cyaneæ siue Symplega-
des, siue Planctæ sunt, quas ipse Busbequius pæne putauit fabu- 20
losas, aut inuenire se saltim, velut alio deuolutas, potuisse nega-
uit. Insulæ priscis hæ dicebantur, non quod sint magnæ, sed quod
vndique mari velut insulillæ vel nifidia, sicut Græci vocant, al-
luantur: Cyaneæ, quod ex interuallo magno ad nauigantibus cæ-
ruleum de se colorem præbeant: Symplegades & Planctæ, a cō- 25
quassatione mutua, qua spectantibus ex remoto spatio non tan-
gere se tantum existimantur, verum etiam loco moueri, & ita coi-
re: dumtaxat vnus vt esse scopulus, vnum nifidion, videantur.
Hæc opinionem de Cyaneis meam Gregoræ verba hæc, e libro
historiarum iiii, cōfirmant: Promontorium, inquit, templi Ar- 30
gonautarum, quod Os Ponti adpellatur: vbi Cyaneas & Plan-
ctas esse Græci quondam dixerunt: nimirum in ipso Ponti ostio.
Hæc omnia sane diligenter inspicere bis memini, præsentē Hie-
ronymo Arconato, præstatis ingēnij viro: qui rem memoria di-
gnam

gnam heic mihi primus suggerebat. Altera Symplegadū, quam simpliciter saxum Busbequius adpellauit, habet columnam veterem ex albo marmore, quam vulgus istic Pompeij columnam falso vocat. In hac præter alia, quæ Gyllius diligenter obseruauit & descripsit, Augusti Sphingem mihi monstrabat Arconatus, a Gyllio non animaduersam. Sphingi respondet inscriptio, quam ab aliis omissam ponere libuit.

DIVO CÆSARI AVGVSTO

10

L. CLANNIDIVS

L. F. CLA. . PONTO.

Nec tamen defuerunt heic olim etiam Cn. Pompeij monumenta, relictā in his locis inde ab illis vsque temporibus, quum
15 imperator Populi Romani, contra Mithradatem, Ponti regem, bellum gereret. Exstat vnum adhuc liberti cuiusdam Pompeiani marmor, quod non procul a Casanis bassæ messita, (quondam illustri S. Theodosiæ templo) supra nauale Sultanicum sita, conspicitur. Id pulcherrimis exaratum litteris Romanis, hæc verba
20 continet.

V. CN. POMPEIVS. PHILINVS.

POMPEIAE. PHILVMENAE

FILIAE

ET SIBI

15 Habet lector vno compræhēsa capite non pauca, quibus tam prolixè recensendis si præter officium & institutum alicui fecisse videbor: excusabit apud æquos me iudices infixū animo feruens explicandi res Græcas & Turcicas studium, cum rerum ipsarum varietate tam vtili, quam minime tædiosa.

30

TEMPVS CERTVM CAPTAE

Constantinopolcos.

Certum est, captam Constantinopolim a Muchemete II, die 129.
29, mensis Maij, quem IIII kal. Iunias vocamus, anno Christia-

TT iij

no 1453, non 1452, quemadmodum apud Æneam Silium per errorem librarij fortasse scriptum legitur. Potest hoc etiam ex collatione Mahumetanorum annorum ad Christianos colligi. Cetera de urbis tam obsidione, quam occupatione, licet paucis exposita sint verbis, ut in annalibus fieri solet; iis tamen consentanea sunt, quæ Chalcocondyles prolixius, ut in historia, memoriæ prodidit.

ATMINDAN. COLUMNA SERPENTINA.

Statuarum stichioses.

10

130. Atmindan significat Turcis eum Constantinopoli locum, quem ab equorum cursu Græci dixerunt Hippodromum. Nam si verbum verbo reddas, At & Mindan, significant equorum locum capacem & amplum. Columna serpentina nunc etiam superest, ex ære facta, sic ab imo conuolutis inter se spiris serpentis triplicis, ut in parte superiori tandem sese tres ceruices, triaque serpentina capita, diuidant ac separent in formam triquetram: quibus quondam accepimus impositum ab urbis conditore Constantino magno fuisse plurium scriptis celebratum illum tripodem Apollinis Delphicum. Quod ait, effectum fuisse per hoc simulacrum, ut eo durante nullus esset in urbe serpens: ex opinionibus Græcorum Muchemeti relatum fuit: quorum in libro manuscripto de urbis ædificiis, quem habemus, Stichioses eiusmodi (sic enim adpellant) statuarum variæ leguntur, & quidem ab Apollonio Tyaneo profectæ, si quidem vera narrat. Certe quod statim sequitur de statua equestri ahenea destructa, qua pesti præclusus fuerit in urbem aditus: superstitionis videri posset aliquam mereri fidem, quum singulis annis ea nunc fœde mensibus æstiuis calidioribus grassetur. Qua nos istuc æstate venimus, absumsisse credebatur intra quatuor menses hominum ad clementiam. Nec anno sequenti pauciores interierunt.

15

20

25

30

SIVRI-

SIVRIGE. SPHETIGRADVM.

Sphetia.

Duxit in Albaniam copias Muchemetes aduersus Ischende- 131.
 5 rem begum, siue Georgium Castriotem. Siurige lingua Turcica
 significat arcem acutam. Græci dicerent Oxypyrgion. Laoni-
 cus Sphetiam vocat, adpellatam a Barletio Sphetigradum, lin-
 gua Slauonica, quam idem a Croia distare 58 milliaribus ait.

10 NOVE. NOVA. NOVOGRAD. NOVVS MONS

Rascie. Neopyrgium.

15 Noue Croatis & Seruijanis dicitur, quæ heic noua nomina-
 tur, opidum Seruiæ, cuius tunc Despota Georgius adhuc super-
 stes erat: sed non multo post moritur, impetrata pace a Sultano
 Muchemete, filioque minimo nati Lazaro, successore post se
 relicto. Notauimus supra, capite 101, Nouogradum nunc vul-
 go dici, quod arcem nouam significat, non nouum montem, vt
 Bonfinius interpretatur, dum Nouum montem Rasciæ vocat.
 20 Apud Laonicum Neopyrgum legimus, pro quo Neopyrgum
 reponemus, nomen id Græcis sonans, quod Venedis Nouograd.
 Ibidem margini adscriptum Nouobardum, mutabimus in No-
 uogardum, vel potius Nouogradum. Ait heic Laonicus magnū
 esse metalli prouentum, & alluentem opidum Morauam, litro
 25 misceri. Sangiaci nunc sedes est, Budæ beglerbego subditi.

BELGRADI VEL ALBAE GRAECAE

secunda obsidio.

30 De Belgrado, & Muratis obsidione, dictū antea numero 100. 133.
 Nunc iterū obseffa fuit a Muchemete Muratis filio, qui eam re-
 petebat ab Vngaris, vt membrum Seruiæ nunc sui iuris effectæ,
 de quo prolixè tractatum indicato capite. De hac obsidione se-
 cunda Thomas Ebendorfus, in Austriacis annalibus suis, hæc

retulit. Anno 1455, Turcus Machumet secundis elatus fortunis, Despotam Georgium, Ratziae principem, in suis terris hostiliter inuasit, & plura hominū millia crudeliter abduxit. Hinc & Despota versus Vngariam, ad Albam Græcam, cum suis secretis se contulit, terramque suam gubernandam Ioanni de Huniad, Vngariae Gubernatori, dum Viennam (ad Fridericum III Imperatorem) pergeret, commēdauit. Inde Nandoralba, ianua & clausura regni Vngariae, obsidetur a Machumeto, anno 1456, oppugnatione acerrima facta die 21 Iulij: quum prius hoc in itinere castrū etiam S. Andreæ, (Nota margini adscriptum nomen Sanderouiae) quod erat Georgij Despotae, adgressus incassum fuisset. Soluta obsidione, mortuus Ioānes de Huniad, Comes Bistricensis, xi die Augusti. Eum deplorauit Fr. Ioannes de Capistrano, Huniadis commilito: Salue aureola caeli, quæ cecidisti, corona. Regni exstincta es lucerna. Orbis corruptum es speculum, in quo nos diutius inspicere sperabamus, & alij. Nunc tu deuicto inimico triumphas coram Deo & angelis, o bone Ioannes. Sane quam fortiter, & immortalī cum laude sua, hi duo se gesserunt, hoc propugnaculo Christianorum defendendo, Huniades & Capistranus, monachus ordinis prædicatorum, clarus in historiis Volonum cruce signatorum dux, qui mortuum Huniadem paucos intra dies sequutus fuit. Muchemetes in oppugnatione diei 21 Iulij, cuius Ebendorfus meminit, letali accepto vulnere, vix incolumis euasit. Obsidio soluta fuit die 6. Augusti, quē Calixtus III Pontifex haberi festum ex eo tēpore voluit, sub nomine Transfigurationis Christi: quod tamen festum illo die, multis ante sæculis, Græci celebrare consueuerant, adpellantes id Sacram sanctam metamorphosin Domini & Dei, Seruatorisq; nostri, Iesu Christi.

*DAI CARATZE BASSA. BONFINIUS ET
Chalcocondyles emendati.*

134. Hic Bassa Bonfinio Caracia vocatur, Chalcocondyli Caratzies. Europæ ne beglerbegus fuerit, an Anatoliæ, nō exprimitur in an-

in annalibus. Laonicus tamen diserte Ducem Europæ nominat, ex quo corrigendus Bonfinius, qui Asiæ ducem fecit; errore consimili cum eo, quem supra numero 106 de Chasane bassano notauimus. Verba Laonici hæc sunt Europæ dux Caratzies,
 5 qui gloria & virtute excellebat omnes, qui regiis in ianuis militabant, ab opidanis bombardæ globo ictus occubuit. Eum rex (Muchemetes) multum lugebat. His verbis etiam mortis genus indicatur, quo periit. In obsidione vero Constantinopolitana corrupte nomen huius Saratzies legitur, pro quo reponendum,
 10 Caratzies. Huc etiam pertinet ille Laonici locus de oppugnatione Belgradi, excerptus & emendatus supra, capite 72.

REX BOZINAE STEPHANVS.

15 De Semendria diximus capite 99. Bozinacorum origo de- 135.
 clarata legitur capite 49. Duplicem esse Bozinam, docuimus capite 95. Qui Bozinæ rex heic memoratur, Stephanus erat, de quo plura non multo post. Is sponte sua deditionem Semendriæ fecisse narratur, quam a morte soceri occupauerat. Erat autem
 20 vxor huic, Lazari Bulcouitzij filia, Georgij Despotæ neptis, quæ admodum in genealogia Bulcouitziorum, capite 54, indicauimus. Et adparet hinc, Lazarum Seruiæ Despotam, Georgio patri, qui diutissime regnavit, non diu superstitem fuisse.

25 *TARABOSANIS IMPERATOR A MV-
 chemete II victus.*

De Castamone dictum capite 66. Sinopes etiam frequens 136.
 hætenus facta mentio. Nouella Leonis imperatoris, cognomine Sapiensis, episcopatum Sinopensem Amasianæ metropoli
 30 subiicit in Helenoponto. Pordapam dici tradit Laonicus, nouo vocabulo, licet heic in annalibus parum mutato veteri, Sinap scribatur. Tarabosan Turcis est Trapezus, nota sedes Comnenorum principum, qui audire volebant imperatores. Vltimus eius gentis, a Muchemete victus, fuit Dauides Comnenus.

DRACOL WEIDA. BLADVS. VLADA.

Matthias Vngaria rex.

137. Hic Valachia⁵ Vaiuoda, qui Turcis Dracol nominatur, Laonico Bladus dicitur, Draculæ filius, ex immanitate celebris, de quo plurima commemorantur, huc non pertinentia. Bladi nomen ex ratione pronuntiandi Græcis familiari, Vladum scribere debuerat interpres. Vladam Bonfinius adpellat, & post etiam Draculam, paterno nomine. Callimachus integre Vladislaum Draculam scripsit. Hunc qui coniecisse dicitur in carcerem rex 10 Vngarus, Matthias Huniades fuit, Ioannis filius, Austriaci Ladislai, Pragæ subito extincti, Vngarico in regno successor. Muchemetes, hoc ab Vngaris capto, Valachiam sibi subiecisse narratur. Id vero factum potius existimandum a Dracula iuniore, Vladislai fratre: qui tamen postea se, cum ipsa regione, Muchemetis imperio summisit, accepta soluendi annui tributicondi- 15 cione: nihiloque minus a Matthia rege confirmatus in principatu, teste Bonfinio, fuit; tamquam ab Vngariæ rege, directo Valachicæ ditionis domino. Sic nimirum prius etiam conuenerat inter Muratem II & Vladislaum regem anno Christiano 1441, 20 post victos ad Iladinas fauces Turcos: vt Valachi Turcorum quidem essent tributarij, sed nihilo minus ad Vngariæ regnum, velut antea, pertinerent.

MITYLIN. CATALVSII, VEL CATELVSII,

Lesbi principes, origine Genuenses.

25

138. Mitylin, pronuntiatione Græca, quæ Mitylene nostris est, vocatur a Turcis insula Lesbos, ipsis etiam Græcis hanc ita nominantibus. Cedrinus certe Lesbum alicubi Mitylenen dixit, ab vrbe totius insulæ primaria. Vulgus Italicorum nautarum Metellino nunc adpellat. Habebat insula, quum oppugnaretur a Muchemete, principem Dominicum Catalusium vel Catelufium, quem Græci Kyriakon vocabant. Interpres Laonici Nicolaum Catelufium, pro Dominico, haud scio cuius auctoritate fretus.

30

fretus ex historicis antiquioribus margini adscripsit. Nam Geu-
 fræus, qui nomen idem habet, recentior est, & alios sequens falli
 potuit. Ipsa Catelufiorum gens origine Genuensis erat. Oriun-
 dus ex ea Franciscus Catelufius, quum Ioannem Palæologum
 5 Imperatorem, a bonitate Caloioannem vulgo dictum, Andro-
 nici II filium, Michaëlis II nepotem, Andronici I pronepotem,
 Michaëlis primi, qui Flandris Constantinopolim eripuit, abne-
 potem bello contra Ioannem Cantacuzenum, tutorem & socce-
 rum, & vsurpatorem imperij, iuuisset: insula Lesbo donatus, et-
 10 iam Caloioannis sororem in matrimonium accipere prome-
 ruit. Acciderunt hæc anno 1355. De quo colligitur, non totos
 100 annos in eorum potestate Lesbū fuisse. Lucij Catelufij, qui
 Æni princeps in Thracia fuerit, apud Laonicum fit mētio: sicut
 obiter etiam principes Æni supra memorantur, capite notarum
 15 32. Idem Chalcocondyles Dominici fratrem facit Luciū, quem
 rectius a Sansouino Turcicis in annalibus Dominici huius pro-
 pinquum vel adgnatum nominari arbitror.

10 *MUCHEMETIS AEDIFICIA CONSTANTINO-
 politana. Genisara. Eskisara. Iedicula.*

Non exprimunt annales, quænam ædificia Constantinopoli 139.
 Muchemetes exstruxerit. Ideo lubet hæc de Laonico & aliis
 promere. Statim enim proxima post Lesbum captā hieme, nar-
 rat eum quieuissē Laonicus, intentum ædificiis vrbis, templis,
 25 nauali, arce Byzantina, quam condidit iuxta portam a Græcis
 Auream vocatam, vbi & turres maximas excitauit, spectatuque
 dignas, & ipsam regiam interius eleganter ornauit. Hactenus
 Chalcocondyles paullo commodius redditus, in cuius verbis
 notādum, intelligi templorum structuram, de cōmutato Chri-
 30 sti Dei sapientiæ templo Iustiniano in messitam Mahumeta-
 nam, deque diruto antiquissimo Christianorum templo, quod
 ædificatum a Cōstantino magno Sanctorum Apostolorum no-
 men habebat, cuius ipse loco suam struxit cum imareto messi-
 tam, Turcicarum omnium in vrbe primam, & operis magnifici,

quemadmodum hodieque conspicitur. Nauale Christianis ab
 imperatoribus neglectū instaurauit, ornatum & extensum a po-
 steris ea cura, nunc vt amplissimum sit. Supra Galatam situm est
 in sinu cornuto, versus aquas dulces, vbi nimirū celebrati a pri-
 scis fluuioli, Cydarus nunc Machleua, & Barbyfes, nunc Char- 5
 taricon, & a vico vicino Pectinachorion dictus, in sinum hunc
 influunt. Continet iam nauale loca concamerata 187, exporre-
 cta longa serie, magniq; triremium numeri capax est: licet aliud
 Sansouinus ex antiqua relatione quadam Veneta, parum præ-
 senti rerum formæ consentaneum tradat. Fuit & illo quondam 10
 loco regia, quo loco dicit Laonicus eum struxisse Byzantinā ar-
 cem, propter Auream portam, quæ ab vna parte meridiē ac Pro-
 pontidem, ab altera solem occidentē respicit. Hæc ædificia Mu-
 chemetem cōdidisse, Laonicus scripsit. Menauinus aut, sicut &
 alij, tres ait arces a Muchemete Constantinopoli structas: Geni- 15
 saraiū, Eskisaraïum, & Iadiculam. Ad orientem solem, e regio-
 ne Scutarij, siue Damalici promontorij, situm est Genisaraïum,
 (sic dictum, quod nouū sit) in extremo vrbis angulo, qui a tem-
 plo vicino, sancti Demetrii vocatur: vbi Bosporus impetu maxi-
 mo, ad ipsam crepidinem collis, in quo saraiū vel arx posita est, in 20
 Propontidem irruit. Olim Palatium Byzantinum, & Acropolis
 Byzantina dicebatur, velut arx in vno de tribus extremis angulis
 vrbis sita, quo loco Byzas initio Byzantium cōdere cepit. Hæc
 Sultanorum Osmanidarum sedes, hoc domicilium & aula est,
 quam Capi siue Portam Osmanicam vocant. Vndiq; muris (de 25
 quibus infra, capite 149) ac turribus inclusa, tribus in circuitum
 milliaribus Græcis patet. Voluit huius saraij noui nomine Mu-
 chemetes posteros & successores in imperio suos obligatos esse
 soluendis messitæ suæ nouæ, singulos indies, aspris mille: quæ
 summa, computatis pro vnotalero Germanico aspris quadra- 30
 ginta, cottidie ad 25 taleros excrefcit: in annos vero singulos, su-
 pra nouies mille, centum taleros efficit. quibus alios annuos re-
 ditus ad summam CLCIC ducatorum, adiecit. Eskisaraïum, vo-
 ce significante saraium vetus, in vrbis meditullio situm est: sicut
 & olim

& olim ibidem in vrbs omphalo vel vmbilico, priscorum erat
 imperatorum regia. Vasiliana megalia Græci quondam nomina-
 bant. Nunc illa gynæconitidi Sultaninæ præcipue seruit, spatio
 faraij, ratione circuitus, ad duo passuum millia exporrecto. Iadi-
 5 cula deniq; Propontidis in litore condita est, ad meridionalem
 & occidentalē partim vrbs angulum, versus Auream portam,
 nunc quidem superstitem, sed obstructā tamen, ac versus vrbs
 terrestres muros: qua in Thraciam, Macedoniā, vniuersam de-
 niq; Græciam, itur. Sic autem adpellata Turcis est a Iedi & Cula,
 10 quorū illud est septem, hoc turrium significationem habet. Græ-
 ci nunc Heptapyrgion dicunt, aut Heptapyrgon, puro puto vo-
 cabulo Græco: semiturcico, vel hybride potius, Heptagulades:
 ex quo etiā obiter intelligi potest, quod Aphricanæ Guletæ sit
 etymon siue notio. Ipsa quidem arxcustodiæ regionum thesau-
 15 rorum est adsignata, perpetuasque militum excubias habet, qui
 feruntur esse numero quingenti, de quibus alio loco.

*MACHMUT BASSA. VARIA SCRIPTV-
 ra vocis vnius.*

20 De hoc Machmute Laonicus hæc: Mechumetes, inquit, regij 140.
 palatij dux, (postea ducem ianuarū vocat) & Europæ præfectus,
 filius Michaëlis, Græcus. Et addit, Græcos pueros (Græcorū fi-
 lios dicere debuit interpres, id est Græcos) qui abducti Byzantio,
 cum rege cōmorabantur, magnam potentiā sibi peperisse. No-
 25 minis scripturam, tam in hoc, quam aliis locis, ab interprete Cæ-
 saris acceptā Galderio, retinui. Triplicem sane reperi, nostris his
 in annalibus: Muchemet, Mechemet, Machmut. Historiæ Græ-
 corum & nostrorū hominum præterea diuersitates alias habet,
 vt Muchumet, Mahumet, Machomet, Mahomet, Mohamed,
 30 quod Moamed Græcis est, absq; aspiratione. Stephanus Vnga-
 rus, sane peritus interpres linguarum plurium, Turcicæ, Arabi-
 cæ, Persicæ quem nobis impetrante magnifico domino Hiero-
 nymo Beck a Leopoldstorf, consulere de multis licuit, recte pu-
 tabat in genere tum scribi, tum enuntiari, Mohammed.

FINIS REGNI BOZINENSIS. OBSERVANDA

*diversitatis annorum ratio. Stephani regis excoriati cala-**mitas. Matthias Vngaria rex Bozinam recipit.**& Muchemetem fama sola fugat.**Conadza.*

5

141. Bellum hoc, quod Bozinēsi tam regno, quam ducatu finem
 adtulit, Bonfinius refert ad annum Christianū 1463. Turci vero
 tradunt, hoc annis xi post captam Constantinopolim fuisse ge-
 stum. De quo sequitur, ad annum Christianum 1464 referendū 10
 esse. Solet etiam vsuuenire plerumque, vt nostri numeros anno-
 rum ad initia bellorum referant. Annales vero Turcici finem
 rerum gestarum respiciunt, ideoque fere iam rebus ipsis exposi-
 tis, annorum numeros adijciunt. Hoc diligenter obseruare le-
 ctorem velim, ne me putet alicubi temere mutasse numeros ab 15
 aliis positos. Hertzegouinæ sub iugum missæ nomine, Ducatus
 Bozinensis intelligitur, alius a regno: cuius interitum deinceps
 numero notarum 162 exponemus. Quod autem dicitur, Mu-
 chemetem Bozinæ regem captum occidisse: paullo explicandū
 latius, vt plenum tam barbaræ perfidiæ Muchemetis, quam im- 20
 manitatis horrendæ facinus cognoscatur. Stephanus ergo rex
 Bozinensis, & vxorio iure (ceu dictum paullo ante) Seruiæ Ra-
 sciaue Despota, bello petitus a Sultano Muchemete II, & obsec-
 sus Iaitzæ, blanditiis tyranni per quosdam de industria suborna-
 tos e castello Iaitzano euocatur, & ad colloquium arcessitur. 25
 Quum barbaro temere fidem habuisset, manuque capita pacis
 inter se ac Muchemetem initæ gestās, in castra venisset, capitur:
 cute, iussu Muchemetis, viuus exuitur: iusto denique Dei iudi-
 cio cum vita regnū, quo fraude patrem filius sceleratus excusse-
 rat, amittit. Hoc modo tum Bozina, Rascia, Seruiæ magna pars, 30
 Turcorum in potestatem venit. Matthias tamen rex Vngarus
 Iaitzam, cum xxvii Bozinæ opidis, recepit: quam militum coro-
 na deinde rursus Muchemetes circumdedit, & oppugnauit: ir-
 ritoque conatu, fama dumtaxat aduentantis Matthiæ territus,
 ab ob-

ab obsidione, Bozinæque finibus, discessit. De opido Hertzego-
uina dictum superius, capite 95. Couadzam Turci cum Bozi-
nacis & Croatis adpellant, quæ Iaitza Bonfinio, Chalcocondy-
li Gaitia, paulloque rectius Gaitza nominatur.

5

*PLURES IN ALBANIA PRINCIPVM DI-
tiones. Giolchisar. Egripos.*

Erant in Albania plures reguli, qui suas singuli ditiones habebant. Inter has erat Ibanis, siue Ioannis Castriotæ regio, de qua
10 superius dictum capite 121. Hanc armis nunc imperio Muchemetis cessisse referunt annales, quod alij factum deditioe nar-
rant. Laonicus hac serie ditiones enumerat. Primum ait Sanda-
lis in Epiri vicinia sitam esse regionem, cui finitimæ sint Vene-
15 torum aliquot vrbes, Albanix proximæ. Ioannis inde Castriotis
agrum succedere, cui sit adnexa regio Comneniadarum. Hinc
sitam vltcrius Arianitæ, Comneni filij, ditionem asperâ & mon-
tuosam. Eius regiam vocabulo nunc etiam noto, Cannina dice-
bant, numero multitudinis: quæ supra Valonam vel Auloniam
20 in sublimi posita conspicitur. Arx Caramanix Giolchisar, cuius
paullo post mentio fit, in Anatoliæ tabula chorographica scribi-
tur Culchisar. Egripos insula Turcis dicitur, quâ vulgo iam Ne-
gropontum adpellât, sicut & primariam insulæ ciuitatem: quæ
ponte, cui castellum adiunctum est, cum Achaix cōtinenti co-
25 hæret. Vrbi nomen apud priscos erat Chalcis, insulæ vero, Eu-
bœa: quam Euripi fluxus nobilitauit, vt Euripum princeps ille
philosophorum Aristoteles. Nam si vera sunt, quæ de ipso, cau-
sas motus Euripi peruestigante, referuntur: quum tandem Ari-
stoteles Euripum capere non posset, cepit Euripus Aristotelem.
30 Erat Eubœa, quum a Muchemete bello peteretur, Venetorum
in potestate. Defendebant eam contra Turcos acriter nomine
reipublicæ, Ludouicus Calbus, & Paulus Erizzus, vel Ericcius,
prætor Chalcidis, quem Potestatum Veneti nominât. Sed classe
Veneta suis succurrere non ausa, tandem opido per vim potitâ

fuere Turci. Filia Pauli Prætoris, vrbe capta, propter insignem formæ venustatem ad Sultanum Muchemetem deducta, memorabili exemplo pudicitie mori maluit, quam eius se libidini prostituere.

VSVN CHASAN. IVSVFZE BEG. MVSTAPHAM filium Muchemetes strangulari iussit.

143. De huius Chasanis origine Reineccius exquisitè differit. Vsun a Turcis ob staturam corporis eximiam dicebatur. Nam Vsun eis significat longum siue procerum, qui Persica lingua Diras diceretur. Laonicus quoque Chasanem Longum adpellat. Ioa- 10 chimus Cureus, Silesiorum historicus, nominat Hussancanum, vel corrupta voce, vel in Hassan Chan mutanda, quod esset Hispanico more, Don Hasan vel Chasan. Sed ipsos Persicos reges eo nomine vsos non memini vel legere, vel audire: quod tamen 15 proceribus eidem regi subditis tribui scio, & antea notasse recorder. Iusufze vel Iusufge nomen itidem factum est a statura, forma deminuta. Significat enim Iosephulum. Iouius simpliciter Iosephum nominat. De Tocata superius quædam habes capite 75. Quum dicitur a patre Mustaphas fuisse præfectus iis locis, intelligitur Amasia: de qua dictum initio declarationis, cap. notarum 6. Mustaphas hic ante patrem extinctus fuit, aliis venationi causam mortis adscribentibus, aliis nimie Veneri. Nobis ea 20 lubet interpretando adijcere, quæ digna memoratu de ipsius interitu prodidit Spanduginus. Ait enim, Achmetem bassam, cognomento Bidicem, de quo statim plura dicturi sumus, habuisse 25 feminam forma præstantem, cuius amore captus fuerit Mustaphas hic, Muchemetis filius: quum aliquando in aulam, officij causa, manum patris exosculaturus, venisset. Inde factum, ut illa quodam tempore balineum (pro more Turcico) ingressa, 30 Mustaphas eodem se conferret, & nudam (ut erat) nulla pudoris habita ratione, violaret. Indignum hoc facinus quum Achmetes ad Sultanum Muchemetem deferret, laceratisq; vestibus ac tulipanto, de tam graui quereretur iniuria, vindictam sceleris exposcens:

poscens: respondisse Muchemetem, cur iis querelis vteretur? an
 nesciret, Sultani se mancipium esse? Si maxime filius, inquit,
 meus Mustaphas in vxoris tuæ complexus venit, an non meo
 eum mancipio rem habuit? Nihilominus patrem de tali
 1 patrato facinore filium secreto quam acerrime increpasse, iussif-
 seque, suo ut e conspectu ilico discederet. Et quia deesse non so-
 leret officio, in obseruatione iuris & æqui, si quidem ita libitum
 ei fuisset: misisse post triduum quemdam e suis, qui Mustaphæ
 neruo iniecto fauces iussu patris eliserit. Hæc Spanduginus. quæ
 20 sane si vera sunt, ut pluribus ex causis esse videntur: memorabile
 nobis exemplum paterni rigoris erga filium, ceteroqui præstan-
 tem virum, in ea gente præbent: cuius Sultani suos in subditos,
 velut in vilissima mancipia, ne maxima quidem dignitate viris
 secundum ipsos principes repugnantibus, quiduis sibi licere putant.

25

CARACHISAR. CHAS MYRAT.

Clauserus in Chalcocondylis conuersione sua nomen vrbis, 144.
 quam Muchemetes in Chasanis regionem pergens occuparit,
 20 non repertum (ut arbitror) in suo codice, omisit. Adscriptum ta-
 men est margini de libro Gundeliano Coryci nomen, ac recte
 quidem. Nam Corycum cepit, quam Turci suam ad linguam
 nonnihil accommodarunt, & Charachisar dixerunt. Monuimus
 enim supra, cap. 15, Turcis esse in more, sic antiqua mutare no-
 25 mina ciuitatum, castrorum, stagnorum, fluminum, regionum:
 ut priscorum ad finitatem retinentia, nihilominus in sua lingua
 quiddam significant. Ita de Coryco factum Carachisar, quod
 Turcice sonat arcem nigram. Apud Ortelium in Synonymia
 Geographica Curcu Nigri, & Corcos ex itineralio Beniaminis,
 30 admitto: Mercatoris vero Chutam, cum Chuteo Iosephi Barba-
 ri, nihil ad Corycum pertinere puto. Murates ille, Romanix vel
 Europæ beglerbegus, cuius nomen heic subijcitur, co-
 gnominatus fuit Chas, hoc est, elegans
 aut venustus.

*VSYMCHASANIS FILIVS ZEINELI CAE-
sus in prælio contra Muchemetem.*

145. Qui hoc prælio fuit interfectus Chasanis Longi filius, nul-
lum heic in annalibus nomen habet. Secretarius aut Sigismundi 5
Malatestæ, reguli Ariminensis, qui tunc vixit, & plerisq; rebus
id temporis in Græcia & Anatolia gestis cum hero suo, magnæ
virtutis, & nominis clari duce, interfuit; Zenialem vocat, qui Io-
uio Zeynal dicitur. Is vero Turcis est Zeineli, vocabulo signifi-
cante hominem, cui dentes aut maxillæ prægrandes sunt. Illum 10
Latini Dentatum vocarunt, hunc Græci Gnathonem, opinor:
quia an Latine Maxillatus dici possit, alij viderint.

*MOLDAVIAE VAIVODA TURCOS
ingenti clade adficit.*

146. Moldaviæ Vaiuodam quum dicimus, semper illum intelli- 15
gimus, quem a Turcis principem Carabogdaniæ nominari, mo-
nuimus supra, cap. 71. Qui vero cædem hanc Turcorum insi-
gnem edidit, adpellatur a Bōfinio & Cureo Stephanus, magnus
sane vir, & bello felix: qui non Turcos modo cæcidit, verume- 20
tiam illustri de Tataris potitus est victoria. Quæ Turcis Iscodar-
ra sit, explicatum ante, numero 121.

*GEDVC, ACHMETIS BASSAE COGNOMEN,
varie corruptum. Achmetis fortuna, non
minus varia.*

147. Magni nominis vir fuit Achmetes hic bassa, tam apud Sulta-
num Muchemetem II patrem, quam apud Baiasitem filium: de
cuius origine Geufræus errat, quum tradit, eum fuisse filium
Stephani, non regis, sed Despotæ Bozinensis. Nam Bozinæ Du- 30
cis filius fuit alius ab hoc Achmetes bassa, cui cognomen erat
non Geduc, sed Cherseogles, ut eum nostri vocant, de quo in-
fra, suo loco, dicetur. Hic autem Achmetes, Albanensis erat o-
rigine, vel Epirota. Sigismundi Malatestæ secretarius scripsit,
eum

eum fuisse virtute militari parem antiquis ducibus: adeo qui-
 dem, vt sola nominis sui fama, quocumque se conferret, omni-
 bus formidinem ac trepidationem iniiceret. Addit, cognomi-
 natum vulgo Gendich propterea, quod ei dens vnus deesset.
 5 Quam vero a tenui fortuna maximam ad dignitatem subito
 perueniret, Spanduginus his propemodum verbis exposuit. E-
 rat, inquit, Sultano Muchemeti fatelles, (Solacos Turci vocant)
 qui Bidic Acmat ex eo nominabatur, quod in oris antica den-
 tium serie, dentem vnum amisisset. Hic quum aliquando cum
 10 principe suo colloqueretur, vt fieri nonnumquam solet, adfere-
 bat inter alia: non posse principem reuera se magnum prædica-
 re, si non ex paruo magnum, & vicissim ex magno paruum fa-
 cere posset. Hæc eius verba tantum in animo Muchemetis ha-
 buerunt efficaciam, vt Achmeres hætenus fatelles, ab ipso supre-
 15 mum ad primarij bassæ gradum proueheretur. Quid ei post hæc
 euenerit, quum ipsius vxori a Mustapha, Muchemetis filio, stu-
 prum inferretur: paullo ante narratum, capite 143. Mortis ge-
 nus, consentaneum fortunæ subitæ, nimiumque blandienti, suo
 loco deinceps commemorabitur, numero notarum 156. Nunc
 20 diuersitas indicanda cognominis, & verum cognomen osten-
 dendum. Diximus eum a Spandugino vocari Bidic, & alibi Vi-
 dich, a secretario Malatestæ Ghendich: quam scripturam Geu-
 fræus retinet. Nominis notionem priores duo pæne rectam ad-
 tingunt, quum ita fuisse vocatum ab amisso dente referunt: Geu-
 25 fræus in expositione vocis fallitur, quum sic ait ipsum a magno
 dente nominatum. Scriptura hoc modo mutanda, vt apud Span-
 duginum pro Bidic & Vidich, legatur Gidic: apud reliquos duos
 pro Ghendich, Gedic: quod idem est cum Geduc. Peritiores A-
 rabicæ linguæ Gutuc enuntiant per V Gallicum, quod parum
 30 abest a Gidic siue Gitic. Significat autem vocabulum hoc trun-
 cum alicuius rei fractæ. de quo animaduertitur, hoc ei da-
 tum fuisse cognomen a trunco dentis, qui ad-
 huc in ore scilicet reliquus
 hæreret.

*MARE NIGRVM, ET MARE
maius. Cofé.*

148. Pontus olim dictus Euxinus vel hospitalis, per contrarium sensum, velut Axenos & inhospitalis, nunc a Turcis Caradenizi 5 vocatur, a Græcis Maura thalassa, idem utroque nomine significante, videlicet mare nigrum. Vfus est hac adpellatione Damascenus Studites in thesauro concionum suarum, scripto lingua Græca vulgari. Nomen hoc ei datum perhibent, non quod aquas habeat nigras, quæ profecto limpidissimæ sunt: sed a subitis 10 tædisque tempestatibus, quæ prius placidum ac serenum, paullo momento nigris tenebris inuoluunt. Ediuerso mediterraneum mare, non tantis obnoxium mutationibus, sed longè serenius, illis Aedenizi dicitur, his Aspra thalassa, id est album mare. Itali dissentiunt ab utrisque, ac a nobis etiam Germanis, 15 qui hos sequentes & ipsi nigrum mare nominamus. Etenim adpellare solent mare maius, quod idem est cum mari magno. Id ei nomen dat Vincentius Beluacensis, uti supra notatum capite 128. Cofé Turcis scribitur, quæ Capria nostris est, in Taurica Chersoneso trans mare nigrum sita, Genuensium quondam 20 colonia. Notum est, olim dictam fuisse Theodosiam. De Kerimis, Crimiis, Keraïis, (sic diuersis iidem nominibus adpellantur) Destensibusque Tataris, dictum superius, numero notarum 45.

MVCHEMETES OBSESSAE SEMENDRIÆ succurrit.

149. Obscuriuscule quædam heic dicuntur, quæ sic intelligenda. Muchemetes ad Morauam fluuium profectus est, hoc est, in Seruiam siue Rasciam, ad metropolim eius regionis Semen- 30 driam, vel Senderouiam, obsidione liberandam. Quippe Matthias Vngariæ rex, uti Bonfinius refert, hieme anni 1476, ad Semendriam, vndique militibus cinctam, exstrui castella tria curauerat: ut artissime clausam in potestatem redigeret. Iis vero castellis

castellis potitus Muchemetes, obsidionem soluit. Obiter heic lector obseruet, a Turcis etiam Morauæ nomen retineri, non Schitnizam cum Moraua confundi, de quo superius actum, capite 124. Quum deinde muro nouam arcem cinxisse dicitur, 5 intelligendum illud Genisaraïum, in vrbs orientali angulo conditum, de quo paullo ante, numero 139. Præterea nomen Soleimanis Romanix beglerbegi, quod statim subiicitur, Bonfinius ignorauit, Basseum modo vocans.

10

INSIGNIS TVRCORVM CLADES

in Vngaria.

Bonfinius vnum hac expeditione Turcorum ducem nomi- 150.
nauit Halibechum, qui annalibus est Aii beg Michalogli: de reliquis duobus, Isa bego Chuseinogli, & Balibego Malcozogli, 15 nihil compertum habuit. Turcorum exercitum LXCIO æstimat. Vngarorum duces fuere, Stephanus Batorius, Vaiuoda Transiluanien-
sis, & Paulus Kinisius, Comes Temesuarensis. Numerum cæsorū Bonfinius idem in litteras retulit, Turcorum
xxxcio, Vngarorum viiicic dumtaxat. Annum quoque posuit
20 1480. Vnde corrigendi captæ superiori anno Scodrx numeri apud secretarium Malatestæ, proque 1477, reponendi 1479.

RHODVS A TVRCIS PRIMVM OBSIDE-

*tur. Amadeus cognomento Viridis, Comes**Sabaudie.*

25

Sæpenumero quidē tentata fuerat hætenus, & obseffa Rho- 151.
dus a Saracenis, etiam ab illo tempore, quo ab equitibus Hierosolymitanis S. Ioannis Baptiste (Frerios vocari scribit Nicetas,
30 Gallica nimirum voce, significante fratres) possidebatur: & ante hanc obsidione proxima liberauerat eam Comes Sabaudus Amadeus, cognomento Viridis, immortalis cum laude sui nominis. Ideoque cum alba cruce, in campo rubro defixa, quæ
ipsius ordinis equitum Rhodiorum insignia sunt, perpetuum

ea familia symbolum FERT huius Amadei virtute promeruit. Nam eæ litteræ plenius explicatæ significant, Fortitudinem Eius Rhodum Tenuisse. Sed Turci nihil ad hoc usque tempus in eam moliri fuerant ausi, licet Asiæ quietam prope possessionem inturburari ab equitibus illis Rhodiis, ægerrime ferrent. Nunc tandem Rhodum iussu Muchemetis adgressus est Mesites vezir bassa, gente Palæologa natus. Erat tunc princeps ordinis, quem Græci Megalon Mastora vocabant, nostri Magnum Magistrum, Petrus Albuffonius, natione Gallus, qui postea Cardinalis ecclesiæ Romanæ creatus fuisse traditur. Is tam fortiter hac obsidione cum suis se gessit, ut non solum infectare, verum etiam damnis acceptis gravissimis, inde discedere Mesites cogereetur. Quippe non reuocatis ad calculum detrimentis ceteris, cæsa periere Turcorum xxxcio, ut quidam aiunt, Geufræo longe minorem ponente numerum. 15

*OTRANTVM A TVRCIS CAPTVM, ET
a Christianis receptum.*

152. Otrantum Turcis & Italis dicitur extremo in angulo Apu- 20
liæ sita ciuitas, e regione Albanæ vel Epiri: cuius ab opido Velona siue Valona, quondam Aulonia, sexaginta dumtaxat interiecto mari milliaribus Græcis distat. Imperator Leo metropolim facit, & Hydruntem vocat, unde corruptum nomen Otranti. Leone quidem regnante pars ut isthæc Italiæ, cum Calabria, 25
Byzantino parebat imperatori: sic & metropoles Romæ Nouæ patriarcham, non veteris Papam adgnoscebant. Inter alia post captam Hydruntem a barbaris edita crudelitatis exempla, refertur & illud, quod vrbs archiepiscopum ad aram serra disseuerint. Nos e Corcyra soluentes, deficientibus idoneis ventis, 30
heic subsistere coacti fuimus, in non exiguo, propter immanes piratas Turcicos, discrimine constituti: qui ob interfectam cum familia non ita dudum Ramadanis bassæ Tripolitani coniugem, ut in supplemento annalium narrauimus, in Venetos ra-
biose

bioſe graſſabantur. Nec Hiſpanus gubernator Hydruntinus mi-
 nori uſus eſt erga nos barbarie, qui per nauclerum cum pericu-
 lo ablegatum rogantibus, ut aliquanto propius ad portum acce-
 dendi poteſtatem faceret: quo portus & urbis uicinia tutiores a
 5 piratarum iniuriis eſſemus, non ſolum id negauit: uerum etiam
 denuntiari iuſſit, ſe nos omni genere tormentorum bellicorum
 ex arce, ſi propius accederemus, excepturum. Id fiebat propter-
 ea, quod Conſtantinopoli ueniremus: ubi ſuperiori æſtate, ve-
 luti paullo ante dictum, grauiffime morbus peſtilens ſæuierat.
 10 Amplius tamen quinque menſibus, ante noſtrum diſceſſum, ea
 graſſari deſierat; ac nos quarto iam menſe a Conſtantinopoli
 aberamus. Ita nimirum exuere quaſdam belluas omnem non
 dico caritatis Chriſtianæ, quæ fruſtra in eis quæritur, ſed huma-
 nitatis ſenſum uidemus, de hac uita quam diutiſſime conſeruan-
 15 da ſollicitos, quum æternam & cæleſtem nullam exſpectent.
 Hydruntem a morte Muchemetis, quum Baiaſites patris in im-
 perio ſucceſſor, bello contra Zemem fratrem implicatus, Ach-
 metem Geduceſſam baſſam ad ſe anno proximo (ſicut in annali-
 bus paullo poſt ſequitur) reuocaſſet; Neapolitani reges obſeſ-
 20 ſam & expugnataſ recuperarunt, ab Vngaro rege Matthia co-
 piis auxiliariſ impetratis: quæ pugnis aduerſus uicinos Tur-
 cos adſuetæ, præcipuam hoc bello, ſuperandis barbaris, ope-
 ram nauaſſe prædicantur.

25 *MORS SVLTANI MVCHEMETIS II.*

*Teggiur Zair. Clyſomene. Nym-
 phæum.*

Commode mors conſilia Muchemetis interrupit, futura rei- 153.
 30 publicæ Chriſtianæ pernicioſa. Nam Otranto capta, progreſſu-
 rus erat haud dubie: præſertim quum Roma Noua potius, et-
 iam de Roma veteri ſubijcienda perpetuo neſcio quid ſomnia-
 ret. In Aſiam tranſmiſiſſe cum exercitu dicitur, inuaſurus Ægy-
 pti Sultanū, tum quod legatos ſuos, ab Uſumchaſane Perſarum

rege cum muneribus reuertentes, violasset: tum etiam, quod
 pedaneum vectigala Turcis, Mechien, per imperij sui fines, re-
 ligionis ergo proficiscentibus, exigeret. Exstinctum tradit Bon-
 finius anno Christiano 1481. v Non. Maias. Addunt annales,
 in Teggiurum prato mortuum. Hoc loci nomen Turcis Teg- 5
 giur Zair effertur. Et exposita superius est causa, numero nota-
 rum 56, quamobrem Turci Græcorum Imperatores nomina-
 uerint Teggiures. Secretarius Malatestæ refert, Mucheme-
 tem cum exercitu transiecisse Scutarium, indeque profectum
 ad Chisiuichen, cuius planicies ab vna parte ad mare pertineat, 10
 in morbum incidisse. Quibus in verbis pro Chisiuiche puta-
 rim equidem aliud nomen reponendum, adeoque Geiuisen il-
 lam, de qua dictum capite notarum 74. Quippe fatentur o-
 mnes historici, Muchemetem iter hoc Nicomediam versus te-
 nuisse: a qua non longe cum abesset, mortuus fuerit. Notatum 15
 vero supra, Geiuisen vnus itinere diei non magno distitam a
 Nicomedia. Dictum ibidem, maris istic esse sinum, quem ve-
 teres Astacenum vocarint. Eum secretarius etiam Malatesta-
 nus ipse digito quasi commonstrat. Prætor Græciæ noster cu-
 iusdam regij vel imperatorij palatij meminit, cui nomen dat 20
 Nymphæum. Ab eo non procul distitum describit locum, ta-
 li Teggiurum vel Imperatorum prato rebus omnibus similli-
 mum. Alicubi de Nymphæo: Michaël, ait, Palæologus im-
 perator Nymphæum peruenerat, quo loco recreare se solebant
 imperatores, postquam Constantinopoli (a Flandris) in exsi- 25
 lium eiectioni fuerant. Alibi vero planiciem vel pratum ipsum de-
 scribit his verbis: Quum dies aliquot (imperator Ioannes scili-
 cet Ducas Vatatzes) Phlebiis exegisset, Clyzomenen profectus,
 (hoc loco nomen est) ibidem tentoria figi iussit. Nam istic impe-
 ratores e Nymphæo digressi, cōmorari solent, maioremq; veris 30
 partem trāfigere. Quippe totus ille locus mera planicies est, quæ
 graminis copiam, compluribus equis sufficientem, producit. A-
 quis etiā irrigatur, ac in propinquo multos pagos & ciuitates ha-
 bet, a quibus ad victum necessariæ res copiose subministrantur.

Hæte-

Haftenus Prator, qui Nicæa profectum ad hanc Clyzomenen scribit imperatorem. Ea vero si non est illud Teggiurum vel Imperatorum pratum, in quo mortuus, de annalium sententia, fuit Muchemetes: equidem alium, quem indicem, sic adpellatum locum, nullum inuenio.

SULTANI ZEMIS, ALTERIVS FILII
Muchemetis historia.

- 10 Principio monendus lector, huic apud Turcos nomen esse, 154.
 Sultan Zemi, vel Gemi, punctiatione Italica. Geufræus, & alij, nō recte Zizimum & Zizimen adpellant: peius etiam Bonfinius Czaliabum, quod ex Zelebi corruptum arbitror, de quo vocabulo dictum initio declarationis huius. Vtriusque pugnae narratio, qua bis Achmetis Geducis bassæ ductu superatus a fratre fuit, heic in annalibus exstat. Reliquæ post fugam vitæ fortuna breuiter e nostris exponitor, quando Turci eam, vt parum sibi cognitam, in litteras referre non potuerunt. Igitur altero prælio victus, desperatis rebus suis, in Rhodum profugit: seque magno
 20 equitum Rhodiorū Magistro, qui tunc erat Petrus Albuffonius Gallus, tradidit. Agebat tunc ætatis annum vigesimum octauū. Id vbi Baiafites accepisset, amplissimis Magnum Magistrum, eiusque consiliarios, muneribus demulcens, vti diligenter adseruaretur, petiit: simul ad eius alimenta se quadraginta millia ducatorum singulis annis, quam quidem diu frater superstes futurus esset, numeraturum promisit: pacem denique cum Christianis perpetuam culturum sponndit. Accepit eas condiciones magnus Magister, quas quidem bona fide Baiafites impleuit. Zemes vero, tum plenioris securitatis causa, tum vt Baiafites
 30 tanto magis in metu perpetuo contineretur, in Galliam fuit abductus: vbi diu vixit in quadam Rhodiorum equitum arce, cui nomen Burgonouo. Deductus inde Romam fuit, ad Innocentium eius nominis VIII, Pontificem. Ibi, quam diu vixit Innocentius, ac post mortem illius, sub Alexandri VI pontificatu, mansit:

donec occupaturus regnum Neapolitanum Karulus VIII Gal-
liæ rex, Romam venisset. Nam is Zemen ab Alexandro impe-
travit, vsurus eo, quemadmodum quidem aiebat, ad recuperā-
dum imperium Constantinopolitanum. Pontifex autem Ze-
mii venenum propinasse lentum traditur, quo certum ad termi- 5
num paullatim cōfectus expiraret. Itaque post aliquot dies Ter-
racinam perductus, ibidem rebus humanis excessit.

MEKIE. MEDINA ALNABI. FILII
nepotumque Zemis historia.

10

155 Victus priori pœlio Zemes, dicis causa, quod aiunt, quasi vo-
ti reus, Mekien se contulit. Ea nostris Mecha est, Achmeti oni-
rocritæ Mecca, Saracenis Medina Alnabi, hoc est, ciuitas pro-
phetæ. Reapse vero ad Alcairensē Sultānum confugit, a quo 15
Gēufræus eum copiis & pecuniis adiutum scribit: sed negat hoc
Malatestæ secretarius, tantūmodo referens Zemen Sultani Al-
cairensis fidei vxorem cum filio commendasse. De hoc eius fi-
lio quid factum fuerit, paucis Spāduginus exposuit. Quippe nar-
rat eum, quum in Rhodum insulam peruenisset, amplexum re- 20
ligionem Christianam, & baptisatum. Ibidem, susceptis ex cō-
iuge quatuor liberis, duobus masculis, totidemque femillis, ve-
lut in latebris vixisse: donec Rhodo capta, percunctāti de eo sol-
licite Soleimani proditus, quum religionem Christianam deser-
turum se constanter negasset, duobus cum filiis occideretur: iu- 25
bente Soleimane, vt filia Constantinopolim auherentur.

MORS GEDVCIS ACHMETIS BASSAE.

156. Qui a condicione humillima subito supremam ad dignitatē 30
& opes emerferat, & imperatoriis tamen artibus præstans, ma-
gnas pro Sultanis suis, Muchemete Baiaſiteque, res gesserat, in-
signi sua cum gloria: quam indigna tandem morte vitam hanc
clauſerit, annales hoc loco paucis commemorant. Causas tamē
nullas

nullas adiiciunt, cur ita subito peremptus fuerit, iussu Baiafitis, ut
 Geufræus; ipsius manu Baiafitis, ut Malatestæ secretarius scri-
 pserit. Geufræus ait, testatum fuisse Baiafitem, nimiam serui ma-
 gnitudinem ac virtutem domino formidinem incutere. Mala-
 5 testæ vero secretarius huiusmodi quædam paullo prodidit ex-
 plicatius, quæ cōmutatis verbis ipsius Italicis cum Latinis, heic
 inferemus. Erant, inquit, pertinaces animi Genizarorum, quos
 sane nonnumquam dicere non est veritum, quando Baiafite do-
 mino parum propitio vteretur, arcessituros se Sultanū Zemem,
 10 qui eis imperaret. Quinetiam armati aliquando, magna cum ra-
 bie ad ipsas Sultanini palatij portas adcurrerunt. Tum vero Ba-
 iafites lenibus eos verbis mitigare, cunctisque postulatis ipsorū
 sane quam indulgenter adnuere. Sopitis autem furentium iris,
 auctores seditionis e medio sustulit. Et quia sæpenumero Geni-
 15 zari ad Achmetis Chendicis veziris bassæ domum itabant, Ba-
 iafites Hadrianopoli tandem, qua in vrbe tunc agebat, ad con-
 uiuium Vezires suos omnes inuitavit: ibique Achmetem bas-
 sam manu propria confecit. Hæc ille, quibus Arateum hoc epi-
 phonema rectissime quis adiecerit: eiusmodi scilicet amoris ac
 20 beneuolentiæ tyrannorum esse præmia.

FAMILIA CARAMANIAE PRINCIPVM

*extincta. Pirametus, pro Ibrabime. Caramania
in formam beglerbegatus redacta.*

25

Vltimus est Casanes ille, cuius heic nomen prodiderunt an- 157.
 nales, qui de Caramanorum familia principum in historiis re-
 peritur. Nam Geufræum errare videmus, qui tradit extinctam
 horum familiam sub Muchemetis imperio, duodecim vel tre-
 30 decim ante hoc tempus annis: & aliud vltimo dat nomē, Abra-
 hamum vocans. Ait enim, Muchemetem liberatum. Vsum cha-
 sanc (Assambegum ipse nominat) aduersario, post obitum Pira-
 meti Caramani reuersum in Caramaniam, Abrahamo filio e-
 ius imposuisse necessitatem implorandi auxilia Christianorum,

maxime Pij II Pontificis: qui profectio in Caramaniam constituta, Anconam, ubi classem adornari curauerat, profectus; ibidem mortuus sit, dum aduentum Venetorum sociorum expectaret. Hinc euenisse, ut classe diuisa, & occupatis Vngarico bello Germanis, Caramanus minime ad resistendum Turcis sufficiens, interfectus fuerit: atque ita familiam Caramanicam defecisse, cuius ditio cesserit Osmanidis. Non temporibus hæc duntaxat, sed rebus etiam confusa sunt. Ait occisum Abrahamum, Pirameti filium, in ea familia postremum, post Vsumchasanicum bellum, quod pertinet ad annum Christianum 1474. Voluisse 10
vero Pium II Pontificem huic opem ferre paullo ante, quam ipse vitam cum morte commutaret, & alter a Turcis opprimeretur. Atqui decem plus minus ante hoc tempus annis, Pium Papam mortuum fuisse constat. Præterea tradunt annales, a Muchemete II ereptam Caramano Giolchisarem, anno Christiano 1469. nec tamen ipsum principem, qui tunc Ibrahim es erat, interfectum fuisse. Quem etiam dicit Abrahamum, Pirameti filium, bella cum Muchemete gessisse; Bonfinius Pirametum appellat, Turci nominant Ibrahimem, qui scilicet idem est cum Abrahamo. De quo equidem colligo, quodnam sit illud Pirameti nomen. Arbitror enim, litterarum metathesi Pirametum eundem esse cum Praimeto vel Praime, siue Turcico Ibraime. Sic & supra notauimus, ex eadem voce Praime factum apud Chalcocondylem Priamum, transpositis itidem litteris. Ibraimis vero filius Casanes, quum in Baia sitis Porta educaretur, anno 25
tamdem Christiano vel 1483, vel sequenti mortuus, Caramanidarum familiæ finem imposuit: ex quo tempore Caramania beglerbegatus Osmanidarum esse cepit.

IMARETVM BAIASITIS, AD FLVMEN

Hadrianopoli conditum.

158. Sunt Hadrianopoli trium confluentes amnium, Hebri siue Marizæ, Tunzæ siue Taxari, & Hardæ, de quibus ante dictum capite.

capite 30. Postquam hi fluvij coiere, Marizæ nomen superat, in
eius ripa scilicet imaretum suum Baiaſites exſtruere cepiſſe di-
citur.

5 *KILI. CILIVM. CELIVM. CHELIA. ACHIL-*
lea. Neſtoralba. Beſſarabia. Kermen, Aberman.
Moncaſtrum. Stephanus Vaiuoda
Carabogdania.

Quæ heic de arce Kili capta leguntur, huiusmodi fere verbis 159.
10 a ſecretario Malateſtæ ſunt expoſita, quæ vertendo adſcribere
libuit. Baiaſites, ait, in otio triennium exegit, poſt ſuperatum vi-
delicet, expulſumque fratrem Zemem: ac deinde Tataris in ſo-
cietatem adſcitis, claſſem 350 nauium, cum magnis terreſtribus
15 copiis inſtruxit: vt bello Carabogdaniæ Vaiuodam inuaderet,
eiusque vires euerteret. Regionem huius ingreſſus, omnia flam-
mis & ferro vaſtauit, ciuitatemque Chilium cepit, etiam arcem
dedeſte Mamalacco Caſtellano, patriæ proditore. Proſecti ſunt
deinde Turci Tatarique maximo cum exercitu ad opidum Mō-
caſtrum. Quumque ſibi eam quoque ciuitatem dedi poſtulaf-
20 ſent, ac interueniente pacto relinquendi cum vita facultates in-
colis ſalvas, voti compotes facti fuiſſent: nihil eorum, quæ pro-
miſerant, præſtiterunt. Baiaſites etiam familias plus minusue
quingentas eorum ciuium Conſtantinopolim abduci iuſſit. Bō-
finius eodem tempore geſtas ibidem res commemorans, Achil-
25 leam ait, nunc Cheliam, & Neſtoralbā, ad Iſtri oſtia ſitas, a Tur-
cis tunc obſeſſas fuiſſe: Stephanum vero Myſiæ inferioris (Mol-
dauiam dicere vult) principem, ab Vngaro rege Matthia petiſſe
opem ex fœderis ſocietatiſque lege. Sed ante miſſa ſubſidia, ci-
uitates illas in hoſtium poteſtatem veniſſe. Conferamus hæc in-
30 ter ſe, Turciciſque cum annalibus. Primus ait, a Baiaſite capta fuiſ-
ſe cum arcibus opida, Chilium & Moncaſtrum: alter, Cheliam
& Neſtoralbam: annales denique, Kilim & Chermen. Conſen-
tiant igitur omnes, de capto priori opido, niſi quod eſt quædam
in nomine diuerſitas: ſicut idem a Laonico Celium quoque di-

citur, a Cureo Cilium. Iouius, per errorem puto, Lithostomum
 adpellat, in ripa Danubij, vel ad ostium Danubij potius. In alte-
 rius autem ciuitatis vocabulo dissentire videntur, primo nomi-
 nante Moncastrum, altero Nestoralbam, tertiis denique Cher-
 men. Secretarij Moncastrum, & Chermen Turcorum, idem ef-
 se puto: diuersam ab vtraque Nestoralbam. Quippe Kermen
 seu Chermen situm est in Moldauix Tatarixque finibus, versus
 Pontum Euxinum, vbi scilicet in hunc se Danubius effundit. Et
 Sangiacatus est hodieque Chermen vel Aherman, Beglerbego
 Romanix siue Græciæ subiectus. Bonfinij vero Nestoralba, nō
 Moncastrum, aut Chermen, sed vrbs est hodie Bialogrod dicta,
 quod arcem albam significat, ad profluentis in Euxinum, non
 Istri, sicut Bōfinius scripsit, sed Nesteris amnis ostium sita. Qua-
 propter non Nestoralba, sed Nesteralba scribi debuit. Et Nester
 prisca vocatus fuit Tyras fluuius. Historici Græci recentiores ab
 annis 500 Danastrin adpellarunt, vti Neperem vicinum, Dana-
 prin: qui mihi quidē non est Borysthenes ante, quā Berisnam
 a Rossix vel Russix finibus venientem recipiat, ad quā Bory-
 sthenis etiam vetus nomē propius accedit. Cureus scripsit, hoc
 ipso anno Christiano 1485, Stephanum Valachū, de quo disce-
 ptabant inter se reges, Vngarus Matthias, & Casimirus Polonus,
 vtrius esset cliens, tandem in verba Casimiri regis in castris iu-
 rasse: nihiloque minus desertum a Polonis, amisisse Bessarabiā.
 Hæc nimirum est illa regio extrema in ora Valachix, Nigrū ad
 mare sita, quæ Kilim & Chermen, siue Moncastrum, opida con-
 tinet, sic a Bessis Thracibus adpellata. Noui aliquādo in aula Ma-
 ximiliani II Augusti, Spiræ comitia celebrantis, Nicolaum, pa-
 tre Bessarabiæ principe natum, vti quidem credebatur: docu-
 mentis quibusdam, ac testimoniis, præsertim Venetorum plum-
 beis bullis, hanc eius originem adprobantibus.

*BELLVM INTER SVLTANOS, CAIRENSEM ET
 Osmanidam. Vsun Vsbeg. Tersis.*

160.

Huius belli causæ referendæ veniunt ad superiorum tempo-
 rum

rum offensas. Diximus enim, Muchemetem II, Baiafitis patrē,
 paullo ante mortem in Asiam transmississe, bellum ut faceret Al
 cairensi Sultano, qui hostes eius iuuerat, præsertim Caramanū:
 & alioqui se gerebat erga Turcos insolenter, uti dictum capite
 5 153. Prosequitur ergo bellum a patre inchoatum Baiafites, nouis
 insuper irritatus iniuriis, quod Zemis partibus Sultanus Alcai-
 rensis fauisset. Is a Iouio, Geufræo, ceteris, Caitheus non recte no-
 minatur; melius a Petro Martyre Mediolanensi Caitheus, quasi
 Caitbegus, Sultani Mahumetis pater, dicitur. Vide caput 237.
 10 Ab eodem Zemis uxorem & filium tradi sibi Baiafites' postula-
 bat. Quis autem fuerit inter ceteros hoc bello socius Sultani Al-
 cairensis Vfun Vsbeg, non exprimitur. Nomen Vfun, longum
 significat: Vs, callidum & astutum. Amicus meus Nicolaus Hau-
 noltus, ait Vsbeg Han vocari regem quemdam Tatarum, lon-
 15 gius etiam dissitum quam sit Chitainus. Adanorū ciuitas in Ci-
 licia satis est nota, de Græcorum etiam, Zonaræ, Cedrinique hi-
 storiis. Tersis est illa diui Pauli patria Tarsus, quam Stephanus,
 urbium Nomenclatoris auctor, Græcis etiam vult adpellatam
 fuisse Tersum & Tersia. Bellonio nunc Hama putatur, & Ham-
 20 sa dici, per errorem: quum ea sit Emissa Phœnicum. Tam Ada-
 na, quam Tarsum fluuius alluit, qui priscis Cydnus erat, iam Ca-
 rasu dicitur, ab aquæ profundæ nigro admodum colore.

25 *NON SEMEL, SED BIS PVGNATVM INTER SVL-
 taninos & Osmanicos. Diuersa nomina, Cheserogli, Cher-
 seogli, Herceogli, Herzecogli, Chertzecogli.*

Ceperunt hætenus a Mutatis vsque secundi temporibus, a 161.
 Turcis memoriæ prodita, non nihil habere pluribus in explicā-
 30 dis rebus gestis plenius, q̃ nostris in historiis reperiri videamus.
 Indici o est, plerorūq; nostrorū error. de prælio, quod vnū tradūt
 inter Sultanos & Osmanicos longe grauiissimum fuisse com-
 missum, tanta cum Turcorum strage, quantam ab alia natione
 orbis vmquam perpeSSI fuerint. In his est Geufræus, qui tum

nomina ducum, tum geminam pugnam confundens, exercitu
 Turcico in fugam conuerso, Cherseolum generum Baiafitis ca-
 ptum, Alcairum ad Sultanum Caitheum fuisse deductum ait.
 Annales autem Turcici duces expeditionis primæ faciunt, Fer-
 hatem begum, Baiafitis generum: Caragosamque, beglerbe-
 gum Caramaniæ: quibus e duobus alter fuerit cæsus, nimirum
 Ferhates Baiafitis gener. Expeditioni vero secundæ præfectos
 fuisse memorant, Muchemetem Cheseroglim, & Achmetem
 Ducis filium, Romania beglerbegum. Nesciuit ergo Geufræus,
 cæsum priori prælio Ferhatem, Baiafitis generum: nesciuit al- 10
 tero prælio duos fuisse duces, Cheseroglim & Herzecoglim. Ita-
 que non pugnas modo duas in vnam confundit, verum etiam e
 tribus, Ferhate Baiafitis genero, Cheserogli, ac Herzecogli, qui
 & ipse Baiafitis gener fuit, vnum quasi conflat Cherseolū suum.
 Eius vero nomen hoc haud dubie corruptum est ex Cheserogli, 15
 qui Cheseris est filius, de quo Chesere bego, Elpia familia nato,
 tractatum superius capite 117. Non tamen hic Cheserogli Baia-
 fitis gener, aut captus secundo prælio fuit, sed Herzecogli siue
 Ducis filius, Achmetes bassa: quem antea quoq; Geufræus cō-
 fudit cum Achmete Geduce, sicut expositum supra, numero no- 20
 tatum 147. Nomen habuit Herzecogli Turcogermanum. Nam
 supra notatum capite 95, plures populos Duccem nominare vo-
 cabulo a Germanis accepto, Hertzog. Indidem lector intelligit,
 Bozinam duplicem, duos habuisse principes: quorum vnus re-
 gium, alter Ducis titulum habuerit. Ex vltimo Bozinensi Duce 25
 natus fuit hic Ducis filius, vel Herzecogli, cuius nomē hoc va-
 rie scriptum legitur apud historiarum auctores. Spanduginus ha-
 bet vocabulum Cherzecogli, quod idē est cum voce recte scri-
 pta Herzecogli. Sed errat idem, quum Anatoliæ beglerbegum
 facit, qui Turcis auctoribus Romania beglerbegus fuerit. Apud 30
 Malatestæ secretarium Herceogle reperitur, apud Iouium
 Cherseogle. Sed hæc omnia deprauata sunt ex illo
 Turcogermano, quod
 diximus.

FINIS

*FINIS DVCATVS BOZINENSIS, VEL HERZEGO-
uina, vel Herzega, vel Orzega, vel S. Saba, vel
Montis Nigri. Achmetis Herzecoglis
bassa historia.*

8 Recensuimus supra, capite notarum 141, regni Bozinensis in- 162.
teritum: nunc qui Ducatus Bozinensis exitus fuerit, itidem cō-
memoremus; ita promisso nostro, & huius Ducis filij, vel Her-
zecoglis historia poscente. Nam annales aiunt, Achmetem bas-
10 sam Herzecoglim, praelio contra Sultaninos secūdo, cum equo
prolapsum, in Sultaninorum manus venisse, deductumq; fuisse
ad Vsbegum, & custodiæ traditum. Secretarius autem Malate-
stanus, eadem narrans: Baiafites, inquit, nuntio cladis suorum
accepto, indignatione nimium quāta succensus, denuo præpo-
15 tentem instruxit exercitum, eique supremo cum imperio præ-
fecit Herceoglim, Stephani quondam S. Saux Ducis filium: qui
aduersa quadam fortuna superatus, & vniuersis cum copiis cæ-
sus fuit, etiam tribus ei dextræ manus digitis amputatis. Vide-
mus ergo, quæ fuerit huius tam origo, quā familia: quæ ad
20 Turcos definiendi occasio: qui denique totius gentis, e qua na-
tus erat, interitus. Diuersa vero referuntur a duobus auctoribus,
Spandugino & Iouio: quos quidem ambos, & primo Græcum
illum, audiamus. Narratis, ante hæc tempora Sultanum Muche-
metem I decreuisse cum animo suo, subiugum mittere Duca-
25 tum Bozinensem, cuius princeps Stephanus, S. Saux Dux, &
Herzechus (animaduertit lector Germanicam vocē Hertzog)
vulgo fuerit adpellatus. Ipsam regionem Ragusa esse finitimā,
inter quos, & principem Stephanum, similitates intercesserint,
ex causa quadam huiusmodi. Erat Duci legitima coniux, e qua
30 tres liberos mares suscepserat: Ladislaum natu maximum, cui
nupsit Anna Cantacuzena: Stephanū, secundogenitum: & vlti-
mum, Vaticum. Accidit autem, vt Florentina quædam mulier,
excellētis formæ, sed nimium corporis sui prodiga, sese in hanc
Ducatus Bozinensis regionem, relicta patria, conferret. Dux

Stephanus, qui sæpius acceperat ex aliorum sermonibus, mulieres Florentinas ob formæ venustatem, animique indolē, & morum elegantiam, facile primas inter alias omnes Italiæ feminas ferre: quum primum de huius aduentu intellexisset, eius videndæ cupidus, misit qui ad se mulierem arcesserent. Conspectam 5 mox adamare cepit, adeo quidem, nihili suam vtile legitimam cōiugem faceret, cuius eum ceperat satietas. Vxor vero principis, eam quum ferre diutius non posset iniuriam, Ragusam cum filio natu maximo fuga secreta se contulit. Maritus missis ad eam certis internuntiis, uti domum rediret, orabat: neue discessu & 10 absentia sua causam præberet, unde sua diuulgaretur infamia. Vicissim illa respondebat, se redituram, si Florentinam ab se dimisisset. Dux Stephanus id uti faceret, imperare non poterat animo suo. Nihilo minus suis ad Ragusæos hominibus ablegatis, uxorem cum filio repetebat. Illis voluntati principis non obtē- 15 perantibus, bellum infertur. Ragusæi vicissim se defensuri, copiis suis Stephani filium Ladislaū cum imperio præficiunt, eumque rebus omnibus adiuuant. Filius prælio cum patre congressus, victoria potitus est, ac patrem fuga sibi consulere coëgit: magno paternorum militum numero interfecto. Tum vero fugiti- 20 uus Dux Stephanus ad Sultanam Muchemetem mittit, qui eius opem & auxiliares copias aduersus filium suppliciter implorarent. Simul obsidem Muchemeti filium secundogenitum offert. Is erat Stephanus, qui deinceps musulmanissauit. Muchemetes non postulatis dumtaxat adnuit, verum etiam propriis auspiciis 25 id bellum se gesturum promisit. Aduentante vero cum exercitu Muchemete, moritur pater: Ladislaus, filius primigena, Venetias cum vxore ac liberis se confert: indeque profugiens in Vngariam, rebus ibidem excedit humanis. Muchemetes occupata regione, quoddam tertio filio Ducis Stephani Vatico reliquit o- 30 pidum, cui nomen Valacca, cum Castello Dalmatiæ Nouo, & aliis locis, unde victitaret: vicissimque Vaticus pro domino siue patrono, Muchemetem adgnoscebat. Mortuo vero Muchemete, Baiasites huius Vatici, Stephani S. Sabæ Ducis filij, regionem in

in potestatem redegit: qui non multo post Arbæ mortuus fuit. Id opidulum est insulæ cognominis, in Hadriatico sinu propter Dalmatinum litus secundæ post Veghiam, quam Ortelius non recte Vechiam scripsit, & peius interpretatus est Vetulam, quâ
 5 Vegla seu Vigla dicenda sit, & a Bonfinio Corycia veteribus vocata putetur. Hæc de fine Ducatus Bozinensis, & ipsorum Ducum familiæ, Spanduginus memoriæ prodidit. Iouius autem refert ex Iani Lascaris sermonibus, hominis apud Græcos illustri familia nati, cui notissimus Achmetes bassa fuerit, Cherseoglim
 10 matura iam, & virili ætate, religionem Christianam deseruisse: fictamen, ut in pectoris sinu veræ fidei non obliuisceretur. Fuisse vero filium Chersecchij, Nigri Montis in Slauonia reguli: cui quum data esset in matrimonium, iamque domum ad celebrandas nuptias deduceretur, puella nata de stirpe Despo-
 15 tica Seruiana; sceleratum patrem, motum admirabili nurus elegantia, coniectis in eam oculis, amore correptum fuisse: quumque luxuria pudorem omnem vinceret, sibi eam accepisse vxorem, contra voluntatem cognatorum, qui repræhenderent facinus, filio contumeliosum, infame patri. Commotum dedeco-
 20 ret tantæ iuuenem iniuriæ, præcipiti que nimis impulsu desperatione Constantinopolim se contulisse: quumque Sultano Baiafiti scædum patris facinus dolenter exposuisset, eius se fidei totum, & clientelæ tradidisse. Baiafitem, auditis Stephani querelis, bono ut esset animo, iussisse. Virtutem ipsius maiora fortunis pat-
 25 ternis promereri. Habiturum loco ereptæ sponsæ, quæ cognata sit exsulis reguli, filiam maximi Sultani, rara formæ venustate præditam. Secundum hæc eum, deserta religione Christiana, Stephaniq; nomine posito, vocatum fuisse Achmetem & Cherseoglim, nuptiasque filiæ Baiafitis impetrasse: cui fidus perpetuo
 30 manserit, adeo quidem ut insidianti deinceps imperio paterno Selimi summopere sit aduersatus. Hæc Iouiana de Cherseogle narratio num præferenda Spandugineæ veniat, equidem aliis diiudicandum relinquo. Solum hoc, quod de morte Stephani patris Spanduginus tradit, sub aduentum Muchemetis (ut ait) ex-

stincti, scrupulum quendam nobis iniicit. Referūt annales Turcici, Muchemetem Herzegouinam, siue Bozinēsem Ducatum, occupasse anno Christiano 1464, a quo tempore vixit ipse quatuordecim adhuc annis, & fortasse superstes etiam Dux Stephanus mansit. Non enim legitur in Annalibus, hunc id temporis a Muchemete cum filiis e medio sublatum, vel omnino ditione sua spoliatum, quemadmodum de Bozinensi rege dicto loco proditum videmus expresse: sed tantum a Muchemete sub iugū fuisse missam Herzegouinam, quæ Bozina superior est, & S. Sa-ua (sicuti Malatestanus actuarius ille Græca pronuntiatione scripsit) vel Sabæ ducatus. Hoc modo si diutius superstes Dux Stephanus pater, & Turcis subditus, eisque tributum pendens, non modo Florentinæ mulieris adulterio se polluit, verum etiā deinceps sub Baiafitis imperio sponsam Stephano filio secundogenito per scelus eripuit: non mirum est, ad aucto plenam ad mensuram flagitiorum cumulo, finem Bozinensi ducatu numen iratum imposuisse. Solent enim vel in primis eiusmodi principū vagæ libidines excidia regnis eorum arcessere.

DVLGADIR ET ALADEVLE. DAUD

20

bassa. Turgut regio.

163. Prouincia siue regio Dulgadir, aut Dulcadir, a nostris partim Anadoule, & Alalulie, non recte dicitur, partim Aladoule. Turcici vero annales Dulgadiris nomen regioni tribuunt, cuius princeps ab eis dicitur Aladeule, vocabulo tetrasyllabo. Limites ditionis, Cappadociæ mōtibus inclusæ, quos Munzari voce Cedrinus in Paralipomenis nostris complectitur, tunc temporis erant hi: versus Syriam Sultano Cairensi parentem, Berrhœa, nunc Chalep vel Halep Turcis, nostris Halepo: versus imperiū Perfici vel Sophini regis, Armenia minor: versus imperium Osmanidæ principis, Amasia: versus Caramaniam, Adana & Tarsus. Aladeules ipse Turcomanus erat princeps, nō Christianus: vt etiam Malatestanus actuarius testatum reliquit. Daudis no-

medi

men Turcis idem est, quod Hebræis Daud. Nicolaides depravate scribit Daat. Magnus & celebris apud suos fuit, qui Constantinopoli messitam, hodieque sartam rectam, struxit: & filio suo Sultani Baiafitis filiae nuptias promeruit. De Varfaco Caramania dictum capite notarum 77. Erat illa tunc quidem, post obitum Casanis begi, quem supra capite 157, diximus e Caramanidarum familia fuisse postremum, in formam redacta provincie vel beglerbegatus, ut Turci vocant, qui primum Caramaniae beglerbegum Caragosam hoc ipso bello nominant: sed habebat quosdam adhuc minorum gentium proceres, quibus haud dubie necdum Osmanidarum placebat imperium, licet eiusdem nationis essent, eiusdemque sectæ. Turgutensem regionem a Turcis nominari Phrygiam maiorem, qua versus Ciliciam pertinet, ex Laonico patet: qui primi Baiafitis vitam describens, Turgutum Phrygiae Ducem nominat, & postea Turgaturij de gente principem. Rursus autem in Murate secundo: Caramanus, inquit, vicinus est Turgutæ. Turgutes autem Phrygiae imperat, & Cappadociam Armeniamq; regio eius attingit. Quibus in verbis, nisi Turgut a Dulgadir, ab ipsis etiam Turcis distingueretur, propemodum quis eiuraret, nullum esse discrimen inter Turgaturij nomen, & Dulgadir. Sed suspendenda scilicet sententia, donec correctior se nobis Laonici codex offerat. Nota quidem est permutatio litterarum R & L frequens, uti quum phulkizin Græci prophurkizin dicunt, id est, in furcam agere.

IACHOSCHICIUS. IACHSOGLI.

Quem nos, interpretem Cæsaris Ferdinandi Spiglium sequuti, 164. Iachoschitzium diximus, cum in ipso annaliū archetypo Iachsoglm nominari, minime dissimulandum duximus. Nusquam sane nomen hoc, nec ipsum licet memorabile facinus, apud Ungarorum historicum Bonfinium reperitur, nec legationis huius a Matthia rege, qui tunc Ungaris suis imperabat, ad Sultanium Baiafitem missæ sit mentio. Significat autem Iachsoqli, filium

Iachsi, vel Iachsidem. Et Iachs Turcica lingua significat hominem rebus omnibus elegantem & aulicum, quod a Turcis ei fortasse cognomen tunc, obita cum laude legatione, fuit inditum. Fieri tamen etiam potest, ut potius hoc Iachschitz originis sit Vngaricæ.

ARAB. ARABIA, PRO IMPERIO SULTANI CAI-
rensis. Isingi. Singani Zingani. Sultanus Æthio-
pum Pachymerio.

165. Quum annales exercitum a Baialite missum aiunt versus Arabiam, intelligendi sunt fines aut limites imperij Sultanici, quod 10
Syriam Caramaniæ conterminam, quæ tunc in Osmanidarum potestatem venerat, & Ægyptum Arabiamq; complectebatur. Sic in iis, quæ sequuntur, initio regni Selimis, Sultanus Achmetes, eius frater, ad fines Arabicos profugisse narratur, hoc est, ad limites imperij Sultanini, Ægyptiaci Syriacique. Rursus in eodẽ 15
Selime traduntur Arabes, qui & Æthiopes sint, itinera fugienti Sultano Tommambai præclusisse. Quo Arabum Æthiopumq; siue Maurorum, hoc est nigrorum Sultano Cairensi parentium nomine, lector alios non accipiat, quàm ipsos Ægyptios, qui & Arabes, & nunc etiam Æthiopes a colore vocantur, & Isingi 20
Turcis, nostris Singani vel Zingani, vocabulo tam Arabibus, q̃ Ægyptiis communi. Non enim hi Zigeuni dicendi, nec Ciani-
ganij Tatari, quod Reineccius putavit. Idem Pachymerium temere arguit erroris, quod in tertio Bendecarem Cairensẽ vo-
carit Æthiopum Soldanum. Addit enim, hoc ab eo factum per- 25
peram. Immo recte loquutus est Pachymerius, quum Ægyptios vocat Æthiopus, qui reuera facie colorata sunt. Cepit enim no-
men Æthiopum veteris linguæ Græcæ lata significatione, sicut hodie Græci Mauros, unde Mori nostri, nigros in genere dicunt, siue sint Arabes, vel Ægyptij, vel Aphri, vel Æthiopes illi pro- 30
prie sic adpellati. Denique doctissimus Eustathius, & antiquior hoc Stephanus, urbium Nomenclatoris auctor, Ægyptum perhibent Æthiopiam vocatam, propter habitantes in ea nigros homines.

GENERI

GENERI BAIASITIS TRES SIMVL FACTI.

Diximus capite notarum 161 de duobus generis Sultani Ba- 166.
iasitis, de Ferhate a Mamelucis occiso, & Herzecogli ab iisdem
capto. Nunc tres alij commemorantur, eiusdem filiarum nuptias
5 consequuti. Primus horum filius Vsumchafanis adpellatur, &
paullo post, Iacupes begus: qui expeditione anni proximi con-
tra eosdem Mamelucos perijt. Alter, Vsgurlis ex filio nepos. For-
tassis autē Vsgurles hic idem est cum Vigure bego, cuius supra
mentio fit, ante praelium Cosouanum secundum, sub annum
10 Christianū 1448. Tertius, Daudis fuit bassæ filius, de quo Daude
paullo ante dictum, capite 163. Ceterum obiter hoc quoque no-
tandū, necessario fuisse duos Vsumchafani filios Iacupes: quo-
rum alter Baiafitis gener, a Mamelucis cæsus fuisse narratur: al-
ter in regno patri successit, vt adparebit ex iis, quæ capite 188 se-
15 quentur.

LARENDE CARAMANIAE, SIVE LARANDA.

Quæ capta fuit a Mamelucis Larendē, Chalcocondyli Larā- 167.
da scribitur, quum ait: Muratem secundū bello petiisse Cara-
20 manum Aliderium, Caria Ducem, cuius duæ sint vrbes, Laran-
da & Toconcium, pro quo Iconium reponendum docuimus.
Leo Sapiens Augustus in nouella de Thronis, Larandorum (sic
enim vocat numero multitudinis) episcopatū non in Caria col-
locat, sed in Lycaonia, sub metropolitano Iconiensi, quod equi-
25 dem magis probo. Nunc quoque Laranda nominatur, & in Na-
tolia tabula non procul a Cogna conspicitur, in Caramania si-
ue Cilicia mediterraneis. De Gumulzina capite 43, de Ypsala
31, dictum.

30 *PAX INTER SVLTANINOS ET OSMANIDAS.**Matthiæ regis Vngariæ mors.*

Quod Sultanus Alcairensis in transactione Baiafiti Tar- 168.
sum & Adana restituisse dicitur, verius esse puto; quàm quod

Malatestæ secretarius ait, Baiafitem Soldano Adana Tersumq;
reddidisse. Nam hæc opida Ciliciæ sunt, siue Caramaniæ, quam
Caramanidarum extincta familia Baiafites, vt antea dictum, si-
bi vindicauerat. Postremos etiam Sultaninos Adana cepisse,
paullo ante legimus. Itaque reddita potius ab his ciuitas Baiafi- 5
ti fuit, qui eam cum Tarso, ceu Caramaniæ membra, repetebat.
Nomine deinde mortui regis Vngariæ, Matthias intelligitur,
Ioannis Huniadis filius: successoris autem, Vladislaus Polonus,
Casimiri Iagellonidæ Polonorum regis filius, pater eius Ludo-
uici regis, qui ad Mohatzium cæsus a Sultano Soleimane, iuue- 10
nis admodum periit.

*BAIASITES VNGARIAM NON AVDET INGREDI,
Vscopia. Manastir, Monestir.*

169. Hæc de vano Baiafitis conatu inuadendæ Vngariæ narrat e- 15
tiam Bonfinius, & accidisse refert a morte Matthiæ regis, Tur-
corum terroris, sub initium regni Vladislai, anno Christiano 1492.
De Scopiorum vrbe non nihil adtigimus supra, notatum capite
104. Videt autem lector ex hoc ipso annalium loco, recte memo- 20
nuisse, diuersas esse voces opidorum, Sophiam & Scopia. Nam
prior heic Sophia nominatur, altera more Turcorum Vscopia.
Solent enim vocabulis a gemina consonante incipientibus præ-
ponere vel I vel V Gallicum, vt alibi quoque notauimus. Laoni-
cus Scopia collocat in Macedonia, facitque regiam prisce regni 25
Bulgarici, quod in ipsam pertinebat late Macedoniam & Epirum:
ideoque Cedrinus etiam Scupia (reponendum Scopia) metro-
polim Bulgariæ nominat. Disertus interpres aliquot historicorum
Græciæ recentium, Hieronymus Wolfius, alicubi pro euerfio-
ne Scopiorum dixit euerfas speculas. Recentioribus geographis 30
Scopi scribitur. Manastiri nomine non heic intelligitur locus il-
le, de quo supra dictum capite 44, situs in confiniis Thraciæ, Thes-
saliciæque: sed Monasterium penitioris Macedonia, versus Epi-
rum vel Albaniam, quod Monestir a Castaldo adpellatur. Huius
in

in Albaniā expeditionis Baiaſiticæ meminit & Bonfinius, qui dicit eum profectum contra montanos Albanenſes, quos Spanduginus Cimariotas dixit, ab opido monteque Chimara de quo deinceps latius in vita Sultani Soleimanis.

5

*BAIASITES A MONACHO TVRCICO
pene fuit occiſus.*

Quod heic de periculo Baiaſitis, propemodum a Deruiſio 170.
10 quodam ſiue monacho Turcico interfecti, narratur: fere totidem verbis a Spandugino quoque memoriæ proditum legitur, quæ interpretari lubet, vt expoſitionis conſenſus adpareat. Torlaces, ait, quidam in Baiaſitem irruit, ſimulans eleemoſynam ab eo ſe petere. Solent autem hanc Dei nomine petentes, Allahit-
15 ſchi dicere. Quum acinacem ſtrinxiſſet, quem ſub ſiltro geſtabat, exterruit equum, cui Baiaſites inſidebat. Ideoque cedente retro Baiaſitis equo, non nihil euitatus fuit ictuſ hominis: ac nihilo tamen minus Baiaſites vulnus accepit. Tum vero baſſa quidam, cui nomen erat Schender, maſſam ferream, quam buſdo-
20 ganum vocant, eo cum impetu capiti hominis impegit: vt cranio perfracto, cerebrum emanaret. Indignatus huius facinoris cauſa Baiaſites, edicto propoſito, Torlaces vniuerſos proſcripſit, & extra Conſtantinopolim & imperij ſui fines eiecit. Animaduertit lectoꝝ eadem narrari, niſi quod annales aiunt, deruiſium
25 hunc, & Calenderem fuiſſe: Spanduginus, Torlacem: de quibus iam vocabulis hominum, ſuperſtitioſos quosdam ordines vel inſtituta ſectantium apud Turcos, quàm fieri breuiſſime poterit, explicandum.

30

AAA

ORDINES MONACHORVM SEV RELIGIOSO-
rum quorundam apud Turcos. Deruisslar. Calenderlar. Huggie-
mallar. Torlaclar. Muchemetes bassa Vezirazemes a Deruisslaro
publice confoditur. Quid Turcis Diuanum.

171. Nomen Deruissiorum, quos ipsi numero multitudinis Der-
uisslar adpellant, ex hac ipsa narratione nostrorum annaliū per-
spicitur esse quasi generale: quo scilicet ordines & sectæ religio-
sorum ceteræ compræhendantur, sicut apud nos in genere mo-
nachi dicuntur, qui tamen inter se diuersis distincti sunt ordini-
bus. Vocant autem annales hunc initio Deruissium, statimque
subiiciunt, eum fuisse sectatorem instituti vel ordinis Calende-
rum, & auribus, collo, brachiis adpensos gestasse ferreos anulos.
Id in more Calenderum ordini esse, mox adparebit. Qui vero
ceteroquin apud Turcos Deruisslar adpellantur, nullos in capite
pilos, nullas comas habent, vbiq; tonsi. Conspiciuntur in eorū
frontibus & temporibus cauteria, vel ignito ferro, vel accensa
spongia, vel linea fascia quadam, inusta. Aures perforatæ sunt,
quibus iaspidum gestant enotidas, & anulos sane non paruos.
Amictus, ouillæ vel caprinæ pelles. his ita corpus cingunt, vt pel-
lis vna partem anticam, altera posticam tegat. cetera nudi sunt,
tam æstiuo, quàm hiberno tempore. Passim in suburbanis & in
pagis habitant. Vernis & æstiuis mensibus peruagantur quasuis
regiones, ac prætextu religiosæ vitæ perpetrant infinita flagitia.
Fures sunt, adulteri, prædones, latrunculi: nec horum scelerum
vlla tangit eos conscientia. Quas quidem ob causas cauendum
ab eis, præsertim in itineribus. Quippe nemini parcunt, cuiuscui-
usmodi tandem sit nationis aut religionis, si superiores se fore
confidant. Præterea sunt infames ceu scædi pædicones, eoq;ue
flagitio se mutuo polluant, ne quidem a iumentis abstinentes.
Nequitias vt suas tegant, ac sanctiores videantur, maflaco & op-
pio vescuntur. Hinc enim quasi phrenetici redduntur, isq; dum
durat furor, ipsimet vel forfice, vel cultello se vulnerant, in col-
lo, pectore, brachiis, lateribus: donec vulneribus & cruore de-
formati

formati conspiciantur. His deinde vulneribus tam diu spongiā accensam imponunt, donec in cineres redacta tandem exstinguatur. Eum dolorem patienter se tolerare simulant. Hinc illis & honos a dementato vulgo, & veneratio non levis exhibetur, quod Deo cari existimentur: hinc & largiores eleemosynas impetrant, e quibus victitare solent. Habent in Anatolia quemdā ordinis sui priorem siue præsidem, quem non Assam baba, sicuti Nicolaides scripsit, sed Azem baba nominant: voce non proprie patrem patrum significante, sed patrem supremum, vel Protopapam, ut Græcos adpellasse, de Cedrino paret: unde Moschouij suos etiam Protopoppos fecerunt. Et imitatos esse Turcos Græcorum ordines ecclesiasticos, ordinumque gradus, satis adparet ex iis, quæ capite 3 4 exposuimus.

Calenderes continentia præcipuam sibi laudem vindicant, insignem præ se ferentes sanctimoniam. Sacella quædam inhabitant admodum exigua. Tunicas gestant strictas & curtas, absque manicis, instar saccorum; tum e lana, tum pilis equorum contextas. Crines penitus abradunt. Pilei sunt ex albo filtro, similes iis, quos Græcorum sacerdotes & episcopi nigros & latos admodum gestant: nisi quod oris adfixi dependent undique longiusculi crines equini. Ferreos satis crassos anulos auribus, collo, brachiis gestant. Etiam cuti penis perforatæ ferreus vel æreus anulus inseritur, ne coire, vel si maximopere cupiant, possint. Atque hoc vltimum in vno tantum Calendere vidisse nos recordor, qui Sophiæ propter imaretum, in quo nos ad biduum hærebamus, vnā ex pluribus cellulam incolebat.

Huggiemales plerique iuuenes, robusti, diuites, Aphricam, Ægyptum, Arabiam, Persiam, Turciam omnem, alieno sumtu, sub prætextu religionis peruagantur: regionum & urbium situs & interualla notant, cum iis, quæ ipsis in itineribus occurrunt. Amictus, stricta quædam, vsque ad genua pertinens, tunicula. Zona lata cinguntur, cuius oras auro & serico exornant. Eidem cimbala quædam adpendunt, cuiusmodi & subter genua gestant alligata. Supra tuniculam vel leonis vel pardalidis pellem

iniiciunt, vngulis ab antica parte colligatam. cetera nudi sunt, nisi quod etiam calceos funiculis constrictos gestant. In aures argentæ sunt, vel æreæ, vel alio quouis ex metallo. Capillos in humeros vsque promittunt, & oleis quibusdam, ut terebinthino, ut juniperino, perungunt: quo magis scilicet crescant. Manu librū tenent. Amatorias quasdam odas, quibus mirifice Turci, Arabica, Persica, sua lingua compositis delectantur, cantillant. Si venustus aliquis puer occurrat, medium mox amplectuntur, cantando saltandoque cymbala pulsan. Hinc concursus hominū, a quibus deinde manusculum aliquod petunt. Hi quoque prætextu religionis non foemineos dumtaxat, sed magis etiam masculos amores consecrantur: quibus sane spurca gens nimium quantum est dedita.

Torlaces ouillis caprinisque pellibus, perinde ac deruisij, se vestiunt. His vrsinam, pilis extrinsecus versis, vnguibus ad pedus colligatam, iniiciunt; eaque pallij loco semet inuoluunt. Acuminato pileo præalto, plures habente plicas, ex albo filtro, vuntur. cetera nudi prorsus incedunt. Adhibent & ipsi temporibus cauteria. Litterarum plane rudes sunt. Plerumque conspiciuntur ad tabernas, fora publica, balinea: quibus scilicet locis multi conueniunt, a quibus aliquid petere possint. Veniebant ad nos Constantinopolim ex Ægypto, Sebastianus ab Haunsperg, & Ioannes a Salagasto, viri nobiles. Horum alter Salagastius nobis narrabat Alexandria, quum istic ipse degeret, huiusmodi quemdam sanctum virum opinione Mahumetanorum, quum præ foribus balinei muliebris stans, exeuntem e balineo feminam quamdam attentius intuitus esset: in eam furore quasi quodam correptū inuolasse, ac protinus humi prostratam, nec admodum fortasse repugnantem, in oculis omnium compressisse. Maritum eo facto se beatum duxisse, quod vir sanctus, impulsu diuino, præ aliis cum vxore sua coiuisset. Vide cæcitatem gentis, ac præsertim Ægyptiorum. Nam alibi vix aliquid eiusmodi factum, nobis illic degentibus, comperi. Suntque rapaces in itineribus & viis publicis, ac Deruisios esse diximus.

Plebe-

Plebeculæ, præsertim rusticæ, se chiromantices gnaros esse persuadent. Hinc ingens ad impostores hominum concursus, qui pro vatibus eos habent, præsertim mulierculæ. Hinc ad eos omnis generis cibi, cum aliis rebus necessariis, adferuntur. Interdum senem ex suis aliquem circumducunt, quem pæne diuinis honoribus adorabundi adficiunt. Cum hoc vel opidum, vel pagum ingressi, præcipuum in aliquod hospitium, vel carauansaraium, vel imaretum diuertunt: illumque non tam annis, quam malitia vetulum, magna, sed simulata humilitate circumstantes obseruant. Is nescio quos entusiasmos præ se fert, ac subinde quædam, veluti diuinitus sibi reuelata, serio maxime vultu profert: nunc instar mortui iacet, nunc oculos vicissim aperit, & ad se redire simulat. Inde conuersus ad ficticios & subornatos discipulos: Corripite me, inquit, filij carissimi, & extra locum hunc deportate. Nam reuelatum mihi diuinitus est, quæ pœnæ his hominibus immineant. Quibus auditis, obsecrant impostorem nebulones, Deum velut auerruncando deprecetur, ne pœnas illas exigit. Ille se simulat adsentiri, preces ad Deum concipit, ut iram suam expiari, seque placari propitius patiatur, orat. Hac iræ diuinæ comminatione misella plebecula, mirum in modum expauescens, trepidat. Postea vero consolationis aliquid ex huius intercessione vicissim hauriens, turmatim ad impostorem nequissimum adcurrit. Omnes eam rem prodigij loco ducunt, seque diuinitus moneri putant. Simul animis deuotis, & accepti beneficij causa gratis, tot eleemosynas ad planos hosce deferunt: ut eis onusti suas ad speluncas reuertantur, hominesque superstitiosos ac stolide simplices irrideant, qui tam fœde sibi patiantur imponi. Vescuntur & hi maslaco, vel oppio; & humi cubantes, libidinibus abominandis mutuo se polluant. Hæc de nefandis horum apud Turcos specie tenus religiosorum institutis breuiter exponenda duximus, licet ab aliis quoque prodita, tum ad illustrandam annalium historiam, tum uti secum lector ipse perpendat quanto nunc illos necesse sit esse factos deteriores, quàm ante centum plus minus annos vnus ex eis necem Sul-

tano suo, totius in oculis exercitus, intentare fuerit ausus. No-
stro quidem tempore, nimirum anno Christiano 1579, consimi-
le quoddam huic facinus accidit, saneque memorabile. Nam
deruisio cuidam concepta cædes animo, pari ausu tentata, suc-
cessu feliciore perpetrata fuit. Multa sunt a nobis in annalium
supplemento commemorata de Mechemete bassa veziraze-
me, Selimis II genero, summæ secundum Sultanum apud Tur-
cos auctoritatis viro. Is quum pro more domi suæ ius dicturus,
adeundi se copiam faceret vniuersis, in synhedrio, vel confessu,
vel consilio, vel audientia publica: (diuanum Turci dicunt, quã
vocem Beluacensis libro 31, cap. 145, Douanam corrupte scri-
psit, horridiuscule typhanum Porcius) ingrediẽtem ad se magno
nisu, per mediam hominum turbã, notum sibi deruisium quẽ-
dam conspiciens, manum exporrigit, eleemosynam scilicet ho-
mini daturus. Itaque ab aliis ei ceditur, vt adire bassam posset: ad
quem vbi propius accessisset, sicam e sinu profert, & ea vi Me-
chemetis in pectus adigit, vt illico letale vulnus acciperet, quo
expirauit: ipso mox etiam deruisio ab astantibus in frustra con-
ciso. Vide quam a decessoribus suis homines scelerati necdum
degenerarint.

SCARAMANGIVM, GIAMVRLIKION, GEPENEC.

*Seife, Kilitseh, acinax, copis. Zau-
sij. Pusdigan.*

172. Quod Spanduginus filtrum dixit, annalibus est gepenecũ.
Sic & Vngari vestem militarem adpellant, quæ tunicis, pænulis,
aliisque vestibus superiniici, pluuio præsertim cælo, solet. Vul-
gus hanc gestat e filtro factam, ideoque materiæ nomen ei Spã-
duginus dedit, quam equidem quo Latino vocabulo debeam
exprimere, non video. Slauina dici non potest, minus gausape,
cum Reineccio: propter diuersitatem tum materiæ, tum for-
mæ. Reperitur apud Cedrinum, & Symeonem Magistrum Of-
ficiorum, & Achmetem onirociten, Scaramangij vox: de cuius
signifi-

significato consultus a me Theodosius Zygomalas Naupliensis
 e Peloponeso, patriarchalis Protonotarius, aiebat in usu Græcis
 esse nunc Agarenicam vocem Giamurlikion, qua vestis ea si-
 gnificetur, quam viri militares gestent supra vestes alias interio-
 5 res, ad arcendas pluuias, niues, gelu, cetera denique aëris incom-
 moda. Persas autem inuentores, ei nomen dedisse scaramangij,
 quod ab eis ad Græcos deinde cum ipso vestis usu manauerit.
 Hoc igitur est id, de quo nunc loquimur, gepenecum. De Sca-
 ramangio locum etiam capitis 199 consule. Arabibus Seife,
 10 Kilitich Turcis dicitur is gladius, quem nos acinacem reddidi-
 mus. Leuiter est incuruus, & quia non pungit, sed cæsim ferit, a-
 pud Xenophontem, Græcosque ceteros, Persica tractantes, no-
 men Copidis inuenit. Et constat ex eodem Xenophonte no-
 stro, genus hoc gladiatorum a Persis alias itidem nationes, præser-
 15 tim Asiaticas, accepisse. Zausij, sicut antea quoque diximus obi-
 ter in supplemento annalium, comparandi veniunt cum nostris
 nobilibus aulicis, iisque præsertim, quorum opera principes v-
 tuntur in expediundis variis negotiis, quas commissiones voca-
 re consueuimus. Habent hi præfectum, quem Zausiorum bas-
 20 sam adpellant. Ab eo nos excipiebamur, obuiam nobis ad pri-
 mum lapidem extra Constantinopolim, insigni cum comitatu
 Zausiorum progressu, & longissimo tractu per urbem ad cara-
 uansiraium, legatis Cæsareis adsignatū, deducebamur. Inter di-
 gnitates Palatii Græcorum imperatorum recentiores, inuenitur
 25 etiam Megas siue magnus Tzausius, quod officium vel mutua-
 ti sunt ab Agarenis Græci, vel a Græcis Agareni acceperunt, &
 idem est haud dubie cum Zausiorum bassa. Numerus Zausio-
 rum fere nunc apud Osmanidas ad septingentos excreuit. Pus-
 digani denique nomen Agarenicum retinui, sicut & superius in
 30 narratione de capta Constantinopoli, quo claua massaue ferrea,
 Turcis vsitata significatur. Græci recentiores hanc vo-
 cem vsuceperunt, ac suam reddidere:
 quum olim Κορύνες dicere
 soliti fuerint.

*CLADES VNGARORVM, AB IACVPE AGA-
casorum. Frangepani. Agalari. Turci Græcos in multis i-
mitati. Sceptra sine baculi Græcorum. Drum-
carij. Drunci. Banda. Ban-
dophori.*

173. Iacupis Agæ nomen in historia Bonfinij desideratur. Iouio
Cadum bassâ dicitur. Idem nomen habet Wolfgangus Dresle-
rus. Verum hoc ei non erat proprium, sed ab accidente inditum.
quippe Chadum vel Hadum significat cuiratum, cui testes sci-
licet exsecti. Huic Vngarorum cladi causam præbuit Ioannes
Frangepanus, ex illustri & Romæ quondam clara Frangepano-
rum familia natus, quibus in Croatiam Dalmatiamque com-
migrantibus datum hoc erat ab incolis nomen, ut Franc Pani
dicerentur, hoc est domini Franci. Defecerat autem Frange-
panus post Matthiæ regis obitum, a rege Vladislao, & Duce Io-
anne Coruino, Matthiæ regis filio notho, qui ad Iaitzam Banus
earum regionum erat. Quumque in arce Breuia ceu rebellis
obsideretur, proximi bassæ auxilium implorauerat. Ingressus est
Vngariæ fines Iacupes Aga cum octo vel nouem millibus equi-
tum, uti Bonfinius scripsit. Agarum vel Agalariorum nomen a-
pud Turcos a baculo deductum est, qui scilicet magistratus est
symbolum: sicut etiam ante Turcos Græcorum imperatorum
officiales sua quædam gestabant sceptra, quæ nihil erant aliud,
quàm baculi. Et quidem in more Græcis erat, ut quoties nouus
fieret imperator, omnes officiales sceptra seu baculos suos depo-
nerent, nec nisi iubente nouo imperatore resumerent in manus:
quo ritu significabatur, eos in officiis suis ab ipso confirmari.
Meminit eius moris antiqui, Symeonis Magistri Officiorum
historia manuscripta, cuius verba reperies capite 199, memine-
runt & alij quidam: isque nunc etiam retinetur a Turcis, quos
imitatores esse Græcorum, præsertim in rebus ad imperij for-
mam ritusque publicos spectantibus, iam sæpenumero diximus.
Quamquam alij putant, ab ipsis pleraque profecta Saracenis:
qui

qui post defectionem a Romanis, eorum nihilo minus tam civilem, quam militarem imperij gubernationem fuerint æmulati. Sic igitur & Agalarij dicti sunt ab aga, quod baculum significat. Adeoque propius ut ostendam similitudinem Officiorum Palatii atque imperij Græci, cum Officiis Portæ Osmanicæ: dico, Turcis Agalarios esse sua lingua, qui Græcis erant vel Drungarij, vel Druncarij potius. Eos Leo Sapiens Augustus in libro suo de adparatibus bellicis olim dictos fuisse tradit Chiliarchos, quod militibus mille præessent; & Druncum, Chiliarchiam. Latini Chiliarchos vocabant Tribunos, qui nunc Colonelli sunt. Druncum (sic enim pronuntiabat Zygomalas, & Druncarium: non Drungum, vel Drungarium, quod vulgo fieri solet) sic appellatum arbitror a trunco, siue baculo, siue sceptro; quemadmodum hodieque regimentum vocamus tam ipsius tribuni baculum, (vitem dixere puto Romani) quem ceu magistratus insignē gestat, quàm illum signorum militumque numerum, qui ad constituendum regimentum requiritur. Ideoque Druncus est regimentum militum, cuius caput est Druncarius, olim Tribunus, nunc Colonellus aut regimenti præfectus. Conueniunt & alia militiæ nostræ cum illis, quæ Leo tradit Imperator. Vandon adpellat signum equitum vel peditū, ut nostri Vanen & Vandlin, aut Vændlin: Vandophoron, qui vexillum Vandī gestat, & nostris est Vandrīch. Addit, Vandum constare militibus 300, aut saltem non paucioribus, quàm 200: nec pluribus, quàm 400.

Sic & Druncum siue regimentum habere vult non pauciores mille, non plures tribus millibus. Ceterorum apud Leonem collatio cum nostris, alterius loci fuerit, ac fortassis in hoc genere non nihil aliquando moliemur: quum aliquam non antiquæ dumtaxat militiæ noticiam, verum etiam præsentis vsum adsequuti videamur. Itidem de Viglæ Stoliq̃ue magnis Druncariis alibi. Plurimum certe faciunt hæc ad illustrandas Græcorum recentiores historias. Ad Druncariorum ergo similitudinem Turcis sunt Agalari, velut tribuni, puta, Genizar Aga, Capi-

zilar Aga, Spahoglan Aga, Silichtar Aga: de quibus omnibus conuenienti loco tractabitur.

BANI REGNORVM APVD VNGA

ros. Chrobatae. Choruae. Di-
rensil Ban.

174. Promissimus supra capite septuagesimo primo, nos de Banis & Banatibus in regnis Vngariae adiunctis aliquid dicturos plenius. Id igitur ut hoc praestem loco, quo Bani Vngarici mentio fit: dico, Banum apud Vngaros vocari, non gubernatorem, vel Locumtenentem (*ποπατηριτην* Graecis, & *ἑξαρχην*, unde nomen Exarchorum Italiae Rauennatum) siue Vicarium regis in ipsa Vngaria: sed alicuius ad Vngariae iura spectantis regni praesidem. Pertinent vero partim antiquitus, partim etiam nunc, haec ad Vngariam regna: Dalmatia, Croatia, Slauonia, (id est, Illyricum) Ramia vel Rama, (quo nomine in Vngarorum regum titulis intelligitur Bozina) Seruia, Gallicia siue Valachia, Lodomeria, Comania, Bulgaria. Praeter hos Banos, mentio fit in historiis Banatum, Machouiensis, & Zeuerinensis, (Suerinum iam vulgo vocant in Transalpina Valachia propter Danubium, a Seuero Augusto aedificatum opidum) & Erdelij, Turcicis in historiis; quae Ioannem de Zapolia, Comitem Cepisiensem, regni usurpatorem, & patriae pestem, Ertel Ban appellant: licet a nostris Erdelij siue Transsilvaniae Vaiuoda tantum modo nominaretur. Ipsimet Vngari Banum seu Wanum vocare se dicunt eum, qui vexillo aliis praest. unde paret, discrimen hoc inter Gubernatorem & Banum esse: quod illi tam pace, quam bello, cura regni omnis incumbat: hic bellicis tantum negotiis praest. Ipsum etiam nomen a Bando factum perspicitur, quod regiis ipsorum constitutionibus dicitur Banderium: estque Banus Graecis Flamularis, *φλαμυλλάρης*, Sanzacheb seu Flambular, Turcis. Nunc ad annales ut redeamus, quem
hic

heic Vngaricum Banum generaliter adpellāt, Bonfinius Croa-
 tiæ tantummodo Banum fuisse tradit, regni videlicet Vngariæ
 regno adiuncti. Croatarum vero nomen hodieque notissi-
 mum. Gens est pertinax in retinenda religione sua Christia-
 5 na. Propterea Turcis esse subdita cum eius amittendæ pericu-
 lo recusans, ad vicinos migrat: magnamque nunc Austriæ Mo-
 raviæque partem, agris colendis dedita, complet. Cedrinus in
 Basilio Bulgaroſtono, Choruatæ adpellans: Finitimi sunt, in-
 quit, Bulgaris Choruatorum populi. quod nomen Choruat,
 10 vel Horuat, aspiratione forti, nunc eis est etiam in usu. Ceteri
 Græci Chrobatas siue Chrouatas nominant. Et alicubi scri-
 ptum apud ipsos legere memini, Seruios & Chrouatas eos-
 dem esse respectu nimirum eiusdem originis & linguæ Vene-
 dæ: quam in Seruiis demonstrauius capite trigesimo quinto.
 15 Rursus ab annalibus his Banus Vngaricus etiam Drenzil Ban
 nominatur, veluti Drenz Cili Ban: hoc est, Drenzius Ciliæ Ba-
 nus. Quippe celeberrimus Ciliæ Comitatus ad Croatiæ Bana-
 tum antiquitus pertinebat. Et Bonfinius expresse tradit, Bas-
 sam (quo nomine Iacupem Agam intelligit) primum omnium
 20 hoc bello Cilianum agrum populatione deformasse. Bani pro-
 prium nomen apud eum legitur, Emericus Drenzenus, vir (ut
 ipse fatetur) summæ tam industriæ, quàm consilij: qui suffe-
 ctus in locum Ioannis Coruini Ducis a Vladislao rege fuerat.
 Habuit, auctore Bonfinio, secum Banus septem militum tan-
 25 tummodo millia: reliqui rusticæ plebis inconditæ, nec armis
 adsuæ, cohortibus constabant. Accidit aliud etiam malum,
 quod Drenzenus cōtra sententiam animi sui coactus a Bernar-
 dino Frangepano, pugnavit: qui tamen e prælio fuga se subdu-
 xit. Hæc scilicet erat illa tum discordia, tum fuga, quam in-
 30 nuere volunt annales, quum aiunt; Vngaros ipsos inter se dis-
 sentientes, fugisse. Bernardinus pater erat Ioannis illius Fran-
 gepani, quem obsessum fuisse Breuiæ diximus. Filius, vir
 fortis, hostis antea, vel rebellis potius, hac
 pugna cæsus occubuit.

*OCCASIO, ET CAUSA BELLI BAIASITIS AD-
uersus Venetos in Peloponeso. Ludouicus Maurus, Dux Medio-
lanensis Turcum in Venetos concitat. Inebehti
a Turcis obsessa.*

175. Naupactus Achaiae maritima ciuitas est, opinione quorum-
dam, Aetoliae Leoni Augusto, ad sinum quondam Corinthia-
cum vocatum sita. Nautis vulgo iam Lepanto dicitur, Inebehti
Turcis, quod a Nepanto Marij Nigri nō procul recedit: Achaia,
Liuadia: Aetolia, Despotatus: sinus Corinthiacus, Colpo siue ¹⁰
Golfo di Lepanto. Erat hoc tempore, nimirum anno Christia-
no 1498, Naupactus in potestate Venetorum a 70, plus minus,
annis: qui missō ad Baiasitem Andrea Zantano, legato suo, pa-
cem in annos 25 cum eo fecerāt, cuius tabulas Baiasites scriptu-
ra manus suae, pro more confirmarat. Nihilominus vix adpelle- ¹⁵
re Venetias legatus potuit, quum datam Venetis fidem Baiasites
violat. Quippe sibi lege sua Mahumetana permitti volunt Aga-
reni & Osmanidæ, vt in rebus ad imperium spectantibus, ex vsu
suo fidem datam flocci faciant, nec vllam promissorum Chri-
stianis factorum rationem habeant. Bellum igitur in eos moli- ²⁰
tur, & prætexus causa cupide occasiunculam arripit, quod Ve-
neti protegendum suscepissent Comitem Ioannem Cernoui-
chium, (Cernouitzios dicendos ostendimus supra, capite 46, &
hunc alij Georgium vocant) vicinæ Cataro ditionis regulum,
cui pleraque Baiasites ademerat. Sed alia reapse suberat causa, ²⁵
quæ pæne certā ei spem faciebat eiciēdi Venetos e Morea siue
Peloponeso, in qua multas sane magnas & munitas vrbes arces-
que possidebāt. Etenim Galliae rex Ludouicus XII, Ludouicū
Sphortiam, cognomento Maurum, a nigredine vultus, Ducatu
Mediolanensi spoliaturus, quem sui iuris adseribat, fœdus con- ³⁰
tra Sphortiam cum republica Veneta percusserat. Ea Gallorum
cum Venetis coniunctione territus Sphortia, legatum ad Baia-
sitem mittit, qui tum muneribus ei, tum variis rationibus per-
suaderet, vt bellum Venetis inferret. Quippe futurum aiebat, vt
occu-

occupatis Italico bello Venetis, ipse nullone negotio Græcis vrbi-
 bus, & castris, & insulis eos exueret. Hac illectus spe Baſasites, a
 pace cum Venetis sancita discessit. Ac fuit profecto noxium Ve-
 netis id Mauri facinus, sed tandem hæc in ipsum, quod dici so-
 5 let, cusa faba iusto Dei iudicio fuit. Nam & ambitionis, & iniu-
 riarum multiplicium erga Ioannem Galeacium fratris filium, &
 funestorum patriæ consiliorum, quibus Gallos aduersus Neo-
 politanos reges, Turcos aduersus Venetos commouit, acerbis
 denique pœnas luit. Quod quidem ei subtilis & arguti vir inge-
 10 nij, legatus Florentinæ reipublicæ, futurum aliquando prædixe-
 rat. Quippe quum huic ad se misso suas arroganter ostentaret,
 vti plerumque solebat, & opes, & ingenij vires: inter alia quodā
 in conclaui depictum ei monstrat simulacrum mulieris amictu
 pulcherrimo vestitæ, in quo expressa mirifico artificio tota cō-
 15 spiciebatur Italia. Propter hanc mulierē adstabat Æthiops cum
 peniculo, quo se ipsum innuere volebat, qui & Maurus vulgo
 vel Æthiops audiret, & emblematum loco soleret vti vel peni-
 culo, cum inscriptione Latina, ET MERITO ET TEMPO-
 RE, vel ramusculo tres complexo rosas, cum inscriptione Ger-
 20 manica, MIT ZEIT, id est, CVM TEMPORE. quæ quidem
 ipsius emblemata symbolaque passim in parietibus & aulæis
 Mediolani, Ticini, Taurini, apud doctissimum & illustrem eius
 vrbis archiepiscopum, Hieronymum Rouereum, & aliis in lo-
 cis videre memini. Erat hic Æthiops ita pictus, vt peniculo mu-
 25 lieris e veste puluerem cum sordibus aliis extegeret. Ea pictu-
 ra legato monstrata, quid ipsi de hac videretur, interrogat. Tum
 is: Vt mihi quidem videtur, inquit, hic Æthiops puluerem o-
 mnem in se ipsum conuerſit. Quod hominis acuti
 de Ludouico Mauro vaticinium de-
 30 inceptu euentu comproba-
 tum fuit.

176. Quæ de infelici conatu remouendi Baiasitis ab obsidione Nau-
 pacti narrant annales, paullo dilucidius his fere verbis Spandu-
 ginus exposuit. Anno, inquit, millesimo quadringentesimo no-
 nagesimo nono, Ferdinandus rex Hispanus, occupatis Naupa-
 ctio bello Venetis, ex lege fœderis subsidia misit, auspiciis Con-
 salui sui, quem Magnū capitaneum vocabant. Is adiunctus classi
 Venetæ, Cephalleniam insulam Turcis ereptam recuperavit,
 cum S. Maura: quod opidum in insula cognomine, (prisci Leu-
 cadem vocarunt) non procul a Naupacto Patriſque situm, ab
 Augusto post Actiacam victoriam, Nicopolis dictum fuit. Ad-
 aucta quoque tunc Veneta classis fuit auxiliariis nauigiis a
 confœderato rege Francorum Ludouico XII ductu reguli
 Rauestani, Philippi Cliuensis, qui Genuam pro rege tunc ad-
 ministrabat. Is prælio cum Turcis congressus, quum Vene-
 torum triremes nullum nauigiis suis ferre subsidium vidisset:
 indignatus, vela ventis dedit, & inde discedens, Massiliam re-
 uersus est. Erat autem Venetæ classis imperator Antonius
 Grimanus, qui propterea, quod pugnanti Rauestano non suc-
 currerat, & alioquin etiam se gesserat segniter, ferreis in com-
 pedibus Venetias missus fuit. Nihilo tamen minus idem post-
 ea Ducis dignitatem obtinuit.

METHONE CORONE QVE

Baiasitis in potestatem veniunt.

177. Nobiles in primis Peloponesi sunt vrbes in Messenia mari-
 timæ, Methone & Corone, quæ vulgo nunc Modon & Co-
 ron adpellantur. Vtramque non sine periculo vidimus. Me-
 thonen Nicolaides per errorem scripsit olim dictam fuisse
 Manti-

Mantineam. Quippe vetus Methonæ nomen est, & ipsa ciuitas a duplici Mantinea, tam sinus Argolici, (nunc Mandigna) quàm Arcadiæ, (nunc Mandi) longe diuersa. Leonis Augusti nouella de Thronis, Methonen & Coronen facit episcopatus, eosque Patrensi metropolitano in Peloponeso subiicit. Ceterum paullo aliter a Iouio narratur a Turcis occupata Methone, quàm heic in annalibus. Quippe tradit eam incuria præfidiariorum in hostis potestatem venisse, qui rumore de subsidiis quatuor aut sex triremibus aduectis per urbem didi-
 10 to, relictis stationibus suis ad portum concurrerint. Id vero conspiciatos hostes, spe prædæ commotos, accedente Baiafitis incitatione, cum variis præmiorum promissis, in urbem desertasque stationes irrupisse, captamque diripuisse. Quod deinde subiicitur, a Turcis preces in vrbe capta fuisse concessas, quæ die Veneris haberi soleant: his a Spandugino verbis
 15 itidem narratur, quæ reddita lubuit inferere. Memoriae proditum est, inquit, postridie quàm capta fuisset Methone, Baiafitem omnino voluisse urbem ingredi ad agendas Deo gratias in ipso Christianorum templo. Quumque iam peruenisset in
 20 pontem, quo transeundæ urbis erant fossæ, conspiciatum fossarum altitudinem, dixisse: Tam munitam ciuitatem mihi Tangri Vereris per virtutem Sinanis bassæ, beglerbegi mei, violentamque Genizarorum meorum expugnationem, concessit. Quibus in verbis illa Turcica, Tangri Vereris, aut Vereris po-
 25 tius, Deum propitium significant. Sinan vero bassa, cuius heic mentio sic, initio expugnati Cairi ductu Selimis, Baiafitis filij, cæsus a Mamelucis occubuit, vt in annalibus suo
 loco sequetur.

MITYLL

MITYLINE A VENETIS ET CONFOEDERATIS, irrito conatu, tentata. Philippi Rauestani reguli naufragium.

178. Annales Turcici dumtaxat Hispanicorum auxiliorum meminere, quæ scilicet a Ferdinando Aragonum & Castellæ rege, Karuli V Cæsaris auo materno, suppeditata fuere Venetis, Duce Consaluo, de quo diximus. Sed constat hoc etiam bello Gallica Venetis a rege Ludouico venisse subsidia, duce Philippo regulo Rauestano, Cliuensium in Germania principum familia nato, qui hac expeditione secum adduxerat Albanæ Ducem Scotum, quem Albignium vel Obignium historiæ vocant, & Infantem Nauarrenum, (sic Hispano more secundogeniti regum filij nominantur) cum magno aliorum nobilium e Gallia numero. Tota classis hominum bello idoneorum ad XCIC continerebat, vt Spanduginus refert. Ab his obsessa fuit vrbs Lesbii Mityline, captisque suburbiis oppugnati terribilem in modum muri, sed frustra. Regulus Rauestanus, postquam obsidione soluta discessum ex insula, Magnum Rhodi Magistrum cum XXX nauigiis expectare nolens, naufragium propter insulam Cerigum, quam veteres Citheram dixere, fecit: adeoque pauci ex iis, qui nauibus hisce vehabantur, incolumes euaserunt. Ad ea, quæ tradunt annales de placato a Venetis, impetrandæ pacis causa, muneribus Baiasitis animo: addendum, eos per Andream Gritum, post hæc ipsorum Ducem, Baiasiti S. Mauram quoque restituisse, locum hodieque Turcorum in potestate constitutum, longeque munitissimum. Leucadem alij priscis dictam volunt, alij Neritum. Sententiam priorum ex Prætoris Græciæ nostro probare liquido licet.

SECUNDVS SOPHILARIORVM MOTVS ADVER-
sus Osmanicos. Scach Culi. Scitan
Culi. Kisel bassa.

De regione Tekie siue Teke dictum superius, capite 57. Alte- 179.
5 ra fuit hæc aduersus Osmanidas, & sectam Osmanicorum sedi-
tio, ab iis excitata, quos Sophilarios & Kiseles bassas dixerunt.
Quippe de prima superius indicatum capite 81. Iouius auctorem
seditionis adpellat Techellem, a patria, puto: Dresslerus cum a-
liis Eliam, nulla ratione: Turcorum annalibus Scach Culi nomi-
10 natus fuisse refertur, voce significante Scachi seruum. Et Scachi
adpellatione intelligitur Scach Ismail, recens Persarum regno po-
titus, de quo paullo post exposituri prolixius sumus. Ait Iouius, cum
fuisse discipulum Arduelis, de quo itidem mox dicendum: post
cuius cædem, Euphrate transmissa, venerit in Armeniam mino-
15 rem, & in spelunca quadam ad radices Antitauri montis habi-
tauerit. Ea parum vero videntur consentanea, tum quod Teke
regio minime sit Armenia minor, sed Phrygia maior, ut aperte
lector ex ipsis annalium verbis numero 57 notatis perspicit: tum
etiam, quod e Persia venienti minime Baiasites munera quotan-
20 nis missurus fuerit. Vt ut sese res habeat, Scachi quidem Ismailis
partes amplexus fuit, ideoque Scach Culi nominatus: ex quo
Turci, partibus Osmanidarum adhaerentes, fecere Scitan Culi,
voce significante Satanæ vel Diaboli seruum mancipiumue.
Geufræus alicubi pro Culi scripsit Coulet. Spanduginus ei sup-
25 peditata fuisse tradit ab Ismaile Scacho xxci hominum, quod
equidem verum non arbitror, ex iis, quæ heic in annalibus se-
quuntur. Magis est vero consentaneum, quod Iouius ait, per in-
ternuntios ab Ismaile confirmatum in proposito fuisse. Kisel
bassa significat rubrum caput. Id nomen Osmanici dede-
30 runt hoc ipso tempore sectatoribus Ismailis Scachi
Persarum, a rubro capitis tegumento:
quo de plenius agendum
paullo post.

ANTALI, CIVITAS ANATOLIAE. GRAECORVM

ampli a mundo condito, quoniam modo cum nostris conueniant. Nomina quaedam vetusta cum recentioribus collata.

180. Quæ Turcis heic Antali vocatur, priscis erat Attalia, quon- 5
dam ab Attalo rege, vno de successoribus Alexandri magni, cō-
dita. Leonis Imperatoris nouella de Thronis eam collocat in
Pamphylia secunda, sub metropoli Sylæo siue Perga. Græci po-
steriores adnotant, factam metropolim anno mundi 6592, sub
Eustratio sanctissimo patriarcha, imperatoris Alexij Comneni 10
auctoritate. Quod quidem accidisse constabit anno Christiano
1084, si de sententia Græcorum anni a condito mundo 5508
statuantur vsque ad Christum natum elapsi, secundum editio-
nem LXXII interpretum. Aythonus Nataliam, transpositis a li-
brario primis litteris adpellat, pro Antalia: quo loco Reineccius 15
notat, scribendum pro Natalia Nacoliā. Atqui Nacolia longe
distat ab Antalia, Phrygiæ nimirum maioris mediterranea ciui-
tas, ad Sangarium flumen sita: quum de Antalia sua statim sub-
iiciat Aythonus, eam supra mare Græciæ (Gallice loquitur, pro,
ad mare) sitam. Et maris Græciæ vocabulo intelligitur Ægæum 20
mare, vel Archipelagus. Addit enim, quod hæc ciuitas respiciat
regnum Cypri. Quippe verum hoc est, & ab Attalia, quam Set-
teliam modo vocant, totus ille sinus obiectus Cypri, nunc Gol-
fo di Settelia nominatur. Beluacensis Satteliā scripsit, eidemq;
sinus ille maris adpellatur Gaufra Satteliæ, vocabulo Gallico 25
Goufre, quod hodie Græcis est Corpho, priscis Κόλπος, Italis Gol-
fo, Latinis sinus. Quia vero in hunc Aythoni locum incidimus,
explicemus obiter & alia quædam ibidem posita regionum &
ciuitatum nomina. Primam Turquiæ (Sultanorum Iconij re-
gnum, vel Asiam minorem intelligit) prouinciā initio vocat 30
Lygoniam, deinde rectius Lyquoniam (pronuntiatione Gallo-
rum effertur Lyconia, id est Lycaonia) quæ famosam ciuitatem
habeat Coni, hoc est Iconium. Rectius hanc collocat in Lycao-
nia, quàm Laonicus in Caria; de quo supra, numero 12, dictum.
Addit,

Addit, hanc esse maiorem totius Turquiae regni, hoc est metropolim. Briquiam Reineccius interpretatur Lyciam, quum Briquia seu Bryquia sit Phrygia. Facit autem Bryquiae metropolim Aythonus Zichiam Graeciae. Sic enim scripsit, nomine Graeciae
 5 Romaniam intelligens Asiaticam, de qua dictum capite 6. Zichiam hanc Reineccius interpretatur Cydnam. Atqui Zicchia Cedrinus quoque mentionem fecit velut ciuitatis in Asia minori sitae: quum in Copronymo frigus inauditum memoriae prodit, quo congelatis annibus & ipso mari, potuisse narrat itinere
 10 pedestri a Zicchia transiri mare ad ipsum usque Danubium, id est ad ostia Danubij, quae in Thracia sunt. Bithyniae metropolis apud Aythonum scribitur esse Nichor, quam Nicæam puto, Turcis Isnic; non Nicomediam, quae Turcis est Ismid: quum Reineccius ex Nichor faciat Nicomediam. Nec apud Leonem
 15 Augustum minus est metropolis Bithyniae Nicæa quam Nicomedia. Genech Aythoni Reineccius interpretatur Pontum, quum magis proprie sic dicatur, quae olim Colchis erat, postea Lazorum adpellata regio, siue Lazice: cuius metropolis est Leoni Augusto Trapezus, quam in Genech ponit Aythonus. Paphlagoniae ciuitatem vocat Aythonus Ginapolim, ex qua Reineccius fecit Germanopolim. Atqui Ginapolis Aythoni, vel Ginopolis potius, ad Pontum Euxinum sita, hodieq; Ginopoli nominatur. Apud Leonem Augustum Innopolis dicitur, & episcopatus eius ad Gangram Paphlagoniae refertur. Sed desino
 25 plura.

G A R A G O S B A S S A, B E G L E R-
*begus Anatoliae, viuis palo
 transfigitur.*

30 Habes heic insigne crudelitatis exemplum in religiosi Tur- 181.
 corum, cuius obiter mentionem supra fecimus, cap. 64. Transfixus a Scachoculi palo fuit Anatoliae beglerbegus, vt annales referunt. Ei nomen dant Turci Caragos, vt nostro quoque

tempore celebris fuit Caragos Rais, quem in Supplementi narratione de bello Cyprio commemorauimus. vulgo nostri Caracossam dixere. Iouio Cargius bassa nominatur, & eidem alibi Caraius est. Dissentit etiam in expositione historię nonnihil ab annalibus, qui Caragosam captum fuisse narrant, & Cutaigen adductum, & suis in opido commonstratum: quumque dedicationem opidani facere nollent, in eorum conspectu palo transfixum. Iouius autem prope dicit abfuisse, vt caperetur: sed subtractum a suis, Cuteiam euasisse: qua deinceps a seditiosis expugnata, etiam ipse hostium in manus venerit. Postea vero ad Carachisar, (Carachisar scribere debuit) in media via, qua transeundum erat Alibassę, cum exercitu rebelles persequenti, viuum ab eis palo transfixum: vt a tergo sequentibus tam fœdo tanti viri supplicio formidinem & horrorem incuterent. De Cutahige supra dictum, capite 40.

CORCVT A SEDITIOSIS VINCITVR.

*Diuersę Turcorum narrationes
a nostris.*

182. Corcutem in Osmanidarum genealogia quintum ordine Baiafitis filium fecimus, & germanum Selimis fratrem, qui deinceps imperauit. Etenim eandem cum Selime matrem habuit. Hunc referunt annales a rebellibus in pugna fuisse superatum. Iouius vero pugnatum ait in hos aduerso pœlio duobus a nepotibus Baiafitis, Muchemete Sciemschiaj, (Sinan Scach rectius adpellatur) & Orcane Alempfaci, filiis: (pater Alem vel Allama Scach, filius Vrchannobis est in genealogia) Corcutem expresse tradit, non ausum fuisse cum Techelle congregari. Quę sane vera sint, nec ne, mihi quidem disceptare non lubet: indicanda tamen putavi, ceu suspecta propter ætatem nepotum. Quę ditio sit Aidinensis, ostensum numero 13. Ducis filius est Herzecogli bassa, de quo dictum capite

161, & 162.

ALIS

ALIS BASSAE CONTRA

rebelles expeditio,

Quantopere creuerint perduellium vires, vel ex eo colligi 183.
 potest: quod in hos proficiscentem Alim bassam duxisse Span-
 5 duginus ait equitum ex Anatolia XL CIO, quibus Genizarorum
 IIII CIO Baiafites adiunxerit. Nihilominus Achmetem
 quoque Baiafitis filium, ex Amasiana sua prouincia collectis
 copiis, ei subsidio venisse.

10 *CHEIDER BASSA CVM ZINDI KEMALE SAN-*
giacbegi, victus & occisus a seditiosis.
Zonchium. Nauarinum

Cheider bassa, Catamaniae beglerbegus, a Spandugino Cai 184.
 15 dir adpellatur, & domicilium in vrbe Cogno, vel Iconij habui-
 se dicitur. Zindi Kemal beg eidem Camali nominatur, & vir
 admodum militaris fuisse praedicatur. Tradit enim Spandugi-
 nus, hunc bello Baiafitis contra Venetos cepisse castellum Mo-
 reae siue Peloponesi maritimum, hodieque munitissimum, nec
 20 procul a Methone distitū, 15 videlicet miliaribus Graecis, quod
 a nautis Italis Zonchium, Spandugino Gionchium, Graecis no-
 stri temporis Nauarinum vocatur, priscis Coryphasium Messe-
 niae fuisse creditur: Iouiotamen Pylum, regna Nestoris, adpellā-
 te. Neq; castellum hoc Kemales seu Camales dumtaxat expu-
 25 gnauit, verum etiam oppressas inopinato quatuor triremes Ve-
 netas, cum ipsis militibus & sociis naualibus, ibidem in potesta-
 tem redegit.

PLANICIES ZIBVC, ET SIVAC, EADEM.

30 Quam heic annales planiciem Zibuc vocant, Spanduginus 185.
 adpellat campum Siuac, tametsi corrupte legatur in edito, Cam-
 pagna detta Siuas. Quippe ciuitas quidem est Siuas, de qua di-
 ctum capite 5: sed hoc nomine campus aut planicies nobilis in
 Anatolia, quod equidē sciam, nulla. Quapropter ex Annalibus

Sinuac reponendum, quod idem est fere cum Zibuc. Iouius hæc ad Galatiæ campos retulit, vbi sitam ait Caraëssar. Ea Turcis est Carachissar, hoc est arx nigra, quæ in beglerbegatibus collocatur in Amasiæ Tocati que prouincia, complectente Paphlagoniam, Galatiam, & Cappadociam: vbi sangiacatus hi coniunguntur, Carachisar, (vide caput 144, & eodem numero textum annalium, hanc a Muchemete II captam referentium, quum aduersus Vsumchasanem pergeret) Sasum, (priscis Sasima, de Nazianzeni nostri libris nota) Tarabosan siue Trapezus. Addit Iouius hoc loco mentionem montis, cui nomen dat Olinga, nec cum magno ab Ancyra distare tradit interuallo.

KIHAIA. PROTOGEROS. PRIMIKIRIOS.

Vlofedzi. Vlese. Timarion. Timario-

te. Ramasan.

15

186. Qui præfectus Vlofeziorum heic dicitur, vocabulo Turcico Kihaiia nominatur. Id proprie vicarium seu locum tenentem, seu legatum, atque etiam præfectum aulae significat. Ideoque Kihaiia Vlofeziorum est vicarius seu legatus illius, quem Vlofezorū 20 bassam adpellant. Græci Protogeron nunc dicunt, qui catalogo dignitatum vel officiorum Palatii *πριμικέρριος* ipsis est, nostris primicerius, adpellatione vetusta. Ex Protogero Geufræus Protoriz corruptum ponit, & superintendentem interpretatur. Nomen Vlofeziorum significat stipendiarios, quibus Vlese vel V- 25 lese numeratur. Sunt enim duo stipendiorum apud Turcos genera, quorum vnum vocatur Vlese, Timar alterum. Vlese stipendium est, quod more nostro militibus vel aulicis soluitur a rationalibus vel quæstoribus: apud nos menstruum vel annuū, apud Turcos in singulos dies. Hoc qui fruuntur, Vlofedziorum 30 nomen habent. Geufræo & Sansouino sunt Olophagi. Timar est pensio, vel stipendium, vel redditus adsignatus in prædiis, & possessionibus castrorum, opidorum, pagorum, agrorum: vel in percipiendis decumis, aliisue fructibus. Græci timarion adpellant,

lant, a quibus ad Turcos manasse vocem hanc arbitror. Reperi-
tur apud Damascenum Studitam in martyrio Theodori tribu-
ni militum, cui virtutis & rerum fortiter gestarum nomine nar-
rat a Licinio Augusto datum fuisse pro timario castrum Hera-
5 cleæ. Videturque vox a Græca τιμή, qua significatur honor, de-
riuada: quod huiusmodi timaria, velut honoraria, siue beneficia,
siue redditus, siue pensiones, honoratis beneq; de republica me-
ritis concederentur. Timariis donati vocantur Timariotæ, vel
Timarati, etiam apud Chalcocondylem. Caramuses significat
10 nigrum Mosem. Ramasanis nomen idem est cum Ramadane:
sicut Otman, vel Odman idem cum Osmane.

TEBRISIVM, TAVRISIVM. CARAVANA.

- 15 Tebrisiū, nunc Tauris, admodum his annis innotuit, etiam 187.
vulgo, Turcorum stragibus aliquot nobilitatum inde vsq; a Sul-
tani Soleimanis II temporibus. Qui Ecbatana Mediæ vocāt, er-
rare puto: quum Cedrinus eam Taureziū adpellans, in Persar-
menia collocet, quam hodieque maiorem dicunt Armeniam.
- 20 In huius meditullio Tebrisiū recte Iouius ponit, vt male Chal-
cocondyles urbem fecit Assyriorum: cuius interpretes Tabrezen,
vt Cedrinianus Tabrezium, scripsit. Iouij sententiam hæc Ay-
thoni verba confirmant: In Armenia maiore ciuitas Taurisij fa-
mosior est, & plus aliis opulenta. Vide quædam alia de hac in-
- 25 fra, capite 204 notata. Carauanæ Turcis & aliis oriëtalibus po-
pulis sunt hominum agmina nonnumquam maxima, propter
itinerum discrimina se coniungentium. Neque tantum hoc fie-
ri solet ab iis, qui mercium vel distrahendarum causa, vel compa-
randarum, aliò proficiscuntur: verum etiam ab illis, qui per soli-
tudines Arabū, ad visitandam voti vel religionis ergo Meccham
- 30 peregrinantur. Excrescunt hæc agmina, pro magnitudine peri-
culi, nonnumquam ad 20 vel 30 hominum millia: iustus vt exer-
citus esse, præsertim ob camelorum multitudinem, & aliorū iu-
mentorū, quæ sagmaria sagmatariaq; Græci vocāt, videātur.

*SCACH SIVE REX PESRARVM ISMAIL, COGNOMEN-
to Sophinus. Sophilar. Enasserlar. Kesil bassa. An hoc
primum tempore secta Sophilariorum
extiterit.*

183. Licet in annalium adpendice nostra, de discidiis sectarum
Mahumetanarū, Osmanicæ Sophinæque, decennalis initio bel-
li, quod inter eos geritur, quædam rara, nec ab aliis antenos me-
moriam prodita complexi sumus: hoc tamen loco, quo primā Is-
mailis Sophini mentionem annales faciunt, paucis ea consigna-
re libet, quæ ad ipsius Ismailis originē, principatus initia, progres-
sus, res gestas illustrandas pertinere putabimus. Pater Ismailis
Sophini fuit Erdebil, quē Iouius & alij vocāt Arduelem vel Har-
duellem. Hoc illi cognomen faciunt a loco quodā Persiæ, cuius
dominus aut regulus fuerit: ipsum vero nomen eius tradūt fuisse
Secaider. Aiunt præterea sectatum vitam religiosam, instar ere-
mitarum vel monachorum nostrorum. Ideoque Sec interpretatur
Spanduginus nūc abbatem, nunc plebanum siue curatum,
vt vulgo loquuntur, hoc est, animarum curam gerentem. Ego
vero in opinione mea persisto, quam initio belli Persici superius
in Supplemēto annalium exposui, & cuius auctore habeo Mat-
thiam de Faro, Cæsareum Constantinopoli ad Portam Osma-
nicam Dragomanū vel interpretē: diuersa scilicet hæc esse no-
mina diuersarum personarum, quorū vnus fuerit Erdebil pater
Ismailis, familia natus apud Persas illustri, ditionisque cuiusdam
regulus: alter Scheich Haidar, non princeps aut regulus, sed re-
uera id, quod audiebat; nimirum Scheiche, vel Imam: quorum
illud hominem religiosum gentibus illis significat, ab inno-
centia sanctimoniamque vitæ: hoc vero, Doctorem. Etenim
ex opinione vitæ religiose ac duriter actæ, consequutus ali-
quid apud vulgum auctoritatis; tribus Mahumetis Prophe-
tæ sociis, Ebubekire, Omere, Osmaneque reiectis, Alim quar-
tum Prophetæ socium, eiusdemque consanguineum & gene-
rum sequendum in omnibus adfirmabat, si salui esse vellent.
Docebat

Docebat aut hæc, & alia, quodã in opido Persarum, cui nomen Reza. Fama noui doctoris, nouæque disciplinæ, longelateq; didita, confluit ad Scheichem vel Imamum Haidarem ingens e Persia vicinisque regionibus hominum multitudo. Primus autem ex magnatibus & regulis Erdebil non hanc dumtaxat Haidaris sententiam doctrinamque probauit, verumetiam ex eius præscripto se gerens, patrocinium causæ suscepit, eaque re multitudinis animos sibi mirifice deuinxit. Ita nimirum aliàs quoq; constat homines ingeniosos, nouæ religionis vsos prætextu, insignem ad potentiam peruenisse. Tantopere quidem Erdebil, ceteroqui non magni nominis opumue regulus, hac noui dogmatis professione creuit: vt ei filiam suam rex Persarum Chafanes, quem a proceritate staturæ nominatum Vsum Chafan superius indicauimus, matrimonio legitimo copularet. Quippe filiam Martham ex Æcaterina Comnenia susceperat, quam Camit de Cami fuisse dictam, non recte scriptum apud Spanduginum legitur. Etenim gentibus iis Carum de Comnini vocabatur: priore nomine corrupto de Græco Æcaterine, altero vero familiæ. Nam Caloioannis Comneni, penultimi Trapezuntiorum imperatoris, erat filia: quã Caloioanne mortuo, frater Caloioannis David, vltimus imperator Trapezuntius, Vsumchafani dedit vxorem, vt eius præsidio contra nimium vicinas & infestas sibi vires Sultani Muchemetis paullo tutior esset. Ex hac Vsumchafanis filia Martha, natus fuit Erdebili filius Ismail, de quo nunc agimus. Habuit in regno successorem mortuus Vsumchafanes Iacupem filium, qui vulgo ab historicis Iacobbeg, ab annalibus hisce Sultan Iacup deinceps in vita Sultani Soleimanis nominatur. Is protectorem nouæ sectæ sororium suum Erdebilem, mirifice sibi suspectum, quod vereretur, ne regius adfinis, & tantæ multitudinis deuotione fretus, sibi regnum eriperet, interfici curauit. Euasit crudelis aunculi manus Ismail admodum adulescens, octodecim (vt pleriq; tradunt) id temporis natus annos: seque, Martha matre comite, contulit ad amicum paternum Pircalem, regulum ditionis & castellorum quorundam

ad mare Caspium, nunc Culzum Denizi Turcis, Beher Culzum Arabibus adpellatum, quo clausum mare significatur. Istic educatus Ismail ex præscripto religionis paternæ, tandem extincto per venenum a coniuge datum Sultano Iacupe auunculo, domum reuerti, paternæque ditionis hereditatem, cum opidis & prædiis maternæ dotis nomine sibi debitis, adire statuit. Dominio paterno potitus, mox vltcrius progreditur: & ccc tantummodo stipatus militibus, Somakiam pæne prodigiosum in modum occupat. Ea ciuitas est Mediæ, quam modo Siruanum vocant, ac versus Armeniæ maioris fines sese porrigit, & Laonico Samachia, Spandugino Sumachies adpellatur: tanti quidem momenti, vt anno Christiano 1583 ei captæ beglerbegum Osman bassa præfecerit. Hinc copiis non parum adauctis & instructis, Tebrisiū, extimam Persarum regiam, sese confert: eamq; superato rege Aluante, Sultani Iacupis filio & successore, victor in potestatem redigit. Iterum cum Aluante congressus, non modo superior euadit: verum etiā ipsum, cum exercitus maiori parte, trucidat. Inde Muratem Chanem, (Morat Chan, & Morat beg, aliis nominatur: Augustino Curioni nostro Marabeg, quod longius ab origine recedit) Aluantis occisi fratrem persequutus, pari prosperitate superat. Is victus ab Ismaile, Bagadatim versus aufugit, hodiernam scilicet Babylonem, propter ruinas priscae Babylonis sitam. Victor urbem Sciras, armorum omnis generis officinam, a Tebrisiō xx dierum itinere distantem, cum victricibus copiis adit & occupat. Ibi demum insigniter suum armavit exercitum. Postea negotium ei fuit cum Vlu Chane Tatarorum Sicheco, quem instructum exercitu trecentorum millium equitum, adgredi prælio nō dubitauit: quo singulari virtute fortunaque victor euasit, hoste cæso, vel in turba (quod alij tradunt) a suis oppresso, suffocatoque. Tandem ad tot illustres de pluribus partas victorias, is felicitatis eximiae cumulus accessit: vt moriente in exilio Murate Chane, Iacupis filio, & vltimo herede, non modo Persici regni possessione, sublati æmulis, quieta potiretur; verum etiam vicinos quosdā populos, ac præsertim Bagadati-

gadatinos, in deditionem acciperet. Hæc de Ismailis Sophini o-
 rigine, prosperoque rerum successu, quo sibi suisque regnum
 Persicum peperit & cōstabiliuit, hætenus heic exponenda du-
 ximus. Nam bella deinceps cum Osmanidis, ac Selime præfer-
 5 tim gesta, suo loco nobis annales ipsi dabunt. Ab Osmanidis ei
 Sophi cognomentum, & Kiselis bassæ, per ignominiam fuit in-
 ditum. Prioris notionem adtigimus supra, capite 81. Nō a Græ-
 co Sophos deductum est, quod tamen existimare quosdam vi-
 10 deo, quia Persarum Magis & Sophis antiquissimis sumtum no-
 men vsurpasse Sophinos volunt: sed a Sophi, Arabica voce, quæ
 lanam significat. Quippe quum Mahumetani, & præsertim Os-
 manici, more veteri, tulipanto lineo subtilissimi operis caput
 inuoluant, noua isthæc Sophilariorum religio præcipit inter a-
 15 tegumenta caputum e lana, non magni repretij, conficiantur. Et
 quia laneum hoc tegumentum capitis, quo præter aliorum Ma-
 humetanorū morem hi nunc vtuntur, plicas habet duodecim,
 & Arabica vox Enasser, duodecim significat: etiam aliud nomen
 Enasserlariorum consequuti sunt, ac si Græco vocabulo dicas
 20 Dodecaptychos, aut Latino Duodecimplices. Quum denique
 tegmen eiusmodi rubro dumtaxat colore tinctum gestare so-
 leant, Kiselbassilarij quoque dicti sunt, veluti capita rubra. Sole-
 bant autem ante hæc vocari tempora Persæ Turcis Aiemini vel
 Azemini, sicut & ipsa regio Persarum iisdem est Aiem, quod su-
 25 pra notatum capite secundo. Scachus igitur Ismail ab æmulis
 Osmanicis, aliisque Mahumetanis, velut horum antesignanus,
 tam Sophi, quam Kisel bassa vocatus fuit: ac mansit etiam apud
 nos in hodiernum vsque diem nomen hoc posteris ipsius, vt So-
 phini adpellentur. Nec tamen in ea sum opinione cum aliis, vt
 30 tunc primum natum hoc Sophilariorum vocabulum putem.
 Quippe vetustius esse temporibus Ismailis, ex annalibus Turci-
 cis paret: qui regnante Muchemete primo, Baiafitis proauo, no-
 naginta scilicet annis ante Scachoculis seditionem, & Ismailis
 imperium, Sophilarios itidem tumultuatos cōmemorant. Itaq;

vero est simile, Scheichem Haidarem nō noui dogmatis aucto-
rem fuisse, sed reliquas potius ex incendio veteri, quasque sopi-
tas hactenus scintillas, denuo suscitasse: prorsusque similiratio-
ne Scachum Ismailem Sophi nomen ab inimicis tulisse, frequēs
antea plebeis, sed ante ipsum nulli datum regi.

QVI CORIZZI VEL CORIDSCHI, QVI TUR-
comani Persici. Supplicium Scachoculis.

189. Tria sunt apud Persas genera militantium. Primi vocantur ab
eis Turcomani, quorum ea condicio est, quæ vasallorum apud
nos, quos feudatarios adpellamus. Et sunt apud eos feuda perpe-
tua, quæ a parentibus ad liberos & posteros deuoluuntur, sequius
ac Turcis est in usu. Quoties igitur hi iussu regis euocantur, eo
cum equitum numero se regi sistunt, quem ratione feudorum
adducere tenentur. Alteri dicuntur Corizzi vel Coridschi, qui
stipendiis militant. Et alia stipendia reapse non sunt apud Per-
sas, quam quæ Græcis *συνθησια*, Romanis annonæ militares no-
minabantur: res nimirum ad alimenta pertinentes, cum equis,
vestibus, armis, tentoriis, ceteris. Tertij constant e copiis auxi-
liaribus confœderatarum finitimarumque gentium, Armenio-
rum videlicet, ac Georgianorum: qui religionem Christianam
profitentur, in Persas propensi, Turcis infesti. Vulgus igitur isto-
rum, qui Scachoculim sequuti ducem, tam crudeliter hactenus
grassati passim fuerant, Scachus Ismail ceu mancipia distribuit
inter procures suos, quo nomine Sultani, Chanes, Turcomani
Persis veniunt: capita vero seditiosorum trucidanda Corizzis,
hoc est, stipendiariis militibus suis, obiecit. Hoc memorabile,
quod apud Spanduginum legitur, auctorem tam fœdæ tragœ-
diæ, qui se Scachoculim, velut Scachi mancipium adpellauerat,
ab aliis vero nominatus ob immanitatem fuerat Scitan Culi, si-
ue Satanæ mancipium, laudabili seueritatis exemplo viuum,
de sententia regis Ismailis, in flammis coniectum,
& exustum fuisse.

MOTVS

*MOTVS SELIMIS ADVERSVS PATREM BA-
iasitem. Precopij Tatari. Chan Precopiorum Polonia re-
gnum ambit. Beligrad ad amnem Nesterem.
Seguan bassa.*

Deiecturus imperio patrem Selimes, non Trapezunte per 190.
Asiam minorem profectus fuit, quod futurum videret, ut a fra-
tribus, Achmete Corcuteque, hoc in itinere impediretur: sed
Cofen, quæ nostris est Capha, ceu dictum capite 148, trans ma-
re nigrum nauigauit: quo loco tunc Mechemetis Tatarorum
Chanis filiam non duxit uxorem, uti Geufræus scripsit, quum ex
ea filium Soleimane, hoc ipso tempore 19 plus minus annos
natum, haberet: sed auxiliares a socero copias impetrauit, qui-
bus Mechemet Tatar Chan pater filium præfecit, Chanoglim
ab historicis adpellatū, hoc est, Chanis siue regis Tatari filium.
Hi vero Tatari peculiari adpellatione Precopij nominantur, a
voce Precop, significante fossam. Quippe ductis in Isthmo a ma-
ri ad mare fossis, a continenti Tauricam Chersonesum velut ab-
scindere conati sunt. Qui nunc Precopiis imperat Chan, nuper
ad comitia Polonicorum ordinum, creando rege post obitum
Stephani regis indicta, suos & ipse legatos misit, qui regnum suo
nomine ambirent. His in mandatis dederat, primum uti poten-
tiam suam Polonis ostenderent, qui myriades aliquot equitum
suis e terris posset ad Poloniae defensionem educere. Deinde
proponi iussit, frugalem habituros regem, qui spretis aliis sum-
tuosis epulis, ad sedandam famem dumtaxat equinam æqui bo-
nique faciat. Quod denique religionem adtineret: Pontifex (in-
quit) tuus, Pontifex meus: Lutherus tuus, Lutherus meus esto.
Quæ legatio magno cum risu fuit excepta. Sed ad Selimem ut
redeamus, is Capha discedens, Chilim adiit, de qua dictum ca-
pite 159: hinc Beligradum venit. Hæc vero non est Vngarica
Nandor Alba, vel Beligradum, quæ necdum hoc tempore Tur-
corum in potestatem venerat, ab Soleimane primum, Selimis
filio, nouem decemue post annis occupata: sed illa Nester alba,

quam Nesteris ad amnis ostium sitam Goreccius Polonice Bi-
logrod indigetat, vti prolixius expositum indicato capite 159.
Seguan bassa Turcis est præfectus iumentorum sagmatariorum
in exercitu maximus, quorum aliquoties facta iam mentio.

*CVR SEMENDRIÆ SANGIACATVM SE-
limi filio Baiasites obtulerit.*

191. Causa, cur pater Semendriæ sangiacatū concesserit filio, non
est in annalibus expressa. Nimirum impedire Selinem vole-
bat, ne progrediretur vltius, & ad Portam veniens, Genizaro-
rum animos fluctuantes & alienos a patre, mox ad se transferret.
Vfus enim fuerat astute captato prætextu filius ad palliandum
hoc iter suum, quod hinc inde publicarat, adire se patrem, eius
honorandi causa, quod Turci quoque vocant osculari manum: indeq;
mox arma conuersurum in Christianos, præsertim Vn-
garos. Id vero plausibile futurum erat apud Genizaros, & alios
Portæ milites, qui mox Selimi, ceu propagandi regni cupido, se
totos haud dubie daturi erant. Itaque Semendriam ei pater of-
fert, Vngaris proximam, quasi si diceret: Non est, quod ad Por-
tam progrediare. Contra Christianos pugnare vis? Do tibi vici-
nam Vngaris Semendriam. Heic Rhodus, heic salta. Dictum
vero superius de Semendria, capite 99. Perrexit inde Zagoram
Selimes, quam capite 33 diximus sexagesimo ab Hadrianopoli
distare milliario Græco. Heic eum Malcozoglīs, & alij quidam
adierunt, excitati rumore per ipsum sparso, de bello Christianis
inferendo, suamque Selimi operam obtulerunt. Is vero secretas
vt animi sui cogitationes non nihil eis aperiret, grata sibi respon-
dit ipsorum esse studia. Siquidem ad imperium peruenisset, non
modo fines Osmanici regni prolataturum: verum ipsos etiam
vniuersos maximis beatorum dignitatibus & opibus. Hac va-
fricie sibi animos eorum conciliabat, qui ceteroqui more
hominum mallent orientem adorare solem,
quam occidentem.

CVR

*CVR BAIASITES CONSTANTINOPO-
lim properarit.*

Putat ea de causa Spanduginus Baiasitem, intellecto Selimis 192.
 5 aduentu, Hadrianopoli relicta, Constantinopolim properasse:
 ne filius præceptis regiis thesauris, quos capite 139 Constanti-
 nopoli custodiri diximus in arce Iedicula vel Heptapyrgio, ner-
 uis scilicet belli gerendarumque rerum potitus, regno patrem
 exueret. Ad hanc causam accedit & illa, quod amissa imperij se-
 10 de, de suis rebus actum Baiasites esse videbat.

*LOCVS, VBI PROELIO CONGRESSVS EST
 cum patre Selimes. Zorli. Saranta Ecclesies. Kirc Clisse.
 Carabulyc, Selimis equus.*

15 Narrant annales, & alij, non procul a Zorlo concurrisse pa- 193.
 tris, qui podagra laborans curru vehebatur, & filij copias. Zorli
 vero Turcis est opidum vetus Tzurolloë vel Tzurulus, de quo
 dictum cap. 26. Iouius ait, ab hac memorabili pugna pagū hunc,
 prius obscurū & ignobilem, (id supra dicto capite refutauimus)
 20 nomen aliquod, & splendorem fuisse consequutum. Spandugi-
 nus addit, eundem locum pertinere versus Quadraginta eccle-
 sias. Id etiam opidum est Thraciæ, nunc Græcis Saranta eccli-
 sies adpellatum, (prisci πσσαράκοντα ἐκκλησίας dixissent) Kirc Clisse
 Turcis, eodem significato: vbi sangiaci Kircclissiensis hodie se-
 25 des est, Rumeliæ siue Græciæ beglerbego subditi. Selimes deni-
 que prælio victus, equi beneficio saluus euasit: cuius si nomen e-
 tiam sciri refert, vt illius Alexandrei Bucephali, notandū e Buf-
 bequio, dictum fuisse Carabulyc, voce nubem nigram signifi-
 cante.

30 *SELIMES VICTVS COFEN AVFVGIT. MID-
 gepagus. Nischanzi bassa.*

Pagi Migdæ nomen annales soli referunt, ceteris ad Nigrum 194.
 mare Selimem profugisse narrantibus. Migdæ vero situs ex eo

colligitur, pagi ceteroquin ignoti, & nusquam proditi, quod Spanduginus ait, Selimem per Thraciam fugiēdo Varnam versus, Euxinum petiisse. Quapropter Midgenon procul aberit a Varna, de qua superius dictum, capite 113. Quod paullo post sequitur Cadilescheri nomen, declaratū supra, cap. 29. Nischanzibassa dicitur apud Turcos is, qui litteras omnes, & instrumenta, quotquot apud Portam expediuntur, obsignat: adeoq; gerit officium, supremi Cancellarij nostris in aulis officio simile.

ACHMETIS AMBIENTIS ET INVADENTIS 10
imperium duricies erga Genizaros, crudelitas in legatos.
- Corcutes fratrum competitor.

195. Ostēdimus in Osmanidarum genealogia, Sinanem Scachū, & Allamam Scachum, primogenitos Baiasitis filios, ante patrē 15
 extinctos fuisse: quorum vnus, maioris scilicet natu, Sinanis obitum peracerbe pater ac diu luxit. Tertius e filiis erat Achmetes, Amasiæ præfectus; qui accepta motus Selimiani fama cum
 xxciō armatorum per Asiam minorem Scutarium, e regione Constantinopoli situm, contendit: & audita Genizarorum le- 20
 gatione, qui se accepturos ipsius imperium nuntiabant, si maiores annonas policeri vellet: durius respondit, nolle se, iam designatum a patre successorem, ab ipsis imperium pretio redimere, quibus vel inuitis eo sit potiturus. His verbis animos Genizarorum ab se prorsus alienauit, & imprudens æmulo Selimi adiun- 25
 xit. Quod vbi pater animaduerneret, iisdem Achmeti reconciliādis Lcicō Sultaninorum, filij nomine, promisit. Hæc scilicet illa pecunia fuit, quam annales Achmetem patri misisse referunt. Hinc Asiam vi subacturus Achmetes, mortui fratris sui primogeniti Sinanis filios, Muchemetem & Aladinem, Larendæ, Ca- 30
 ramanix opido, de quo capite 167 dictum, obsedit & cepit. Eius rei causa quum grauitur a patre per legatos obiurgaretur, legationis principem capite truncari iussit, ceteris nares & aures præcidit. Id facinus omnium odia mirifice in Achmetem accendit.

Ac

Ac videamus obsecro, quæ rerum id temporis confusio fuerit in
 Osmanico imperio. Quintus ordine nascendi filius Baiafitis, ra-
 ro in Osmanidarum familia exemplo Selimis ex utroque paren-
 te frater, Corcutes erat. Quartus enim Muchemetes, ante hoc
 5 tempus a suspicaci patre, quum incognitus & patrem, & fratres
 suos adiisset, metu motus alicuius secreti veneno sublatus e me-
 dio fuerat. Is Corcutes, moriente auo Muchemete secundo, ab
 amicis paternis, absente patre, collocatus in regium fuerat so-
 lium: ne frater Baiafitis Zemes, prior inauguratus, Baiafiti regnū
 10 præriperet. Aduenienti deinde Constantinopolim patri, & ab-
 dicato filio, imperium in se transferenti, cesserat tenero quodam
 amore pietateque motus Corcutes: quum hoc nomine vicissim
 pater illi promississet, se rationem ipsius, in constituendo succes-
 fore, supra filios ceteros habiturum. Eidem Castamonam post
 15 obtinenti, de qua dictum capite 66, a morte fratris Muchemetis
 prouinciam Magnesium adtribuerat, non exigua Lyciæ Cariæ-
 que parte adauctam. Hic ergo Corcutes, ceteroqui studiis Ma-
 humetanorum philosophicis, & quieti deditus, seditiones fra-
 ternas conspicatus, & ipse stimulos ambitionis, alienos a profes-
 20 sione philosophi, sensit: quod iure sibi putaret imperium deberi,
 cui fuisset ante patrem inauguratus. Quid autem effecerit, ab
 ipsis expositum legitur annalibus.

25 *ZECME MINOR. RHEGIUM SIVE* ῥήγιον, *MA-*
ius & minus. Melantias & Melitias. Athyras fluuius.
Glykynero. Votum Soleimanis. Athyro-
rum episcopatus.

30 Nomen Zecme significationem in lingua Turcica nullam
 habet. Quapropter a Græcis ad Turcos velut vfuscatione qua-
 dam peruenisse arbitror, a Zeugma vel Zeugmin deriuatum: id
 est, a iuncturis pontium, quibus elegantes duo Propontidis sinus
 illic sternuntur, in quorum alterum ad Zecmen minorem se flu-
 uius Athyras effundit. Est enim Zecme minor, vel comepolich-

nion, vel opidulum illud, multis cinctum mœnibus; cui nunc Ponto piccolo nomen est Italicum, a minori ponte. Facta fuit eius mentio supra, capite 26. Minor autem Zecme, sicut & pons minor, ad discrimen maioris dicitur, longius ab vrbe versus Si-
liuriam distantis. Theodosius Zygomalas putabat antiquis tem-
poribus dictum fuisse *ῥηγιον* siue Rhegium, maius & minus: & v-
trumque Constantini Magni opus fuisse. Quod si verum est, vt
equidem non dubito, intelligetur Rhegij nomine Parui Pontis
opidulum, siue Zecmę minoris, in historia Græca manuscripta,
titulo carente, cuius obiter meminimus capite 10: quum narrat, 10
imperante Iustiniano primo, graui terræ motu non urbem mo-
do deformatam, sed ipsa quoque suburbia cum Rhegio subuer-
sa & abolita fuisse. Non enim alia suburbia Cōstantinopolis ha-
buit, aut habere potuit: quam quæ versus duplex hoc Rhegium,
pontem minorem & maiorem pertinuerunt, vt hodieq; restan- 15
tur ædificiorum suburbanorum maximæ vel ruinæ, vel rudera.
Græcus etiam scriptor historiæ Agathias noster, libro 5 men-
tionem Rhegij facit, in descriptione terræ motus eiusdem, vbi
Rhegium addit *ὑποπόριον* urbis esse, id est opidum suburbanum,
quod stationem pro nauibus habet. Apud Cosmographorum 20
principem Ortelium ex Procopio Suidaue reperitur Melan-
tias & Melitias, pagi nomen in Thracia, 102 stadiis a Byzantio
dissiti, quæ Athyras amnis alluat. Proxus hoc de Zecme vel Pō-
te minori accipiendum, a Cōstantinopoli 15 milliaribus Græcis
dissuncto; quæ a 102 stadiis nihil, aut parum absunt. Athyræ 25
fluuij nomen heic in Aqua dulce nunc Italis est mutatum, Græ-
cis in Glyky neró. Pontes ambos, tam maiorem, quam mino-
rem, milliaribus 10 ab se inuicem dissitos, Sultanus Soleimanes,
auus huius Muratis III, maximo sumtu refecit: cuius quidē me-
morabile votum fuit, quo tria sibi concedi diuinitus optabat, vt 30
ante mortem perficeret. Primum instaurationem aquæductus
maximi, quem ab auctore Valentem, aut Valentianum, nō Va-
lentinianum, vt vulgo corruptis in libris legitur, historici dixe-
runt: deinde horum pontium in vtroque sinu maris, sane quara-
lato,

lato, refectionem: vrbis denique Viennensis Austriacæ occupa-
 tionem, quam maximis duabus expeditionibus ab se frustra ten-
 tatam, summa cum indignatione recordari solebat. Prioris v-
 triusque voti factus est compos, regio prorsus opere per xx plus
 5 minus milliaria deductis in urbem ex ipso Danubio copiosis a-
 quis, & ambobus exstructis pontibus: tertio numen Christianis
 propitium, ne tyrannus in intima Germaniæ viscera penetraret,
 fauere noluit. Athyrorum quoque meminit episcopi Leo Sa-
 piens imperator in nouella de thronis, eumque subijcit Hera-
 10 cliensi metropolitano in Thracia. Quæ quidem Athyra diuersa
 non sunt ab hisce duobus opidis, quæ diximus. Et Zygomalas
 ἄδυρα dicta, velut ἀπυλα, volebat ex eo; quod vti nunc, ita superio-
 ribus etiam sæculis, opida fuerint nullis portis clausa, nec mœ-
 nibus cincta. Vulgo denique Græcorum illud, πόλις μέγας: hoc,
 15 πόλις μικρός, adpellatur: vt paullo peritioribus μεγάλη, & μικ-
 ρά.

*PRATVM GENIBAXEVM. GENIZARORVM DO-
 micilium. Excubita. Excubitoria. Loca certa pascendis felibus, ex
 20 Turcorum instituto, Cusluc & Ikindi, stata pascen-
 dis iisdem hora.*

Diuertisse traditur Selimes, haud dubie magno cum comi- 197.
 tatu, in locum vrbis, ab annalibus Genibaxe vel Genibacze no-
 minatum, id est in hortum nouum; cuius in prato, multorum
 25 tentoriorum capaci, Turcico more commorari sub dio poterat.
 Idem nomen & Spanduginus memoriæ prodidit, Selimem re-
 ferens hospitium cepisse in loco, cui nomen sit Ianibacza, non
 procul a Genizarorum domicilio. Dictum paullo ante, Corcu-
 tem quoque Constantinopolim ingressum, haud procul a do-
 30 micilio Genizarorum delegisse sibi locum hospitij: quod sane
 quo factum consilio fuerit, nemo non animaduertit. Hoc Geni-
 zarorum domicilium messitæ proximum est, quam memoriæ
 carissimi sibi filij Muchemetis Soleimanes secundus exstruxit.
 Is natus ex Rossæ coniuge, ceu dictum in annalium supplemen-

to, Selimis II frater natu maior, haud dubie patri successurus erat, si superstes ei fuisset. Nec item procul abest a messita Turcorum prima Constantinopoli, quam in locum ædis sanctorum Apostolorum Muchemetes II, vrbe capta, condidit. Ipsum hoc ædificium pro Genizaris exstructum arbitror ad imitationem 5 veteristam in vrbe prisca, quam noua, Prætorianarum cohortium excubitorij, quod historici Græci recentiores Excubitum & Excubita dixerunt. Erant enim vt in vrbe veteri, sic etiã in noua Constantiniana, Cohortium Prætorianarum, quibus Genizari successerunt, itemque Cohortium vrbanaarum, & Vigilum 10 excubitoria. Nec locum equidem excubitorij Prætorianorum veteris mutatum arbitror, ob commoditatem situs; quem norunt, qui Constantinopolim viderunt. Sunt ibidem horti longe amplissimi, circumdati muris, in quos insilire feles solent, quoties alimenta statis horis a prætereuntibus Turcis expectant. 15 Quippe sibi persuadent homines superstitiosi ac barbari, se nescio quid apud Deum promereri gratiæ, si brutas etiam in animantes, feles, canes, pisces, auiculas, eleemosynam conferant. Itaque volucres eis necare captas ad victum religio est, easque pretio potius suo redemptas libertati naturali restituunt: piscibus 20 deuoranda frustula panis obijciunt: canes & feles in plateis publicis, ad certa loca cottidie, statis horis gregatim conuenientes, pane, carnibus, cibis ceteris pascunt. Et obseruari a felibus in his ipsis muris hortorum, de quibus loquimur, horas statas tam Cusluci, quod medium est inter exortum solis & meridiem temporis interuallum, quàm Ikindi, quod meridiem ab occasu solis æquo spatio diuidit, equidem frequenter illac ad patriarchium, 25 visitandi Zygomalæ nostri causa transiens, animaduerti: coramque vidi mulierculas humilioris staturæ, carnes assas, ex opso poliis proximis emtas, & perticis oblongis adfixas, felibus hosce 30 muros insidentibus porrigere, quum nescio quid precularum admurmurarent. In hos igitur hortos, Excubitorio Genizatorum proximos, Sultanus Selimes diuertit.

DE MUSTAPHA BASSA, BAIASITIS VE-
zirazeme, Ducaginogli Bostangi bassa,
Aigas Agà.

- 5 Erat hic Mustaphas natus in vrbe Serrensi, propter Amphi- 198.
polim sita, de quibus ambabus dictum capite 43 & 53. Patrem
habuit sacerdotem Christiani ritus Græcum. Et Græcos sacer-
dotes in coniugio viuere nemo non nouit. Fuit hic Mustaphas
vir astutus, malitiosus, vindictæ tenax. Statim post mortem Ba-
10 iasitis a Sultano Selime fuit interfectus, vti non multo post in
annalibus sequitur. Iouius Selimem non huius dumtaxat vsum
opera scribit in opprimendo patre, sed etiam Ducaginoglis Bo-
stangis bassæ, siue hortulanorum præfecti, cui secreto Selimes
pro perfidiæ præmio filiam nubilem promisit & dedit; & Aiacis
15 Genizarorum Agæ, quod Turci nomen non Ajax, sed Aigas e-
nuntiant. De Ducaginogli paullo post dicetur, capite 206.

- CVR DIMOTVCVM SECEDERE BAIASITES,
imperio dimisso, voluerit. Inaugurandi Sultani cerimonia. Imperato-
20 rum insignia vel symbola. Coronandi alterius imperatoris ritus
apud Græcos, priori superstite. Περαινοίμενοι. Scaraman-
gium. Tzohadari. ἄμβων. Δικητήσιον.
Tzankia.

- 25 Dimotucum a Turcis vocari ciuitatem, quæ Græcis Didy- 199.
motichon dicatur, indicatum supra, capite 28, nōnullis ibidem
adiectis, ad hanc quæ pertinent. Voluit autem eò se cōferre Ba-
iasites, abdicatione imperio, quod eius esset patria. Quippe natus il-
lic fuerat. Et nemo non occulto quodam instinctu naturæ dele-
30 ctatur iis præcipue locis, in quibus existendi principium habuit.
Ea quoq; de causa Baiasites, quum ante triennium, videlicet an-
no Christiano 1509, terræmotus horribilis, de quo paullo ante
legimus, in his annalibus, Cōstantinopolim & Didymotichum
pæne totas diruisset: non Constantinopolim modo refecit, ve-

rumetiam decem farchorum, id est mercenariorum & opificum millia, Didymotichum misit: qui patriæ suæ mœnia collapsa, cum ædificiis instaurarent, uti Spanduginus memoriæ prodidit. Quo autem ritu Sultani Osmanidæ, mortuis patribus, imperium auspicari soleant: expositum in supplemento anna-
 5 lium nostro, ad annum Christianū 1566. Hæc quibus cærimoniis superstes pater filium sibi substituerit, indicatur. Quippe filio tradi cistas iussit, quibus imperatorij thesauri continebantur. Eorum vero nomine non illi veniunt, quos adseruari diximus in Iedicula: sed quæ Græci vocabant imperatoria, vel *κυράνια*,
 10 vel *ὀπίσθημα*, vel *σύμβολα*. Sic Græciæ Prætor ait, venisse capta Constantinopoli Græcorum in manus imperatoria Balduini II symbola, quæ quidem hæc fuerint: Calyptra, formæ Latinis usitata, (Latinos Græci vocabant populos ad imperium Romæ veteris pertinentes, quum sibi Romanorum adpellationem adro-
 15 garent) & vnionibus distincta, cum lapillo rubri coloris in vertice capitis: calceamenta, cocco tincta: gladius vagina, de coccinei coloris serico facta, vestitus. Inde patrem Selimes adiit, eiq; manum, ut annalium liber; pedes, ut Iouius narrat, osculatus est. Idem addit, hoc ab eo factum maxima, sed simulata cum sum-
 20 missione; quum temeritatis obiter suæ veniam posceret. Mox ei pater adsurgens gladio latus cinxit, ut Iouius memorat: ut annales, folio sedere suo iussit. Calyptram ei nullam imposuit, quod ea Turcorum Sultanis in usu non sit, tulipanto dumtaxat caput inuoluentibus: ut ne Sultanæ quidem ipsorum calyptra coro-
 25 naue regibus nostris usitata, caput ornant: sed vera tænia, siue fascia, siue diademate, variis & exquisiti pretij gemmis distincto, quod ad sinciput colligatur. Eiusmodi diadema cōficiebat Germanus aurifaber in opido Galata, Ioānes Saxo, natus apud Holfatos, huic Sultanæ, Muratis III coniugi, quum filius Mucheme-
 30 tes circumcidēdus esset. Addere libet hoc loco ritum coronandi apud Græcos imperatoris, priori adhuc superstite, quem de Græco historiæ libro manu exarato Symeonis Magistri Officiorū exscribemus. Loquitur autem Symeon de Michaële, Theo-
 phili

philii F. Augusto, quem temulentum siue μέθυσον vocant historiæ,
 post Bardæ Cæsaris auunculi cædē, Basilium Macedonē ad im-
 perij societate cooptante. Verba sunt huiusmodi. Quum impe-
 5 rator, ait, in processione prodiret, sequebatur a tergo Basilius, ge-
 stans imperatoris scaramangium, quod pro more παράκοιμώμενοι
 faciunt. Ad augustales autem fores ubi peruenisset imperator,
 coronam pro imperatorum consuetudine non deposuit: sed in-
 tra ianuas sacras cum ea Michaël ingressus est. Et corpore con-
 uerso, tres gradus ambonis coronatus adscendit, stante inferius
 10 Basilio Parakimomeno. Infra Basilium stabat Leo Castor, qui a
 secretis erat, sententiam scriptam (tomum Græci vocant) manu
 tenens, & Michaël Anurius Præpositus, & tribuni plebis, vna
 cum tribulibus. Cepit ergo secretarius hæc ex imperatoris de-
 creto verba legere: Bardas Cæsar aduersum me conspirauit, vt
 15 vitam mihi adimeret: eaque de causa extra urbem me abduxit.
 Quod nisi Symbatius ac Basilius iudiciū eius rei mihi fecissent,
 equidem non amplius in numero viuorum existerem. Ac per-
 iit ille sua sane culpa. Basiliū vero Parakimomenon, ceu fidum
 mihi, meique seruatorem imperij, quique me liberauit ab hoste,
 20 ac singulari adfectu complectitur, esse volo custodem & curato-
 rem imperij mei; faustisque, velut imperatorem, adclamationi-
 bus salutari. Tum vero Basilius oppleri lacrumis. Et imperator
 demtam e capite suo coronam Photio patriarchæ porrexit: qui
 ea sacram ad mensam deportata, preces super illam concepit.
 25 Inde paludamentum adtulere præpositi, & calceamentis Basi-
 lium induerunt. Is abiecta chlamyde, ad imperatoris pedes pro-
 cidit. Mox autem egressus Patriarcha, demtam prius e capite
 imperatoris coronam, ipsimet imperatori reddidit. Quumque
 sceptrā, de more, humi procidissent: coronauit Basiliū Michael,
 30 omnibus fausta voce adclamantibus: MICHAELI ET BA-
 SILIO AVGVSTIS, MVLTIS ANNI. Hæc non abs re pu-
 tauimus exponēda, quo studiosis antiquorum rituum rem gra-
 tam faceremus. Adijciamus & difficilium intellectu quorum-
 dam explicationem. Scaramangium, quid sit, indicatum capi-

te 172. Παραχοιμώμενοι sunt intimi cubicularij, qui augustalibus in
 cubiculis & ipsi propter imperatores dormiebant, vti Symeon
 hic noster haud multo post declarat in descriptione cædis Mi-
 chaelis Augusti. Tale nunc officium est apud Turcorum Sulta-
 num eius cubicularij, qui Chiohadar aut Tzohadar adpellatur. 5
 Is enim & intra Sultani cubiculum noctu excubias agit, & plu-
 uiam Sultani vestem gestat, vt Parakimomenos, quæ scaraman-
 gium heic vocatur. Ac norunt omnes, qui Portam viderunt Of-
 manicam, non Sultatum modo comitari cubicularium, qui se-
 reno quoque cælo scaramangium eius gestat: sed omnes etiam 10
 cottidie bassas ac begos, quotiescumque per urbem ad Portam
 equitât, habere pedisequum vnum, qui vestem huiusmodi por-
 tat, ceteris superiniijciendam vestimentis, si aëre mutato forte
 pluat. Ambonis nomen in templis Græcorum ab adscendendo
 factum est, quod gradus complures habeat. Et extra secretum a 15
 reliquo templo sacrarium vel θυσιαστήριον est, quo mensa sacra cō-
 tinetur, sacerdoti dumtaxat adeunda. Quod paludamentum di-
 xi, Symeoni δικιτήσιον adpellatur. Scio paludamētum esse vestem
 imperatorum castrensem, quæ exprimendo Dikitifio non sa-
 tisfaciat: sed quum aliud inuenire nomen non possem, hoc vti 20
 libuit. Δικιτήσιον vero sic mihi sunt interpretati Græci, vt eo signi-
 ficari dicerent ὄπισθεν, siue supramantellum, (adhibeamus e-
 nim voces barbaras, vt intelligamur) quale superiniijci Patriar-
 chis in solium pontificale collocandis solet: vt intelligatur, hoc
 indutos, iam factos esse Pontifices. Casiolam memoriæ prodi- 25
 dit Isidorus, quæ huc puto quadrat. Tali vestimenti genere no-
 stros etiam imperatores indui, quum inaugurantur, ipsimet vi-
 dimus. Estque notabilis apud Zozimum nostrum locus, vbi tra-
 dit hoc propterea factum apud Romanos, vt intelligeretur, im-
 peratores etiam esse Pontifices Maximos: quemadmodum in 30
 nummis matris quoq; se nominabant. Calceos siue calceamenta,
 Tzankia dixit Symeon: quibus imperatores vti coccinei coloris
 solebant. Præpositi simpliciter heic vocantur, quos apud anti-
 quiores sacrorum vel augustalium cubiculorum præpositos dici
 vide-

videmus in Iustiniani codicis, & historiarum libris. Sceptra sunt baculi, magistratus symbola. Nec intelliguntur heic ipsius imperatoris sceptras, sed officialium: quæ apud Græcos deponi solita, quum novus imperator inauguraretur, superius cap. 173 monuimus: idemque mos apud Turcos hodie retinetur, quorum Genizari, & alij officiales, quum novus Sultanus Portæ saraium ingrediens, regnum suum auspiciatur; baculos suos deponunt ex causa, quam indicato capite declarauimus.

10 *PORTAE XXIII VRBIS CONSTANTINOPOLITANA, cum multis memorabilibus, & ad historias intelligendas necessariis.*

Quia non tantum heic Hadrianopolitanae portæ, sed aliarum 200. quoque deinceps, in vita Soleimanis II, fit mentio: placet vno loco simul enumerare portas vrbis omnes, ac singulas velut ob oculos ordine collocare: quod operæ pretium nos his exponendis facturos existimemus, qui sæpenumero legēdis historiis, ob harum tam adpellationum, quam situs ignorationem, mirifice 20 nos torqueri meminimus. Nec ipsum Gyllium recensendis his omnibus, & recte adpellandis, vel ex semisse lectori fecisse satis; fatebuntur ij, qui nostra cum Gyllianis conferre voluerint. Incipiemus autem ab angulo vrbis orientali, in quo situm esse Genisaraum, siue palatium, arcemue Sultaninam, superius 139 25 capite ostendimus: & in litore sinus Ceratini, Constantinopolim a Galata intersecantis, de quo dictum cap. 127, propter vrbis orientale partim, partim septentrionale latus progrediendo, pergemus ad angulum Pentapyrgij, qui recta versus aquilonem spectat, & a quo muri portæque terrestres incipientes, ad angulum se tertium porrigunt, arcis Heptapyrgij vel lediculę structuras complexum: vnde versus angulum primum in litore Propontidis reflectendo, totam scilicet urbem circumibimus, portisque suis includemus.

Est igitur prima secundum radices promontorij arcis Sulta- *Porta I.*

ninæ porta, quæ Græcis, quotquot videri peritiores volunt, Porta Horæa, (ὥρæα) vulgo Heuræa dicitur. Illud a pulchritudine factum nomen est, hoc a vicis & ædificiis Hebræorum, huic portæ proximis. Neutrum tamen verum eius est nomen, quā Porta Neorij sit adpellanda: quod istic νεώριον siue nauale quondā fuerit, vti Gyllius etiam probat. Leonardus Chienfis Imperialem portam vocat in obsidionis vltimæ historia, velut arcis Augustali proximam. Iuxta portam hanc est scala Sycena, traiectusq; Syccenus, vel Galatæ perama, sicut Græci vocant. In toto sinu multa nauicularum millia reperiuntur, & plura quidem opinione quorundam, quam Gundularum Venetiis: quibus ingens hominum multitudo singulis momentis trans sinum Ceratinum, & trans Bosphorum ab vrbe vehitur, ac in urbem reuehitur. Ipsæ nauiculæ tam Turcis, quam Græcis & aliis, ab vsu, quem in trāsijciendo præstant, Peramæ vulgo nominantur.

II. Secunda Turcis Balucbazar vocatur, a foro piscario. Græci, licet altera dictione vulgo nunc vtantur, & Pazation siue Pazari forum adpellent, voce Damasceno Studitæ familiari: tamen nomine magis originem Græcam sapiente, φαροπωλεία quoque nuncupant, a distractione piscium. Quippe φαεία pisces adpellant.

III. Tertia Gemiscle vulgo, Gyllio Gemicapi nominatur, nō recte tamen. Nam Gemisi Schele, quasi scala fructuum, dici debebat. Et scalam diximus adpellari locū, vbi de nauigiis exscenditur. Adpellunt autem heic naues onustæ omnis generis fructibus. prout anni tempora ferunt: vuis scilicet, pomis, piris, ficis, oriza, ceteris. Gyllij Gemicapi mutatum in Gemisi Capi, significat portam fructuum. Græci quoque Carauiorum portam vocant, quibus καράβια sunt naues, vocabulo Basilicorum etiam epitomæ nostræ vsitato, præsertim ad legem Rhodiam de iactu.

IV. Quarta Turcis est vel Ontun capisi, vel Ontum schele: quorum illud denotat lignorum portam, hoc lignorū scalam. Græci vel ξύλων πύρται, disiuncte, vel ξυλοπύρται cōposite vocant. Dicta vero fuit hæc lignorum siue porta, siue scala, non quod ipsa sit lignea, quam

quam reliquis similem per omnia vidimus, id est, lapideam: sed quod huc nauigia lignis onusta soleant adpellere. Quo nobis ineptior videri debet interpres Laonici Gallicus, qui non modo portam, sed etiam palatium ligneum in illa quondam marmorea Constantinopoli fingere fuit ausus. Quodnam vero palatium illud Xyloportæ fuerit, de quo Laonicus loquitur: in vndecima porta declarabimus.

Quinta Turcis dicitur Vnkabani, quod Græci scribunt Vn- v. kampani, eadem tamen cum Turcis pronuntiatione. *Αλευροπω-
10 λειν* quoque Græcis sua lingua vocatur, quod ibi farinæ vendantur. Gyllio scribitur Vmcapi.

Sexta nominatur a Turcis Tzubali Capisi, quod Græcis scri- vi. bitur Tzumpali capisi, nec tamen aliter, quam a Turcis enuntiatum; ob difficilem ipsis prolationem litteræ B, de qua dictum
15 capite 91. Gyllio adpellatur Iubalica, pro Iubali Capi, enuntiatione Gallica; quæ Italica Chiubali vel Ziubali respondet, modo tribus syllabis efferatur. Ipsa vox significat portam vitriariam. Quippe vidimus istic officinas, in quibus vitra cōficiuntur. Fuit in vrbe Roma veteri vicus vitriarius, vbi scilicet tabernæ vitria-
20 riorum erant: vt ex vrbis antiqua descriptione paret. Talis vicus adhuc Constantinopoli quoque superest, cuius infra mentio fit in illo magno sub Soleimane incendio, quod accidit anno Christiano 1540. Sed vero est simile, vitriarias officinas Constanti-
25 nopoli fuisse constitutas ob incendiorum metum extra urbem, & hoc præcipue loco; qui ad sinum Ceratinum positus, abundat aquis ad extinguenda, si quæ forte orirentur, incendia.

Septima vocatur Hagia capisi, quod hybride voce Turco- vii. græca significat portam sanctam. Ego tamen in ea sum opinione, vt existimem rectius adpellari *ἀγίας καπὶ σὴν*, hoc est, portam sanctæ, videlicet Theodosiæ: cuius templum e regione trans sinum vidi, vetus & elegantis structuræ, nunc commutatum in messitam, quæ Casanis bassæ dicitur, vt supra expositum capite 128. Per hanc enim portam ingrediuntur urbem, qui a S. Theodosia veniunt, vbi frequentia cum vicis ædificia sunt.

- IIX. Octava dicitur Phanarij porta, vel simpliciter Phanarion: cuius vocis notionem supra, 128 capite, sub finem, ostendimus.
- IX. Nona Diplophanarion adpellatur, & vti geminas (a quibus nomen accepit) turres, sic etiam portas duas habet.
- X. Decima vulgo Græcis Porta Κωνυγιῶν siue Kynigi, sed rectius porta Κωνυγίης vocatur. Et Κωνυγίη in Basilicis suis Græci verterunt eum locum vrbis, qui Romanis temporibus Arena dicebatur: vbi videlicet vel homines cum feris, vel inter se feræ committebantur. Kynigion ad Vlachernas refertur, locus scilicet depressus & cōcauus, vbi Patriarchion erat meæ peregrinationis tempore, quod hoc anno 1587 pecunia redemit a Græcis Sultanus Murates III, vt istic messitam, sui nominis monumentum, condant. Id hætenus sæpe tentatum, impediuit Turcorum Muphtis; qui debere Muratem diceret prius ex ereptis Scacho terrarum terris annuos messitæ struendæ redditus constituere. Græcis ruinofum Constantini palatium vicissim concessit ædificandum in vsum tam patriarchij, quam patriarchalis ecclesiæ, de quo mox aliquid indicabimus.
- XI. Undecima nominatur veteribus Xylokerkos, causa paullo post exponenda, nunc autem Hagiobazari porta, per quam scilicet ingrediuntur vrbem Hagiobazariotæ, trans sinum habitantes, e regione huius portæ. Nomen Hagiobazari significat vel sancti, vel sanctum emporium. Et emporij voce Symeon quoq; Magister cum aliis Græcis vtitur pro nullis clauso portis, aut nullis cincto muris opidulo. Sancti potius existinem dicendum emporium, vt intelligatur emporium sancti Mamantis, quod olim monasterium insigne, palatium augustale celeberrimum in historiis, pontem deniq; non minus nobilem, S. Mamantis adpellatum habuit. Heic enim effundunt sese in extremū Ceratinum sinū celebres illi priscis fluuioli Cydarus & Barbyfes, nūc Machleua & Chartaricon, vt indicatum supra, cap. 139, qui quidem ad S. Mamantem ponte iunguntur. Hagiobazariotarum vox denotat incolas emporij S. Mamantis. Ceterum ad hanc portam Hagiobazari secundus est vrbis angulus versus terram cōtinentem,

tem, vbi scilicet incipiunt portæ murique terrestres; sic dicti
 quod nec a sinu Ceratino, nec a Propontide alluantur, sed ver-
 sus Thraciam porrecti sint. Veteres heic alteram posuerunt vr-
 bis Acropolim, velut in eius extremitate sitam secunda, respe-
 5 ctu primæ, quæ Byzantis arcem continet, vt ostensum cap. 139.
 Et habebat hic angulus olim arcem, dictā Pentepyrghion, a quin-
 que turribus, vel Magnauram, vel τῆς ξυλοκέρκου, & palatium Xyli-
 næ portæ apud Chalcocondylem, cuius interpretes vitiose scri-
 pserunt Xyllæ palatium, & peius interpretati sunt ligneum. Hæc
 10 autem nomina frequenter in historiis Græcorum, Zonaræ, ce-
 drini, aliorum, occurrunt. Explicatio prolixior alterius loci fue-
 rit. Apud Leonardum archiepiscopum Chiensem leguntur in
 epistola, de capta Constantinopoli, turres Aueniades: de quibus
 interrogatus a me Zygomalas, quænam scilicet essent: respon-
 15 debat, dicendas esse non Aueniadas, sed turres Anemanis, cuius
 est in historiis Græcorum mentio: planeq; volebat, has illas esse
 quinque turres, in altera vrbis acropoli, quas diximus Pentepyr-
 ghij nomen habere. Id autem verum esse, vel ex hoc intelligitur,
 quod Chienfis turribus adiungit Xyloportam, quæ a Xylopor-
 20 ta priori diuersa, veteribus ξυλοκέρκος dicta fuit propterea, quod ar-
 tifices eam struentes, magna in fundamento aquæ reperta co-
 pia, tignis plurimis ac palis in aqua defixis lapides iniecerint, atq;
 ita demum ædificij fundamentum firmum effecerint, vt est in
 libro de ædificiis vrbis. Nec abs re quis dixerit, videri palatium
 25 Xyloportæ potius scribendum Xylokerki palatium: scriptore
 librario vocem obscuriorem hæc, cum notiori Xyloportæ com-
 mutante.

Duodecima Turcis est Egri capi, quæ vox obliquam portam xii.
 significat. Et reapse sic exstructam vidimus, vt in eam non dire-
 30 ctò, sed ex obliquo pateat aditus. Leonardi Chienfis epistola,
 quam diximus, Caligaream vocat: Græci, Caligariorum. Sic aut
 a Caligariis siue futoribus est adpellata, qui calceamenta faciunt,
 a Turcis nominata Passumaggia. Inter hanc & proxime sequen-
 tem portam, situm est ad ipsos muros, alto loco, palatium vetus

Blachernianum, quod Constantini iam vulgo vocant, ubi solebant elephanti haecenus ali. Hoc iam praeterito anno Murates III Græcis loco patriarchij cōcessit, ut paullo ante diximus. Ceterum reperitur in Græcis historiis huius portæ Caligariorū nomen antiquius, Porta *καρσία*, siue obliqua: quod interpretati Turci videntur per Egri capi. Urbis tamen ædificiorum liber Charfia portam voluit dictam, ab auctore vel conditore Charfia, qui utentis colore Veneto factionis fuerit. Nam factiones olim quatuor erant in hippodromo decertantium equis, quos *κέλητας* Pindarus dixit, singulis bigis, trigis, quadrigis; ita distinctæ coloribus, ut *βέρεται* vel cærulei, *λευκοί* vel albi, *πράσινοι* seu virides, *ρόυσοι* seu rubri, dicerentur.

XIII. Decimatertia est illa, cuius hoc annaliū loco fit mentio, quæque nobis occasionem primam recēsendi portas urbis præbuit. Vocatur autem Hadrianopolitana, quod Hadrianopoli recta venientes, urbem ingredi per eam soleāt. In hac porta periit oppressus in hominum turba Cōstantinus Dragases, ultimus Græcorum imperator.

XIV. Sequitur decimaquarta, recenti vocabulo Turcico dicta Top capisi, quo significatur porta bombardaria, siue tormentorum bellicorū. Græci ante captam a barbaris urbem nominabant S. Romani portam, sicut & Leonardus Chienſis, & Chalcocōdyles testantur: cuius tamen interpres Gallicus ex S. Romani porta facere portam Romanam fuit ausus. A bombardis eam Turcos arbitror adpellasse, quod obsidionis tempore tormenta bellica præcipue fuerint huic opposita.

XV. Proxima secundum hanc est decimaquinta, Turcis Geni capi, Græcis *νέα πύλη*, quod portam novam significat.

XVI. Inde pervenitur ad decimam sextā, videlicet Silyuriæ vel Selybriæ portam, quæ a priscis *χρυσή πύλη*, vel aurea porta nominabatur, & porta fontis. Nam extra portam hanc est hodieque fons, qui *χρυσή πηγή* vel aureus fons a Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in eorum historiis, quæ sæpenumero palatij *πηγῆς* siue fontis mentionem faciunt, & templi Deiperæ virginis ad *πηγὴν* siue

sue fontem. Interpres Cedrini plerumq; Pegen, & in Pege red-
 didit. *Ædificia* nunc diruta sunt, fundamentis adhuc exstanti-
 bus, & ipso fonte: quem hodieque Græcorum vulgus *χρυσόπηγην*
 adpellat, & inuisere magno concursu, certo anni tempore, velu-
 5 ti si Deiperæ templum adhuc incolume staret, consuevit. Aurea
 porta nunc etiam reliqua conspicitur, sed obstructa, nec id quod
 audit, aurea: satis elegans tamen, expressos e marmore continēs
 agonas siue labores Herculis, artificio non vulgari.

Hoc iam loco peruentum est, ab angulo vrbis secundo, pro-
 10 pter muros vrbis terrestres circumambulando, ad oppositum
 huic angulum vrbis tertium: qui, sicut secūsus ille ad sinum Ce-
 ratinum extremum situs est, ita & ipse pertinet ad Propontidem:
 vbi deinceps latus vrbis reliquum mari alluitur, vsq; ad promon-
 torium Byzantis, vel vrbis angulum primum. Ab hoc enim an-
 15 gulo primo latus vrbis vnum, videlicet aquilonale, a mari Cera-
 tini sinus efficitur, vsque ad angulum secundum Pentepyrgia-
 num: rursus ab altera parte mare Propontidis secundum latus
 vrbis, & meridionale quidem efficit, vsque ad tertium vrbis an-
 gulum Heptapyrgianum: occidentale vero tertium latus ab o-
 20 mnibus aquis immune, terrestri muro claudit urbem, qui iuxta
 sinum Ceratinum a Pentepyrgio incipiens, ad Heptapyrgium
 iuxta Propontidem definit.

Igitur Heptapyrgianum iam angulum nauigio circumuectis, xvii.
 prima propter arcem in latere meridionali porta se nobis offert,
 25 ceteroqui numero decima septima, quam ab arce vicina portam
ἐπὶ τὰς ἑπτὰ πύργους, id est, septem turrium, voce mixto barbara nomi-
 nant. Obseruauimus in hac Græcam inscriptionem, quam da-
 bimus alibi.

Secundum hanc proxima sequitur octaua decima porta, Tur- xix.
 30 cico vocabulo Narli capi dicta: quo nimirum adpellunt ex insu-
 lis nauigia malis aureis, seu granatis, (*κόκκινον* nunc Græci vocant)
 onusta.

Decimanona vocatur Psomatiorū porta. Liber exstat apud xix.
 Græcos manuscriptus, de ædificiis vrbis, quem habemus. In eo

nomen portæ Psamatij reperitur, & Palatium Psamatij, & *ὑπερκομῆον* Psamatij, quo domus significatur exstructa curādis & alendis senibus. Originem vero nominis Psamatij legimus hanc in eodem libro, stetit olim hoc in loco Psamatij, quoddam simulacrum, quod de astrorum cultor quispiam ceu deum coluerit. Christianos vero frequenter hominem ab eo colendo dehortantes, adpellasse simulacrum illud, quod ipse veneraretur, deum *ψευδαινόγον*, id est, falsum & fictitium, quique nomen illud mentiretur. Ab hoc igitur idolo dei fictitij volunt ipsi loco nomen inditū, ut Psamatij diceretur, id est fictitij dei locus: vulgo Psama dicente, pro *ψῆμα*, quod est mendacium. Propter hanc vero portam Psamatij quondam & palatiū erat, & *ὑπερκομῆον*, ut diximus: utrumque Psamatij nomen ob viciniam habens, & ab Helena Augusta, matre Constantini magni, urbis conditoris, exstructum. Christianorum vulgus hanc portam nunc etiam San-
Matthia vocat, nomine corrupto ex Psamatia.

xx. Vigesima Græcis Contoscalij porta dicitur. In libro de urbis ædificiis locus hic Contoscalinon adpellatur, & causa nominis adjicitur. Etenim ipsa porta velut intra sinum quemdam abscedit versus urbem, & ab altera parte proximum sibi portū habet pro triremibus, in mare se porrigentem, & muro circumdatum. Is portus olim quum pararetur, præfectum fuisse tradunt operis, velut *ἑργασίαςτις*, Agallianum Turmarchum, (id Turmæ ducem significat, hoc est legionis, sex hominum millia complectentis, ut est apud Leonem Augustum in libro de bellicis adparatibus) qui cognomen Contoscelis habuerit, a brevibus tibiis. Gambacurtam Itali dicerent. Ab hoc adpellatam aiunt portam Contoscalinam, veluti contoscelinam. Ego vero pace Græcorum dixerim potius Contoscalinam vel Contoscalij vocatam a conta scala. *Κοῦτις* enim Græcis nunc parvus, uti quum Cedrinus ait, quemdam fuisse nominatum ab exiguitate staturæ *Κοῦτὸν ἑλέοντα* prætorem Cephalleniae, & alium *Κοῦτὸν ἑλέοντα*, ceu Leonem paruum, & Stephanum paruum. Scalæ nomen iam ante declaratum.

xxi. Vigesima prima Catergolimenis porta nuncupatur, a portu
trire-

triremium, quæ vulgo sunt Græcis *Κάπρυα*, sicut & *Κατράδες* nunc adpellantur classarij vel nauales socij triremium.

Vigesima secunda vulgo nunc Græcis est *πόρτα τῶν ἀρκούδων*, id xxii. est, vel vrsarum, vel vrsina, Turcis Tschatlati capsi, a mac-tatione pecudum. Sunt qui nouam litoris portam nominant. Equidem crediderim esse antiquam. Ædificium rotundum extra muros in ipso mari, vicinum ac vetus habet, vndique circumfluum, nisi qua terræ iungitur; in quo mac-tantur, excoriantur, & exenterantur pecudes: itemque fenestras habet hæc porta marmoreas a latere, cuiusdam ædificij vel palatij veteris, quod ipsis muris urbanis incumbit. Heic aliquando pæne naufragium fecisse recordor, quum animi gratia Wolfius Vngnadius Baro Sonneckianus, & Hieronymus Arconatus, & ego, Saraium Sultaninū, e Ceratino sinu profecti, cælo primum sereno, marique placido, circumnauigaremus: & oborta subito tempestate, non sine periculo huc reijceremur.

Vigesima tertia & vltima porta vocabulo Turcico nominatur Achur capsi, quod Achurij portam significat. Achurium vero Turcis est ædificium capax, aream habēs in medio, cuiusmodi solent esse stabula pro regiis equis. Et arbitror esse Græcam origine vocem, vsucaptam a Turcis. Etenim *ἀχυρεῖον* vocāt Græci stabulum, a reponendis scilicet paleis. Sic Emir Achur, stabuli præfectus est in aula Sultanina, veluti capite 14 diximus. Itaq; propterea nomen hoc isti portæ datū, quod per eam faraio Sultanino contiguam, inuehantur omnia curandis & pascendis equis ac iumentis Sultani necessaria, quotquot intra faraium scilicet aluntur. Ab hac vltima porta, farai Sultanini murus trium in ambitu milliarius Græcorum incipit, iuxta quem ab altero faraij latere primam quoque portam vrbis collocauimus. Nec inter Achurij portam, & Horæam illam primam, vlla reperitur alia, quam qua secreto soli Sultano licet e faraij septis ad angulū S. Demetrii prodire quoties ei sic visum est. Ac solet hoc facere multoties, quum eleganter ornatam marmoreis columnis domunculam ibidem habeat, intra quam velis obductam sedens,

tam e sinu Ceratino, quam secundo Bospori fluxu in Propontidem præternauigantes intueri cum voluptate potest, ipse conspectus a nemine.

Sedenim ante, quam hanc portarum enumerationem claudamus, libet ex allegato sæpius libro, de ædificiis vrbis, ordine recensere veteres portas vrbis terrestres, quæ illic solæ leguntur; ceteris ad sinum Ceratinum Propontidemque sitis, silentio præteritis. Recitantur autem dumtaxat hæ quinque, sumto ab extremitate Pentepyrghiana initio.

Prima vocatur *ἑυλόεργος*, ob eius fundamentum, defixis in imo palis factum. Nunc Hagiobazari portam dici notauimus.

Altera Charisæ, qui scilicet ei condendæ præfuit. Turcis est Egri capi, siue porta obliqua.

Tertia *πολύαιδρος*, ab hominum multitudine dicta. Quippe traditum in historiis legimus, & in hoc ipso de ædificiis vrbis libro, Theodosium minorem Augustum terræmotu collapsos vrbis muros terrestres curasse per Cyrum præfectum urbanum instaurari: cuius quidem ea fuerit in opere maturando & vrgendo sedulitas, vt intra sexagesimum diem absolutum fuerit. Hoc autem in opere, quum vna populi pars ab angulo Pentepyrghiano, altera vero ab angulo aduerso Heptapyrgiano muros condere cepisset: ad hanc demum portam pars vtrique suis perfectis operis conuenit, eaq; de causa Porta *πολύαιδρος*, adpellata fuit, ab hominum multitudine, qui tunc istic cōuenerunt. Nunc Hadrianopolitanam vocari diximus. Et est illius is profecto situs, vt medium in muro terrestri locum occupet, id quod equidem diligenter obseruaui. Nam quum ab acropoli Pentepyrghiana, propter fossas muri terrestris, ad angulum vel acropolim Heptapyrgianam ituro, necesse sit vnus horæ spatium impendere: tantumdem temporis a Pentepyrghio requiritur ad portam Hadrianopolitanam, quantum ab eadem ad portam Heptapyrgio proximam. Apud Leonardum Chiensem reperitur hac ipsa in vrbis ac murorum parte locus arduus (vt adpellat) Miliandri. Non alibi quærat hunc lector, quam ad portam Hadrianopolitanam

tanam vel *παύανδρον*, correcto tamen prius vel enuntiationis, vel scripturæ vitio. Nam pro Miliandro equidem minime dubito reponendum *μυείανδρον*, quod idem est cum *παυείανδρον*: siue adeo per inscitiam vulgi factam fuisse dicamus Miliandron ex Myriandro, siue per oscitantiam scriptoris librarij corruptum nomen existimemus.

Quarta *κατωγάα*, siue subterranea; cuius tamen nominis ratio nulla redditur. Respondet iam Topcapisi vel bombardarię portæ, quondam S. Romani.

- 10 Quinta Græcis *πύλη* fuisse dicta narratur, quod numero quinta scilicet inter portas esset terrestres. Olim auream portam vocauere, nunc Silyurianam adpellari ostendimus. Quod autem Geni capi siue noua porta non commemoratur, inter portas S. Romani & auream sita propterea fit: quod nulla tunc fuerit, posterioribus scilicet exstructa temporibus, vt ipsum quoque nomen innuit.

- Habes iam, benigne lector, insignem non portarum dumtaxat vrbis explicationem: verum etiam multarum præterea rerum declarationem, quæ mihi quidem aliquando Græcas & 20 Turcicas historias lætanti visæ fuere difficiles intellectu, ac per obscuræ. Tibi sane, remotis non paucis iam quasi salebris, iter idem ingressuro, minus pleraque rædij paritura confido. Vel ipsi tam a Turcis obsessæ, quam expugnatae Constantino-
poleos historiæ Chalcocondylis & Leonardi Chienfis, mirum
25 quantum hæc expositio nostra lucis adferet.

*MORS SVLTANI BAIASITIS, A FILIO
Selime veneno sublati.*

- 30 Non meminerunt annales dati a filio Selime Baiasiti per a. 201. lios veneni, quod a nostris constanter adfirmatur: ipsis tamen expositionibus horum inter se non parum dissidentibus. Nos plerorumque narrationes sic recitabimus, vt integrum tamen lectori iudicium relinquamus. Spanduginus ait, Selimem patri

adiunxisse Ionuzem bassam, qui curam eius gereret, omnes-
 que res patris administraret. Interim tamen secreto cum Ionu-
 ze transigisse, venenum ut patri propinaretur. Itaque Baiafi-
 tem prius, quam Dimotucum peruenisset, vi veneni dati ex-
 stinctum fuisse. Iouius addit, venenum ei præbitum ab Hamo- 5
 ne Iudæo medico. Alij commemorant, Selimem metuentem,
 ne se bello in Anatolia contra fratres, Achmetem & Corcu-
 tem, occupato, rursus imperium sibi vindicaret pater: corru-
 pisse medicum patris Vstarabim, promissis ei singulos in dies
 annonis asprorum mille, qui reditus esset annuus 9000 talero- 10
 rum, aspris 40 pro vno talero computatis. Itaque recepisse me-
 dicum, se Baiafiti venenum pharmaco mistum propinaturum.
 Ac tradidere quidam, venenum hoc fuisse comminutum pul-
 ueris instar adamantem. Vstarabim in opido Tzurulo Baiafi-
 ti auctorem fuisse sumendi pharmaci, quo mirificus seni vigor 15
 totius corporis & animi rediturus esset. Adveniente Baiafite, me-
 dicum altero mane Sultaninum ad cubiculum venisse: quum-
 que dormientem adhuc reperisset, expectabundum ibidem
 hæsisse, donec euigilaret. Elapso temporis aliquo spatio, quum
 non expergisceretur: excitari iussisse, iamque expectatum in- 20
 terrogasse, pharmacone uti vellet. Illo adsentiente, Vstarabim
 antipharmaeis multo ante munitum, prægustatam ab se medi-
 cinam Baiafiti præbuisse hauriendam: simul cubiculariis man-
 dasse, ne quid ei potus subministrarent prius, quam bene coo-
 perto corpore sudasset. Inde medicum se Constantinopolim 25
 ad Selimem contulisse, qui promissi præmij loco iusserit ei ca-
 put amputari: quod diceret, hominem sceleratum ac infi-
 dum Sultano patri, eadem usurum erga se quoque
 perfidia, siquidem hoc uti faceret, ab
 alio quoque compul- 30
 latus esset.

CRVENTVM ET PARICIDIALE

Selimis imperium.

Sublato de medio patre, progressus est Selimes ad immanem
 5 fœuiciam, fœdaque paricidia, solus ut rerum potiri posset. Fra-
 ter eius natu maior Achmetes ad Arabicos fines profugisse dici-
 tur, hoc est in Caramaniam, regno Sultani Cairensis finitimam.
 Quippe non multo post sequitur, eum suis tandem e latebris
 cum milite Caramano contra Selimem prodiisse. Arabes etiam
 10 vocari Ægyptios, & Ægyptiorum Sultano subiectos, indicaui-
 mus capite 165. Mustaphæ bassæ mentionem paullo ante feci-
 mus cap. 198. Fuit interfectus propterea, quod Achmetis eum
 filios, Muratem & Aladinem, de imminente sibi a patruo Seli-
 me periculo, monuisse per celeres internuntios compertum fu-
 15 isset. Meritas luit pœnas, ob perfidiam erga Sultanum Baiasitem,
 herum suum, contra quem Selimi filio studuerat. Fratrum filij,
 quos Selimes strangulari iussisse traditur, more Osmanidis re-
 cepto, qui nefas esse putant, Osmanidarum sanguine terrâ con-
 spergi, numero fuere quinque: Muchemetes & Aladines, Sina-
 20 nis Scachi filij: cum tribus filiis Sultani Muchemetis, ut est vide-
 re nostra in Osmanidarum genealogia. De Tekiensi prouincia
 dictum capite 57. Qui primus e ianitoribus regiis, & Azem Aga
 vocatur in annalibus, integre dicendus est Capizilar Azem Aga.
 Nomina iam aliquoties exposita sunt, & suo loco de Capizilariis
 25 agemus, qui Sultani Osmanidæ ianitores sunt. His præfecti so-
 lent esse vel quatuor, vel sex, prout ipsi visum Sultano. Vocan-
 tur autem vel Capizilar Bassi, vel Capizilar Aga. De vocabulo
 Bassa, capite 14: de Aga, 173 diximus. Qui primus aut supremus
 inter hos est, Capizilar Azem Aga nominatur. Etenim Azem
 30 supremum significat. Notandum heic Casanis Azemis Capizi-
 larium Agæ nomen. Quippe Geufræus ait, Corcutem inci-
 disse in manus Bostangis bassæ, qui Selimis gener fuerit. Osten-
 dimus autem supra, capite 198, Bostangim bassam, Selimis filiæ
 nuptias cōsequutum in præmium perfidiæ, cognomen habuisse

Ducaginoglis, ex causa paullo post aperiēda. Nomen vero proprium huius Ducaginoglis erat, non Casam vel Casan, sed Achmet, quemadmodum ex ipsis annalibus deinceps adparebit. Et omnino Capizilar Aga diuersus est a Bostangi bassa. Quapropter in his Geufraus errauit. Opidum Egrigos Bellonio Grigos est, ad mare situm, versus sinum Aiaslicū, qui priscis erat Issicus.

*SELMIS STATURA. PROELIO VICTVS ET
occisus Achmetes, eiusque filiorum exilia.*

10

203. Quod pumilionis Selimi nomen tribuitur, sic de sententia Spandugini est accipiendum: vt intelligamus, eum reliquo corpore fuisse oblongo, sed tibias habuisse breues. Eaque de causa spectabilior erat in equo, quam si pedes incederet. Neapolis Caramaniæ Turcis sua lingua vocatur Genischeher. Et annalium 15
hæc notanda verba sunt, quæ sæpius repetunt, has res in Caramania fuisse gestas, quo se contulerat Achmetes, vt auxiliis Sultani Ægyptij siue Cairensis e propinquo cōtra Selimem vti posset. Leonis quidem Augusti nouella de thronis Neapoleos meminit, episcopatus metropoli Stauropolitane in Caria subditi. 20
Hinc adparet, errare Iouium, qui pugnatum ait prope Prusam in amplissima planicie, quæ nouæ terræ, Cliugua Italica, vel nouæ ciuitatis adpelleretur. Et proficiscitur hæc eius inde alucinatio, quod alia sit haud procul a Prusa, vel Nicæa potius Neapolis siue Genischeher, de qua superius capite 17 & 23 dictum. Ea ta- 25
men procul admodum distat a Neapoli Caramaniæ. Nec video, quo possit esse loco tanta planicies, actātorum exercituum capax, in vicinia vel Prusæ, vel Nicææ, vel Genischeheris siue Neapoleos, huic proximæ: quum istic perpetua vel iuga sint, vel cliui salum montis Olympi. Taceo, superius aliquoties in anna- 30
libus hisce reperiri, Caramaniæ begos cum Osmanidis bellagentes, si hostibus impares se viderent, in montuosa regionis suæ loca se recepisse: quæ quidem illæ ipsæ latebræ sunt, in quas so-
cum milite suo Sultanus Achmetes, Selimi fratri copiis impar,
abdidi

abdidit; & quales in vicinia Prusæ nullas habere potuisset. Ideoque non abs re dicitur Achmetes ab initio belli, transeunte cum copiis in Asiam Selime, veluti fratre debilior ad Arabicos profugisse limites, hoc est, in Caramaniam: vnde nusquam hactenus prodiisse legitur, multoque minus præsentis cum discrimine rerum suarum in Bithyniam fratri subditam se contulisse. Filiorum, quos duos reliquit superstites, Muratem & Aladinem, in his quidem annalibus nulla exstat mentio: sed ab aliis, præsertim Menauino, teste oculato, commemorantur. Aladinem euasisse fuga, narrat Iouius; & in itinere, quo se conferebat ad Ægypti Syriaque Sultanum, amicum paternum, febri extinctum. Muratem vero referunt omnes ad Ismailem Sophinum, Scachum Persarum, se recepisse: qui filiam ei suam dedit uxorem. Quippe constat, virumque principem tam Achmeti patri, quam filiis, aduersus Selimem fauisse: quod esse sibi propemodum ante fores cernerent formidabilem illam Osmanidarum potentiam, quam bellis ciuilibus debilitatam cupiebant, ne cum vtriusque detrimento longius serperet: vti sane mox ab hisce motibus Sultanos Ægyptios cum Mamelucis suis ad interuersionem deleuit, Sophinos tum primum exortos grauitè afflixit: tametsi nihil hactenus in hos, arcano quodam Dei iudicio, summis licet vti viribus, efficere potuerint Osmanidæ, quod spem eis opprimendi regni Persici certam præbere queat. Id eo maiori dignum admiratione, quod insolentiores perpetuis hactenus, & infinitis prope contra quosuis populos facti victoriis, nihil non vi sola præpotentis imperij tum prosternere, tum diruere se posse iactitant. Ergo Romani tandem illius Pindari verum esse, suo cum interitu, discant oraculum:

30 *Vis consili expers mole ruit sua.*
Vim temperatam Dij quoque prouehunt
In maius. Idem odere vires
Omne nefas animo mouentes.

SELIMIS ADVERSUS ISMAILEM SOPHINVM

*expeditio. Prælium in planicie Zalderana. Iouius emendatus.**Ordu. Orda. Fossatum. Tuldum. Tebris. Sultania. Kemach.*

204. Huius belli causæ intelliguntur ex indicatis capite præcedenti, de recepto præsertim hospitio Murate, Achmetis F. Iouius exercitum Selimis habuisse tradit hominum ducenta millia, duplo maiorem numerum faciunt annales. Idem vocat Ismailis primum ducem Vstaoglim, qui nostris annalibus Vstagelu ogli, vel 10 Vstazelu ogli, rectius quidem haud dubie, nominatur. Id filium Vstageluis significat. Quis autem fuerit hic Vstagelues, non exprimitur in annalibus. Iouius statim post expositum prælium Selimis contra Persas, & occupatum Taurisium, narrationem belli Turcorum aduersus Costageluem Aladuliorum principem subijcit. Idem bellum Turci quoque mox gestum referunt, sed aduersus Aladeulem Dulgadiris provinciae Ducem. Ergo iam animaduertisse videmur, huius Dulgadirensis regionis principes habuisse nomen Aladeulis in genere, cuius supra facta mentio capite 163, sed singulis tamen præterea peculiare 20 quoddam fuisse nomen; adeoque deuietum hunc ab exercitu Selimis Vstazeluem fuisse vocatum, cuius filius fuerit Vstazelu ogli, supremus belli dux apud Ismailem Sophinum, qui Zalderanis in campis occubuit. Hinc igitur emendandus Iouius, & pro Vstaogli reponendus Vstazelu ogli: rursumque pro Costa- 25 gelu, scribendus Vstagelu. Planicies Zalderan legitur in annalibus, qui Iouio sunt campi Calderani. Situs horum ex eo percipitur, quod dimicatum tradit idem non procul a ciuitate Choi, quæ priscis Artaxata fuerit dicta. Malcozoglisis siue Malcozides prior, Turcis est Thur Ali beg, Iouio Thurabeus, vocabulo hinc 30 itidem corrigendo: alter Mahomet, quem annales non nominant. Turci vulnus inflictum fuisse Scacho tradunt a Malcozide, Iouius ictu sclopeti læsum ait sub humero sinistro, non grauius tamen, & incerto vulneris auctore. Orda Turcis est Ordu.

Proprie

Proprie quidem hoc uti vocabulo solent pro foro castrensi rerum venalium, sed interim generaliter etiam pro castris seu fossato potius, ut adpellat Leo Sapiens Augustus, accipitur: itemque pro tuldo, quæ Græcis vox in historiis reperitur, & in Leonis Augusti libro de bellicis adparatibus sic definitur, ut impedimenta vasæque militum, & omnes res necessarias complectatur; nimirum famulicia siue pueros, & iumenta, siue sagmæ, reliquæque animalia, & si quid præterea rei ad usum fossati milites secum vehunt, trahunt. Germani Troßum adpellant. Hæc proprie vox hoc in loco Turcicæ Ordu respondet. Notum, apud Tataros aulam, seu castra, seu comitatum Chanum siue regum adpellari ordam. Apud Beluacensem Ioannes de Plano Carpi, legatus Pontificis ad Tataros, curiam regis interpretatur, & stationem imperatoris ac principum, itemque tentorium ducis. Sed heic, ut diximus, tuldu Persici regis in prædam cecidisse Turcis intelligitur: uti mox etiam sequitur, unam ex Ismailis vxoribus in orda fuisse captam. Solent enim mulieres, si quæ sequuntur castra, tuldi pars esse. De Tebriso supra quædam exposuimus cap. 187. Ptolemæi Teruam esse, plerique putant, & transpositis fortasse litteris Teure scribetur rectius: Hebræorum Susam, Iouius autumat. Id quidem hoc loco minime silentio prætereundum, quod a Choi propter quam urbem pugnatum fuisse diximus, 80 miliaribus Asiaticis vel Romanis Taurisium distet. Addendum & hoc, commissum fuisse prælium die 26 mensis Augusti, anno Christiano 1514. Sultani denique Iouius idem fuisse putat exstructam e ruinis Tigranocertæ. Fiet eius infra quoque mentio, in expeditione prima Sultani Soleimanis aduersus Persas. De Carabago explicatum capite 63, de Amasia capite 6. Ciuitas hodie dicta Kemach in Armenia, quondam metropolis erat Armeniæ Camachus, ut eam Leonis Augusti nouella de thronis adpellat, & indicatum a nobis est superius capite 5. Peucerus corrupto vocabulo Ciamassum nominauit. Sansouinus quoque Iamacam vitiose, pro Camaca vel Camaco, scripsit: errorem Laoniceni sequutus interpretis.

HHH

BELLVM DVLGADIRENSE. MORS DVCIS

Vstazeluis vel Aladeulis.

205. De Dulgadiris prouinciæ finibus dictum supra, capite 163. Duces eius, siue reguli, Turcomani erant, non Christiani: regio ipsa tota montuosa, Tauro & Antitauro inclusa. Dresslerus simpliciter Cappadociam vocat, sed non recte. Bello causam præbuit, quod huius regionis Ducis Vstazeluis filius, vt dictum, hosti Selimis & Osmanidarum Ismaili Sophino militasset: quodq; pater, occiso Calderanis in campis filio, Taurisio proficiscentem versus Amasiam Selimis exercitum, in clisuris montium, & impeditis itinerum angustis, fluminumque transfectionibus, afflixisset. Sinanis bassæ meminimus supra, capite 177. Vstazeluis a Sinane capti, eiusque iussu necati caput, a Selime Venetias, pro Turcorum more, missum fuit. Substitutus huic Alis begus, infra nominatur Scachi Suarenfis filius, initio regni Soleimanis, ad annum Christianum 1522, vbi plura de hoc exponemus, capite 219.

SELIMIS IN BASSAS SVOS SÆVICIA.

Ducaginogli. Ducagini reguli. Catalogus paricidiorum & cædium Selimis.

20

206. Piri bassa Turcis est is, quem historia belli Rhodij Pyrrhum Græco nomine vocat, vt Aiacem Iouius itidem adpellatione Græca dixit, qui Turcis est Aigas. Ducagini filius Turcis est Achmet bassa Ducaginogli, cuius obiter facta mentio, capite 198. Natus fuit Ducagina familia, quam Iouius ait illustrem fuisse in regione Naupactia siue Lepantina, sicut iam dicitur. Ego vero hanc fuisse celebrem inuenio apud Epirotas vel Albanenses, in quorum regione Barletius Ducagini meminit, loci vel opidi cuiusdam, cui cum imperio præfuerunt olim, & a quo familiæ nomen hoc inditum fuit. Annales Venetorum tradunt, anno Christiano 1444 Paulum & Leccam Ducaginos fratres, Tamusij filios, cum ditionibus suis in Albania, Venetæ se reipublicæ fidei permisisse. Iouius hunc Ducaginoglim ait infamem fuisse pluribus

30

ribus vitiis, auaricia, ambitione, perfidia. Filio Selimi patrē Baia-
 sitem prodendo, nuptias filiae ipsius impetrauit, vt ante diximus.
 Causa mortis heic verius est exposita, quam ab aliis, qui necatū
 volunt ob expilatas prouincias, quibus praeuisset. Atqui Vezi-
 5 razem bassā, quo munere dicunt annales functum fuisse Duca-
 ginoglim, quum occideretur, nō prouinciam quamdam admi-
 nistrat: sed ad Portam supremā cum potestate, velut ad clauum
 totius Osmanidarum imperij sedet, nec nisi grauissimis de cau-
 sis aliò solet ablegari: quod in Sinane prius, deinceps accidisse
 10 meminimus in Osmane Vezirazeme contra Persas missō, cuius
 loco tunc Prouezirazemes ad Portā cōstitutus fuit Mesites bas-
 sa, spado vetulus, nunc saluis annonis rude donatus. Oturaziacū
 Turci dicunt. Præter Ducaginoglim, referūt annales ab Selime
 necatū Ischenderē bassam, qui & ipse gener ipsius erat, & Tazi-
 15 sadem Cadilescherū, & Seguanem bassam, (officij vocabulū est,
 explicatū cap. 190) qui nomen habuerit Bal Gemes. Id hominē
 significat melle non vescentem. Hæc de procerū Selimis cædi-
 bus hoc tantum loco memorantur. Addamus & alias, aliis tem-
 poribus ac locis perpetratas. Mustaphæ necē prodidimus supra,
 20 cap. 202. Chendenū bassam Iouius trucidatū refert ante, quam
 contra Sophinū Ismailem in Persiam progredideretur: quod vir
 magno rerū vsu præditus, iter hoc grauibus de causis ei dissuasif-
 set. Chuseinem bassam, Vezirē suū, simili de causa deinceps iussit
 interfici, quod ei per solitudines Arabiæ Cairū petituro cum ma-
 25 ximis copiis, auctor esset, ne temere tāto cū exercitu tam pericu-
 losum iter ingrederetur, vt in annalib. expositū legimus. Ægypto
 potitus, Ionuzem bassam, (Iānū male Geufræus & alij vocant) a
 Cheire bego per calumniā delatū, seu furore quodā impulsus, e
 medio fustulit, vt est in annalib. Colligamus immanis iam belluę
 30 diritatis inauditæ facinora. Primū octo paricidia, prorsus enor-
 mia, quibus patrē veneno peremit, Achmeti Corcutiq; fratribus
 2, & 5 fratrum filiis laqueo fauces elisit: procerū deinde maximorū
 cædestotidē, Mustaphę bassę Vezirazemis, Cheudeni bassę, Du-
 caginoglis Vezirazemis bassę generi sui, Ischenderis itidē bassę

generi, Tazifadis Cadilescheri, Balis Gemis Seguanis bassæ, Chuseinis bassæ Veziris, & Ionuzis bassæ: quæ sane omnia quonam modo legatus Venetus, Aloysius Mocenicus, vsque adeo eleuare potuerit, vt nihil fuisse barbarum in hoc tyranno dicere sit ausus, mihi quidem mirari subit.

*SELIMIS ADVERSUS AEGYPTI SYRIAE QVE
Sultanum expeditio. Canfaui Gauri. Mameluci. Cir-
cassi, siue Quinquemontani.*

207. Simulasse dicitur Selimes, alteram aduersus Ismailem Sophi-
num expeditionem se suscepturum, quum reapse Sultanū Cai-
rensem inuasurus esset. Id astu fecit, ne præpotentes duos hostes
simul in se concitaret: qui quidem inter se reconciliati fuerant,
animaduerso Selimis instituto, non minus Ægyptij, quam Per-
sæ interitum quærētis. Præterea stimulos addebat Selimi Cheir
begus Halepi, (Iouius & alij Caiarbeium non recte vocant) qui
suo cum Sultano inimicitias exercens, defecturum ab eo se nun-
tiabat, si propius ad Halepum cum exercitu Selimes accessisset.
Canfaui Gauri nomen est Sultani Cairensis in annalibus hisce
Turcicis, qui nostris corrupta voce nominatur Campson Gau-
rius. Hūc Selimes prælio vicit, in quo Sultanus ipse cæsus occu-
buit. Cairbeium quoque, vel Cheirem begum, hoc prælio ce-
cidisse, Geufreus tradidit: cui tamen deinceps Ægypto capta Se-
limem commendasse Cairum, in his annalibus expresse legitur.
De Mamelucis abunde Iouius & alij scripsere, quæ paucis dum-
taxat attingamus. Cepere sub Friderico II Augusto. Durauit eo-
rum societas vel ordo cum imperio ccc plus minus annis. No-
men ipsum significat militem, qui stipendia facit. Et militabant
Sultano, perpetuisque bellis exercebantur, equestreis rei præfer-
tim peritissimi. Moriente Sultano deligebant alium e corpore
siue collegio suo, liberis suffragiis. Plerumq; tamen Emirū ma-
iorum, qui numero quatuor erant, auctoritate dignitateq; Sul-
tano proximi, ratio haberi solebat. Electus cuique Mameluco
centum

centum Seraphinos pro felicibus auspiciis imperij donabat. Omnes necessatio vel Christiani erant, vel ex Christianis parentibus nati; nec in ordinem suum vel Arabes, vel Saracenos, siue Mauros, vel Hebræos, vel Turcos admittebant. Maior eorum pars e Circassis constabat, in pueritia captis, aut pretio distractis. Eam ob causam Zercas siue Cercas quoque vocantur a Turcis, ob Circassorum inter Mamelucos præcipuum numerum: quæ natio nomen Quinquemontanorum habet, Iberis siue Georgianis vicina.

10 *TOMMANBAI, SVLTANVS VLTIMVS Ægypti. Vlu Duueidar. Emir Quibir.*

Quem nostrorum historiæ Tomumbeium vocant, Turcis 208. est Tommanbai, nomine non vitio. Quod officium, quæue dignitas fuerit eius, qui dicitur heic Vlu Duueidar, ex ipso annalium contextu intelligitur. Initio commentationis huius, capite tertio, Vlu significare notauimus excelsum. Petro Martyri Mediolanensi in descriptione legationis Babylonix, non Vlu Duueidar, sed Emir Chebir adpellatur, quod Arabibus est Emir Quibir, id est, magnus Emir. Ea vox a nobis capite primo & 14 superius est explicata. Martyr adijcit, Emir Quibir esse magistratum primum post Soldanum, idque propterea, quod exercitibus præsit. Ergo Sansouinus & alij falluntur, qui huius in historiæ narrationibus ex Tommanbai Vlu Duueidare, vel Emire Quibire, fecerunt Admiralium Alexandriæ. Reperitur etiam apud Geufræum Derdar Quibir, vt apud Andreæ Cambri-
nium Florentinum, & alios, Magnus Diadarrus. Vtrumque mutilatum ex Duueidare. Nec Geufræus sibi constat in hoc explicando, quum modo magnum Mariscallum, modo Præfatum vel Admiralium, modo magnum stabuli comitem interpretatur, qui Græcorum in aulis erat ὁ μέγας κοινός αὐλός. Si Petro Martyri, vt oculato testi, fides habenda, qui hunc præfuisse dicit exercitibus: fuerit scilicet is apud Ægyptios Vlu Duueidar, qui Serasker nunc apud Turcos est, aut qui μέγας δούξ apud Græ-

cos imperatores olim dicebatur. Nam *μὴ γὰρ ἑστὰ πρὸς τὸν ἀρχὴν* esse non potest, quem Prætor Græciæ noster cum Beglerbego cōparat. Eius verba superius exscripta leguntur, capite 66.

MELICVL VMERA. ZAMBERDI GASALI. GA- 5
za. ZoZimus Gazæus. Remle. Rama.
Rammola.

109. Vocabulum Melicul Vmera, nomen eius Officij siue digni-
 tatis denotat Arabica lingua, quondam Mamelucis vsitata, quæ 10
 apud Turcos est vel Beglarbegi, vel (vti vulgo pronūtiatur) Beg-
 lerbegi, hoc est, domini dominorū, qui sangiacos scilicet, aliosq;
 begos sub se habet. Vide prolixius explicata cap. 14. Zamberdi
 Gasali, nostris est Iamburdus Gazzelles. Equidē hactenus operā
 dedi, vt minime corrupta nomina, præsertim propria, singulis 15
 in linguis ederem. Gaza, cuius in his annalibus paullo ante men-
 tio fit, nota est Palæstinæ ciuitas, quæ viros illustres aliquot de-
 dit: & inter alios, Zosimum Gazæum, oratorem eloquentem, li-
 cet paganum, qui necatus ab imperatore Zenone fuit, homine
 crudeli & malitioso. Is est editus a nobis aucter historiæ Zosi- 20
 mus Comes, & *ὁ πρὸς τοὺς κοινὸν ἕρως*, quod nomen illum significat, qui
 fisci aliquando fuit aduocatus. Eum Karulus Sigonius V. C. sin-
 gulis septimanis pagellatim, quum ederetur, a me per vereda-
 rios, opera Petri Pernæ Boloniam Basilæa missum, historiæ suæ
 de imperio occidentis inseruit, nulla beneficij mei vel vnico ver- 25
 bo mentione facta: cui tamen anno 1581 se Boloniæ inuisenti,
 quum ex Sabaudi Ducis aula discedens, ad Ferrariensem cum
 Ducis Augusti Septemviri Saxonis legato, Andrea Paullo, viro
 amplissimo, & amico singulari, comitandi eius causa proficisce-
 rer, magnas sane gratias agebat, ingenue fatendo, minime se suū 30
 illud opus absq; mea communicatione Zosimi, cum laude pu-
 blicaturum fuisse. Nec dissimulabat se, quum in sepulcrum suū
 (sic enim adpellabat bibliothecam) me deduceret, Romam pro-
 fectum petiisse copiam sibi fieri pellegendi Zosimi, qui esse fe-
 rebatur

rebatur in Vaticana: nec tamen id a Gregorio XIII P. M. licet
 adhibitis intercessoribus illustrissimis ac primi nominis & loci
 Cardinalibus, Farnesio & Estensi, certis de causis impetrare po-
 tuisse. Quo plus, ore tunc quidem rotundo, mihi se debere pro-
 5 fitebatur. Sedenim ad annales ut redeamus, quod heic memo-
 ratur Remle, opidū Palæstinæ, varias adpellationes habet. Nam
 & Remle, sicut heic, & Ramma, & Rama, & Rammola Mau-
 ris, qui Arabes sunt, ac finitimis nominatur: quod vocabulum
 terram arenosam significat, & a Turcis est mutatum in Remle.
 10 Distat x, vel xii, plus minus, milliaribus Asiaticis a Giaffa, quæ
 sacris est litteris Ioppe, sic ab Iapeto vel Iapheto dicta, quod ver-
 sus Europam, ab Iapheti filiis inhabitatam, portus eius celeberrimus spectet.

15 *CVDSIMVBAREC. IKINDI. MESSIT AXA.*
Iadfunamasi. Cubei Sahara. Cuba. Trulla.
Naos dromicos.

20 Selimes in Ægyptum cum exercitu profecturus, quum ab
 Hierosolymis non procul abesset, morem tyrannorum sequu-
 tus, quibus in ore preces hæ perpetuo sunt,

25 *Da mihi fallere, da iustum sanctumq, videri*, ciuitatē Musulma-
 norū etiam opinione sacram sanctam inuisere voluit. Hæret e-
 nim hodieq; Turcorū in animis ea siue religio, siue superstitio:
 ut voti rei, Meccha sua visitata, non se legitime soluisse votum ar-
 bittentur, nisi Bethlehemam quoque, Christi cunis nobilem, &
 Hierusalemam adierint. Vocant autem Hierosolyma, vel Hie-
 30 rusalemam, lingua sua Cudsimabarec, quod nomen significat
 locum benedictum vel inclytum. Vespertinæ preces Turcis sunt
 Ikindi nemas, quæ nimirum medio concipiuntur inter meridiē
 & occasum solis spatio. Concepit has in messit axa, id est in alba
 messita, siue templo Turcico. Nocturnas, quæ Iadfunamasi Tur-
 cis adpellantur, & interuallo medio dici solent inter occasum

solis & mediā noctem, peregit in Cubei Sahara, siue Sehara: vocabulo denotante templum in spatioſa ſitum area, & cui faſtigiū impoſitum eſt formæ rotundæ. Tale faſtigiū Euagrio, ſcriptori eccleſiaſticae hiſtoriae, ^{ἡ ἡμετέρα} dicitur: Græci recentiores, vt Zonaras, Cedrinus, alij, Trullum & Trullam nominant: vt quum Cedrinus ait alicubi, Trullam ſanctæ maioris eccleſiæ furnicam corruiffe: quibus in verbis furnica ſignificat habentem formam furni, hoc eſt rotundam, non in longum porrectam, cuiuſmodi tectis cooperta templa Græcis ^{καὶ ὀρομυαὶ} vocantur. Vox Cubei ne Italis quidem eſt ignota, veluti quum Venetorum in annali-
bus legitur, anno 1416 ignem exuſſiſſe cubas templi S. Marci, plumbo tectas. Intelligitur autem hoc annalium loco per Cubei Sahara, templum Solomonium hodiernū Hieroſolymis, quod & cubam habet eiufmodi, Turcicis templis familiarem, & ampliffimam circa ſe complectitur aream.

*RVRSVS ÆTHIOPE SIVE MAURI, PRO
Ægyptiis & Arabibus.*

211. Cur Ægyptij & Arabes, olim Sultani Cairenſis ſubditi, nomi-
nentur Æthiopes ac Mauri, a nigro colore corporum, diximus
ſupra, capite 165. Sanſouinus expreſſe hac in hiſtoria, Caira ſiue
Miſziris (vt nunc adpellari, capite 61 notauimus) incolas Mau-
ros vocat, vulgari conſuetudine. Paulo etiam poſt ſequitur heic
in annalibus, interceptum ab Arabibus & Æthiopibus Tom-
manbain, Selimi fuiſſe proditum. Ceterum transfugæ dumtaxat
heic vnus meminerūt annales Turcici, ſed hiſtorici noſtri duo-
rum, qui Mameluci fuerint, natione Albanenſes vel Epi-
rotæ. Feciſſe tradunt hoſ transfugium ad ciuem
popularemque ſuum, Sinanem baſſam,
eiq; conſilia Sultani Ægyptij cum
inſidiis detexiſſe.

REGIO SAIT, ÆGYPTI PARS.

Aythonus emendatus.

Quod urbem Cairum ingressi dicuntur Selimiani milites, id 212.
 factum aiunt alij per eam portam, quam nostri Bassuellam vo-
 cant, & de qua paullo post amplius agemus. Regio Sahid Ioanni
 Leoni Aphricano superior Ægyptus est, quam Thebaidis pro-
 uinciã dixere veteres. Aythonus cap. 54, vt etiam annales hi Tur-
 cici, non Sahid, sed Sait, hanc adpellat; & primam ac maiorem
 10 (id est maximam) Ægypti prouinciam facit: quo loco notandũ
 obiter, secundam prouinciam eiusdem Ægypti vitiose scriptam
 Demesor, pro quo reponendum sine dubio diuisis vocibus, De
 Meser: quod Gallica phrasi denotat prouinciam Meserensem,
 hoc est vicinam vrbi Meser, quam rectius capite præcedenti di-
 15 ximus nominari Miszir, aut Missir. Ibidẽ quinta prouincia cum
 vrbe Damiat, non est Æliopolis, ab Ælio Pertinace Augusto sic
 vocata, quod auctori Platinæ credidit Reineccius: sed Heliopo-
 lis, quasi solis ciuitas, vt in eadem Ægypto quondam erat Her-
 mopolis, Mercurij ciuitas; Panopolis, Panis ciuitas: & aliis a Diis
 20 aliarum nominatarum reperiuntur, etiam a ridiculis illis Ægyptiorum
 numinibus quædam, vt a canibus Cynopolis: a lupis, Lycopolis:
 a felibus, Æluropolis. Plures Elias noster Cretensis in Nazian-
 zenum, quodam loco recitat. Corrigitor hoc etiam in illo ipso
 Aythoni capite, quũ dicit, haberi carnes craftinas, hædinas, gal-
 25 linaceas: vt lector malit carnes castronias, id est, veruccinas,
 quam craftinas.

MESSITA DICTA CHASANIS ZAMI.

30 Auctorem huius messitæ siue tēpli Cairensis Chasanem vo- 213.
 cant annales hi Turcici, rectius proculdubio, quàm vel Ioannes
 Fraxineus, apud quem Hessin legitur, vel Helferichus
 in itinerrario, cui scribitur Hessen,
 pro Chasan.

*TOMMANBAIS SUSPENDITVR. FINIS REGNI
Sultanini & Mamelucorum. Bab Surveile.*

214. Memorabilis est fœdus hic Tommanbais interitus, & Ægypti Syriaeq; Sultanorū regni finis. Suspēsus fuit Tommanbais xi die mensis Aprilis, anno Christiano 1517, vt Sansouinus adnotauit. Sumtum hoc de ipso supplicium ad portam Bassuellam, vt idem retulit, quum prius ignominia causa laqueo ad collū adpenso, per urbem mulo insidens circumductus fuisset. Peucerus Basuelam Syrię portam nominat. Sed melius annales indicaue-
re locum in vrbis vmbilico, cui nomen Bab Subeile vel Suweile, quorum illud significat portam, hoc plateam.

*MORBVS ET MORS SELIMIS, IN LOCO FATA-
li. Dephterdarlar. Bairam maius & minus.*

215. De pago Inzua dictum superius, numero 74. Non procul ab-
est a Zorlo, siue Zurulo, siue Ciurlo Iouij, de quo dictum itidem
cap. 26 & 193. Nec longe a Zurulo distat is locus, qui Selimi fa-
talis propter impietatem erga patrem bis exercitam, pœlio cō-
mittendo, venenoq; præbibendo, de quo dictum cap. 201, fuit.
Et bis hoc loco Tureici quoq; fatentur annales, fatali Selimē lo-
co diem suum obiisse. Causam mortis adtulit ei pustula siue car-
bunculus pestilens, vt Turci memoriae produnt. Sansouinus ex
aliis refert, plagam fuisse corrosiuam, instar gangrænæ: quod e-
quidem non puto, propter interitum Selimis subitum, quū gan-
græna tardiores plerumque progressus faciat. Dephterdari siue
Dephterdarlari, sunt vel Rationales, vel quæstores, vel (vti nunc
adpellamus) præsides & consiliarij cameræ. Bairam, maximum
Turcis festum est, instar paschatis nostri, quod mense Ramaza-
ne celebrant, quo & ieiunium suum seruant, integro mense 30
dierum, a crepusculo matutino, vsq; ad solis occasum, nihil cibi
potusue sumentes: & absoluto ieiunio, suū hoc Bairam, pascha-
tis in morem, peragunt. Duplex aut Bairam Turcis in vsu est.
Vnum, mense Ramazane, de quo nunc agimus; & quod Buiuc,
siue

siue maius, aut magnum adpellant. Eius supra meminimus, cap. 11 & 33. Alterum, sexaginta plus minus ab hoc diebus celebratur, & Chazilariorum Bairam dicitur, hoc est religiosorum, qui peregrinationem voti ergo suscipiunt, ad visitandum Mahumetis Prophetæ sui sepulcrum Mecchanum, ut indulgentias peccatorum suorum istuc impetrent. Quippe ceteri ad huius observationem Bairani non tenentur. Ideoque Cutzug Bairam ab eis adpellatur, uti festum minus, aut paruum. Neque vero sibi quidquam ad impetrandum veniam admissorum facinorum, prodesse putant solam Mecchani templi visitationem: in Bethlehemam quoque, cum Hierosolymis adeant, uti paullo ante significabamus. Hinc vero certum mortis Sultani Selimis tempus colligitur alioqui controuersum. Quippe legitur apud Iouium, extinctum Selimem anno Christiano 1519, die 14 mensis Februarii: quum Samouinus, & alij, verius omnino tradant, id accidisse mense Septembris, anno 1520. Quippe Buiuc Bairam tunc instabat, quod Selimes celebraturus erat Hadrianopoli, si superstes fuisset.

SOLEIMANES INITIO REGNI BELGRADVM

20 *obsidet. Burgurdelen cum ea capit. Sabacz. Sabatia.*

Causa, cur regnum auspicatus Soleimanes, Vngaris mox bellum inferret, non erat alia reapse, quam certa spes occupandi Belgradi, cum ceteris eius regni prouinciis & opidis, rege Ludouico, Vladislai F. necdum per ætatem ad gubernandum idoneo, & procerum suorum, tam sæcularium, quam ecclesiasticorum contemptui exposito: qui posthabita dignitate regis, & salute reipublicæ, suis dumtaxat commodis, ambitioni, luxui, fastuique ab hominum memoria inaudito, studebant. Occasionem vero pacis abruptendæ, Spanduginus hanc exposuit: quod legatus Soleimanis, ad denuntiandum Vngaris bellum missus, ni tributum Soleimani soluissent; non modo non exceptus ab eis honorifice, verum etiam tractatus præter legatorum ius fuerat: idque propterea, quod vindicare se de Sultano Turcico vellent, obigno-

miniose ac insolenter habitos a Selime prius legatos suos. Burgurdelen vero Soleimanes præcipiendam putavit, ne qua Sauo secundo Belgradē sibus obsessis, ad quorum is mœnia Danubio iungitur, venire subsidia possent. Quippe Burgurdelen Turci vocāt illud in ripa Sauī fluminis opidum, quod Vngaris Sabacz adpellatur, cinctum vndique Sauo, in quem Drinus ibidem, ac Baconsius amnes, influunt. Bonfinius refert, anno Christiano 1470 initam fuisse vel oceptā ædificari molem Sabaz, cui nomen Turcus indiderit, vti Sabaz vocaretur, quod Turcica lingua mirabile quid significet. Intelligit autem Turci nomine Sultanum Muchemetem, Baiafitis patrem, Selimis auum, Soleimanis proauum. Quippe Muchemetes, a Belgradi obsidione, anno Christiano 1456, inuicti ducis Huniadis virtute turpiter reiectus, hanc exstruere 14 post annis arcem voluit ad Sauum, e regione Sirmiensis agri: vt inde fines Vngaricos inuadere pro lubitu posset. Hinc nouæ munitiōi superbum nomen datū Bonfinius putavit. Sed postea tamen Sabatiam, veluti Sauatiā, a Sauo flumine potius dictam fateatur. Rex autem Matthias, Huniadis filius, anno Christiano 1475, Muchemete adhuc superstite, Sabatiam vi expugnatam recepit: a quo tempore nostrorum in potestate mansit ad hoc vsq; bellum Soleimanicum. Alba Græca potitos Turcos notauere nostri anno 1521, die 24 Iunij.

RHODI OBSIDIO. MERMERE. MARMORA.

Portus Physicus.

217. De Mentefiana ditione dictum supra, cap. 13. Videnda quoque Natoliæ tabula Geographorum principis Ortelij. Mermere Turcis adpellatur opidum Anatoliæ maritimum, a cuius portu distat interuallo non magno Rhodus. Opidi nomen Græcis est Marmora, portus autem, Phisco, pro quo legitur in Ortelij Natolia Fischio, non recte tamen, quādo Physcus etiam Sophiano scribitur. Situs est e regione portus Rhodij, qui ab hoc dumtaxat xviii miliaribus Græcis disiungitur.

MEGA-

MEGALO MASTOR RHODI.

Stankoi. Bedrum.

Græca voce Turci quoq; *μεγάλον μάστορα* vocant magnū Rho- 218.
 di Magistrum, vel ordinis equitum Rhodiorum principem. Is
 erat id temporis Philippus Villerius Liladamus, natione Gallus:
 qui Fabricio de Caretto nato e familia Marchionum Finarien-
 sium in Liguria Saxonicæ stirpis, nec ita dudum mortuo, succes-
 10 ferat. Deditio Rhodi facta fuit anno Christiano 1522, die 25
 mensis Decembris, videlicet natalicio Christi, quo etiam Solei-
 manes urbem ingredi voluit. Erat in potestate Rhodiorum e-
 quitum nobilis quoque Cos insula, Hippocratis medici patria,
 quam Itali nautæ Lango nominant, Græci *σὺν Κῶ*, velut *εἰς τὴν Κῶν*,
 Turci Stankoi. Hæc itidem Soleimanis in manus, amissa Rho-
 15 do, venit. Arcem quoque Bedrum sequutam mox aiunt anna-
 les horum exemplum. Eam Marius Niger existimavit esse Bran-
 chidas Cariæ Strabonis, & Petrum vocat. Idem Halicarnasum
 veterem putat respondere Castello S. Petri, quo de nunc anna-
 les hii loquuntur. Notus quidem est sinus S. Petri, sic a Castello
 20 S. Petri dictus: sed vtrum referendus sit ad Halicarnasum, an
 ad Iasum Cariæ, sinus vt Iasius ille Plinianus sit, equidem aliis
 definiendum relinquo.

FINIS DVCATVS DVLGADIRENSIS. SCACH

Suvvar. Zuiria. Tzanifas.

25 Quemadmodum antea, capite 157, quosdam ostendimus an-
 ticipasse finem regni familiæque Caramanicæ: sic etiam factum
 in Aladeuliorum familia, fineque principatus Dulgadirensis,
 30 videmus. Quippe nostri volunt, eam desisse sub imperio Seli-
 mis, anno Christiano 1514, quo tempore captus & occisus fuit
 Vftezalues, vti supra declaratum. Turci vero tradunt illi fuisse
 substitutum a Selime fratris filium, Alim begum, qui Scha-
 chi Suarensis filius heic adpellatur. Is septem annis a morte

patruipotitus imperio, nunc tandem sub Soleimane sceleratis
 insidiis e medio tollitur. Scachi nomen iis gentibus est familia-
 re, de quo commentationis huius initio diximus. Sic in adpendi-
 ce Reineccij ad caput 8 Aythoni, Siruanfa non pro alio debet
 accipi, quam pro Scacho Siruani, qui Mediæ Scachus siue rex
 est: sic & Philippo Bergomati quidam nominatur Tzanifas, vo-
 cabulo corrupto ex Tzani Scach, qui Tzanorum Scachus est,
 gentis itidem Ponticæ, sicut & Suarenfes ad Pontum Colchi-
 demue pertinent, vel Lazi, vel eis proximi. Ac sunt iidem hi Sua-
 renfes, quorum regionem Ortelius ex Alphōso Hadriano Zui-
 riam nominavit. 10

*AIGAS BASSA. CHASNADAR BASSI. APO-
 chrysiarius Bonfinij. Apocrisiarius.*

220. Habet heic lector illum Aigasembassam, quem supra indi-
 cauimus a Iouio voce Græca nominari Aiacem. Oriundus erat
 e Cimera, non procul a Corcyra, trans sinum sita, quam Leo Sa-
 piens Augustus Chimaram in nouella de thronis adpellat, &
 cum Butthoto, ibidem ad quintum a Corcyræ opido & arcibus
 milliare sita, Naupacti metropolitano subijcit. Supremus the-
 saurarius in Officiis Portæ Osmanicæ Chasnadar bassi dicitur. 20
 Eorū explicatio suam, non multo post, locum inueniet. Et sunt
 in omnibus regnis Thesaurarij, quos Bonfinius dici Romanis
 Quaestores, Græcis Apochrysiarios existimans, fallitur. Non e-
 nim apud hos Apochrysiarij repertiuntur vsquam, sed Apocrisia-
 rij longe diuersi nomen officij, quo fungentes, A responsis aliqui 25
 Latine vocarunt. Græci hodie sic internuntios & legatos adpel-
 lant.

*PETROVAR. SIRMIVM. FRANCOCHORION.
 Interitus Ludouici regis Vngariæ pradi-
 ctus aspectro.*

221. Quod Varadinum Petri dicitur, Vngari Petrouar adpellant,
 hoc est, ciuitatem Petri, vel *πετρόπολις*. Sitam in libero colle vidimus
 ad

ad Danubium, in ea parte regni Vngariæ, quæ a Salankemene, Tibisci ostiis obuersa, (dictum de hac capite 100) vsque ad Varadinum hoc Petri. Sirmium vocatur. Græci, Francorum a cæde, *φραγκοχωρίον* recentioribus in historiis dixere. Quod annales aiunt, 5 pugnatum inter Soleimanem & Ludouicū circa tempus Ikindi, de notatis capite 210 lector intelligit. Etenim quod Christianis vespertinarum precum tempus est, hora nimirum tertia post meridiem: Turcis Ikindi nemas adpellari notauimus. Stephanus Broderithus in historia de hac Ludouici regis Vngari clade, 10 dimicari ceptum refert hora post meridiem fere tertia, quæ scilicet a Turcis etiam memoratur. Hic autem Ludouicus, eius nominis apud Vngaros secundus, Vngariæ Bohemiæque rex, ad opidum Mohatzium, (Mugacium libuit aliis nominare) prostratis vndique copiis suis, prælio semet eripiens, in vicina palu- 15 de, quum in altiore paullo ripam euadere conaretur, & equus regius posterioribus pedibus insistens, frustra que saltum in ripam aduersam moliens, in dorsum vna cum vectore corrueret: ita vt erat armatus, sesquipalmis in aquæ lutulento gurgite depressus & suffocatus interiit, anno Christiano 1526, die mensis 20 Sextilis 29, Ioannis Baptistæ decollationis memoriæ dicato, pro quo natalem alij non recte ponunt, id est 24 Iunij. Filius erat Vladislai Iagellonij. Casimiri Poloniae regis nepos. Matrem habuit Annam Candalensem, regis Nauarrenæ stirpis apud Vascones, in Gallia; quæ nulla cute vel pelle tectum in lucem edidit, quam postea medicis arte naturam iuuantibus, est consequutus. Habitum hoc infeliciis ominis loco. Pater baptissando pro more Christiano, Iulij nomen indere decreuerat: sed aliud 25 suadente matre, Ludouicus fuit adpellatus. Hoc itidem ominosum plerisque visum, quod vnus hoc nomine rex quondam apud Vngaros pariter & Polonos rerum potitus fuisset, Sigismundi regis, & post Imperatoris socer, e Gallica familia regum Neapolitanorum ortus, ideoque Loïsus vulgo dictus, qui moriens masculum heredem post se nullum reliquerat. Narrantur & alia, quæ infelici iuueni (quippe vigesimum primum ætatis age-

bat annum, quum interiret) tristissima quæque portendere credebantur. Retulit aliquando mihi generosus & illustris Baro Kitlizianus Ioannes, quem honoris causa nomino, sibi notam fuisse matronam honestissimam, gente Bocciana nobili cum primis apud Silesios editam, & equiti Sueuo Stainanæ familiæ nuptam. Ea iuuencula missa fuerat in aulam Ludouici regis, ut esset in gynæcio reginæ Mariæ, Karuli V & Ferdinandi Augg. sororis, Ludouici coniugis: & quidem a morte regis omnium consternatis animis, & ob metum aduentantium barbarorum trepide gynæcio præsertim fugiente, coronam regiam, ab aliis præformidine neglectam, conseruasse dicitur. Commemorabat hanc Baro noster recitare solitam, non multo ante regis interitum, quum Budæ rex ageret, ac pro more clausis arcis foribus pranderet: (misere quidem certe victitasse regem hunc, defraudatum & contemptum habitum a proceribus Vngaris, regio interim luxu diffluentibus, testis oculatus Herberstainus Baro memoriæ prodidit) accessisse ad arcis portam spectrum quoddam, ut euentus docuit, in forma hominis scædum in modum distorti & claudicantis: atq; voce flagitasse colloquium regis, cui necessario quædam indicaturus esset, ad regiam regniq; salutem pertinentia. Quumque neglectus initio, quod in aulis fieri solet, nunc altiori clamore, nunc ciulatu adhibito, id uti quamprimum regi significaretur, peteret: tandem hominis importunitate commotos quosdam, quum extra regem ipsum nemini secretum hoc se patefacturum diceret, rem ad regem detulisse: qui mox abire quemdam e splendidioribus aulicis, & simulata persona regia, quid istuc arcani esset, quærere iusserit. Tum vero claudum illum de arcano reuelando velut a rege præsentem appellatum, negasse primum, hunc esse regem: deinde subiecisse, regem, qui se audire nollet, breui periturum: atque his prolatis, in oculis omnium euanuisse. Memorabilis sane plures ob causas historia, quam equidem loco tam idoneo, minime putavi silentio prætereundam.

NOVVS DERVISLARIORVM MOTVS.

Qui Calenderes Turcis dicantur, qui Deruislarij, declaratum 222.
superius capite 171. Deruislarios quidem esse nomen generale,
quo Calenderes & alij capite dicto recensiti comprehendan-
5 tur, vel hoc etiam ex loco perspicitur. Calender autem Zelebi,
significat Calenderem siue religiosum nobilem, ex causa in ipsis
annalibus exposita, quod originem generis scilicet ad Chazim
Bectasem referret; cuius, ut auctoritatis olim summæ viri, men-
tio facta fuit in vita Vrchanis Gasis, Osmanis filij, non procul
10 ab annalium initio.

*BANVM ERDELII SOLEIMANES VNGARIAE RE-
gem creat. Causa progressuum, quos Turci
fecerunt in Vngaria.*

De Bani dignitate tractauimus capite 174, de Ardelio vel Er- 223.
delio, capite 103. Banum heic Erdelij vocant annales, quem no-
stri non Banum, sed Vaiuodam Erdelij siue Transsiluanix, per-
petuo dixerunt. Is tunc temporis erat Ioannes de Zapolia, Co-
20 mes Cepisiensis, Vngariæ pestis: qui ante prælium de industria
tardius ad Ludouicum regem copias auxiliares ducens, regem
cum suis in extremū illud discrimen cōiecisse creditur, ut ambi-
tū nefario peruenire, cæso Ludouico, genuinus scilicet Vnga-
rus, ad regnum posset. Eam ob causam dudum quoque Ludoui-
25 ci sororem Annam, Ferdinando, magni Maximiliani Cæsaris
nepoti despōsam a Vladislao patre paullo ante, quàm e viuis ex-
cederet, frustra licet ambiuerat: ut eo plus iuris ad regnū, si qui-
dem sororius regis fuisset factus, haberet. Iplius autem Ioannis
Zapoliensis sororem primo sibi matrimonio iunxit Sigismun-
30 dus Poloniæ rex, e qua tamē nullos suscepit liberos mares. Post-
ea suam Ioanni filiam Isabellam, ex altero coniugio natam, Si-
gismundus vxorem dedit, ut infra dicturi prolixius sumus. Cre-
dūtur Ioannis causæ fauisse Poloni, eamq; studiis maximis quū
per alios, tum per Hieronymum Lascum, Alberti patrem, Solei-

KKK

mani Osmanidæ, ac Francisco Valesio Gallorum regi, bonis scilicet illis confœderatis ac sociis, in detrimentū reipublicæ Christianæ commendasse: ne quæta totius Vngarici regni possessione potiti principes Austriaci, formidabiles ipsis etiam Polonis fierent: qui sane stimulus æmulationis Francisci quoque regis animum perpetuo pungens, eum ad consilia nefanda, rei que publicæ perniciofa, cum indelebili ad omnem memoriam posteritatis infamia sua, perpulit. Ita nimirum per ambitionem & invidiam fuit adtractus in viscera nostra sævus & iuratus hostis. Utinam ne nunc etiam fucata libertas electionis, & fœderis Osmanidarū cum vicina Sarmatia prætextus, ac detestabilis quorundam ambitio, malum aliquod Europæ patiant; quod Deus tamen optumus maxumus omen auortat. Notari quidem annalium verba debent, quibus Iohannes hic Turcis non electus ab Vngaris rex, sed Banus Transsilvania nominatur ante, quàm Soleimanis beneficio scilicet regnum obtineret. Idem Banus detulisse sua dicitur Soleimani obsequia. Quid aliud hoc, quàm factum fuisse clientem, vel mancipium potius Soleimanis? Magis id etiam paret ex eo, quod sequitur: Soleimanis imperio Banum se summisse, vel subditum Soleimanis factum esse, sicut ipsa verba Turcorum sonant. Hæc scilicet illa libertas est, quam ore iactitant, qui Turcis semet adiungunt. Fructus autem bonæ protectionis huius & patrociniij Turcici, paullo post ex capite 250, & ipsis ex annalibus, ubi de morte Ioannis, & filij matrisque in Transsilvaniam relegatione narratur, luce meridiana clarius adparebunt: itemque de supplemento annalium nostro, ubi tandem videmus, ambitiosi patris, & reipublicæ noxij filium, Ariannæ sectæ patronum, quæ Mahumetanis fores aperit, sine liberis, in ipso ætatis flore, iusto Dei iudicio, rebus humanis exemptum fuisse. Notum vetus, ac verissimum quidem oraculum illud: 30

Εὐσεβέων παιδεῖται τὰ λώϊα, δυσσεβέων δὲ οὐ.

Fausta piorum posteritas, infasta scelestūm.

VIENNA

VIENNAM AVSTRIAE SOLEIMANES OBSIDET.

Wetsch. Vindoniana. Ostrichion.

Huius obsidionis auctor Soleimani fuit Ioannes Zapoliēsis, 224.
 hostis Germanorum, cum Vngaris suis, parum æquis nationi be-
 5 ne de se meritæ. Nec in illa cæcitate sua dementes perspiciebāt,
 si Soleimani licuisset in Germania pedē figere, (quod sane quo-
 minus fieret, per ipsos non stetit, solo benigni numinis fauore
 pestem illam nostris a finibus auertente) non minus Vngarorū
 libertatem oppressurum fuisse barbarum, quàm nostram: a fron-
 10 te scilicet, & a tergo iam ipsis intra septa sua conclusis. Vienna
 Turcis est *Wetsch*. Vetus adpellatio Vindomana legitur in No-
 ticia vtriusq; imperij, quam equidem integriorem puto, quàm
 Vindobonæ: præsertim si diuisa littera M in N & I, dicatur Vin-
 doniana: sicut obiter superius etiam capite primo commenta-
 15 tionis huius indicauimus. Regioni nomen non ab Austro datū,
 quod ab Austris perflari crebro soleat, vt Lazius scripsit, sed ab
 oriētali situ, respectu reliquæ Germaniæ, vel e Prætoro Græcię
 nostro paret, qui Græcis *ὀσπικιον* suo quoque tempore dictā ostē-
 dit. Id enim nomen Ostrich, vel Ost Reich, Germanis simpli-
 20 citer sonat regnum orientis, vel ad orientem situm. Quod fri-
 goris vi narrant Turci Soleimanē ab obsidione discedere coa-
 ctum, excusandi Sultani sui, suorumque causa faciunt. Quippe
 constat, Turcos vices muros vrbis subiisse: vices a mœnibus
 virtute propugnatorum fuisse repulso: adeoque tandem, fra-
 25 meis licet ac fustibus adhibitis, adigere suos amplius ad oppu-
 gnationem redintegrandam nulla vi potuisse. Hinc vrbis capiē-
 dæ desperatio Soleimanis animum subiit, vt adparebit ex ipsa
 Viennensis obsidij descriptione, quam ad finem libri huius le-
 ctor inueniet. Cēpit in morem fugæ Soleimanes reliquis
 30 cum copiis abscedere, die 14 Octobris, anno Chri-
 stiano 1529. At mindanis nomen, cuius
 mentio sequitur, exposuimus
 supra, capite 130.

*ALTERA SOLEIMANIS CONTRA GERMANOS EX-
peditio. Casan Michalogli cum suis a Friderico prin-
cipe Palatino cæsus. Palatinorum in rem-
publicam merita.*

225. Intel ligunt annales Hispani nomine Karulum V Augustum, 5
Hispaniarum regem:quem Imperatorem Romanorum infitia-
ri solebat Soleimanes, quod se belli iure successorem Constan-
tini magni diceret, qui tam occidentis, quàm orientis fuisset im-
perator. Casanis Michaloglis nomen apud Soiterum, qui ex no-
stris hoc bellum eleganter descripsit, non legitur. Vainodæ ad- 10
pellatio, quæ Casani tribuitur, capitaneum significat. Cæsus cū
suis memorabili clade fuit a Friderico principe Palatino Rhe-
nensi, auxiliorum imperij supremo duce, qui post Septemviri-
dignitate fulgēs, honorata grauique senectā vitam in terris clau-
sit suam. Serenissima sane Palatinorum principum familia tam 15
superiori, quàm hoc contra Soleimanem bello, perutilem im-
mortali cum laude sua reipublicæ Christianæ nauauit operam:
quum obsessa Vienna Philippus, e Friderici fratre Ruperto na-
tus, in loco nihil id temporis munito, contra vim potentissimi
hostis defendendo, suum pro salute patriæ caput deuoueret: Fri 20
dericus & Wolfgangus fratres Cremsij, ad decimum a Vien-
na lapidem, cum copiis in omnem bene gerendæ rei occasionē
intenti subsisterent: ac nunc demum anno tertio redeunte So-
leimane, primus Fridericus ad defendendam Austriam aduo-
laret, & paratus ipse barbaros imparatos & imprudentes inua- 23
deret, cæderet, profligaret. Hostis quidem ellogium, de cæso ab
Alamanis Casane Michalogli, ad huius familiæ laudē pertinet.

*CORONE, INSVLA BALV, BADRA,
capta a nostris.*

226. De Corone dictum capite 177. Insula Balu, locus est ad ipsam
Coronen, litori proximus, quem incolunt Græci, Turcis in vrbe
habitantibus. Hinc intelligi potest, quod apud Ortelium legi-
mus,

mus, Corōnen in Messēnia Peloponesi, Sophiano dici Coron,
 Mario Nigro Nisi. Quippe *ἡνσί* Græcis insulā significat, integre-
 que dici debebat *ἡνσίον*. Actoti nomen vrbi a parte Niger dedit.
 Badra Turcis effertur, Peloponesi vrbs: Patraſſo vocant Itali: Pa-
 5 træ quondam Græcis, numero multitudinis, enuntiabatur.

CHAIRADIN BARBAROSSA. CESAIR.

Notionem vocabuli Chairadin capite 36 dedimus. Heic ^{227.}
 10 nulla fit Horuccij mentio propterea, quod perierit ante, quàm
 pro Turcis aliquid insignis rei gessisset, priuatis contentus com-
 modis. Maior is natu frater Chairadinis, sub archipirata Kema-
 le nomen & rem consequutus e piratica, Selimem Arabem, re-
 gni Algeriensis heredem, cui rogatus suppetias tulerat, per insi-
 15 dias in balineo necauit, & vrbem cum regno sibi per vim adse-
 ruit. Exstincto deinde Horuccio, cuius interitum Iouius descri-
 pſit, Chairadines frater, & ipse pirata nobilis, in possessione regni
 successit: tandemque Soleimani factus lōge carissimus, ea ges-
 sit, quæ deinceps in annalibus exponuntur. Ad hunc per errorē
 20 omnia referuntur heic, de capta præsertim Cesaire, quæ a fratre,
 dum viueret, gesta fuerant. Cesair Numidiæ metropolis, Alge-
 riam vulgo dicitur. Priscis erat Iulia Cæsarea. Nicolaides a Mau-
 ris Gezeir, Arabibus Elgezair dici putat, nomine significante in-
 sulam, propter Balearium & aliarum insularum viciniam, sane
 25 ridicule: quum vtrumque sit idem, nisi quod alteri additus est
 E L vel A L articulus Arabicus: & vtrumque corruptum sit ex
 Cæsarea, sicut & Cesair. Barbariam vocari maritimam Aphri-
 cam, initio supplementi annalium nostri monuimus. Af-
 prorum quadragies centum millia faciunt cen-
 30 tum millia talerorum, pretio taleri v-
 nius ad 40 aspros reuocato,
 sicut ostensum est
 capite 18.

OFFICIA PORTAE OSMANICAE PRAE-
cipua, cuiusmodi sunt hodie.

228. Prius, quàm accedamus ad explicationē officij, quod Chai-
radines heic consequutus traditur, supremi videlicet beglerbegi
maris: vno tandem complectamur loco totius aulae, vel Portae 5
potius Osmanicae officia praecipua, rebusque Turcicis explican-
dis & intelligendis necessaria.

Primum haec sciri oportet esse duum plane generum, aliis in-
tra faraium deputatis ipsiusmet Sultani ministeriis, ac rursus a-
liis extra faraium sua obeuntibus munera.

Intra faraium hi Sultano seruiunt.

Capi Aga, vel Capi Agasi. Praefectus aut Capitaneus Portae.

Oda Bassi, cubicularius maximus, & praefectus Itzoglanis sa-
raij. Adolescentes sunt, qui ab aetatis octauo, ad vigesimum an-
num vsque, pro Sultano aluntur & educantur intra faraium, va-
rieque pro indole sua instituuntur, praesertim vt legere discant, 15
& scribere, & iaculare, & equitare: legumque Mahumetanarum
summam percipiant.

Chasnadar bassi. Thesaurarius maximus.

Kilertzi bassi. Dispensator maximus.

Serai Dar Agasi, vel Serai bassi. Supremus saraij praefectus,
absente Sultano. 20

Et hi quidem omnes spadones vel castrati sunt, ac singuli sub
se plures alios, itidem castratos vel eunuchos, habent.

Secundum hos, tres inprimis adolescentes sunt, ipsius Sulta- 25
ni ministeriis inseruientes, quorum haec nomina:

Silichtar, qui arcum, sagittas, arma cetera Sultani portat.

Tzohadar, qui vestium Sultani curam gerit, eiusq; scaraman-
gium portat, ad arcendam pluuiam factum. De hoc plenius di-
ctum capite 199.

Kiuptar, cui potus Sultani commendatus est, & qui semper
eques etiam pro Sultano fert aquam secum in lagna. 30

Perinet huc etiam, id est, refertur inter officia saraij, Bostan-
gi bassi, praefectus hortulanis: cui delectorum e Christianorum
liberis

liberis Artzamoglanorum supra quatuor millia parent.

Sunt autem his omnibus sui tam vicarij, quàm alij officiales adtributi, qui pro antiquo more gradatim ad dignitates supremas adscendunt. Inferuiunt autem recensiti hactenus ipsi Sultano intra saraïum, ac siquidem eques e saraïo prodit, omnes eum comitantur: sin aliquò se mari confert, ipse Bostangis bassa clauū caicæ, siue nauigij, quo Sultanus vehitur, tenet ac gubernat.

Ad saraïum quoque pertinent hi, quorum nomina sequuntur: Zeschnegir bassi, prægustator maximus, & prægustatoribus ceteris, plus minus centum, præfectus.

Mutpac Emini, præfectus culinæ, vel rei cocinariæ.

Achsi bassi, coquus maximus.

Extra saraïum hæc officia numerantur.

Primus omnium locus est Muphti, qui supremus est Alcorani siue Mahumetanæ legis interpret: & auctoritatem apud Turcos eam obtinet, quam Papa siue Pontifex maximus apud Latinos; apud Græcos, Patriarcha.

Huic proximi sunt Cadilescheri vel Cadiascheri, supremi & ordinarij militarium ciuiliūque causarum iudices: vnus per Græciam, vel Europam, dictus Rumeli Cadilescher: alter per Asiam, Anatoli Cadilescher: quibus tertium Selimes primus adiunxit, post subactos Armenios quosdam, Dulgadirenses, Ægyptios, Syros, Arabes: ideoque maius est huius officium, propter multitudinem populorum, & ipsarum regionum amplitudinē.

Plura de his diximus supra cap. 29.

Sequuntur Vezir bassæ, capita scilicet consilij Sultanini. Quondam non nisi tres aut quatuor Vezires erant, vti paullo post exponemus. Sed nunc vel plures, vel pauciores, prout visum fuerit Sultano, deliguntur. Supremus, qui Vezir azem Turcis appellatur, solus vniuersum maxima cum potestate administrat imperium, ceteris in diuano (quod explicatum nomen est sub finem 171 capitis) sic adsidentibus, nihil vt ipsi proloquantur. Ex his etiam deligitur iudicio Sultani, qui Ser Asker, & Ser Dar appellatur, explicandis paullo post vocabulis. Quum nos Constā-

tinopoli ageremus, Vezirum dignitas, a Sultano Murate, nouo ceteroqui exemplo, nouem bassis erat tributa, quorum subiicere nomina libet.

1. Osman bassa, Vezirazem,
& Ser Dar cōtra Persas.	6. Ferhat bassa, belli dux con-
tra Persas.
2. Messich bassa.	7. Giaffer bassa.
3. Mechemet bassa.	8. Ali bassa, sororis Sultani
maritus.
4. Ali Capitan bassa, begler-
begus maris: nostris V-
lutz Ali, hoc est, Ali a-
postata.	9. Cigalogli bassa, beglerbe-
gus Reuani.
5. Ibrahim bassa, beglerbe-	10

Post vezires, auctoritate maxima sunt tres Beglerbegi, quorum hic ordo.

Rumeli beglerbeg, hoc est Romaniae siue Græciæ.

Anatoli beglerbeg, hoc est, Anatoliæ vel Asiæ.

Denizi beglerbeg, hoc est, maris: qui vulgo Turcis nunc recepto vocabulo, Capitan bassa quoque nominatur.

Hi tres parem in sedendo locum & honorem obtinent cum ipsis bassis veziribus, quoties in diuanum publicum veniunt.

Sequitur Nischanzi vel Nissanzi bassa, qui litteras omnes, omniaque mandata, & instrumenta, quotquot apud Portam expediuntur, obsignat: veluti supremus Portæ Cancellarius.

Tres Dephterdari, quorum primus, nostro more loquendo, Præses Camerae, vel præfectus est ærarij maximus: duo reliqui, velut collegæ ipsius, & consiliarij fiscales.

Rais Kiutap, cuius in manibus sunt omnes libri, commentarij, res ad Archiua pertinentes. Ideoque gradum Vicecancellarij tenet, aut primi vel maximi secretarij.

Omnes autem, hætenus enumerati, suam in diuano publico sessionem habent.

In eodem diuano sedent etiam xl plus minus Iasitschi, siue secretarij, vel actuarij: qui scripturas absque mora perficiunt & expediunt. Ac tanta quidem sedulitate geruntur omnia, vt ipsa
negotia

negotia propemodum eodem tempore proponantur, consultationi subiiciantur, & exsequutioni mandentur.

Sequuntur Agæ, Turcis Agalari dicti, numero multitudinis, vel Officiales, siue Tribuni, qui non habent sessionem in diuano, vel Synhedrio, siue cōsiliij publici loco: nihiloque minus obligati sunt, uti cottidie compareant in saraio, sibi que deputatis in locis aliis sedeant. Notionem vocis Aga, lectori capite 173 dedimus.

Principem vero inter hos Agalarios locum obtinet, Genizarorum Aga siue Tribunus, qui Kihaiam siue vicarium suum, & Capitaneos, & cohortium duces, & alios officiis præfectos habet. Adeoque sub eius vexillo tam Genizarorum, quam Solacchorum, viginti circiter hominum millia militant.

Proximus huic Emir Halem, qui supremus est vexillifer, & in expeditionib⁹ vexillum Sultaninum gestat, & alioqui vexilla Beglerbegis, in mortuorum loca substitutis, itidemq; Sangiacbegis, offert. Quippe quum quis horum a bassi in defuncti locū electus est, mox Emir Halem symbolum ei dignitatis, vexillum tradit: simul tympanistas & tibicines ad domum vel tentorium electi sub vesperam mittit, & istic pulsare tympana, tibias ac fistulas inflare iubet. Officium fructuosum est, & primi, secundum Genizarorum Agam, nominis ac loci.

Capitzi bassæ, modo quatuor, modo sex, pro arbitrio Sultani creantur. Et præfecti sunt Capitzilariis, id est, ianitoribus: habentque singuli sub se trecentos, aut quadringentos Capitzilarios, quorum est inservire ipsius personæ Sultani, eumque circumstare, quoties publice facultatem adeundi se præbet, quod audientiam dare dicunt: & belli tempore, quando Sultanus in castris est, circum ipsum excubias, instar cubiculariorum agūt.

Duo Præfecti stabulo, maior & minor. Primus ipsis Buiuc Emir Ahor, vel Achor, vel Achur: alter, Cutzug Emir Achur, adpellatur. Vulgo vterque dicitur Imbrahor bassi. Apud Græciæ Prætozem nostrum vox est ἀμυραχούρης, ex Emir & Achur itidem facta. Vide a nobis explicata capite 14, & capite 200, ad

XXIII portam Constantinopoleos. Habent hi suos etiam Kihaias, id est vicarios, & aliis præfectos officiis: eorumque parent imperiis hominum ad duo millia.

Tzausbassi, capitaneus siue præfectus Tzausiorum, qui numero plus minus sunt septingenti, & cum nobilibus aulicis comparari possunt, quorum scilicet opera variis principes in commissionibus & mādatis expediendis, & deducendis exterorum principum legatis, vtuntur.

Capitulariorum Kihaiia, maximus vicarius quasiq; suppræfectus omnium Capitulariorum siue ianitorum. Eius officium 10
poscit, vt vna cum Tzausiorum bassa pedes in diuano corā Bassis adstet, argenteum manu baculum tenēs, quem Græcos dixisse σκήπτρο, siue sceptrum, capite 173 notauimus: vt introducat eos, qui audiri postulant: vt scripturas e diuano, quum vsus exigit, ad Sultanum ferat: eiusque vicissim sententias (resolutiones vulgo 15
dicunt) Vezirazemi referat.

Mutapheraki bassi, capitaneus Baronum ac præcipuorum begorum aulae, qui nō tenentur in militiam proficisci, nisi aliquam in expeditionem Sultanus ipse prodeat. Ideoque nostrorum ad Baronum similitudinem, liberi esse volunt. Maiori etiam ex parte 20
filij sunt Bassarum, procerum, beneque meritorum virorum de Osmanidis.

Sex Agalari siue Tribuni Spachiorum, id est, equitatus immediate deputati custodiæ Sultani. Horum hæc nomina sunt.

1. Spahoglan Aga, vel Agasi.
2. Silichtar Agasi.
3. Sag Vlefetzi bassi.
4. Sol Vlefetzi bassi.
5. Sag Garib Agasi.
6. Sol Garib Agasi.

Horum vero Tribunorum vnusquisque duobus aut tribus equitum millibus præest. 30

Sequuntur nō pauci, quorum adpellationes simpliciter heic ponemus, in cōmodiorem dilaturi locū tam prolixiorē de his, quam

quàm de plurimis præterea nūc silētio prætereūdis explicationē.

Topzi bassi, præfectus Artilliaræ, siue rebus ad tormēta bellica spectantibus.

Tzegebetzi bassi, præfectus armis, vel armaturæ.

9 Tzader Mecter bassi, præfectus tentoriis.

Tzalitzi Mecter bassi, præfectus tubicinibus, & musicæ Sultaninæ castrensi.

Autzi bassi, supremus rei venatoriæ præfectus.

Doganzi bassi, præfectus accipitrariis, siue Falconariis.

10 Tzagerschi bassi, præfectus nisis, quos sparaueros vocamus.

Samfontzi bassi, præfectus canibus venaticis. Hoc officium inter præcipua numeratur. Et quondam ex iis, qui huic præerāt, deligi Genizarorum Agalarij, siue Tribuni, solebant.

Seguan bassi, præfectus iumentis sagmatariis in exercitu, vel in

15 Comitatu Sultani. Iumenta vero sagmataria, vel sagmaria, vel samaria, (pro quibus summaria non recte scribi apud Beluacēsem, ostendimus capite 20) Græci vocare solēt, quæ nostri clitellaria. Sunt in his equi, muli, cameli: rariores tamen apud Turcos ad hunc vsum equi, plures muli & cameli. Quapropter a Seguane

20 recensendi veniunt.

Deuetzi bassi, præfectus iis, qui camelos agunt.

Catertzi bassi, præfectus agasonibus, vel mulos agentibus.

Harpa Emini, præfectus equorum pabulo.

Præter hos, non exigui nominis ad portam sunt:

25 Dephter Emini, præfectus libris, quibus Timaria continētur.

Et supra copiose dictū, capite 186, de timariis & timariotis, siue timaratis. Et Emini generaliter alioqui significat eum, qui proventus siue redditus aliquos recipit & administrat.

30 Kihat Emini, superintendēs Cācellariæ, veluti Taxator quispiam, nostro more: qui regalia Cancellariæ, quæ vocant, exigit: eorumque curam necessariam gerit. Hoc officium comparari pretio decem, vel etiam quindecim millium ducatorum, singulos in annos, solet: quo potiri qui potest, maximas opes colligit.

Terfane Emini, superintendens Arsenalis: id est, e

ναυεὶς ὁρμητὴς est, siue *νευαντὴς*, vt Græci dicunt, siue qui naualis curam gerit.

Sunt alia quoque tam officia, quàm officiales Osmanicæ Portæ, minorum tamen illi (quod dici solet) gentium: & eo quidem numero, magis vt idoneum sibi locum possunt, vbi plenius explicentur. Interea vero, dum luculentiora paramus, & quidem horum collationem cum Palatij & imperij Græci dignitatibus, hæc beneuoli lectores æqui bonique faciant.

PRIMVS DENIZI BEGLERBEGVS FA- 10
*etus Chairadines. Sangiacus Gallipolis. Sultani Muratis
 huius iusticia. σπαρχὴ, siue Prætor Calliopolitanus,
 & δωδεκαρχὸς, Cedrini correctæ versio.*

229. Solebat ante illa tempora classis Sultaninæ præfectus esse maximus & ordinarius is, qui Calliopolis Sangiacus erat. Hoc ex Laonici quoque pluribus locis intelligere licet, vti quum in Muechemete II mentionem facit Ionuzis præfecti (Sangiaccum interpretatur) Calliopolis, itemque Zogani præfecti Calliopolis: & postea tamen regis classis imperatorem facit eundem cum præfecto Calliopolitano. Nunc etiam Sangiacatus est Calliopolis, sed maris siue Denizi beglerbego, tamquam maiori, subditus: & ibidem huius beglerbegi sedes est ordinaria, quam residentiam vulgo vocant. Fuit igitur a Soleimane noua reperta dignitas, vt maris prætor non amplius esset sangiacus, sed begler 25
 begus. Huic officio tunc Chairadinem cum titulo veziris præfecit: vt nunc Vlutzalis quoque maris est beglerbegus, & vezir bassæ. Præerat ipsius nomine Calliopoli, quum istic vno, plus minus, mense nos hæreremus, Subassæ quidam, natione Genuensis, vir humanus; &, quod in apostata mirere, nobis in causa quadam nostra 30
 strâ perquam addictus & utilis. Quippe mortuo ad Calliopolim, vt in supplemento annalium narrauimus, Henrico Barone de Lichtestain, Cadius siue Potestatus vrbis Calliopolitanæ, relictas. cores, veluti bona caduca, & ad se, qui cadilicatum a Sultano pecunia

pecunia, pro more Turcico redemisset, deuoluta repetebat a no-
 bis, & animo iam deuorarat. Nos autem ab ipso ad subassam ad-
 pellantes, fuisse Baronem defunctum Cæsaris nostri legatum,
 adeoque personam publicā, replicabamus: cuius bona nec pro
 5 caducis haberi, nec adplicari fisco, nisi violato iure gentium, pos-
 sent. Quum auarus Cadius a sententia ne litteris quidem amplif-
 fimis salui cōmeatus prolatis & inspectis, dimoueri vellet: Subas-
 sa, cōpellatis nobis Italica lingua, præsente Caddio cum adfesso-
 ribus suis, id consilij dabat, vt Constantinopolim ad Oratorem
 10 Cæsaris nostri rem omnem perscriberemus, & aliquem e nostris
 eodem ablegaremus, cui veredarium vltro se adiuncturum po-
 licebatur. Ita re Constantinopoli cognita, & ad diuanum delata,
 confestim Sultani Muratis iussu missus ad nos fuit Tzausius qui-
 dam Murates, natione Circassus, qui non solum hac lite nos li-
 15 beraret Calliopoli, verumetiam extra Dardanellos, a Calliopoli
 27 miliaribus Græcis distitas arces, vbi naues perquiri solent, ne
 mancipia vetitæue merces exportetur, deduceret. Simul remis-
 sa Cadij, nobis iniurij, pœna fuit ad arbitrium Oratoris Cæsarei,
 Pauli Baronis Eitzingani, collaudataq; Subassæ prudētia, qui pro
 20 nobis aduersus Cadium stetisset. Missum quoque diploma no-
 uum salui cōmeatus, priori longe seuerius: quo interdicebat,
 ne qua nobis a quoquam suorum exhiberetur molestia: sed vt
 omnibus rebus nos potius omnes vbiuis locorū in imperio suo,
 iuuarent. Tzausius ipse cum Sultano se loquutum, & audisse re-
 25 ferebat ex ipsius ore, quum diceret, nullo modo se permissurum,
 vt vlla re, vel minima, pactæ cum imperatore Christianorum in-
 dutiæ violarentur. Ideoque quum aliquando nobis Hebræus
 quidam publicanus, (sunt enim in Hebræorum manibus omnia
 per imperium Turcicum telonia, quæ nummis a Sultano redi-
 30 munt) ipso præsente, nescio quid molestiæ nauicula, qua vhe-
 bamur ad arcem Asiaticam, perquirenda exhibere vellet, ei tan-
 ta vi pisdiganum siue clauam ferream in caput impegit: vt quasi
 mortuus humi collaberetur, & moribundus a suis domum de-
 portaretur. Sedenim ad rem vt redeamus, hoc Sangiaci Callio-

politani officium præturæ maritimæ Turcia Græcis acceperūt, quos iam toties diximus eos multis in rebus æmulatos. Apud Cedrinum aliquoties is, qui *πρατηρ* siue prætor Calliopolitanus erat, etiam *τῆς δωδεκανήσου* præturam gessisse traditur, quo vocabulo non tam duodecim insularum, quam maris imperium significatur. Etenim hodieq; Sangiacatus insularum, Mitylenæ, Chii, Naxi, Negroponti vel Eubœæ, Rhodi, Leucadis siue S. Mauræ, cum aliis, ad imperium eius, qui maris est beglerbegus, pertinet. Alicubi Xylander, ceteroqui doctus vir, & Græcæ perquàm peritus, apud Cedrinum insulas Dodecanesi vertens, ita duodecim insularum ciuitatem vocari adiicit, errore manifesto. Quis enim audiuit vnuquam in Ægæo vel Archipelago, sicuti nūc vocat, ciuitatem insularum duodecim? Locus est in eius Nicephori vita, qui feminam proteruam, & nimio opere crudelem in Constantinum filium, cui oculos eruit, Irenen imperio deiecit. Habitantes in duodecim insulis, dicere debuit interpretes. Et intelligit Cedrinus insulas extra Dardanellos vel arces Helle-spōti, vel extra Sestum & Abydum, in Ægæo mari sitas; quarum hæc, si requiris, habeto nomina: sicut a Græcis olim vocari solebant, & nunc iisdem, nautarumque vulgo, & Latinis enuntiantur.

Ex Hellesponto ad dextram, versus occasum solis nauigantibus, occurrunt:

1. *Λῆμιος. σὴν λῆμον.* nautis Stalimnes. Lemnus, terra sigillata nobilis.
2. *εὐβοία.* Negroponto, Eubœa.
3. *νάξος.* Nexia. Nixia. Naxus.
4. *πάρος.* Pato. Parus.
5. *μῆλος.* Milo. Melus, Thucydidea nobilis historia.
6. *Ζάκυνθος.* Zanthe. Zacynthus.
7. *Λευκάς. ἀγία μαύρα.* S. Maura.
8. *Κεφαλληνία.* Cefalonia. Cephallenia.

Ex Hellesponto ad læuam, versus ortum solis nauigantibus, hæc sese offerunt:

9. *Λέσβος. μιτυλήνη.* Metellino. Lesbos.

10. *Χίος*. Sio. Chius.

11. *Σάμος*. Samo. Samus.

12. *Ῥόδος*. Rodi. Rhodus.

5 Ut autem aliæ minores inter has insulas duodecim Dodecanesi non numerabatur, veluti quæ tunc præfectos nullos, uti sangiacos nullos nunc, habebant: ita nec amplissimæ duæ, Cyprus & Creta, nunc Candia: quod instar magnarum illæ prouinciarum suos singulæ prætores haberent. Nec Cypro capta, Sangiacatum ex ea Selimes secundus fecit: sed beglerbegatum, velut ex
10 insula regni ius antiquitus habente.

EXPEDITIO SOLEIMANIS

prima contra Persas, ex historiis Theodori Spandugini.

15

Qui ab annalibus Vluma begus nominatur, apud Spanduginum 230. Zilama legitur, apud Iouium Vlamanus, utroque vocabulo vitiato. Depræhendet etiam lector, si Iouiana cum Turcicis conferre voluerit, a Iouio res Persico bello gestas tradi confuse, mutilate, tenuiter: heic nō ordine tantum, verum etiam integrius ac plenius omnia referri. Aliquanto meliora sunt Spanduginea, quæ cum Turcicis ut conferri possint, lectoris gratia sane interpretando describamus. Erat, inquit, id temporis regulus
20 Bitilisij Serefes begus, beneficio tamen Sultani Osmanidæ, cuius imperio parebat. Forte vero quidam, cui nomen erat Vluma, (Zilama corrupte legitur) vir usu belli maximus, quum res insignes pro Scacho Sophino gessisset, eaque de causa Wanum, (Ziam non recte scriptum in edito Spandugino reperitur) ditionem pulcherrimam, ab eo beneficii loco (feudum vulgo
25 vocamus. & vsitata sunt apud Persas quoque feudorum concessionem) impetrasset: tandem in eam sententiam venit, ut deficiendum a Sophino, & Turci partes sequendas statueret. Erant tunc inter Osmanidam & Sophinum indutiæ.

Turcus intellecta hominis voluntate, mox datis ad Serefem be-
 gum litteris, ei mandat, ut Vlamæ suorum aliquam manum ad-
 iungeret, quorum præsidio munitus aduersus impedimenta So-
 phini, securius ad Portam perueniret. Vlama Wano digressus,
 Bitilifium se contulit. Ea loca distantia se inuicem dierum qua-
 tuor itinere. Serefes aduentantem Vlamam corripuiussit, & vin-
 ctum Soleimani misit. Sophinus Vlamæ discessu cognito, Wa-
 num vna cum coniuge ac liberis Vlamæ in potestatem redegit.
 Hoc initium belli fuit, inter Soleimanem & Scachum Tama-
 sem gesti. Turcus Vlamam vinculis liberat, eique centum mil-
 lia Sultaninorum redditus annui donat, atque vnde venerat, re-
 mittit: Serefes bego, ceu perduellionis reo, proscripto. Simul im-
 perat Vlamæ, captum uti Bitilifium timarij loco sibi retineret.
 Hoc modo ceptum inter eos belligerari. Serefes begus sub So-
 phini signis militabat, Vlama sub Osmanicis. Pluribus pugnis
 & velitationibus commissis, tandem Vlama Serefem begum
 interfecit, & occisi caput Soleimani misit. Is deinde quemdam
 ex suis ad Scachum Tamasem ablegauit, qui ab eo coniugem &
 liberos Vlamæ reposceret. Tamasem mulierem, vno cum filio re-
 misit. Et acciderunt hæc anno Christiano 1533. Vlama cum
 vxore ac filio mox intra Soleimanis fines se contulit, tantumque
 perfecit: ut ipsius exhortatione factus animosior Soleimanes,
 Ibrahimem bassam cum exercitu Halepum ablegaret. Illic in
 hibernis Ibrahimes substitit, & Halepi castellum exstruxit. Eo-
 dem se contulerunt ad Ibrahimem bassam cæsi Serefis begi cō-
 iux & liberi, laqueum collo gestantes, & admissorum veniam
 petentes. Is eis benigniter exceptis, ad Soleimanem litteras de-
 dit, quid de ipsis fieri iuberet, interrogans. Respondit Soleima-
 nes, adiungendos Serefis begi filio 400 Genizaros, qui cum
 cum matre Bitilifium comitarentur, ut auferre suos inde thesau-
 ros, & quocumque lubitum esset, proficisci possent. Si tamen
 stare suis a partibus, ac secum manere vellent, donare se ipsis ti-
 marij nomine Halepum. Ex hoc Sultani responso quum satis
 perspiceret Serefis filius, suum se patrimonium non recupera-
 turum:

turum: Bitilifium cum matre profectus, thesauros inde suos auexit, & ad Scachum Sophinum se contulit. Ibrahimes vero bassa Carahemidam progressus, Vlamam cum xxxc 10 Turcorum Taurisium misit, intra quam urbem Musa Sultanus, Scachi
 5 Tamasis adfinis, se tenebat. Is quum fugæ se dedisset, deserta nudataque præfidiis ciuitas, Turcorum se fidei permisit. Cōfestim per litteras Ibrahimi significat Vlama, quàm celerrimo gradu se Taurisium conferret. Ibrahimes Carahemida digressus, & Taurisium properans, Soleimanem litteris hortatur, vti versus
 10 fines Persicos maturaret. Ipse Taurisium quum venisset, ædificium quoddam antiquum ibi reperit: quod muniturus, commodum istic architectos Georgianos inuenit, qui munitionem egregiam struxerunt, cui tormenta bellica 350 Ibrahimes imposuit. Hoc tempore Turci Taurisio potiti sex fuere mensibus, & vicini
 15 næ ciuitates eorum imperium acceperunt. Soleimanes etiam, quum primum ad Carahemidam accessisset, mox illinc abiit, & Taurisium profectus, ibidem xx diebus hæsit. Inde relicto Taurisio, Sophinum institit quærere. Sed is perpetuo prælium detrectans, tam diu Soleimanem distinuit, donec hibernum frigus
 20 ingrueret. Eam ob causam Soleimanes Bagadatim se recipere coactus fuit. Hoc autem frigus vsque adeo vehemens erat, vt neque progredi, neque regredi posset exercitus. Scachus etiam Sophinus omnem eis annonam ab omni parte præcluserat. Vnde factum, vt fame partim, partim frigore dimidius Turcorum
 25 exercitus periret. Absque nonnullorum quidem Armeniorum fuisset opera, regionis illius admodum peritorum, qui maximo pretio Turcis annonam vendebant, actum adhuc peius cum ipsis fuisset. Conspicatus in his constitutum difficultatibus Osmanidam Scachus Tamases, e Corasane cum pauciorib⁹, quàm
 30 decem suorum millibus, mouens; Taurisium adiit, vbi triginta Turcorū millia tribus sub ducib⁹ erant, sub Vlama, Siruanogli, & Iadigiare bego: quorū quisque decem millibus equitum præerat. Hi quum accepissent, Sophinum Taurisij fines ingressum esse: prodierunt extra urbem, seque dimicatuuros in hostem pro-

professi, Taurisio deserto fugam arripuerunt. Sophinus urbem ingressus, munitionem a Turcis fabricatam diruit, aheneisque tormentis comminutis, monetam ex are signavit. Posteaquam Soleimanes ad Bagadatim hiemem vniuersam exegisset, abductis inde copiis, Taurisium versus abiit: & urbem ingressus, diebus ibi quindecim mansit, ac laqueo suspendi Iadigiarem begum Eminem iussit, cuius culpa factum fuerat, quod a Turcis contra Persas non erat dimicatum. Hoc enim nomine accusauerat ipsum Vlama cum Siruanogli. Sophinus intellecto, Soleimanem motis Bagadatae copiis, Taurisium tendere: in regionē Corasanis se recepit. Tandem Soleimanes Constantinopolim reuersus est, firmo Bagadati praesidio contra Sophinum imposito, cui Soleimanem bassam cum beglerbegi titulo praefecit, Albanensem vel Epirotam natione, adiunctis ei triginta duobus Turcorum millibus. Taurisium vero, quia relictum ab eo fuerat absque praesidio, reuersus Sophinus nullo negotio recuperavit. Et haec Spanduginus, cuius interpretari & exscribere locum voluimus; vt cum annalium narratione conferri possit. Libenter tamen aequilectores fatebuntur, a Turcis pleraque tradita rectius ac plenius.

BELLI PERSICI CAUSA, OCCASIO,

praetextus.

231. Solemus exemplo Thucydideo bellorum αἰτια siue causas, ab occasionibus & praetextibus distinguere, (περὶ αἰτίας & αἰτιαμάτων ipse vocat, & περὶ αἰτιαμάτων πολέμων) quae quum magnis se principibus, ceteroqui bellorum aduersus finitimos gerendorum auidis, offerunt: numquam eis praetextus defunt, quos adfectibus suis, & cupiditatibus iniustis, obtendant. Ita suscipiendi contra Persas belli vera causa Soleimanis erat in animo, decessorum suorum, Muchemetis II proavi, Baiafitis aui, Selimisque patris aemulatio: qui cum Persarum Scachis acerrimas inimicitias exercuerant, & aliquoties a quo fere Marte cum eis conflixerant. Sibi fortunam magis propitiā Persis opprimendis, & adiungendis imperio suo,

po-

policebatur. Hoc cum animo suo constitutum habenti, nec occasio defuit; Vluma bego, gestis bello rebus, & ad finitatem Scachi, cuius ei soror nupserat, illustri viro ad Soleimanem a Scacho deficiente, magnosque se duce successus ei promittente: nec prætextus longe quærendus erat, quum præ manibus esset Persarum a ceteris Mahumetanis dissidentium nova superstitio, ab Erdebile cepta, Techmasis auo, ab Ismaile Sophino patre defensa propagataque, Techmasis etiam patrocinio subnixa. De hac & annalium in adpendice, sub initium belli Persici, prolixè disseruimus: & adiunximus alia, capite 188 Pandectis huius. Indidè lector intelligere potest, quod heic traditur obiecisse Techmasi, Persisque ceteris, Soleimanes: nimirum eos debito quatuor Mahumetis prophetas honore non prosequi. Quatuor enim hi Mahumetis tum socij, tum successores, fuerunt. Ebubekir, Omer, Osman, & Ali: quorum prioribus ordinibus reiectis, quartum Alim, Mahumetis propinquum & generum, Persæ probant ac venerantur.

CVRDISTAN. CVRDI. KEL-
dan. Cordyna. Curti.

Reineccius in adpendice ad octauum Aythoni caput, Cordos & Cordinos nimis late Turcicam gentem esse prodidit ex Ioanne Leone Aphricano. Et adiecit alia de Corduenis & Carduchis, quæ heic minime repetenda. Nec Curdistanium equidè admiserim esse Mediam, quæ verius nunc Siruan appellatur. Vox Curdistan significat regnum Curdorum. Et habitant hodieque Curdi, sicut his ex annalibus etiam manifesto paret, in regione Bagadatis, quæ Babylonia priscis est, & in vicinia Carahemidæ, quæ quondam erat Amida Mesopotamiæ, nunc Diarbekir appellatæ. Quibus in locis quum olim Chaldeorum sedes fuerint, equidè superius in annalium supplemento conclusi, Curdos esse Chaldeos: præsertim quum a vicinis Persis & Turcis ea regio Curdistan adpellatur, quæ nunc quoque Keldan vocant Arabes, id est Chaldæam. Liber

ἀνέφελος historiae Græcæ, cuius aliquoties mentionem feci, posteros Semis, Nohæ filij, regiones has sortitos refert: Persiam, Bactrianam, Hyrcaniam, Babyloniam, Cordynam, Syriam, Mesopotamiam, cum aliis, quæ sequuntur. Quis heic Cordynam, positam inter Babyloniam & Syriam Mesopotamiamque, non animadvertit recentiori vocabulo nominatam, pro Chaldæa? Idem situs, iidem fines hodie sunt Curdistani, de quo agimus. Adde Cedrinilocum e Basilio Macedone, quum ait; Basilium e Mesopotamia victoriæ nuntios accepisse: cum quibus adlata quoque fuerint ei multa spolia, multaque mancipia Curtorum & Saracenorum. Hi Curti plane non alij sunt, quàm hodierni Curdi, & Curdistaniæ regionis incolæ.

SER ASKER SVLTANVM. SERDAR.

μέγας δούξ.

15

233. Hoc officij siue dignitatis apud Turcos non ciuilis, sed militaris est nomen: quo significatur supremus imperator exercitus Sultani, siue capitaneus generalis (vti nunc loquimur) supra ceteros omnes capitaneos exercitus. Asker Arabice supremum significat, pro quo Turcorum vulgus Lesker solet dicere: veluti quum Cadi Lesker effert iudicem maximum, qui Arabibus est Cadi Asker. Sultanum gignendi casus est apud Turcos. Persis Serdar, non Ser Asker vocatur, nomine Turcis etiam vsu capto. Græci denique μέγαν δούκα nominabant hoc apud se fungentem officio, quod magnum ducem denotat, ac primariæ vocabulum dignitatis est inter alia magni palatij munera.

20

25

*KETZIE BASSA. CAC E-
ba. Chorasana.*

30

234. Annales Kezien bassam, familiari Turcis nomine, Chanem illum adpellant Chitainum; qui, ceu capite tertio diximus, Vlu Chan discriminis causa vocatur, id est, excelsus aut summus Chan siue rex Tatatorum. Ketzie bassa, si verbum verbo reddas,

reddas, filtrinum caput significat. Ita tum in genere Tatari Chir-
 raini nominantur, a caput tegumentis e filtro factis; tum pecu-
 liariter ipsorum Chan, vel princeps maximus: perinde ac Persas
 in genere dicimus Kesilbassilarios, a rubris caput tegumētis,
 5 & ipsi peculiariter eorum Scacho nomen Kesilbassæ tribuimus.
 Apud Iouium, & alios corruptum nomen Caceba reperitur, pro
 integro Kezie bassa. Tegumenta vero caput hæc Tatarica
 viridis in vniuersum coloris sunt, quo singulari quodam iure si-
 ue priuilegio se vti adserunt omnes propterea, quod ortā a pro-
 10 pheta gentem vniuersam gloriantur. Quippe non vtuntur apud
 Turcos & ceteros Mahumetanos vestitu viridi, nisi qui genus
 suum ad Mahumetem referunt: ac præsertim aliis, extra hos, vi-
 ride capiti tegumentum adhibere, piaculum ingens fuerit. De
 Chorasanæ, siue Chorofanæ, dicto capite tertio sub finem. Recte
 15 Cedrinus Persidem interiorem nominauit. Sane si Taurisium
 occupantibus Turcis, in Chorofanæ Techmasæ bellum gerebat:
 vt minimum ab eis XX dierum aberat itinere.

SULTANIA, QVONDAM TIGRANOCERTA.

20 *Origo Sultanici nominis apud Persas,
 ex Cedrino.*

Notauimus e Iouio supra, capite 204, videri Sultuniam urbē 235.
 olim fuisse Tigranocertam, nobilem Græcis & Romanis in hi-
 25 storiis: aut saltim e Tigranocertæ ruinis exstructam fuisse Sulta-
 niā. Nomen hoc a Sultanis est cōsequuta, quod Persiæ quōdam
 fuerit regia, Sultaniq; sedes ac domicilium. Et a 500 plus minus
 annis, postquam Turci Persis ac Saracenis oppressis, potiti Per-
 side fuerunt, principes regionis adpellari cepisse Sultanos: ex his
 30 Cedrini verbis liquido cōstat. Turci post Muchemetis (inquit)
 mortem, deiectis imperio Persis ac Saracenis, domini Persidis
 facti sunt: & Tangrolipicem Sultanium adpellarūt, hoc est prin-
 cipem vniuersum imperium habentem, & regem regum. A Te-
 mirlanco denique Sultania fuisse diruta vastataque perhibetur.

FLUVIUS PERSIDIS DOCVS GEZID.

236. A nouenario numero nomen hoc fluuius accepit. Quippe Docus, nouen significat. Non minus ea ratio, quod hac in parte regionis iter faciuntibus nouies hic annis omnino sit vel transe- 5
undus, vel transiiciendus.

*BAGDATINA REGIO IN FORMAM BEGLER-
begatus redigitur. Bagdatinus Chalipha. Soleimanes
a Chalipha voluit inaugurari. Chalipha Cairensis.
Inaugurationis cerimonia.*

10

237. De vrbe Bagdat, siue Bagdet, dictum initio Pandectis nostri, capite 4. Hec notandum, eodem nomine regionem & urbem cenferi: sicut & Babylonix regionis mentionem paullo ante, ca- 15
pite 232 habuimus. Addendum obiter, hodieque Chaliphen siue Cheliphen quemdam Bagadate reliquum esse, qui tamē dūtaxat nomine tenus dignitatem pristinam tueretur. Quondam enim prapotens erat princeps, vt ex Pretoris quoque nostri paret historia, licet recentiori. Nam suo tempore commemorat Tan- 20
charos, bellicosam nationem Tataricam, omissis inimiciis & bellis aduersus Sultanum Iconiensem, Babylonio arma intulisse, quem Caliphan Musulmanorum gentes adpellare consueuerint. Notionem vocabuli supra, capite tertio, dedimus. Magnæ adhuc est auctoritatis apud Musulmanos, quo Mahumetani se 25
nomine salutari auēt. Iouius etiam fatetur, in Bagdat Chaliphæ siue factorum principis sedem esse, qui a cunctis Mahumetanis regibus, inquit, excolitur: & veterem adoptandi prerogatiuam retinet, ex certa que coemtionis cerimonia confirmandi Assyriorum regis. Ab hoc Soleimanes, veteris superstitionis institu- 30
ta sequutus, insignia & ornamenta suscepit. Cærimoniam inaugurationis Iouius non exposuit. Itaque repetemus eam ex commentariis Petri Martyris Mediolanensis, ita tamen, vt prius lectorem moneamus; non Asiaticæ dumtaxat Babylonī, siue Bagdati,

Bagadati, Chalipham olim præfuisse, qui dicis adhuc causa scilicet retinetur: sed etiam Babylonì Ægyptiacæ, quæ Memphis est, & Cairus, uti sæpe notauimus. Etenim Sultani Ægyptij siue Cairenses, excusso Bagadati Chaliphæ iugo, ne confirmationem vel inaugurationem saltem ab eo petentes, imperium & auctoritatem ipsius adgnosceret viderentur: suum sibi Chalipham delegerunt, titulo tenus id nominis ferentem, qui certo venditionis imaginariæ ritu, summum Sultani imperium, accepta non magna pecunia, traderet. Iam igitur ipsius verba Martyris audiamus. Habent, inquit, & Ægyptij summum pontificem, (id est, Chalipham) ad quem regnum, siquidem viri essent, pertineret. Is ius suum trium millium auri drachmarum pretio regiam tenenti vendit. E tribunali Soldano, stanti pedibus, vitæ necisque liberam potestatem dat. Ipse descendit, seipsum spoliatur, Soldanum imperaturum induit, abit priuatus. Permanet in imperio Mahumetes, Caitbei filius & successor. Quæ vltima verba de sui temporis Sultano protulit, tunc isto ritu inaugurato. Regiam tenenti ius suum a Chalipha vendi dicit, Cairensem Sultanorum regiam intelligens, quam annales in Selime saraium vel palatium Sultanicum adpellant.

SULTAN IACVP. HESTE BEHISTE.

Hunc Sultanicum Iacupem, Scachum Persarum, vsuncha-
 fanis fuisse filium, notatum superius 166, & amplius etiam 188,
 capitibus. Ædificium, cui nomen Heste Behiste, sic a paradisis
 octo Persica lingua dictum fuit, istuc excultis a Sultano Iacupe, voluptatis causa. Notum ex Herodoto, Xenophonte, ceteris, quati
 voluptarios hortos regios, & paradisos Persæ priscis etiam lacu-
 lis fecerint.

QVID DVNDAR APVD TVRCOS.

Solent exeuntes in hosticum Turci prædæ faciundæ causa,
 numerum aliquem suorum militum, cum vexillo, maxime comodo

quodam constituere loco: quo nimirum & præda conuehatur, & sparsi per hosticum milites ceteri confluant, si forte copias aliquas hostiles in procinctu esse cognouerint. Huic in hunc usum deputato suorum numero, Dundaris nomē dare solent. Talem igitur a tergo selectorum militum manum Soleimanes reliquit, hostium motus omnes obseruaturam: ne quam in suos ex improviso facerent impressionem, vti re ipsa contigit. De Corizzis dictum capite 189.

CHAIRADINES TVNISIM AMITTIT.

Rais. Tulipantum. φακίολιον, symbolum fortitudinis.

240. Mauribegi nomine qui pulsus a Chairadine fuerat, Mule Asfan intelligitur, quem nostri Muleassem vocant, & cuius historiam exposuimus in annalium supplemento, ad annum Christianum 1573. Begus Hispanus est Turcis Karulus V imperator, ita dictus ex causa superius explicata capite 225. Raissari, siue Raissi, qui sequuntur, præfecti sunt triremium ac nauium. Tulipantum est lineum illud tegmen, quo capita Turci candidis inuoluere spiris solent. Græci nunc φακίολιον adpellant, quod vocabulum extare puto in Onirocriticis Achmetis nostri. Zygomalas aiebat, ab Agarenis haberi pro symbolo fortitudinis, quo admonerentur in bellum ituri, ne de reditu, sed morte potius viriliter oppetenda cogitent: quando mortuorum cadauera lin-
teis inuolui solent.

INDICVM DIENSE BELLVM. ADENIS

rex a Turcis, violata fide, suspenditur.

241. Hoc loco prius, quàm ad res gestas anno Christiano 1538 progrediamur, exponamus sane paucis Indicum de Dio ciuitate (Deu barbaris, Dio Lusitanis nominatur) bellum inter Lusitanos ac Turcos. quando nulla fit eius in annalibus hisce mentio,

tio, nec Iouianæ, vel Surianæ, vel aliorum narrationes integræ
 sunt, & Pandectis a nobis habenda ratio. Memorabile quidem
 in primis esse fatebitur lector, ob nefariam Turcorum erga re-
 gem Adenis perfidiam & immanitatem, qui tamen Musulma-
 nus erat, & ipsorum superstitioni addictus. Auctor expositionis,
 Georgius Hustius Rassinienſis ex Illyrico, nunc Sclauonia, re-
 bus ipsis, quum gererentur, interfuit, & consignatas Magnifico
 Domino Hieronymo Beck a Leopoldstorf obtulit, qui nobis
 legendas exhibuit. Igitur anno 1538 Nugnas Acugnans, orien-
 talis Indiæ prorex, quem prouinciis illis Ioannes rex Lusitaniæ
 præfecerat, ciuitatem Diensem metropolim ac præcipuam mu-
 nitionem regni Zambri, quod Cambaiam nostri vocant, in po-
 testatem redegit. Rex autem Zábrius & paganus erat, de astro-
 rumque cultor, & infestissimus hostis Lusitanorum. Is quum
 Lusitanis imparem viribus se videret, legatos ad Soleimanem
 bassam, Cairensē beglerbegum, misit; qui hoc prius adito, mu-
 neribusque conciliato, Sultanum inde Soleimanem ipsum con-
 uenirent; oblataque pecunia maxima, contra Lusitanos opem
 eius implorarent; simulque policerentur, herum suum cum plu-
 ribus aliis regibus Indicis, eius se summissurum imperio, modo
 subsidium aduersus hostes Lusitanos impetrasset. Placuit ea So-
 leitmani legatio, qui per hanc se sperabat occasionem imperium
 Osmanidarum in ipsas longe lateque propagaturum Indias, &
 auri gemmarumque feracissima regna sui iuris effecturum. Ita-
 que legatis prolixè pollicetur omnia, classemque mox adfutu-
 ram auxilio spondet. Mittitur non multo post Soleimanes bas-
 sa, beglerbegus Ægypti, cum machinis bellicis, & iusto exercitu,
 anno eodem 1538, mense Iunio propemodum exeunte, bel-
 lum vt hoc conficeret. Quippe Turcis hæc arridebat occasio,
 quos non tam in oppressos commiseratio, vel officium erga cō-
 fœderatos; quàm spoliū ac prædæ cupiditas, ad bella plerū-
 que pertrahit. Classe ventis vela dante, primum ad Thoron itū,
 quod est terræ Madianitidis (vt creditur) opidum, in Arabiæ
 solitudinibus, haud procul a montibus, Orebo & Sina: quo loco

tam exponendis, quàm auhendis terra, camelorum opera, mer-
 cibus, Ægypti, Arabiæ felicis, Indiæ respectu, commodissimum
 est emporium. Post aliquot inde dies adpulerunt ad urbem Gi-
 den in Arabia Petræa, (Ziden alij vocant) quæ ipsa quoque ma-
 ritima ciuitas est, Turcorum imperio subiecta, nec minus nobi-
 le, quàm Thoron, emporium. Tandem in Arabiam felicem, &
 ad portum vrbs Adenis peruentum, circa mensem Octobrem.
 Est Aden primaria felicis Arabiæ ciuitas, non situ solum, sed
 etiam opere munita. Quippe nec propugnaculis caret, & ipse lo-
 cus per se tutissimus est. Ab ortu solis, adiacent ei prærupti & ex- 10
 celsi montes; ab occidente, clausum maris portum habet: a meri-
 die latere, validum in alto proximo scopulo propugnaculum e-
 minet; in quo noctu Arabes ante, quàm a Turcis Aden capere-
 tur, ignes excitabant: qui magno ex interuallo conspecti, Turki-
 cæ classis aduentum indicabant vicinis Arabibus, vti scilicet vr- 15
 bis ad defensionem concurrerent. Substitit ibi classis, cunctanti-
 bus Turcis, & consilia variantibus. Rex quibusdam e numero
 suorum ad eos ablegatis, cur illuc venissent armati, scire se cupe-
 re significabat. Tum bassa, per benigno regis dato responso, ac
 suis ad regem vicissim missis internuntiis, cum muneribus, ne 20
 quid hostile moliri videretur, blandiciis & arte persuadet, sub
 prætextu comparandi pretio commeatus, vt classem Sultani Os-
 manici cum milite portum interiore pateretur ingredi. Coher-
 citurum se suos, vt ab omni maleficio, præsertim erga religionis
 consensu sibi deuinctos, abstinerent. Quippe rex Adenis, vni- 25
 uersa cum gente sua, Mahumetis sacra colebat. Intellectis hisce
 postulatis, in portum Osmanici admittuntur. Eodem astu vafri-
 cieque beglerbegi, ad colloquia rex, & conuiuia pellicitur. Qu-
 que post aliquot dies in nauim prætoriam, tribus dumtaxat e suis
 comitatus, veniret: per amanter salutatur, excipitur blande, men- 30
 sæ & epulis adhibetur. Sed post conuiuium, nescio qua occasio-
 ne captata, corripitur: ac tum demum sentire miser cepit, impro-
 borum munera cum fucata blandicie, fraudis esse plena, pror-
 susque respuenda circumspectis. Nec mora, dum rex in prætoria
 deu-

netur, milites complures de industria, victus comparandi
prætextu, ciuitatem ingrediuntur. Solent enim Turci, quod
vi non possunt, aut absque multa sanguinis effusione, dolis
& perfidia consequi. Mox Soleimani bassæ per secretos in-
5 dices nuntiant, Arabibus resisti, & urbem defendi posse, licet
aduenissent illæ quoque copiæ, quas fama iam aduentare fere-
bat. Tum bassa maturandum statuit, & Arabum anticipanda
consilia. Portis per absentiam regis occupatis, miles immitti-
tur: oppressisque Turcorum numero ciuibus, Aden in potesta-
10 tem redigitur. Mox & ipse rex productus, ad malum prætorix
navis in sublimi, tribus illis cum comitibus, suspenditur; & ad
terrorem, fœdo spectaculo, ciuibus suis ostentatur. Opidani tam
indigne regi sibi que videntes illusum, velut in re subita trepida-
re: capite destituti, hostibus impares numero, consilij denique
15 inopes, nihil omnino moliri. Sic in seruitutem redactæ ciuitati
præsidium firmum imponitur, prouido scilicet bassæ consilio:
ne, si quis aduersus ei casus Indico bello accideret, vicinum de-
esset perfugium. Nec enim a tergo Turci relinquere solent ali-
quem vel suspectum, vel aduersarium, qui quemuis in euentum
20 esse sibi possit impedimento. Quippe genus hoc barbarorum
longe omnium vaferrimum est, & tam præsentibus, quàm futu-
ris circumspiciendis ac pensitandis sollertissimum. Præterea
potitus Adene bassa, siquidem reliqua non succederet ex animi
sententia expeditio, fecisse tamen operæ pretiū videri poterat, ac
25 viā aperuisse tentādis apud Indos aliquādo maioribus. Captam
ciuitatem ingressus Soleimanes, dato signo, proclamari iussit: ne
cuiū bona, neue merces diriperētur: & quēdā e suis, vilioris ho-
minē cōditionis, in ipsa vbis porta terrēdis ceteris, capite plecti
iussit. Aromatū nāq; magna huc copia deferri ex India solet. Præ-
30 terea sinus Arabicus siue Persicus heic incipit, & Abyssinorum
Æthiopū, quorū rex Præteianus vulgo nominatur, montes atq;
limites ibidē conspiciuntur. Osmanici, Adene relicta quū an-
nona copiosa naues onerassent: Oceano se cōmiserunt, ac decē
nouemq; dies ac noctes itinere maritimo consumere. Tādem

ad ea, quæ petebant, loca quum peruenissent: Bassa Lusitanos adgredi cepit, & urbem Dion siue Deuon, à Lusitanis Zambrio regi ereptam, obsidione cingi iussit. Itaque machinis bellicis & nauibus in terrâ expositis, oppugnata ciuitas quadraginta diebus continuis, tam terra, quàm mari: sed irritò plane conatu. 5 Turris dumtaxat quædam, instar castelli seu propugnaculi facta, quæ vno ac dimidio aberat ab vrbe stadio, & cui præsidij causa LXXX Lusitani milites impositi fuerant, Turcorum in potestatem venit: præsidariis ipsis sese dedentibus, & mox in naues perductis. Duobus elapsis mensibus, auditum de classe Lusitani- 10 ca, quæ suis succursum veniret. Itaque territus bassa, machinas bellicas nauibus imponi iussit, ac noctu soluens, profugit. Quàm enim animose suas in speciem instituunt, & ordiuntur expeditiones, Turci; tam leui momento territi, rebus, ex animi voto non succedentibus, honoris omni respectu postposito, ceu timi- 15 dæ diffugiunt damæ. Quumque iam bassa non procul a Zebetho esset opido, interfici captiuos in littore iussit. Durauit annū integrum hæc expeditio, fuitque Zebethum etiam, Arabiae felicitis opidum, a Turcis in reditu expugnatum. Tam Adeni, quàm Zebetho, beglerbegi cum Dephterdaris, singuli singulis præ- 20 fecti fuere, de quibus non multo post, in beglerbegatum catalogo.

BELLVM CONTRA CHIMERIOTAS.

Ceraunia. Chimara. Auelona.

Lutsi bassa.

242. Chimeriote sunt Arnautlari, vel Albani, vel Epirothæ, trās sinum ex aduerso Corcyrae siti: qua in regione continua mōtium series est, quam vno vocabulo nautæ iam dicunt Chimeram. 30 Iouius, & alij, volunt olim hæc fuisse montana vel opm Ceraunia, itemque Acroceraunia, pro quibus dicere malim equidem Acra Ceraunia. Leo tamen Augustus in nouella de thronis, vt obiter adtigimus antea, sub Ætoliæ metropoli Nau-

- li Naupacto, tam Buthroti, quàm Chimaræ collocat episcopatus: quæ loca sibi inuicem vicina, Butintro & Chimera, quum illic hæreremus, a nautis nostris adpellabatur. Iisdem Auelona, cuius heic mentio fit, enuntiabatur adiecto articulo Italico Lauelona, vel disiuncte, La Velona: quum quidem vulgaris linguæ Græcæ periti adderent, eo nomine *Βελώνη*, significari acum. Sed ignorabant homines & antiquitatis & litterarum rudes, adpellationem recentiore hanc ex veteri Aulone factam. Sita est in Albania vel Epiro, ex aduerso extremæ illius oræ Italiae, quæ in Apulia promontorium S. Mariæ nunc habet, Iapygiam quondam dictum: vbi ciuitas Hydrus posita, dumtaxat intermedio maris Hadriatici sinu, LX miliaribus Græcis ab Aulone disiungitur, vti capite 152 notauimus. Leonis Augusti nouella de thronis Auloniam recenset inter episcopatus metropolitani Dyrrhachinæ subditos, & proximo post episcopatum Glauinitzæ vel Acrocerauniæ commemorat loco. Ceterum qui annalibus heic adpellatur Lutsi bassa, corruptum apud historicos nostros, Iouium & alios, nomen habet, Lustibeus aut Luptibeus. Spandugini de hoc notabilis est locus, quem interpretando lubet inferere. Sultanus, inquit, Soleimanes Lutsi, per quàm humili condicione nato, suis ex sororibus vnā dedit vxorem, eumque primum bassam creauit, a quo tamen officio nunc deiectus est. Quippe quum vxor mariti concubitus cum masculis ægerrime ferret, eoque nomine cum ipso expostulans, diceret: fratrem suum, Sultanum Soleimanem, illi se iunxisse matrimonio, secum vti cubaret: excandescens Lutsi bassa, mulieri colaphum impegit. Hoc vbi rescitum a Soleimane, sororem ei protinus ademit, ac recepto Sultanino sigillo, dignitate supremi Veziris hominem exiit. Est enim in more apud Osmanidas, vt qui auctoritate quatuor inter bassas est maxima, Vezirazem siue supremus consiliarius nominetur, & in manu sua sigillum Sultanicum habeat. Hæc Spanduginus. quæ sane si vera sunt, vt esse videntur: conueniens fœdis ac dissolutis moribus homini datum nomen fuit. Quippe Lutsi lingua Turcica significat eum,

qui non nisi de venere cogitat: qualem Græcus aliquis dixerit
 ἑρωπικὸν vel ῥωπομανῆ.

BESICTASI. ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ.

243. Besictasi, locus est ad Bosporum Thracium in Europa situs, 5
 qua Constantinopoli sursum tenditur, aduerso Bospori fluxu,
 versus os Ponti Euxini. Plus minus quatuor abest a Galata mil-
 liaribus Græcis, aut vno Germanico. Nomen lingua Turcica
 lapidem siue saxum cunarum, significat: a distractione, puto, 10
 Christianorum mancipiorum, ac matrum præsertim, liberos
 etiam teneros in cunis habentium. Sepultus heic est Chairadi-
 nes, qui messita quoque noua suo sumtu ibidem exstructa, nobi-
 litare locum & excolere voluit. ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ Græcis hodie vocari,
 priscis Iasonium, notatum reperies supra, capite 128. Hoc tem- 15
 pore, de quo scilicet annales modo loquuntur, aduecta fuerunt
 istuc capitum Christianorū, e Corcyra dumtaxat in seruitutem
 abreptorum, cuiusvis sexus & ætatis, ad sexdecim millia: quem-
 admodum Iouius memoriæ prodidit. De Sultaninis, & eorum
 pretio, dictum 18. capite. 20

CARABOGDANIAE FLUVIVS BERVV.

244. De Carabogdania consule caput 71. Eius amnis est, quem Be-
 rut annales hi nominant. Vngari tamen, & Valachi, siue Molda-
 ui, partim cōtractius & durius Prut, partim paullo mollius Brut, 25
 enuntiant.

NEPTVNI DORIAE, VICTI A
 Chairadine, fuga.

245. Doriam Turci, more Italico, pronuntiant; quem Iouius di- 30
 xit Auriam, magis consuetudini Latinæ respondente vocabulo,
 velut ipse quidem existimauit. Is & vsu rerum mari gerēdarum,
 & felicitate singulari, tantam adeptus gloriam fuit: vt vulgo Ne-
 piunus, ceu maximus quispiam maris deus, adpellaretur. Hunc
 tamen

tamen a Chairadine prælio nauali, & artibus imperatoriis superatum, fugisse; non insolenti, sed modesta memorant annales oratione. Quo commendabiliores nobis esse debent, uti non ad gratiam suorum, nec ad insectationem nostrorum; sed ad veritatem quæ anima est historiæ, scripti. Ionianum quidem epiphonema, quo clausit hanc narrationem, quàm acres habet aculeos? Auisia, inquit, tanti usus, tantæ peritiæ, tantæ existimationis mari dux eo die nullus imperator exstitit. Atqui cogitare de illo veteri verbo debebat Iouius, quo Demosthenes etiam fugiens, excusasse se fertur:

ἀνὴρ δὲ φεύγων καὶ πάλιν μαχίσται.

Qui se fug.e dat, dimicabit denuo.

Nec ineleganter Alexius Angelus imperator, ut apud Græciæ Prætozem nostrum memoriæ proditum legitur, quum perditis rebus non modo frustra, sed etiam cum periculo se diutius hæsurum Constantinopoli animaduerneret, omnibus valere iussis, & arrepta sponte, nolenti tamen animo, fuga: Dauidem quoque dixit beneficio fugæ salutis atque incolumitati suæ consuluisse. Non minus certe magni & sapientis est imperatoris, summam rerum incertæ Martis alex non temere committere: quàm prospere cedentibus omnibus, victoria prudenter uti.

PUBLICANORVM CARCER

Constantinopoli.

25

Vendit omnia per imperium suum telonia maximo pretio, 246. vel paucos, vel plures in annos, Sultanus Osmanidarum: ideoque si maiores aliqui pecuniæ summas ei vectigalium nomine polliceantur, quàm reapse deinceps exhibere possint: in carcerem, veluti qui non soluendo sint, & fraudem Sultano facere voluerint, coniiciuntur. Hic carcer publicanorum Constantinopoli dicitur. Et sunt in vniuerso Osmanidarum regno publicani fere Iudei, gēs exactionib⁹ & vsuris nimiū quātū supra mortales ceteros dedita: quū ipsi etiā Turci vel musulmani, paullo sincerioris

homines conscientia, nolint audire publicani: non aliter, ac si cum infamia coniuncto propter aliorum nequitiam nomine, virum bonum adpellari nefas sit, etiamsi præter officium nihil ipse faciat.

ONTVN CAPISI. XYLOPORTA. PORTA

lignaria. Carauanserai.

247. Ostendimus supra, capite 200, quæ porta sit hæc lignaria, videlicet ad quam nauigia lignis onerata solent adpellere: Græcisque dictam ξυλοπόρτα, ab iisdem lignis, quæ huc aduehuntur, non quod ipsa lignea sit, quemadmodum credidit vterque Chalcondylis interpres. De voce Caranauserai, dictum capite 14, significari scilicet hac, ædificia carauanis exstructa Carauanas vero more Turcico se coniungentium esse agmina, quum loca minus a latrociniis tuta peragranda sunt. In hæc ergo carauansaraia, quæ amplissima plerumque sunt, diuertere cum equis, iumentis sagmatariis, mulis, & camelis, hæc carauanæ solent. Vasta sunt ædificia quemadmodum Busbequius descripsit: aliquanto longiora, quam latiora, ceteroqui quadr. tam ad formam accedentia: quorum in medio patet area ponendis sarcinis & camelis, mulis carrisque collocandis. Hanc aream plerumque circumcirca murus ambit interius, tres plus minus pedes altus; parietibus illis quatuor, quibus totum ædificium clauditur, adiunctus. Eius muri superficies æqua est, paterque in latitudinem pedes quatuor. Heic Turcorum cubilia sunt, heic cenacula, heic rem expediunt culinariam. Nam ad parietes, quibus totum ædificium continetur, foci frequentes cum fumaris vel infumibulis sunt inædicati. Hospites ipsi nulla re a camelis, mulis, equis alia seiuncti sunt, quam eius muri spatio. Quinimmo ad muri pedem ita ligatos habent equos, vt capite ac tota ceruice supra murum emineant, dominisque se calfacientibus aut etiam cenantibus adstant, velut ministri: & interdum panem, vel malum, siue quid aliud, de manu eorum capiant. In eodem muro lectos sibi sternunt. Tapetem in primis explicant, quæ ea de causa ephippiis aptatum fere

fere circumferunt. Huic iniiciunt vulgo penulam, ditiores Valentinam, quam vocant: quæ mollibus e pilis contexta candidaque, linteaminum loco mihi quidem ipsorum exemplo fuit. Cervical præbet equestris sella. Veste talari, pellibus suffulta, qua
 5 vestiuntur interdium, reguntur noctu. Sic somnum capiunt, nullis laceffitum, extra naturalem iumentorum mandentium strepitum, blandimentis. Ipsorum faraïorum, pro carauanis exstructorum, tecta plerumque plumbea sunt.

10 *AREA VEL FORVM TACHTAL CALA.*

Tampezim. Chalcocondylis locus emendatus & expositus. Chalcopratia. Chartopratia.

Vicus vitriarius.

- 15 Area, quæ Tachtal Cala nominatur, Laonicus in octauo forū 248. adpellauit, & Tactalem vocari addidit. Apud actuarium Malatestanum Tectalaca scribitur. Pro illius Tactale, huius Tectalaca, repone Tachtal cala: quæ voces Turcicæ sunt, & aream tabernas ligneas habentem significant. Quippe Cala denotat tabernulam vel tentoriolum, & Tachtal asseres sunt: ut intelligantur ex asscribus factæ tabernulæ. Hæc area fere vix est in meditullio, non procul ab Eskifaraio, vel a faraio veteri muliercularum Sultani, de quo capite 139. Est eadem in area Sultani Baaisitis secundi messita, cuius supra fecere mentionem annales, in
 20 eius Sultani funeris descriptione. Hoc autem loco ludicra cottidie omnis generis exhibentur, quæcumque homini venire in mentem possunt. Et adhibentur pueri, equi, asini, canes, feles, cerui, leones, ursi, leopardi, vulpes, & nulla non alia, peregrina præsertim, animalia. Sunt istic qui chiromantice profitentur,
 25 sunt præstigiatores varij, funambuli, luctatores, saltatores, alij propemodum innumerabiles. Ideo Laonicus inquit: Hæc ludicra quis cottidie cernat in foro, quod Tactalem vocant. Sequitur ibidem vocabulum Tampezim, quo nonnullos ex his ait adpellari. Neminem hoc declarasse arbitror hætenus, quum bar-

barum sit, & ignotum, addo etiam corruptum. Quippe non Tā-
 pezim Turci dicunt, sed Ziampas, quæ duabus syllabis vox enū-
 tiatur. Significat autem *χειροπόδης*, ut Græci vocant, qui Latinis
 funambuli sunt. Ad vnum huius areæ latus incipiunt illorum
 tabernæ, qui Persicas operis excellentis, & Turcicas itidem pi-
 das, Græcas & alias coloris niuei læuigatasque chartas vendunt.
 Ideoque Græcis hæc *χαρππρατήα* dicuntur. His atergo proximus
 est vicus fabrorum, ex ære vasa quæuis elaborantium, qui hoc
 annalium loco memoratur. Is vicus in historiis Græcorum re-
 centioribus Cedrini & aliorum celeberrimus, nominatur *χαλκο-
 πρατήα*, nimirum a distractione vasorum ex ære factorum. Lo-
 cus insignis est Cedrini de Chalcopratiis in Theodosio maiore,
 puto. Vici quoque vitriarij, Chalcopratiis proximi, fit heic men-
 tio: quo tabernæ vitriariorum, ut olim erant in vrbe Constanti-
 niana, veteris ad imitationem Romæ, sic etiam hodie conspi-
 ciuntur. Diuersus tamen hic vicus est, ab illa vitriariorum porta,
 de qua dictum superius, capite 200. De porta fori piscarij, quæ
 Bolucbazar capisi Turcis est, expositum eodem capite 200: sic
 ut & de porta Hebræa, Turcis Schifutlar capisi. Sitæ vero extra
 muros vrbis a foro piscario ædes, in litore maris; intelliguntur il-
 læ, quæ muris vrbis excluduntur ab vrbe, secundum litus Ce-
 ratini sinus exstructæ, versus septentrionem, id est, e regione Ga-
 larani litoris.

NOVA CAIRADINIS AVSPICIIS

recepta.

25

249. Noua Turcis est, quam Castellum nouum nostri vocant, in
 Dalmatiæ sitū finibus. Id auspiciis Karuli V Augusti receptū fue-
 rat. Quos eius prouinciæ sangiacos ad obsidionem hanc euocatos
 fuisse tradunt annales, de prouincia Bozinensi accipito, deque
 præfectis huic: quorum princeps id temporis erat Vlumas ille
 Persa, de quo dictum capite 231. Translatus enim fuerat a Per-
 ficis ad hos fines, more Turcorum, non nimium transfugis fidē-
 tium: ac deinceps quoque fit eius mentio in obsidione Agriensi,
 anno

anno Christiano 1552 a Turcis frustra tentata. Præerat Bozinēsi
prouinciæ ceu beglerbegatus, & ad Castelli noui obsidionem
secū sangiacos suos septem adduxit. Virtutis eximiæ præfidiarij
milites, quos hostes ipsi commendant, Hispani fuerunt, & Ger-
mani, numero ad 111110.

SOLEIMANES SVB PRAETEXTV

defendendi pupilli, a Bano Erdeliano relictī,

matrem cum pupillo Vngaria

spoliat.

- De Ioanne Zapoliensi, Bano Erdeliano, dictum capite 223. 250.
Hic moriens pupillum reliquit heredem, tutelæque Soleimanis
commendauit, Ioannem Sigismundum, quem sustulerat ex Isa-
bella Polona, cuius heic mentio fit nomine tamen non expresse,
velut Turcis ignoto. Habuerat Ioannis sororem Barbaram, ni
fallor, primo matrimonio coniugem Sigismundus maior, Polo-
niæ rex: qua mortua, Bonam duxit, Ioannis Galeacij Ducis Me-
diolanēsis, ex Isabella Aragonia Neapolitana, filiam. Bona partu
primo Isabellam hanc edidit, Ioannis Zapoliensis coniugem,
Ioannis Sigismundi matrem. Ceterum nulla fit heic in Turcicis
mentio Ferdinandi Cæsaris, Vngarię Bohemięque regis; qui ta-
men hoc bellum, Perenio & Rogendorfo ducibus, gerebat. Id
equidem fieri propterea crediderim, quod Ferdinandum So-
leimanes, hostem suum, pro Vngarię rege non adgnosceret.
Notanda vero Isabellæ oratio, quam Turci reginæ nomine non
dignantur, quum Budam adfirmat non suam esse, sed Sultani
Osmanidæ ciuitatem. Nimis in hoc veram se vatem experta
paullo post fuit bellua, quum Soleimanes ipsa cum filio per sum-
mam perfidiam eiec̃ta, Budæ pariter & Vngarię reliquæ, velut
in prouinciam redactę, beglerbegum præficeret, bonus ille scili-
cet tutor: matre, tam Turcis addicta, cum filio pupillo, in Trāsil-
uaniam vel Erdelium relegata. Huiusmodi nimirū esse præmia
societatis & amicitie barbaræ solent, vt de tyranno suo moritu-
rus aiebat Aratus: *πιάυτα τὰ ἐπὶ χεῖρα τῆς τυραννικῆς φιλίας.*

251. Walpou Turcis est arx, Vngaris dicta Walpo, Valponiū Iouio. Ultra fluiū Drauam sita est. Post tertium obsidionis mensem a
 præfidiariis dedita fuit, præfecto ab iisdē capto, & hosti prodito. 5
 Strigoniū nunc Granum vulgo dicunt, ab amne Grano, qui defluens a Carpathiis montibus, vbi montanæ nunc ciuitates celebres sunt, ad radices arcis Strigoniensis siue Granensis, Danubio miscetur: vnde ciuitati quoque Strigonium nomen inditum putatur, velut Istrigranium, ab Istri & Grani cōfluentibus. Alba regalis non tam a regum Vngariæ sepulturis sic adpellata fuit, quarum meminerunt annales: quàm a regum inauguratione, quæ hoc fieri loco priscis temporibus solebat. Istic etiam rex Ferdinandus, cum Anna coniuge, Vladislai regis filia, Ludouici sore, 15
 xiiii die Februarii, anno 1527, adhibita S. Stephani vera corona, fuit inauguratus.

SCHIRVVAN. SIRVAN. SERBAN.

Error Iouij.

252. Si lector ab aliis de hoc bello memoriæ prodita leget, nusquā ita descriptum inueniet. Vt Techmas Spandugino Tamas, Sansouino Tolcas etiam: sic Ercas eidem Spandugino nominatur Algas, mirifice vitiatis adpellationibus. Regio Schiruuā aut Siruan, haud dubie nunc est illa, quam prisci dixere Mediam, posteriores etiam Vaaspracan, vt apud Cedrinum in Constantino Monomacho legimus. Fallitur Iouius, quum ait, Albaniam hodie vocari Serban, vicinam Mediæ, propterque Caspium mare sitam. Quippe regio Georgianorum est Albania, qui numquam vel ipsi regi Persarum, vel regio fratri paruerunt hactenus: sed 30
 Christiani, & liberi, suos principes habent; Persis dumtaxat cōfœderati, sicut expositum capite 189. Siruanum vero, siue Media, regni Persici membrum est: quod tamen Mustaphas bassa vezir imperio subiecit Osmanidarum, anno Christiano 1578, & begler-

beglerbegatus in formam redegit: mox tamē a Persis receptum, ab iisdem hodieque retinetur.

VVAN. VVASTAN. IBANVM CEDRINI.

- 5 Vrbs hæc cum arce sic ad Persici regni limites pertinet, vt etiā 253.
 maiori finitima sit Armeniæ. Cedrinus in eodem Monomacho
 Augusto vocat ἰβάν, πόλιν πῦ βαασπρακάν. Id Latine reddēs interpres,
 Ibanum & Baaspracan scripsit. Ego simpliciter exprimerem, vt
 tanto melius intelligeret: Iuan, aut Iuan, vrbs regionis Vaaspra-
 10 can. Et quia capite præcedenti Vaaspracan, ex eiusdem Cedrini
 auctoritate, Mediam esse docuimus: intelligere iam licet, Wanū
 ad eandem Mediam referri debere: vel ea si non contineatur,
 saltim finitimam videri. Wastanum significat regionem circa
 Wanum sitam, ceu Wani territorium: siquidem Istan, siue Stā,
 15 Turcis regnum vel regionem significat.

NOTICIA BEGLERBEGATVVM TOTIVS

Osmanidarum imperij, quos hodie possident.

- 20 Quia Persicis in finibus extremus hic a Soleimane Wani be- 254.
 glerbegatus id temporis institutus fuit, libet hoc loco quamdam
 quasi Noticiam regni Osmanici lectoribus exhibere, descriptis
 ordine prouincijs ei⁹ siue beglerbegatib⁹, quos in Asia, Aphrica,
 & Europa nūc Murates hic tertio, vnici Muchemetis Osmanide
 25 pater, possidet: vt ita denique Pandecten historiæ Turcicæ no-
 strum claudamus, visuri deinceps latius ne permissu numinis fi-
 nes suos propagaturi sint, an vastissimam illam molem imperij,
 cunctis hæctenus formidabilem populis, secundum ipsorum
 met oracula tandem aliquando Deus Opt. Max. suæ declaran-
 30 dæ maiestatis ac gloriæ causa sit euersurus, vel in ordinem, subq;
 iugum filij sui sic redactus; vt Gogi Magogique sub cælo nul-
 lum amplius nomen exstet. Id enim postremis se facturum die-
 bus, per suos indubitatæ fidei vates nobis denuntiavit. Ordia-
 mur autem ab oriente Sole.

ASIAE BEGLERBEGATVS.

I. Anatoli beglerbeg. Eius sedes est in ciuitate Cutaige Phrygiae maioris, quam olim Coryaium Græci nominabant, sicut expositum capite 40. Sangiacos habet sub se duodecim.

II. Caraman beglerbeg. domicilium habet ad Caesariam Ciliciae, de qua suo dictum loco. Septem sub hoc sangiacatus sunt.

III. Siuas beglerbeg. ad Sebastiam, de qua consule caput quintum Pandectis huius.

IV. Tocatun beglerbeg. Residet ad urbem Amasiam. Sub eo sunt quinque sangiacatus.

V. Dulgadir beglerbeg. de hac prouincia consule caput 163 Pandectis huius. Quatuor sub se sangiacatus habet.

VI. Halep beglerbeg. ad Halepum siue Berrhoeam Syriae, de qua capite 6.

VII. Scham beglerbeg. ad Damascum Syriae.

VIII. Tarapolos vel Trapolos beglerbeg. ad Tripolim Syriæ.

IX. Maras beglerbeg. ad Marasum, propter Euphratem situm, inter Halepum & Mesopotamiam.

X. Diarbekir beglerbeg. in Mesopotamia, ad urbem Amidam, quam Turci nunc Carahemid nominant. Sangiaci parent huic duodecim.

XI. Bagdat beglerbeg. ad Bagdatim siue nouam Babylonem, de qua capite 4.

XII. Balsara beglerbeg. ad sinum Persicum, non procul a Bagdat siue Babylone.

XIII. Laxa beglerbeg. Antiquitus Carmania. tendit ad limites Ormuz, & Persis est finitima.

XIIII. Gemē, Aden beglerbeg. in Arabia felici, ad litus rubri maris. vide caput 241. Diuersa loca sunt, vno tamen beglerbegatu comprehensa.

XV. Chebetz, Hustio Zebet beglerbeg, ut eodem capite dictum. Locus situs in litore sinus Arabici, finitimus est imperio regis Æthiopum Præteiani.

XVI. Misir beglerbeg. Cairo præest, & toti Ægypto. Sangiaci sub eo sexdecim.

XVII. Cy-

XVII. Cypri beglerbeg. Nicolix vel Famagustæ degit.

XVIII. Scheherezul beglerbeg. in Assyria, Persis finitimus.

XIX. Wan beglerbeg. respicit Persarū fines, versus Siruanū siue Mediā, & Armeniā maiorem, ceu dictū capite præcedenti.

5 XX. Arzerū vel Erzurum beglerbeg. in Armenia maiori, ad limites Siruani siue Mediæ, & Georgianorum. Distat a Tarabosane siue Trapezunte, sex dierum itinere.

XXI. Tiphlis beglerbeg. finitim⁹ Georgianis siue Curgginis, ut nunc adpellatur. Institutus fuit a Mustapha bassā Serdare anno
10 Christiano 1578, mēse Septēbri. Loc⁹ etiā priscis notus, apud Cedrinum reperitur in Cōstātino Monomacho, verbis huiusmodi: Asā, (is erat e Tāgrolipicis fratre nat⁹) a Sultano Tāgrolipice missus cōtra Romanos, quū Taurezium, & opidum nominatū Tephlis, præteriisset: Vaa spracaniā ingressus est, id est, Mediam.

15 XXII. Siruan beglerbeg. Hoc nomine Media nunc adpellatur, a metropoli Siruan, quam eodem anno Mustaphas idem cepit, & primum istic beglerbegum cōstituit Osmanem bassā famosum: sed a Persis non multo post eiectus fuit. Nihilo tamen minus hic beglerbegatus Osmanidarū inscript⁹ est libro, qui nisi
20 restituatur, numquam se pacem facturos cum Persis proficetur.

XXIII. Temircapi beglerbeg. Locus est ad mare Caspium, porta ferrea dictus, & Capi derbent, porta faucium vel angustiarum. Cepit hunc Osman bassā eodem anno 1578, & in formam beglerbegatus, necato Schemhali Chane, socero suo redegit.

25 XXIII Cars beglerbeg. Cedrin⁹ Carse nominat, & in Persarmenia collocat, quæ nunc Armenia maior est. Distat Cars ab Arzerum quatuor dierū itinere. Beglerbegatus cepit anno Christiano 1579, auctore Mustapha bassā.

30 XXV. Tschildir aut Tzildir beglerbeg. ad fines Georgianorum, ab eodem Mustapha bassā institutus, anno 1579. Porcius Tschaldung perperam scripsit.

XXVI. Fassa beglerbeg. in Mengrelia. Munitio structa per Vluzalim Capitan bassā fuit anno 1579, & ibidem institutus beglerbegatus. Sed paullo post discessū ei⁹ captā vicissim Geor-

giani diruerunt. Civitatis Phasianæ mentionem facit Leonis Augusti nouella de thronis, & episcopum eius refert sub metropolim Trapezuntis. Hæc eadem cum hodierna scilicet Phassa fuerit.

XXVII. Sochum beglerbeg. in Georgianorum finibus, a Sinane bassa vezirazeme institutus, anno Christiano 1580. 5

XXVIII. Batin beglerbeg. ibidem a Sinane tunc institutus.

XXVIII. Reuan beglerbeg. Hunc locū Ferhates bassa cepit & muniuit anno Christiano 1582, ereptum Tocmaci Sultano, Persicarum parrium principi. Beglerbegus istic primus fuit Cigaloglis bassa, Genuas. 10

XXX. Somakie beglerbeg. De Somakia, que Chalcocondyli Samachia nominatur, dictum supra, capite 188. Beglerbegatus auctor fuit Osman bassa, anno Christiano 1583. 15

Posteriores autem beglerbegatus hi, bello decennali Persico, quod adhuc geritur, instituti; quemadmodum noui sunt, ita potius nomine tenus sic adpellandi veniunt, nec cum antiquis comparandi. Nunc ordinem naturæ sequendo, prouinciis Asiæ recensitis meridiem versus ab oriente progrediamur. 20

APHRICAE BEGLERBEGATVS.

I. Cefair beglerbeg. Sedem habet in Algefair, quæ nostris est Algerium, sicuti capite 227 notatum. 25

II. Tunisi beglerbeg. residet ibidem.

III. Tripoli beglerbeg. domicilium ibidem habet.

Sunt autem Aphricæ duo præterea regna, libro Turcorum vel Osmanidarum (vt ipsi loquuntur inscripta) quæ tamen necdum inter beglerbegatus referuntur, sed potius tributariorum seu feudorum nomine veniunt; Fessâ nimirum, cum Maro- 30 co.

Nunc ad occidentem, & aquilonem, quæ restent prouinciæ, videamus.

EVRO-

EVROPAE BEGLERBEGATVS.

I. Rumeli Beglerbeg, quem Græciæ vocant. Sedes eius est
Sophiæ. Sub eiusdē vexillo sangiacatus infra scripti continentur.

1. Sophia Seruiæ.	12. Salonichi, Thessaliæ.
2. Nigeboli siue Nicopolis. vi-
de caput 51.	13. Trichala, ibidem.
3. Kircklisse. vide cap. 193.	14. Misitra, quondam Sparta,
Moreæ.
4. Vyza, Thraciæ.	15. Palæopatra, ibidem.
5. Kirmen, Macedoniæ.	16. Iagnia, Ioannina Ætoliæ.
6. Silistra. ibidem.	17. Deluina } Achaia.
7. Giustandil. ibidem.	18. Elbassan }
8. Bender, versus Euxinum
Keraiosque Tataros.	19. Auelona. vide cap. 242.
9. Acherman. vide cap. 159.	20. Ducaggin. vide caput
206.
10. Viscopia. vide cap. 169.	21. Iscodar, in Albania. vide
cap. 121.
11. Prifrem, Thessaliæ.	

II. Denizi beglerbeg, qui & Capitan bassa vulgo, pro maris
capitano siue prætore. Sedes ipsius est Gallipoli. Sangiacatus
ei subiecti sunt:

1. Gallipolis. vide cap. 23.	8. Negroponto. c. 142.
2. Galata. cap. 127.	9. Rhodi. c. 229.
3. Nicomedia. c. 74.	10. Cauala. c. 44.
4. Limnos. c. 229.	11. Napoli di Romania.
5. Mityline. c. 138.	12. Lepanto. c. 175.
6. Chios. c. 229.	13. S. Maura. c. 178.
7. Nexia. ibidem.	14. Alexandria.

III. Budun beglerbeg. Sedes eius ibidem. Subiecti sunt ipsi-
us iurisdictioni sangiacatus hi fere:

1. Nouigrad.	7. Alba regalis.
2. Filek.	8. Sexard.
3. Zetschen, siue Zetzen.	9. Simontorna.
4. Zolnok.	10. Copan.
5. Gran.	11. Muhatz.
6. Segedin.	12. Ziget, siue Saswar.

13. Petscheu, vel Quinque ec-
clesiæ.

14. Sirmium.

15. Semendria.

IIII. Temeswar beglerbeg. residet ibidem. Subiecti sunt
eius administrationi sangiacatus hi.

1. Temeswar.

5. Vutschitirni.

2. Mudaua.

6. Giula.

3. Vilaoswar.

7. Vidin.

4. Tschianad.

8. Lipa.

V. Bozna beglerbeg. Sedes ipsius in Bagnialuca. Sangiaca-
tus hi subditi sunt.

1. Bagnialuca.

6. Sazeschna.

2. Polchega.

7. Iswornik.

3. Clissa.

8. Brisrem.

4. Herzegouina.

9. Allatschiachissar.

5. Lika.

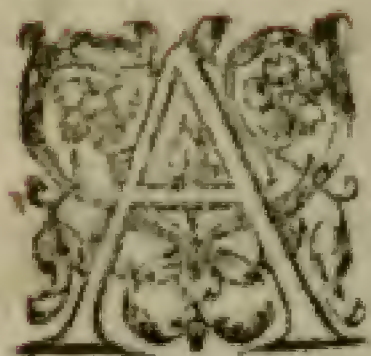
VI. Coffe beglerbeg. Eius sedes est ad urbem Capham in
Taurica Chersoneso. Sangiacatus dumtaxat erat initio, begler-
bego Græciæ subiectus. Præter Capham, & ei vicina loca, san-
giacatus omnes ditone sua complectitur, ad Tanaim palu-
demque Mæotidem sitos. Sed verum si fateri volumus, begler-
begi nomen potius titulo, quam potestatis amplitudine tuetur.

Hæc meta regni barbari, nostrique laboris esto, quam Dei
propitij nutu feliciter adtigisse gaudemus: & eundem supplici-
ter oramus, tandem ut abolere sanguinariam & impiam tyran-
nidem velit, ac veteris oraculi veritatem euentu comprobare;
quo creditum pluribus a sæculis, Coranum legemue Mahume-
tis gladio ceptam, gladio propagatam, gladio denique termi-
nandam: ut obstupescens ad operis diuini magnitudinem, &
effusus in hymnos orbis vniuersus, accinat:

IMMORTALI ET
OPTIMO MAXIMO
DEO SOLI HONOS
OMNIS ET OMNIS
GLORIA SÆCVLLIS
INFINITIS.

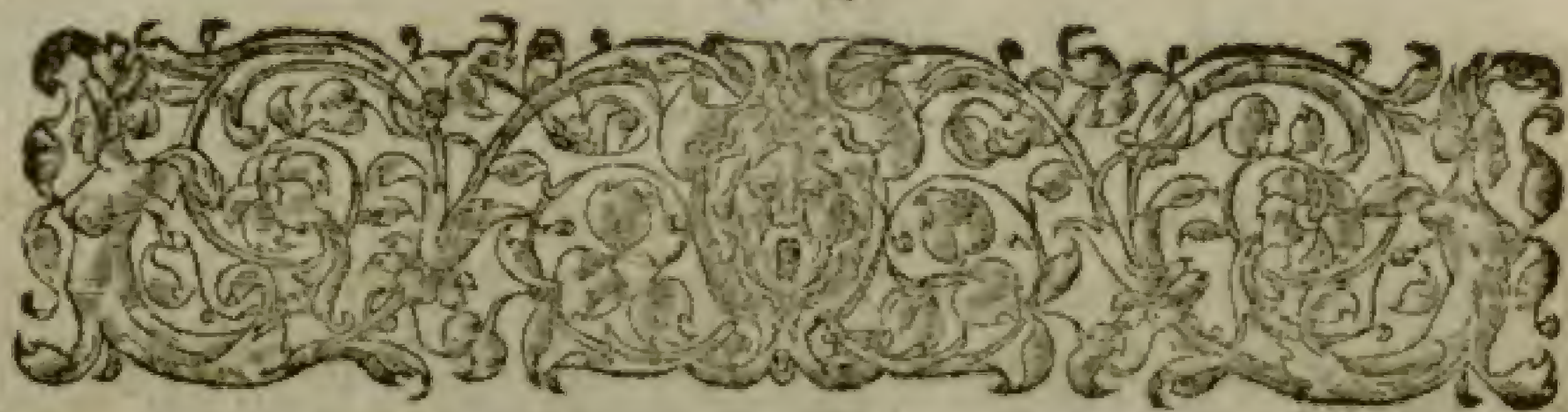
AD

AD LECTOREM.

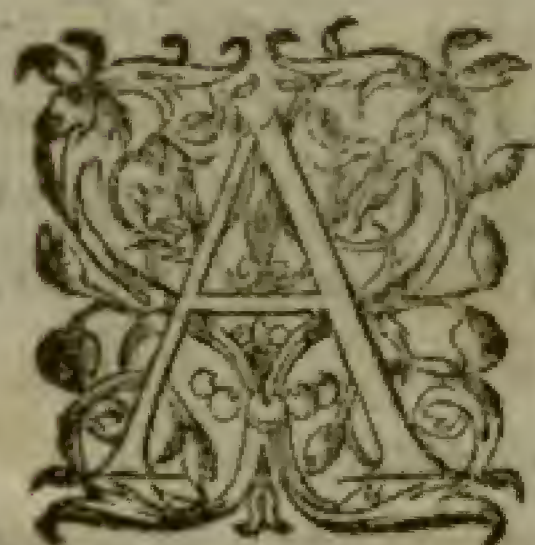

ABSOLVTO tandem operi Turcico visum est adiungere narrationem de obsidione Viennensi, qua Sultanus Soleimanes anno M. D. XXIX hanc urbem gravissime quidem, sed irrito conatu, pressit & oppugnavit. Nam et si post solutam obsidionem typis excusa prodiit, & inserta denuo fuit tomo secundo libri, cuius titulus est, Opus historicum D. Simonis Schardij I. C. anno M. D. LXXIIII Basilea impressum: tamen quum exemplaria seorsum nulla nunc amplius essent, nec cuiusvis sit, tanta volumina tomorum quatuor comparare: facturum me putavi rem publice utilem, priuatim bonis gratam, si locum in hisce Turcicis idoneum, maximeque proprium, libello darem. Quippe conservari studiose debet memoria maximi erga Germanos uniuersos beneficii diuini, quo liberatam Viennam e tyranni faucibus eripuit; qui ceteroquin ea capta, late grassaturus in intima Germania viscera, presentissimo cum reipublice discrimine, fuerat. Nec permittendum, ut illustria ducum, militumque fortium nomina, qui suis urbem, valde tunc debilem, propugnauere consiliis, & ipsorum obiectu corporum; temporis iniuria, quod humanis in rebus fieri videmus, aboleantur.

PPP ij

HISTORIA
 VIENNAE AVSTRIACÆ
 A TURCIS OBSESSÆ,
 CONVERSA DUDVM E LIN-
 gua Germanica.

N N o post Christum natum M. D. XXIX.
 die decima mensis Aprilis, immanissimus 15
 Turcarum tyrannus Sultanus Saloymanus,
 maximo cum exercitu, pedestribus equestri-
 busque copiis, aqua terraque instructissimis:
 incredibili omnium rerum, quæ belli vsus
 exigit apparatu, e Cōstantinopoli mouit, quo 20
 Hungaria domita, Austriam, cui auidissime inhiabat, vna cum
 finitimis circumqua; regionibus in potestatem redigeret, ea;que
 potitus, auctis prospero rerum successu animis, Viennæ, quæ
 magna est, ac præpotens Austriæ ciuitas, aut alicubi per Hunga-
 riæ vasta loca hybernaret, resectis postea hominibus, iumētisq; 25
 recens, appetente vere, liberis Germaniæ populis, indignum fœ-
 dæ seruitutis iugum, imponderet, cui rei gerendæ triennium in-
 tegrum destinauerat: proinde aduersus finitimorum circum-
 quaque hostium insidias quibus visum est locis valida præsi-
 dia imposuit. Authorem Cepisiensem ferunt comitem Ioannem, 30
 quondam Transsylvaniæ Vaiuodam, quē rege Ludouico, mi-
 serandum in modum vna cum exercitu trucidato, dira regnan-
 di libido inuaserat: quocirca malis artibus ambire, callidis con-
 siliis potentes quosdam Hungariæ proceres sollicitare non ac-
 quieuit,

quieuit, donec a suæ factionis hominibus adiutus, regiam coronam, contra ius, phasque inuolauit. Rei indignitate commotus inclytus Austriæ Dux Ferdinandus, ad quem ius regni legitime pertinebat, non magno quidem, sed bene instructo, ornatoque exercitu Hungariam ingressus, hoste profligato, & propriis etiā possessionibus pro iure belli exuto corona de more regni solenniter, legitimeq; potitus est. Hinc Comes Cepisiensis respeq; bona destitutus, desperatis rebus, in expiabili sese scelere obstringere non dubitauit. Patriam prodere, vt exitiabilem Christi nominis hostem, Germaniæ immitteret, ausus est. Turca itaq; cum exercitu ad Albam Græcam, quæ portæ instar Christianis nationibus semper habita cum venisset, Comes Cepisiensis, fatale patriæ malum, pessimis artibus nunquam non deditus, natiuo Germani sanguinis odio præcepit, legatos mittit, qui crudelissimo hosti tutum per Hungariam iter indicarent, rationem ac viam affligendæ, vastandæq; Germaniæ præscriberent: quos tantæ proditionis authores, cum Turcarum Cæsar summa cum voluptate audiisset, inito vtrinq; nephario fœdere, testis ingētis ac nouæ lætitiæ vlulatus per Turcarum agmina exortus est. Ter humum proni deosculabantur: omnibus igneariis tormentis, quas bombardas vocant, lætitiæ signum dabant. Ipsorum numini fusis precibus, gratias agebant, quod ea hora Hungariæ regnum, ac populi cum Turcis fœdus amicitiamque coierint: deinde Turcarum Cæsar exercitum recta ad Budam duxit, cui in itinere Cepisiensis Comes, haud ita magna cum militum manu se coniunxit, se, regnumque patriæ proditor consceleratus, in hostis fidem ac manus commendauit, recepitque vniuersam Hungarorum nationem auxiliaria arma, aduersus Teutonum populos, vltrolaturam. Quæ Turcarum tyrannus in eam partē accepit, vt quoniam satis sciuerat, illius technis Ludouicum regem trucidatum, nepharias in regno actiones non semel agitas, a proditoris quasi aspectu refugeret, abhorreretque: neque ita magno plausu acceptum, Budam vsque a tergo exercitum sequi compulerit, a suis disiectum. Et quo facilius Hungariæ

regno, cui inhiabat, potiretur: edicto publico promulgavit. Quicumque Ioanni Cepifensi Comiti, quem regem appellabat, cuius in regnum vindicandi gratia, sese venisse prædicabat, se non dederet, obtemperaretque, eum sese ferro, flammaque aboliturum. Qui vero dicto audirent, regique parere in animum inducerent, iis pristina iura, immunitates, libertatemque pollicebatur. Quibus minis coactæ ciuitates, Quinque ecclesiensis, Alba regalis Pestensis, aliæque præterea multæ sese, nihil reluctatæ, hosti dedidere.

Sola Buda, præsidio duorum vexillorum, quæ Christophorus Pesserer, & Ioannes Traubinger, Capitanei ducebant, freta, hostis minas contemnere ausa: circumfusa Turcarum agmina, aliquot dies fortiter repugnando, remorata est tam diu, quoad iugi hostium oppugnatione debilitati, fracti, speque contra tantos impetus tuendæ vrbis, destituti milites Germani, ad arcem refugere, ultro vrbe hosti relicta. Arx porro ad voluptatem magis, quam vim instructa erat, neque natura, neque hominum opera satis munita, proinde factum, ut de ea seruanda diffidentes, de salute quæ in vltimum discrimen vocata videbatur, cogitarent. Ideo conditiones quas, si arcem ultro dederent, Turcarum tyrannus tulerat, acceperere, arcem in hostium potestatem dedere. Erat autem in conditionibus, Turcarum Cæsarem, si arcem traderent, omnium salutis, vitæque parcere decreuisse, comites insuper daturum, qui saluos eos ad suos perducerent. Firmatis itaque, signatisque propria Turcarum Cæsaris manu literis, fidentes milites, relicta arce prodire, acceptisque conductoribus, abitum parabant, sed infelices qui perfidi hostis datam fidem, tutam existimarint. Vix portas vrbis egressi, a Ianizeris, (sic illi Prætorianos milites vocant, rei militaris expertissimos, in quibus spes omnes rerum gerendarum sitas habent) excepti, circumuentique, armis primum, bonisque exuti, nudique dimissi, deinde haud ita longe a Buda crudelem in modum trucidati: ægre ex omnibus sexaginta dilapsi, seruati- que, perfidiæ plus quam Punicæ testes euasere. Occupata Buda,

Buda, Turcarum Cæsar recta exercitum ad Viennam adducere properavit. Budæ Cepisienſem Comitem, & Ludouicum Gritti Veneti ducis filium nothum, cum quinque millibus pedum, tribus equitum, reliquit. Quæ ad Danubium fixæ arces, 5 castella, oppida, vrbes, vltro hoſti paruerunt; in quibus Pantenburgium, Strigonium, Comaronum, Altenburgium, ita munitæ arces exiſtunt; vt ſi ea, quæ debuerat, in earum præfectis fides, probitasque fuiſſet, & præcipue, ſi Strigonienſis Archiepiſcopus, fœderum ſacramentorumque oblitus, ſui ſaltem 10 officiij, nominisque memor eſſe voluiſſet, arcem ſitu, arteq; munitiſſimam, & adhibendum, crudeliſſimi tyranni impetum appoſitiſſimam non vltro apertam, præſul Chriſtianus, exitiali Chriſti nomini hoſti obruliſſet, adque illius partes deſciuiſſet. dierum aliquot moram ſane Turcarum Cæſari obieciſſet, quoad 15 ad regia maietas vndique contracto, quam poterat validiſſimo exercitu, aduerſus hoſtium immanes copias ſeſe armaſſet, firmaviſſetque: tantam cladem reſpub. Chriſtiana non accepiſſet, Aultria, ferro, ignique vaſta non iaceret, tot hominum millia, per ſummam crudelitatem interfecta, non deſiderarentur; irreparabilia damna declinaſſemus.

Hic nihil ceſſans Turcarum Cæſar, mira celeritate Viennam verſus contendit, eamque viceſima ſecunda die Septembris, nona hora, ante meridiem, aliquot millibus equitum, abſque vlla intermiſſione, quoad reliqua immenſi exercitus moles conflueret, obequitari tentariq; fecit. In vrbe ſæpe ad arma ſignum datum, quo ſecuri militum animi, ad obeunda, ſuſtinendaq; futura prælia, acriores vigilantioresq; deinceps concurrerent. Quæ cum inſperata omnium animis accidiſſent, militiæ præfecti, & a conſiliis, de vrbe tenenda conſiliū inierunt: cumq; vndiquaq; 25 ſuburbis cincta eſſet, quæ hoſtium inſidiis opportuna vibi defendendæ obſtare videbantur; decrevere incendenda, diruendaq; quod cum non ſegniter milites effeciſſent, atq; adeo perpetuo quatriduo, effractis foribus ædium, direptis, hoſtile in morem, inſœliciū ciuium bonis, vino, quo ea vrbs abundat, partim

excepto, partim in terram effuso, pulsatis dominis, si qui sua seruare studebant, octingentas domus subruerunt. Deinde militiæ præfecti, a consiliis, tribuni, milites, vnanimi cōsensu, sacramento fœdus pepigere, sese urbem pro virili tueri velle, seruareque tormenta, quæ amissa, magno hosti adiuumento forent, ad reliquias Germanicæ nationis superandas. Et omnino pro Christi fide religioneque, si quis casus vocaret, vna strenue pugnando aut vincere, aut fortiter occumbere.

Hinc ad hostem ab urbe depellendum, versa consilia; munita variis operis mœnia: sua, quam tueretur, cuiq; Duci designata vrbis regio est. Illustrissimus Princeps, Comes Palatinus Rhœni Philippus, Bauariæ dux &c. qui vltro præsentibus periculis caput suum obicere non dubitauit, centum equitum turma tempestiue Viennam ingressus, quod eius patruus Fridericus, comitiis Spirensibus, aduersus Turcas omnium principum consensu, supremus capitaneus ac Dux electus, subito hostium aduentu exclusus, Crembsij resedisset, in eius locum nepos suffectus, cum reliquis sacri Imperij ducibus, qui xiiii vexillis peditum præfuerunt, eam vrbis partem, quæ a porta est, quæ Hungariam versus patet, & Stubarum nomen sortita est, ad turrim vsque Rubeam, quam vocant, defendendam suscepit. Eck a Reischach, cuius ductui tria millia peditum paruerunt, portam Carinthiam, quæ ad hostium vim minus munita, fidelius præsidium exigebat, ad Augustini ædem suorum robore vallauit. A quo Abellus ab Holeneck, qui Stiriaë auxilia ductabat, duo vexilla peditum, regionem Urbis, quæ ad arcem vsque sita est, cum suis insedit. Arcem Leonhardus a Vels, cui imperatori Veterani per Hungariam variis casibus exerciti, obtemperarunt: hortorum arcis Maximilianus Leisser partem tuebatur. Arcis item portam, ad vsque Scotorum portam, & Iudæorum turrim, occupauit.

His in subsidium, si qui casus vocaret, quatuor Urbis arcis, quingenti equites Austriaci subornati: vtrinque præterea ad Scotorum portam Ioannes a Greifneck, & Ioannes Hauser duarum

rum vrbis regionum, ciues substituerunt: reliqui ciues præfecto
 ciuium, & iudici parere iussi, quibus restinguendi incendij, si
 quod exortum esset, partes datae. Reiprecht ab Eberstorff, qui
 duobus vexillis præfuit Austriacis, regio vrbis, quæ a Iudæo-
 rum turri tenet, & *im Ellendt* germanice appellatur, concedi-
 ta. Inde Hispani milites ad Carinthiorum portam, vbi maius
 periculum vrbis imminebat, virtutis ergo, & ob tormentorum,
 quos arcubusos appellant, copiam accersiti sunt. Reliquam vr-
 bis partem, qua Danubius præterlabitur, ad turrim vsque Ru-
 beam, & Imperij auxilia, Ernestus a Brandenstein, quem duo
 millia Bohemorum secuta sunt, vna cum Wilhelmo a Warren-
 burg, & Comite Ioanne ab Hardeck, qui ducentos equites du-
 cebat, infederunt. Duces, militiae præfecti, & a consiliis, nobi-
 lissimi atque optimi quique, quod magnus metus animos o-
 mnium inuaserat, vtrinque ad Carinthiorum turrim pulueri-
 bus submotis, mœnia subrutum, diuulsamque iri, vbi summum
 periculum erat, ibi summopere excubandum rati: inter quos Io-
 annes Cacianer fuit, Stiriae & Carinthiae auxilia: Caspar item
 Ritſchan, & Sigismundus Leyſſer cum duobus vexillis mili-
 tum, a Carinthiorum porta ad diui Augustini ædem in o-
 mnem euentum instructi paratique consistebant. Cum porro
 descripta munia, quisque obiissent, delegatasque vrbis regio-
 nes occupassent, tormenta ænea producta, perque urbem, mœ-
 nia ac turres distributa, præcipue autem super Carinthiorum
 turri collocata instructaque sunt, quorum aliqua crebro iacu-
 landi impetu puluerum vi rupta dissilierunt, neque vllus sa-
 ne locus ad vniuersum Turcarum exercitum circumquaque
 impetendum vexandumque oportunior fuit. Indeque adeo
 maxima damna Turcis illata plarique ex captiuis affirma-
 runt. Portæ vrbis omnes clausæ, communitæque fuere, v-
 na Salis porta, qua ad Danubium itur, aperta, vnde eruptio,
 si qui casus tulisset, fieri posset. Nauigia bellica celocesque
 optimi regis Ferdinandi prouidentia, maximis impensis a fa-
 bris Italis, aduersus Turcarum Nassadistas instructa armata-

QQQ

que, in naualibus exusta, concisa, ac submersa sunt. nautæ enim Itali, qui in spe erant, frustra expectabantur. Ad murum proxima ædificia, quæ gerendis rebus obstare videbantur, solo æquata. Lignæ tegulæ, ne exceptis malleolis, ac sulphuratis iaculis, incendium alerent, circumquaque deturbatæ. Iacti præterea aggeres ab ea urbis parte, qua hostis præcipue timebatur, ut si etiam mœnia subruta forent, unde se defenderent, haberent.

Interea dum hæc fierent, qui Turcæ exercitum præcurrerunt, perniciousis equis freti, nostros assiduis incursum exercabant, quibuscum toto triduo acriter nostrates equites congressi, quosdam captiuos trahere, cæsumque capita in urbem referre: nulla ab armis quies, nulla intermissio fuit, donec immanibus hostium copiis, campi circumquaque completi sunt. Vicesima tertia die Septembris, equitatus nostri circiter quingenti, per Stubarum portam, quæ nondum clausa erat, progressi cum hoste ad diui Marci ædem concurrerunt, & cum hostium ingruentium impetum non ferrent, auersi sese ad mœnia proripuerunt. Eo prælio tres ex nostris cæsi, septem capti fuere, in quibus Comitæ Ioannis ab Hardeck vexillifer Christophorus Zetliz fuit, qui ab equo deturbatus, vexillum alij, qui ad urbem referret, commisisse fertur. Turcæ, tribus, qui ex nostris cæsi, capita abscidere, tribus item ex iis, qui quatuordecim, ad Diui Marci ædem, mille passus pro Stubarum porta in prochodochio leprosi ægrotabant, interfectique sunt, capita ademerunt, quæ pilis totidem præfixa, captiuos equites ad Turcarum Cæsarem ferre coegerunt: qui cum ad Cæsarem Turcarum perducti constitissent, eos interrogauit, an non essent principes, ac gerendarum rerum, militiæque præfecti, urbem dedituri: cui responderunt captiui, obfirmatum esse apud omnium animos, obsidionem tam diu tolerare velle, quoad vitam, spiritumque ducere queant: quo sermone Turca perculsus, deinde quanta hominum vis intra mœnia esset, item interrogauit. Responderunt, Doryphoros xx millia esse, equites duo millia. Tum
vbi:

ubi Rex eorum esset, quæ fuit. Lincij cum agere responde-
 rant, idque oppidum ad ripam Danubij XXXIII milliaria lon-
 gea Vienna situm esse. Ad hæc Cæsar, Quæram illum etiam si
 in medio sit Imperio, ac reliquos Germaniæ populos inuisam.
 ¶ Percontatus præterea est, suburbia quamobrem exusserint.
 Fieri enim non posse, ut urbem seruent. se nihil dubitare, quin
 potiturus sit. Ad quæ illi, se nescire responderunt. Interim no-
 stri, duobus e captiuis Turcis, velatis oculis, per ciuitatem du-
 ctis, liberam ad suos redeundi potestatem fecerunt. Quo fa-
 cto vexilliferum, cuius ante mentionem fecimus, egregie au-
 rata sericiaque veste adornatum, cum tribus e captiuis, quibus
 trinos ducatos dono dedit, salus XIIII die Octobris ad vr-
 bem remisit, in mandatisque dedit, quo dicerent militiæ præ-
 fectis se, si ultro ciuitatem dederent, cum eis pro mœnibus pa-
 cisci velle, oblatis bonis conditionibus: neminem ex suis in-
 tra ciuitatem intromissurum: nullius rem, salutemue offen-
 surum, eorum qui in vrbe essent: quod si facere recusarent,
 negavit se inde discessurum, quoad vi armisque expugna-
 tam occupet, ex omni ætate minores, maioresque natu tru-
 cidet, urbem igni in cineres redactam, solo æquet. Subiun-
 xit præterea, ut dicerent, quando vnus Deus sit, qui cœ-
 lestia moderetur, æquum esse, vnum caput, vnum princi-
 pem orbi terrarum imperare. Eum sese esse velle, vitamque
 acerbam habiturum, quoad illos, vniuersamque Christia-
 norum nationem armis subegerit, suæque ditioni parere co-
 egerit. Ad quæ cum nihil prorsus responderetur, instructis
 ordinibus exercitus robur Viennæ admouit. Oppidum
 Pruck & arcem Trautmansdorff, quod resistere tantis viri-
 bus desperabant, iustis rationibus nihil reluctantes, in de-
 ditionem accepit, nemini quicquam damni fecit, inque
 discessu etiam ab omnium bonis temperauit. Quibus locis
 occupatis, ex infinita multitudine prædonum exercitum,
 circiter triginta millia, Michaloglio Bassa duce, (Hi nul-
 lis stipendiis militant, ab reliquo exercitu pernicious equis

effusi, oppida, pagosque incendunt, & prædam agunt) longe lateque amandauit. Quocirca Siritiam penetrantes, & ex altera Danubij ripa, ad Laureacum vsque, peruetustum superioris Austriæ, supra Onasum flumen oppidum, peruadentes; inaudita efferatæ immanitatis exempla edidere, dies, noctesque, iugibus incendiis continuarunt: prædam ex hominibus, iumentis, pecudibus, reque familiari egerunt, nullum crudelitatis genus interim omittentes, cæsis crudelem in modum, quos captiuos ducere posse desperabant: in mulieres, ac teneram ætatem omni libidine intemperantissime abusi: prægnantibus exciso utero fetus eripientes, partim terræ alliserunt, partim hastis præfixos sanguine rorantibus deferebant: ex præda quæ ferre non poterant perdidit.

Obsessa autem Vienna est xxvi die Septembris, aqua terraque circumcirca, immanibus Turcarum agminibus, ut ex edita Diui Stephani, elegantis, vetusti ac rari operis pyramide, vnde longissime prospectus patet, humani oculi acies, exercitus magnitudinem superare, comprehendere, metiriue nequiverit. Ad decem millia passuum densa tentoria, circiter viginti quinque millia numero (sic enim fere compertum est) positæ tenebant. Ipse Turcarum Cæsar, ad Diui Marci, quæ ædes in via, qua itur in Hungariam, sita est, castra metatus vsque ad Schuechat, & arcem Trautmansdorff; Imbrahim Bassa supremus Turcarum Cæsaris a secretis, & capitaneus, ac rerum pene omnium gubernator, a Danubio ad vsque Viennæ montana, castra habuit. In medio Turcarum Cæsaris exercitu, quemadmodum verissimis authoribus didicimus, tercentum aenea tormenta, quas bombardas vocant, collocata: vallo, fossaque circum castra munita, & ad proelium parata, instructaque omnia. Cæsaris castra, magnifice intus, de gentis more, auleis, aureis puluinibus adornata, foris auratis fastigiis collucebant, quæ quingenti circumstipabant satellites, arcubus armati: ante tormenta mediocri relicto spacio, robur exercitus, quos Ianizaros vocant, consistebat. Hi feruntur magna apud

apud Turcarum Tyrannum authoritate esse, in quibus spes om-
 nis victoriæ pendeat, quique eligendi Imperatoris potesta-
 tem habeant. Numero x i i millia fuere. Deinde Bassæ, duces,
 & capitanei, ex Natolia, id est minore Asia, Boffena, aliisque
 5 Turcæ subiectis prouinciis, post mœnia ad Cecium montem
 vsque obsidebant. Nassadistæ, qui celocibus, actuariisue naui-
 bus freti, aduerso flumine, Danubium tenerent, ripam flumi-
 nis ad Nufdorff vsque v millia passuum a Vienna occupabant.
 Vbi porro Turca animaduertit, eam vrbis partem, qua Carin-
 10 thiorum prostat turris, vt infirmiore, nostrum præsidium
 fortiter insedisse, indeque tormentis suos milites præcipue im-
 peti, vexatique: eo vim omnem contulit exercitus sui, tur-
 rim expugnare conatus: in suburbiis, quæ exusta a nostris mi-
 litibus; solo, ob subitum hostium aduentum, nondum pror-
 15 fus æquata erant, magnam vim tormentariorum exercitatissi-
 morum collocavit, qui perfossis muris, post quos latebant, tu-
 ti, nostros e mœnibus eminentes, certissimis ictibus impetue-
 runt, multosque adeo insidiarum rudes confecerunt; quoad
 damno icti cauerunt, ne quis appareret. Grandiora tormen-
 20 ta post suburbia constituit, quibus aduersam Carinthiorum
 turrim vehementissime impugnavit. tanta interim, ad gran-
 dinis speciem, sagittarum vis effusa est, vt proxima muro te-
 cta, densa iaculorum segete completa horrerent. Vicesima
 deinde septima die Septembris Nassadistæ quingentis celoci-
 25 bus Danubij pontem inuasere, occupatum exussere: (etsi non
 vanum est, nostros quoque priores, partem pontis subruisse)
 ibique in ripa castrametati, iter aduchendi comineatus, inter-
 cluserunt. quod vbi a nostris animaduersum, equitatus cum
 tribus millibus peditum urbem egressus, prælio hostem læces-
 30 sivit. sed cum nostri tormentorum grandiorum parum secum
 produxissent, hosti in fugam verso haud ita magnum damnum
 intulere. Eadem die Fridericus Rheni Palatinus, cum Wolf-
 gango item Palatino, ad Crembsium appulit; qui si maturius
 venisset, magnum nostris consilio & armis subsidium adiun-

xisset. Cum autem certis authoribus pontem exustum diru-
tumque cognouisset, cum plerisque aliis Crembsij inuitus rese-
dit. Interclusis itaque aqua terraque itineribus, ut nihil neque
inferri, neque efferri potuerit, circumquaque omnibus hosti-
um copiis refertis viis, reliquum fuit, ut in ultimum discrimen
vocati, nostris corporibus, qui pro hostium ingentibus copiis
sane parua manus fuimus, hostilem impetum in omnem ca-
sum sustineremus. Quantus autem strenuissimi cuiusque ani-
mum timor, quanta denique vitæ ac sanguinis vilitas inuase-
rit, qui utrinque res ex æquo æstimauerit, facile considerabit; 1 ●
præsertim si expendere, Viennam neque natura loci, neque
arte hominum satis munitam, muro tantum aggeri imposito,
veteri ac vix sex pedes denso, vallatam; ad quem sicco pede
aditus militi pateat. Accedit, quod vrbs bene magna, vndi-
que imminenti hosti præsidia varia opponere necesse habe- 1 5
bat. Erant autem qui in vrbe tuenda occupabantur milites,
non plures xvi millia. Accedebant ciues, quorum multi
non comparebant. Nam cum inutilem militiæ sexum, vxo-
res, paruos liberos, matres, propinquos, senio ac morbo con-
fectos, pie prosequerentur, iis ereptis ad communes fortunas 2 ●
defendendas redituri; hostis inusitata celeritas illorum confi-
lio obstitit. Turcarum vero, cum exploratores nostri, tum
illorum captiui, pro vero retulere, tercentum millia fuisse; qui
si, ut solent, vno impetu vndiquaque ad moenia successissent,
tam pauci ne sustinerent oppugnationem, magnus metus in- 2 5
uaserat. Qua re nihil deterriti, generosi animi Principes,
Philippus Comes Palatinus, & qui vices Regis agens, sum-
mus Imperator designatus erat, Comes Nicolaus a Salm na-
tu grandior; Wilhelmus a Rogendorff, ac cæteri militiæ
præfecti, & a consiliis tam paucorum militum virtuti non dif- 3 ●
fisi, intra urbem ita affectam strenue perseverandum decre-
uere.

xxix autem die Septembris, qui Diuo Michaeli festus
fuit, duo millia quingenti milites per Carinthiorum portam,
eruptio-

eruptione facta, Turcarum circiter ducentos, Duces item duos interfecere, cum e nostris non plures tribus desiderarentur: quod si dimidia hora antè urbem exiissent nostri, Imbrahim Ducem, quem Bassam vocant, urbis situm speculantem, comprehendissent; qui omnium Turcarum Imperatoris actionum, consiliorumque gnarus, non poenitenda præda venisset. Hispani interim, aliquæ milites, aliquoties pauci numero, plus minus quinquaginta vrbe egressi, per vineas plerosque hostium ex insidiis imprudentes oppresserunt, ac spolia tulerunt: non raro ipsi tamen temeritatis suæ poenas dedere.

Iam spe urbem Turca deuorauerat; quippe qui terrori fore omnibus tam immanem potentiam putarat: quibus in fugam coniectis, urbem desertum iri, aut certe minis coactum iri, sibi certò persuaserat: ideoque tormenta ænea, quibus tentata incenia subruunt solent, in naues imposita, a tergo dimisit. Cum autem præter opinionem præsidia urbis impauide hosti resisterent, alia via aggrediendum duxit: cuniculis actis, magnam vim puluerum muro subiecit; malleorum atque ignitarum sagittarum magnum numerum in urbis fastigia effudit. immisit præterea Germanos quosdam pecunia corruptos, qui urbem (quod tres deprehensi in quaestione confessi, qui decimo septimo die Octobris iusto supplicio, in quatuor partes laniati sunt) variis locis, præscripto tempore incenderent. quo, cum omnia incendio miscerentur, ipse disiecto muro, aditu facto, perturbatos opprimeret. Quod consilium haud eos clam fuit, qui rebus gerendis, in vrbe inuigilarunt. Neque enim nisi mediocribus tormentis impetebat hostis, ac manuariis, quos arcubusos appellant, ad omnium admirationem, diu noctuque, nulla intermissione certissimis ictibus imminebat. quæ muros labefacere, subruereue possent, nulla audiebantur. facilis itaque coniectura fuit, more suo Turcam variis locis, actis cuniculis, perfossoque muri funda-

mento, pulueribus adhibitis, ruinam aditumque moliturum.
 Qua vero urbis parte penetraret hostis, nesciebatur; quoad
 Turca quidam ad mœnia, prope Fibri quam vocant turrim,
 ultro se offerens, prima Octobris die bene mane deprehen-
 sus indicium fecit. quo edocti Duces, aduersus hostium cuni- 5
 culos, fodere instituerunt: neque infelici successu, ad Carin-
 thiorum turrim, quam summopere Turcæ solo æquare cona-
 bantur, Turcarum operas nostri exceperunt; iisque propulsatis,
 magnam vim pulueris, ut quidam autumant, ad emere. quæ res
 Turcarum Imperatori, magnæ admirationi mixtum terrorem 10
 attulit. Christianis parentibus senatum index factus, de variis
 rebus interrogatus, verissime respondisse repertus est. Nam
 a pueris inter Turcas eductus, plurima eorum consilia callide
 imbiberat. De Turcæ consilio interrogatus, respondit, de-
 creuisse urbem, disiectis puluerum submotorum vi turribus, 15
 violenter de repente capere: docuit loca, quibus perfodere pa-
 raret: de tormentis respondit: terra quadringenta ænea tor-
 menta aduecta esse, quæ pugni magnitudine globos iacula-
 rentur, ac maiora etiam quædam: aduerso autem Danubio,
 non plura subornata decem prægrandibus xx pedum longi- 20
 tudine. De nauigiis Turcæ respondit: Imbrahim Bassæ sexa-
 ginta naues parere: Turcarum Cæsaris nauium, se numerum
 nescire: Nassadistarum autem, quadringentos esse: omni-
 bus portu nauigiis quinque armatorum millia ascripta: præ-
 grandia quædam aliquot retro a Vienna miliaribus, relictæ. 25
 De numero militum ait, ferendis armis idoneorum centum
 millia esse; in quibus xii millia Ianizarorum, qui Imperato-
 rem Turcarum stipent; sex item millia, qui Imbrahim Bas-
 sæ adsint: horum armaturam esse, tormenta manuarum, ar-
 cus Parthicos, & pila non admodum longa; reliquos eque- 30
 stres esse. De summa mortalium, Turcarum exercitus in-
 terrogatus, circiter ter centum millia, numerari affirmavit.
 De camelis deinde, viginti millia agi respondit, pabulo, fari-
 na, armisque onusta: neque ultra milliare vnum, vniuerso cum
 exercitu,

exercitu, hominibus, iumentisque defatigatis, proficisci posse Turcam asseruit. Multi captiui Turcæ quæstioni adhibiti fuerunt: sed hoc diuinitus (sic enim credere phas est) oblato indice, nihil veracius, præsentique rerum discrimini salubrius fuit. Ideoque virtutis ergo Generosus Heros Guilelmus a Rogendorff, quoad viueret, homini victum amictumque pollicitus est. Huius porro indicium secuti Duces nostri, quibuscunque locis hostium operæ cuniculos agere parabant, diu noctuque suos in contra fodiendi opere continuere; ita ut vtrinque quatuor pedum spatio aliquando concurrere viderentur.

Quarta Octobris die, Turcæ adeo vehementibus omnis generis tormentorum fulminibus urbem concusserunt, ut in stuporem veteranos, ac multo rerum usu peritissimos exercitatisimosque milites coniicerent; qui se tantum tamque horribilem fragorem, nullis bellorum casibus vnquam expertos affirmarunt. Interea temporis hoste in agendis cuniculis occupato, nostri circiter octo millia rei sese bene gerendæ occasionem nataos rati, sexta die Octobris, quo hostem suburbiis atcerent, & agentes cuniculos explorarent, per Salis turrim erupere: multos e Turcis in suburbiis pro arcis porta, & Carinthiorum turri trucidarunt. Exiit interea quidam inauspicato clamore, strenue aduersus hostes irruentes reuocans, quod ordines componere, & aciem instruere consilium esse diceret. quo clamore, ceu panico terrore externatis repente militibus, receptu fugæ simillimo ad urbem trepidabatur: adeo ut denso fugientium agmine, multi in vallum fossamque deuoluti, propriis armis, alij grauitè faucij, alij occisi fuerint. Ea eruptione Wolfgangus Hag, qui Dux, vexillo vni præerat, cum quibusdam primi ordinis militibus, & Hispanis, (qui primi sese omnibus periculis offerre ausi fuerunt) cum reliquos a fuga dehortatus, sese ut sequerentur Germani animi, ac fugæ nesciæ virtutis memores obtestaretur, longius in hostium insidias præcipitatus, destitutusque, fortiter pugnando oppetiit. Eadem die circa meridiem Turcæ camelos, sarmentis onustos, ipsi quoque onera baiulan-

tes, ad mœnia adegere. fossas impleturi videbantur; quo facilius aggerem exuperarent: sed nescio quomodo hosti certe consilium displicuit. Nihilo secius nostri instructa acie, suo quisque ordine, locoque hostem opperiebantur. Eck a Reischach strenuus miles, tres ea die glandes plumbeas, aduerso pectore excepit. summi Dei beneficio, ac ferrei thoracis, loricæque bonitate cectus, incolumis seruatus est.

Octaua porro Octobris die, ac pridie ante vtrunque ad Carinthiorum turrim per murum cuniculos egere, fundamentaque muri incidere; hac arte rati, mœnia suppositis excussa pulueribus, intra ciuitatem prolapsura. nostri, rerum non ignari; præualidas trabes circumquaque muro admouerunt. quo factum ut incensis pulueribus difiecta mœnia, nostris indemnita foras prolaberentur. Dirutam muri partem subinde qui in vrbe erant, ut res ferebat, sarmentis ac trabibus, refecerunt. curæ omnium, magis ac magis ad vigilandum intentæ. Duces ipsi ad laborantem vrbis partem excubarunt. nulla quies, nullus oculis somnus capitur: perpetuus hostis amoliendi animos defatigat labor: iam proditiōis suspicio, iam incendiōrum metus, ducum vexat mentes. Eadem die, quidam e Turcis captus est; qui capitis periculo affirmavit, Turcarum Cæsarem non ultra decem dies ad Viennam fore. quod verum esse euentus docuit. Postero deinde die mane infra Carinthiorum portam hostes per foramen in urbem summa vi penetrare conatis tandem a nostris propulsati. A meridie circiter tertiam horam iterum tormentis æneis fulminare cœperunt; & murum prope Carinthiorum turrim, e regione Diuæ Claræ, duobus locis puluerum vi subruerunt. in ipsa interim muri ruina magno conatu aggerem superare, & per apertum murum inuadere parabant. Fortiter nostri hostem sustinuerunt, multi Turcarum occisi: Hispani quidam, Germanique milites, vna cum muri parte, cui insistebant, eiecti, deuolutique, fere salui euasere. Hic raro casu, quidam tormento ictus, pro mortuo habitus; deinde illæso corpore in illius marsupio, plumbeus globus inuentus est. A nona Octo-

na Octobris die ad duodecimum, nulla intermissione, tormentorum assiduis ictibus cuncta personant: subinde ad mœnia euaditur; neque in vrbe cessatur: vehemens vtrunque certatio; ab vrbe omnis generis tormenta in hostes effunduntur. Musicis interim instrumentis, tubis, tibiis, cornibus, fistulis ac tympanis, infractum imperterritumque animum nostri significabant.

Duodecima deinde die Octobris, ad Carinthiorum portam ex altera parte, Stubarum versus quam vocant portam, iterum Turcæ magnam muri partem deiecere; neque vno tantum loco fumus apparuit. quod indicio fuit, pluribus locis, subiectis pulueribus, hostem simul mœnia subruere conatum. Sublato illico vexillo, Hispani Germanique milites, fortiter sese hosti ostentant. sed Turcæ terrore perculsi, neque diu, neque ita magna vi, nostris negotium facessabant: ad oppugnandumque, quod e speculis ac turribus quidam in vrbe viderunt, Turcarum Duces frameis fustibusque suos milites pulsatos, adigere nequaquam potuerunt: si qui ad fossam adacti, illico fugam retro arripuerunt. quam nos potentem manum summi Dei fuisse interpretamur; qui cor virtutemque adimit, quando, quibusque voluerit. Statim post subruta mœnia, Turca, Carinthiorum turrim prægrandi ac violento tormento aggressus, certissimis ictibus, lapideis globeis, fastigia turris impetiuit, deiecitque; sicque nostris Bombardarum prætectis, defendendę vrbis, ex ea parte, quæ sola igniariorum tormentorum capax erat, & vnde magnam cladem hosti obtulerant, facultatem ademere. Quamquam per noctem, quoad fieri potuit, admissa damna refecere: completa fimo vasa muri instar opposuere, sub quibus tuti hostem vexarent: quorum tamen multi insigniter petiti a Turcis, manuariis tormentis icti, occubuerunt. Continenter interim Turca oppugnationem vrgere, suos animare, cohortari, impellere, vt superato muro urbem (quod facillimum factu erat) caperent. Decreuerat enim Turca, antequam infectis rebus, se in Hungariam reciperet, id quod e captiuis cognouimus, omnibus viribus, vndiquaque urbem aggredi, atque

ultimam oppugnationem experiri. quod nostris magnum me-
 tum attulit; fecitque verisimile, quod a decimofecundo Octo-
 bris ad XIII ab oppugnatione temperabatur. Hic varij vul-
 go, ut in magno metu, rumores spargebantur. Certum erat,
 Turcam, antequam infectis rebus discederet, omnia molitu-
 rum; quando subrutis in immanem aditum muris, diurnis no-
 cturnisque oppugnationibus, nihil prorsus profecisset, per cu-
 niculos in urbem inuasurum; derepente ex insperato nostros
 oppressurum, undique emergentibus e cellis vinariis, per
 insidias, hostibus, plerique suspicabantur: timebatur præterea,
 ne stationes militum, subiectis pulueribus disicerentur, non si-
 ne magna nostrorum clade. Sed pro sui populi salute, si um-
 quam aliàs, hoc tempore sane excubavit summus Deus; qui a-
 nimos nostrorum auxit, atque hostium audaciam repressit;
 monitumque hoc exemplo Christianum populum maluit, quã
 funditus perditum. Nam XIII Octobris, contra omnium
 expectationem, hostes iterum, igniariis manuariis, ac item gran-
 dioribus instare, ac magnam plumbeorum globulorum vim,
 ad glandium speciem, oblongorum, in urbem iaculari. Deci-
 ma deinde hora noctis, incensis castris (quod e quibusdam
 Christianis, qui effugerant, percepimus) magno ululatu, (quem
 fuisse captiuorum existimabamus, generis ac nominis nostri
 Christianorum, qui spem magnam fouebant, setandem ali-
 quando liberatum iri: sed valde sua miseros fefellit opinio: si-
 quidem in fuga partim arrepti, in perpetuam seruitutem; par-
 tim crudelem in modum concisi, ac laniati, oppetiere) fugæ si-
 millimum discessum properarunt. Merito itaque generosis ac
 fortibus militibus summi quique honores haberi debent; qui
 gratia summi Dei, suo robore, Christiani sanguinis sitientissi-
 mum hostem remorati, & a Germania, quæ firmissima est Chri-
 stianæ Reipubl. pars, suis corporibus excluderunt. Quod si Vi-
 ennam Turca cepisset, igniatarum tormentorum ornatissi-
 mam instructissimamque copiam in suam potestatem redegis-
 set; eo ipso anno, per autumnum in superiorem Germaniam
 facile

facile penetrasset. quam si occupauerit, quod Deus nolit, actum est de Christiana libertate; sub omnium grauiissimo tyranno, durissimam Christi fideles seruitutem tolerabimus. Atque adeo, ut longius progressurus non fuerit, Viennam certe ita aggeribus muroque communiisset, ut per hyernem ibi refeito exercitu, primo vere, iusto bello Germaniam laceßere expeditissime potuerit. Constat enim, eo consilio Turcam Viennam venisse, ut ea occupata, toto triennio Germaniæ bellum faceret, in eaque cruentam tyrannidem, pro libidine, innumerabili hominum ex omni ætate iactura expleret, omnia igni ferroque vastare redderet: quod proh dolor iam nimium sæpe experti sumus, ac iam recenti vicinoque magis Austriæ periculo ac clade moniti, e somno vel veterino potius, expergeri debemus. Vidi-
 10 mus his oculis, oppleta omnia loca cadaueribus, scædis vulneribus crudelissime consauciatos; nulli sexui, nulli ætati temperatum. Exempti matrum aluo fœtus allisi, parui pueri frameis dissecti, hastis transfixi: virginibus mixtæ matres, post abominabilem execrabilemque abusum, horret mens dicere, a ceruice resectis capitibus, toto corpore deformatæ. nulla omnino exempla immanitatis extare, nec excogitari quidem posse existimo, quæ non ediderit in nostri sanguinis fratres truculenta belua.

Tempus itaque est, Viri Christiani, vbicunque terrarum Christo viuitis; tempus inquam est, nos e somno excitari, hanc irati ob nostra scelera, numinis plagam agnoscere, vnanimiter
 25 ad Deum conuerti, resipiscere; omisso vanæ gloriæ studio, odium mutuum ponere; monstrosas de fide Catholica dissensiones, & nunquam finiendas disputationes abiicere; in vnum Catholicæ Ecclesiæ sacrosanctum corpus coalescere; & in amore proximi, ac bonis operibus simul, totis viribus, in Christo, qui caput est, vnanimis viuere, orareque ut nobis gratiam
 30 suam concedere dignetur, qua armati, immanem hostem, a ceruicibus nostris propulsemus, & deinde oppressis hostibus, quiesci, in pace, pie sancteque viuere queamus. Quod si editum in infelices Austriæ Christi fideles exemplum nihil nos moue-

bit, hancque præsentem Dei plagam, ad nos nihil pertinere putabimus, quid aliud quam præsens exitium toti Germaniæ, ac orbi Christiano, pronunciemus? Non, mihi credite, didicit modum habere hostis: circuit omnia, leo rugiens, impotenti animi libidine, inexplebili regnorum cupiditate, insatiabili sanguinis nostri siti: longius semper longiusque progredietur, quoad unus omnia occupabit. quod eum hætenus fecisse, multorum Regum, Principum, populorum, urbium exitio edocti, tandem scire debemus.

Cum itaque per noctem (ut diximus) magna pars exercitus discessisset, Veneris die, Imbrahim Bassa, vna cum reliquis ducibus, mane instructis ordinibus, circiter LX mille equitum, in procinctu constitit: nihil tamen ea die gestum. venit in mentem ducibus nostris, quod ante e captiuis audierant, esse hostium voluntatem, ut de redimendis captiuis ageretur, & vtrinque fieret permutatio. Sic enim Imbrahim Bassæ videri illi affirmauerant. mittunt itaque nuncium cum litteris, sibi quoque placere, cum belli ius ita ferret, ut captiuorum ratio vtrinque haberetur. Ad quæ Imbrahim Bassa, suo signo confirmatas literas dedit: quarum exemplum ascribere, visum est operæ precium esse.

Imbrahim Bassa Dei gratia supremus secretarius, supremus consiliarius, potentissimi inuictissimique Caesaris Sultani, Soleimani dux, & uniuersi imperij, ac rerum gerendarum gubernator. Visis litteris, quas nuntius vester nobis reddidit, generosi duces, ac rerum gerendarum præfecti illustres, de voluntate vestra cognouimus. Scitote nos non venisse, vestras ut ciuitates occuparemus; sed ut Archiducem vestrum Ferdinandum quereremus: quem tamen non inuenimus. etsi pluribus diebus in illius expectatione hic morati sumus; non tamen ad hunc usque diem comparuit. heri tres e vestris captiuos libere ad vos dimisimus: similiratione vos cum nostris agere æquum est, quomodo nuntium vestrum insimus ad vos referre. Integrum porro vobis est, mittere quem vobis visum fuerit, qui de captiuis

*ptiis cognoscat: neque tali in casu de fide nostra quicquam dubitare
debetis. Quod vero iis qui Budam presidio fuere, fidem non seruasse
insinulamur, illorum, non nostra culpa, factum est. Data pro Vien-
na XV II Octobris, Anno MDXXIX.*

5 In mandatis præterea nuncio dedere, sese, ut militares ho-
mines decet, iuxta ius belli facere, constitutum habere, quando
eores deuenierit, ut plurima inter eos agenda restent. Tabella-
rio e Damascena purpura, vestem rubeam dono dedere. Eo-
10 dem die Christophorum Zetlitz, de quo antea meminimus,
Comitis Ioannis ab Hardeck vexilliferum captiuum, egregie
aureis purpureisque vestibus ornatum, libere ad urbem remise-
re; eademque de re, ei mandata dedere.

Postridie porro Cæsarem, qui cum exercitu præcesserat,
15 persequutus ea celeritate, ut quinque diebus Budam venerint,
quæ XXXII prælongis Germanicis miliaribus a Vienna ab-
est; innumeri equi ex fuga mortui corruerunt; nec non e Tur-
cis, captiuisque Christianis, passim in viis plurimi, cum asse-
qui non possent, mortui reperti sunt. Paulus Backitsch, Si-
20 gismundus Weixelberger, & Ioannes Cazianer, leui arma-
tura fugientes persecuti, multos ceperunt, plurimos interfe-
cerunt; e captiuis etiam Christianis non paucos liberaue-
runt: Nassadistæ quoque ad Posonium, ex vrbe, arceque,
cui præfectus fuit Wolfgangus Oder, impugnati, quibus-
25 dam demersis nauibus, magnam iacturam fecerunt. Captiui
Turcæ, pro certo affirmarunt, Turcarum Cæsarem maxima
damna accepisse, tum quod plurimi ex illius militibus cæsi,
igniariorumque vi confecti sunt, multi fame enecti: tum
quod equorum camelorumque ingentem numerum ami-
30 serit; tum quod singulari virtute præditum Bassam, Du-
cem e Natolia, id est minori Asia, quod certis authoribus
accepimus, pro Carinthiorum porta catapulta igniaria i-
ctum desiderarit. Causæ discessus, fuisse perhibentur,
quod pro tanto exercitu commeatus non suppeditauerint;

indeque intolerabili fame vexatos hostes, diutius durare ne-
 quiuisse, & quod cœli immitioris inclementiam, appetente
 hyeme, molles Asiæ gentes, & transmarini milites, non feren-
 dam experiebantur. Ianizeri præcipue militiam diutius ferre
 recusabant; etsi centum in dies singulis asperi (sic nummi vo-
 cantur Turcici argentei; qui singuli sex nostratibus, id est cru-
 cifero vno cum dimidio, commutantur) numerentur: quam-
 quam negauerat sese Cæsar a Viennæ oppugnatione, nisi vrbe
 capta discessurum; etiamsi tantum niuis cælitus decideret, vt ad
 genu vsque pertingeret. Adhæc Turca pro comperto habebat, 10
 Ferdinandum regem, iustum exercitum in Bohemia contra-
 xisse: ab Imperio non contemnenda auxilia mitti, paratumque
 prælio cum eo decernere: & cum suos fame laboribusque fati-
 gatos sentiret, cum recentibus congregari noluit. Recta itaque, fu-
 gienti similis, ad Albam vsque properauit, magna præda onu- 15
 stus. Tam lentum Turcæ discessum, Duces, militiæ præfecti,
 & a consiliis, aliquandiu suspectum habuere; in insidiis alicubi
 aliquot millia subornata, latere rati, instructa acie pro vrbe egres-
 si, Iouis diem integram armati constitere: cumque hostis nullus
 compareret, iterum ad urbem sese receperunt. XVIII. Octob. 20
 Fridericus ad Rhenum Palatinus, vna cum reliquis Principi-
 bus, quos Cremsij per obsidionis pericula fuisse ostendimus,
 Viennam venit. Haud ita multis post diebus, cum ab hoste
 iam summi Dei ac bonorum virtute securi agerent ciues, graui-
 or ab amicis terror obiicitur. Germani milites, & Imperij præ- 25
 cipue auxilia, plus quam barbarica truculentia, iuris humani di-
 uinique obliti, hostilibus animis, neglecta maiorum disciplina,
 indignissimis iniuriis contumeliisque ciues affecere. Nam qui-
 dam non cōtenti vina exhaustis, in quo perdendo magis, quā
 hoste arcendo occupati, sic inebriabantur, vt cum ad arma si- 30
 gnum daretur, alij arma vbi inuenirent, ignorarent, alij vacil-
 lantes per plateas offenderent: hospitium suorum, etiam præ-
 sentium, refractis feris, corruptis arcis, armariis, mensis; dire-
 ptis, quæ reliquæ erant, facultatibus, animos suos manusque
 exple-

expleuerunt: necdum illorū libidini satis factum; vitra, fornaces, tabulas pictas comminuerunt: (tantum non vitam miseris ciuibus eripuerunt) vina, carnes, panes, copiose suppeditata, ac regis optimi benignitate gratuito condonata, nihil importunos animos flectebāt. Nā XIII vexillorū ab Imperio auxilia XXIII Octobris, a prima luce vsque ad vesp̄um, frequentes coiēre; conuentūque habito, trium oppugnationum stipendia, de more militari flagitarunt; quæ nisi numerarentur, præsentem ducibus ac ciuibus cædem denunciabant: omnia denique acerba

10 minati. Conradum Gosman, & Iacobum a Werdenau, capitaneos, per integram diem, conuentui interesse coegerunt. Qui cum docerent, quam iniusta eorum petita essent, si quid iure deberetur, sese offerre aiebant; quos tam diu in vinculis ac custodia seruarent, quoad satisfaceret simulque copiose ad eos ac fortiter Eck a Reischach verba fecit, cum petenti libera quæ vellet dicendi copia facta esset. Sed nullius oratione, humanitate, admonitione, quicquam profectum: vno ore omnes sublata voce, pecuniam flagitare, cædem, prædam minari. Quem tumultum grauit̄ ferebat inclytus Princeps Fridericus: atqui indomitum

20 vulgus, nisi suæ libidini satisfaceret, cōpesci posse desperabat. quid facerent? de oppugnatione stipendium coactum, ac vi magis quam merito extortum vnum promiserunt: sed nondum placati milites, duobus supra dictis ducibus hastas vndiquaque intentarunt: quoad inclinato iam die, magni Michaelis vexillifer, prolato signo progressus, Commilitones, ait; Quicunque emeritis duob. stipendiis, & vno, oppugnationis gratia oblato, contenti esse volunt, me sequantur. Ægre hic a vexillifero cruentas manus abstinuerunt. Eum deinde per densum circulum percurrentem, vexilliferi reliqui, & antesignani secuti, conuentum dirimēre.

30 Cum porro Imperij auxilia duobus emeritis stipendiis, item vno oppugnationis prætextu extorto, dissolutis deliniti essent: ecce ibi alia exoritur dissensio. Veterani milites, qui plures annos Duce Leonhardo a Vels in Hungaria militauerant, & Eckij a Reischach imperio subiecti, quod debita stipendia non

continuo, & ex sententia numerabantur, se urbem direpturos
 minati: propter tumultum magnus iterum metus ciues occupa-
 uerat: qui maturo Ducum, militiae praefectorum, & consilia-
 riorum, sanoque consilio discussus, tandem conqueuit. Sic
 res utrinque gestas, breuiter quam verissime complexi sumus, ne
 longa narratione hominum aures oneraremus. Deo sanè Opt.
 Max. merito gratias agere debemus, qui immanem efferatim-
 que tyrannum longius saeuire vetuit; orareque ut aduersus incre-
 dulos, nobis in fide vera consentientibus animos roburque mi-
 nistret, quo simul ex hoste crudelissimo victoriam, simulque pa-
 cem aliquando tandem reportemus.

CATALOGVS VIRORVM ILLVSTRIVM,

DVCVM MILITIAE, PRAEFECTORVM, LEGATORVM,
 caeterorumque, quorum virtute & consilio se-
 cundum Deum Vienna
 seruata fuit.

15

Primi ordinis officia militaria.

Illustrissimus Princeps, Philippus Palatinus ad Rhenum Ba-
 uariae Dux, Friderici patris loco supremus auxiliorum Imperij
 Dux, seu Capitaneus.

20

Comes Nicolaus a Salm, natus grandior, inclyti Regis Ferdi-
 nandi a consiliis, ac cubicularius, supremus totius exercitus Re-
 gij Capitaneus; de cuius fato obiter paucis perstringam. Iam in-
 de a prima aetate, & ipso tirocinio, maximis bellorum casibus
 exercitus, omnibus fere memorabilibus praeliis interfuit. Et nu-
 per Viennae, cum murus vi pulueris subiecti labefactatus corruer-
 et, lapide ictus altero pede vulnus accepit: quod vix dum obdu-
 ctum, soluta obsidione, cum Strigonium cum exercitu aliquot
 millium profectus esset, recruduit: adeo, ut inualecente ma-
 lo, imbecillior, quam qui militiam ferre posset, amicorum con-
 silio, ad suos domum redierit; quo per quietem pristinam vale-
 tudinem reciperet. Deinde in Marcheck, Austriae castello, in suo-
 rum

25

30

rum luctu & lachrymis e vita discessit. Felix post tot emerita decora heros, si (quod vnum in votis habebat) pro patria, ac Christi fide, saltem fortiter pugnanti oppetere, & parta suis victoria, generosum spiritum reddere licuisset. Obiit anno a nato Christo

9 M. D. XXX, IIII Mens. Maij, ætatis suæ anno LXXII.

Gulielmus a Rogendorff, &c. Inuidiissimi Imperatoris Caroli consiliarius ac cubicularius, & inclyti, Regis Ferdinandi itē consiliarius, ac magister equitum; quem hodie dicunt Marefcalcum, & Magistrum de campo.

10 Marcus Beck a Leopoldsdorf, eques auratus, & iuriconsultus, cōsiliarius Regius, & Vicedominus terræ Austriæ infra Onasum flumen supremus annonæ præfectus; quem vocant magistrum munitionum.

15 Ulricus Leisser, Regius legatus, quem hodie dicunt Consiliarium campi, siue de la Guerra; & supremus tormentorum ac machinarum bellicarū præfectus, quē vocāt capitaneū *de l'artelaria*.

Legati siue commissarij rerum bellicarum, & a consiliis.

Georgius a Bucha, consiliarius regius, & locum tenens Austriæ infra Onasum.

20 Leonhardus a Vels, consiliarius & cubicularius regius, dux siue capitaneus septem vexillorum veteranorum.

Nicolaus Rabenhaut, a Suchen, eques auratus, consiliarius regius, Austriæ infra Onasum cancellarius.

Eck a Reischach, eques auratus, consiliarius regius, capitaneus sex vexillorum. (sum.

Rudolphus ab Hochēfelt, consiliarius regius Austriæ infra Ona-

Nicolaus a Turri, consiliarius regius, dux copiarum quæ aduersus Sagrabiensem Episcopum, ex Hispano Germanoque milite conscriptæ fuere.

30 Felicianus a Potschach, cōsiliarius regius Austriæ infra Onasum.

Ioannes Catzianer, eques auratus, Carniolæ præfectus, levis armaturæ equestrum turmarum dux.

Ioannes ab Eibesuald, eques auratus, consiliarius Austriæ infra Onasum.

Ioannes a Greifneck, eques auratus, regius cubicularius hereditarius Carinthiae, capitaneus peditatus ac ciuitatis Viennae.

Melchior a Lamberg, consiliarius Austriae infra Onasum.

Vuolfgangus Matscheber, Archiducatus Austriae legatus, siue consiliarius campi.

Troianus ab Aursberg, eques auratus, consiliarius Austriae infra Onasum. 5

Bernhardinus Ritschan, eques auratus, Regius legatus siue consiliarius campi.

Helfrichus a Meckau, eques auratus, consiliarius Regius, Austriae 10 supra Onasum legatus.

Erasmus ab Obritschan, consiliarius campi Carniolae.

Raimundus a Dornberg, eques auratus, consiliarius Austriae infra Onasum.

Michael Otho ab Achterdingen, consiliarius campi, praefectus 15 machinarum bellicarum Austriae supra Onasum.

Ioannes Apholter, consiliarius & Mariscalcus campi.

Sigfridus Collenitsch, Iurisconsultus, consiliarius Austriae infra Onasum.

Ioannes Kauffman, Iurisconsultus, consiliarius Austriae infra Onasum. 20

Officiorum militarium praefecti.

Vitus a Walenburg, supremus a numerandis stipendiis, vel praefectus nummorum.

Leonhardus Kuttensfelder, supremus censor, siue lustrator exercitus; *el Yeador.* 25

Michael Stutzel, Petrus Stern, Ioannes Weisberger, secretarij militares, siue campi.

Iodocus Lilgenberger, annonae praefectus.

Ioannes Gamper, praepositus iudiciorum veterani exercitus, 30 *el Alcalde de la Justicia.*

Ioannes Eberle, Praepositus castrorum veterani exercitus, *el Preuost*; qui tormento ictus occubuit. Huic suffectus Valentinus a Gerada.

Georgius

Georgius Stockel a Lindau, supremus præfectus excubiarum veterani exercitus, *Maistro de la garda*.

Wolfgangus Gabaij tribunus, siue quartarum Magister veterani exercitus.

5 Caspar Schnaiter, Præpositus castrorum Eckij à Reischach: *el Preuost*.

Ioannes a Berneck, censor siue lustrator exercitus Nicolai a Turri, *el Veador*.

10 *Ducum catalogus, & copiarum quas quisque duxerit, numerus.*

Wolfgangus a Rogendorff,	Marcus Mamainger.
consiliarius Regius, Mariscal-	Gebhardus Weltzer.
cus terræ Austriæ, infra Ona-	Godhardus Vellendorffer.
15 sum flumē, quingentos equi-	Hieronymus Geier.
tes duxit; inter quos nobiles	Wolfgangus Span.
recensentur:	Ludouicus Schonbrunner.
Longinus a Bucham.	Ioannes Rosenhart.
Sigismundus à Bucham.	Christophor ⁹ Rauchenecker.
20 Ioannes a Lappitz.	Vitalis Kalter.
Sebastianus Hager.	Ioannes Lob.
Erasmus a Starhenberg.	Christophorus Haritzer.
Leopoldus a Mainburg.	Achatius Mestenbeck.
Martinus a Bucham.	Christophorus Schonburg.
25 Ioannes a Bucham.	Georgius Dietrichinger.
Ioannes a Lamberg iunior.	Christophorus Aufer.
Ernrichus Kœnigsberger.	Christophorus Redler.
Vitus Kœnigsberger.	Ioannes Wallen.
Leopoldus Lembacher.	Stephanus Polchinger.
30 Wolfgangus Esinaister.	Christophorus Randecker.
Rudolphus Freischlag.	Reinprechtus ab Ebersdorff.
Ioannes Lasberger.	Capitaneus Ciuitatū Austriæ,
Andreas Waltinger.	super vnum vexillum pedi-
Georgius Grabner.	tum.

Melchior Stadler.

Sebastianus Rosenberger.

Melchior Schramph.

*Leonhardus Lochner Carinthie capitaneus, duas centurias
equitum duxit; in quibus
nobiles:*

Ioannes a Neunhauf.	ab Eckenburg.
Christophorus Dosch.	Leonhardus a Malentoin.
10 Christophorus Brunhaimer.	Ioannes Brunhoffer.
Wolfgāgus & Christophorus	Ioannes Rhenner, &c.

*Christophorus Saler, capitaneus, vexillum duxit pedi-
tum Carinthie; sub quo
nobiles:*

15

Christophorus Mardachs, si- gnifer.	tam maleuolum, qui non singulare illorum virtuti te- stimonium dederit. In his nobiles numerantur:
Ioannes Hauts.	Ciros signifer.
20 Caspar Kienberger.	Antonius Comargo, signifer: occubuit.
Christophorus Keller.	Petrus Nauares, signifer.
Hans Reischberger.	Cardenes, item signifer.
<i>Hispani Capitanei; Ludouicus</i>	Georgius Manriquez.
25 de Aualos, Magister campi.	Christophorus de Aranda.
Ioannes de Anguilera, Ioan- nes de Salinas, Melchior de Villaruel, circiter septingen- tos Hispanos pedites duxe- runt: qui strenue pro Ferdi- nandi regis optimi salute ex- cubantes, omnibus periculis vltro sese primi obtulete: a- deo vt audierim neminem	Ludouicus de Calathauit: oc- cubuit.
	Alfonsus de Eredia.
	Zapata.
	Val de Rama.
	Balacurs.
	Iuanus de Argolio.

30

Ferdinandus de Roza.

Iacobus Garzias de Gusman,
occubuit. Gueuara, &c.

Didacus Seraua, Regiæ Ma-
iestatis puerorū nobilium præ-
fectus, vnde reliqui se effugisse
facile patiebantur, Viennam
iam aqua terraque, hostium
innumeris copiis circumseptā,
conducta celoce, decoris de-
merendi spe incensus, secundo

Danubio properauit: in oppu-
gnatione primus in hostem
sulphurata iaculatus, aduerso
thorace tria spicula excepit.
Multa memorabilia Hispanos
patrasse audiui, sed quia incer-
to autore ferebantur, malui bo-
nos milites suis laudibus frau-
dare, quam nimium laudandi
studio, palpum obtrudere vo-
luisse videri.

5

10

*Sub Ioanne Cacianer, Capitaneo, Nicolaus Schnitzzenbaumer
C L X equitibus præfuit; in quibus
nobiles:*

15

Ioānes Leisser, præfectus excu-
biarū, vel magister *de la garda*.

Ioannes Gall, signifer.

Alexius Flaschberger.

Christophorus Mindorffer.

Ioannes Globits, Præfectus ex-
cubiarum.

Ioannes Leble, &c.

20

*Sub Ioanne Comite ab Hardeck, a poculis hereditario Austria
infra Onasum, Capitaneo, militarunt C C L equites;
in quibus nobiles:*

25

Ioannes a Schelnberg.

Heinrichus a Schelnberg.

Christophorus Zetlits signi-
fer.

Erasmus Deuffel.

Gulielmus ab Oberbeck. is,
excusso ab equo ad Diui Mar-
ci ædem signifero, fertur si-
gnum arreptū, vt ante memi-

nimus, seruasse, & ad urbem
retulisse.

Nicolaus Rechenberger.

Conradus Phrior, Vratislauien-
sis.

30

Ioannes Reibnits.

Melchior Panquits.

Valentinus Longus à Procat.

Sebastianus Hofuuits.

Baltha-

Balthasar Seidlitz.	norij, Ioannes Norouusky: qui
Conradus Seidlitz.	quatuor, Episcopo Strigonien-
Ioānes Haubitz a Rupersdorf.	si cum seruirent, impijs & con-
Laurentius Magnus.	sceleratis illius cum Turcis
5 Balthassar Knoblosdorff a	conspirationibus offensi, cum
Berndorff.	xxviii equitum turma, ad
Georgius Scheredi: item Ge-	Ferdinandum Regem sese re-
orgius Hatalinij, Adamus Ho-	ceperunt.

10 *Sub Leonhardo a Vels, capitaneo, singulis vexillis, Praefecti
fuere capitanei infra scripti.*

Ægidius a Vels.	Thomas ab Armstorff.
Ioannes ab Altenhausen.	Petrus a Vels.
15 Thomas Flaschberger, signi-	Nicodemus Sinckmoser.
fer.	Ioachimus ab Rosenau.
Christophorus Reischacher.	Hainrichus Sendroffzky.
Hainrichus Wundershofer.	Albertus ab Kodan.
Ioachimus ab Helmstorff.	Georgius Westualin.

20 *Caspar Ritschan, capitaneus Regius, vexillum peditum duxit;
inter quos nobiles fuere:*

Christophorus & Ioannes Am-	progressus, atque a nostris (ut
25 steter.	ostendimus) destitutus, fortiter
Ioannes Lochner.	pugnando oppetijt. cui succes-
Ludouicus Gall.	sit Ioannes Altenhauser; sub
Guilielmus Waltinger.	quo nobiles militarunt:
Gregorius a Faulach.	Albertus Peltzky, signifer.
30 Georgius Seidlitz.	Ioannes Parnsbruner.
Caspar Carlouitz. &c.	Christophorus a Sinzndorff.
Wolfgangus Hagen, capita-	Georgius Strasser.
neus Regius, vexillo peditum	Ioannes Werder, &c.
vni præfuit. longius in hostem	

*Sigismundo Leisser, capitaneo Regio, unum vexillum
peditum paruit; sub quo,*

Guntherus ab Herberstain, si- Jacobus Tranner.
gnifer. Andreas Hoffer, &c.
Matthias Fux.

*Sub Maximiliano Leysser, capitaneo Regio super unum
vexillum peditum, militarunt:*

Sebastianus a Weiffeneck, si- dreas a Mallentein. Caspar
gnifer. & Ioannes Ottvvein. Bal- 10
Petrus a Weiffeneck. thassar Schramph. Hiero-
Christophorus Leisser. nymus a Rechberg. Caspar
Seifridus a Ratmansdorff. An- Purcksdorffer.

*Ioannes Surg, a Surgenstain, capitaneus Regius, vexillo uni
præfectus; sub quo meruerunt:*

Erhardus a Perlingen, signifer. Ioannes Brenner.
Georgius Waldner. Georgius Gluck.

*Ioannes Grummoser, capitaneus Regius, duo vexilla peditum
tenuit; sub quibus militarunt:*

Guilielmus a Bibrach. Michael Wildmair, signifer.

*Sub Eck a Reischach capitaneo, sex capitanei, qui singulis
vexillis præfuerunt; militarunt:*

Ioanes Vlrichus a Rotenburg. Iodocus a Grienstain, signifer. 25
Ioannes Dietrichus ab Hoche- Ludouic⁹ Wolffab Habsberg.
neck, capitaneus. Ioannes ab Hochenfeldt.
Schvveickhardus Thum a Ioannes a Seiboldstorff.
Neuburg. Rupertus a Grana, Burgundus. 30

*Maximilianus Auer, ab Hernkirchen, capitaneus Regius
vnius vexilli peditum.*

*Ioannes Georgius a Burckstal capitaneus Regius vnius
vexilli; sub quo militarunt:*

Hein-

Heinrichus ab Raubenstein.	Wolfgangus Gultinger.
Sieboldus a Bolckenstain.	Guilielmus Füller.
Wolfgangus Sigismundus a
Stain.	Conrad Zeller.
5 Ioachim Schönfelder.	Georgius Gurtler, signifer.

*Eitel Ioannes a Faulach, capitaneus Regius unius
vexilli; sub quo:*

10 Christophorus a Schina, signi-
fer.	Wenceslaus ab Homburg.
Fridericus ab Eintzberg.	Ioannes Reibitz.

*Christophorus a Neuenfels, capitaneus Regius
unius vexilli; sub quo:*

15 Michael a Landenburg, signi-
fer.	Ioannes Ottmair.
	Ioannes a Logau.

*Wolfgangus Pfaffenlap, capitaneus Regius unius
vexilli; sub quo:*

20 Ioānes Eberhardus a Reinach.	Regius unius vexilli.
Iacob ⁹ Sigismūduſ a Reinach.	Sebastianus Knoblstorffer, si-
gnifer.
Heinrichus a Mandach, &c.	Petrus a Prosez, capitaneus Re-
gius, vnum vexillum duxit.
Ernestus a Brandenstein, Re-
giæ Maiestatis satellitum,	Petrus a Wopith, Ginackh,
Perzina, capitaneus Regius
duorum vexillorum.
25 quos Trabandos vocant, ca-
pitaneus, quatuor signis præ-
fuit peditum Bohæmorum;
in quibus nobiles fuerunt:	Achatius Schlusky, a Clunna,
signifer.
Guilelmus Zusirzetitzky a	Venceslaus a Landa, signifer.
30 Wartenberg, capitaneus	

Nobiles quidam, qui nulli duci addicti militarunt.

Rupertus Comes a Mander-
schiet. | Wolfgangus Comes ab Ottin-
gen, q̄ proprio cre militauit. |
|-------------------------------------|--|

Guilielmus ab Herberstein, eques auratus.

Ioannes Salamanca, egregia virtute iuuenis Hispanus. hic vna cum alijs quibusdā, Caccianero Duce, excursionem facta ad Viennæ montana, cæsis fugatisq; Turcis, fortiter sese gessit.

Christophor⁹ a Lamberg Gaurini præfectus, Turca adueniente, arcem minime munitam incendit, seruatique tormentis Viennam venit.

Georgius Wolframstorffer, Regiæ Maiestatis venationum præfectus.

Leonhardus Hauser, vir strenuus, capitaneus Ciuitatis Viennæ; cuius ædes ærumnosarum mulierum puero-
rumq; perfugium fuerunt: tormento ictus conualuit.

Erasmus Scheurer.

10

Ioannes Haug a Frainstein.

Hieronymus Ruck.

Sigismundus Guntheshauser, &c.

15

Auxiliorum Imperij Catalogus.

Philippus Palatinus ad Rhenum, de quo antea mentionem fecimus, centuriam equitum vnā duxit.

Siluester a Schaumburg, &

Ludouicus a Grauenneck, tribuni.

Thomas Marschalcus a Pappenhaim.

Georgius a Rechberg.

Georgius Hund, &c.

Conradus Gotzman, dux ab Electoribus Principibus præfectus septem capitaneis; ipse in obsidione Viennæ nō fuit. nam Cremsij resedit.

Georgius a Lauffenholtz, capitaneus vnus vexilli auxilio-

rum Imperij.

Ioānes a Mortlingen, signifer.

Ioannes a Festenberg.

Martinus & Vitus ab Eglofstain.

20

Gundelius & Ambrosius a Schamberg.

Ioannes Taubentantz, capitaneus Imperij vnus vexilli.

25

Balthasar a Bock, signifer.

Wolfgangus a Creutzen.

Erasmus ab Haid, &c.

Ioannes a Gundelfingen, capitaneus Imperij, vexilli vnus.

30

Christophorus Groland, signifer.

Caspar Altmulstainer, Zammacher, Norimbergensis, capitaneus.

capitaneus Imperij, vnus
vexilli.	Paulus Hartumb, signifer, &c.
Pancratius Zolner, signifer.	Michael a Bamberg, capitaneus
vexilli vnus.
Christophorus Stramer.	Melchior Schaid, signifer, &c.
5 Nicolaus Rosenberger.	Ioannes Hablutzel, capitaneus
vexilli vnus.
Friderichus Haner.	Ioannes Burghartus Faber, si-
gnifer.
Ioannes a Riedlingen, capita-
neus Imperij vnus vexilli.	Guilelmus Talhamer, capita-
neus vexilli vnus.
Georgius Schmid Hornber-
10 gensis, signifer.	Ioannes Eyfen, signifer.
Iodocus ab Haid, &c.	Christophorus Iud, capitaneus
vexilli vnus.
Magnus Michael ab Ansbach,
capitaneus vnus vexilli.	

15 *Iacobus a Werdnau, dux ab Electoribus principibus, septem signis
præfectus, in obsidione non fuit, sed Cremsij cum
Friderico Palatino egit.*

Ludouicus a Grauenneck, capi-
taneus Imperij auxiliorum
20 vexilli vnus.	Ioannes Sigismundus ab Eller-
bach, signifer.
Guilelmus Guss a Gussenberg,
signifer.	Georgius Lamparter a Greif-
fenstain, capitaneus vexilli
vnus.
Rudolphus a Pappenhaim, Ma-
riscaucus Romani Imperij	Georgius a Fechingen, signi-
fer.
25 hereditarius, capitaneus ve-
xilli vnus.	Ioannes Mergel Memmingen-
sis, capitaneus vexilli vnus.

Sacri Romani Imperij officia militaria.

- 30 Ernestus a Brandenstein, sacri Romani Imperij supremus cen-
sor militaris, siue lustrator exercitus; *el veador.*
Michael Beheim, Præfectus tormentorum, & machinarum bel-
licarum; *capitaneus de l'artelaria.*
Georgius de Myndelhaim, præpositus iudiciorum; *el alcaaldo del-
la Iustitia.*

Bartholomæus Aman, præpositus castrorum; *el preuost.*

Philippus a Gelnhausen, præfectus excubiarum septem signorum, quæ sub Cunrado Goizman meruerunt; *el mastro della Garda.*

Sebastianus a Schorndorff, præfectus excubiarum septem signorum, quibus præfuit Iacobus a Werdenau.

Ioannes Smidel tribunus, magister quartarum.

FINIS OBSIDIONIS.

LECTORI S.

Quia paullo ante, sub initium catalogi huius, illustri Comiti Nicolao Salmenfi, Nicolai Iunioris patri; Egonis, Iulij nunc adhuc superstitis, Nicolai III, auo; magnæ, veræque tributæ sunt laudes, ab auctore commentationis huius: visum est vel auctarij, vel plenioris ellogij grauiorisue testimonij loco, monumentum insigne subiicere, quod æternandæ viri maximi memoriæ, Diuis Ferdinandus Cæsar in æde Dorotheana Viennensi, opere marmoreo, posuit. Lector lege, relege, viue, ac vale.

DIS MAN. S.

INCOMPARABILIS HEROS, NICOLAUS
COMES A SALM, DIVI FERDINANDI,
ROMANORVM, VNGARIÆ, BOHEMIÆQ.
REGIS, ARCHIDVCIS AVSTRIÆ,
AB ARCANIS CONSILIIS, CVBICVLAR.
ET SVPREMVS PROVINCIARVM
TERRÆ AVSTRIÆ CAPITANEVS,
QVVM DIVVS FRIDERICHVS ROM.
IMPERATOR, DVX SIGISMVNDVS,
DIVVS MAXIMILLIANVS ROM. IMP.
PHILIPPVS REX, KAROLVS V ROM.

IMP. ET FERDINANDVS ROM. CÆSAR,
 AVGG. FRATRES, RERVM POTIRENTVR,
 EORVM AVSPICIIS REIP. ANNIS XLVI
 FORTEM ATQVE STRENVAM OPERAM
 DOMI MILITIÆQ. NAVAVIT.

ANNO PORRO DOMINI M. D. XXIX.
 SOLYMANO TVRCARVM TYRANNO
 VIENNAM OBSESSAM ATROCITER
 OPPVGNANTE, DVM DIRVTIS MOENIB.
 INVICTVM GENEROSI ANIMI ROBVR
 PRO MVRO HOSTIVM MINIS OPPONIT,
 SAXO PERCVSSVS LETALE
 VVLNVS ACCEPIT.

DIVVS FERDINAND. PATRIÆ PATER.
 VIRTVTIS RERVMQVE GESTARVM
 GLORIÆ ERGO HOC EI MONVMENTVM
 FIERI CVRAVIT.

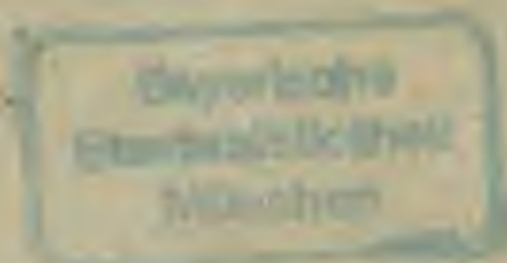
ΘΙΙΙΙ DIE MENSIS MAII, ANNO
 DOMINI IESV SERVATORIS
 M. D. XXX.

VIRTVTEM POSTERI IMITANTOR.

FINIS.

ERRATA.

Pag. 32, li. 3 i lege Inter Sultani Muchemetis milites. His 48,
 7 Turchanisq; begi filius, Omer begus 51, 3, recuperarunt: Tur-
 cis 65, 27 pater, Accede &c. 178, 4, ii Cigaloglis 274, 5 Ar-
 meniam.

THE IT RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

THE RESOLUTIONS OF THE

